

รายงานสถานการณ์ การกระจายอำนาจ ประจำปี พ.ศ. 2564

Decentralization Report

เอกสารวิชาการ
ลำดับที่ 142

บทสำรวจว่าด้วยบทบาทของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับ
การจัดการวิกฤติโควิด-19

เลือกตั้งท้องถิ่น

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานสถานการณ์ การกระจายอำนาจ

บทสำรวจว่าด้วยบทบาทของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19

ประจำปี พ.ศ. 2564

Decentralization Report

รายงานสถานการณ์ การกระจายอำนาจ ประจำปี พ.ศ. 2564:

บทสำรวจว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สถาบันพระปกเกล้า.

รายงานสถานการณ์การกระจายอำนาจ ประจำปี พ.ศ. 2564 : บทสำรวจว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19.--กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2564

319 หน้า

1. การกระจายอำนาจปกครอง -- รายงาน -- ไทย. I. ชื่อเรื่อง.

352.283

ISBN : 978-616-476-229-9

รหัสสิ่งพิมพ์ของสถาบันพระปกเกล้า วปท.64-59-500.0

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-476-229-9

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2564

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

ผู้เขียน รศ. ดร.อรรถัย กักผล นางสาวสิริณัฐ เพชรศรีชาติ
นางสาวมนฤดี ทองกำพริ้ว นางสาววิลาวัลย์ หงษ์นคร
นางสาวสุจินดา ไผ่สมบุญ

จัดพิมพ์โดย สถาบันพระปกเกล้า
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ฝั่งทิศใต้
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
<http://www.kpi.ac.th>

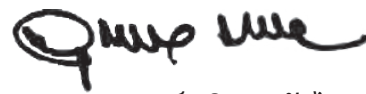
พิมพ์ที่ บริษัท เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด
1/8 หมู่ 4 ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
โทรศัพท์ 0-2497-6840-3 โทรสาร 0-2497-6844

คำนำ สถาบันพระปกเกล้า

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ นับเป็นความท้าทายของการบริหารราชการไทยในภาวะวิกฤตอย่างยิ่ง เพราะการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เผยให้เห็นปัญหาครั้งใหญ่ของรัฐบาลแบบรวมศูนย์อำนาจอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในรอบนับสิบปี แม้ว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 1 นั้นประเทศไทยสามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดี ด้วยอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในสังคม จนได้รับการชื่นชมจากทั่วโลก หากแต่สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้เลย นั่นก็คือ ปัญหาของรัฐบาลแบบรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งได้ตอกย้ำให้เห็นถึงปัญหามากมายจากสถานการณ์วิกฤติในครั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการที่ล่าช้า ปัญหาภาวะเปราะบางมากมาย การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน รวมถึงการตอบสนองต่อปัญหาโรคระบาดที่ไม่ทันท่วงที สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความท้าทายของการบริหารราชการไทยในภาวะวิกฤตอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้การหันกลับมาให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอาจเป็นคำตอบที่สำคัญของเรื่องนี้ เพราะการกระจายอำนาจไม่เพียงแต่จะช่วยทำให้ภาครัฐสามารถจัดการกับวิกฤติต่างๆ ในพื้นที่ได้เท่านั้น หากแต่ยังเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของภาครัฐได้เป็นอย่างดี

สถาบันพระปกเกล้า ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จึงมุ่งมั่นให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น ด้วยเชื่อว่า การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นมีความสำคัญมากสำหรับการปูทางไปสู่รากฐานการพัฒนาในระดับประเทศ อีกทั้งยังเป็นจุดหมายสำคัญที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวาง โดยผ่านกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มาจากความไว้วางใจของประชาชน มีความใกล้ชิดและยึดโยงกับประชาชนมากที่สุด ทั้งยังดำเนินกิจการสาธารณะเพื่อประชาชนและกำกับดูแลโดยประชาชนอย่างแท้จริง

“รายงานสถานการณ์การกระจายอำนาจ ประจำปี พ.ศ. 2564 : บทสำรวจว่าด้วย บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของ โควิด-19” เล่มนี้จัดทำขึ้นมาเพื่อรายงานสถานการณ์การกระจายอำนาจและการปกครอง ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน และประเด็นเรื่องการเลือกตั้งท้องถิ่นที่กำลังอยู่ในความสนใจของ สาธารณชนในขณะนี้ สถาบันพระปกเกล้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่สนใจทุกภาคส่วน ได้เข้ามามีส่วนช่วยกันส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอันเป็นรากฐาน ที่สำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศต่อไปในวันข้างหน้า

(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

คำนำ พิชิต

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ได้ริเริ่มจัดทำรายงานสถานการณ์การกระจายอำนาจ (Decentralization report) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2560 เป็นปีแรก เพื่อรายงานสถานการณ์การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้น สำหรับในปีนี้ ประเด็นที่ได้ให้ความสำคัญและถูกมองว่าเป็นประเด็นเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาสำรวจนั้นก็คือบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อยืนยันให้เห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระดับพื้นที่ ตั้งแต่การป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน การช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม การปรับบทบาทการทำงานขององค์กร การเตรียมฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด ตลอดจนการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งบทสำรวจดังกล่าวนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสะท้อนมิติพัฒนาการของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นในช่วงเวลากว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมาให้เห็นได้อย่างชัดเจน โดยเนื้อหาในรายงานฉบับนี้ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

เนื้อหาส่วนที่ 1 บทสำรวจว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในเนื้อหาส่วนนี้จะพาผู้อ่านทุกท่านไปสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะปรากฏการณ์แรกในการรับมือกับโรคระบาดในระดับชุมชน อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดชิดโยงกับประชาชนมากที่สุด และรับรู้ถึงปัญหาในพื้นที่ได้ดีที่สุด ทำให้สามารถจัดบริการสาธารณสุขและอนามัยชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจหากเราจะกล่าวว่า “ท้องถิ่นเป็นเสมือนกันชนด่านแรก” ในการตั้งรับกับการระบาดของเชื้อไวรัสในครั้งนี้ หากแต่คำถามที่เกิดขึ้นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีบทบาทในการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในครั้งนี้อย่างไรบ้าง? ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีศักยภาพรับมือกับโรคระบาดได้แค่ไหน? มีการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมอย่างไรบ้าง และท้ายที่สุดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการเตรียมพร้อมฟื้นฟูยุคหลังโควิด

และเตรียมรับมือกับวิกฤติอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตมากขึ้นเพียงใด ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้จะพาทุกท่านไปหาคำตอบบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพร้อมๆ กัน

ต่อมาเนื้อหาส่วนที่ 2 สถิติและข้อมูล : สถานการณ์การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นไทย ในเนื้อหาส่วนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งมีเนื้อหาข้อมูลสถิติที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลด้านโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น การเมืองท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ รายได้ การบริหารงานบุคคล การสำรวจความพึงพอใจการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงสถานการณ์ด้านธรรมาภิบาลท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นทิศทางและแนวโน้มสถานการณ์การกระจายอำนาจผ่านข้อมูลสถิติและตัวเลขต่างๆ และในอนาคตสถาบันฯ คาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติดังกล่าวนี้จะสามารถสร้างฐานข้อมูลด้านการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต

และเนื้อหาส่วนที่ 3 สถิติและข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่น อบจ. และเทศบาล เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 นั่นก็คือ การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดและการเลือกตั้งเทศบาล ซึ่งนับเป็นการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งแรกหลังจากที่ประเทศไทยได้เกิดรัฐประหารขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2557 จนกระทั่งรัฐบาลได้ประกาศปลดล็อคให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นขึ้นทั่วประเทศ โดยเริ่มจากการประกาศให้มีการเลือกตั้ง อบจ. ที่เกิดขึ้นก่อนเป็นอันดับแรกในวันที่ 20 ธันวาคม 2563 และต่อมาได้มีประกาศให้เลือกตั้งเทศบาล ในวันที่ 28 มีนาคม 2564 พร้อมกันทั่วประเทศ ตามลำดับ การเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้ นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ผู้สมัครและประชาชนต่างก็กระตือรือร้นและได้ให้ความสนใจกันเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงเชิญชวนผู้อ่านทุกท่านมาสำรวจสถิติต่างๆ ที่ได้เก็บรวบรวมจากการเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งสองครั้งนี้ไปพร้อมกัน

สุดท้ายนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่านที่สนใจเรื่อง การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เป็นประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในปีนี้ สถาบันพระปกเกล้าเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า การร่วมมือร่วมใจกันของทุกภาคส่วนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นในวันนี้ จะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับประชาธิปไตยในระดับประเทศต่อไปในวันข้างหน้า

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

	หน้า
คำนำสถาบันพระปกเกล้า	III
คำนำผู้เขียน	V
ส่วนที่ 1 บทสำรวจว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19	1
1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในภาพรวม	3
1.1 ผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19	6
2. การบริหารราชการในยุคโควิด-19	8
3. วิธีการสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19	22
4. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิกฤติโควิด-19	27
4.1 ข้อสังเกตที่ได้จากผลการสำรวจในภาพรวม	30
4.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ	33
4.2.1 การป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของโควิด-19 ในชุมชน	34
4.2.2 การให้ความช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม	41
4.2.3 การปรับบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	47
4.2.4 การฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19	54
4.2.5 การเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต	59
5. อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19	69
6. โควิด-19 : ความก้าวหน้าและความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย	74
7. ข้อเสนอแนะ : ก้าวต่อไปในอนาคต	80
รายการอ้างอิง	84
ส่วนที่ 2 สถิติและข้อมูลสถานการณ์การกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย	87
1. ด้านโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น	90
1.1 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย	91
1.2 ขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	95
1.3 การยกฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	115

	หน้า
1.4 จำนวนประชากรในเขตเมือง	116
2. ด้านภารกิจอำนาจหน้าที่	119
2.1 แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ 1	119
2.2 แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ 2	122
2.3 ร่างแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ 3	125
3. ด้านรายได้	126
3.1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม	126
3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้มากที่สุด - น้อยที่สุด	132
3.3 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามแหล่งรายได้	140
4. ด้านการบริหารงานบุคคล	190
4.1 ภาพรวมบุคลากรท้องถิ่น	190
4.2 จำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามเพศ	192
4.3 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา	193
4.4 จำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามกลุ่มตำแหน่ง	194
5. ด้านธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	195
5.1 สถิติเรื่องร้องเรียนและเรื่องตรวจสอบสืบสวน โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)	195
5.2 สถิติเรื่องร้องเรียนและการชี้มูลความผิด โดยสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)	202
5.3 สถิติเรื่องร้องเรียนและชี้มูลความผิด โดยสำนักงานศาลปกครอง	208
5.4 กรณีศึกษาคดีปกครองที่น่าสนใจ	215
1) การบริหารงบประมาณท้องถิ่น	215
2) การพ้นจากตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น	217
3) การปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น	220
4) การจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาทางปกครอง	221
6. ด้านความพึงพอใจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	225
6.1 ความเชื่อมั่นที่มีต่อการทำงานของคณะบุคคล/หน่วยงานภาครัฐต่างๆ	225
6.2 ความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	227
6.3 การร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	230
6.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	230

	หน้า
7. ด้านการได้รับรางวัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	232
7.1 รางวัลของสถาบันพระปกเกล้า	232
7.2 รางวัลของสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	235
7.3 รางวัลระดับนานาชาติ	235
7.4 รางวัลเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน	237
ส่วนที่ 3 สถิติและข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่น “องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล”	239
1. สถิติเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด	241
1.1 สถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ.	241
1.1.1 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. มากที่สุด	243
1.1.2 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. น้อยที่สุด	243
1.1.3 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรตีมากที่สุด	244
1.1.4 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรตีน้อยที่สุด	244
1.1.5 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรเสียมากที่สุด	245
1.1.6 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรเสียน้อยที่สุด	245
1.1.7 จังหวัดที่มีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนมากที่สุด	246
1.1.8 จังหวัดที่มีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนน้อยที่สุด	246
1.2 สถิติภาพรวมผู้สมัครเลือกตั้ง อบจ.	247
1.2.1 จังหวัดที่มีผู้สมัครเลือกตั้งนายก อบจ. มากที่สุด - น้อยที่สุด	247
1.2.2 ผู้สมัครนายก อบจ. เพศหญิง VS เพศชาย	249
1.2.3 อายุของผู้สมัครนายก อบจ. เกินครั้งมากกว่า 50 ปี	250
1.2.4 ศึกษาซึ่งผู้สมัครนายก อบจ. หน้าใหม่ VS หน้าเก่า	251
1.2.5 ความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองท้องถิ่น - การเมืองระดับชาติ	252
1.3 สถิติภาพรวมผลการเลือกตั้ง อบจ.	259
1.3.1 นายก อบจ. แชมป์ใหม่ VS แชมป์เก่า	259
1.3.2 นายก อบจ. เพศหญิง VS เพศชาย	260
1.4 ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของคณะก้าวหน้าในสนามเลือกตั้ง อบจ.	262
1.5 โพลสำรวจการเลือกตั้ง อบจ.	264
1.5.1 นิต้าโพล	264
1.5.2 การสำรวจความคิดเห็นเลือกตั้ง อบจ. ของสถาบันพระปกเกล้า	268

	หน้า
2. สถิติเลือกตั้งเทศบาล	272
2.1 สถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาล	272
2.1.1 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลมากที่สุด	276
2.1.2 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลน้อยที่สุด	276
2.2 สถิติภาพรวมผู้สมัครเลือกตั้งเทศบาล	277
2.2.1 จังหวัดที่มีผู้สมัครนายกเทศมนตรีมากที่สุด – น้อยที่สุด	279
2.2.2 ผู้สมัครนายกเทศมนตรีที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง	280
2.3 สถิติภาพรวมผลการเลือกตั้งเทศบาล	281
2.3.1 นายกเทศมนตรี แชมป์ใหม่ VS แชมป์เก่า	281
2.3.2 นายกเทศมนตรี เพศหญิง VS เพศชาย	283
2.3.3 สถิติเรื่องร้องเรียนการเลือกตั้งเทศบาล/กรณีศึกษาเรื่องร้องเรียน	285
2.4 ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของคณะก้าวหน้าในสนามเลือกตั้งเทศบาล	287
2.5 โพลสำรวจการเลือกตั้งเทศบาล	290
2.5.1 นิต้าโพล	290
2.5.2 โพลสำรวจ C-site ฟังเสียงประเทศไทย: เลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล	292
รายการอ้างอิง	296
ภาคผนวก	297

ส่วนที่ 1

บทสำรวจว่าด้วย
บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กับการจัดการวิกฤติท่ามกลาง
การแพร่ระบาดของโควิด-19

1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในภาพรวม

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงไปอย่างที่ไม่เคยได้พบตั้งตัวและไม่มีใครคาดคิดมาก่อน เหตุการณ์นั้นก็คือการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ได้แพร่ระบาดไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว แม้แต่วิธีการรับมือ ยารักษา หรือวัคซีนก็ยังมองไม่เห็นหนทางที่จะสามารถหยุดยั้งเชื้อไวรัสดังกล่าวนี้ได้อย่างเด็ดขาด จนทำให้มีจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักของไวรัสโควิด-19 เช่นเดียวกัน

จากอู่ฮั่น ถึงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสในประเทศไทย ...

นับเป็นครั้งแรกที่ทั่วโลกได้รู้จักกับไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่มีชื่อว่า โควิดไวรัส หรือโควิด-19 (COVID-19) ที่กำลังแพร่ระบาดอย่างหนักในหลายประเทศทั่วโลกขณะนี้ ต้นตอสำคัญของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสชนิดนี้ยังคงเป็นที่กังขาขึ้นอยู่กับว่ามาจากแหล่งใด หากแต่บันทึกรายงานของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ครั้งแรกพบที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ซึ่งได้มีรายงานพบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบโดยไม่ทราบสาเหตุหลายราย ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 จนกระทั่งต่อมารัฐบาลจีนได้ประกาศภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศว่า พบเชื้อไวรัสที่สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนได้อย่างรวดเร็ว¹ รัฐบาลจีนจึงออกมาตรการปิดเมืองอย่างเร่งด่วน ห้ามมิให้ผู้คนเดินทางเข้า-ออกทั้งในและนอกประเทศ กระทั่งในที่สุดองค์การอนามัยโลกได้เข้าตรวจสอบและยืนยันว่า โรคชนิดนี้คือโรคระบาด

¹ ที่มา: จิราภรณ์ ศรีแจ่ม. (เผยแพร่เมื่อ 28 มีนาคม 2563). วันที่ไทยรู้จัก COVID-19. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/290347>, Thai PBS News, เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564.

ที่สามารถแพร่จากคนสู่คนได้ ทำให้ทั่วโลกตื่นตระหนกและออกมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเร่งด่วน

กระทั่งวันที่ 12 มกราคม 2563 ประเทศไทยได้รายงานพบผู้ป่วยโควิด-19 เป็นรายแรก ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เมื่อทราบรายงานผลดังกล่าว ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรคติดต่อ ได้ออกประกาศติดตามและรวบรวมข้อมูลผู้สัมผัสเสี่ยงสูงกว่า 100 ราย จนกระทั่งปลายเดือนมกราคมปีเดียวกันนั้น พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่เป็นชาวไทยคนแรกและเป็นการติดเชื้อในประเทศเป็นครั้งแรก โดยไม่เคยมีประวัติเดินทางไปประเทศจีนมาก่อน ต่อมาอีกไม่นานก็พบผู้ติดเชื้อในประเทศไทยรายอื่นๆ อีกจำนวนมาก จนไม่สามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้อีกต่อไป

การระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย จากผู้ติดเชื้อรายแรกสู่การระบาดหลายระลอก ...

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรก เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเดือนมีนาคม 2563 โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการสังสรรค์ย่านสถานบันเทิง การเดินทางไปร่วมชุมนุมทางศาสนาที่ประเทศมาเลเซีย และการเข้าร่วมชมการแข่งขันที่สนามมวย ซึ่งสถานที่เหล่านี้มีผู้คนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ทำให้มีผู้ติดเชื้อและแพร่กระจายตัวไปยังจังหวัดต่างๆ อย่างรวดเร็ว จนกล่าวกันว่า “สถานที่เหล่านี้คือ Super Spreader เมืองไทย” เพราะมีผู้สัมผัสเสี่ยงสูงโดยตรงจำนวนมาก และผู้สัมผัสเสี่ยงสูงดังกล่าว (วงที่ 1) ก็แพร่เชื้อไปสู่ครอบครัวและผู้คนรอบข้างอีกทอดหนึ่งที่ไม่ได้สัมผัสโดยตรง (วงที่ 2) และผู้ติดเชื้อในวงที่ 2 ก็แพร่เชื้อไปสู่กลุ่มอื่นๆ จนไม่สามารถสืบหาต้นตอการแพร่ระบาดของเชื้อได้ รัฐบาลได้ตอบสนองต่อสถานการณ์ดังกล่าวอย่างเร่งด่วนด้วยการประกาศล็อกดาวน์ (Lockdown) ทั่วประเทศ เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19² โดยจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (มีชื่อย่อว่า ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19) เป็นหน่วยงานพิเศษตามมาตรา 7 แห่ง พ.ร.ก.ฉุกเฉินให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการสถานการณ์ในทุกมิติอย่างเต็มที่ ทั้งในแง่ของการป้องกันการแพร่ระบาด การสาธารณสุข การเยียวยาและฟื้นฟูประเทศ³ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานทุกภาคส่วนเข้าร่วมเป็นคณะทำงานแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวด้วยกัน

เมื่อรัฐตัดสินใจใช้การแพทย์นำการเมือง!! การออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในช่วงของการระบาดระลอกแรกได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมาก มาตรการสำคัญที่ได้ประกาศออกมา นั่นก็คือ “ปิดประเทศ ปิดเมือง ปิดบ้าน” ซึ่งสามารถขยายความได้ว่า (1) ปิดประเทศ โดยการประกาศไม่รับนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร ขณะเดียวกันยังคงเปิดให้คนไทยที่ยังตกค้างอยู่ต่างประเทศสามารถเดินทางกลับมายังประเทศไทยได้ ทั้งนี้ผู้ที่เดินทางเข้ามาจะต้องดำเนินการกักตัวอยู่ในสถานที่กักกันโรคของรัฐ (State Quarantine) (2) ปิดเมือง รัฐบาลยังไม่มีมาตรการปิดเมืองอย่างชัดเจน หากแต่อนุญาตให้ประชาชนที่ประสงค์จะเดินทางข้ามจังหวัดจะต้องแสดงบัตรประชาชน สวมหน้ากากอนามัย และปฏิบัติตามมาตรการควบคุมโรคของแต่ละจังหวัดอย่างเคร่งครัด และ (3) ปิดบ้าน รัฐแนะนำให้ประชาชนทำงาน

² ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วประเทศ. (25 มีนาคม 2563). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 1.

³ คำสั่งนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งผู้กำกับการปฏิบัติงาน หัวหน้าผู้รับผิดชอบ และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน. (25 มีนาคม 2563). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 4 - 5.

ที่บ้าน (Work From Home) และแนะนำให้บุคคลที่มีโรคประจำตัว บุคคลที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป และบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้อาศัยอยู่ที่บ้าน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องออกจากบ้าน จะต้องปฏิบัติตามมาตรการควบคุมโรคอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังมีคำสั่งด่วนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ให้ตั้งด่านตรวจหรือจุดสกัด เพื่อดูแลการเดินทางข้ามพื้นที่จังหวัด และเฝ้าระวังหรือสังเกตพฤติกรรมผู้เดินทางที่เสี่ยงต่อการติดโรคด้วย⁴

นับได้ว่า การตัดสินใจแบบยอมเจ็บเพื่อให้จบในระลอกแรกนั้น ประเทศไทยสามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ดี หากเทียบกับบรณนต์แล้วเปรียบเสมือนเบรกที่ทำงานอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ของการสาธารณสุขและการเมืองที่ประสานความร่วมมือและการตัดสินใจที่แน่วแน่ฉับไว จนสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสไว้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการควบคุมโรคในชุมชนด้วยระบบสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) อีกทั้งยังมีความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่ช่วยกันดูแลตนเองและชุมชนเป็นอย่างดี

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 2 เปรียบเสมือนคลื่นยักษ์ลูกใหม่ที่ได้ก่อตัวขึ้นอีกครั้ง เมื่อช่วงค้ำกลางเดือนธันวาคม 2563 ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาครได้แถลงข่าวด่วน เรื่องจำนวนผลการตรวจคัดกรองเชิงรุกในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ พบว่ามีผู้ติดเชื้อโควิด-19 กว่า 500 คน ซึ่งสร้างสถิติใหม่ที่มีผู้ป่วยรายวันสูงสุดนับตั้งแต่มีการระบาดในประเทศไทย สมมติฐานการระบาดในครั้งนี้น่าจะมีจุดเริ่มต้นมาจากกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายและไม่ผ่านมาตรการกักตัวของรัฐ รัฐบาลจึงสั่งให้เร่งตรวจสอบและคัดกรองโรคเชิงรุกอย่างรวดเร็ว ยิ่งตรวจยิ่งควบคุมโรคได้ ก็ยิ่งพบว่าการกระจายตัวของเชื้อได้แพร่ไปอย่างรวดเร็ว ไม่ได้จำกัดเพียงแค่กลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาครเท่านั้น แต่ยังกระจายออกไปเป็นวงกว้างตั้งแต่ต้นน้ำยันปลายน้ำ นั่นคือ กลุ่มแรงงานข้ามชาติในตลาดกลางกุ้ง แพร่ไปสู่ผู้ที่มาซื้อ-ขายวัตถุดิบ ผู้ขนส่งวัตถุดิบ และแพร่ไปสู่ผู้บริโภค/ประชาชนทั่วไป ในท้ายที่สุด ซึ่งการระบาดในระลอกนี้นับเป็นบทเรียนให้เราได้เป็นอย่างดีว่า การไม่มีรายงานผู้ติดเชื้อในประเทศไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีผู้ติดเชื้อภายในประเทศ และการเฝ้าระวังในกลุ่มเสี่ยงทุกกลุ่มก็เป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน

เพราะเรื่องปากท้องของประชาชนและเศรษฐกิจก็สำคัญไม่แพ้กัน!! การตัดสินใจใช้การแพทย์นำการเมืองอีกครั้งจึงเป็นเรื่องที่รัฐบาลมีความระมัดระวังมากขึ้น รัฐบาลไม่ได้ประกาศล็อกดาวน์ทั่วประเทศอย่างที่ผ่านมา หากแต่ใช้วิธีการประกาศพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดในพื้นที่สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร และจังหวัดปริมณฑล สถานการณ์การแพร่ระบาดในระลอกที่ 2 นับว่าเป็นบทเรียนให้กับทุกภาคส่วนจะต้องเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะเลวร้ายมากขึ้น ไม่เพียงแต่เรื่องการระบาด การเยียวยาประชาชน การเฝ้าระวังกลุ่มเปราะบางทางสังคม และการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจก็สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 3 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในเวลาไล่เลี่ยกับระลอกที่ 2 ภายหลังจากที่รัฐบาลประกาศคลายล็อกดาวน์ได้ไม่นาน ประชาชนกำลังมีความหวังว่าจะได้กลับไปใช้ชีวิตตามปกติ เศรษฐกิจของประเทศก็เริ่มเห็นแสงสว่างว่ากำลังจะดีขึ้นในเร็ววัน แต่แล้วสิ่งที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นอีกครั้ง

⁴ ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่ง พ.ร.ก.ฉุกเฉิน. (25 มีนาคม 2563). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 10.

นั่นคือ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 3 ได้กระจายออกไปทั่วประเทศอย่างหนักหน่วงกว่าที่เคยเจอมา อีกทั้งยังเป็นเชื้อไวรัสกลายพันธุ์ที่สามารถแพร่กระจายได้เร็วและรุนแรงกว่าเดิม สมมติฐานการระบาดในครั้งนี้น่าจะมีจุดเริ่มต้นมาจากย่านสถานบันเทิงย่านทองหล่อ กรุงเทพฯ จนแพร่กระจายไปในวงกว้าง ทำให้มีจำนวนผู้ติดเชื้อถึงหลักพันคนต่อวันและมีจำนวนผู้เสียชีวิตเป็นเลขหลักสิบบ้างต่อเนื่อง กล่าวได้ว่า การระบาดระลอกที่ 3 ไม่เพียงแต่สร้างความโกลาหลให้กับระบบสาธารณสุขไทยเท่านั้น แต่ยังเผยให้เห็นความโกลาหลของการบริหารจัดการภาครัฐไทยทั้งระบบได้อย่างชัดเจน จนหลายภาคส่วนในสังคมได้แต่ภาวนาเพื่อให้ประเทศไทยของเราสามารถผ่านพ้นวิกฤติครั้งนี้ไปได้

1.1 วาระจากกากระบาดของโควิด-19

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าการออกมาตราการต่างๆ เพื่อรับมือกับการระบาดของโควิด-19 ในหลายระลอกนี้ ย่อมแลกมาด้วยผลกระทบและความสูญเสียอย่างมหาศาล เพราะการป้องกันยับยั้งการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสด้วยการปิดประเทศ ปิดเมือง ปิดบ้าน รวมถึงมาตรการทางสาธารณสุขต่างๆ ที่ออกมานั้น ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างมาก และสร้างความท้าทายต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศอย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อน การแพร่ระบาดของไวรัสในครั้งนี้นี้ยังไม่มีใครสามารถคาดการณ์ได้ว่า เราจะอยู่กับมันไปอีกนานแค่ไหน จะอยู่ถึงเมื่อไหร่ และจะจบลงอย่างไร แต่แน่นอนที่สุดว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสในครั้งนี้ได้สร้างร่องรอยบาดแผลให้กับประเทศของเราอย่างแน่นอน

🌐 ผลกระทบด้านการบริหารจัดการภาครัฐ : การแพร่ระบาดของโควิด-19 เผยให้เห็นความโกลาหลของการบริหารจัดการภาครัฐอย่างมาก ทั้งในเรื่องของการสื่อสาร การสั่งการ และการออกมาตราการที่จะบังคับใช้ต่างๆ จนประชาชนเริ่มตั้งคำถามถึงการทำงานของภาครัฐที่ดูเหมือนว่าในทุกกระบวนการจะมีปัญหาและติดขัดไปเสียหมด รวมถึงวิธีการสื่อสารของภาครัฐที่ไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนแต่อย่างใด ซึ่งที่ผ่านมานั้นรัฐบาลใช้แนวทางการแก้ปัญหาในรูปแบบรัฐรวมศูนย์ โดยสั่งการจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค มุ่งเน้นมาตรการควบคุมอย่างเข้มงวด จนกระทั่งเกิดการแพร่ระบาดอีกหลายระลอกและรุนแรงมากขึ้น แต่กลับเป็นที่น่าแปลกใจของหลายฝ่าย รัฐบาลไม่ได้ใช้แนวทางการแก้ปัญหาแบบรวมศูนย์อย่างเข้มข้น เช่น ไม่ได้มีการสั่งล็อกดาวน์เต็มรูปแบบ แต่กลับมีการผ่อนคลายมาตรการมากกว่าการระบาดในระลอกแรก อีกทั้งรัฐบาลยังกระจายอำนาจให้ส่วนภูมิภาค โดยมีผู้ว่าราชการในแต่ละจังหวัดมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการตามกรอบอำนาจด้วยตนเองได้อย่างเต็มที่ ผลที่ตามมาคือความสับสนของข้อมูลและการตัดสินใจดำเนินการควบคุมการแพร่ระบาดอย่างไร้ทิศทางในแต่ละพื้นที่ ทำให้การแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงไม่ได้เกิดการทำงานอย่างเป็นเอกภาพตามที่รัฐบาลต้องการ มีหน้าซ้ำยังทำให้สถานการณ์กลับมีแนวโน้มยืดเยื้อมากกว่าเดิม

🌐 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการจ้างงาน : ในปี พ.ศ.2563 การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อเศรษฐกิจโลก ซึ่งหดตัวกว่าร้อยละ 3 นับว่าเป็นการหดตัวทางเศรษฐกิจที่รุนแรงและรวดเร็วที่สุดนับตั้งแต่เคยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 (The Great Depression) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ประเมินว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 อาจจะทำให้เศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลกถดถอยไปอีก 5 ปีพร้อมกัน และมีมูลค่าความเสียหายต่อเศรษฐกิจโลกสูงถึง

9 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา⁵ ส่งผลให้รัฐบาลทั่วโลกเร่งอัดฉีดเม็ดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อเยียวยาบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

สำหรับผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยนั้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รายงานตัวเลขภาวะเศรษฐกิจสังคมไทยในไตรมาสแรก ปี พ.ศ. 2564 พบว่า รายได้หลักของประเทศที่มาจากภาคบริการและการท่องเที่ยวลดลงจาก ปี พ.ศ. 2563 ทำให้หลายธุรกิจขาดรายได้และต้องปิดกิจการไป ส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงแรงงานในภาคบริการและการท่องเที่ยวถูกเลิกจ้างเพิ่มขึ้นถึง 0.76 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.96 อีกทั้งตำแหน่งงานที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอที่จะรองรับนักศึกษาจบใหม่ในปี พ.ศ. 2564 จำนวนกว่า 4.9 แสนคน ซึ่งสะท้อนผลกระทบจากโควิด-19 ที่เข้ามากระทบต่อการจ้างงานของประเทศมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หนี้ครัวเรือนยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.90 และยังมีตัวเลขหนี้เสียที่รัฐบาลยังต้องเฝ้าระวัง เพราะมีสาเหตุมาจากการลดลงของรายได้ครัวเรือนตามสภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ไม่ได้ดีขึ้น⁶

📍 ผลกระทบด้านสังคมและความเป็นอยู่ของกลุ่มเปราะบางทางสังคม : การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เริ่มมีความรุนแรงและมีการแพร่ระบาดที่กินระยะเวลายาวนานขึ้น ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนหลายกลุ่มในประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางทางสังคมที่มักจะได้รับผลกระทบที่รุนแรงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ในสังคม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มผู้มีรายได้น้อย คนจนเมือง ซึ่งเดิมกลุ่มเปราะบางเหล่านี้ได้รับผลกระทบอยู่แล้ว ก็จะได้รับผลกระทบมากขึ้น ไม่มีงานและไม่มีกำลังทรัพย์มากพอที่จะสามารถปรับตัวอยู่ได้ในสภาวะวิกฤติเช่นนี้

จากการสำรวจผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากสถานการณ์การระบาดโควิด-19 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) พบว่า มากกว่าร้อยละ 80 ของครัวเรือนเปราะบาง ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดและมาตรการควบคุมของรัฐ โดยปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ความยากลำบากของการเดินทางเข้ารับบริการทางการแพทย์ ความเสี่ยงในการเดินทางออกจากที่พัก ต้นทุนในการใช้ชีวิตที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งการขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ครัวเรือนเปราะบางที่มีเด็กเล็กหรือเด็กวัยเรียนก็จะมีปัญหาเพิ่มขึ้นอีก นั่นคือ ความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง เพราะไม่มีเวลาดูแลและไม่มีทุนทรัพย์ในการจัดหาอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์⁷ ดังนั้นการออกมาตรการและการเยียวยาของภาครัฐจะต้องเข้าถึงกลุ่มคนที่หลากหลายในสังคม มีความเหมาะสมโดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลังในสถานการณ์วิกฤติเช่นนี้

📍 ผลกระทบด้านการศึกษา : การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เด็กไทยกว่าล้านคนไม่ได้เรียนหนังสืออย่างน้อย 4 ภาคการศึกษา แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะออกนโยบายให้สถาบันการศึกษาต่างๆ

⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย. (3 มิถุนายน 2563). เศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทยหลังโควิด-19: โรคภัยทั่วโลก ยกเครื่องสู่อนาคตวิถีชีวิตใหม่. BOT Magazine. ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2563. หน้า 4 - 7.

⁶ กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (พฤษภาคม 2564). รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี 2564. ภาวะสังคมไทย. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2564. หน้า 1 - 48.

⁷ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2 มิถุนายน 2563). ความเปราะบางของประชาชนกลุ่มเปราะบางภายใต้โควิด-19. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2020/06/impact-of-covid19-on-vulnerable-groups/> เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564.

สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และเรียนเพิ่มเติมในวันหยุด แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการขาดเรียนเป็นเวลานานเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวเด็กนักเรียนและระบบการศึกษาไทยอย่างแน่นอน เพราะการเรียนรู้ที่ลดลงจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในอนาคต

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ทำให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาทั่วประเทศต้องประกาศหยุดการเรียนการสอนเพื่อลดการแพร่ระบาดของไวรัส ส่งผลให้การเรียนรู้ของเด็กนักเรียนต้องหยุดชะงักไป แม้ว่าสถาบันการศึกษาหลายแห่งพยายามปรับตัวโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ แต่ความพร้อมของเด็ก ความพร้อมของผู้สอน และความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนการสอน ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะทำให้เด็กและครูผู้สอนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกันได้อย่างเต็มที่ ขณะที่สิ่งที่น่ากังวลต่อมานั้นก็คือ เด็กนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวยากจนมีโอกาสสูงที่จะเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพได้น้อยกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวฐานะดี อันเนื่องมาจากทุนทรัพย์ของครอบครัว การขาดแคลนอุปกรณ์เทคโนโลยี และความสามารถของผู้ปกครองที่ไม่สามารถดูแลเด็กได้อย่างเต็มที่เพราะต้องออกไปทำงานหารายได้ ดังนั้นวิกฤติโควิดในครั้งนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาไทยอย่างแน่นอน และท้ายที่สุดอาจส่งผลกระทบต่อพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมของเด็กในระยะยาว

ดังนั้นแล้ว ในส่วนนี้เป็นเพียงการพาผู้อ่านทุกท่านไปสำรวจสถานการณ์ในภาพรวมเพื่อที่จะเห็นสภาพปัญหาและผลกระทบอย่างคร่าวๆ หลังจากนั้นในส่วนถัดไป จะเริ่มชวนผู้อ่านทุกท่านไปสำรวจแบบลงรายละเอียดในประเด็นการบริหารราชการของไทยในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ไปพร้อมกันว่ามีกลไกการบริหารอย่างไร และท้ายที่สุดแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาอยู่ตรงส่วนไหนของระบบดังกล่าวนี้

2. การบริหารราชการในยุคโควิด-19

นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่กระจายอย่างรุนแรงไปทั่วโลก ประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ได้เผชิญกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ซึ่งการระบาดครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยต้องรับมือกับการระบาดของเชื้อไวรัสชนิดที่รุนแรงอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน อีกทั้งในสถานการณ์เช่นนี้นอกจากเราจะเห็นบทบาทของบุคลากรทางการแพทย์ที่ต้องทำงานอย่างหนักแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่ต้องรับศึกหนักไม่แพ้กัน เพราะได้เข้ามามีบทบาทแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 หลายส่วนในพื้นที่ของตนเอง เช่น การผลิตเจลล้างมือและหน้ากากอนามัย การตรวจคัดกรองผู้ติดเชื้อและผู้เดินทางเข้าออกในพื้นที่ การให้ความรู้ประชาชนในการดูแลตนเอง ตลอดจนการบรรเทาทุกข์สุขของประชาชนในเบื้องต้น จึงกล่าวได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการระบาดของเชื้อไวรัสชนิดนี้เป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน เดิมทีบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการรับมือภัยพิบัติมักจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือภัยที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในชุมชน เช่น อุทกภัย วาตภัย และอัคคีภัย หากแต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้นับเป็นเรื่องใหม่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินบทบาทในการจัดการกับภัยพิบัติทางชีวภาพหรือภัยพิบัติทางด้านสาธารณสุข ดังนั้นประเด็นดังกล่าวนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่เราจะมาศึกษาสำรวจไปพร้อมๆ กัน เพื่อดูบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลาง

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 1 ที่ผ่านมา รวมถึงการบริหารราชการในยุคโควิด-19 ได้มีกลไกอย่างไรบ้าง และท้ายที่สุดแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาอยู่ตรงส่วนไหนของกลไกดังกล่าวนี้

สำหรับเนื้อหาในส่วนนี้ผู้อ่านทุกท่านไปสำรวจการบริหารราชการในยุคโควิด-19 ว่ามีกลไกการบริหารอย่างไรบ้าง ซึ่งจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนหลักด้วยกัน คือ (1) การบริหารราชการส่วนกลาง (2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และ (3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การบริหารราชการส่วนกลาง

จุดเริ่มต้นการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้การประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน!! เมื่อพูดถึงการบริหารราชการในยุคโควิด-19 ระลอกที่ 1 หลายท่านก็คงทราบกันดีว่า การขับเคลื่อนนโยบายหรือมาตรการภาครัฐต่างๆ ที่ออกมาในช่วงนี้มักถูกขับเคลื่อนโดยกลไกรัฐส่วนกลางเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินหรือสภาวะวิกฤติขึ้นมาในประเทศ รัฐก็จะมีการรวมศูนย์การบังคับบัญชาไว้ที่ส่วนกลาง การแพร่ระบาดของโควิด-19 ถือเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินด้านสาธารณสุขของประเทศ มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตจำนวนมาก ประกอบกับสถานการณ์ก็เริ่มทวีความรุนแรงจนรัฐไม่อาจไว้วางใจได้อีกต่อไป จึงมีความจำเป็นต้องรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง โดยอาศัยความตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เพื่อควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร และให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการสั่งการหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่รัฐได้โดยตรง พร้อมกันนั้นก็มีการออกประกาศว่าด้วยการโอนอำนาจให้นายกรัฐมนตรีในช่วงของการระบาดระลอกแรกจำนวน 2 ฉบับ และอีก 1 ฉบับเป็นประกาศในช่วงการระบาดระลอกที่ 3 ดังนี้

๑ ฉบับที่ 1 ประกาศเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี โดยมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ครอบคลุมพระราชบัญญัติจำนวน 40 ฉบับ ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้ระบุว่า ให้อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีหรือผู้ที่รักษาการตามกฎหมายให้โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราวในการอนุญาต อนุมัติ สั่งการ บังคับบัญชา หรือช่วยในการป้องกัน แก้ไข ปร่าบปราม ระวังยับยั้งในสถานการณ์ฉุกเฉิน⁸ ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้ประกาศออกมาในช่วงที่เริ่มมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1

๑ ฉบับที่ 2 ประกาศเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2563 เรื่อง ยกเลิกการโอนอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงตามกฎหมาย พระราชบัญญัติ จำนวน 40 ฉบับ ให้เหลือเพียง 1 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้ออกมาในช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดในระลอกที่ 1 เริ่มมีการคลี่คลายได้แล้ว

๑ ฉบับที่ 3 ประกาศเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2564 เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี โดยเพิ่มขอบเขตอำนาจหน้าที่ครอบคลุมพระราชบัญญัติ

⁸ อ้างอิง สาระสำคัญตามประกาศ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง ลงวันที่ 25 มีนาคม 2564

จำนวน 31 ฉบับ⁹ ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้ประกาศอีกครั้ง เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดเริ่มกลับมาทวีความรุนแรงในระลอกที่ 2 – 3

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้หลายท่านคงมีคำถามว่าแล้วสาระสำคัญของกฎหมายพิเศษฉบับนี้ หรือที่เราเรียกกันอย่างเป็นทางการว่า “ข้อกำหนดและข้อปฏิบัติตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ” ที่รัฐได้ประกาศใช้ควบคุมสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 นั้นมีสาระสำคัญอะไรบ้าง?¹⁰

(1) การห้ามดำเนินการหรือกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค เช่น ห้ามใช้อาคารหรือสถานที่ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกประเภทเพื่อจัดการเรียน การสอน การฝึกอบรม หรือทำกิจกรรมใดๆ ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก

(2) การปิดสถานบริการหรือสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคทั่วราชอาณาจักร โดยให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถดำเนินการตามกฎหมายในการสั่งปิดสถานบันเทิง สถานประกอบการที่มีลักษณะคล้ายสถานบันเทิง เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ อาบอบนวด เป็นต้น

(3) การกำหนดพื้นที่สถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้มีการบังคับใช้มาตรการควบคุมแบบบูรณาการได้ เช่น การแบ่งพื้นที่ออกเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุด และพื้นที่ควบคุม

(4) การกำหนดเงื่อนไขเวลา เช่น ในพื้นที่ควบคุมสูงสุดกำหนดให้เปิดสถานประกอบการได้ตั้งแต่ 04.00 – 21.00 น. และการกำหนดให้ใช้มาตรการควบคุมโรคเป็นระยะเวลา 14 วัน

(5) การควบคุมการเดินทาง โดยรัฐบาลขอความร่วมมือประชาชนในห้างหรือลดการเดินทางข้ามพื้นที่โดยไม่จำเป็น และการตั้งจุดสกัดหรือจุดคัดกรองผู้เดินทางเข้าออกของแต่ละพื้นที่

(6) การควบคุมมาตรการทางสังคม โดยรัฐบาลขอให้ประชาชนงดจัดกิจกรรมทางสังคมในลักษณะที่มีการรวมกลุ่มกัน หรือกิจกรรมที่เป็นการสังสรรค์ เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ รวมทั้งขอความร่วมมือให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ พิจารณารูปแบบการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้ง (Work From Home) พร้อมทั้งจัดมาตรการป้องกันและเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

จะเห็นได้ว่า กลไกอย่างหนึ่งที่รัฐมักจะใช้ในการบริหารราชการและควบคุมสถานการณ์วิกฤตินั้นก็คือ กฎหมายพิเศษ หรือที่เราเรียกกันว่า “พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ” ซึ่งสาระสำคัญตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ฉบับนี้ จะมีการออกข้อกำหนดและข้อปฏิบัติสำหรับใช้บังคับขั้นสูงสุด เพื่อให้รัฐสามารถบริหารและควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉินของประเทศในขณะนั้นได้อย่างเต็มรูปแบบ ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 นี้เอง รัฐก็ได้ใช้อำนาจตามกฎหมายพิเศษในการออกมาตรการควบคุมและข้อปฏิบัติสำหรับใช้บังคับขั้นสูงสุดด้านสาธารณสุข ซึ่งสาระสำคัญของมาตรการดังกล่าวนี้มีนัยยะของการควบคุมอยู่ 2 แบบ นั่นก็คือ

(1) การควบคุมทางกฎหมาย โดยการโอนอำนาจของรัฐมนตรีทั้งหมดมาไว้ที่นายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว เพื่อให้สามารถออกคำสั่งและบริหารราชการฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว และการใช้ข้อกำหนด

⁹ อ้างอิง สาระสำคัญตามประกาศ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 3). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 138 ตอนพิเศษ 89 ง ลงวันที่ 27 เมษายน 2564

¹⁰ อ้างอิง สาระสำคัญตามข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (ฉบับที่ 20). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 138 ตอนพิเศษ 82 ง ลงวันที่ 16 เมษายน 2564

ตามกฎหมายห้ามประชาชน องค์กร หน่วยงาน ห้าง ร้าน และภาคส่วนต่างๆ ไม่ให้ดำเนินการกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนก็จะมีบทลงโทษตามแต่ละกรณีไป

(2) การควบคุมทางสังคม โดยการขอให้ประชาชนงดจัดกิจกรรมทางสังคมในลักษณะที่มีการรวมกลุ่มกัน หรือกิจกรรมที่เป็นการสังสรรค์ของคนจำนวนมาก งดเว้นการเดินทางข้ามเขตพื้นที่ รวมทั้งการควบคุมพฤติกรรมของประชาชน เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือเป็นประจำ และการเว้นระยะห่างทางสังคมเพื่อลดการแพร่ระบาดของโควิด-19

การจัดตั้งหน่วยงานพิเศษ “ศบค.”

ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ เพื่อควบคุมโรคระบาดฉบับแรกไปแล้วนั้น ในระยะเวลาไล่เลี่ยกันก็ได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีออกมา 1 ฉบับ นั่นก็คือ คำสั่งที่ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นมาหน่วยงานหนึ่ง ชื่อว่า “ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือมีชื่อย่อว่า ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.)”¹¹ ถือเป็นอีกกลไกหนึ่งของรัฐส่วนกลางในการบริหารราชการในภาวะวิกฤติ โดยการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่สามารถปฏิบัติหน้าที่และสั่งการในสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นตามความใน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน มาตรา 7 วรรค 3 ที่ระบุว่า *ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ และวรรค 5 ระบุว่า ในกรณีที่มีความจำเป็น คณะรัฐมนตรีอาจให้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเป็นการเฉพาะเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดเป็นการชั่วคราวได้จนกว่าจะยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยอำนาจหน้าที่ของ ศบค. ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ดังนี้¹²*

- (1) ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจที่ได้รับการถ่ายโอนภายใต้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ เท่าที่จำเป็นจนกระทั่งสถานการณ์ยุติลง
- (2) จัดหาและบริหารจัดการหน้ากากอนามัย เจลล้างมือเพื่อกระจายให้ถึงประชาชนและบุคลากรทางการแพทย์โดยวิธีแจกหรือจำหน่าย
- (3) จัดโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ และจัดตั้งหน่วยงานหรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อเป็นองค์กรปฏิบัติการตามสมควร
- (4) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน รวมทั้งปฏิบัติการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องด้วย
- (5) แก้ไข เยียวยาความเสียหายจากโรคระบาด และให้ความช่วยเหลือ พี่นฟู ชดเชย เยียวยาประชาชน โดยให้จำแนกตามกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบตามความเหมาะสม (คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 13/2563)

¹¹ อ้างอิง คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 5/2563 เรื่อง การจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง ลงวันที่ 25 มีนาคม 2563

¹² อ้างอิง คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 13/2563 เรื่อง การจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 2). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 137 ตอนพิเศษ 87 ง ลงวันที่ 15 เมษายน 2563

(6) จัดชุดปฏิบัติการข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร และข้าราชการพลเรือน เพื่อเข้าระงับเหตุ ในกรณีการก่อความไม่สงบ หรือช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉิน

(7) ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสนับสนุนเกี่ยวกับกำลังพล งบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ ยานพาหนะ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน

(8) เรียกให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมประชุม ชี้แจง ให้ข้อมูล จัดส่งเอกสาร หรือดำเนินการอื่นใดตามสมควร

(9) ดำเนินการอื่นๆ ตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

นอกจากนี้กฎหมายพิเศษฉบับนี้ยังให้อำนาจนายกรัฐมนตรีสามารถจัดตั้ง ศบค. ย่อยในด้านต่างๆ และแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมา เพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเรื่องได้อีกด้วย เช่น การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาด้านธุรกิจภาคเอกชน การแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจด้านกฎหมาย การแต่งตั้ง คณะที่ปรึกษาด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดตั้ง ศบค. ชุดเล็กต่างๆ เช่น ศบค. ด้านสาธารณสุข ศบค. ด้านความมั่นคง ศบค. ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้กลไกย่อยในแต่ละด้านเหล่านี้สามารถ ขับเคลื่อนนโยบายหรือมาตรการ เร่งรัดติดตามการปฏิบัติงานของราชการ กลั่นกรอง และเสนอแนะแนวทางการ ร่วมมือในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 1-1 แสดงโครงสร้างของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.)

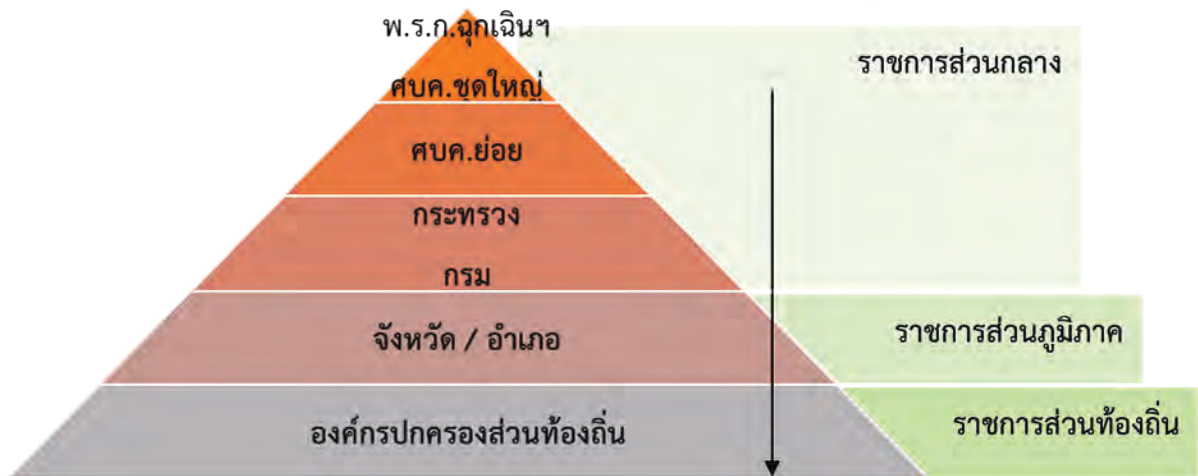

ที่มา: iLaw. (9 กรกฎาคม 2564). ศบค.คืออะไร เปิดโครงสร้างและรายชื่อบุคคล.

สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5908> เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2564.

ดังนั้นแล้วการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินโรคระบาดโควิด-19 จึงมุ่งเน้นการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางหรือนายกรัฐมนตรีอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อประโยชน์ในการบริหารและควบคุมดูแลสถานการณ์วิกฤติของประเทศ โดยอาศัยกลไกกฎหมายพิเศษและหน่วยงานพิเศษที่จัดตั้งขึ้นมาสำหรับการปฏิบัติหน้าที่และสั่งการในสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว

แผนภาพที่ 1-2 แสดงโครงสร้างการบริหารราชการไทยในยุคโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

อย่างไรก็ตามนอกจากกลไกพิเศษดังกล่าวแล้ว รัฐยังได้อาศัยกลไกของหน่วยงานราชการส่วนกลางระดับกระทรวงและกรม ซึ่งถือเป็นกลไกรัฐส่วนกลางอีกส่วนหนึ่งในการบริหารราชการในภาวะวิกฤติโควิด-19 กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลหรือ ศบค. ย่อยในด้านต่างๆ มีแนวทางหรือมาตรการในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เช่นไรที่จะปรึกษาหารือร่วมกัน แล้วจึงสั่งการแนวทางหรือมาตรการนั้นๆ ส่งผ่านไปยังกระทรวงหรือกรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในมิติต่างๆ เช่น การสั่งการควบคุมโควิด-19 ในระดับพื้นที่ ก็จะสั่งการไปยังกระทรวงหรือกรมที่เกี่ยวข้อง นั่นก็คือ กระทรวงมหาดไทย จากนั้นกระทรวงมหาดไทยก็จะสั่งการไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือในบางกรณีก็จะสั่งการไปยังหน่วยงานระดับจังหวัดหรืออำเภอโดยตรง เพื่อให้ดำเนินการตามแนวทางหรือมาตรการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในแต่ละพื้นที่ต่อไป

ตารางที่ 1-1 สรุปไทม์ไลน์การบริหารราชการในยุคโควิด-19 ระลอกที่ 1

ช่วงเวลา	ส่วนราชการ/หน่วยงาน	รายละเอียด
มกราคม 2563	รัฐส่วนกลาง	<ul style="list-style-type: none"> พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 รายแรก ออกคำสั่งถึงส่วนราชการทุกหน่วยให้เตรียมพร้อมรับมือกับโรคระบาด
	มหาดไทย/สส.	<ul style="list-style-type: none"> หนังสือด่วนที่สุด มท 0816.3/ว 257 ลงวันที่ 27 ม.ค. 63 เรื่อง การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโควิด-19
	อปท.ทุกแห่ง	<ul style="list-style-type: none"> ให้ อปท. ทุกแห่งเฝ้าระวังการแพร่ระบาดในสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด และหากมีความจำเป็นให้การปิดสถานศึกษาเป็นดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่น
กุมภาพันธ์ 2563	รัฐส่วนกลาง	<ul style="list-style-type: none"> เผยแพร่ประกาศราชกิจจานุเบกษาให้โควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย เพิ่มมาตรการและเฝ้าระวังการระบาดของโควิด-19 ให้จังหวัดที่มีอากาศยานดำเนินการติดตามสถานการณ์ในพื้นที่อย่างใกล้ชิด และจัดทำแผนเผชิญเหตุกรณีโรคระบาด ให้ส่วนราชการการดำเนินการขับเคลื่อน โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการป้องกันโควิด-19 และการจัดทำหน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันตนเอง
	มหาดไทย/สส.	<ul style="list-style-type: none"> หนังสือด่วนที่สุด มท 0808.2/ว 07767 ลงวันที่ 5 ก.พ. 63 เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หนังสือด่วนที่สุด มท 0808.2/ว440 ลงวันที่ 13 ก.พ. 63 เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการตั้งงบประมาณสำหรับฝึกอบรมชุดปฏิบัติการจิตอาสาภัยพิบัติ หนังสือด่วนที่สุด ที่ มท 0819.2/ว 1066 ลงวันที่ 19 ก.พ. 63 เรื่อง การดำเนินการขับเคลื่อน โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการป้องกันโรคโควิด-19 และการจัดทำหน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันตนเอง
	อปท.ทุกแห่ง	<ul style="list-style-type: none"> ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการป้องกันโรคระบาดในชุมชน ดำเนินการแจกหน้ากากอนามัย จัดตั้งชุดปฏิบัติการจิตอาสาภัยพิบัติประจำ อปท.
	เฉพาะเทศบาล อบต. และเมืองพัทยา	<ul style="list-style-type: none"> อบรมให้ความรู้ในการป้องกันโรคโควิด-19 และอบรมการจัดทำหน้ากากอนามัยให้กับบุคลากรท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน อสม. กลุ่มสตรี จิตอาสา และประชาชนที่สนใจ เพื่อสร้างทีมครู ก. หรือทีมวิทยากรในการเผยแพร่ความรู้ในชุมชนต่อไป
มีนาคม 2563	รัฐส่วนกลาง	<ul style="list-style-type: none"> เผยแพร่ประกาศราชกิจจานุเบกษากำหนดให้ผู้ติดเชื้อโควิด-19 เป็นผู้ป่วยฉุกเฉิน ประกาศมาตรการและการควบคุมโรค สั่งลือคควาน และบังคับใช้มาตรการเคอร์ฟิว สถานการณ์ขาดแคลนหน้ากากอนามัยอย่างหนัก เกิดคลัสเตอร์สนามมวย ทำให้เชื้อแพร่ระบาดไปทั่วประเทศ ออกมาตรการและแนวทางเยียวยาประชาชนและผู้ได้รับผลกระทบ

ช่วงเวลา	ส่วนราชการ/หน่วยงาน	รายละเอียด
	มหาดไทย/สส.	<ul style="list-style-type: none"> ๑ หนังสือที่ มท 0897.2/ว 660 เรื่องแนวทางปฏิบัติป้องกันความเสี่ยงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ๑ หนังสือด่วนที่สุด มท 0819.2/ว 732 เรื่องแนวทางปฏิบัติกรดำเนินการโครงการพลังคนไทยร่วมใจป้องกันโควิด-19 ตามมติคณะรัฐมนตรี และอนุมัติงบประมาณรายจ่าย งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เพื่อเบิกจ่ายในลักษณะเงินอุดหนุน เงินอุดหนุนทั่วไป สำหรับเป็นค่าวัสดุในการจัดทำหน้ากากอนามัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่เทศบาลและอบต. จำนวน 7,774 แห่ง ๑ หนังสือด่วนที่สุด มท 0816.3/ว 788 เรื่อง การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ หนังสือด่วนที่สุด มท 0808.2/ว 1552 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการควบคุมเพื่อสังเกตอาการของผู้เดินทางกลับจากประเทศที่เป็นเขตโรคติดต่อหรือเป็นพื้นที่ระบาดต่อเนื่อง ๑ หนังสือด่วนที่สุด มท 0820.2/ว 1759 เรื่องมาตรการจัดการขยะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ๑ หนังสือด่วนที่สุด มท 0808.2/ว 1841 เรื่อง การสนับสนุนการปฏิบัติงานและการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อโควิด-19 ๑ หนังสือด่วนที่สุด มท 0808.2/ว 1841 เรื่อง การสนับสนุนการปฏิบัติงานและการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อโควิด-19
	อปท. ทุกแห่ง	<ul style="list-style-type: none"> ๑ เร่งรัดการเรียนการสอน เร่งกำหนดวันสอบและประเมินผลปลายภาคเรียนโดยเร็ว และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วให้ปิดภาคเรียนทันที ๑ งดจัดกิจกรรมที่นำเด็กนักเรียนมารวมตัวกันทั้งในและนอกสถานศึกษา รวมถึงดำเนินการทำความสะอาดสถานศึกษา ๑ แต่งตั้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ ๑ ให้ อปท. เข้าร่วมการบริหารจัดการในระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ จัดทำแผนงานโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพ ๑ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนคัดแยกขยะแต่ละประเภทใส่ถุงและมัดปากถุงให้แน่น แล้วนำไปทิ้งยังจุดรวบรวมขยะหรือถังขยะสีแดง ๑ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการค้นหา ติดตาม และคัดกรองกลุ่มเสี่ยงในชุมชน ๑ ประชาชนในเขตพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัส เกิดการว่างงาน ให้ประชาชนที่มีความประสงค์จะทำงานมาขึ้นทะเบียนกับอปท. ๑ ดำเนินการฉีดพ่นฆ่าเชื้อในสถานที่ที่ประชาชนใช้บริการจำนวนมาก ๑ ดำเนินการตามมาตรการป้องกันการแพร่เชื้อให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลในชุมชน
	เฉพาะ อบจ.	<ul style="list-style-type: none"> ๑ ดำเนินการป้องกัน บำบัดโรค และระงับโรคติดต่อ โดยควบคุมสังเกตอาการผู้เดินทางกลับจากต่างประเทศหรือพื้นที่ระบาดต่อเนื่อง คือ (1) จัดยานพาหนะรับผู้เดินทางกลับ และจัดยานพาหนะไปส่งยังโรงพยาบาล (2) จัดหาอุปกรณ์ป้องกันโรค (3) จัดหาสถานที่พักของผู้ป่วยโรคติดต่อ และ (4) จัดหาอาหารวันละ 3 มื้อให้ผู้ป่วยต่อคน (ต่อมามีคำสั่งให้ยกเลิกศูนย์กักกันโรคของ อปท. ทุกแห่ง)

ช่วงเวลา	ส่วนราชการ/หน่วยงาน	รายละเอียด
เมษายน 2563	รัฐส่วนกลาง	<ul style="list-style-type: none"> ประกาศเลื่อนเปิดภาคเรียน พิจารณามาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการและธุรกิจโรงแรม
	มหาดไทย/สท.	<ul style="list-style-type: none"> หนังสือด่วนมาก มท 0808.3/ว 2104 เรื่องแนวทางช่วยเหลือผู้ประกอบการโรงแรมอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 หนังสือด่วนที่สุด มท 0810.6/ว 1292 เรื่องการสำรวจพื้นที่ในการจัดทำเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 หนังสือด่วนที่สุด มท 0816.2/ว 2523 เรื่องการจัดอาหารกลางวันสำหรับเด็กเล็กสังกัดอปท.ในช่วงการปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
	อปท. ทุกแห่ง	<ul style="list-style-type: none"> สำรวจพื้นที่เพื่อจัดทำเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน จัดหาอาหารกลางวันสำหรับเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
	เฉพาะ อบจ.	<ul style="list-style-type: none"> พิจารณางดหรือลดการเก็บค่าธรรมเนียมว่าด้วยกฎหมายโรงแรมหรือห้องพักหรือห้องเช่าตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่
พฤษภาคม 2563	รัฐส่วนกลาง	<ul style="list-style-type: none"> ศบค. แถลงข่าวดี ไม่พบผู้ติดเชื้อเพิ่มตัวเลข 0 ราย สรุปรวมมีผู้ป่วยสะสม 3,017 คน รวมผู้เสียชีวิต 56 ราย พร้อมคลายมาตรการควบคุมโรค พิจารณามาตรการช่วยเหลือผู้พิการและผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19
	มหาดไทย/สท.	<ul style="list-style-type: none"> ให้อปท. ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงานสำหรับการบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ และสำรวจผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 หนังสือด่วนที่สุด มท 0810.6/ว 3125 เรื่องหลักเกณฑ์และแนวทางการเบิกจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือคนพิการผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19
	อปท.ทุกแห่ง	<ul style="list-style-type: none"> จ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยากลุ่มผู้พิการ สำรวจผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่
มิถุนายน 2563	รัฐส่วนกลาง	<ul style="list-style-type: none"> ประกาศมาตรการผ่อนคลायกิจกรรมและกิจกรรมต่างๆ
	มหาดไทย/สท.	<ul style="list-style-type: none"> หนังสือประกาศผ่อนคลायกิจกรรมและกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่
กรกฎาคม 2563	รัฐส่วนกลาง	<ul style="list-style-type: none"> ประกาศมาตรการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มต่างๆ
	มหาดไทย/สท.	<ul style="list-style-type: none"> หนังสือด่วนที่สุด มท 0816.2/ว 3903 เรื่อง แนวทางการดำเนินโครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียนและการสนับสนุนอาหารกลางวันในโรงเรียน หนังสือด่วนที่สุด มท 0810.6/ว 4203 เรื่องหลักเกณฑ์และแนวทางการเบิกจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือเยียวยาและชดเชยให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19
	อปท.ทุกแห่ง	<ul style="list-style-type: none"> ดำเนินการจัดหาอาหารเสริม (นม) โรงเรียนให้แก่เด็กนักเรียน ให้อปท. โอนเงินจากกรมบัญชีกลางให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยา 3 กลุ่มโดยเร็ว ดังนี้ (1) เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด (2) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และ (3) เบี้ยยังชีพผู้พิการ

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

(2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

หากย้อนดูโครงสร้างการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในภาวะวิกฤติโควิด-19 จะเห็นโครงสร้างการบริหารราชการที่มีความซ้อนกันอยู่หลายชั้น กล่าวคือ ภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรีได้ใช้อำนาจตามกฎหมายพิเศษตามมาตรา 7 และมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 รวมถึงมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เพื่อควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรแล้วนั้น กฎหมายพิเศษฉบับนี้ยังให้อำนาจนายกรัฐมนตรีสามารถจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) ย่อยในด้านต่างๆ ขึ้นมา ซึ่งหนึ่งในศบค.ย่อยเหล่านั้นที่จัดตั้งขึ้นมาเพิ่มเติม นั่นก็คือ “ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กระทรวงมหาดไทย หรือมีชื่อว่า ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.)” ทำหน้าที่เป็นอีกหนึ่งกลไกย่อยของรัฐส่วนกลางในการบริหารราชการในภาวะวิกฤติโควิด-19 เพื่อดำเนินการตามข้อสั่งการจาก ศบค.ชุดใหญ่และประสานการทำงานกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว โดยอำนาจหน้าที่ของ ศบค.มท. มีดังนี้¹³

- (1) ดำเนินการตามข้อสั่งการจากศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.ชุดใหญ่)
- (2) อำนาจการในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน สั่งการ และประสานผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- (3) อำนาจการ และประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและจังหวัด เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย
- (4) กำกับดูแล ควบคุม และติดตามการปฏิบัติงานของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและจังหวัด เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19
- (5) บูรณาการข้อมูลและบริหารจัดการข้อมูลที่ได้รับรายงานในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย
- (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

¹³ ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กระทรวงมหาดไทย. **อำนาจหน้าที่**. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2WrB9wb> เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2564.

แผนภาพที่ 1-3 แสดงโครงสร้างการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในยุคโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

เมื่อพูดถึงการบริหารราชการส่วนภูมิภาคท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรก จะพบว่า ราชการส่วนภูมิภาค (จังหวัด และอำเภอ) มีบทบาทรองลงมาจากราชการส่วนกลาง เพราะเป็นกลไกที่คอยกำกับควบคุมให้แต่ละหน่วยในพื้นที่ดำเนินงานตามคำสั่ง/มาตรการ/แนวทางของรัฐส่วนกลาง ผ่านการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดในฐานะผู้บังคับบัญชาข้าราชการในแต่ละพื้นที่ สามารถสั่งการและควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับ มาตรา 22 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ระบุว่า อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการอื่นให้ดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งอื่นใด หรือมติของคณะรัฐมนตรี ให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในส่วนราชการเดียวกัน หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา¹⁴ ดังเช่นกรณีการควบคุมโรคระบาดโควิด-19 ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวในการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถพิจารณาสั่งล็อกดาวน์ (Lockdown) หรือยกระดับมาตรการป้องกันโรคในพื้นที่จังหวัดเพิ่มเติมจากคำสั่งรัฐบาลได้เท่าที่จำเป็น โดยจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่เป็นอันดับแรก และคำนึงถึงการปฏิบัติราชการในภาวะวิกฤติได้อย่างคล่องตัว สะดวก และรวดเร็วด้วย

¹⁴ อ้างอิง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7. มาตรา 38. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 156 ฉบับพิเศษ หน้า 16.

ดังนั้นแล้วการบริหารราชการในภาวะวิกฤติโควิด-19 เช่นนี้จึงเห็นบทบาทของราชการส่วนภูมิภาค ในฐานะกลไกในการกำกับดูแลและควบคุมหน่วยงานในระดับพื้นที่หรือจังหวัดในการจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้นเอง

(3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

จากรัฐส่วนกลางสู่การรับมือโควิด-19 ในระดับท้องถิ่น!! ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรก ถือเป็นการรับมือกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน ก่อนหน้านั้นเรามักจะเห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรับมือกับโรคระบาดต่างๆ เช่น ไข้เลือดออก พิษสุนัขบ้า ไข้หวัดใหญ่ หรือบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย และอัคคีภัย หากแต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้นับเป็นเรื่องใหม่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เคยดำเนินการมาก่อน ซึ่งเป็นการดำเนินบทบาทในการรับมือและจัดการกับภัยพิบัติทางชีวภาพหรือภัยพิบัติทางด้านสาธารณสุขในระดับชุมชน ดังนั้นประเด็นดังกล่าวนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่จะชวนผู้อ่านไปสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 1 ที่ผ่านมานี้ไปพร้อมกันว่ามีกลไกการบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

ประมาณเดือนมกราคม 2563 ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ประกาศยกระดับการรับมือกับไวรัสโควิด-19 ครั้งใหญ่เพื่อป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสทั่วประเทศ โดยออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินให้ทุกฝ่ายเตรียมพร้อมรับมืออย่างทันที่ ประเด็นสำคัญต่อมาคือ เราเริ่มเห็นคำสั่ง มาตรการ และข้อปฏิบัติต่างๆ มากมายจากส่วนกลาง กระทรวง กรม ที่ลงมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เร่งรับมือเชิงรุกในระดับพื้นที่ ตั้งแต่การเฝ้าระวัง การป้องกัน และการระงับยับยั้งการระบาดของไวรัส แน่หนอนว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เราเห็นจนคุ้นชินในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรก ไม่ว่าจะเป็นการจับตอบรมผลิตหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ การสำรวจข้อมูลกลุ่มเฝ้าระวังและกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ การตั้งจุดสกัดจุดตรวจคัดกรองผู้เดินทางเข้าออกในพื้นที่ การแจกจ่ายถุงยังชีพเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน การจับตอบรมให้ความรู้การป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส เช่น การฉีดพ่นฆ่าเชื้อ การจัดพื้นที่เว้นระยะห่าง ฯลฯ ดังนั้นบทบาทการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงการแพร่ระบาดระลอกที่ 1 จึงเป็นการดำเนินมาตรการและแนวทางการควบคุมโรคติดต่อตามหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานระดับจังหวัด รวมถึงการดำเนินมาตรการควบคุมโรคติดต่อตามแนวทางรัฐบาลกำหนด

แผนภาพที่ 1-4 แสดงบทบาทของ อปท. กับการจัดการโรคระบาดโควิด-19 ระลอกที่ 1

<p>มกราคม 2563 : เฝ้าระวัง</p> <ul style="list-style-type: none"> • เฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่ โดยเน้นย้ำการเฝ้าระวังในสถานศึกษาสังกัด อปท.
<p>กุมภาพันธ์ 2563 : หัวเลี้ยวหัวต่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ยกระดับมาตรการเฝ้าระวังการระบาดในชุมชน • ให้ความรู้การป้องกันโรคระบาดในชุมชน • สร้างทีมครู ก. อบรมการจัดทำหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ
<p>มีนาคม 2563 : ป้องกันและยับยั้งการระบาด</p> <ul style="list-style-type: none"> • ยกระดับมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันโรคระบาดขั้นสูงสุด • ให้ความรู้การป้องกันโรคติดต่อในชุมชน พร้อมทั้งแจกจ่ายหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ • ปิดสถานศึกษาและปิดสถานที่เสี่ยง งดทำกิจกรรมรวมกลุ่ม
<p>เมษายน 2563 : เริ่มคลี่คลาย</p> <ul style="list-style-type: none"> • แจกจ่ายอาหารกลางวันสำหรับเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก • สำรวจพื้นที่จัดทำเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
<p>พฤษภาคม 2563 เป็นต้นไป : ฟื้นฟูชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> • จ่ายเงินเยียวยา 3 กลุ่ม ได้แก่ เด็กแรกเกิด ผู้สูงอายุ และผู้พิการ • ผ่อนคลายมาตรการในพื้นที่ต่างๆ • ช่วยเหลืออาหารกลางวันและนมให้แก่เด็กเล็ก

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

นอกจากนี้กลไกการดำเนินมาตรการและแนวทางควบคุมโรคติดต่อขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการด้านสาธารณสุขและการป้องกันโรคติดต่อในชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อาศัยความตามมาตรา 16 (19) ระบุว่า ให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา มีอำนาจหน้าที่ในการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มาตรา 17 (22) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อาศัยอำนาจตามมาตรา 45 (8) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดในการจัดทำกิจการใดๆ อันเป็นหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบกับกฎกระทรวง (พ.ศ. 2541) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 (14) และ (17) ระบุให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินกิจการป้องกันและบำบัดโรค และการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ อันเป็นกิจการที่ราชการส่วนท้องถิ่นสมควรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมดำเนินการ

๑ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อาศัยอำนาจตามมาตรา 50 (4) ระบุว่า เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและระงับโรคติดต่อ มาตรา 54 (7) จัดทำกิจการ ซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข และมาตรา 56 (3) ระบุว่า กิจการอย่างอื่นที่จำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

๑ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อาศัยความตามมาตรา 67 (3) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ และ (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จะเห็นได้ว่า กลไกการบริหารราชการในช่วงสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 จะอาศัยกลไกรัฐส่วนกลางเป็นหลัก จากนั้นจึงมอบนโยบายผ่านกลไกกระทรวง กรม จังหวัด แล้วจึงลงมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามลำดับ ทำให้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการแก้ไขปัญหาสถานการณ์โควิด-19 ในพื้นที่ จึงเป็นเพียงการเข้าร่วมสนับสนุนและดำเนินงานตามคำสั่ง/มาตรการ/แนวทางของรัฐส่วนกลาง และอยู่ภายใต้การควบคุมของการบริหารราชการส่วนภูมิภาค (จังหวัดและอำเภอ) อีกทอดหนึ่งเท่านั้น

การจัดการวิกฤติโควิด-19 ระลอกแรกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เพราะต้องทำงานท่ามกลางความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และต้องทำงานท่ามกลางการป้องกันโรคติดต่อในชุมชนภายใต้แนวทางและมาตรการจากรัฐส่วนกลางแบบเดียวกันกับที่ใช้บังคับร่วมกันในทุกพื้นที่ ซึ่งแนวทางและมาตรการดังกล่าวปราศจากการเข้าใจถึงความหลากหลายของผู้คนและปัญหาในแต่ละพื้นที่ เช่น การจัดการกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในชุมชนเมืองขนาดใหญ่ - เมืองขนาดเล็ก - เมืองชนบท ที่มีการแพร่กระจายตัวของเชื้อไวรัสที่แตกต่างกันไป โดยเมืองขนาดใหญ่จะพบจำนวนผู้ติดเชื้อค่อนข้างเยอะกว่าเมืองขนาดเล็กหรือเมืองชนบท หากแต่การดำเนินมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดกลับเป็นแนวทางควบคุมเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของการจัดบริการสาธารณสุขของชุมชนที่แตกต่างกันไป

นอกจากนี้การมอบอำนาจโดยรัฐส่วนกลางผ่านกระทรวงหรือกรมไปที่หน่วยงานระดับจังหวัดโดยตรง ไม่ได้มอบอำนาจไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ให้สามารถจัดการกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้อย่างคล่องตัวมากนัก ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ได้เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระดับพื้นที่ หากแต่ทำหน้าที่เป็นเพียงหน่วยงานสนับสนุนการทำงานของราชการส่วนภูมิภาคและดำเนินการตามคำสั่งของรัฐส่วนกลางเท่านั้น ผลที่ตามมาทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและตอบสนองต่อปัญหาในพื้นที่ได้อย่างทันท่วง ด้วยเหตุนี้ในการระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 จึงเห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาโรคระบาดและการป้องกันโรคติดต่อในพื้นที่เท่านั้น

3. วิธีการสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19

การสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ เริ่มต้นจากการตั้งคำถามที่ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีบทบาทในการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้อย่างไรบ้าง? และท้องถิ่นมีศักยภาพในการรับมือกับวิกฤติได้มากน้อยเพียงใด? เพราะคำถามเหล่านี้จะช่วยให้เราพบคำตอบที่ว่า เราจะออกแบบนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างไรให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่และรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ

† กลุ่มประชากรเป้าหมายในการสำรวจ

กลุ่มประชากรเป้าหมายในการสำรวจครั้งนี้ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 7,850 แห่ง โดยในการตอบแบบสอบถามนั้นได้ขอความร่วมมือในการกรอกข้อมูลจากตัวแทนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งละ 1 คน ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้อำนวยการฝ่าย/กอง/สำนัก ที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่ เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม

† ขอบเขตการเก็บข้อมูล

การสำรวจในครั้งนี้ได้ทำการสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ซึ่งการแพร่ระบาดเกิดขึ้นระหว่างเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2563 มีกรอบระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 7,850 แห่ง รวมเป็นระยะเวลา 7 เดือนของการแพร่ระบาดระลอกที่ 1 โดยช่องทางสำหรับการตอบกลับแบบสอบถามขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายช่องทาง ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกใช้ช่องทางใดช่องทางหนึ่ง ได้แก่ ทางไปรษณีย์ ทางโทรสาร ทางอีเมลล์ และทางกูเกิ้ลฟอร์ม

† เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

การสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในครั้งนี้ ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของการสำรวจข้อมูล และส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล

1). การสำรวจข้อมูล ได้ใช้แบบสอบถามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ประกอบไปด้วยข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อคำถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ (เอกสารแบบสอบถามแสดงในภาคผนวก)¹⁵

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 ข้อคำถาม ประกอบด้วย ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวาระการดำรงตำแหน่งของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

¹⁵ รายละเอียดแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก

ส่วนที่ 2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติในช่วงโควิด-19 จำนวน 14 ข้อคำถาม ซึ่งประเด็นของข้อคำถามจะเกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การป้องกันเฝ้าระวังการระบาดของไวรัสในชุมชน การส่งเสริมสุขภาพของประชาชน การรักษาพยาบาลผู้ป่วย และการฟื้นฟูชุมชนหลังจากวิกฤติโควิด-19

ส่วนที่ 3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วงหลังวิกฤติโควิด-19 จำนวน 10 ข้อคำถาม ซึ่งประเด็นของข้อคำถามจะเกี่ยวกับการวางแผนช่วยเหลือเยียวยาประชาชนในพื้นที่ภายหลังวิกฤติโควิด-19 อุปสรรคในการดำเนินงาน ความต้องการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมถึงประเด็นความคิดเห็นต่อสถานการณ์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2). การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามได้แล้วก็นำสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการแจกแจงหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการอธิบายความทางสถิติเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19

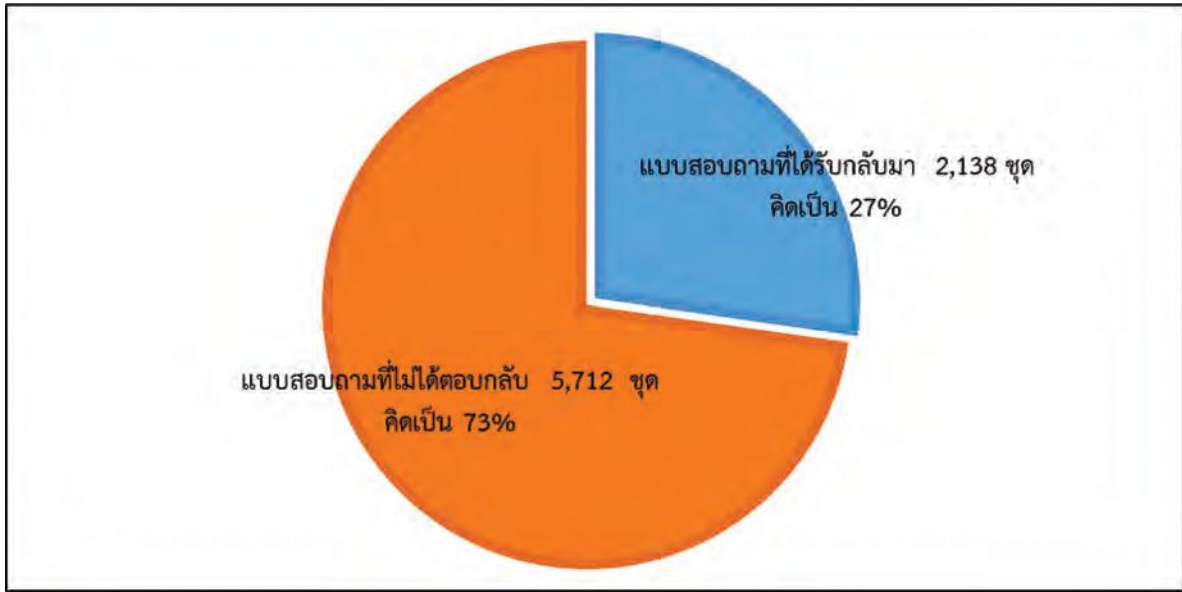
เกณฑ์การประเมินตามช่วงคะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับผลกระทบของโควิด-19 (คะแนน 0 - 4)	ค่าคะแนนเฉลี่ย
ระดับสูงมาก (Outstanding)	3.41 – 4.00
ระดับค่อนข้างสูง (Moderate-Outstanding)	2.81 – 3.40
ระดับปานกลาง (Moderate)	2.21 – 2.80
ระดับค่อนข้างต่ำ (Moderate-Limited)	1.61 – 2.20
ระดับต่ำมาก (Limited)	1.00 – 1.60

ระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ)	ค่าคะแนนเฉลี่ย
ระดับสูงมาก (Outstanding)	71.00 – 100.00%
ระดับค่อนข้างสูง (Moderate-Outstanding)	56.00 – 70.99%
ระดับปานกลาง (Moderate)	45.00 – 55.99%
ระดับค่อนข้างต่ำ (Moderate-Limited)	31.00 – 44.99%
ระดับต่ำมาก (Limited)	0.00 – 30.99%

สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 7,850 แห่ง ซึ่งพบว่ามืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 2,138 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 27.23 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

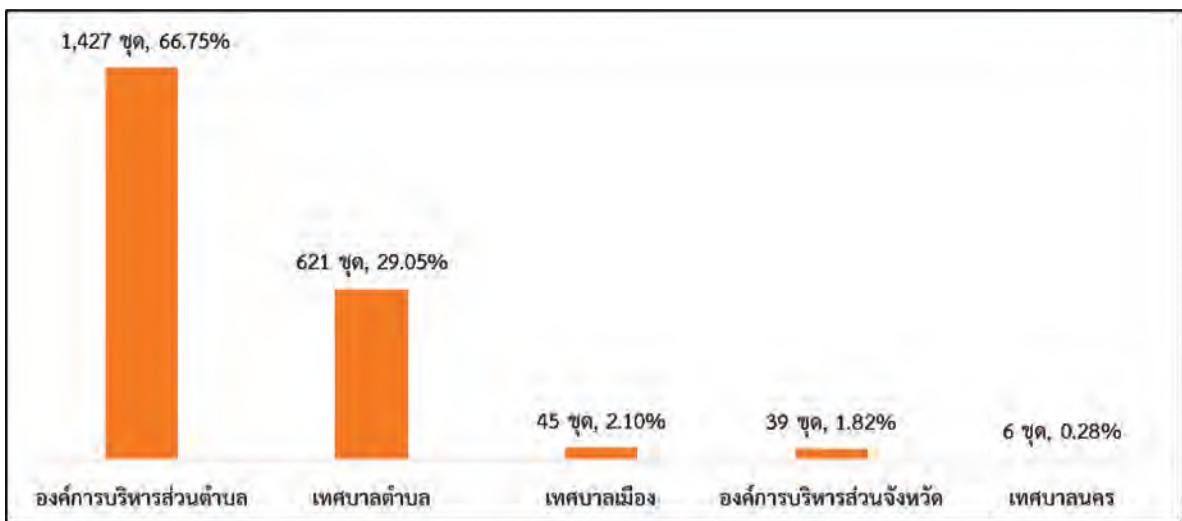
แผนภาพที่ 1-5 แสดงร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

หากพิจารณาจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด โดยจำแนกตามประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลมากถึง 1,427 ชุด คิดเป็นร้อยละ 66.75 ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด รองลงมาเป็นเทศบาลตำบล จำนวน 621 ชุด คิดเป็นร้อยละ 29.05 ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด ถัดมาเป็นเทศบาลเมือง คิดเป็นร้อยละ 2.10 องค์การบริหารส่วนจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 1.82 และสุดท้ายเป็นเทศบาลนคร คิดเป็นร้อยละ 0.28 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 1-6 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับ จำแนกตามประเภท อปท.

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

จากนั้นนำจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมาพิจารณาเปรียบเทียบเป็นสัดส่วนตามแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัดส่งแบบสอบถามตอบกลับมามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนองค์กรบริหารส่วนจังหวัดทั้งหมด กล่าวคือ ได้รับแบบสอบถามตอบกลับจากองค์กรบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 39 ชุด จากแบบสอบถามที่ส่งไปยังองค์กรบริหารส่วนจังหวัดทั้งหมด 76 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 51.31 ขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์กรบริหารส่วนตำบล ได้รับตอบกลับมาในสัดส่วนร้อยละ 20, 23.10, 27.64 และ 26.94 ตามลำดับ

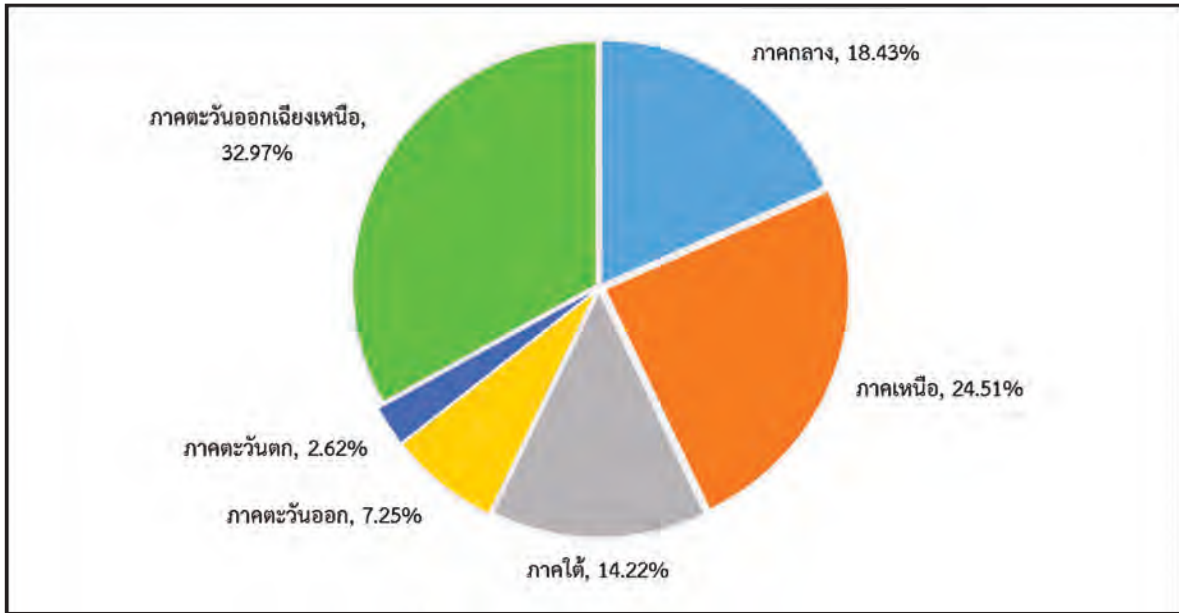
แผนภาพที่ 1-7 เปรียบเทียบจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกับแบบสอบถามที่ส่งไปให้ อปท. แต่ละประเภท

ประเภท อปท.	จำนวนที่ส่งไป (ชุด)	จำนวนที่ได้รับกลับ (ชุด)	ร้อยละ
องค์กรบริหารส่วนจังหวัด	76	39	51.31
เทศบาลนคร	30	6	20.00
เทศบาลเมือง	195	45	23.10
เทศบาลตำบล	2,247	621	27.64
องค์กรบริหารส่วนตำบล	5,300	1427	26.94

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับมายังสามารถจำแนกความถี่ตามภูมิภาคที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 6 ภูมิภาค เรียงลำดับแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับจากมากไปน้อย คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก โดยคิดเป็นร้อยละ 32.97, 24.51, 18.43, 14.22, 7.25 และ 2.62 ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับทั้งหมด ตามลำดับ

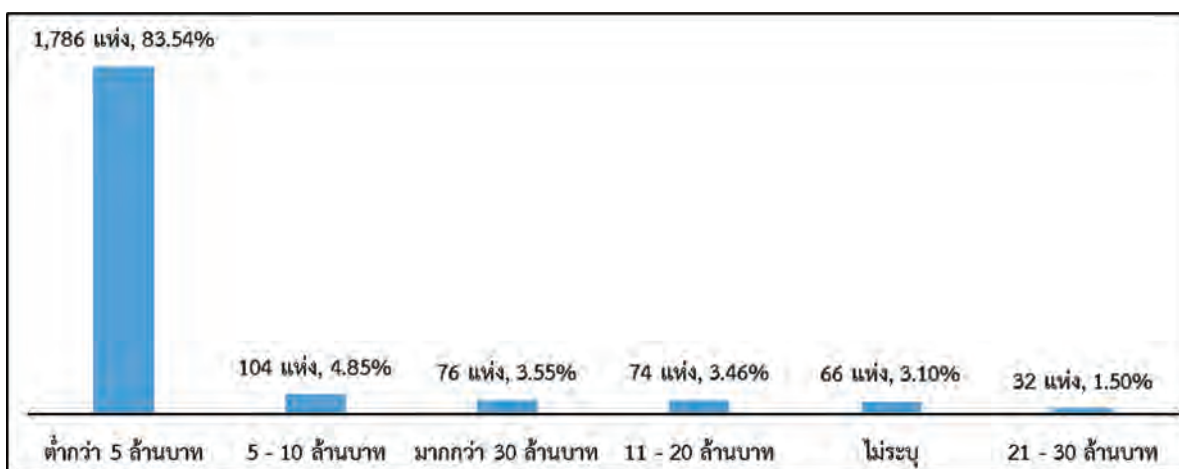
แผนภาพที่ 1-8 แสดงร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับ จำแนกตามภูมิภาค

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

ในส่วนจากรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ในปี พ.ศ. 2563 ส่วนใหญ่มีรายได้จากการจัดเก็บเองเฉลี่ยอยู่ที่ 5.20 ล้านบาท และเมื่อลองจัดแบ่งช่วงรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 6 ช่วง พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีรายได้จัดเก็บเอง ต่ำกว่า 5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 83.54 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม รองลงมาระบุว่า มีรายได้จัดเก็บเองอยู่ระหว่าง 5 – 10 ล้านบาท ร้อยละ 4.85 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้มากกว่า 30 ล้านขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 3.55 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม

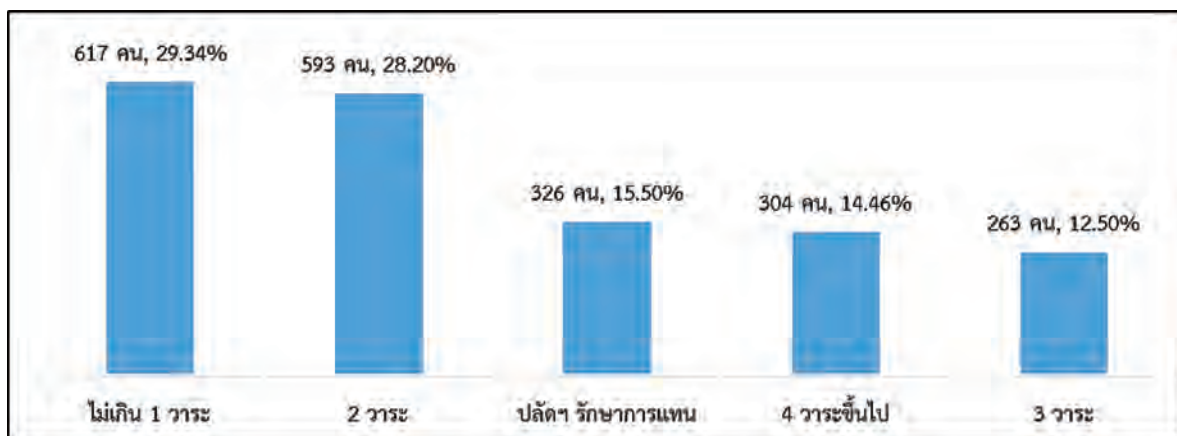
แผนภาพที่ 1-9 แสดงร้อยละของรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

นอกจากนี้ข้อมูลวาระการดำรงตำแหน่งของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า นายกฯ ที่ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องมาแล้วไม่เกิน 1 วาระมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.34 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม รองลงมาเป็นนายกฯ ที่ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องมาแล้ว 2 สมัย คิดเป็นร้อยละ 28.20 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีนายกฯ ดำรงตำแหน่งต่อเนื่อง 4 สมัยขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.46 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม

แผนภาพที่ 1-10 แสดงร้อยละของวาระการดำรงตำแหน่งของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

ข้อมูลจากการสำรวจในส่วนนี้เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งผลสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 จะเป็นอย่างไรนั้นสามารถบรรเทาวิกฤติให้กับประชาชนในพื้นที่ได้หรือไม่ หรือได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด สามารถติดตามได้ในส่วนต่อไป

4. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิกฤติโควิด-19

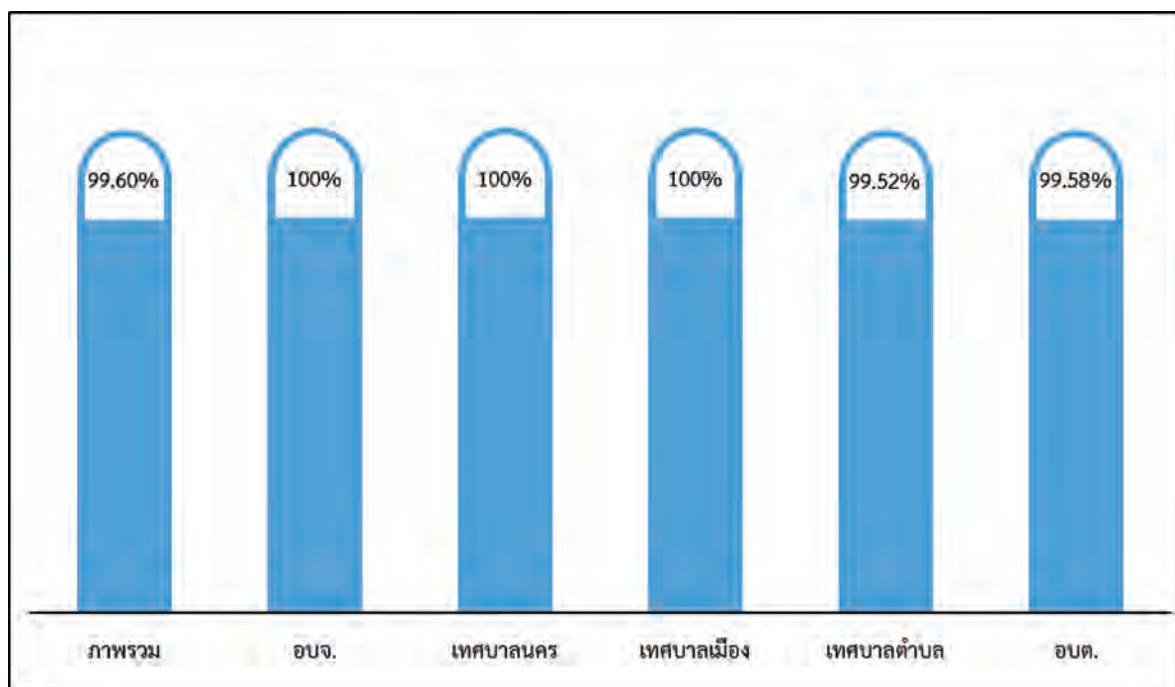
เมื่อท้องถิ่นกลายเป็นกันชนด่านแรกในการรับมือกับโรคระบาดในชุมชน!! องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและสภาพปัญหามากที่สุด ก็ย่อมมาพร้อมกับหน้าที่ความรับผิดชอบและความคาดหวังของประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 นับเป็นครั้งแรกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรับมือกับเชื้อไวรัสชนิดนี้ เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า การจัดการสาธารณสุขชุมชนเป็นอีกหนึ่งในอำนาจหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเร่งดำเนินการโดยด่วน เพื่อบรรเทาทุกข์สุขให้กับประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันเฝ้าระวังการระบาดของไวรัสในชุมชน การส่งเสริมสุขภาพของประชาชน การรักษาพยาบาลผู้ป่วย และการฟื้นฟูชุมชนหลังจากวิกฤติโควิด-19 ผ่านพ้นไปแล้ว ดังนั้นพื้นที่ชุมชนจึงเปรียบเสมือนสนามการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเข้าไประงับยับยั้งการแพร่ระบาดไวรัสไม่ให้เกิดการกระจายตัวออกไปเป็นวงกว้าง

ก่อนจะพาผู้อ่านทุกท่านไปดูผลสำรวจจะขอเกริ่นถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 กันก่อนพบว่า การระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกนั้นประเทศไทยสามารถควบคุมสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี สามารถควบคุมตัวเลขผู้ติดเชื้อให้อยู่ในระดับต่ำจนเหลือเพียงศูนย์รายได้ภายในเดือนพฤษภาคม 2563 โดยปัจจัยสำเร็จในครั้งนี้น่ามาจากหลายประการ คือ (1) ความตื่นตัวในการรับมือกับเชื้อไวรัสโควิด-19 ของทุกภาคส่วนในสังคม (2) การยกระดับมาตรการควบคุมโรคติดต่อขั้นสูงสุดของหน่วยงานภาครัฐ (3) การทำงานอย่างหนักของบุคลากรด่านหน้าทุกภาคส่วน เช่น แพทย์ สาธารณสุข อสม. และภาคประชาสังคมในพื้นที่ในการร่วมมือกันป้องกันระงับยับยั้งเชื้อไม่ให้เชื้อแพร่กระจายไปในวงกว้างได้อย่างทันท่วงที และ (4) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอกแรกเป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่มีการกลายพันธุ์ ทำให้การแพร่ระบาดจึงไม่รุนแรงมากนักหากเทียบกับการระบาดระลอกอื่นๆ ดังนั้นแล้ว ด้วยปัจจัยความสำเร็จต่างๆ ที่กล่าวมานี้ได้ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่สามารถควบคุมการระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ได้เป็นอย่างดีจนได้รับการยอมรับในระดับโลก

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่เราจะศึกษาสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 โดยจะศึกษาว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีบทบาทในการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 อย่างไรบ้าง? แล้ววิกฤติโรคระบาดในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากน้อยแค่ไหน? และท้ายที่สุด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตหรือไม่? ดังนั้นจากประเด็นคำถามทั้งหมดเหล่านี้ผู้เขียนจะชวนทุกท่านมาหาคำตอบจากการสำรวจครั้งนี้ไปพร้อมกัน

ผลสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในภาพรวม ได้ยืนยันให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีบทบาทมากในการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ถึงร้อยละ 99.60 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงร้อยละ 0.40 เท่านั้น ที่ระบุว่า ไม่ได้มีบทบาทในการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในครั้งนี้เลย โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็พบว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร และเทศบาลเมือง ระบุว่า ได้มีบทบาทมากในการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในพื้นที่ถึงร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่เทศบาลตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบล ได้ระบุว่า มีบทบาทมากเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 99.52 และ 99.58 ของกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ สำหรับสาเหตุสำคัญที่สะท้อนให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่มีบทบาทมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กก็เพราะว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 เกิดการแพร่ระบาดอย่างหนักในเขตเมือง จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่อยู่ในเขตเมืองหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่จะต้องมีบทบาทมากขึ้นในการป้องกันการระบาดของโรค ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กเองก็มีบทบาทในการป้องกันการแพร่ระบาดเช่นเดียวกัน หากแต่มีบทบาทน้อยกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ เพราะมีพื้นที่ขนาดเล็กและในบางพื้นที่ไม่มีการระบาดของโรคโควิด-19 หรือมีการระบาดน้อยจึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก เช่น เทศบาลตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล สามารถป้องกันการแพร่ระบาดในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

แผนภาพที่ 1-11 แสดงร้อยละขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิกฤติโควิด-19

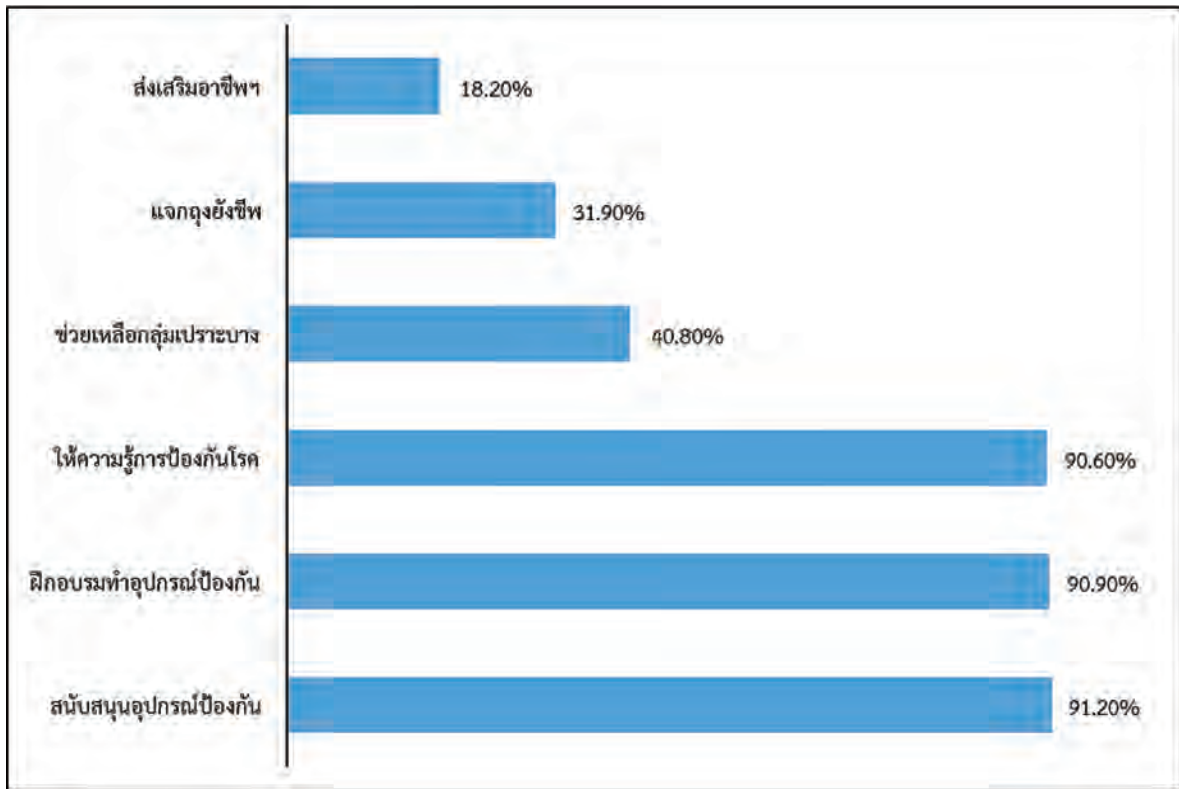
ที่มา: คณะผู้จัดทำ

ในส่วนต่อไปนี้เรามาดูกันต่อว่าแล้วบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่นั้น ท้องถิ่นได้ดำเนินการเรื่องใดบ้าง?

ผลการสำรวจในภาพรวมได้เผยให้เห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 พบว่า บทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ดำเนินการมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) การสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันโควิด-19 ร้อยละ 91.20 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (2) การฝึกอบรมทำอุปกรณ์ป้องกันโรคระบาดโควิด-19 ร้อยละ 90.90 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และ (3) การให้ความรู้กับประชาชนในชุมชนเพื่อป้องกันตนเองจากโควิด-19 ร้อยละ 90.60 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ขณะที่บทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ระบุว่าได้ดำเนินการเช่นกัน แต่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยนั้นมีจำนวน 3 อันดับ คือ (1) การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ป่วยโควิด-19 ในชุมชน ร้อยละ 40.80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (2) การแจกถุงยังชีพให้กับประชาชน ร้อยละ 31.90 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และ (3) การส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ร้อยละ 18.20 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

แผนภาพที่ 1-12 แสดงร้อยละบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิกฤติโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

จากผลการสำรวจในภาพรวมสรุปสามารถสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่มีบทบาทในการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ได้เป็นอย่างดี โดยบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของไวรัสในชุมชน เช่น การจัดหาอุปกรณ์ป้องกัน การฝึกอบรมทำอุปกรณ์ป้องกันโรค การให้ความรู้กับประชาชนเพื่อป้องกันตนเองจากโควิด-19 รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคมด้วย ซึ่งบทบาทเหล่านี้ล้วนเป็นหน้าที่ด้านการสาธารณสุขชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงในการป้องกันเฝ้าระวังโรคติดต่อในชุมชน

4.1 ข้อสังเกตที่ได้จากผลการสำรวจในภาพรวม

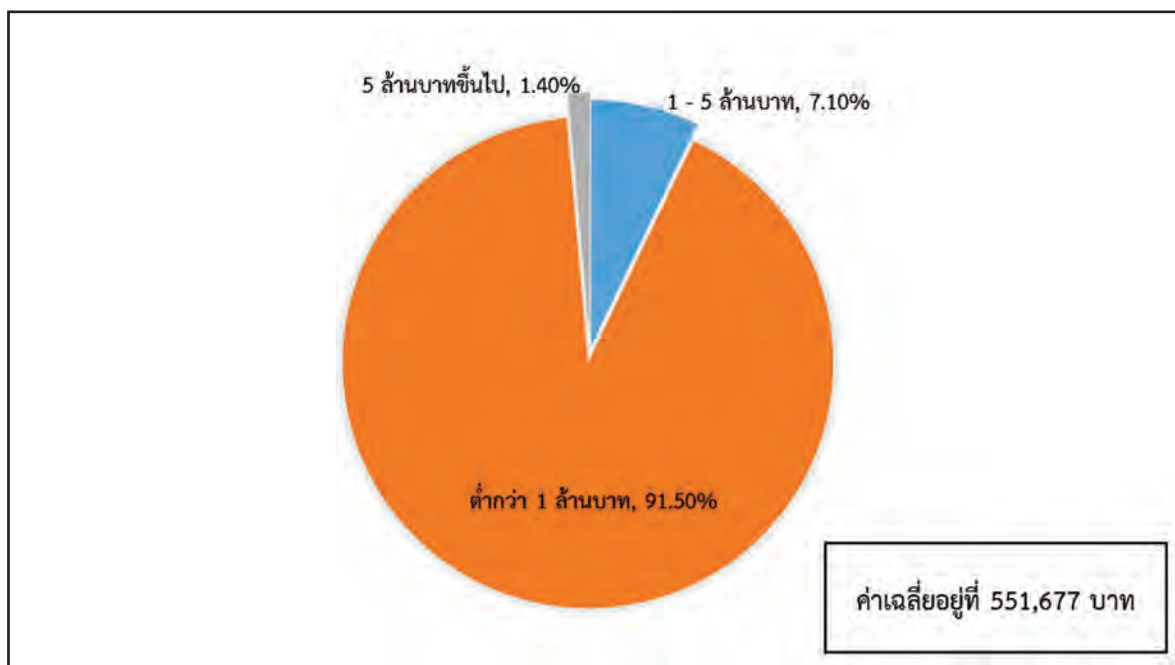
ผลสำรวจในภาพรวมชี้ให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีบทบาทค่อนข้างมากในการจัดการกับวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 เกือบร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร และเทศบาลเมืองที่มีบทบาทมากในการจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลแม้จะไม่ได้มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100 หากแต่ก็มีบทบาทมากในการจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้ดำเนินการนั้นเกี่ยวข้องกับการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไปของกลุ่มตัวอย่าง หากแต่บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคมและการส่งเสริมอาชีพ

ให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังมีการดำเนินการที่ไม่มากนัก ผู้เขียนจึงอยากจะชวนตั้งข้อสังเกตในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- งบประมาณของท้องถิ่นสำหรับการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่

ผลการสำรวจในภาพรวมได้เผยให้เราเห็นตัวเลขที่น่าตกใจอย่างมาก! นั่นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกินครึ่งมีงบประมาณที่จะใช้ช่วยเหลือประชาชนในช่วงโควิด-19 ในจำนวนที่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 551,677 บาท เท่านั้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างท้องถิ่นที่ได้ตอบแบบสอบถามกว่าร้อยละ 91.50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระบุว่า มีงบประมาณต่ำกว่า 1 ล้านบาทสำหรับการช่วยเหลือประชาชนในช่วงวิกฤติโควิด-19 รองลงมาร้อยละ 7.10 ที่ระบุว่า ใช้งบประมาณช่วยเหลือประมาณ 1 – 5 ล้านบาท และสุดท้ายมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงร้อยละ 1.40 เท่านั้น ที่ระบุว่า มีงบประมาณสำหรับใช้ช่วยเหลือประชาชนตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป

แผนภาพที่ 1-13 แสดงสัดส่วนงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ดำเนินการช่วยเหลือประชาชน

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

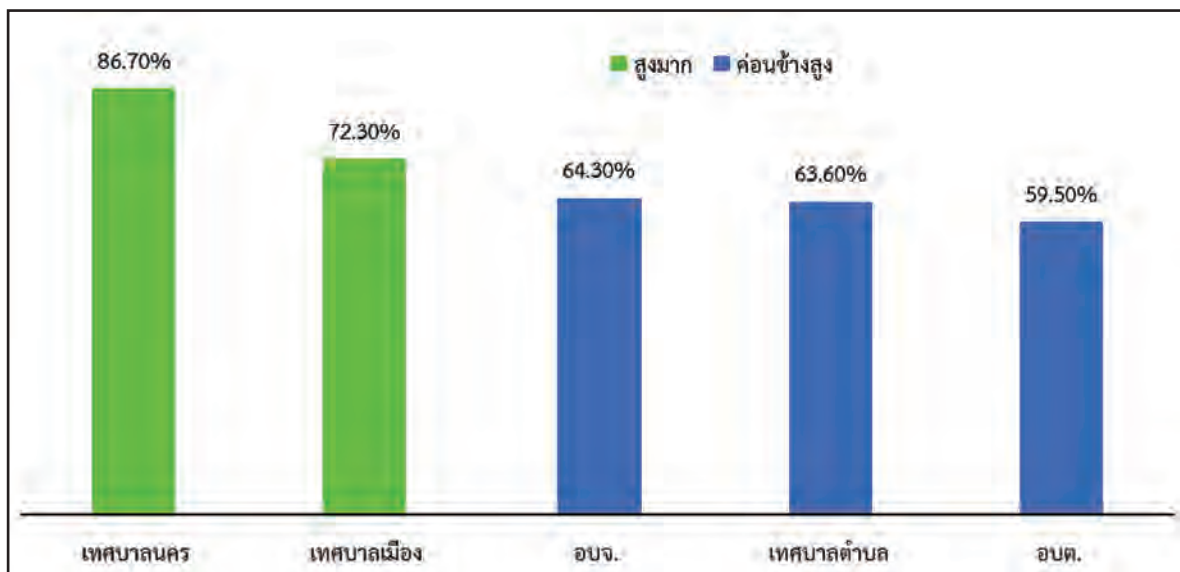
จากข้อมูลข้างต้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดก็พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่ที่มีขนาดเล็กและมีรายได้จากการจัดเก็บน้อย ได้แก่ เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ส่งผลให้มีงบประมาณสำหรับการช่วยเหลือประชาชนในช่วงวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่น้อยลงไปด้วย ตรงกันข้ามกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลนคร ซึ่งมีงบประมาณมากและมีรายได้จัดเก็บเองมาก ก็ย่อมมีศักยภาพและงบประมาณสำหรับการช่วยเหลือประชาชนในช่วงวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน

● **ความเป็นเมืองกับผลกระทบของท้องถิ่นจากวิกฤติโควิด-19**

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในสังคมอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นอีกหนึ่งภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น ความเสี่ยงในการทำงานชุมชน ความเสี่ยงจากการให้บริการพี่น้องประชาชน ความยากลำบากของการลงพื้นที่ การปรับตัวขององค์กรให้เท่าทันกับปัญหาที่เร่งด่วน รวมไปถึงทรัพยากรและงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ดังข้อสังเกตในประเด็นที่ผ่านมา การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยอย่างทั่วถึง อาจจะมีบางแห่งที่ได้รับผลกระทบน้อยบ้างมากบ้างแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ โดยการสำรวจครั้งนี้เราได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการประเมินตนเองด้วยว่า ท้องถิ่นของท่านได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากน้อยเพียงใด?

ผลการสำรวจได้เผยให้เราเห็นว่า ในภาพรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 69.3 โดยเทศบาลนครถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 86.7 รองลงมาเป็นเทศบาลเมืองที่ระบุว่าได้รับผลกระทบอยู่ในระดับสูงมากเช่นเดียวกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 72.3 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าได้รับผลกระทบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (ร้อยละ 64.3) เทศบาลตำบล (ร้อยละ 63.6) และองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 59.5) ตามลำดับ

แผนภาพที่ 1-14 แสดงระดับผลกระทบของ อปท. จากวิกฤติโควิด-19 จำแนกตามประเภท อปท.

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

จากผลสำรวจข้างต้นผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตที่ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระดับที่สูงมาก ส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเมืองสูง ซึ่งตามนิยามความเป็นเมืองของไทยนั้น หมายถึงพื้นที่ที่เป็นเขตเทศบาลและมีประชากรอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ได้ท้าทายแนวคิดความเป็นเมืองที่ว่า “เมืองที่ดีคือเมืองที่มีความหนาแน่น” เพราะความหนาแน่นของเมืองย่อมหมายถึงต้นทุนการประหยัดต่อขนาด

(Economy of Scale) ในการที่รัฐจะต้องลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการในสัดส่วนที่น้อยลง อีกทั้งความเป็นเมืองยังเป็นพื้นที่แห่งโอกาสให้กับผู้คนมากมายที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่เมื่อเมืองมีความหนาแน่นมากก็กลับกลายเป็นจุดอ่อนของการบริหารจัดการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการกับโรคระบาดในพื้นที่เมืองที่ค่อนข้างควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างยากลำบาก และเชื้อไวรัสสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ข้อสังเกตดังกล่าวนี้จึงสอดคล้องกับผลสำรวจที่เห็นได้ชัดว่าพื้นที่เทศบาลจะได้รับผลกระทบจากวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มากกว่าองค์การบริหารส่วนต่าบลนั่นเอง

4.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ

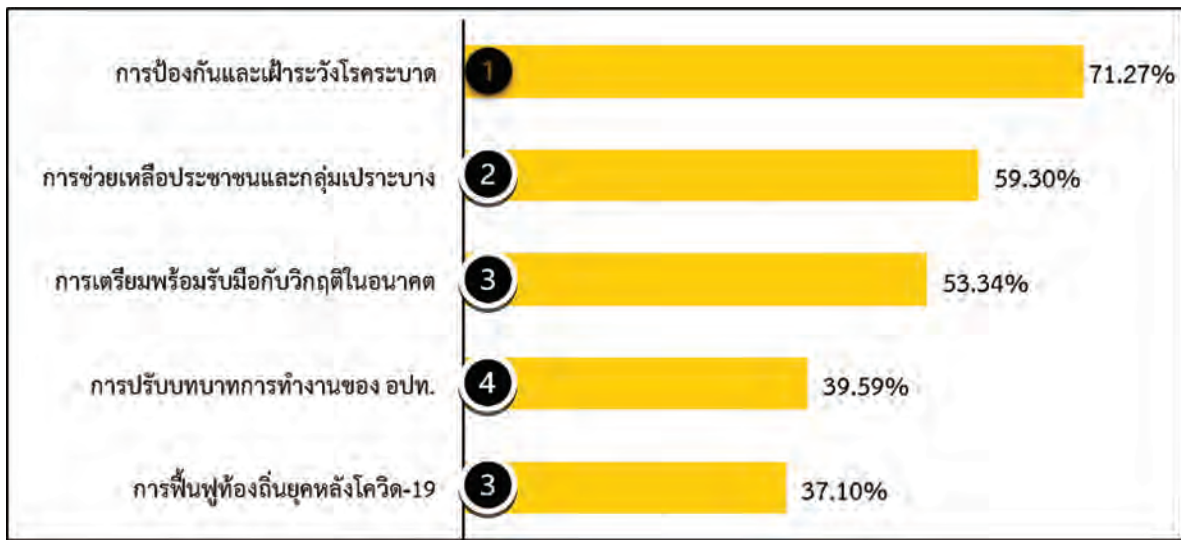
ในเนื้อหาส่วนต่อไปนี้จะขอชวนผู้อ่านทุกท่านไปสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละมิติไปพร้อมๆ กันว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการวิกฤติโควิด-19 ระลอกที่ 1 อย่างไรบ้าง? โดยจะขอเริ่มต้นนำเสนอเนื้อหาจากบทบาทการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของไวรัสในชุมชน บทบาทการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม บทบาทในการฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19 ตลอดจนการวางแผนเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต เป็นไปตามลำดับ

- 1 การป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน
- 2 การช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม
- 3 การปรับบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4 การฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19
- 5 การเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต

การสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 แต่ละมิติในภาพรวมนั้นได้เผยให้เห็นข้อมูลที่น่าสนใจ นั่นก็คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีบทบาทอย่างมากในด้านการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชนถึงร้อยละ 71.27 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นบทบาทด้านการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม และบทบาทด้านการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต ซึ่งมีบทบาทอยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน นั่นคือ ร้อยละ 59.30 และ 53.34 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ

ขณะที่บทบาทด้านการปรับบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทการฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19 นั้นพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังดำเนินการในบทบาททั้งสองด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย อยู่ที่ร้อยละ 39.59 และ 37.10 ของกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับ

แผนภาพที่ 1- 15 แสดงภาพรวมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

4.2.1 การป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของโควิด-19 ในชุมชน

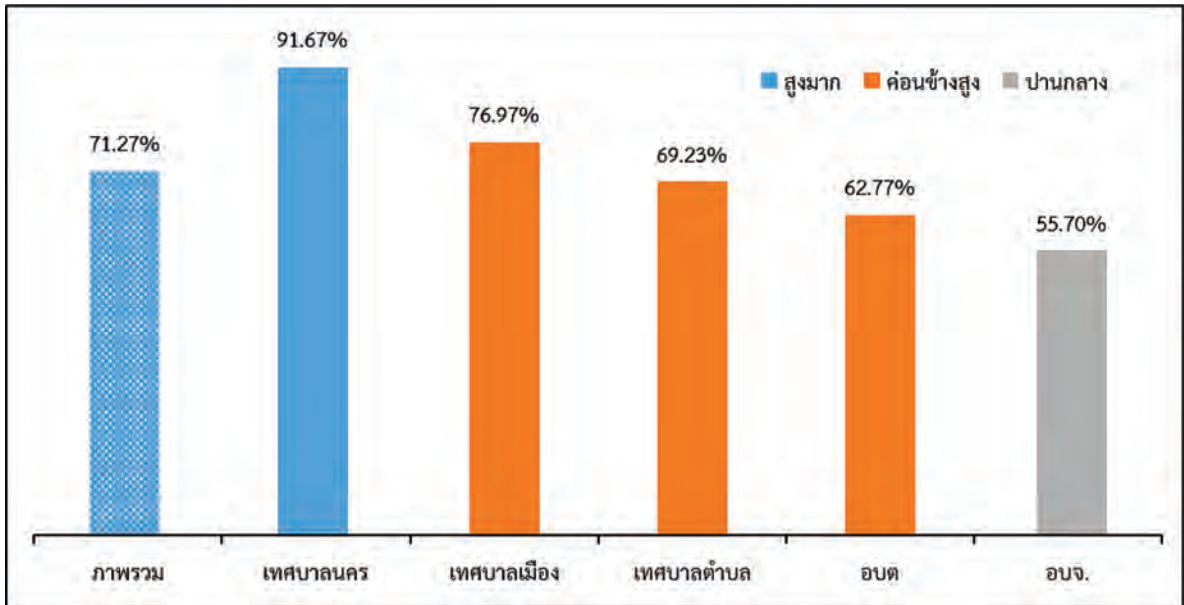
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยถือว่าเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทในการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในหลายมิติ โดยเฉพาะมิติด้านการสาธารณสุขชุมชนซึ่งมีความสำคัญมากในสถานการณ์เช่นนี้ เพราะการสาธารณสุขชุมชนเป็นการเข้าไปจัดการกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนโดยตรง ซึ่งอาจเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้ ดังนั้นสิ่งที่เรามักพบเห็นบทบาทของท้องถิ่นบ่อยครั้ง นั่นก็คือ การป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน เช่น การจัดหาอุปกรณ์ป้องกันโรคเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชน การฉีดพ่นฆ่าเชื้อในที่สาธารณะ การจัดหาสถานที่พักคอย/โรงพยาบาลสนาม รวมไปถึงการปรับบทบาทของบุคลากรท้องถิ่นให้ทำงานเชิงรุกในชุมชน

ผลการสำรวจครั้งนี้ได้ยืนยันให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีบทบาทอย่างมากในการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของไวรัสโควิด-19 ในชุมชนมากถึงร้อยละ 71.27 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเทศบาลนครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดในชุมชนอย่างโดดเด่นมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากถึงร้อยละ 91.67 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ถัดมาเป็นเทศบาลเมืองที่มีบทบาทโดดเด่นรองลงมา มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.97 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทอยู่ในระดับค่อนข้างมากนั้น คือ เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 69.23 และ 62.77 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ถือว่ามีความสำคัญในการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของไวรัสเช่นเดียวกัน หากแต่ผลการสำรวจพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด นั่นคือร้อยละ 55.70 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ข้อสังเกตประการหนึ่งพบว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 มักเกิดการแพร่ระบาดในพื้นที่เขตเมืองหรือเขตเทศบาลเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่พื้นที่เขตชนบทหรือองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นพบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่มากนัก ส่งผลให้เทศบาลจะต้องมีบทบาทค่อนข้างมากในการจัดการกับ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในชุมชนเมือง นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทไม่มากนัก ในการจัดการกับโควิด-19 ระลอกแรก เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกไม่ได้มีความรุนแรงเท่ากับการแพร่ระบาดระลอกอื่นๆ อีกทั้งการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่สนับสนุนราชการส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เช่น การจัดให้มียานพาหนะรับส่งผู้ป่วย การจัดหาสถานที่กักกันโรคเพื่อส่งกักตัวผู้เดินทางกลับจากต่างประเทศหรือพื้นที่ระบาดต่อเนื่อง แต่ต่อมารัฐบาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิกศูนย์กักกันโรคของ อปท. ทุกแห่ง เป็นต้น

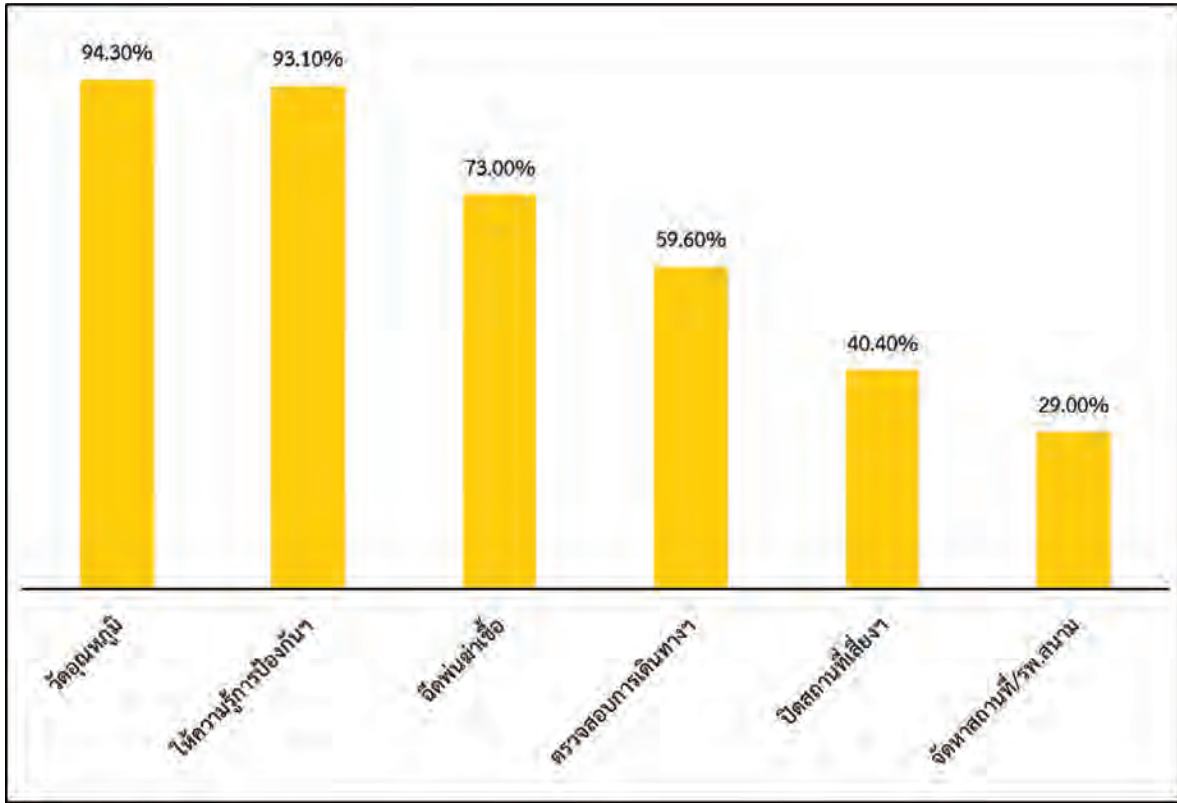
แผนภาพที่ 1-16 แสดงร้อยละบทบาทของ อปท. ในการป้องกันและเฝ้าระวังโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

เมื่ออ่านมาถึงจุดนี้ผู้อ่านคงมีคำถามว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของโควิด-19 มีอะไรบ้าง? และมีบทบาทมากน้อยแค่ไหนบ้าง? ผลสำรวจครั้งนี้ก็มีคำตอบให้กับทุกท่าน โดยบทบาทในการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของโควิด-19 ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการมากที่สุด นั่นก็คือ การวัดอุณหภูมิร่างกายของประชาชนในสถานที่ต่างๆ อยู่ที่ร้อยละ 94.30 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็น การให้ความรู้การป้องกันตนเองให้กับประชาชนในชุมชน อยู่ที่ร้อยละ 93.10 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ถัดมาเป็นการฉีดพ่นฆ่าเชื้อในชุมชน ร้อยละ 73.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และการตรวจสอบประวัติผู้เดินทางเข้า-ออกพื้นที่ ร้อยละ 59.60 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีบทบาทในการปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส อยู่ที่ร้อยละ 40.40 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และการจัดการสถานที่กักกันโรค/โรงพยาบาลสนาม ร้อยละ 29.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

แผนภาพที่ 1-17 ร้อยละของบทบาทที่ อปท. ดำเนินการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

ดังนั้นผลการสำรวจดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่ มีบทบาทค่อนข้างมากในการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในระดับชุมชน เพราะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นด่านปราการที่สำคัญในการเข้าไปควบคุมโรคระบาดในระดับชุมชน เข้าถึง ปัญหา เข้าถึงความต้องการ และเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว ไม่เพียงเท่านั้นผลสำรวจในครั้งนี้ได้เผยให้เห็น ข้อมูลที่น่าสนใจ นั่นก็คือ ความสำเร็จของการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของเชื้อไวรัสในชุมชนนั้น ไม่สามารถสำเร็จได้เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่จะต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของหลาย ภาคส่วน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. และภาคเอกชน มาผนึกกำลังร่วมกันในการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของเชื้อไวรัส ทำให้หลายพื้นที่สามารถยับยั้ง การแพร่ระบาดของโควิด-19 ไปได้ โดยจะขอยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงให้ทุกท่านได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

เทศบาลนครยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา นับเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งที่ได้อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ มาร่วมกันป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยลักษณะประชากรทั่วไปของจังหวัดยะลาส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นายกเทศมนตรีนครยะลา เล็งเห็นความสำคัญของผู้นำศาสนา เพราะผู้นำศาสนาล้วนมีศักยภาพในการโน้มน้าวประชาชนในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ประกอบกับพื้นที่เขตตลาดเก่ามีมัสยิดและบาหลีอยู่ 12 แห่ง ในแต่ละแห่งมีเครื่องมือกระจายเสียง อีกทั้งยังมีคณะกรรมการมัสยิดที่จะสามารถสื่อสารกับประชาชนได้สะดวกรวดเร็ว เทศบาลนครยะลาจึงได้ฝึกความร่วมมือกับผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนมาหาทางออกและแก้ปัญหาการระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่ชุมชนไปด้วยกัน ซึ่งแนวทางเบื้องต้นที่ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนใช้ในการสื่อสารกับประชาชน มีดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจให้กับพี่น้องประชาชน เฝ้าระวังและไม่แอบเข้าไปละหมาดในมัสยิด
2. การกักตัวอยู่ที่บ้าน ตามแนวทางศาสนาที่ตนเองนับถือ
3. การสื่อสารสร้างความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนทุกกลุ่ม

นอกจากนี้เทศบาลนครยะลา ยังได้เชิญแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายถ่ายทอดความรู้ในการป้องกันตนเองผ่านทางเครื่องขยายเสียงในชุมชนด้วย เพื่อให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคโควิด-19 การแพร่เชื้อ และการป้องกันตนเองและชุมชนได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนการฝึกอบรมสาธิตทำเจลล้างมือ การทำหน้ากากอนามัย และสอนวิธีการล้างมืออย่างถูกต้อง ซึ่งก็มีประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมการอบรมและรับฟังข้อมูลข่าวสารเป็นจำนวนมาก

ที่มา: เทศบาลนครยะลา. สร้างความเข้าใจ COVID-19 ตระหนักแต่ไม่ตระหนก, ภาพประชาสัมพันธ์. <http://www.yalacity.go.th/gallery/detail/1056/> สืบค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2564.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เป็นหนึ่งในตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เรียกได้ว่าเป็นท้องถิ่นตัวอย่างที่สามารถบริหารจัดการในพื้นที่ในการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้อย่างประสบความสำเร็จ โดยการใช้มาตรการทางสังคม ที่เรียกว่า “ธงสีเหลือง” มาเป็นสัญลักษณ์เฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในชุมชน วิธีการก็คือ นำธงสีเหลืองมาปักไว้บริเวณหน้าบ้านของผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและผู้เดินทางกลับมาจากต่างประเทศหรือพื้นที่เสี่ยงต่างๆ ซึ่งธงสีเหลืองจะเป็นการแสดงสัญลักษณ์ให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และช่วยกันดูแลชุมชน โดยบ้านที่มีธงสีเหลืองปักไว้ก็จะต้องดำเนินการกักตัวภายในบ้าน 14 วัน ระหว่างช่วงที่กักตัวก็จะมีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น อสม. ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาตรวจเยี่ยมอาการ วัดไข้ และจัดส่งอาหารให้เป็นประจำทุกวัน จนกระทั่งครบ 14 วันแล้วไม่มีอาการจึงจะสามารถนำธงสีเหลืองออกได้

การใช้มาตรการทางสังคมดังกล่าวเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เช่น ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อสม. สาธารณสุขจังหวัด และผู้นำท้องถิ่น ได้ร่วมกันหาแนวทางป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในชุมชน ซึ่งในระยะเริ่มต้นของการใช้มาตรการก็มีอุปสรรคในการดำเนินงาน เพราะประชาชนมีการขัดขืนและไม่ให้ความร่วมมือ จึงได้ให้ผู้นำชุมชน อปท. และผู้ใหญ่บ้านไปชี้แจงและให้ข้อมูลกับประชาชน อีกทั้งยังสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันโควิดให้กับทุกครัวเรือน จนท้ายที่สุดประชาชนก็ให้ความร่วมมือและช่วยกันเฝ้าระวังชุมชนของตนเอง

ที่มา: มติชนออนไลน์. (1 เมษายน 2563). พิษณุโลกติดธงเหลืองแสดงสัญลักษณ์กักตัว. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/region/news_2111914 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564.

หากทุกท่านยังจำกันได้ การระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกนั้น เราเห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากได้ผนึกกำลังกันกับชุมชนจัดอบรมทำหน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ และอุปกรณ์ป้องกันโรคเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในชุมชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้มาจากแนวทางการป้องกันโรคของกระทรวงมหาดไทยที่ได้ออกนโยบายมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ เร่งดำเนินการแก้ปัญหาหน้ากากอนามัยขาดแคลนให้กับประชาชน ซึ่งมีเป้าหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศสร้างทีมวิทยากร ครู ก. ขึ้นมา เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การทำหน้ากากอนามัยและอุปกรณ์ป้องกันโรคให้แก่บุคลากรท้องถิ่น ประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุข และภาคส่วนอื่นๆ เพื่อให้หน้ากากอนามัยและอุปกรณ์ป้องกันมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของทุกภาคส่วนในขณะนั้น

ขอยกตัวอย่างเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีบทบาทดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการป้องกันโรคโควิด-19 และจัดอบรมถ่ายทอดการทำหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในการป้องกันตนเอง และสามารถแจกจ่ายหน้ากากอนามัยในชุมชนได้อย่างเพียงพอทั่วถึงทุกครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีเทศบาลตำบลบ้านบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ก็เป็นอีกหนึ่งแห่งที่ได้จัดอบรมให้ความรู้ในการป้องกันโรคโควิด-19 และจัดทำหน้ากากอนามัยให้กับประชาชนในพื้นที่เช่นเดียวกัน นับได้ว่า การระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 1 ได้สร้างความตื่นตัวให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศในการป้องกันโรคในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลป่าแดด http://www.padad.go.th/index.php?_mod=YWN0aXZpdHk&no=NTg

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลบ้านบางม่วง <https://bit.ly/3eAB27q>

นอกจากนี้อีกหนึ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มักพบเห็นได้บ่อยครั้งในช่วงการระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 นั่นก็คือ การฉีดพ่นฆ่าเชื้อและการทำความสะอาดในที่สาธารณะเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเทศบาลนครนนทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นตัวอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักและมีผู้ติดเชื้อจำนวนมากจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ซึ่งทั้งสององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อไวรัสโควิด-19 ภายในตลาดสดของเทศบาลและพื้นที่สาธารณะในเขตเทศบาลเป็นประจำทุกวัน รวมไปถึงสถานที่วัด สวนสาธารณะ อาคารราชการ หมู่บ้านและชุมชน เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัส ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลนครปากเกร็ด <https://bit.ly/3CGtnPE>

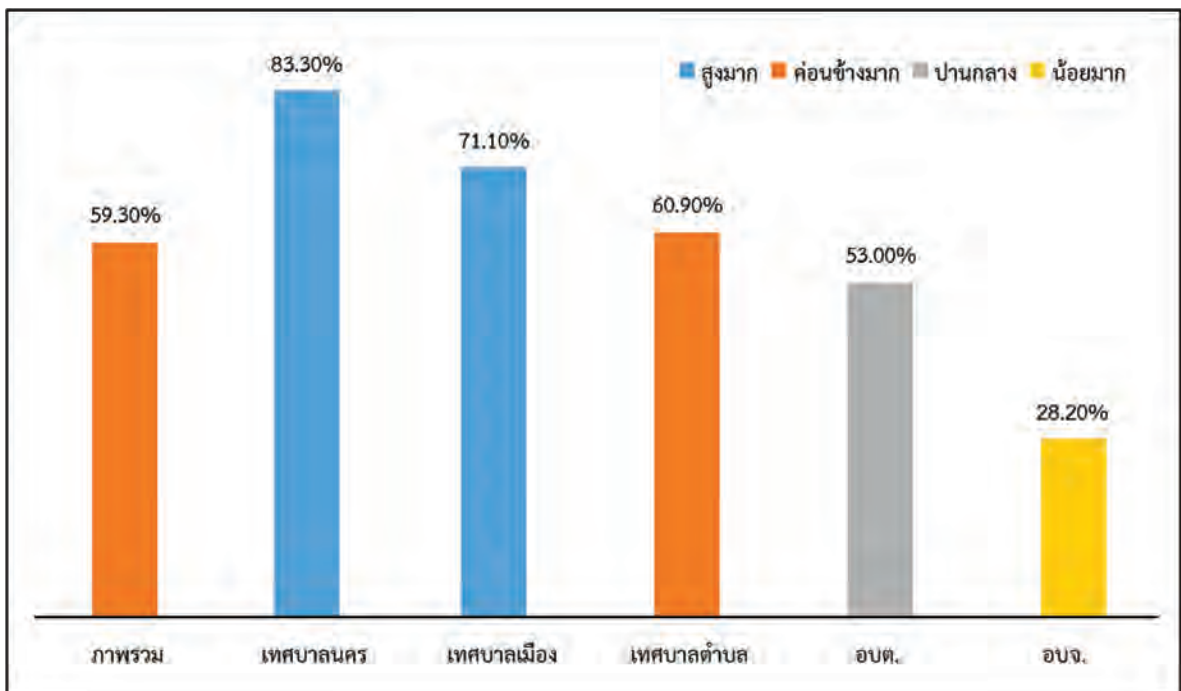
ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลนครนนทบุรี <https://www.nakornnont.go.th/gallery/detail/908>

4.2.2 การให้ความช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม

เมื่อไวรัสเป็นเสมือนสนามรบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น!! การให้ความช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมให้ได้รับความปลอดภัยและสามารถอยู่รอดได้ในสถานการณ์เช่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพราะความเดือดร้อนของประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมไม่สามารถอดทนรอคอยเวลาจากรัฐส่วนกลางได้อีกต่อไป ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยที่ใกล้ชิดกับปัญหาและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงกลายมาเป็นกองกำลังอีกส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมในพื้นที่

ผลสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เผยให้เห็นข้อมูลที่น่าสนใจ นั่นก็คือ ในภาพรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 59.30 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเทศบาลนครและเทศบาลเมืองมีบทบาทช่วยเหลือประชาชนในช่วงโควิด-19 อยู่ในระดับที่สูงมาก ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 83.30 และร้อยละ 71.10 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่เทศบาลตำบลมีบทบาทช่วยเหลือประชาชนอยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 60.90 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 53.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และสุดท้ายคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนอยู่ในระดับที่น้อยมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 28.20 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังแผนภาพที่แสดงต่อไปนี้

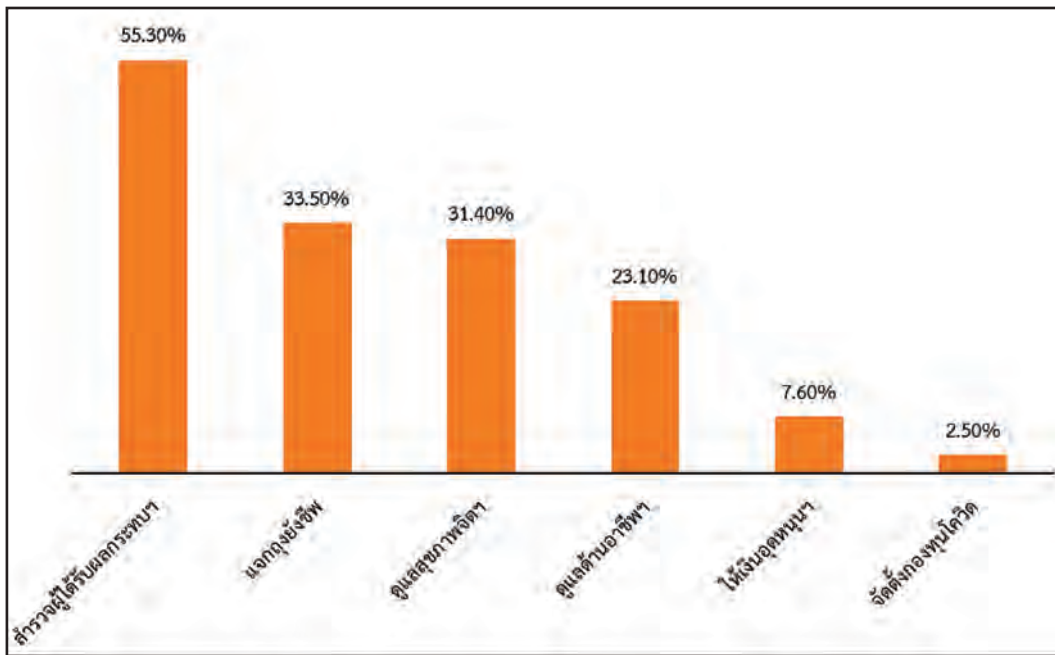
แผนภาพที่ 1-18 แสดงร้อยละบทบาทของ อปท. ในการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

ผู้อ่านหลายท่านคงมีคำถามต่อไปว่า บทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมนั้นมีอะไรบ้าง? ท้องถิ่นดำเนินการในบทบาทเรื่องใดมากที่สุดบ้าง? ซึ่งผลสำรวจครั้งนี้ก็มีคำตอบให้กับทุกท่าน โดยบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการมากที่สุด นั่นก็คือ การสำรวจผู้ที่ได้รับผลกระทบและความเดือดร้อนจากวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่ อยู่ที่ร้อยละ 55.30 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นการแจกจ่ายถุงยังชีพให้กับประชาชนในชุมชน อยู่ที่ร้อยละ 33.50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ถัดมาเป็นการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลสุขภาพจิตให้แก่ประชาชนในชุมชน อยู่ที่ร้อยละ 31.40 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการน้อย ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 (เช่น ตกงาน ขาดรายได้ หรือรายได้ลดลง) การให้เงินอุดหนุนเด็กในสถานศึกษาสังกัด อปท. ที่ได้รับความเดือดร้อนช่วงโควิด และการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 23.10, 7.60 และ 2.50 ตามลำดับ ดังแผนภาพที่แสดงต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1-19 แสดงร้อยละบทบาทของ อปท. ในการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมในช่วงโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

จะเห็นได้ว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม เช่น เด็กเยาวชน ผู้พิการ และผู้สูงอายุ มีความสอดคล้องกับมาตรการและแนวทางของรัฐส่วนกลาง ซึ่งได้อาศัยกลไกการมอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาประชาชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านต่างๆ ในพื้นที่ เช่น การสำรวจผู้ได้รับผลกระทบ การแจกจ่ายยังชีพ การจ่ายเงินช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคม เป็นต้น ซึ่งส่วนต่อไปนี้จะขอยกกรณีตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมให้ทุกท่านได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ราวเดือนมีนาคม 2563 ได้มีหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมการบริหารจัดการในระบบประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือระดับพื้นที่ เพื่อจัดทำโครงการแผนงาน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรคระบาดโควิด-19 ในพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ ซึ่งก็ได้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือ **เทศบาลเมืองสนนักรักษ์ อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี** เป็นตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้เข้าร่วมดำเนินงานผ่านกลไกกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นดังกล่าวนี้ด้วย

เทศบาลเมืองสนนักรักษ์ได้อาศัยกลไก “**กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น**” มาบูรณาการการทำงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยได้ใช้งบประมาณที่ได้รับมาจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) จำนวนกว่าหนึ่งล้านบาทเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในชุมชน เช่น การจัดซื้อจัดหาหน้ากากอนามัย เจลล้างมือ การแจกถุงยังชีพ การนำเงินมาช่วยเหลือประชาชนที่ต้องกักตัว ตลอดจนการจัดอบรมช่วยเหลือประชาชนที่ตกงานในช่วงโควิด นอกจากนี้เทศบาลเมืองสนนักรักษ์ได้สมทบเงินจำนวนหกแสนกว่าบาทเข้ากองทุนฯ และได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในพื้นที่อีกจำนวนหนึ่ง ทำให้เทศบาลเมืองสนนักรักษ์มีกองทุนโควิดที่มีความยืดหยุ่นและสามารถใช้เงินจากกองทุนฯ ช่วยเหลือประชาชนในช่วงโควิดได้อย่างทันที่ ดังนั้นความน่าสนใจของตัวอย่างดังกล่าวนี้ก็คือ การทำให้กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กลายมาเป็นกลไกในการสนับสนุนการทำงานของท้องถิ่นได้อย่างคล่องตัวนั่นเอง

สำหรับการใช้เงินจากกองทุนนั้น เทศบาลเมืองสนนักรักษ์ได้นำเงินจากกองทุนไปดำเนินการ ดังนี้

1. ช่วยเหลือประชาชนที่ต้องกักตัวตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ โดยใช้เงินจากกองทุนมาช่วยเหลือเรื่องอาหารสำหรับผู้ที่ต้องกักตัว 14 วัน
2. จัดซื้อหน้ากากอนามัย น้ำยาฆ่าเชื้อ เจลแอลกอฮอล์ ถุงยังชีพ และชุดป้องกันให้กับเจ้าหน้าที่ที่ต้องออกปฏิบัติหน้าที่ดูแลประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสนนักรักษ์
3. ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทางด้านสาธารณสุข เจ้าหน้าที่ควบคุมโรคติดต่อ การกักตัว การคัดกรอง การประชาสัมพันธ์เชิงรุกในชุมชน และการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองสนนักรักษ์ <https://bit.ly/3z7SmbF>

นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาศัยกลไกกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นเช่นเดียวกัน นั่นก็คือ เทศบาลเมืองบางคูวัด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้เข้าร่วมดำเนินงานผ่านกลไกกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในการป้องกัน ฝ้าระวัง ช่วยเหลือและควบคุมโรคระบาดโควิด-19 ในชุมชน โดยการระดมภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมกันตรวจเชิงรุกและตั้งจุดสกัดการแพร่ระบาดในชุมชน

นอกจากนี้เทศบาลเมืองบางคูวัดยังได้นำงบประมาณส่วนหนึ่งจากกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นไปจัดหาชุดตรวจและอุปกรณ์ดูแลสุขภาพให้แก่กลุ่มเป้าหมายหลักในพื้นที่ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง และอาสาสมัครป้องกันโรคโควิด-19 ตลอดจนการฝึกอบรมให้ความรู้การป้องกันโรคระบาดโควิด-19 ในชุมชนให้แก่อาสาสมัคร จำนวน 50 คน จากนั้นจึงจัดทีมอาสาสมัครที่ผ่านการอบรมแล้วลงพื้นที่เยี่ยมบ้านสอบสวนโรคและช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบในชุมชนต่อไป

นับได้ว่าการนำกลไกกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นมาใช้ร่วมกับการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง เพราะบทบาทของกองทุนฯได้เข้ามาช่วยดูแลด้านสาธารณสุขในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงานเชิงรุกในพื้นที่ ดังนั้นแล้วการนำสองกลไกนี้มีมาประสานเข้าด้วยกันจะช่วยให้การควบคุมโรคระบาดโควิด-19 ในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. บางคูวัดโมเดล. สืบค้นจาก <https://www.nhso.go.th/news/2990>

ขณะที่ตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคมในพื้นที่ก็มีหลายแห่ง โดยจะขอยกตัวอย่าง เทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ร่วมมือกับมูลนิธิเชียงใหม่สามัคคีการกุศลและภาคประชาสังคมในพื้นที่ จัดทำถุงยังชีพมอบให้แก่ผู้ประสบภัยโควิด-19 ระลอกที่ 1 ที่เป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคมและผู้สูงอายุในเขตเมืองแม่เหิยะ โดยมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำหมู่บ้าน (อพม.) เข้ามาดำเนินการร่วมกัน เพื่อประสานงานช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคมและผู้สูงอายุในพื้นที่ด้วย

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองแม่เหิยะ <http://maehia.go.th/page/catalog/view/activity/359>

นอกจากนี้ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ และเมืองพัทยา ร่วมกับหน่วยงานระดับอำเภอและจังหวัด ดำเนินการลงพื้นที่ตรวจสอบพบว่ามีกลุ่มเปราะบางทางสังคม เช่น คนเร่ร่อน และคนตกงานที่มาจากจังหวัดอื่น รวมตัวกันในพื้นที่สาธารณะจำนวนมาก จึงได้ประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือกลุ่มคนเหล่านี้ โดยดำเนินการจัดหาอาหารให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ พร้อมทั้งตรวจคัดกรองโรค ตลอดจนช่วยเหลือคนตกงานให้สามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้อย่างปลอดภัย

ที่มา: ภาพข่าวจากมติชนออนไลน์ <https://mgronline.com/news1/detail/963000039071>

เทศบาลเมืองจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ได้นำทีมงานเจ้าหน้าที่และบุคลากรท้องถิ่น ร่วมกันแจกถุงยังชีพ ข้าวกล่องและน้ำดื่ม จำนวน 1,000 ชุด ให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้เปราะบางทางสังคมในพื้นที่ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และผู้ที่ตกงานไม่มีรายได้ โดยเจ้าหน้าที่เทศบาลได้ช่วยกันอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มารับแจกถุงยังชีพ ข้าวกล่องและอาหาร โดยใช้มาตรการเว้นระยะห่าง (social distancing) อย่างเข้มงวด พร้อมทั้งบริการเจลล้างมือเพื่อป้องกันการติดโรคโควิด-19

นอกจากนี้เทศบาลเมืองจันทบุรียังได้ร่วมกันมอบข้าวสารอาหารแห้ง และเครื่องอุปโภคบริโภคกว่า 200 ชุด ให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อแทนคำขอบคุณสำหรับการเสียสละปฏิบัติหน้าที่เป็นแกนนำด้านสาธารณสุขในชุมชน และช่วยเหลือเทศบาลในการการดูแลชุมชนช่วงวิกฤติโควิด-19

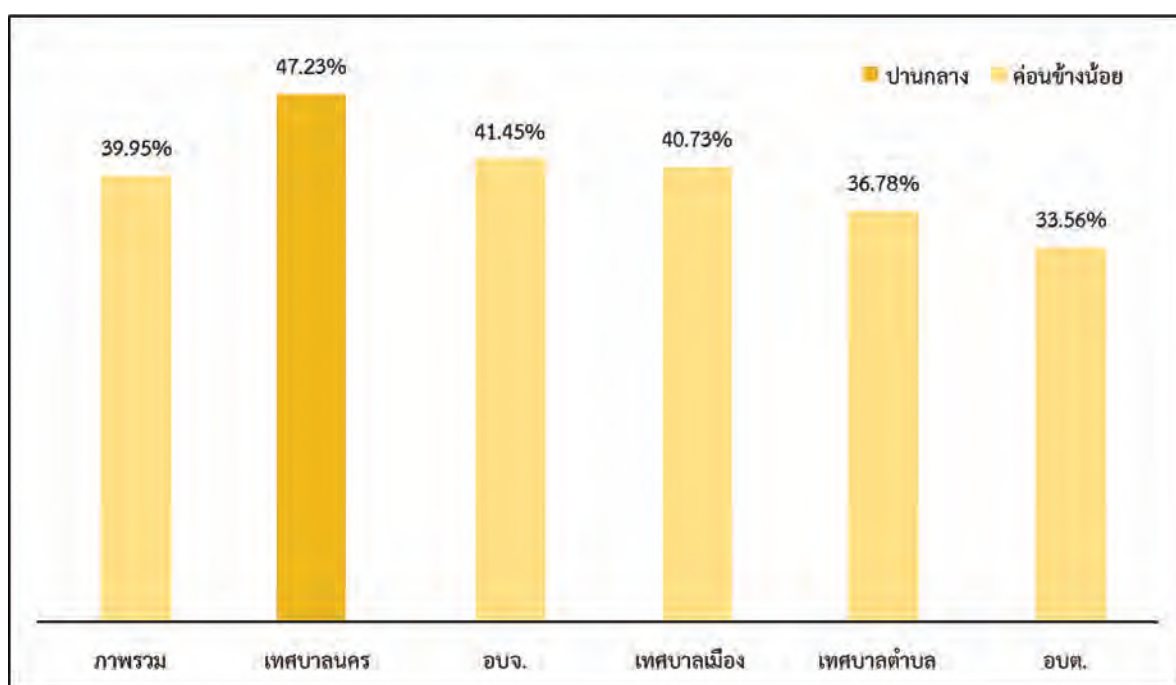
ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองจันทบุรี <https://bit.ly/3wPsDDt>

4.2.3 การปรับบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้หลายองค์กรจะต้องปรับตัวในการทำงานอย่างมาก เช่น การปฏิบัติตามข้อบังคับด้านสาธารณสุข สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา ล้างมือบ่อยๆ เว้นระยะห่างทางสังคม และการทำงานจากที่บ้าน เป็นต้น จนสิ่งเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันไปเสียแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ถือเป็นหนึ่งองค์กรที่ต้องทำงานด้านหน้าใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และต้องทำงานรับมือกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างเต็มกำลัง เพื่อให้พี่น้องประชาชนทุกภาคส่วนในชุมชนปลอดภัยจากเชื้อไวรัส จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องปรับบทบาทการทำงานขององค์กรด้วยเช่นกัน

ผลการสำรวจได้เผยให้เห็นข้อมูลที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นั่นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ปรับบทบาทการทำงานขององค์กรในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 39.95 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเทศบาลนครมีการปรับบทบาทการทำงานขององค์กรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 47.23 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนว่ามีการปรับบทบาทการทำงานขององค์กรอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 41.45, 40.73, 36.78 และ 33.56 ตามลำดับ ซึ่งเหตุผลสำคัญส่วนหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้สะท้อนความคิดเห็นเพิ่มเติมจากการสำรวจ นั่นก็คือ ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ปรับบทบาทการทำงานขององค์กรมากนัก เพราะถือว่าเป็นองค์กรที่ต้องทำงานคลุกคลีใกล้ชิดกับประชาชนอยู่แล้ว หากแต่เมื่อชุมชนมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ก็ยิ่งต้องเพิ่มการทำงานขององค์กรอย่างเต็มที่

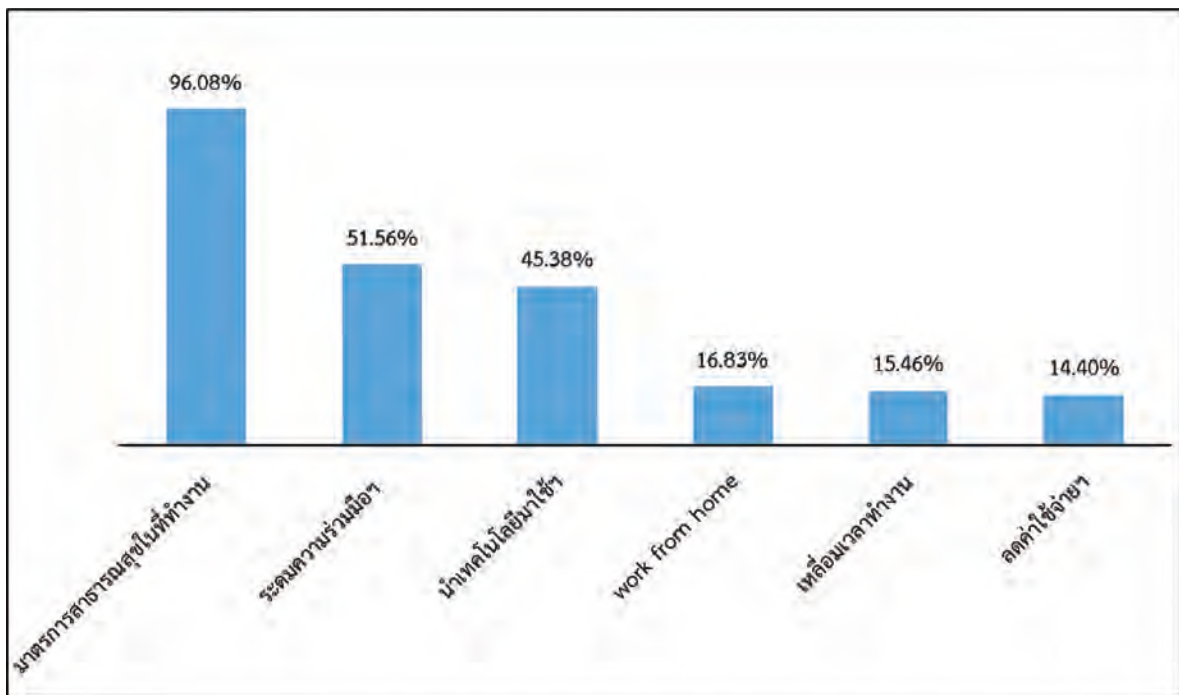
แผนภาพที่ 1-20 แสดงร้อยละการปรับบทบาทการทำงานของ อปท. ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

คำถามต่อมาก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการปรับบทบาทการทำงานขององค์กรในด้านใดบ้าง? ซึ่งผลสำรวจในครั้งนี้ก็มีคำตอบ นั่นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้มีการวางมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขในที่ทำงานมากที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 96.08 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวัง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือประชาชนในชุมชนร่วมกัน อยู่ที่ร้อยละ 51.56 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ถัดมาเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน เช่น การประชุมผ่านโปรแกรม Zoom หรือโปรแกรมออนไลน์ต่างๆ รวมถึงการสื่อสารกับประชาชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook Line และเว็บไซต์หน่วยงาน อยู่ที่ร้อยละ 45.38 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่การปรับบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในระดับน้อยนั้น ได้แก่ การทำงานจากที่บ้าน การเหลื่อมเวลาทำงาน และการลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน อยู่ที่ร้อยละ 16.83, 15.46 และ 14.40 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ

แผนภาพที่ 1-21 แสดงร้อยละการปรับบทบาทการทำงานของ อปท. ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

เมื่ออ่านมาถึงจุดนี้ผู้เขียนมีประเด็นที่จะชวนผู้อ่านตั้งข้อสังเกตไปพร้อมกัน นั่นก็คือ จากผลสำรวจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับบทบาทการทำงานขององค์กรค่อนข้างน้อย โดยบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับบทบาทการทำงานมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1) การวางมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขในที่ทำงานมากที่สุด (2) การระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และ (3) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานและการสื่อสารกับประชาชน ซึ่งการปรับบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปรับตัวให้สามารถทำงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนและแก้ไขปัญหาโควิด-19 ในชุมชนได้อย่างเต็มที่

- **การวางมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขในที่ทำงาน** พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมีการวางมาตรการดังกล่าวอยู่ในระดับสูงทุกประเภทท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลนครที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากถึงร้อยละ 100 ระบุว่า ได้ดำเนินการควบคุมด้านสาธารณสุขในที่ทำงานอย่างเข้มงวด เพราะมีประชาชนมาติดต่อรับบริการจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการวางมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนที่มาติดต่อรับบริการ ขณะที่เทศบาลตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลเมือง ก็ได้มีการวางมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขในที่ทำงานอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 98.10, 96.30, 94.90 และ 91.10 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีปรับบทบาทการทำงานขององค์กรให้สามารถรับมือกับไวรัส และขณะเดียวกันก็สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างปลอดภัยด้วยเช่นกัน

- **การระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน** เป็นอีกบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องคลุกคลีใกล้ชิดกับประชาชนและภาคประชาสังคมหลายภาคส่วน ซึ่งแน่นอนว่าเมื่อชุมชนท้องถิ่นกำลังเผชิญกับสภาวะวิกฤติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ จะต้องมาระดมความร่วมมือกันเพื่อหาทางออกในการช่วยเหลือประชาชนทุกกลุ่มให้อยู่รอดปลอดภัย โดยผลสำรวจครั้งนี้พบว่า เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง องค์กรบริหารส่วนตำบล และเทศบาลนคร มีการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน นั่นคือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.90, 53.30, 52.00 และ 50.00 ตามลำดับ ขณะที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนั้นมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 41.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นั่นสะท้อนให้เห็นว่า เทศบาลและองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถระดมเครือข่ายความช่วยเหลือในพื้นที่ได้ค่อนข้างดีกว่าองค์กรบริหารส่วนจังหวัดที่มีบทบาทสนับสนุนการทำงานในภาพรวมของจังหวัด โดยบทบาทที่เทศบาลและองค์กรบริหารส่วนตำบลได้สะท้อนให้เห็นผ่านข้อมูลการสำรวจมีหลายประการด้วยกัน เช่น การจัดตั้งศูนย์บริหารควบคุมโควิดในระดับชุมชน การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นมาเพื่อควบคุมการระบาดของไวรัสในชุมชน รวมถึงการระดมความร่วมมือจากเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่

- **การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานและการสื่อสารกับประชาชน** พบว่า ในภาพรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างปรับองค์กรของตัวเองไปสู่องค์กรดิจิทัลมากขึ้น แม้ว่าในภาพรวมนั้นอาจจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 45.38 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แต่นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการก้าวไปสู่ท้องถิ่นดิจิทัลที่เข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น ผลการสำรวจพบว่า เทศบาลนครมีความโดดเด่นมากในการปรับการทำงานขององค์กรเข้ากับเทคโนโลยีและการสื่อสารรูปแบบออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากถึงร้อยละ 83.30 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นเทศบาลเมืองและองค์กรบริหารส่วนจังหวัดที่มีการปรับบทบาทการทำงานโดยนำเทคโนโลยีและการสื่อสารกับประชาชนผ่านรูปแบบออนไลน์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 48.90 และ 41.00 ตามลำดับ ขณะที่เทศบาลตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบลนั้นยังมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในองค์กรไม่มากนัก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 29.20 และ 24.50 ของกลุ่มตัวอย่าง เท่านั้น ข้อสังเกตของผู้เขียนเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ เช่น เทศบาลนคร องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลเมือง ค่อนข้างมีศักยภาพในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในองค์กร และมีการใช้สื่อสารในรูปแบบออนไลน์ เช่น Facebook Line หรือ

แพลตฟอร์มออนไลน์อื่นๆ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสื่อสารไปถึงกลุ่มคนจำนวนมากที่มีความหลากหลายในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นจากข้อสังเกตทั้งหมดนี้ ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจริงให้ผู้อ่านทุกท่านได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

Traffy Fondue หรือแอปพลิเคชันกราฟฟี่ฟองดูว์ เป็นอีกหนึ่งแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากหน่วยงาน สวทช. เพื่อใช้สำหรับสื่อสารระหว่างประชาชนกับหน่วยงานราชการ เช่น หากประชาชนกำลังประสบปัญหาที่สามารถแจ้งปัญหาผ่านแอปพลิเคชันนี้ได้ และยังสามารถติดตามสถานะการดำเนินการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานได้เช่นกัน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหนึ่งนำแอปพลิเคชันดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์

เทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหนึ่งแห่งที่ได้นำ “แอปพลิเคชัน Traffy Fondue” มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เพื่อรายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่ โดยในแอปพลิเคชันดังกล่าวนี้ได้เปิดให้ประชาชนในเขตเทศบาลได้ดาวน์โหลดและแอดเพิ่มเพื่อนสำหรับใช้ในการกรอกข้อมูลผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงการระบาดไวรัสโควิด-19 จากนั้นข้อมูลก็จะส่งไปยังเทศบาลโดยตรง ทำให้เทศบาลนครอุบลราชธานีทราบว่าในพื้นที่มีผู้ที่มีความเสี่ยงจำนวนกี่คน และมีผู้เดินทางกลับมาจากพื้นที่เสี่ยงจำนวนกี่คน เพื่อให้เทศบาลได้หาแนวทางและวางมาตรการป้องกันได้ต่อไป นับว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่

พบปัญหา?

ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี

แจ้งได้ ง่ายนิดเดียว

เปิดแอปพลิเคชัน LINE

- กดแท็บ “หน้าหลัก” แล้วกด “เพิ่มเพื่อน”
- กดแท็บ “คิวอาร์โค้ด” แล้วสแกนรูปด้านขวา หรือค้นหา LINE ID ชื่อ @traffyfondue
- กดปุ่ม “เพิ่มเพื่อน”
- แชทกับ Traffy Fondue เพื่อส่งรายละเอียดปัญหาที่พบ

สแกน QR Code เพื่อเพิ่มเพื่อนใน Line

ประชาชน ทำการแจ้งปัญหา

1. เปิดแอป Line กดแชทกับ Traffy Fondue
2. แชทว่าพบปัญหาอะไร
3. ถ่ายภาพปัญหาที่พบ
4. เลือกจุดตำแหน่งที่เกิดปัญหาในแผนที่

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลนครอุบลราชธานี <https://bit.ly/3hMIWwC>

ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในขณะนี้ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งต้องปรับบทบาทการทำงานขององค์กรมากขึ้น ซึ่งสิ่งหนึ่งที่เราเห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงนี้ นั่นก็คือการนำระบบ e-service เข้ามาใช้ในการให้บริการแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการบริการยื่นคำร้องออนไลน์ การร้องเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ การแก้ปัญหา หรือการส่งต่อเรื่องด้วยระบบออนไลน์ นอกจากจะช่วยลดการแพร่ระบาดของโควิด-19 แล้ว ยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ดังนั้นจะขอพาผู้อ่านไปดูตัวอย่างท้องถิ่นที่นำระบบดังกล่าวมาให้บริการ

เทศบาลเมืองกระทุ่มแบน อำเภอกะทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นตัวอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหนึ่งแห่งที่ได้นำเอาระบบ e-service มาให้บริการประชาชนตลอด 24 ชั่วโมงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 โดยประชาชนสามารถเข้าไปดำเนินการยื่นคำร้องออนไลน์ผ่านระบบ e-service ได้โดยตรง จากนั้นเมื่อระบบได้รับเรื่องแล้วก็จะส่งเรื่องต่อไปยังกอง/สำนักที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถดำเนินการให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ยังมี **เทศบาลตำบลห้วยเหินยิว อำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี** และ **เทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** ก็เป็นอีกตัวอย่างของการนำระบบ e-service มาให้บริการประชาชนตลอด 24 ชั่วโมงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เช่นเดียวกัน

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองกระทุ่มแบน <https://eservice.ktb.go.th/public/oss/data/list/>

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลอินทราชา <http://pra-intaracha.go.th/public/default/index/index/menu/26>

ยังมีอีกหนึ่งตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่น่าสนใจ นั่นก็คือ เทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานขององค์กรในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงได้เริ่มดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีในองค์กร เพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรดิจิทัล โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีมาฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้กับบุคลากรขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมใช้ภาพหรือกราฟิกในการสื่อสารข้อมูลกับประชาชน ซึ่งจะช่วยให้เทศบาลสามารถสื่อสารข้อมูลและทำความเข้าใจกับประชาชนได้ดีขึ้น

เทศบาลตำบลทับมา มองว่า การฝึกอบรมให้บุคลากรขององค์กรมีความรู้ เกิดทักษะทางเทคโนโลยี จะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับบริการที่ดีและสะดวกรวดเร็วท่ามกลางสถานการณ์การระบาดโควิด-19 และที่สำคัญสามารถตอบโจทย์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ความเป็น “ท้องถิ่นดิจิทัล” อีกด้วย

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลทับมา <https://bit.ly/36N5zea>

เทศบาลนครยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีบทบาทโดดเด่นในการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 เทศบาลนครยะลาได้พบว่า ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ต้องปิดร้านค้าเนื่องจากมาตรการการล็อกดาวน์ของภาครัฐ ทำให้ขาดรายได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเทศบาลนครยะลาจึงได้พัฒนาแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ขึ้นมา ชื่อว่า “Yala Market หรือ ตลาดยะลา” เพื่อช่วยให้ประชาชน ผู้ซื้อและผู้ขาย สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้อย่างสะดวกมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของเม็ดเงินระดับเศรษฐกิจชุมชนได้อีกด้วย

โครงการแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ตลาดยะลา จะมีเทศบาลนครยะลาทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เบื้องหลัง (back office) ที่คอยสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการจากชุมชน และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ซื้อและผู้ขายในชุมชน โดยร้านค้าที่เข้าร่วมใช้บริการดังกล่าวนี้จะไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งเทศบาลมองว่าการเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มดังกล่าวจะช่วยเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ช่วยให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจระดับชุมชน

นอกจากนี้เทศบาลนครยะลา ยังได้วางระบบ Yala Free Wifi ครอบคลุมในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชน ทุกกลุ่มทุกอาชีพที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และต้องทำงานจากที่บ้าน หรือ เรียนหนังสือจากที่บ้าน สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ฟรี และลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง จึงนับได้ว่า การพัฒนาแพลตฟอร์มดังกล่าวของเทศบาลนครยะลาเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับชุมชนอย่างแท้จริง

ที่มา: ภาพประชาสัมพันธ์ เทศบาลนครยะลา <https://www.facebook.com/yalamarketofficial/>

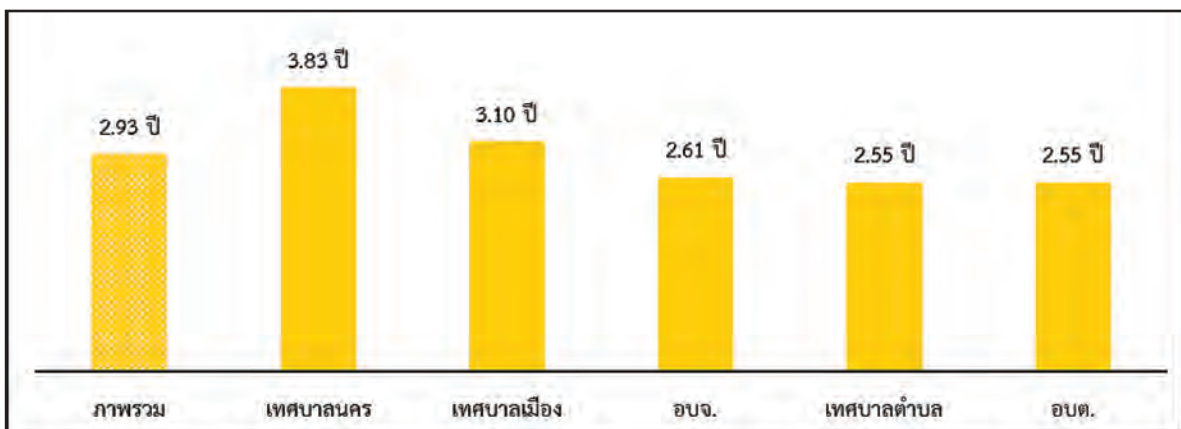
4.2.4 การฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19

ปัจจุบันสถานการณ์การควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในหลายประเทศเริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้น บางประเทศก็เริ่มกลับสู่สภาวะปกติกันแล้ว ประชาชนสามารถออกมาใช้ชีวิตโดยไม่ต้องสวมหน้ากากอนามัยในที่สาธารณะได้ ขณะที่ในอีกหลายประเทศในฝั่งเอเชียยังไม่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ดีนัก เช่น ประเทศญี่ปุ่น มาเลเซีย อินเดีย หรือแม้แต่ประเทศไทย ที่ยังคงมีสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างมาก มีจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนอาจกล่าวได้ว่า เรายังมองไม่เห็นทิศทางที่จะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 3-4 ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยได้ และทุกฝ่ายต่างก็เห็นตรงกันว่าหนทางเดียวที่เราจะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้นั้น ก็คือ การจัดหาวัคซีนที่มีประสิทธิภาพมาฉีดให้กับประชาชนโดยเร็ว และการเร่งตรวจหาเชื้อเชิงรุกให้ได้มากที่สุด ซึ่งทั้งสองหนทางนี้จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถฟื้นจากสถานการณ์ที่เลวร้ายนี้ไปได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศไทยจะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ได้ดี แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ นั่นก็คือ การเตรียมแผนฟื้นฟูประเทศ/ชุมชนท้องถิ่นโดยเร็วภายหลังจากที่สามารถควบคุมโรคได้ เพราะหากสถานการณ์พลิกกลับมาที่เลวร้ายที่สุด และเราสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคได้ แต่เราไม่ได้เตรียมแผนที่จะฟื้นฟูชุมชนไว้เลย ก็อาจก่อให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจสังคมตามมาอีกมากมาย ดังนั้นการเตรียมแผนฟื้นฟูยุคหลังโควิด-19 ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศและทุกภาคส่วนในสังคมสามารถเดินหน้าต่อไปได้

ผลการสำรวจในครั้งนี้ได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเมินศักยภาพของตนเองว่า **ท้องถิ่นจะใช้ระยะเวลาในการฟื้นตัวจากวิกฤติโควิด-19 มากน้อยเพียงใด?** คำตอบที่ได้พบว่า ในภาพรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ปี หรือประมาณ 2 ปี 9 เดือนสำหรับการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นให้กลับมาสู่สภาวะปกติ และถ้านับเวลาจากปัจจุบันไปก็ประมาณปี พ.ศ. 2566 – 2567 ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ต่างก็คาดการณ์กันว่าจะสามารถฟื้นฟูชุมชนให้กลับมาเหมือนเดิมได้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า เทศบาลนครมีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการฟื้นตัวยาวนานที่สุดอยู่ที่ 3.83 ปี รองลงมาเป็นเทศบาลเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 ปี ขณะที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการฟื้นตัวที่ใกล้เคียงกัน นั่นก็คือ 2.61 ปี , 2.55 ปี และ 2.55 ปี ตามลำดับ

แผนภาพที่ 1-22 แสดงค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการฟื้นตัวจากวิกฤติของ อปท. จำแนกตามประเภท อปท.

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

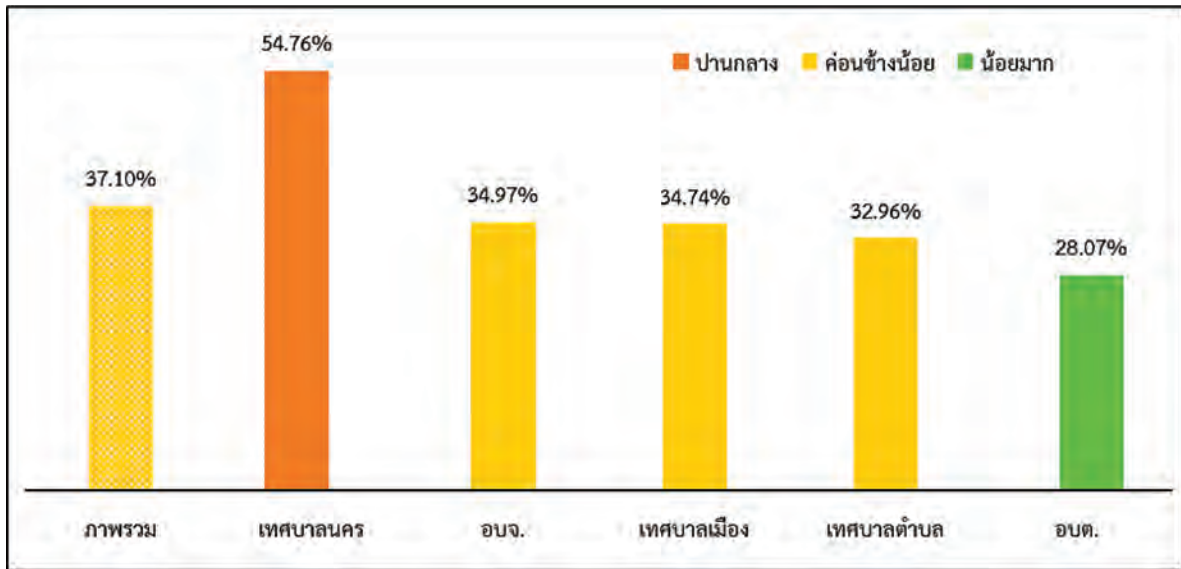
การฟื้นตัวจากวิกฤติโควิด-19 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่าเป็นประเด็นสำคัญมาก!! เพราะไม่ใช่เพียงแค่การฟื้นตัวจากวิกฤติสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีแผนฟื้นฟูชุมชนหลังจากนี้ก็จะทำให้เกิดผลกระทบด้านอื่นๆ ตามมาอีกหลายระลอก จากผลการสำรวจในครั้งนี้พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 69.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเทศบาลนครถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 86.7 ในระดับสูงมาก รองลงมาเป็นเทศบาลเมืองที่ระบุว่าได้รับผลกระทบอยู่ในระดับสูงมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 72.3 และสุดท้ายคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าได้รับผลกระทบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (ร้อยละ 64.3) เทศบาลตำบล (ร้อยละ 63.6) และองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 59.5)

จะเห็นได้ว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดยังได้รับผลกระทบจากวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระดับมาก ก็ย่อมต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นตัวจากวิกฤติที่ยาวนานขึ้นด้วยเช่นกัน หรือหากสถานการณ์เลวร้ายกว่านั้นอาจจะต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานนับสิบปีในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมให้กลับขึ้นมาอีกครั้ง ประเด็นเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นการสูญเสียโอกาสในชีวิตของผู้คน โอกาสในการพัฒนาประเทศในหลายมิติ และโอกาสในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดหายไป ในระยะเวลาหนึ่งอย่างน่าเสียดาย *ธนาคารโลกคาดการณ์ว่า ประเทศไทยอาจจะต้องใช้เวลาถึงปี พ.ศ. 2565 ถึงจะสามารถฟื้นตัวจากวิกฤติครั้งนี้ได้ การฟื้นตัวช้าไม่เพียงหมายถึงเม็ดเงินของรัฐบาลและประชาชนจะลดลง แต่ยังส่งผลกับค่าเสียโอกาสในระยะยาวซึ่งสิ่งสำคัญที่สุดที่ธนาคารโลกได้คาดการณ์ไว้ นั่นก็คือ ความถดถอยของทุนมนุษย์และการสูญเสียรายได้ทั้งชีวิตของผู้คนจำนวนมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน¹⁶* ดังนั้นแล้วการเตรียมแผนฟื้นฟูชุมชนในยุคหลังโควิด-19 จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อลดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่อาจจะตามมาอีกมากมาย รวมไปถึงการสร้างโอกาสในชีวิตของผู้คนให้สามารถฟื้นกลับคืนมาอย่างปกติสุขโดยเร็วที่สุด

ที่นี้เรามาดูผลสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยกันบ้างว่า **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการวางแผนฟื้นฟูชุมชนในยุคหลังโควิด-19 ไว้หรือไม่? ท้องถิ่นมีแผนการฟื้นฟูชุมชนในยุคหลังโควิด-19 อย่างไรบ้าง?** คำตอบที่ได้จากผลการสำรวจพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนฟื้นฟูท้องถิ่นในยุคหลังโควิด-19 อยู่ในระดับที่ค่อนข้างน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 37.10 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเทศบาลนครได้ระบุว่ามีการวางแผนฟื้นฟูท้องถิ่นในยุคหลังโควิด-19 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 54.76 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการวางแผนฟื้นฟูชุมชนยุคหลังโควิด-19 อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ซึ่งทั้งสามประเภทของท้องถิ่นนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 34.97, 34.74 และ 32.96 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีการวางแผนฟื้นฟูชุมชนยุคหลังโควิด-19 อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 28.07 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

¹⁶ อ้างอิงจาก Voice online. (26 มีนาคม 2564). **โควิด-19 ฆ่าไม่ตาย หลายประเทศใกล้สิ้นใจ**. <https://voicetv.co.th/read/DPQfE8MTd> สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2564.

แผนภาพที่ 1-23 แสดงร้อยละของ อปท.ที่มีแผนฟื้นฟูท้องถิ่นในยุคหลังโควิด-19 จำแนกตามประเภท อปท.

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

จากผลสำรวจข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าในภาพรวมนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีแผนในการฟื้นฟูชุมชนยุคโควิด-19 อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยเทศบาลนครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 มากที่สุด และได้มีการเตรียมแผนฟื้นฟูชุมชนหลังยุคโควิด-19 มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น เหตุผลก็เพราะว่าการระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 1 ส่วนใหญ่เกิดการแพร่ระบาดอย่างหนักในพื้นที่เขตเมืองหรือเขตเทศบาล จึงทำให้เทศบาลหลายแห่งได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรก และต้องมีการเตรียมแผนฟื้นฟูชุมชนภายหลังจากที่สถานการณ์คลี่คลายลง

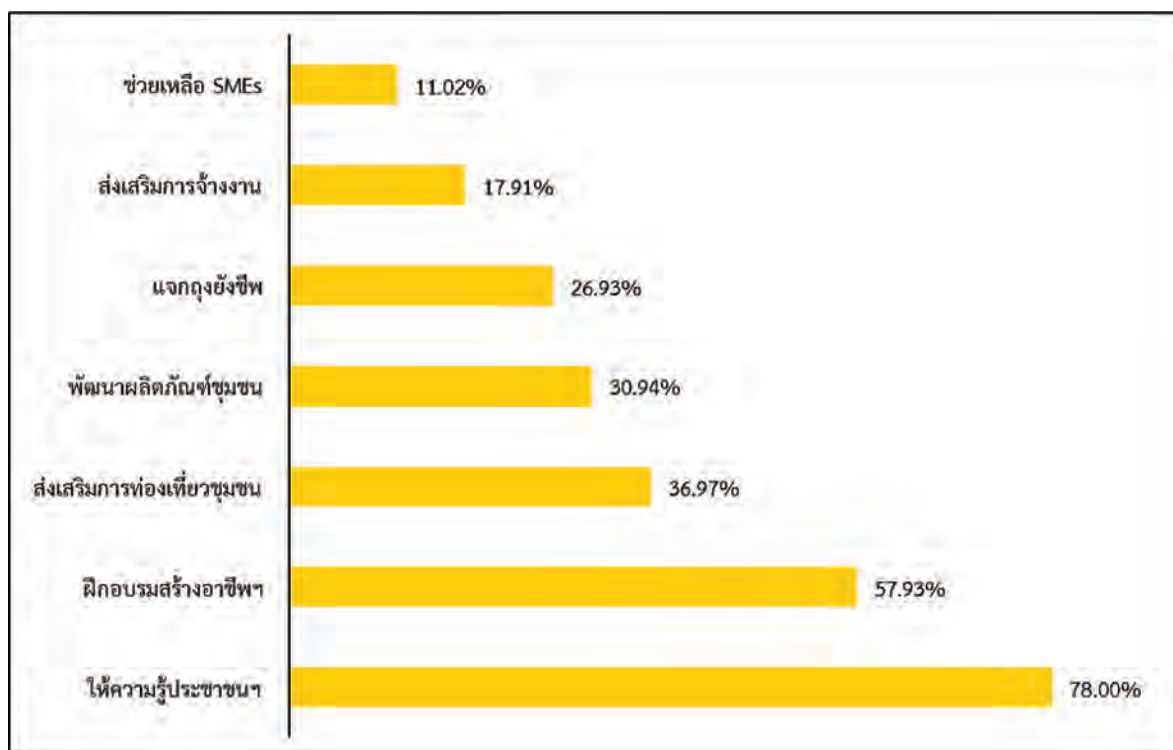
ในส่วนต่อไปนี้จะมาดูกันว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เตรียมการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน และฟื้นฟูช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมอย่างไรบ้าง?

● การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน

ผลการสำรวจพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการเตรียมฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 78.00 ระบุว่า มุ่งเน้นให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เช่น การอบรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การอบรมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ การให้ความรู้เรื่องสุขภาพครอบครัวและชุมชน เป็นต้น รองลงมา ร้อยละ 57.93 ระบุว่า ได้เตรียมแผนฝึกอบรมสร้างอาชีพให้กับประชาชนภายในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ขณะที่การฟื้นฟูเศรษฐกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นด้านการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19 ร้อยละ 36.97 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากชุมชน ร้อยละ 30.94 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และการแจกถุงยังชีพเพื่อลดภาระด้านค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน ร้อยละ 26.93 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ในส่วนของการทำงานประชาชนในพื้นที่ และการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ซึ่งมีน้อยมาก อยู่ที่ร้อยละ 17.91 และร้อยละ 11.02 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ

แผนภาพที่ 1-24 แสดงร้อยละบทบาทของ อปท. ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนยุคหลังโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

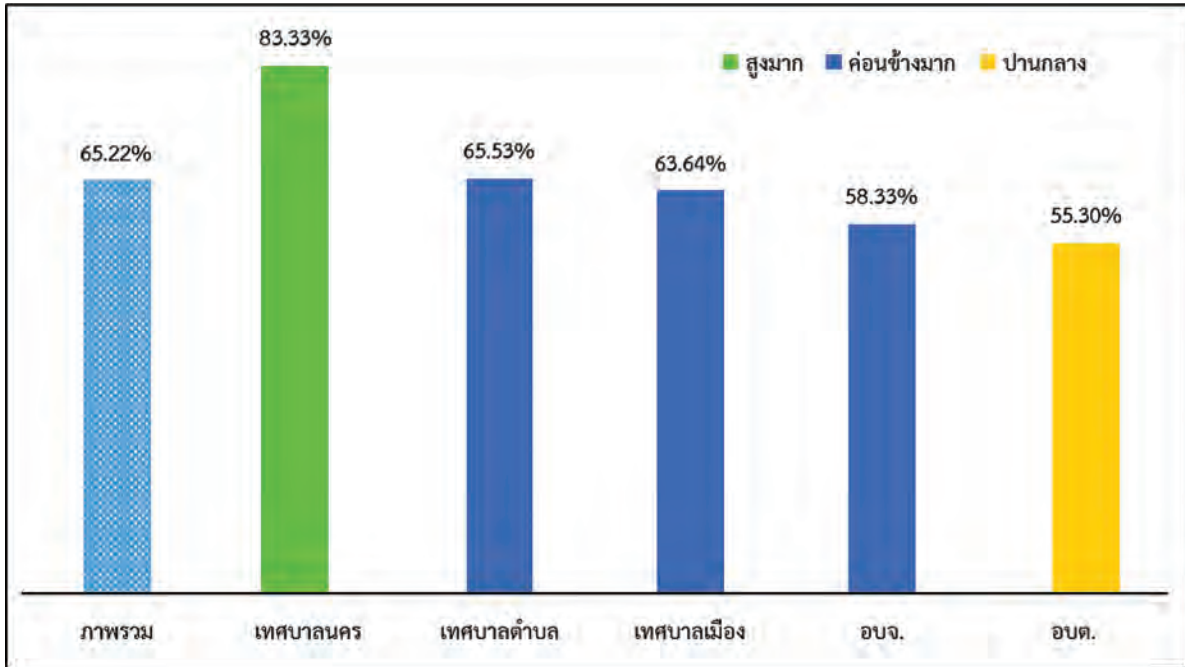
นอกจากนี้ผลการสำรวจในประเด็นการเตรียมแผนฟื้นฟูชุมชนในยุคหลังโควิด-19 ด้านเศรษฐกิจชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหนึ่งได้สะท้อนข้อเสนอเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นท้องถิ่นขนาดเล็กมีงบประมาณไม่มากและมีความห่วงใยพี่น้องประชาชน จึงได้ดำเนินการวางแผนเตรียมฟื้นฟูชุมชนด้านเศรษฐกิจไว้เช่นกัน แต่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงทำให้การเตรียมแผนฟื้นฟูอยู่ในระหว่างจัดทำแผนและประสานกับหน่วยงานระดับจังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณต่อไป ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งก็มีแผนจัดหาสถานที่จำหน่ายสินค้าให้กับผู้ตกงานโดยไม่เก็บค่าเช่า เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ตกงานมีรายได้ในช่วงวิกฤติ

● การฟื้นฟูช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม

ผลการสำรวจพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการเตรียมแผนฟื้นฟูช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 65.22 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเทศบาลนครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นในการเตรียมแผนฟื้นฟูดังกล่าวมากที่สุด อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 83.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเตรียมแผนฟื้นฟูช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 65.53 , 63.64 และ 58.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเตรียมแผนฟื้นฟูช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 55.30 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

แผนภาพที่ 1-25 แสดงร้อยละบทบาทของ อปท. ในการฟื้นฟูช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมในยุคหลังโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

จากผลการสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมฟื้นฟูชุมชนในยุคหลังโควิด-19 พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทค่อนข้างน้อยในมิติการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนในทางตรงกันข้ามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมิติการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมกลับมีบทบาทค่อนข้างมาก ผู้เขียนจึงขอตั้งข้อสังเกตดังกล่าวไว้ว่า

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้ 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย (4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว (5) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (6) ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนค่อนข้างมาก ดังนั้นการดูแลช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางในชุมชนจึงเป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการอยู่เป็นประจำ และมีการถ่ายโอนภารกิจในด้านดังกล่าวมากถึง 102 เรื่อง ขณะที่บทบาทในด้านเศรษฐกิจนั้นมีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียง 18 เรื่อง และส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออกใบกำกับ การออกใบอนุญาต การดูแลรักษา

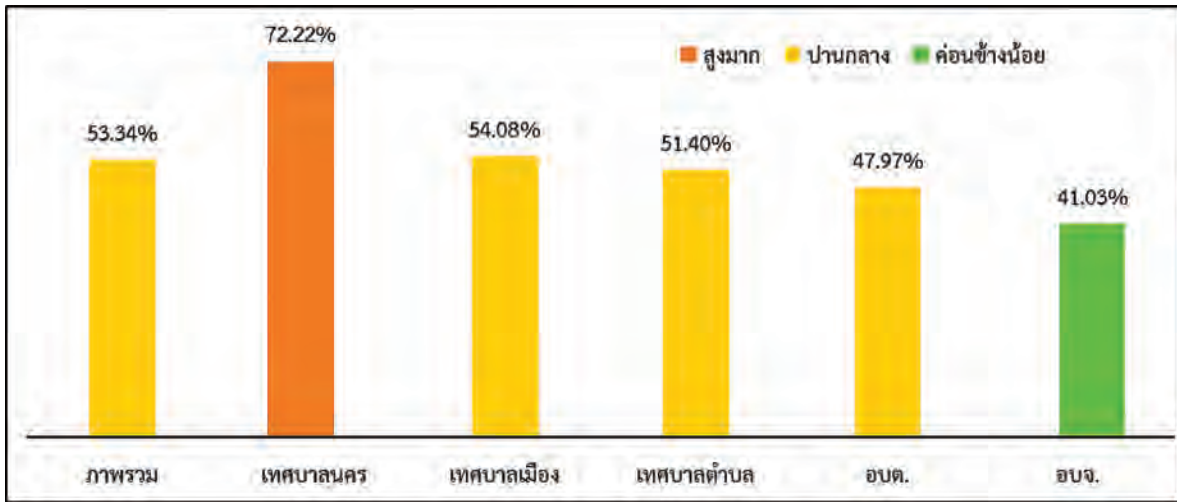
บำรุงสถานที่ท่องเที่ยว และการเผยแพร่ข้อมูลเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไม่ค่อยเห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนมากนัก ดังเช่นผลสำรวจที่เผยให้เห็นการฟื้นฟูชุมชนยุคหลังโควิด-19 ที่มุ่งเน้นให้ความรู้และการมุ่งเน้นฝึกอบรบอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่

4.4.5 การเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลกอย่างที่ไม่มีการคาดคิดมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบในมิติสาธารณสุข การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แน่นอนว่าในมิติด้านสาธารณสุขนั้นเราเห็นภาพที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน มีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากโควิด-19 เป็นจำนวนมาก บางประเทศไม่สามารถรับมือกับการระบาดของโควิด-19 ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ส่งผลให้ระบบสาธารณสุขก้าวเข้าสู่ภาวะล่มสลาย ขณะที่ในมิติการเมืองนั้น เราเห็นข่าวมากมายที่ประชาชนได้แสดงออกถึงความไม่พอใจและออกมาเรียกร้องบนท้องถนน เพื่อขับไล่รัฐบาลที่ไม่สามารถบริหารจัดการวิกฤติของประเทศได้ และสุดท้ายคือมิติเศรษฐกิจและสังคมเป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับมิติสาธารณสุขและการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อรัฐไม่สามารถยับยั้งการแพร่ระบาดของโควิด-19 และไม่สามารถบริหารประเทศในสภาวะวิกฤติให้ตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น ภาคธุรกิจของประเทศชบเซา คนตกงานและขาดรายได้จากการปิดกิจการในช่วงลือคดาวน ประชาชนไม่ได้รับการเยียวยาอย่างทั่วถึง รวมไปถึงกลุ่มเปราะบางทางสังคมที่เดิมทีก็ได้รับผลกระทบอยู่แล้วก็ยิ่งได้รับผลกระทบหนักจนไม่สามารถลืมตาอ้าปากได้อีกต่อไป ดังนั้นการแพร่ระบาดของโควิด-19 นับได้ว่าเป็นวิกฤติสาธารณสุขที่ได้ส่งผลกระทบต่อทุกมิติในสังคม การเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติอื่นๆ ที่อาจตามมาอีกหลายระลอกในอนาคตจึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญและเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเอาไว้ด้วย

ผลการสำรวจในครั้งนี้ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติอื่นๆ ในอนาคตอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 53.34 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเทศบาลนครถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าได้มีการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคตอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 72.22 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่ามีการเตรียมพร้อมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ได้แก่ เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 54.08 , 51.40 และ 47.97 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นมีการเตรียมพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 41.03 ของกลุ่มตัวอย่าง เท่านั้น

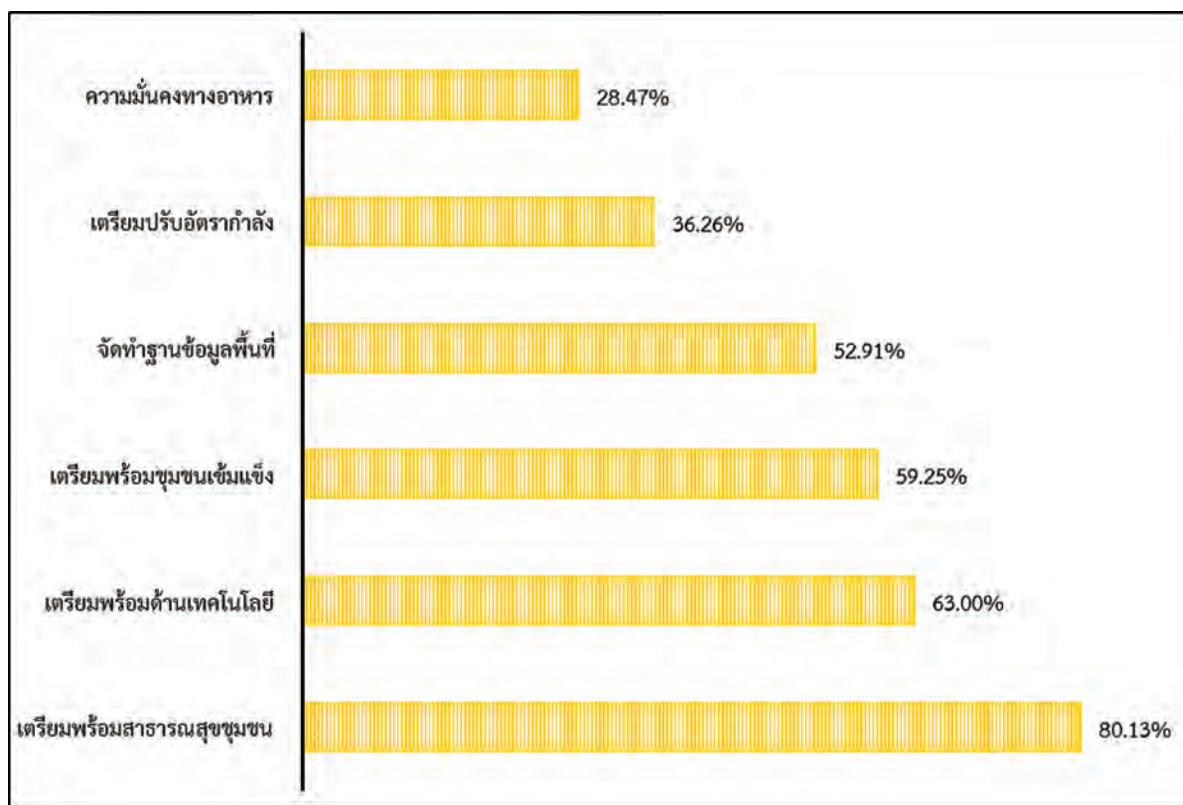
แผนภาพที่ 1-26 แสดงร้อยละของ อปท. ในการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้ผู้อ่านคงเกิดคำถามว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เตรียมรับมือกับวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตในเรื่องใดบ้าง? ผลสำรวจในครั้งนี้ก็มีคำตอบ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการเตรียมพร้อมด้านสาธารณสุขชุมชนมากถึงร้อยละ 80.13 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นการเตรียมพร้อมด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ร้อยละ 63.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ถัดมาเป็นการเตรียมพร้อมด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน อยู่ที่ร้อยละ 59.25 และ 52.91 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่การปรับอัตรากำลังของหน่วยงาน และการเตรียมพร้อมด้านความมั่นคงทางอาหารของชุมชนยังคงมีสัดส่วนไม่มากนัก อยู่ที่ร้อยละ 36.26 และ 28.47 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ

แผนภาพที่ 1-27 แสดงร้อยละบทบาทของ อปท. ในการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

สำหรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคตค่อนข้างมีความหลากหลายและน่าสนใจอย่างยิ่ง จึงขอยกตัวอย่างให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเตรียมพร้อมด้านความมั่นคงทางอาหาร เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงทางอาหาร ประชาชนจำนวนมากขาดรายได้และขาดอาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหนึ่งจึงมีแผนการจัดทำโครงการปลูกผักสวนครัวเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้ได้บูรณาการร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและกลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้านในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวให้สำเร็จ เช่น เทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี เทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร และเทศบาลตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น ถือเป็นตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินการจัดทำโครงการปลูกผักสวนครัวในชุมชนจำนวน 90 วัน เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชนในช่วงสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และในอนาคตมีแผนที่จะต่อยอดโครงการดังกล่าวนี้ต่อไป ขณะที่การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุขชุมชน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีแผนฝึกอบรมด้านสาธารณสุขชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ อสม. ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ให้มีความรู้ในการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนจากโรคติดต่อ นอกจากนี้การจัดทำฐานข้อมูลชุมชนอย่างเท่าทันสถานการณ์นั้น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการไม่ค่อยมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการจัดทำข้อมูลพื้นฐานทั่วไปในพื้นที่เท่านั้น ซึ่งในอนาคตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเริ่มคำนึงถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชนให้มากขึ้น

โดยสามารถจำแนกได้ว่าแต่ละชุมชนมีทรัพยากรอะไร มีฐานความมั่นคงทางอาหารอย่างไรบ้าง ภาคบริการ ภาคแรงงาน และฐานเศรษฐกิจของชุมชนเป็นอย่างไร เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้วิเคราะห์และออกแบบแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น

เทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี เป็นอีกหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับน้อมนำแนวพระราชดำริมาสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน โดยเทศบาลตำบลตะกุดได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมืองสระบุรี ดำเนินโครงการคิดอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับประชาชนในชุมชนในช่วงวิกฤติโควิด-19 ซึ่งในช่วงของการระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกนั้นเทศบาลได้ดำเนินกิจกรรมแปลงผักสวนครัวในชุมชนเป็นระยะเวลา 90 วัน หลังจากนั้นจึงมีการขยายผลต่อเนื่องจากโครงการเดิมต่อไป

ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในขณะนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงด้านสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประหยัดและปลอดภัยจากโรคระบาด อีกทั้งยังสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในสภาวะวิกฤติ

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน. เมืองแคโทนก็ปลูกผักได้ด้วยกลไกนักพัฒนา 3 ประสาน ขับเคลื่อนการสร้างความมั่นคงทางอาหารสู้ภัยโควิด-19 สืบค้นจาก <https://bit.ly/3wUznQp>

เทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา เป็นอีกหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแผนฟื้นฟูชุมชนและเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยการ “สอนทักษะเพาะปลูกสู่ความมั่นคงทางอาหารในชุมชน” เนื่องจากเทศบาลเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกค่อนข้างมาก มียอดผู้ติดเชื้อรวมกันแล้วกว่าหมื่นคน ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ด้านสาธารณสุขเท่านั้น ยังมีผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย เพราะการใช้มาตรการของรัฐในการล็อกดาวน์ได้ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ต้องหยุดชะงัก มีผู้ตกงานจำนวนมาก และไม่มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพในแต่ละวัน

ด้วยเหตุนี้เทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ จึงร่วมกับกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ริเริ่มโครงการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 โดยปรับพื้นที่รกร้างว่างเปล่าให้เป็นแปลงเกษตรสำหรับการผลิตอาหารของชุมชน พร้อมกันนั้นได้สอนทักษะอาชีพเพาะปลูกให้กับผู้ตกงานให้มีความรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปประยุกต์ใช้เองได้ในครัวเรือน อีกทั้งยังสามารถสร้างแหล่งอาหารที่มั่นคงให้กับผู้คนในชุมชนได้ในระยะยาว

ในอนาคตเทศบาลเมืองปาดังเบซาร์มีแผนการที่จะขยายพื้นที่แปลงเกษตรสำหรับการผลิตอาหารของชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีการขยายพื้นที่แล้วใน 8 ชุมชน และคาดว่าจะขยายพื้นที่ไปสู่ในระดับโรงเรียนปอเนาะและศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาอิสลาม เพื่อให้นักเรียนที่ได้รับผลกระทบมีทักษะอาชีพและสามารถนำพืชผลที่ปลูกไปจำหน่ายสร้างรายได้จนเจือจรรอบครัวต่อไป

หนูนางรอดสร้างแหล่งอาหารปลอดภัย
สู้วิกฤติเคียงข้างชาวปาดังเบซาร์

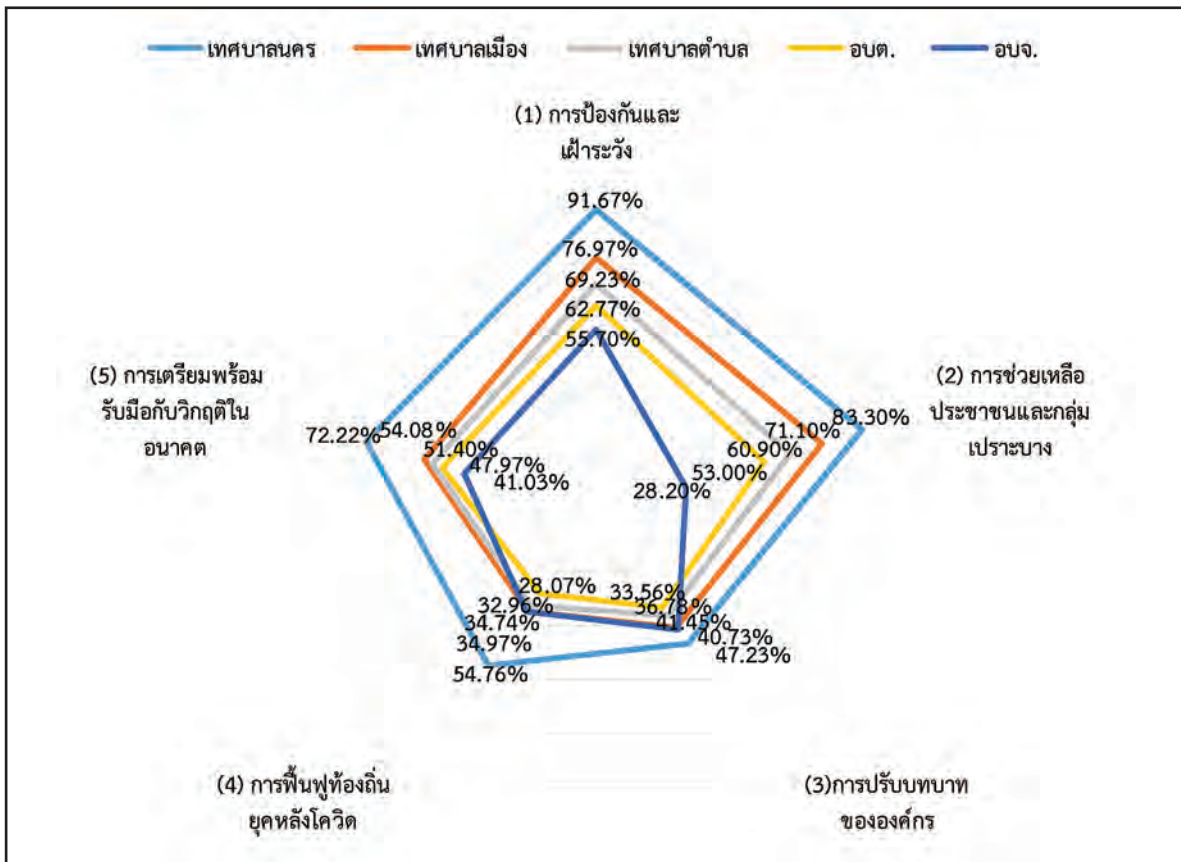
ที่มา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. หนูนางรอดสร้างแหล่งอาหารปลอดภัย สู้วิกฤติเคียงข้างชาวปาดังเบซาร์.

สืบค้นจาก <https://www.phitsanulokhotnews.com/>

สรุปผลการสำรวจในภาพรวม : ท้องถิ่นไทยกับบทบาทการจัดการวิกฤติโควิด-19

หากท่านผู้อ่านทุกท่านได้อ่านผลสำรวจข้างต้นมาถึงตรงส่วนนี้แล้ว ผลการสำรวจในภาพรวมได้ชี้ให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่มีบทบาทอย่างมากในการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละด้าน ได้แก่ (1) การป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน (2) การช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม (3) การปรับบทบาทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) การฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19 และ (5) การเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในด้านที่ (1) และ (2) ค่อนข้างมาก ขณะที่ด้านที่ (3) (4) และ (5) ยังมีบทบาทไม่มากนัก ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ส่วนใหญ่เกิดการระบาดอย่างหนักเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น โดยเฉพาะในเขตเมือง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองมีบทบาทค่อนข้างมากในการจัดการกับโควิด-19 ระลอกที่ 1 ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1-28 แสดงผลเปรียบเทียบบทบาทของ อปท. กับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ

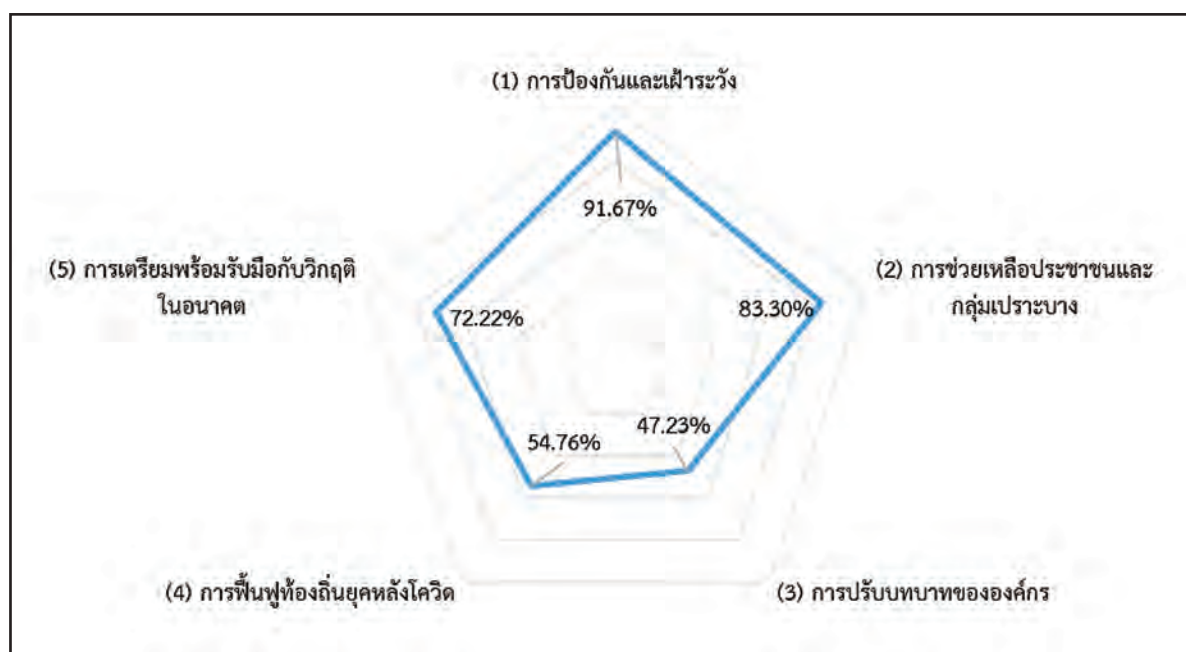
ที่มา: คณะผู้จัดทำ

- **เทศบาลนคร** : เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการจัดการกับวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างโดดเด่นมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นในทุกด้าน โดยเฉพาะบทบาทด้านการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน ถือว่ามีบทบาทอยู่ในระดับสูงมากถึงร้อยละ 91.97 รองลงมา เป็นบทบาทด้านการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 83.30

ถัดมาเป็นบทบาทด้านการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 72.22 และบทบาทด้านการฟื้นฟูท้องถิ่นในยุคหลังโควิด-19 มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 57.76 ตามลำดับ ขณะที่ด้านการปรับบทบาทการทำงานขององค์กร กลับเป็นด้านที่เทศบาลนครมีบทบาทไม่ค่อนมากนัก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 47.23 เท่านั้น ดังนั้นผลสำรวจดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นศักยภาพของเทศบาลนครในการจัดการกับวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามเหตุผลประการหนึ่งของผู้เขียนที่ตั้งข้อสังเกตไว้นั้นก็คือ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ส่วนใหญ่เกิดการระบาดอย่างหนักในพื้นที่เมือง ซึ่งก็คือเขตเทศบาลนั่นเอง ทำให้เทศบาลส่วนใหญ่ค่อนข้างมีบทบาทในการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในระลอกแรก รวมไปถึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมในพื้นที่ด้วยเช่นกัน

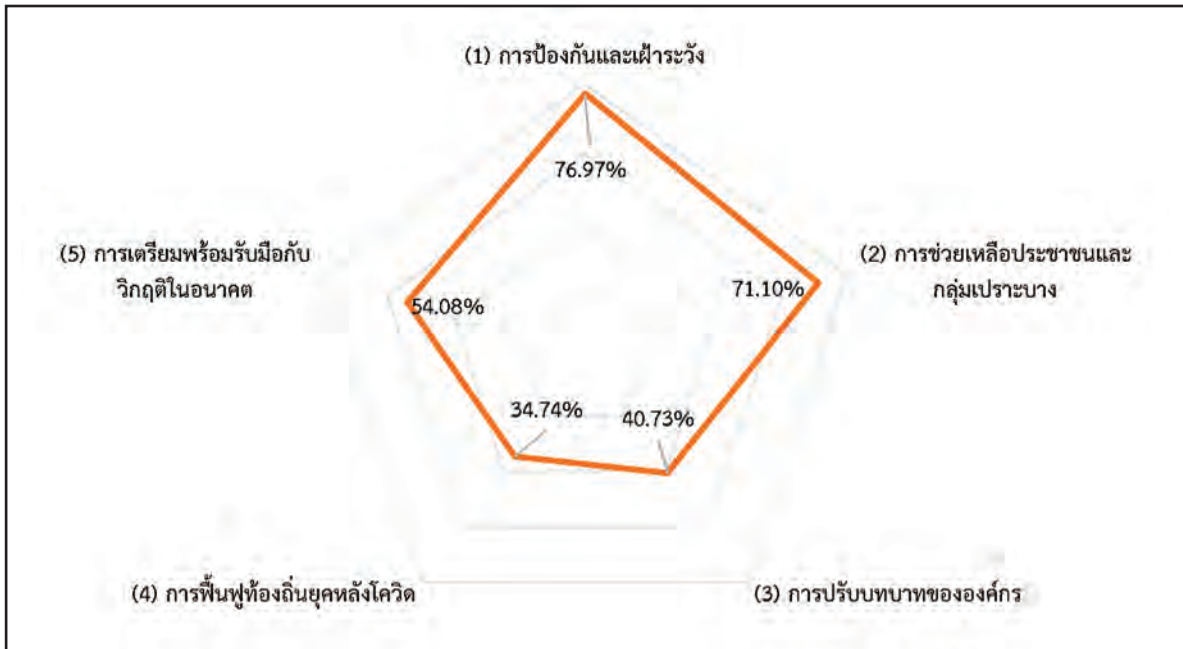
แผนภาพที่ 1-29 แสดงผลเปรียบเทียบบทบาทของเทศบาลนครกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

● **เทศบาลเมือง** : เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการจัดการกับวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดดเด่นรองลงมาจากเทศบาลนคร โดยเฉพาะบทบาทด้านการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน และบทบาทด้านการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม ซึ่งมีบทบาทอยู่ในระดับสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 76.97 และ 71.10 ขณะที่บทบาทด้านการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต ด้านการปรับบทบาทขององค์กร และด้านการฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิดนั้นพบว่า เทศบาลเมืองยังมีบทบาทอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยถึงปานกลาง ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 54.08 , 40.73 และ 34.74 ตามลำดับ ดังนั้นผลสำรวจดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นศักยภาพของเทศบาลเมืองในการจัดการกับวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่ได้ค่อนข้างดี หากแต่ควรมีการเตรียมพร้อมฟื้นฟูท้องถิ่นในยุคหลังโควิด-19 และเตรียมการรับมือกับวิกฤติอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตไว้ด้วย

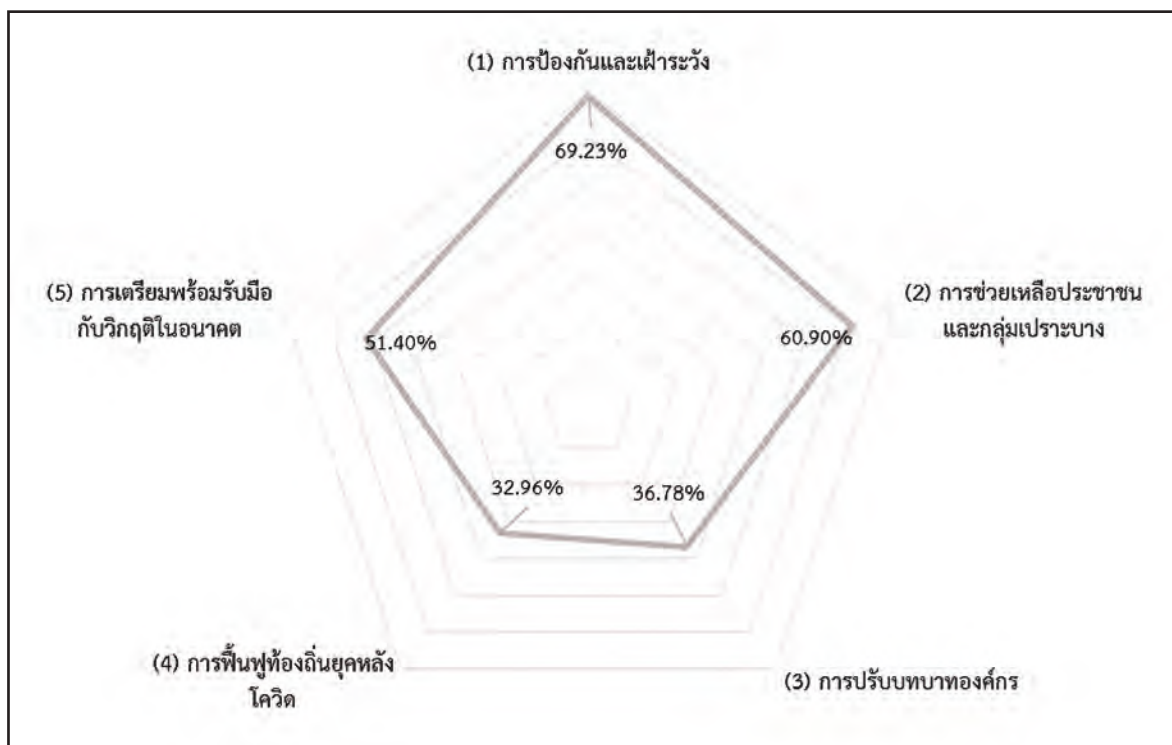
แผนภาพที่ 1-30 แสดงผลเปรียบเทียบบทบาทของเทศบาลเมืองกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

● **เทศบาลตำบล** : เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ค่อนข้างมีบทบาทด้านการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน และบทบาทด้านการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมรองลงมาเป็นอันดับที่สาม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 69.23 และ 60.90 ตามลำดับ ขณะที่ด้านการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นยุคหลังโควิดถือว่ายังมีบทบาทค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งนี้อาจเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกมักเกิดในพื้นที่เมืองขนาดใหญ่ จึงทำให้เทศบาลตำบลมีบทบาทในการจัดการกับโควิด-19 น้อยกว่าเทศบาลนครหรือเทศบาลเมือง นอกจากนี้เทศบาลตำบลมีทรัพยากรในการบริหารจัดการที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้การเตรียมแผนฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นจึงต้องรอดูการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อให้สามารถปรับแผนการฟื้นฟูชุมชนได้อย่างสอดคล้องมากขึ้น

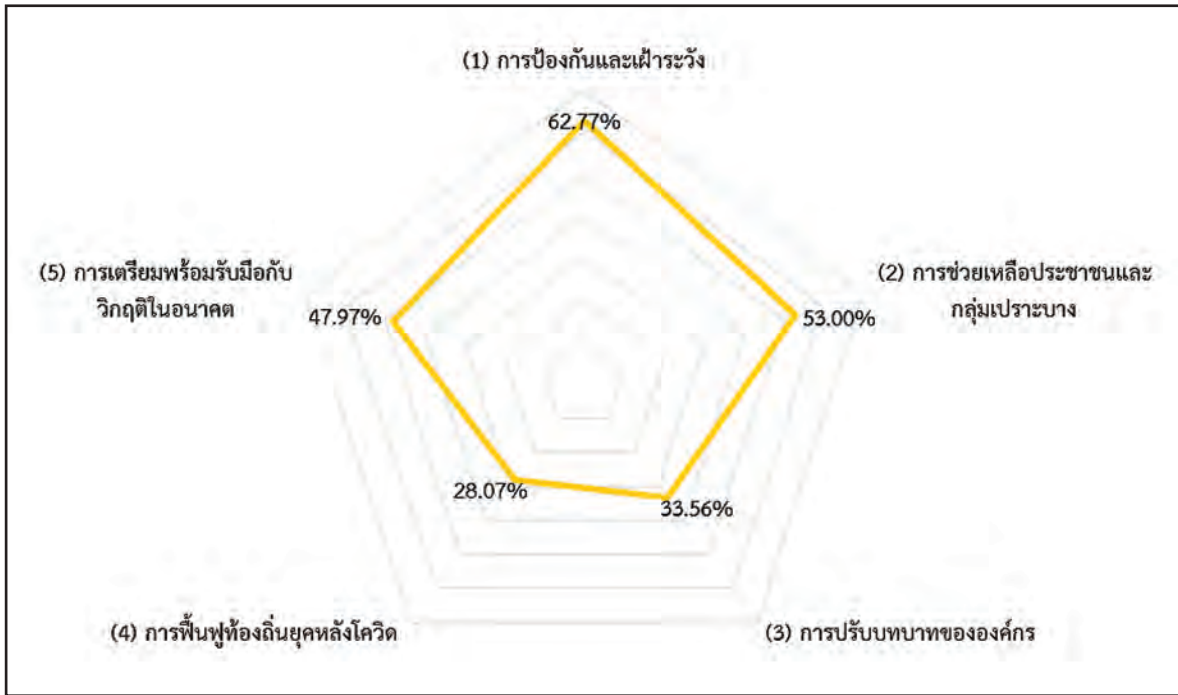
แผนภาพที่ 1-31 แสดงผลเปรียบเทียบบทบาทของเทศบาลตำบลกับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

● **องค์การบริหารส่วนตำบล** : เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทด้านการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน และบทบาทด้านการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 62.77 และ 53.00 ตามลำดับ ขณะที่บทบาทด้านการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นยุคหลังโควิดถือว่ามียุทธศาสตร์ที่น้อยที่สุดหากเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 28.07 เท่านั้น ซึ่งผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตไว้ นั่นก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกค่อนข้างน้อย เพราะการแพร่ระบาดส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตเมือง จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินบทบาทเพียงการป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างในพื้นที่

แผนภาพที่ 1-32 แสดงผลเปรียบเทียบบทบาทของ อบต. กับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ

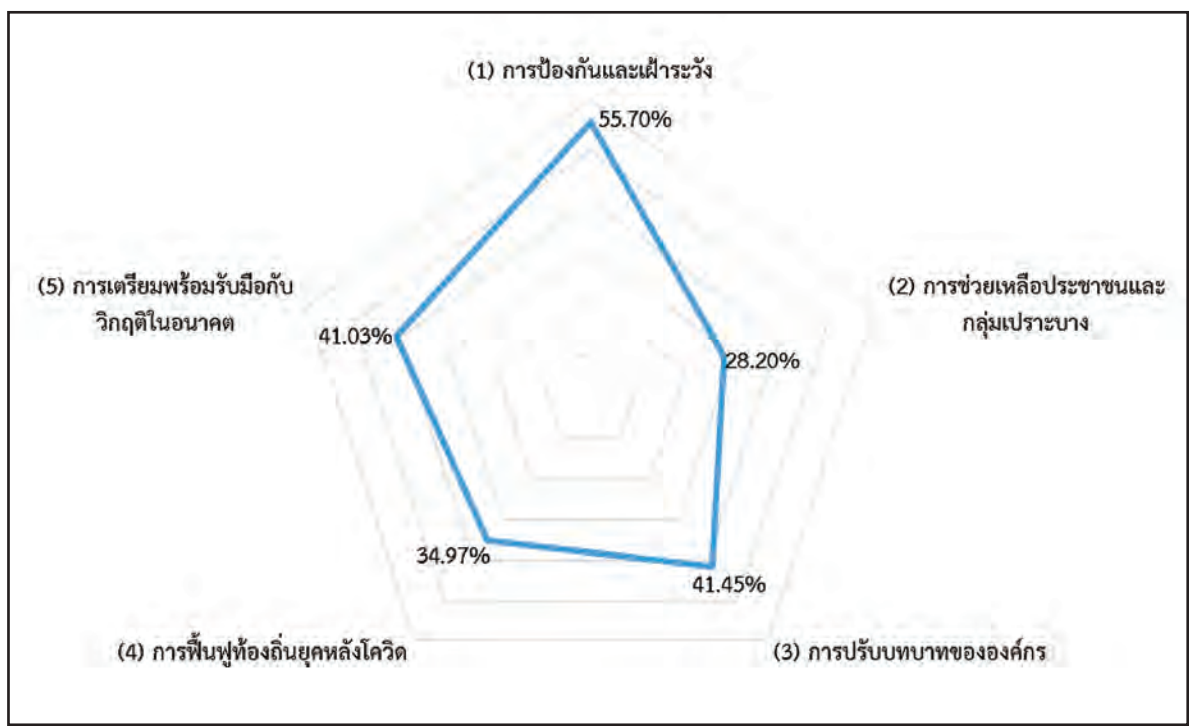

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

● **องค์การบริหารส่วนจังหวัด :** เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ค่อยมีบทบาทในการจัดการกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกแรกมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านการช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 28.20 เท่านั้น ขณะเดียวกันบทบาทในด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อยเช่นเดียวกัน ได้แก่ การป้องกันและเฝ้าระวัง (ร้อยละ 55.70) การปรับบทบาทขององค์กร (ร้อยละ 41.45) การเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติในอนาคต (ร้อยละ 41.03) และการฟื้นฟูท้องถิ่นยุคหลังโควิด-19 (ร้อยละ 34.97) ตามลำดับ

ข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ส่วนใหญ่เกิดการระบาดอย่างหนักในพื้นที่เมืองขนาดใหญ่ ทำให้เทศบาลมีบทบาทค่อนข้างมากในการป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค แม้ว่าผลสำรวจจะสะท้อนให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีบทบาทในการจัดการโควิด-19 ระลอกที่ 1 ไม่ค่อยมากนัก หากแต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับบนก็ได้เข้ามามีบทบาทและทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โดยการสนับสนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดตั้งศูนย์กักกันโรค การจัดยานพาหนะรับส่งผู้ป่วยในพื้นที่ รวมถึงการจัดการอาหารและถุงยังชีพร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

แผนภาพที่ 1-33 แสดงผลเปรียบเทียบบทบาท อบจ. กับการจัดการวิกฤติโควิด-19 ในแต่ละมิติ

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

5. อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19

ผลสำรวจในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทค่อนข้างมากในการจัดการวิกฤติโควิด-19 ระลอกที่ 1 ไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง การแพร่ระบาดของโรค การช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคม การปรับบทบาทขององค์กร การฟื้นฟูชุมชน ตลอดจนการเตรียมรับมือกับวิกฤติอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยบทบาทดังกล่าวนี้และความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมได้ทำให้ประเทศไทยสามารถควบคุมการระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกได้เป็นอย่างดีจนได้รับการยอมรับจากทั่วโลก

อย่างไรก็ตามผลสำรวจในครั้งนี้ก็ได้สะท้อนให้เห็นการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานอย่างไรบ้าง เพื่อสะท้อนไปถึงผู้กำหนดนโยบายและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ รวมทั้งสามารถนำประเด็นปัญหาหรืออุปสรรคเหล่านี้ไปปรับแก้ไขเพื่อให้สามารถรับมือกับวิกฤติในอนาคตต่อไป

ประเด็นสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้สะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในช่วงการระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 มีประเด็นที่ค่อนข้างเป็นปัญหาหรือเป็นอุปสรรคในการทำงานมากอยู่ 4 เรื่อง นั่นก็คือ (1) ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ (มีค่าเฉลี่ย 3.36) (2) ปัญหาข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (มีค่าเฉลี่ย 3.29) (3) ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ (มีค่าเฉลี่ย 3.13) และ

(4) ปัญหาระเบียบจัดซื้อจัดจ้าง (มีค่าเฉลี่ย 3.10) ขณะที่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระบุว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลางมีอยู่ 2 เรื่อง นั่นก็คือ (1) ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือของประชาชนและชุมชน (มีค่าเฉลี่ย 2.71) และ (2) ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐอื่นๆ (มีค่าเฉลี่ย 2.64) โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1). ปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ระบุว่า มีอุปสรรคในด้านบุคลากรไม่เพียงพออยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.36 โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่า มีบุคลากรที่ไม่เพียงพออยู่ในระดับสูงมาก ได้แก่ เทศบาลนคร (ค่าเฉลี่ย 3.67) เทศบาลตำบล (ค่าเฉลี่ย 3.54) และองค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าเฉลี่ย 2.49) ตามลำดับ ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่า มีบุคลากรที่ไม่เพียงพออยู่ในระดับที่ค่อนข้างมากนั้น ได้แก่ เทศบาลเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.07) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.03)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาในประเด็นดังกล่าว ได้ระบุว่า ประสบปัญหาบุคลากรด้านสาธารณสุขท้องถิ่นไม่เพียงพอ ทำให้การลงพื้นที่เพื่อตรวจเชิงรุกเป็นไปได้ด้วยความล่าช้า ไม่ทันต่อความต้องการของประชาชนและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเสนอแนะว่า รัฐบาลควรถ่ายโอนเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ และลูกจ้างใน รพ.สต. ในแต่ละพื้นที่มาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งสนับสนุนการบรรจุอาสาสมัคร มาเป็นลูกจ้างหรือพนักงานจ้างส่วนท้องถิ่น เพื่อทดแทนกำลังคนด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดแคลน

2). ปัญหาข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีอุปสรรคปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.29 โดยเทศบาลนครส่วนใหญ่ได้ระบุว่า มีปัญหาข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.67 ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นต่างก็ระบุว่า มีปัญหาในด้านดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยมีปัญหาอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.31) องค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าเฉลี่ย 3.26) เทศบาลตำบล (ค่าเฉลี่ย 3.19) และเทศบาลเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.00) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เยอะเกินไป โดยเฉพาะเรื่อง การจัดหาชุดตรวจโควิดแบบเร่งด่วนและการช่วยเหลือเยียวยาประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำหนังสือถึงหน่วยงานระดับจังหวัด กรม และกระทรวงมหาดไทย เพื่อขอความเห็นที่สามารถดำเนินการในเรื่องใดได้บ้าง ทำให้เกิดความล่าช้าในการช่วยเหลือประชาชน

ประเด็นต่อมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ระบุว่า รัฐบาลส่วนกลางควรให้อำนาจองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นการเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในแต่ละพื้นที่ได้อย่าง ทันทั่วถึง ซึ่งจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่สามารถประสานการทำงานกันได้อย่าง คล่องตัว รวดเร็ว และดำเนินงานที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน

และประเด็นสุดท้ายคือ เรื่องหนังสือขอสั่งการของกระทรวงมหาดไทยมีแนวทางในการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ค่อยชัดเจนนัก ทำให้การดำเนินงานในพื้นที่เกิดความล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น หนังสือชักซ้อมแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของกระทรวงมหาดไทยมาถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่าช้า โดยเนื้อหาของหนังสือฯ ไม่มีความชัดเจนในข้อระเบียบเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งจึงมีความกังวลในการเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ และท้ายที่สุดอาจถึงขั้นเรียกเงินคืนหรือถูกขี้มูลความผิด เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่สามารถทำงานได้อย่างสะดวกใจมากนัก และยังไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อแก้ไขสถานการณ์โควิด-19 ที่กำลังวิกฤติอย่างหนักได้ทันกาล

3). ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีอุปสรรคด้านงบประมาณไม่เพียงพออยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.13 โดยเทศบาลนครได้ระบุว่ามีปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพออยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่ามีปัญหางบประมาณไม่เพียงพออยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก ได้แก่ เทศบาลตำบล (ค่าเฉลี่ย 3.30) องค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าเฉลี่ย 3.27) และเทศบาลเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.98) ตามลำดับ ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นระบุว่ามีปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพออยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.61 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กมีงบประมาณสำรองจ่ายไม่เพียงพอสำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์ป้องกันโรคให้กับประชาชนในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้จึงสะท้อนปัญหาดังกล่าวควรเป็นหน้าที่ของรัฐบาลกลางในการจัดสรรอุปกรณ์ป้องกันเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง หากรัฐบาลกลางจะผลักร่างดังกล่าวให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ควรสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่มากเกินไป

นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งที่มีฐานเศรษฐกิจหลักของพื้นที่มาจากการบริการและการท่องเที่ยวกำลังได้รับผลกระทบอย่างหนัก ผู้ประกอบการห้างร้านในพื้นที่ต้องปิดกิจการลง มีจำนวนแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบตกงานจำนวนมาก ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเร่งช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ แต่ขณะเดียวกันงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีอย่างจำกัด ไม่เพียงพอในการช่วยเหลือประชาชนและไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้สะท้อนประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ไปถึงรัฐบาลให้เร่งจัดหาวัคซีนที่มีคุณภาพเข้ามาโดยเร็ว และกระจายวัคซีนให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศกลับมาสู่สภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

4). ปัญหาระเบียบจัดซื้อจัดจ้าง : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีอุปสรรคในด้านระเบียบจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 โดยเทศบาลนครได้ระบุว่าปัญหาด้านระเบียบจัดซื้อจัดจ้างมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากถึง 3.83 ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าปัญหาด้าน

ระเบียบจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ได้แก่ เทศบาลตำบล (ค่าเฉลี่ย 3.10) และองค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าเฉลี่ย 3.09) ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่ามีปัญหาด้านระเบียบจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับปานกลางนั้น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 2.78) และเทศบาลเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.71)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้ระบุว่า ระเบียบจัดซื้อจัดจ้างควรมีความยืดหยุ่น โดยเฉพาะการจัดซื้ออุปกรณ์ป้องกันและการจัดซื้อถุงยังชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ เพราะความไม่ยืดหยุ่นของกฎระเบียบดังกล่าวนี้ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีความกังวลในการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ป้องกันและการแจกจ่ายช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอาจถูกหน่วยงานรัฐตรวจสอบและชี้มูลความผิดได้ในภายหลัง ประเด็นดังกล่าวนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งดำเนินการได้เพียงแค่การป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดให้กับประชาชนในเบื้องต้นเท่านั้น

5. ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือของประชาชนและชุมชน : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอุปสรรคในด้านการไม่ให้ความร่วมมือของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71 โดยเทศบาลนครพบว่าประชาชนและชุมชนไม่ให้ความร่วมมือมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก อยู่ที่ 3.00 ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นมีอุปสรรคปัญหาด้านการไม่ให้ความร่วมมือของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ได้แก่ เทศบาลเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.80) องค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าเฉลี่ย 2.80) เทศบาลตำบล (ค่าเฉลี่ย 2.75) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 2.21) ตามลำดับ

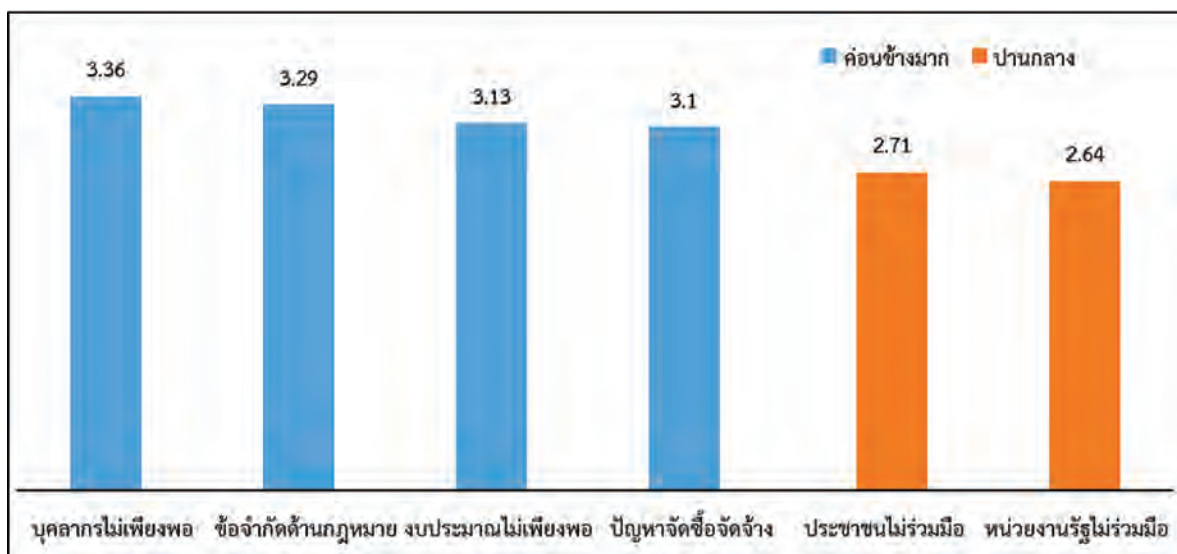
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้ระบุว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี หากแต่มีประชาชนบางส่วนที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก เช่น ผู้ประกอบการร้านค้าบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการปิดร้านเพื่อลดการตามนโยบายของรัฐบาล เพราะหากต้องปิดร้านจะทำให้ขาดรายได้มาเลี้ยงครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเข้าไปพูดคุยและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการส่วนนี้ พร้อมทั้งมอบถุงยังชีพและประสานหน่วยงานระดับจังหวัดเพื่อหาทางเยียวยาผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ต่อไป

6. ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐอื่นๆ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอุปสรรคด้านการไม่ให้ความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.64 โดยเทศบาลนครไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐอื่นๆ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.83 ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นมีอุปสรรคปัญหาด้านการไม่ให้ความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าเฉลี่ย 2.76) เทศบาลเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.64) เทศบาลตำบล (ค่าเฉลี่ย 2.64) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 2.35) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้ระบุว่า การไม่ให้ความร่วมมือของหน่วยงานรัฐอื่นๆ ค่อนข้างน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นประเด็นการขอรับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานระดับจังหวัด เช่น การขอสนับสนุนถุงยังชีพและอุปกรณ์ป้องกันให้กับประชาชนในพื้นที่ การขอสนับสนุนงบประมาณสำหรับการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ที่ตกงาน หากแต่องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นได้รับการตอบกลับจากหน่วยงานที่ล่าช้า และได้รับแนวทางสำหรับการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจนกลับมา

แผนภาพที่ 1-34 แสดงค่าเฉลี่ยปัญหา/อุปสรรคการดำเนินงานของ อปท. ในช่วงการระบาดของโควิด-19

ที่มา: คณะผู้จัดทำ

ตารางที่ 1-2 แสดงค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของ อปท. ในช่วงการระบาดของโควิด-19

ปัญหา/อุปสรรค	ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				
	องค์การบริหารส่วนจังหวัด	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	องค์การบริหารส่วนตำบล
ค่าเฉลี่ยระดับปัญหา/อุปสรรค					
งบประมาณไม่เพียงพอ	2.61	3.50	2.98	3.30	3.27
บุคลากรไม่เพียงพอ	3.03	3.67	3.07	3.54	3.49
ข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย	3.31	3.67	3.00	3.19	3.26
ปัญหาจากระเบียบจัดซื้อจัดจ้าง	2.78	3.83	2.71	3.10	3.09
การสนับสนุน/การให้ความร่วมมือจากประชาชนและชุมชน	2.21	3.00	2.80	2.75	2.80
การสนับสนุน/การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ	2.35	2.83	2.64	2.64	2.76

6. โควิด-19 : ความก้าวหน้าและความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

ปัจจุบันนี้หลายประเทศทั่วโลกกำลังเข้าสู่สภาวะคลี่คลายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 หากแต่ประเทศไทยนั้นกำลังเผชิญสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 3 - 4 ซึ่งเป็นสถานการณ์การแพร่ระบาดที่รุนแรงกว่าระลอกแรกที่ผ่านมา สาเหตุมาจากการกลายพันธุ์ของเชื้อไวรัสที่รุนแรงขึ้นและแพร่กระจายตัวได้รวดเร็วขึ้น จนไม่สามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดในระลอกนี้ได้อีกต่อไป ทำให้มียอดผู้ติดเชื้อโควิด-19 แตะหลักหมื่นคนต่อวัน และมีผู้เสียชีวิตถึงหลักร้อยคนต่อวันเช่นเดียวกัน นับว่าเป็นการเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่รุนแรงมากขึ้น อีกทั้งยังสร้างความเสียหายอย่างหนักต่อทุกภาคส่วนในสังคม

ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากหลายภาคส่วนในสังคมขณะนี้ เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า รัฐบาลการแบบรวมศูนย์อำนาจกำลังเจอกับปัญหาครั้งใหญ่แบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในรอบนับสิบปี แม้ว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 นั้น ประเทศไทยสามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้ดีจนได้รับการชื่นชมจากทั่วโลก เพราะทุกภาคส่วนตื่นตัว ภาศิเครือข่ายและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสานการทำงานร่วมกันในระดับชุมชนได้เป็นอย่างดี จนสามารถยับยั้งการระบาดในระลอกแรกไปได้ หากแต่การระบาดระลอกที่ 3 - 4 กลับไม่แนใจนักกว่า “เราจะเอาอยู่” เพราะการบริหารจัดการวิกฤติของรัฐส่วนกลางได้สร้างความสับสนอลหม่านเป็นอย่างมาก มีการบริหารจัดการที่ล่าช้าและไม่มี ความชัดเจน อีกทั้งยังติดขัดกฎระเบียบมากมายจนไม่สามารถจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคได้อย่างทันท่วงที สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤติของรัฐบาลว่าจะนำพาประเทศฝ่าวิกฤติโควิด-19 ไปได้จริงๆ มิหนำซ้ำการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ เพื่อรวมศูนย์อำนาจรัฐทั้งหมดไว้ที่ส่วนกลางได้สร้างปัญหาอย่างมาก จากเดิมที่ประชาชนต่างก็คาดหวังว่าน่าจะ สามารถควบคุมสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ นั้น กลับยิ่งตอกย้ำความอ่อนแอของระบบราชการทั้งระบบ ดังนั้นแล้วท่ามกลางวิกฤติการแพร่ระบาดระลอกที่ 3 - 4 เช่นนี้ ประชาชนจึงสามารถประเมินศักยภาพและความสามารถของรัฐบาลไทยได้อย่างง่ายดาย

เมื่อประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาลและการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางแล้วนั้น การกระจายอำนาจจึงเป็นคำตอบ... องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดและยึดโยงกับประชาชนมากที่สุด อีกทั้งยังรับรู้ถึงปัญหาในพื้นที่ได้ดีที่สุด ก็ย่อมมาพร้อมกับความคาดหวังของประชาชนจำนวนมาก เมื่อการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 3 - 4 รุนแรงมากขึ้น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลังจากนี้จึงไม่ได้ถูกจำกัดเพียงแค่การป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดอีกต่อไปแล้ว หากแต่กลายเป็นวาระสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเร่งจัดหาวัคซีนมาให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่โดยเร็วที่สุด และอีกนัยยะหนึ่งหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดหาวัคซีนมาให้แก่ประชาชนได้ก็ย่อมส่งผลต่อคะแนนเสียงในพื้นที่ด้วยเช่นกัน ดังนั้นปรากฏการณ์ที่เราเห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงการระบาดระลอกที่ 3 - 4 นั่นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งพยายามดิ้นรนหลีกเลี่ยงข้อจำกัดเรื่องกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้ได้วัคซีนมาให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่โดยเร็วที่สุด เพราะการได้มาซึ่งวัคซีนจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้นำท้องถิ่น สร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในพื้นที่ และสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถเดินหน้าต่อไปได้

ขอยกตัวอย่างกรณีที่น่าสนใจประเด็นการนำเข้าวัคซีนซิโนฟาร์มของราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2564 โดยราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ได้ออกแถลงข่าวเรื่องการจัดสรรและนำเข้าวัคซีนทางเลือกซิโนฟาร์ม จำนวน 1 ล้านโดสและจะทยอยนำเข้าเพิ่มอีกในเดือนถัดไป การประกาศข่าวดังกล่าวนี้ได้ทำให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งทั่วประเทศต่างก็ให้ความสนใจสั่งจองวัคซีนเป็นจำนวนมาก โดยหนึ่งในนั้นก็คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลำดับต้นๆ ที่ออกมาประกาศจะใช้งบประมาณของท้องถิ่นจัดซื้อวัคซีนซิโนฟาร์มจากราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์มาบริการฉีดวัคซีนฟรีให้แก่ประชาชนในพื้นที่ หลังจากนั้นก็มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกจำนวนมากที่ทยอยออกมาแสดงความประสงค์จัดซื้อวัคซีนซิโนฟาร์มเช่นเดียวกัน

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 3 - 4 ได้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมอย่างกว้างขวางถึงความล่าช้าในการจัดหาวัคซีนของรัฐบาลกลาง จนกระทั่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกมาส่งเสียงเรียกร้องไปถึงรัฐบาลให้ปลดล็อกเรื่องการจัดซื้อวัคซีนทางเลือก และยังแสดงความห่วงใยต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่กำลังส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมากอยู่ในขณะนี้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลำดับต้นๆ ที่ออกมาประกาศจะจัดหาวัคซีนให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ภายหลังจากที่ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ได้แถลงนำเข้าวัคซีนซิโนฟาร์ม ทำให้องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ให้ความสนใจสั่งจองวัคซีนเป็นจำนวนมาก อบจ.ปทุมธานี ก็เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่ดำเนินการจองวัคซีนซิโนฟาร์มผ่านราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ จำนวน 1,000,000 โดส เพื่อนำไปฉีดให้กับประชาชนในพื้นที่โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

สำหรับกระบวนการจัดหาวัคซีนนั้น ทาง อบจ. ปทุมธานี ได้ร่วมหารือร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี และติดต่อประสานไปยังสมาคมนายกององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อหาทางออกให้กับวิกฤติเรื่องการจัดหาวัคซีนให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่โดยเร็ว ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ต่างก็เห็นด้วยที่จะเป็นตัวกลางในการบริหารวัคซีนและบริการฉีดให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยและสามารถก้าวผ่านวิกฤติโควิดไปได้โดยเร็วที่สุด

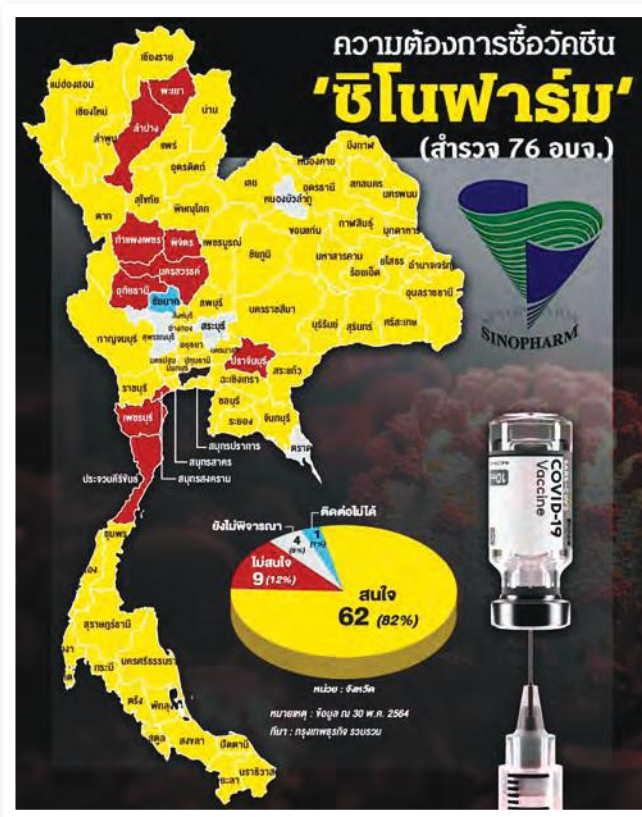

ที่มา: ภาพจากคมชัดลึก. (29 พฤษภาคม 2564). ท้องถิ่นคึกคัก ประชาชนิยมวัคซีน. เจาะประเด็นร้อน, <https://www.komchadluek.net/news/scoop/468433>

กรุงเทพมหานคร ได้ทำการสำรวจความต้องการซื้อวัคซีนทางเลือกซิโนฟาร์มโดยงบประมาณท้องถิ่นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ พบว่า ภาคเหนือสนใจซื้อวัคซีน 26 แห่ง ภาคตะวันออกสนใจซื้อวัคซีนทุกจังหวัด และภาคตะวันออกเฉียงเหนือสนใจซื้อเกือบทุกจังหวัดเช่นเดียวกัน ขณะที่ภาคกลางมีเพียง 5 จังหวัดที่ยังไม่แสดงความสนใจ และภาคใต้ระบุว่าสนใจซื้อวัคซีน หากแต่ขอดูงบประมาณท้องถิ่นก่อน

ต่อมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้ออกมาแสดงมาความสนใจสั่งจองวัคซีนเพื่อนำไปฉีดให้กับประชาชนในพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดนนทบุรีที่ถูกระบุว่าเป็นพื้นที่สีแดงเข้มพบการระบาดอย่างหนักของโควิด-19 ระลอกล่าสุด เทศบาลนครนนทบุรีจึงสั่งจองวัคซีนซิโนฟาร์ม 1 แสนโดส และเทศบาลนครปากเกร็ดจอง 6 หมื่นโดส นอกจากนี้ยังมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดหลายแห่งที่เข้ามามีบทบาทในการจัดหาวัคซีน เช่น อบจ. ตรัง 8 หมื่นโดส อบจ. ฉะเชิงเทรา 2 แสนโดส และ อบจ. สมุทรสาคร 2 แสนโดส

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เป็นอีกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่ประกาศเร่งจัดซื้อวัคซีนทางเลือกโดยด่วน อบจ.นครราชสีมาหารือกับผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาทำหนังสือถึงกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงคมนาคม เพื่อขอรับการสนับสนุนวัคซีน เนื่องจากเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2564 จังหวัดนครราชสีมามีแผนการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกชิงชนะเลิศแห่งเอเชีย 2021 และมหกรรมศิลปะนานาชาติระดับโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งจะมินิกีฬา ศิลปิน และนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางเข้ามาที่จังหวัด จึงต้องเร่งเตรียมพร้อมจัดหาวัคซีนเพื่อรองรับการเปิดเมืองในอนาคต

ที่มา: ภาพจากกรุงเทพมหานคร. (31 พฤษภาคม 2564). 62 อบจ. เล็งซื้อวัคซีนโควิด. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2V3uNLS>

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการประกาศให้องค์กรต่างๆ สามารถจัดซื้อวัคซีนทางเลือกซิโนฟาร์มจากราชวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ได้ แต่การจัดซื้อวัคซีนทางเลือกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับพบข้อจำกัดเรื่องกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยให้สามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกรวดเร็วนัก แล้วเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น?

- ตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ตราอนุบัญญัติระเบียบกระทรวงมหาดไทย (พ.ศ. 2547) ว่าด้วยเรื่องการใช้จ่ายเงินสะสม ตามข้อ 89 และข้อ 89/1 โดยหน่วยงานส่วนกลางมีความกังวลว่า หากปลดล็อกให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้จ่ายเงินสะสมไปซื้อวัคซีนได้ อาจก่อให้เกิดการสร้างคະแนนนิยมทางการเมือง และอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่องบประมาณเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ต่อไป

- ตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 มาตรา 9 ที่ระบุถึงประเด็นการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐจะต้องไม่นำไปใช้เพื่อการทำประชานิยม หรือมุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนในระยะยาว

- ความกังวลประเด็นปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้มากกับรายได้น้อย ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีศักยภาพไม่เท่ากัน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการจัดหาวัคซีนในแต่ละพื้นที่ได้

แม้ว่าในเวลาต่อมา ศบค. ได้ออกประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2564 เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 โดยอ้างถึงสถานการณ์ฉุกเฉินของการแพร่ระบาดทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร และอ้างถึงหลักเกณฑ์เรื่องการกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีนั้น จึงได้ออกประกาศแนวทางการบริหารจัดการวัคซีน 6 ข้อ โดยหนึ่งในนั้นคือการปลดล็อกให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้งบประมาณท้องถิ่นจัดซื้อวัคซีนทางเลือกได้ ซึ่งจะต้องจัดซื้อผ่านหน่วยงานที่ ศบค. กำหนดไว้เท่านั้น ได้แก่ กรมควบคุมโรค องค์การเภสัชกรรม สถาบันวัคซีนแห่งชาติ สภากาชาดไทย และราชวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ทั้งนี้ให้กระทรวงมหาดไทยออกหนังสือด่วนถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ว่าด้วยการจัดหาวัคซีนทางเลือกและการบริหารจัดการวัคซีนขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ ส่วนเรื่องค่าใช้จ่ายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้งบกลางประเภทเงินสำรองจ่ายสำหรับค่าจัดหาวัคซีน แต่หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีเงินสำรองไม่เพียงพอก็สามารถโอนรายการที่เหลือนำไปจ่ายหรือไม่มีความจำเป็นต้องจ่ายไปเพิ่มได้

ด้วยข้อจำกัดต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย และสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย ร่วมกันแถลงจุดยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ห่วงใยต่อสถานการณ์โรคระบาดของบ้านเมือง ซึ่งจะต้องเร่งดำเนินการแก้ปัญหาโดยด่วน จึงมีข้อเสนอ 4 ประการที่เรียกร้องไปถึงรัฐบาลกลางให้เร่งดำเนินการปลดล็อกกฎหมาย ดังนี้¹⁷

¹⁷ อ้างอิง แถลงการณ์เรื่อง ข้อเสนอขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2564 เวลา 14.00 น. ณ สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ

- จัดหาชุดตรวจโควิดแบบเร่งด่วนเพื่อค้นหาผู้ติดเชื้อในชุมชนเชิงรุก จัดหาเครื่องตรวจ RT-PCR Test เพื่อตรวจหาเชื้อยืนยัน และจัดหาบุคลากรช่วยเหลือในการตรวจผู้ติดเชื้อในระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดซื้อชุดตรวจโควิดให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้โดยเร็ว

- นำเข้าวัคซีนที่มีความหลากหลายเพื่อรองรับการกลายพันธุ์ของเชื้อไวรัส และลดระยะเวลาการอนุมัติวัคซีนให้รวดเร็วที่สุด

- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลเอกชนสามารถจัดหาวัคซีนทางเลือกได้โดยตรงไม่ต้องจัดซื้อจากหน่วยงาน ศบค. และให้องค์กรเภสัชกรรมออกประกาศรับรองวัคซีนทางเลือกและกำหนดราคากลางให้เป็นมาตรฐานโดยเร็ว

- ออกระเบียบรองรับการจัดหาวัคซีนจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ให้จัดหาวัคซีนตามจำนวนประชากรทั้งที่มีทะเบียนบ้านและไม่มีทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่ (ประชากรแฝง) โดยไม่เลือกเฉพาะเจาะจงเพียงประชากรที่มีทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่เท่านั้น

จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระลอกล่าสุดที่กล่าวมานี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความท้าทายการทำงานในสภาวะวิกฤติโรคระบาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง เพราะการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้เป็นเสมือนตัวเร่งให้ทุกระบบสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและท้าทายการบริหารจัดการภาครัฐมากขึ้น ขณะเดียวกันความท้าทายเหล่านี้ก็จะยิ่งทำให้ประชาชนมีความคาดหวังต่อชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้นด้วย ส่งผลให้ภาครัฐจะต้องออกนโยบายที่ตอบสนองต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนที่หลากหลาย มีบริการสาธารณะที่สะดวก ท้าวมั่น และรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้การบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคโควิด-19 จึงต้องมีรูปแบบการทำงานที่รวดเร็ว ไม่ใช่เพียงแค่การทำงานเพื่อหวังผลทางการเมืองอีกต่อไปแล้ว แต่จะต้องเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดและยึดโยงกับประชาชนมากที่สุด รับรู้ถึงปัญหาในพื้นที่ได้ดีที่สุด รวมทั้งตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วที่สุดด้วย

ประเด็นความท้าทายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญ!!

1). **ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** : ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมเป็นบททดสอบการตอบสนองต่อสภาวะวิกฤติของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เพราะสภาวะวิกฤติคือสภาวะความต้องการที่เร่งด่วน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีศักยภาพและความพร้อมมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติ ก็จะสามารถตอบสนองและรับมือกับสภาวะวิกฤติได้ดี เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่หลายแห่งมีศักยภาพและความพร้อมในสภาวะปกติที่เพียงพออยู่แล้ว เมื่อเจอกับวิกฤติก็ย่อมมีศักยภาพที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดีกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก อย่างที่เราเห็นได้อย่างชัดเจน นั่นก็คือ การจัดหาวัคซีน ประเด็นนี้จึงกลายเป็นความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

2). **การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคม** : การจัดการวิกฤติในครั้งนี้ไม่ใช่เพียงแค่การจัดการเรื่องสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวโยงไปถึงการจัดการในมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วย องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นถือเป็นกันชนด่านแรกที่จะต้องตั้งรับกับการระบาดของไวรัส และขณะเดียวกันก็ต้องดูแลจัดการชีวิตผู้คนที่หลากหลายในพื้นที่ไปพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วย ผู้พิการ คนชรา เด็กเยาวชน แรงงานข้ามชาติ รวมไปถึงกลุ่มคนอื่นๆ อีกมากมายที่จะต้องเร่งช่วยเหลือกลุ่มคนเหล่านี้ให้รอดพ้นจากวิกฤติทางด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคมไปพร้อมๆ กัน

3). การจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่ : การจัดการวิกฤติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรอยู่บนฐานการจัดการข้อมูลในพื้นที่ เพราะการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างรอบคอบ ตัดสินใจออกนโยบายที่มีประสิทธิภาพ รู้ว่าจะต้องแก้ไขปัญหาในเรื่องใด และจะต้องเร่งช่วยเหลือคนกลุ่มใดในพื้นที่ก่อนเป็นอันดับแรก ในทางตรงกันข้ามหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่อย่างเป็นระบบ ก็จะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤติเป็นไปอย่างผิดพลาดทาง ตัดสินใจล่าช้า และไม่สามารถวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างแม่นยำ สุดท้ายแล้วย่อมหมายถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่นั่นเอง

4). การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสาธารณสุขชุมชน : ที่ผ่านมานั้นการจัดบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ มักมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า ขณะที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและระบบสาธารณสุขกลับมีสัดส่วนที่ไม่มากนัก ทำให้การจัดการชุมชนในสภาวะวิกฤติไม่มีความพร้อม ดังเช่น ในหลายพื้นที่เมื่อต้องเผชิญกับการระบาดของโควิด-19 ไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ป่วยได้อย่างเพียงพอ ขาดอุปกรณ์ดูแลสาธารณสุขเบื้องต้น จนอาจก่อให้เกิดวิกฤติสาธารณสุขได้เช่นกัน ดังนั้นแล้วความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตจะต้องหันมาให้ความสำคัญกับนโยบายด้านสังคมให้มากขึ้น โดยการกำหนดทิศทางนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสาธารณสุขชุมชนเป็นสำคัญ

5). การจัดทำแผนพัฒนาเมืองเพื่อฟื้นตัวและรองรับวิกฤติในอนาคต : การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เผยให้เราเห็นปัญหาที่ซุกซ่อนอยู่ในเมืองจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการสาธารณสุข การคมนาคมขนส่ง แรงงานนอกระบบ การบริหารจัดการเมือง และอื่นๆ อีกมากมายนับไม่ถ้วน ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในเมืองท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 และต่างฝ่ายต่างก็พยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้ากันไป แต่คำถามสำคัญนับจากนี้ไปก็คือ เราจะฟื้นฟูเมืองหลังจากวิกฤติโควิดนี้อย่างไร? และในอนาคตเราจะทำอะไรให้เมืองที่เราอาศัยอยู่นี้สามารถรับมือกับวิกฤติหรือความท้าทายใหม่ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้? ดังนั้นแล้วการจัดทำแผนพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากนี้ไปจะต้องคำนึงถึงแผนการฟื้นตัวของเมืองจากภัยพิบัติทางสาธารณสุขและภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ รวมถึงแผนการพัฒนาเมืองที่สามารถรองรับวิกฤติใหม่ๆ ในอนาคต ซึ่งแน่นอนว่าการออกแบบเมืองดังกล่าวนี้ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่จะต้องมาร่วมกันคิดว่า เราจะวางแผนพัฒนาเมือง/ย่าน/ชุมชนท้องถิ่นของเราอย่างไรให้ประชาชนที่มีความหลากหลายทางอาชีพและสถานะทางสังคมสามารถอยู่รอดไปด้วยกัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้นับเป็นความท้าทายครั้งใหญ่ของทุกภาคส่วนในสังคมที่จะต้องปรับเปลี่ยนปรับตัว และเรียนรู้ร่วมกันเพื่อจะทำให้สังคมไทยผ่านพ้นวิกฤติครั้งนี้ไปได้ และที่สำคัญกว่านั้นวิกฤติในครั้งนี้จะเป็นบทเรียนให้กับทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นรัฐส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชน หรือองค์กรอื่นๆ จะต้องกลับมาทบทวนและร่วมกันออกแบบบ้านเมืองของเราให้มีภูมิคุ้มกันสำหรับการรับมือกับภัยคุกคามต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

7. ข้อเสนอแนะ : ก้าวต่อไปในอนาคต

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้จะทำให้ประเทศของเราไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป เพราะเมื่อเราทุกคนเห็นแล้วว่าความช่วยเหลือจากรัฐส่วนกลางมาถึงมือประชาชนล่าช้าเกินไป สังคมจึงตระหนักมากขึ้นถึงเรื่องของการกระจายอำนาจ!! เพราะการกระจายอำนาจที่ดีจะทำให้พื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการกับวิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการสำรวจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤติท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ในครั้งนี้จึงขอนำเสนอทางออกสำหรับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้เราทุกคนได้ร่วมกันขบคิดและร่วมกันหาทางออกให้กับวิกฤติของประเทศไทยในครั้งนี้ไปด้วยกัน

1). การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มีอิสระมากขึ้น : ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 นับเป็นความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง เพราะต้องดำเนินการแก้ปัญหาโรคระบาดในพื้นที่และตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชน ภายใต้แนวทางและมาตรการจากรัฐส่วนกลางที่ใช้บังคับแบบเดียวกันในทุกพื้นที่ หากแต่แนวทางและมาตรการดังกล่าวได้กระทำไปโดยปราศจากการเข้าใจถึงความหลากหลายของผู้คนและปัญหาในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้การมอบอำนาจโดยรัฐส่วนกลางผ่านกระทรวงหรือกรมไปที่หน่วยงานระดับภูมิภาคหรือจังหวัดโดยตรง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ถูกกำกับดูแลโดยหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างเคร่งครัด ผลที่ตามองเห็นได้ชัด นั่นก็คือ การไม่ตอบสนองต่อปัญหาโรคระบาดในพื้นที่ได้อย่างคล่องตัวและทันท่วงที

ดังนั้นแล้วการจัดการวิกฤติท่ามกลางโรคระบาดเช่นนี้ รัฐส่วนกลางจะต้องกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานที่สามารถดูแลประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งหน่วยงานนั้นจะต้องมาจากความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่และใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด นั่นก็คือ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยรัฐส่วนกลางจะต้องให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการคิดและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างอิสระและคล่องตัว เช่น การให้อำนาจตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ การลดลำดับขั้นตอนของกฎระเบียบให้น้อยลงและเพิ่มความยืดหยุ่นให้มากขึ้น รวมถึงลดการตรวจสอบหรือจับผิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนไม่เพียงแต่จะทำให้รัฐสามารถจัดการกับวิกฤติในพื้นที่ได้แล้ว ยังช่วยให้เกิดกระบวนการตรวจสอบการทำงานของรัฐได้ง่ายขึ้น เพราะหากรัฐส่วนกลางยังเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชนมากเท่าใด ประชาชนก็จะยิ่งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่ และสนใจติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานรัฐมากยิ่งขึ้น

2). การเปิดโอกาสให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วม : การบริหารราชการในสภาวะวิกฤตินั้น รัฐส่วนกลางไม่สามารถบริหารจัดการวิกฤติที่เกิดขึ้นได้เพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในแนวทางการดำเนินงานต่างๆ โดยรัฐส่วนกลางจะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการเสียใหม่ไปสู่การเป็นรัฐที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (Collaborative Governance) และสามารถทำงานร่วมกับเครือข่ายพลเมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

สำหรับแนวทางการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ (1) Collaboration การให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งจะต้องเปิดโอกาสให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วนเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ในการรับมือกับวิกฤติต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว (2) Inform การให้ข้อมูลอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา รัฐส่วนกลางจะต้องสื่อสารกับประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างทันท่วงที ชัดเจน และตรงไปตรงมา เพราะการสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจนและตรงไปตรงมาจะช่วยให้ทุกภาคส่วนสามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องและเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติได้อย่างทันท่วงที และ (3) Consult การปรึกษาหารือและรับฟังความเห็นอย่างมีส่วนร่วม โดยรัฐส่วนกลางจะต้องเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนได้มีโอกาสเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน เช่น การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีเข้ามาร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่

3). การออกแบบเมืองในยุคหลังโควิด-19 : การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เผยให้เห็นปัญหาที่ชุกช่อนอยู่ในเมืองจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาแรงงานนอกระบบ ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาสาธารณสุขในเมือง ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และอื่นๆ อีกมากมาย ประเด็นเหล่านี้ได้ทำให้เมืองที่เราอยู่อาศัยเกิดความเปราะบางต่อโรคระบาดเป็นอย่างมาก ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่เราทุกคนจะต้องมาช่วยกันออกแบบเมืองยุคหลังโควิดให้เป็นเมืองสำหรับทุกคนอย่างแท้จริง จึงมีข้อเสนอแนะ 3 ประการ ดังนี้

● **ความหนาแน่นของเมืองและคุณภาพของการบริหารจัดการเมือง** จากผลการสำรวจครั้งนี้ ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งในประเด็นเรื่องความหนาแน่นของเมือง ที่ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเมืองสูง” ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจที่เห็นได้ชัดว่า พื้นที่เทศบาลจะได้รับผลกระทบจากวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ค่อนข้างมาก ซึ่งตามนิยามคำว่าเมืองในความหมายของประเทศไทย หมายถึงพื้นที่ที่เป็นเขตเทศบาล และมีประชากรอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ดังนั้นการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ได้ท้าทายแนวคิดความเป็นเมืองอย่างมาก จากเดิมที่เรามักเชื่อว่าการสร้างเมืองที่ดีจะต้องทำให้เมืองมีความหนาแน่น เพราะความหนาแน่นของเมืองย่อมหมายถึงต้นทุนการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ในการที่รัฐจะต้องลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการในสัดส่วนที่น้อยลง อีกทั้งความหนาแน่นยังทำให้เกิดเมืองซึ่งเป็นพื้นที่แห่งโอกาสในชีวิตของผู้คนมากมายที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน

อย่างไรก็ตามบทเรียนสำคัญในวิกฤติครั้งนี้ได้ทำให้เห็นแล้วว่า เมืองที่มีความหนาแน่นมากเกินไปกลับกลายเป็นจุดอ่อนของการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพในหลายมิติ เช่น การไม่มีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอเพื่อรองรับผู้คนจำนวนมาก การดำเนินชีวิตแบบ new normal ในพื้นที่เมืองย่อมเป็นไปได้ยากและมีต้นทุนสูง การจัดสรรสวัสดิการที่ไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึงคนทุกกลุ่ม กลุ่มเปราะบางทางสังคมไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาอย่างเหมาะสม อีกทั้งความเดือดร้อนของแรงงานจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการปิดเมือง ดังนั้นบทเรียนสำคัญในครั้งนี้จะช่วยให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของการออกแบบเมืองที่ดี เป็นเมืองที่สามารถรองรับผู้คนที่หลากหลาย และรับมือกับวิกฤติต่างๆ ได้ในอนาคต

โดยมีข้อเสนอแนะแนวทาง ดังนี้ (1) รัฐส่วนกลางจะต้องเร่งช่วยเหลือเยียวยาประชาชนทุกกลุ่มในเมืองอย่างทั่วถึง จัดหาบริการสาธารณสุขและโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชนในเมือง (2) รัฐส่วนกลางจะต้องคิดถึงเรื่องของการกระจายทรัพยากรไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะการกระจายทรัพยากรไปสู่พื้นที่หรือท้องถิ่นจะช่วยให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ลดการกระจุกตัวของเมืองใหญ่ และเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่/เมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (3) รัฐส่วนกลางไม่เพียงแต่กระจายงาน กระจายเงิน กระจายคนเท่านั้น แต่จะต้องกระจายองค์ความรู้ในการจัดการวิกฤติไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้สามารถจัดการกับวิกฤติต่างๆ ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท้ายที่สุดแล้วการกระจายอำนาจที่ดีจะช่วยให้พื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณสุขที่ดีและมีคุณภาพให้กับประชาชนได้ ลดความเปราะบางของเมือง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้คนที่หลากหลายในเมืองสามารถเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน

- **พัฒนาระบบสาธารณสุขในระดับชุมชน** การพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมานั้นมักจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมืองเป็นหลัก เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น ขณะที่การพัฒนาด้านสาธารณสุขชุมชนกลับไม่ได้รับความสำคัญมากนัก การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ได้ทำให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของการพัฒนาสาธารณสุขในระดับชุมชนมากขึ้น ไม่เพียงแต่การดูแลสุขภาพร่างกาย การส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในชุมชน การป้องกันโรค และการรักษาพยาบาลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดการระบบสาธารณสุขในระดับชุมชนที่ยั่งยืน โดยการมุ่งเน้นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ภาศึเครือข่ายและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างระบบสาธารณสุขในชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะวิกฤติโรคระบาด

สำหรับกระบวนการสร้างชุมชนที่สามารถจัดการตนเองด้านสาธารณสุขได้นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ อสม. ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงและถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดบริการสาธารณสุขให้แก่บุคคลทุกเพศทุกวัยในชุมชน จากนั้นเมื่อประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจด้านสาธารณสุขที่ดีแล้ว จึงถ่ายทอดกระบวนการทำงานแบบเครือข่ายสุขภาพชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยเครือข่าย 3 กลุ่ม นั่นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ/เอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณสุขในระดับชุมชนด้วยกัน ท้ายที่สุดจึงสร้างทีมงานด้านสาธารณสุขที่ประกอบด้วยภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนขึ้นมา เพื่อให้สามารถขยายผลการดำเนินงานด้านสุขภาพในระดับชุมชนได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

- **เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล** การแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นเสมือนตัวเร่งให้องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ต้องปรับตัวไปสู่ยุคเทคโนโลยีและดิจิทัลเร็วขึ้น เพราะการประกาศมาตรการล็อกดาวน์นี้ให้ประชาชนและองค์กรต่างๆ สามารถทำงานจากที่บ้านได้ (work from home) ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ต้องปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยีที่มากขึ้น ดังเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำระบบ e-service มาให้บริการประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง การใช้แอปพลิเคชัน Zoom สำหรับการประชุมสื่อสารระหว่างกันในองค์กร การพัฒนาแอปพลิเคชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรับเรื่องร้องเรียนต่างๆ รวมไปถึงการนำแอปพลิเคชันมาใช้สำหรับการลงทะเบียนผู้เดินทางเข้า-ออกพื้นที่

ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ดังนั้นท่ามกลางวิกฤติดังกล่าวนี้ถือเป็นโอกาสของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนองค์กรภาครัฐไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร หากประชาชนอีกจำนวนมากยังเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีและดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น การลงทะเบียนรับสวัสดิการช่วยเหลือเยียวยาในช่วงโควิด-19 ระลอกที่ 1 หรือการเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตในหลายพื้นที่ ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยีและดิจิทัลขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และขาดโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลกลางที่จะต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้คนที่หลากหลายในสังคมให้ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน

4). การสร้างชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ : ท่ามกลางการจัดการวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 1 ได้ทำให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของชุมชนท้องถิ่นที่กลายเป็นทางออกสำคัญที่สุด หากชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งก็จะช่วยบรรเทาความทุกข์ยาก ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างพลังทางสังคมได้ เพราะผู้คนในชุมชนท้องถิ่นไทยยังมีความห่วงใยเพื่อนบ้าน ห่วงใยญาติพี่น้อง เห็นใจคนในชาติ และพร้อมที่จะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเสมอ จึงทำให้หลายครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 สามารถอยู่รอดในสภาวะวิกฤติต่อไปได้

ดังนั้นสิ่งสำคัญในยุคหลังโควิดต่อจากนี้ไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชน ปรับเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากภายนอก และเสริมสร้างพลังทางสังคมที่เข้มแข็ง โดยมีข้อเสนอแนะแนวทาง ดังนี้ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างชุมชนที่สามารถพึ่งพาฐานเศรษฐกิจของตนเองได้ (Local Economy) ลดการพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอก เช่น การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง พัฒนาแหล่งเกษตรกรรมในพื้นที่ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรของชุมชน (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาจุดแข็งและโอกาสของพื้นที่ให้เจอแล้วสร้างอัตลักษณ์ (Local Identity) ของตนเองขึ้นมา เช่น การสร้างเรื่องเล่าและประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อทำให้คนในพื้นที่เกิดความเป็นท้องถิ่นนิยมและรู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เมื่อผู้คนรักและหวงแหนชุมชนท้องถิ่นก็จะช่วยกันสร้าง ช่วยกันดูแล และช่วยกันพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่อไป และ (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างตาข่ายรองรับทางสังคม (Social Safety Nets) ด้วยการประสานพลังของทุกภาคส่วน เพื่อเป็นระบบรองรับและให้ความช่วยเหลือทางสังคมแก่ประชาชนและกลุ่มเปราะบางทางสังคมในพื้นที่ เช่น การสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือการจัดตั้งระบบสวัสดิการต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น ท้ายที่สุดแล้วสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนสำคัญในการรองรับผู้คนที่ตกหล่นจากระบบสวัสดิการของรัฐในยามที่สังคมต้องเผชิญกับสภาวะวิกฤติได้ต่อไป

รายการอ้างอิง

- กรุงเทพมหานคร. (31 พฤษภาคม 2564). *62 อบจ. เล็งซื้อวัคซีนโควิด*. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2V3uNLS>
- กรมการพัฒนาชุมชน. *เมืองแค่นั้นก็ปลูกผักได้ด้วยกลไกนักพัฒนา 3 ประสาน ขับเคลื่อนการสร้าง ความมั่นคง ทางอาหารสู้ภัยโควิด-19* สืบค้นจาก <https://bit.ly/3wUznQp> เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2564.
- กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (พฤษภาคม 2564). รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี 2564. *ภาวะสังคมไทย*. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม 2564. หน้า 1 – 48.
- ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่ง พ.ร.ก.ฉุกเฉิน. (25 มีนาคม 2563). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 10.
- คมชัดลึก. (29 พฤษภาคม 2564). ท้องถิ่นคึกคัก ประชาชนิยมวัคซีน. *เจาะประเด็นร้อน* <https://www.komchadluek.net/news/scoop/468433>
- คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 4/2563 เรื่อง แต่งตั้งผู้กำกับการปฏิบัติงาน หัวหน้าผู้รับผิดชอบ และพนักงาน เจ้าหน้าที่ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. ลงวันที่ 25 มีนาคม 2563
- คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 5/2563 เรื่อง การจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง ลง วันที่ 25 มีนาคม 2563
- คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 13/2563 เรื่อง การจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 2). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 137 ตอนพิเศษ 87 ง ลงวันที่ 15 เมษายน 2563
- จิราภรณ์ ศรีแจ่ม. (28 มีนาคม 2563). *วันที่ไทยรู้จัก COVID-19*. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/290347> เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564.
- แถลงการณ์เรื่อง ข้อเสนอขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2564 เวลา 14.00 น. ณ สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ
- เทศบาลนครยะลา. *สร้างความเข้าใจ COVID-19 ตระหนักแต่ไม่ตระหนก*, ภาพประชาสัมพันธ์ <http://www.yalacity.go.th/gallery/detail/1056/> สืบค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2564.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (3 มิถุนายน 2563). เศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทยหลังโควิด-19: โรคปฏิวัติโลก ยกเครื่องสู่อากาศวิถีชีวิตใหม่. *BOT Magazine*. ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2563. หน้า 4 - 7.

- ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วประเทศ. (25 มีนาคม 2563). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 1.
- ประกาศ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง ลงวันที่ 25 มีนาคม 2564
- ประกาศ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 3). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 138 ตอนพิเศษ 89 ง ลงวันที่ 27 เมษายน 2564
- พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (ฉบับที่ 20). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 138 ตอนพิเศษ 82 ง ลงวันที่ 16 เมษายน 2564
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7. มาตรา 38. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 108 ตอนที่ 156 ฉบับพิเศษ หน้า 16.
- มติชนออนไลน์. (1 เมษายน 2563). *พิษณุโลกติดตรงเหลืองแสดงสัญลักษณ์กักตัว*. สืบค้นภาพจาก https://www.matichon.co.th/region/news_2111914 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564.
- ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 กระทรวงมหาดไทย. *อำนาจหน้าที่*. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2WrB9wb> เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2564.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2 มิถุนายน 2563). *ความเปราะบางของประชาชนกลุ่มเปราะบางภายใต้โควิด-19*. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2020/06/impact-of-covid19-on-vulnerable-groups/> เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. *หนูนทางรอดสร้างแหล่งอาหารปลอดภัย ผู้วิกฤติเคียงข้างชาวปาดังเบซาร์*. สืบค้นจาก <https://www.phitsanulokhotnews.com/>
- ไอลอร์ - iLaw. (9 กรกฎาคม 2564). *ศบค.คืออะไร เปิดโครงสร้างและรายชื่อบุคคล*. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5908> เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2564.
- Voice online. (26 มีนาคม 2564). *โควิด-19 ฆ่าไม่ตาย หลายประเทศใกล้สิ้นใจ*. <https://voicetv.co.th/read/DPQfE8MTd> สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2564.

ส่วนที่ 2

สถิติและข้อมูล

สถานการณ์การกระจายอำนาจ
และการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

เนื้อหาส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2562 เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์และภาพรวมที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ดังนี้

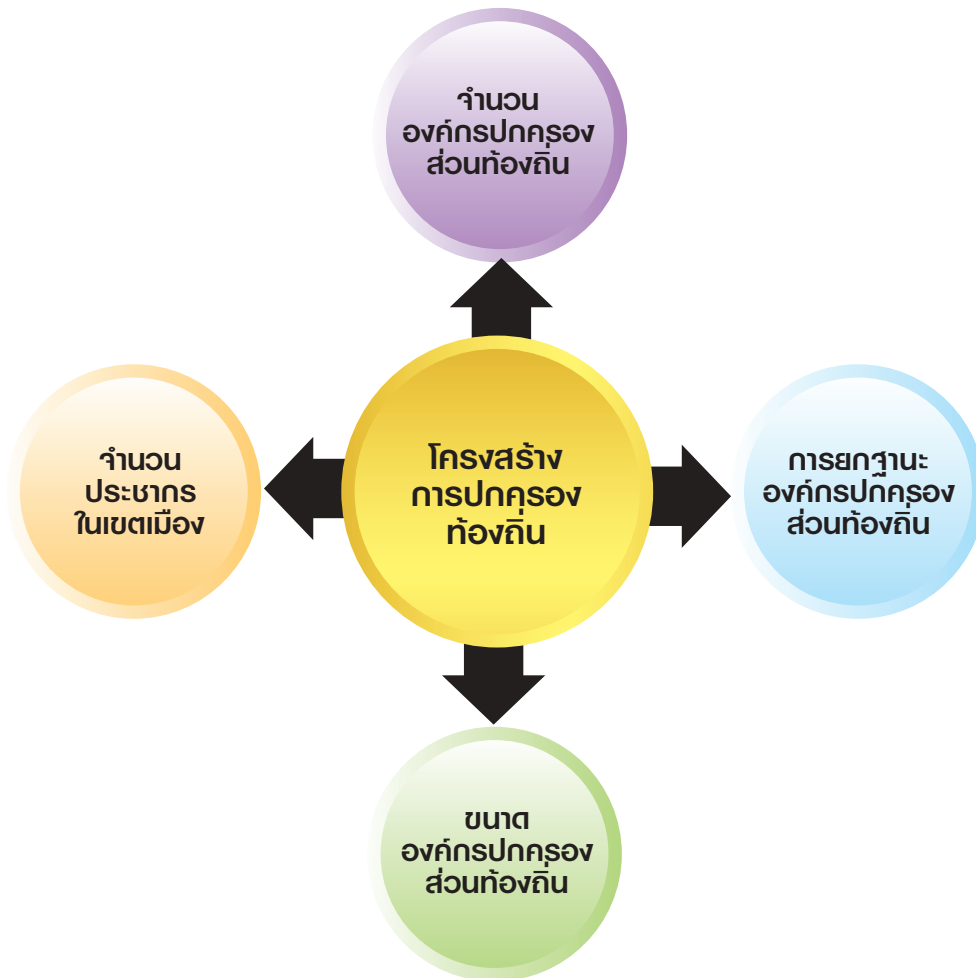
- 1 • ด้านโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น
- 2 • ด้านภารกิจอำนาจหน้าที่
- 3 • ด้านรายได้
- 4 • ด้านการบริหารงานบุคคล
- 5 • ด้านธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 6 • ด้านรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8 • ด้านความพึงพอใจของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น

1. ด้านโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น

สถานการณ์ด้านโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของไทยแสดงให้เห็นถึงจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันและจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท รวมถึงขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำแนกตามพื้นที่ที่ดูแลรับผิดชอบ จำนวนประชากร และความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ ตลอดจนจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการยกฐานะ

สถานการณ์ด้านโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของไทย ประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน

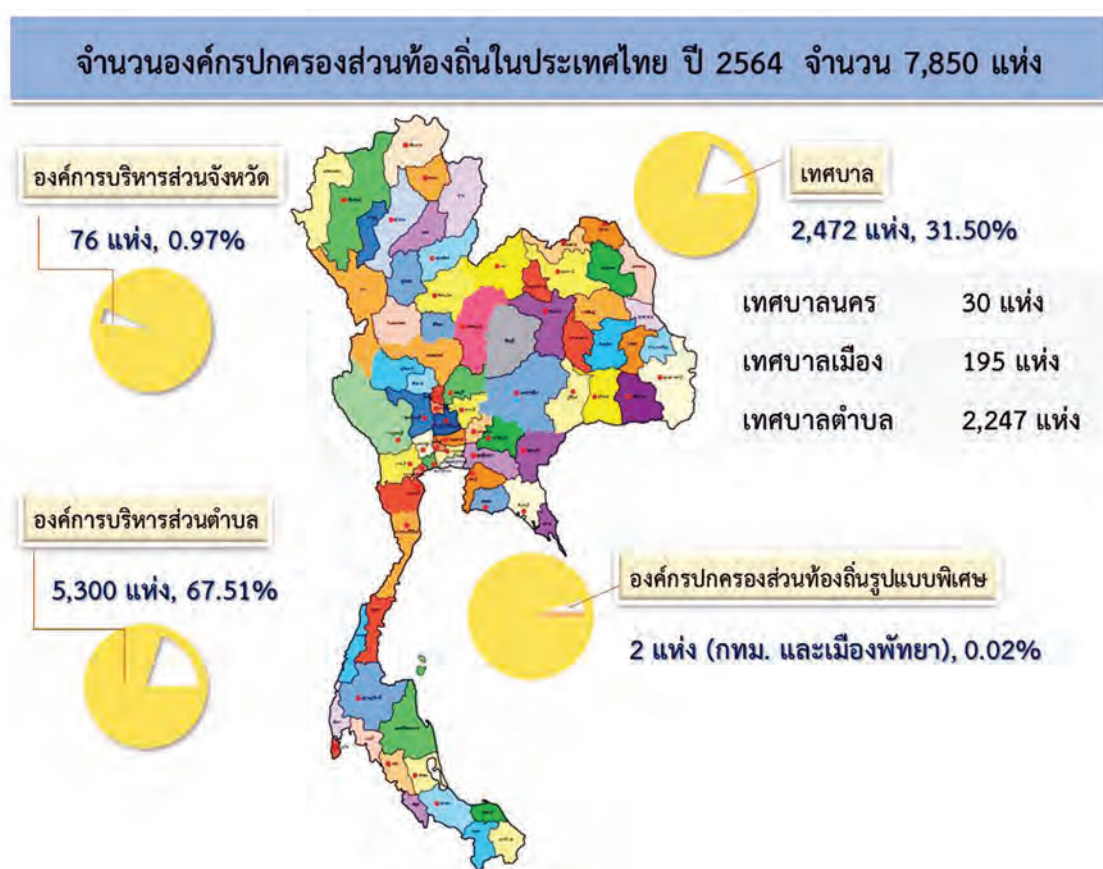

1.1 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ประเทศไทยแบ่งโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับบน (Upper-Tier) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่าง (Lower - Tier) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับบน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่าง ได้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอีก 2 แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 7,850 แห่ง แบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาล 2,472 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 5,300 แห่ง

แผนภาพที่ 2-1 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563,” สืบค้น เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2564.

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนมากที่สุด โดยมีมากถึงร้อยละ 67.51 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด รองลงมาคือ เทศบาล มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 31.50 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทย มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างโดยเฉพาะเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในสัดส่วนที่สูง

ตารางที่ 2-1 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกรายจังหวัด

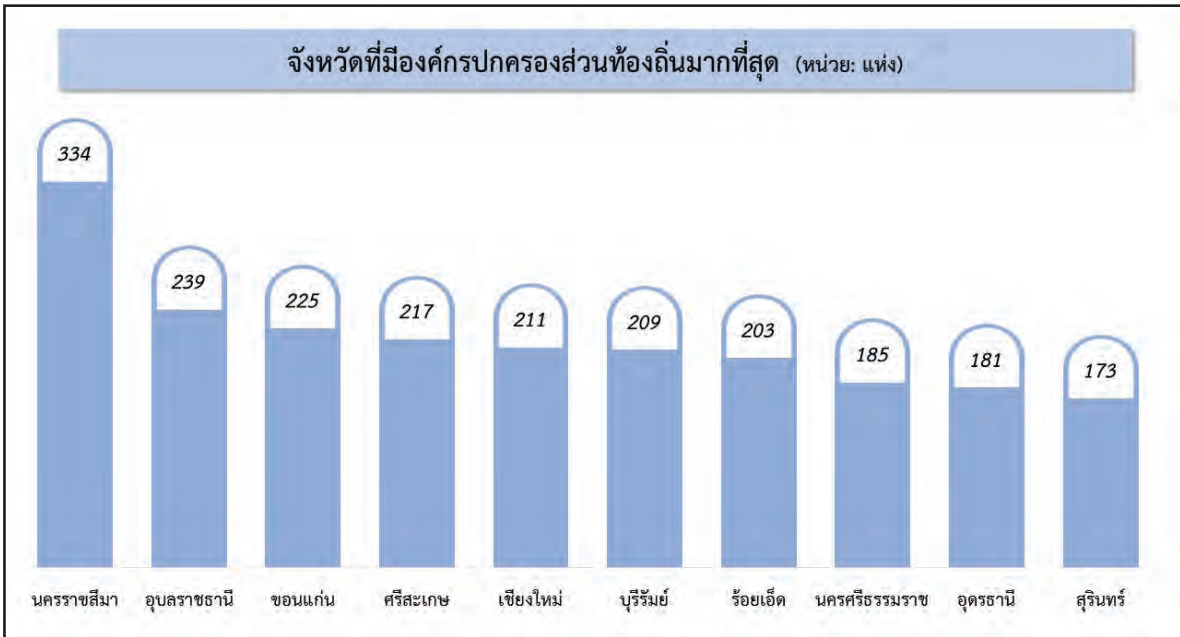
ลำดับ	จังหวัด	จำนวน อปท.	ลำดับ	จังหวัด	จำนวน อปท.
1	กรุงเทพมหานคร	1	28	บึงกาฬ	60
2	เมืองพัทยา	1	29	บุรีรัมย์	209
3	กระบี่	62	30	พทุมธานี	65
4	กาญจนบุรี	122	31	ประจวบคีรีขันธ์	61
5	กาฬสินธุ์	151	32	ปราจีนบุรี	70
6	กำแพงเพชร	90	33	ปัตตานี	114
7	ขอนแก่น	225	34	พระนครศรีอยุธยา	158
8	จันทบุรี	82	35	พะเยา	72
9	ฉะเชิงเทรา	109	36	พังงา	52
10	ชลบุรี	98	37	พัทลุง	74
11	ชัยนาท	60	38	พิจิตร	102
12	ชัยภูมิ	143	39	พิษณุโลก	103
13	ชุมพร	79	40	เพชรบุรี	85
14	เชียงราย	144	41	เพชรบูรณ์	128
15	เชียงใหม่	211	42	แพร่	84
16	ตรัง	100	43	ภูเก็ต	19
17	ตราด	44	44	มหาสารคาม	143
18	ตาก	69	45	มุกดาหาร	55
19	นครนายก	46	46	แม่ฮ่องสอน	50
20	นครปฐม	117	47	ยโสธร	88
21	นครพนม	104	48	ยะลา	64
22	นครราชสีมา	334	49	ร้อยเอ็ด	203
23	นครศรีธรรมราช	185	50	ระนอง	31
24	นครสวรรค์	143	51	ระยอง	68
25	นนทบุรี	46	52	ราชบุรี	112
26	นราธิวาส	89	53	ลพบุรี	126
27	น่าน	100	54	ลำปาง	103

ตารางที่ 2-2 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกรายจังหวัด (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด	จำนวน อปท.	ลำดับ	จังหวัด	จำนวน อปท.
55	ลำพูน	58	67	สุโขทัย	91
56	เลย	101	68	สุพรรณบุรี	127
57	ศรีสะเกษ	217	69	สุราษฎร์ธานี	138
58	สกลนคร	141	70	สุรินทร์	173
59	สงขลา	141	71	หนองคาย	68
60	สตูล	42	72	หนองบัวลำภู	68
61	สมุทรปราการ	49	73	อ่างทอง	65
62	สมุทรสงคราม	36	74	อำนาจเจริญ	64
63	สมุทรสาคร	38	75	อุดรธานี	181
64	สระแก้ว	66	76	อุดรดิตถ์	80
65	สระบุรี	109	77	อุทัยธานี	64
66	สิงห์บุรี	42	78	อุบลราชธานี	239
รวม 7,852 แห่ง (รายได้รวม 671,426.76 ล้านบาท)					

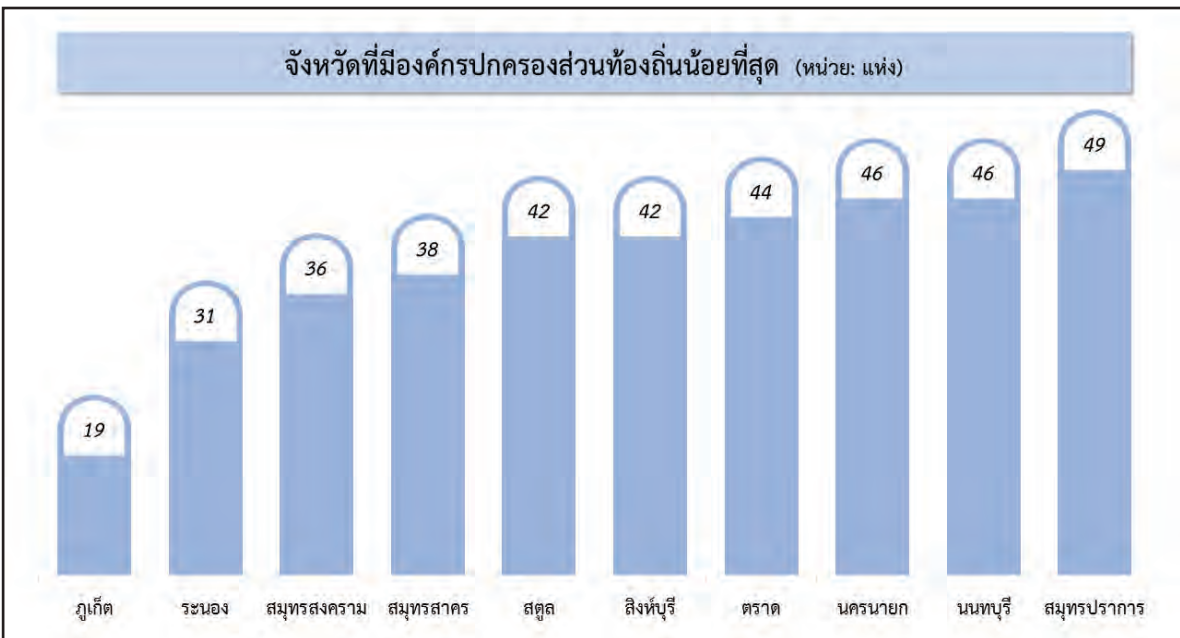
ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2564.

ตารางที่ 2-3 แสดงสถิติจังหวัดที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มากที่สุด

ที่มา: สำนักบริหารการคลัง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูลรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

ตารางที่ 2-4 แสดงสถิติจังหวัดที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่น้อยที่สุด

ที่มา: สำนักบริหารการคลัง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูลรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

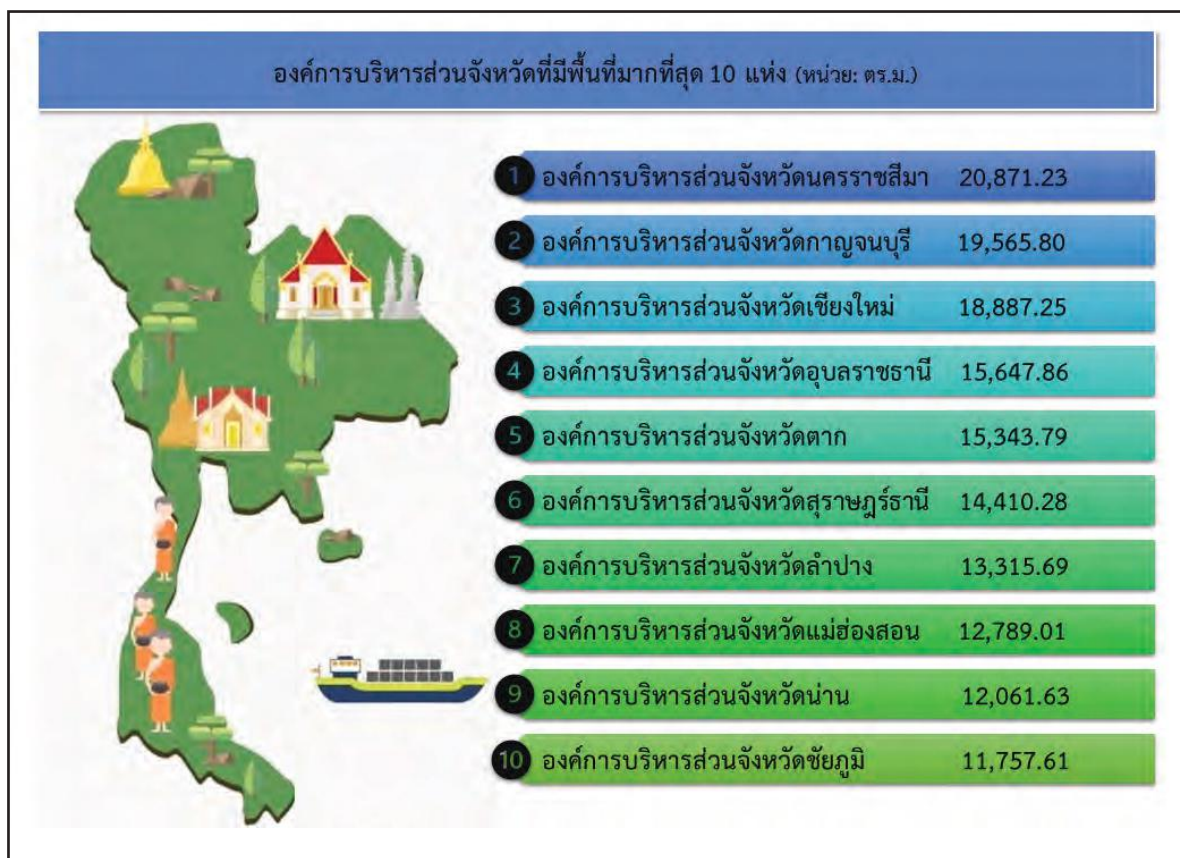
1.2 ขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามพื้นที่ จำนวนประชากร และความหนาแน่นของประชากร มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ขนาดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดพื้นที่มากที่สุด - น้อยที่สุด ดังนี้

(1) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด

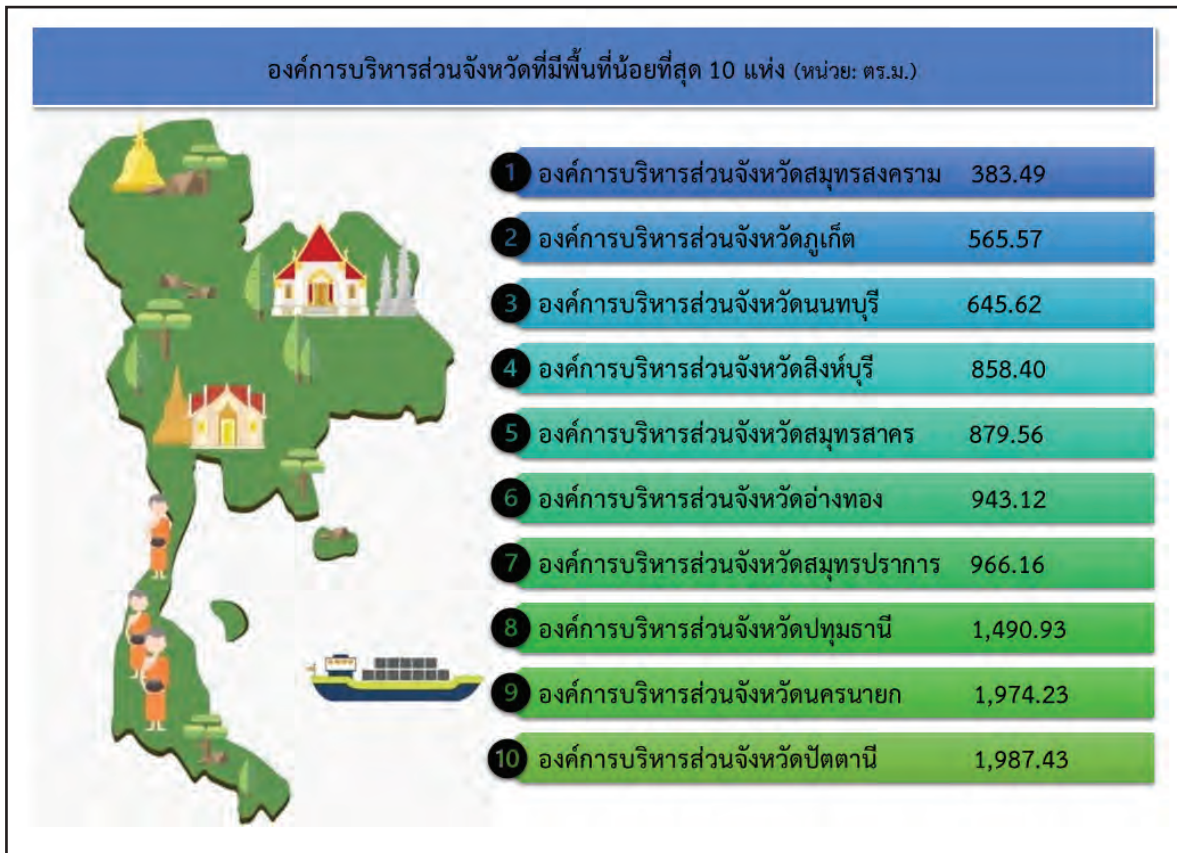
แผนภาพที่ 2-2 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-3 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่น้อยที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

(2) เทศบาล

- ประเภทเทศบาลนคร

แผนภาพที่ 2-4 แสดงขนาดพื้นที่ของเทศบาลนครที่มีพื้นที่มากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-5 แสดงขนาดพื้นที่ของเทศบาลนครที่มีพื้นที่น้อยที่สุด 10 แห่ง

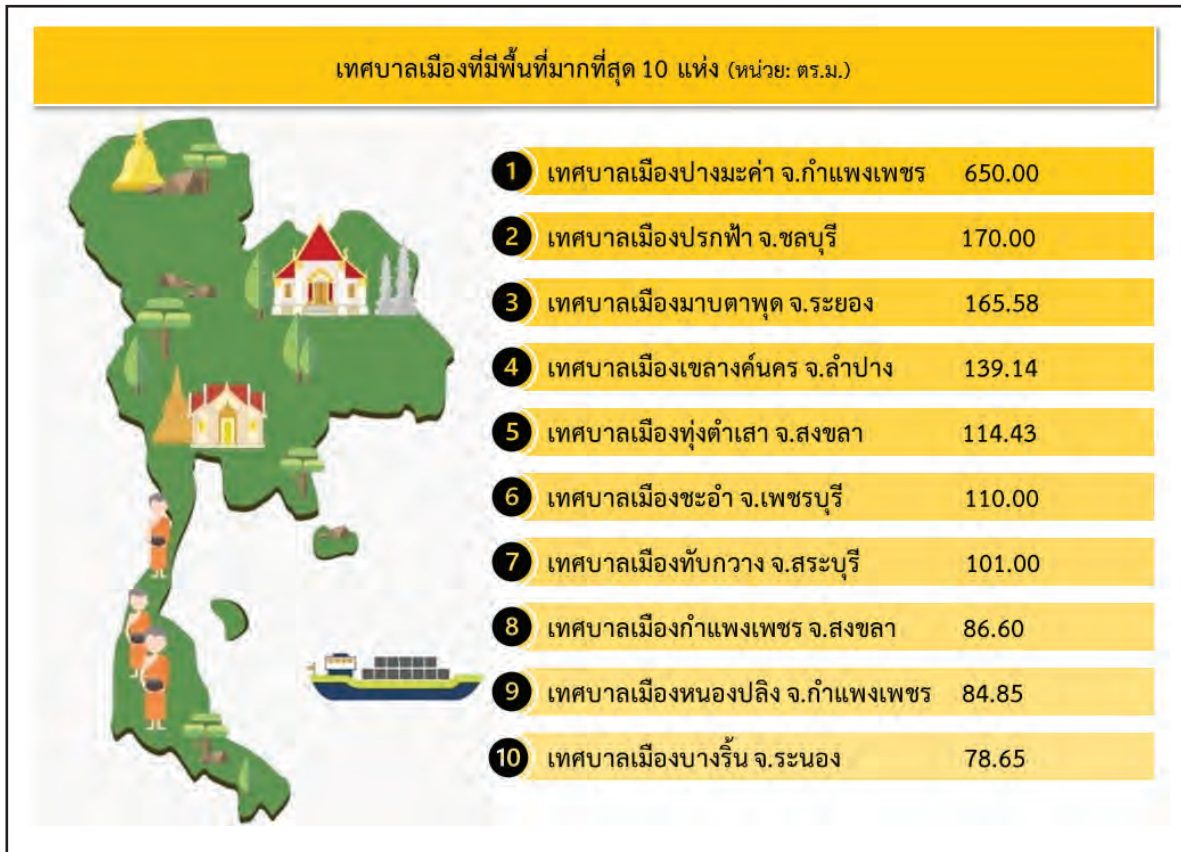

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

- ประเภทเทศบาลเมือง

แผนภาพที่ 2-6 แสดงขนาดพื้นที่ของเทศบาลเมืองที่มีพื้นที่มากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-7 แสดงขนาดพื้นที่ของเทศบาลเมืองที่มีพื้นที่น้อยที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

● ประเภทเทศบาลตำบล

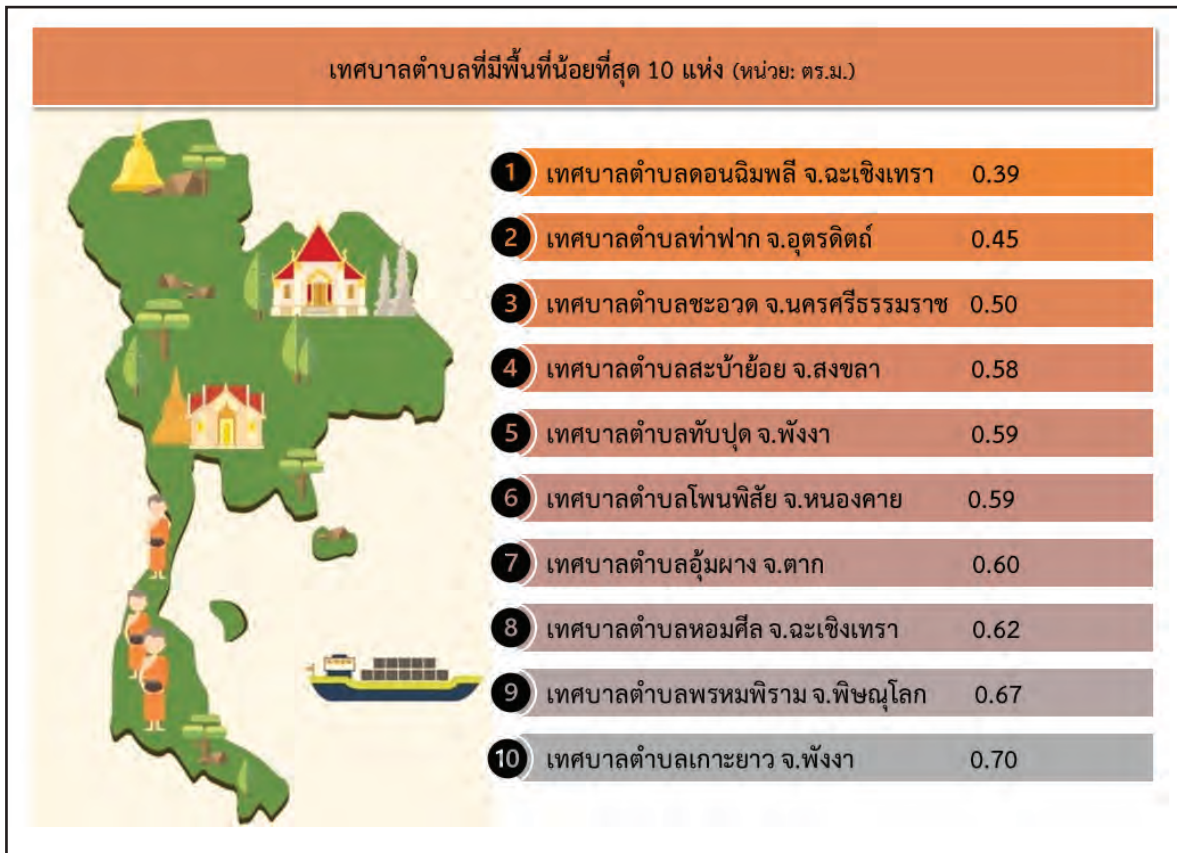
แผนภาพที่ 2-8 แสดงขนาดพื้นที่ของเทศบาลตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-9 แสดงขนาดพื้นที่ของเทศบาลตำบลที่มีพื้นที่น้อยที่สุด 10 แห่ง

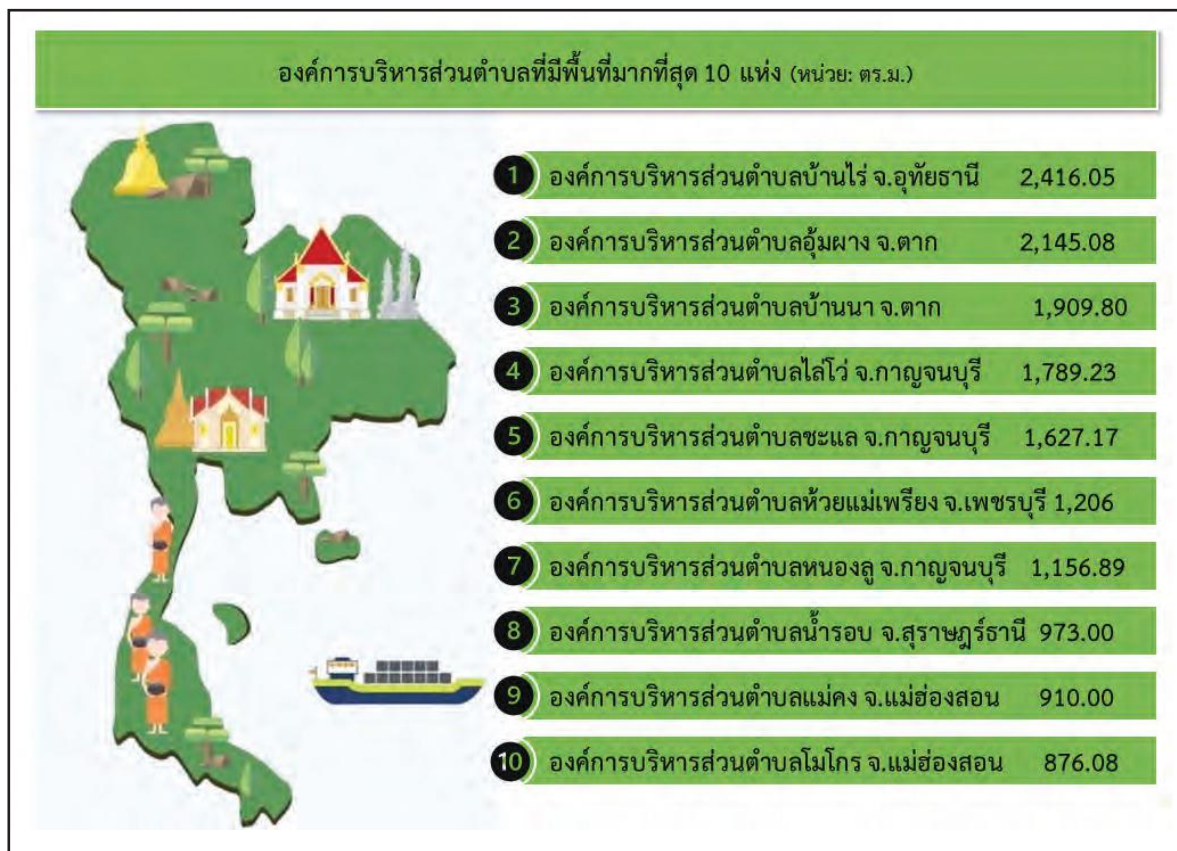

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

(3) องค์การบริหารส่วนตำบล

แผนภาพที่ 2-10 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-11 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่น้อยที่สุด 10 แห่ง

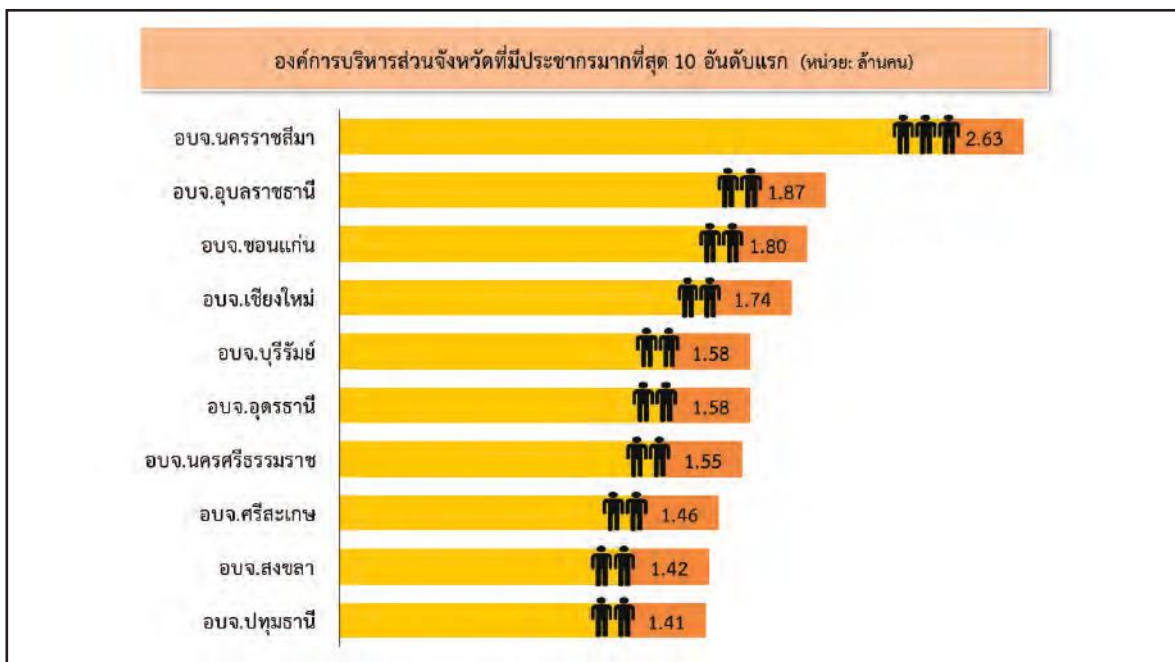
ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

1.2.2 ขนาดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามจำนวนประชากร

(1) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด

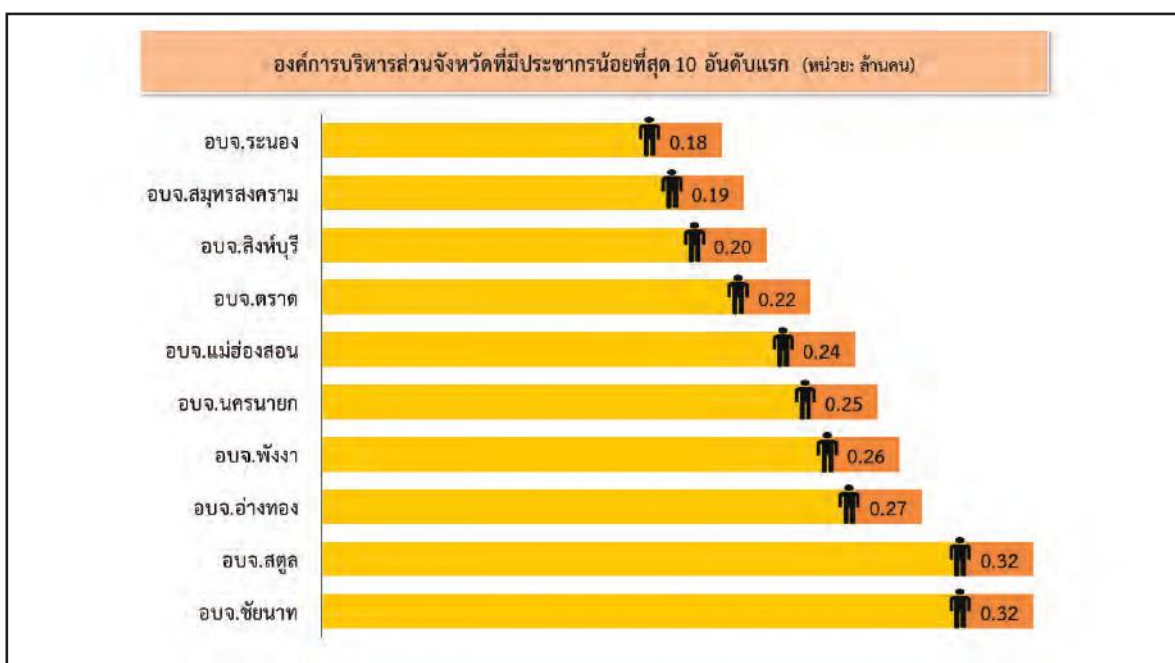
แผนภาพที่ 2-12 แสดงจำนวนประชากรของ อบจ. ที่มีประชากรมากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-13 แสดงจำนวนประชากรของ อบจ. ที่มีประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง

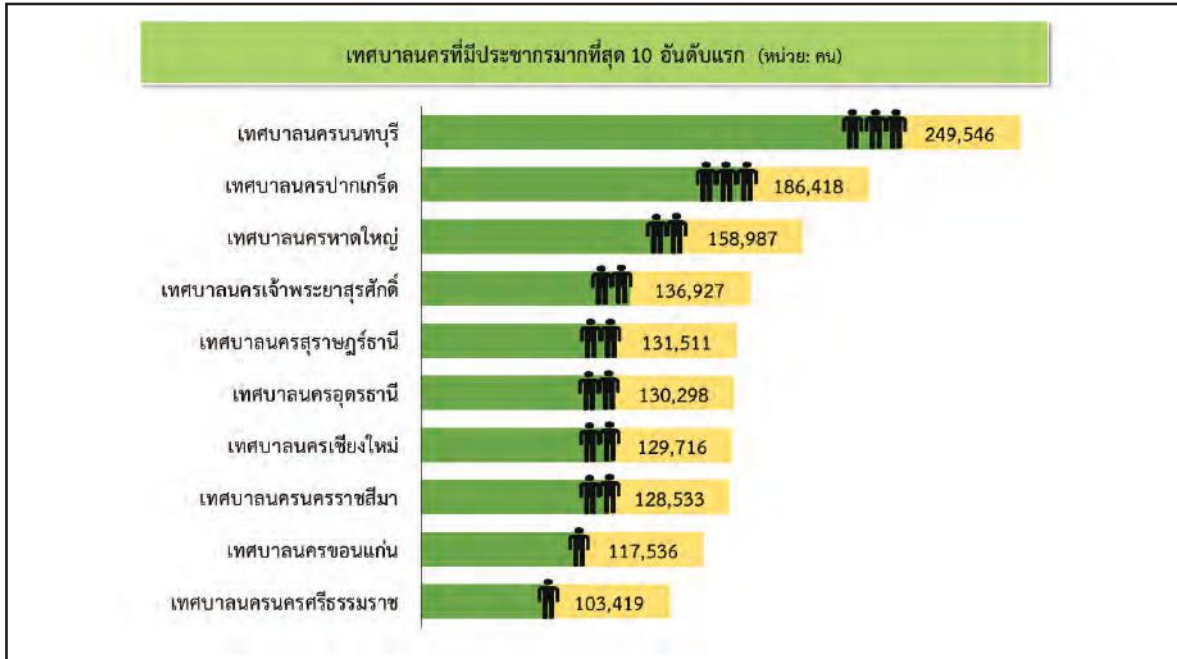
ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

(2) เทศบาล

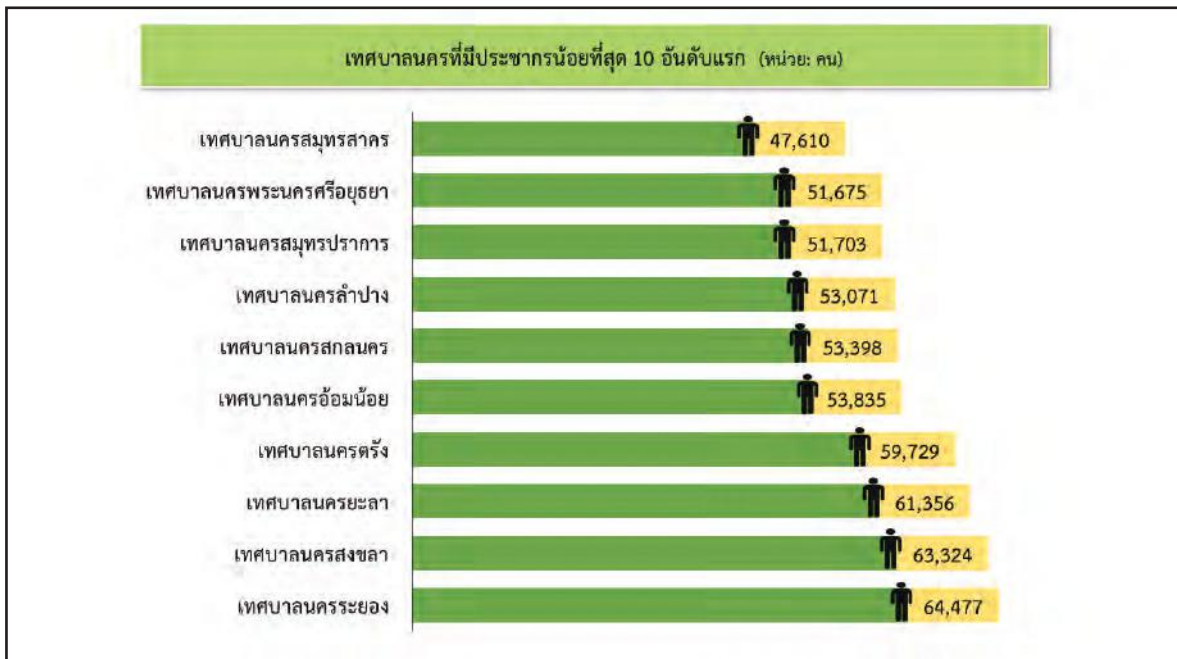
- ประเภทเทศบาลนคร

แผนภาพที่ 2-14 แสดงจำนวนประชากรของเทศบาลนครที่มีประชากรมากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

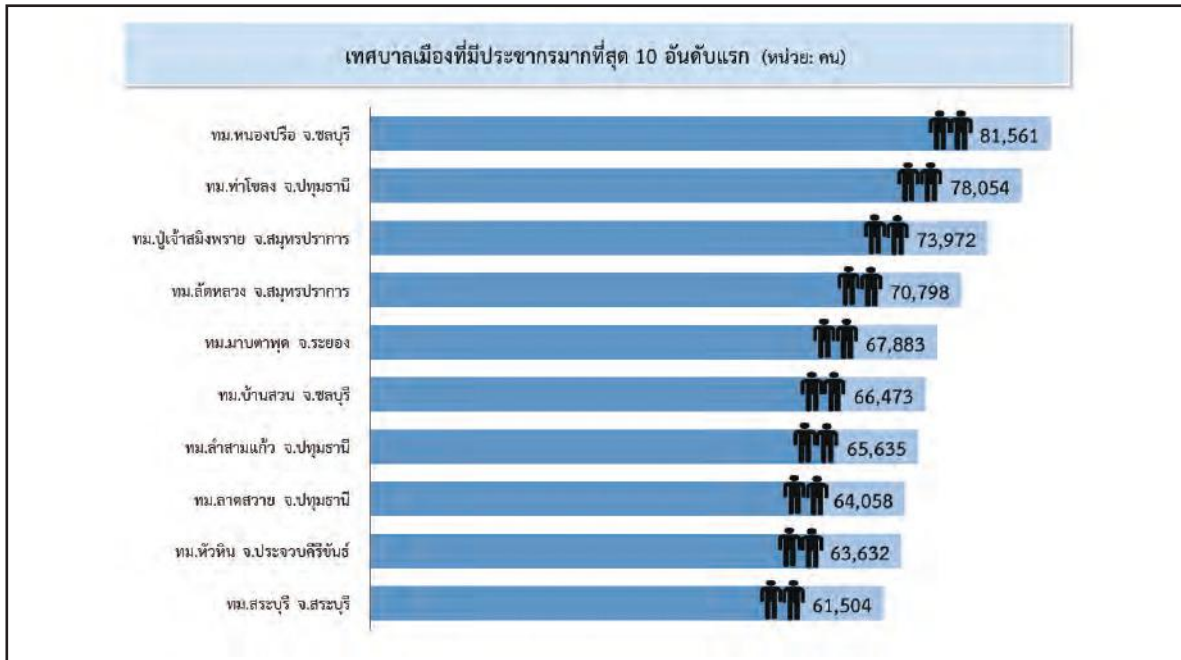
แผนภาพที่ 2-15 แสดงจำนวนประชากรของเทศบาลนครที่มีประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

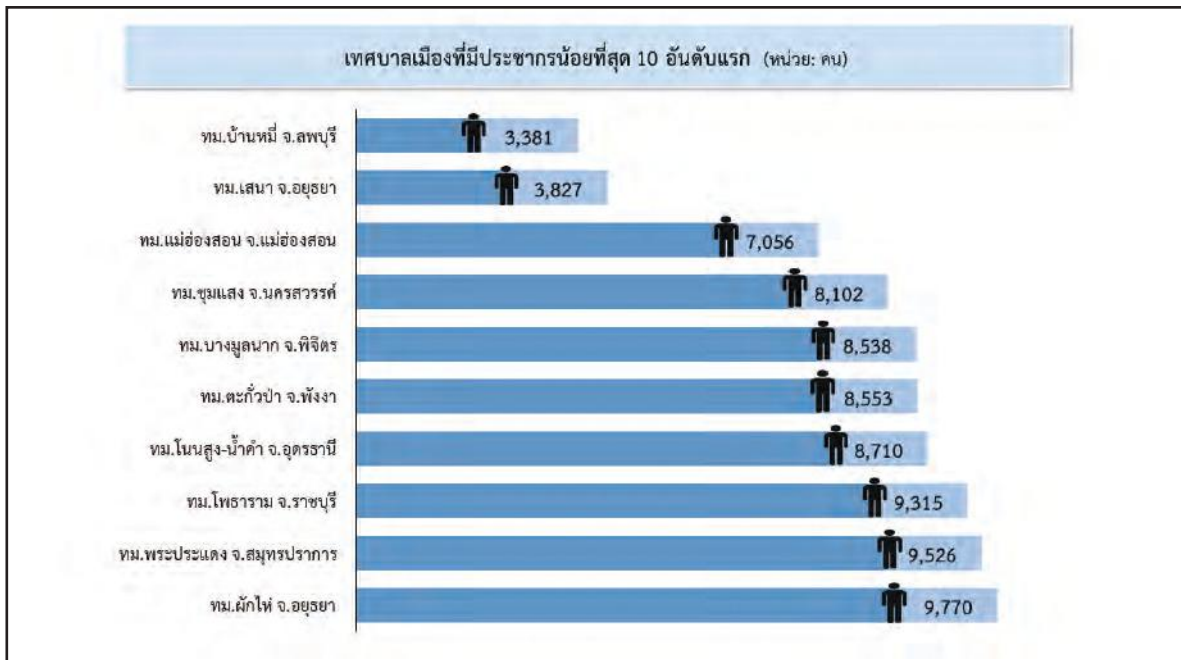
● เทศบาลเมือง

แผนภาพที่ 2-16 แสดงจำนวนประชากรของเทศบาลเมืองที่มีประชากรมากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-17 แสดงจำนวนประชากรของเทศบาลเมืองที่มีประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

● ประเภทเทศบาลตำบล

แผนภาพที่ 2-18 แสดงจำนวนประชากรของเทศบาลตำบลที่มีประชากรมากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-19 แสดงจำนวนประชากรของเทศบาลตำบลที่มีประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

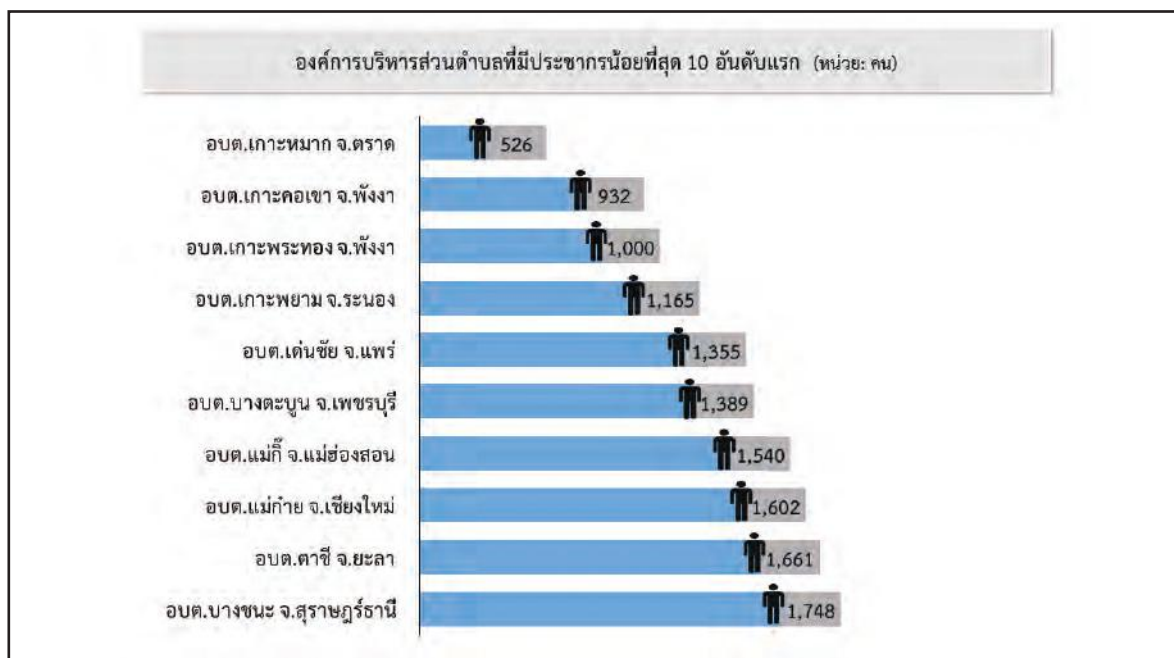
- องค์การบริหารส่วนตำบล

แผนภาพที่ 2-20 แสดงจำนวนประชากรของ อบต. ที่มีประชากรมากที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

แผนภาพที่ 2-21 แสดงจำนวนประชากรของ อบต. ที่มีประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2562,” สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

1.2.3 ขนาดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามความหนาแน่นของประชากร

(1) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ 2-5 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด

อบจ.ที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด 10 แห่ง		
ลำดับ	องค์กรบริหารส่วนจังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี	1,902.54
2	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ	1,361.07
3	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี	766.31
4	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต	735.55
5	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร	629.54
6	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม	505.43
7	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม	431.27
8	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี	361.63
9	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	351.12
10	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	303.72

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

ตารางที่ 2-6 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด

อบจ.ที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง		
ลำดับ	องค์กรบริหารส่วนจังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	19.04
2	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่าน	39.75
3	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดตาก	42.49
4	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี	44.10
5	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี	47.29
6	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	55.22
7	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดลำปาง	55.78
8	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดเลย	61.88
9	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดระนอง	62.67
10	องค์กรบริหารส่วนจังหวัดแพร่	72.51

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

(2) เทศบาล

● เทศบาลนคร

ตารางที่ 2-7 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เทศบาลนครที่มีความหนาแน่นมากที่สุด 10 แห่ง

เทศบาลนครที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	เทศบาล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	เทศบาลนครหาดใหญ่	สงขลา	7,571
2	เทศบาลนครสมุทรปราการ	สมุทรปราการ	7,054
3	เทศบาลนครสงขลา	สงขลา	6,831
4	เทศบาลนครภูเก็ต	ภูเก็ต	6,657
5	เทศบาลนครนนทบุรี	นนทบุรี	6,415
6	เทศบาลนครปากเกร็ด	นนทบุรี	5,173
7	เทศบาลนครสมุทรสาคร	สมุทรสาคร	4,622
8	เทศบาลนครนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	4,584
9	เทศบาลนครตรัง	ตรัง	4,044
10	เทศบาลนครรังสิต	นครปฐม	4,008

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

ตารางที่ 2-8 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เทศบาลนครที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด 10 แห่ง

เทศบาลนครที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	เทศบาล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	เทศบาลนครเกาะสมุย	สุราษฎร์ธานี	272
2	เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์	ชลบุรี	447
3	เทศบาลนครแหลมฉบัง	ชลบุรี	788
4	เทศบาลนครสกลนคร	สกลนคร	979
5	เทศบาลนครเขื่องราย	เขื่องราย	1,264
6	เทศบาลนครอ้อมน้อย	สมุทรสาคร	1,771
7	เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	1,907
8	เทศบาลนครลำปาง	ลำปาง	2,394
9	เทศบาลนครแม่สอด	ตาก	2,528
10	เทศบาลนครขอนแก่น	ขอนแก่น	2,555

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

● เทศบาลเมือง

ตารางที่ 2-9 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เทศบาลเมืองที่มีความหนาแน่นมากที่สุด 10 แห่ง

เทศบาลเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	เทศบาล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	เทศบาลเมืองบางศรีเมือง	นนทบุรี	19,357
2	เทศบาลเมืองพระประแดง	สมุทรปราการ	15,578
3	เทศบาลเมืองกระทุ่มแบน	สมุทรสาคร	12,584
4	เทศบาลเมืองปัตตานี	ปัตตานี	9,958
5	เทศบาลเมืองบ้านสวน	ชลบุรี	8,446
6	เทศบาลเมืองชลบุรี	ชลบุรี	5,968
7	เทศบาลเมืองศรีราชา	ชลบุรี	5,926
8	เทศบาลเมืองบ้านโป่ง	ราชบุรี	5,992
9	เทศบาลเมืองหล่มสัก	เพชรบูรณ์	5,662
10	เทศบาลเมืองนราธิวาส	นราธิวาส	5,556

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

ตารางที่ 2-10 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เทศบาลเมืองที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด 10 แห่ง

เทศบาลเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	เทศบาล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	เทศบาลเมืองปางมะค่า	กำแพงเพชร	27
2	เทศบาลเมืองปรกฟ้า	ชลบุรี	79
3	เทศบาลเมืองทุ่งตำเสา	สงขลา	146
4	เทศบาลเมืองหนองปลิง	กำแพงเพชร	147
5	เทศบาลเมืองทับกวาง	สระบุรี	191
6	เทศบาลเมืองกำแพงเพชร	สงขลา	193
7	เทศบาลเมืองแจระแม	อุบลราชธานี	227
8	เทศบาลเมืองบางรีน	ระนอง	291
9	เทศบาลเมืองนาสาร	สุราษฎร์ธานี	295
10	เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น	สระแก้ว	324

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

● เทศบาลตำบล

ตารางที่ 2-11 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลที่มีความหนาแน่นมากที่สุด 10 แห่ง

เทศบาลตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	เทศบาล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	เทศบาลตำบลท่าช้าง	เพชรบุรี	11,626
2	เทศบาลตำบลปากน้ำชุมพร	ชุมพร	8,362
3	เทศบาลตำบลชะอวด	นครศรีธรรมราช	7,444
4	เทศบาลตำบลบางเมือง	สมุทรปราการ	7,719
5	เทศบาลตำบลด่านสำโรง	สมุทรปราการ	7,605
6	เทศบาลตำบลท่าม่วง	กาญจนบุรี	6,809
7	เทศบาลตำบลสำโรงเหนือ	สมุทรปราการ	5,447
8	เทศบาลตำบลเสริมงาม	ลำปาง	5,313
9	เทศบาลตำบลหนองขาว	กาญจนบุรี	6,200
10	เทศบาลตำบลแม่จัน	ตาก	5,090

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

ตารางที่ 2-12 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด 10 แห่ง

เทศบาลตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	เทศบาล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	เทศบาลตำบลก้อ	ลำพูน	4
2	เทศบาลตำบลเขาโจด	กาญจนบุรี	4
3	เทศบาลตำบลไทรโยค	กาญจนบุรี	7
4	เทศบาลตำบลทุ่งลุยลาย	ชัยภูมิ	10
5	เทศบาลตำบลควนศรี	สุราษฎร์ธานี	10
6	เทศบาลตำบลบ่อเกลือใต้	น่าน	12
7	เทศบาลตำบลแม่ยม	พะเยา	13
8	เทศบาลตำบลพระธาตุปู่ก่า	เชียงใหม่	14
9	เทศบาลตำบลทุ่งผึ้ง	ลำปาง	14
10	เทศบาลตำบลบ้านเขี้ยวหลาน	สุราษฎร์ธานี	14

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

(3) องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 2-13 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	องค์การบริหารส่วนตำบล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	องค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด	สมุทรปราการ	4,492
2	องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง	เชียงใหม่	3,309
3	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ	นนทบุรี	3,141
4	องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย	นนทบุรี	3,103
5	องค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง	นนทบุรี	3,095
6	องค์การบริหารส่วนตำบลบางแม่นาง	นนทบุรี	3,068
7	องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบ	สมุทรปราการ	3,007
8	องค์การบริหารส่วนตำบลบางกอบัว	สมุทรปราการ	2,918
9	องค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง	ปทุมธานี	2,899
10	องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร	ลพบุรี	2,528

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

ตารางที่ 2-14 แสดงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด 10 แห่ง			
ลำดับ	องค์การบริหารส่วนตำบล	จังหวัด	ประชากร/ตร.กม.
1	องค์การบริหารส่วนตำบลไล่โว่	กาญจนบุรี	2
2	องค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มผาง	ตาก	2
3	องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรอบ	สุราษฎร์ธานี	2
4	องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแม่เพรียง	เพชรบุรี	3
5	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่	อุทัยธานี	4
6	องค์การบริหารส่วนตำบลแม่กิ๊	แม่ฮ่องสอน	5
7	องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คง	แม่ฮ่องสอน	5
8	องค์การบริหารส่วนตำบลปริงเผล	กาญจนบุรี	5
9	องค์การบริหารส่วนตำบลเสาหิน	แม่ฮ่องสอน	6
10	องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยปูลิง	แม่ฮ่องสอน	6

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2562,”

สืบค้นจาก www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564.

1.3 การยกฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 2-15 การยกฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปีที่ยกฐานะ	ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			รวม
	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	
2552	-	1	59	60
2553	2	1	320	323
2554	2	9	49	60
2555	2	20	199	221
2556	1	5	143	149
2557	-	3	23	26
2558	-	2	-	2
2559*	-	-	-	-
2560*	-	-	-	-
2561*	-	-	-	-
2562	-	5	3	8
2563	-	25	19	44
รวม	7	71	815	893

หมายเหตุ: เครื่อง * หมายถึง ไม่มีข้อมูลปรากฏในปีนั้น

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562,” สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp> เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2564

จากตารางข้างต้นพบว่า การยกฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ปี 2552 ถึง 2563 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยกฐานะเป็นเทศบาลรวมทั้งหมด 893 แห่ง โดยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร จำนวน 7 แห่ง ยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง จำนวน 71 แห่ง และยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล จำนวน 815 แห่ง

การยกฐานะขององค์กรปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ จัดบริการสาธารณะในขอบเขตที่กว้างขวางและมีอิสระมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีทรัพยากรในการบริหารจัดการมากขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม การยกฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลับพบข้อจำกัดหรือหลักเกณฑ์เงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากมาย จึงนำมาสู่ข้อสังเกตบางประการ ดังเช่น ในปัจจุบันนี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่มีความเหมาะสมที่ควรจะได้รับยกฐานะจาก องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาล หรือบางแห่งควรยกฐานะจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง หากแต่เขตปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวยังไม่ได้รับการยกฐานะตามสภาพความเป็นจริง อาจด้วยเหตุผลหรือ ข้อจำกัดตามหลักเกณฑ์ที่ส่วนกลางกำหนด จึงทำให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการยกฐานะให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ดังนั้นรัฐส่วนกลางจะต้องตระหนักถึงความเป็นอิสระของท้องถิ่น หรือที่เรียกว่า Local Autonomy เพราะการยกฐานะไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

แต่ยังหมายถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นด้วยเช่นกัน

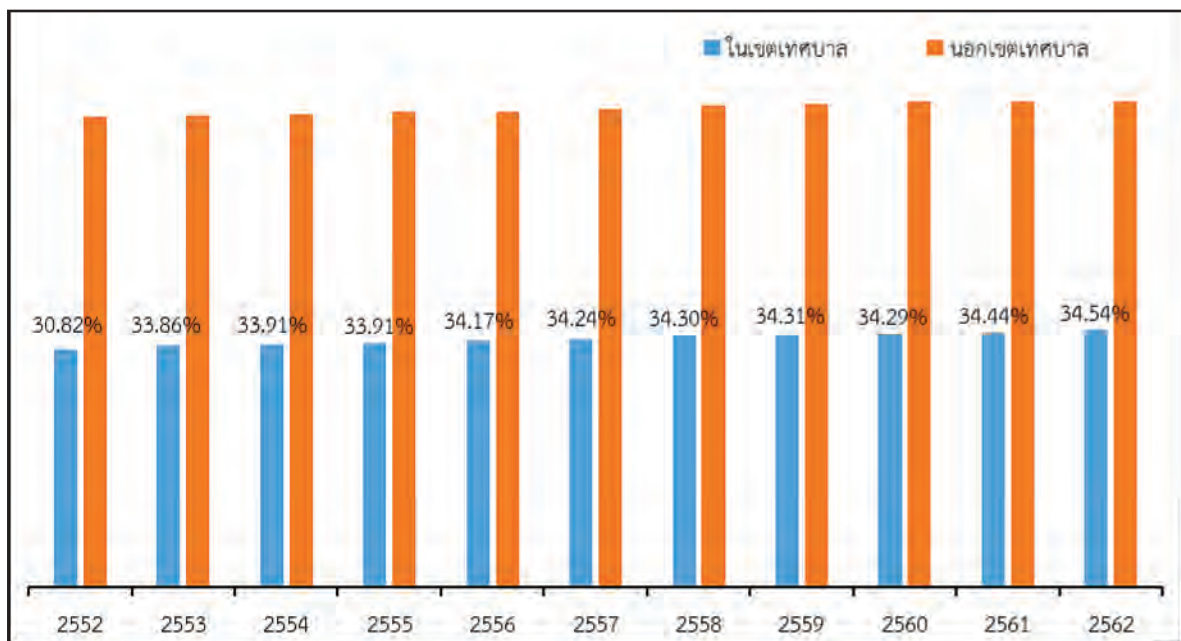
1.4 จำนวนประชากรในเขตเมือง

ข้อมูลสถิติข้างต้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในภาพรวมผ่านขนาดพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนประชากร และความหนาแน่นของประชากร สิ่งเหล่านี้เป็นข้อมูลสถิติที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมความเป็นเมืองของประเทศไทย หรือที่เราเรียกกันว่า Urbanization ตามนิยามคำจำกัดความของกฎหมายไทยไม่ว่าพื้นที่ใดก็ตามที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตเทศบาล ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ย่อมถูกตีความโดยนัยยะว่า เป็นพื้นที่เขตเมืองในทางตรงกันข้าม พื้นที่ใดไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเทศบาลก็ย่อมถือว่า พื้นที่นั้นเป็นเขตชนบทไปโดยปริยาย

จากข้อมูลสถิติจากหลายแหล่งได้ระบุว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มเข้าสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ดังปรากฏให้เห็นผ่านข้อมูลสถิติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการยกฐานะเป็นเทศบาลมากขึ้น มีหน้าซ้ำยังมีความหนาแน่นและขนาดประชากรในพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติในภาพรวมก็พบว่า จำนวนประชากรไทยส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล นั่นหมายความว่า มีประชากรมากกว่าร้อยละ 50 ที่อาศัยอยู่ในชนบท ดังนั้นแล้วในส่วนนี้จะนำทุกท่านมาสำรวจสถานะความเป็นเมืองของประเทศไทยผ่านข้อมูลสถิติต่างๆ ดังนี้

แผนภาพที่ 2-22 แสดงจำนวนประชากรในเขตเมืองทั่วราชอาณาจักร

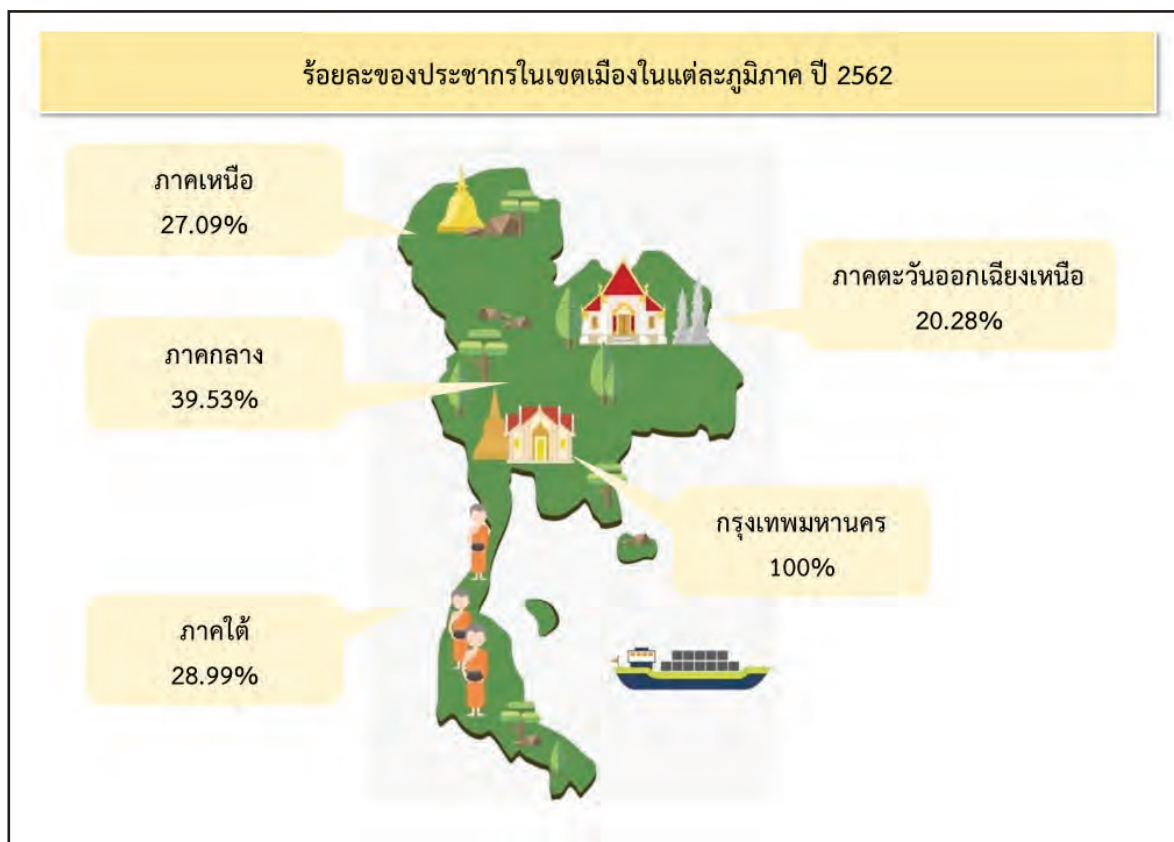

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2564.

สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

เมื่อจำแนกข้อมูลสถิติจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเมืองใน ปี พ.ศ. 2562 เป็นรายภูมิภาค พบว่าภาคกลางมีสัดส่วนประชากรที่อยู่ในเขตเมืองมากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละ 39.53 รองลงมาเป็นภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 28.99, 27.09 และ 20.28 ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าภาคกลางมีความเป็นเมืองค่อนข้างมากกว่าภูมิภาคอื่นๆ ในประเทศไทย

แผนภาพที่ 2-23 แสดงร้อยละของจำนวนประชากรในเขตเมืองในแต่ละภูมิภาค ปี พ.ศ. 2562

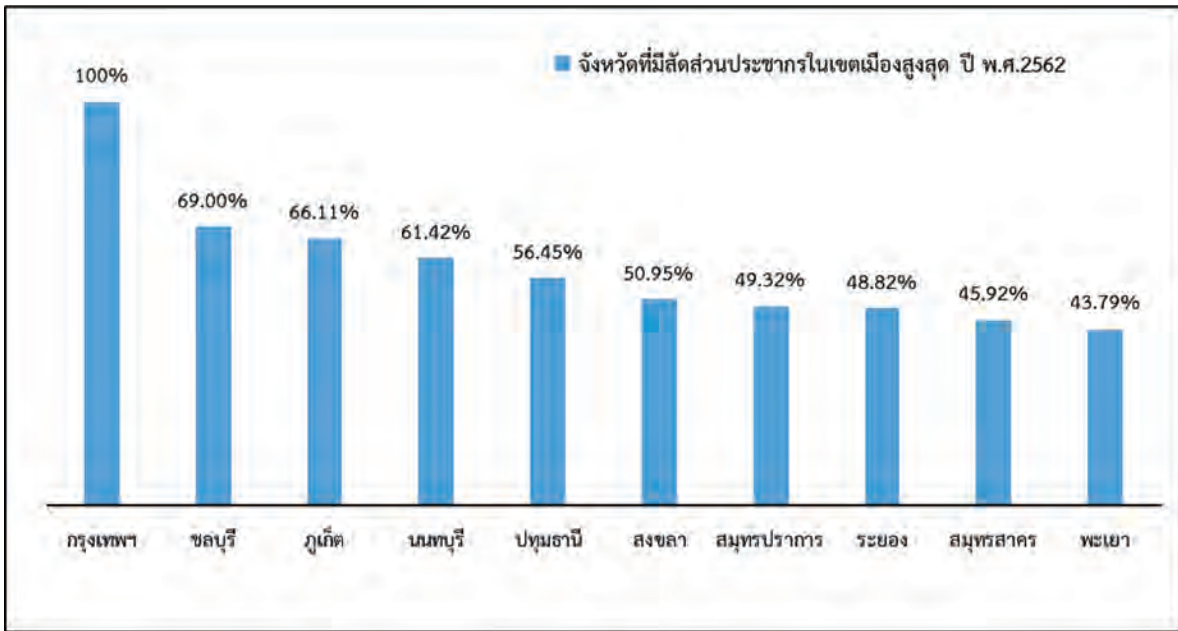

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2564.

สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

จากนั้นเมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเมืองใน ปี พ.ศ. 2562 เป็นรายจังหวัด พบว่า กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรที่อยู่ในเขตเมืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของประชากรทั้งหมดในเมือง รองลงมาเป็นจังหวัดชลบุรี คิดเป็นร้อยละ 69.00 และจังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 66.11 ของประชากรทั้งหมดในเมือง

แผนภาพที่ 2-24 แสดงร้อยละของจำนวนประชากรในเขตเมืองที่มีสัดส่วนสูงสุด 10 ลำดับแรก

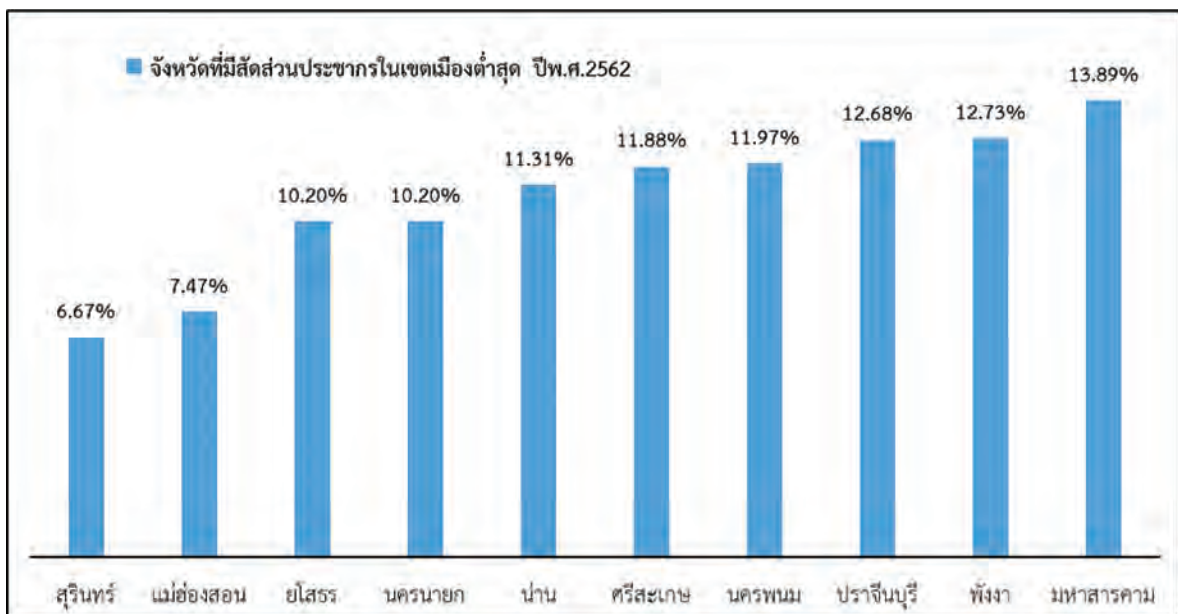

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2564.

สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

ขณะที่ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเมืองที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดใน ปี พ.ศ. 2562 เป็นรายจังหวัด พบว่า สุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรที่อยู่ในเขตเมืองน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.67 ของประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน คิดเป็นร้อยละ 7.47 ขณะที่จังหวัดยโสธรและ นครนายก มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 10.20 เท่ากัน

แผนภาพที่ 2-25 แสดงร้อยละของจำนวนประชากรในเขตเมืองที่มีสัดส่วนต่ำสุด 10 ลำดับแรก

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2564.

สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

ด้านการกระจายอำนาจ

2. ด้านการกระจายอำนาจ

นับเป็นเวลากว่า 2 ทศวรรษที่ประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระยะแรกของแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ ฉบับที่ 1 ได้มุ่งเน้นในเรื่องของการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมุ่งเน้นการจัดสรรภาษีเงินอุดหนุน และรายได้อื่นๆ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยในระยะแรกของการถ่ายโอนอำนาจได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และมีจุดมุ่งหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาล

ต่อมาในระยะที่สอง คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ ได้ทบทวนและปรับปรุงแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ ฉบับที่ 2 ที่มุ่งเน้นในการการถ่ายโอนภารกิจที่มีความชัดเจนมากขึ้น และมุ่งเน้นการเสริมสร้างความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับส่วนราชการที่ได้ถ่ายโอนภารกิจ ตลอดจนการให้คำปรึกษาและแนะนำมาตรฐานการบริการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

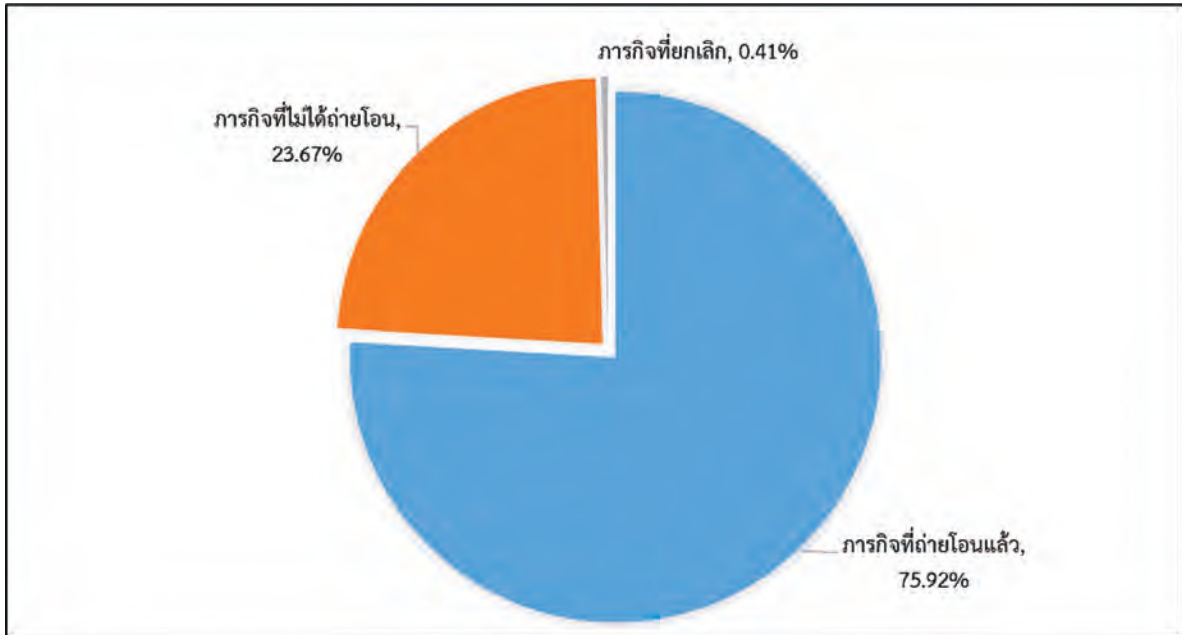
ดังนั้นเนื้อหาในส่วนนี้จะนำเสนอภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 1 ฉบับที่ 2 และร่างฉบับที่ 3 ดังนี้

2.1 แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ ฉบับที่ 1

จากการศึกษาความก้าวหน้าในการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1 ที่ได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว 5) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และ 6) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยทั้งหมดนี้มีจำนวนการถ่ายโอนภารกิจทั้งสิ้น 245 ภารกิจ ประกอบด้วยส่วนราชการที่มีการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 57 กรม ใน 15 กระทรวง และ 1 หน่วยงานอิสระ

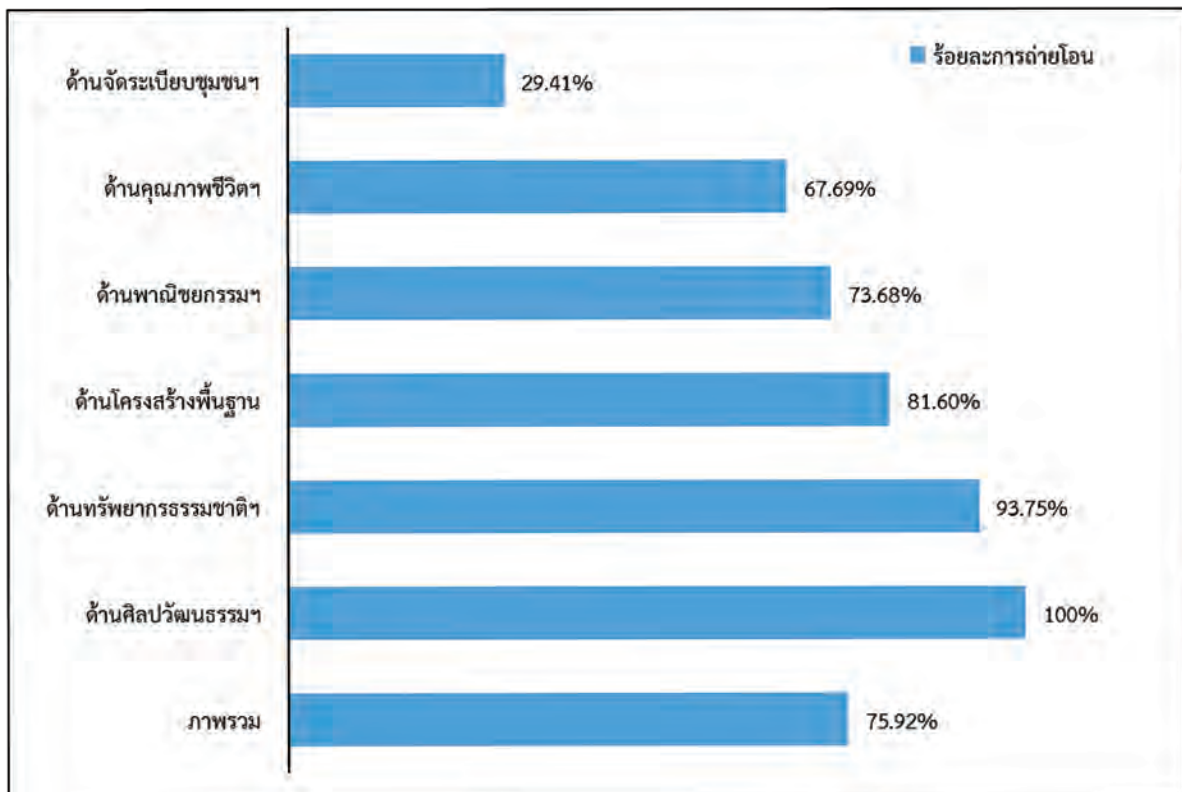
สำหรับภารกิจที่ได้มีการถ่ายโอนไปแล้วในแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 186 ภารกิจ คิดเป็นร้อยละ 75.92 ของภารกิจทั้งหมด ซึ่งยังคงเหลืออีกจำนวน 58 ภารกิจ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการยกเลิกการถ่ายโอนจำนวน 1 ภารกิจ ดังแสดงตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2-26 แสดงร้อยละการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1

ที่มา: คณะกรรมการการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, แผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1.

แผนภาพที่ 2-27 แสดงร้อยละการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1 จำแนกตามภารกิจในแต่ละด้าน

ที่มา: คณะกรรมการการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, แผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1.

ตารางที่ 2-16 สรุปการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1

ด้านภารกิจ	ส่วนราชการที่ถ่ายโอน	จำนวนภารกิจที่ถ่ายโอน	ภารกิจถ่ายโอนแล้ว	ภารกิจยังไม่ได้ถ่ายโอน	ยกเลิกการถ่ายโอน	ร้อยละการถ่ายโอน
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	15 กรม ใน 5 กระทรวง 1 หน่วยงานอิสระ	87	74	13	-	81.60
2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	27 กรม ใน 9 กระทรวง 1 หน่วยงานอิสระ	103	78	25	-	67.96
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชนฯ	9 กรม ใน 6 กระทรวง 1 หน่วยงานอิสระ	17	8	9	-	29.41
4. ด้านการส่งเสริมการลงทุน พาณิชย์และ การท่องเที่ยว	5 กรม ใน 7 กระทรวง	19	11	8	-	73.68
5. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	10 กรม ใน 4 กระทรวง	17	15	1	1	93.75
6. ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีฯ	1 กรม ใน 1 กระทรวง	2	-	2	-	100
รวมทั้งสิ้น		245	186	58	1	75.92

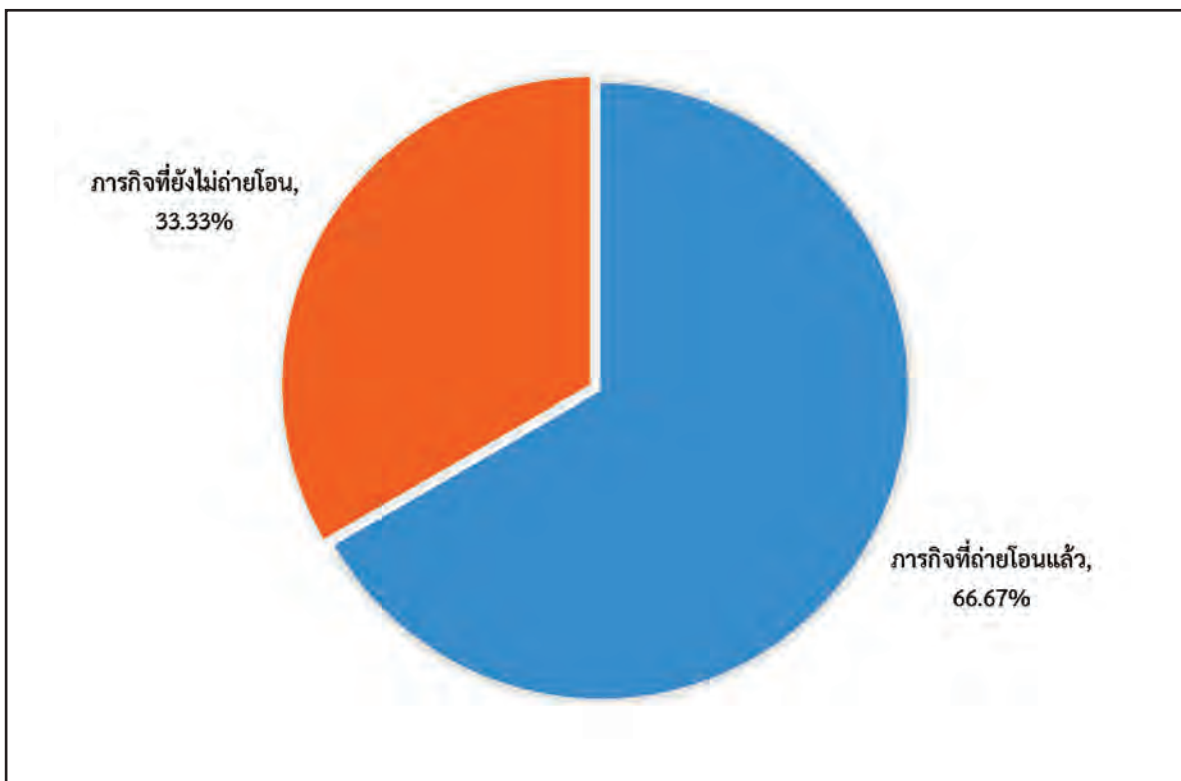
ที่มา: สรุปข้อมูลจาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562 - 2565

2.2 แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ 2

จากการศึกษาความก้าวหน้าในการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 2 ที่ได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว 5) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และ 6) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยทั้งหมดนี้มีจำนวนการถ่ายโอนภารกิจทั้งสิ้น 114 ภารกิจ ประกอบด้วยส่วนราชการที่มีการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 37 กรม ใน 15 กระทรวง และ 1 หน่วยงานอิสระ

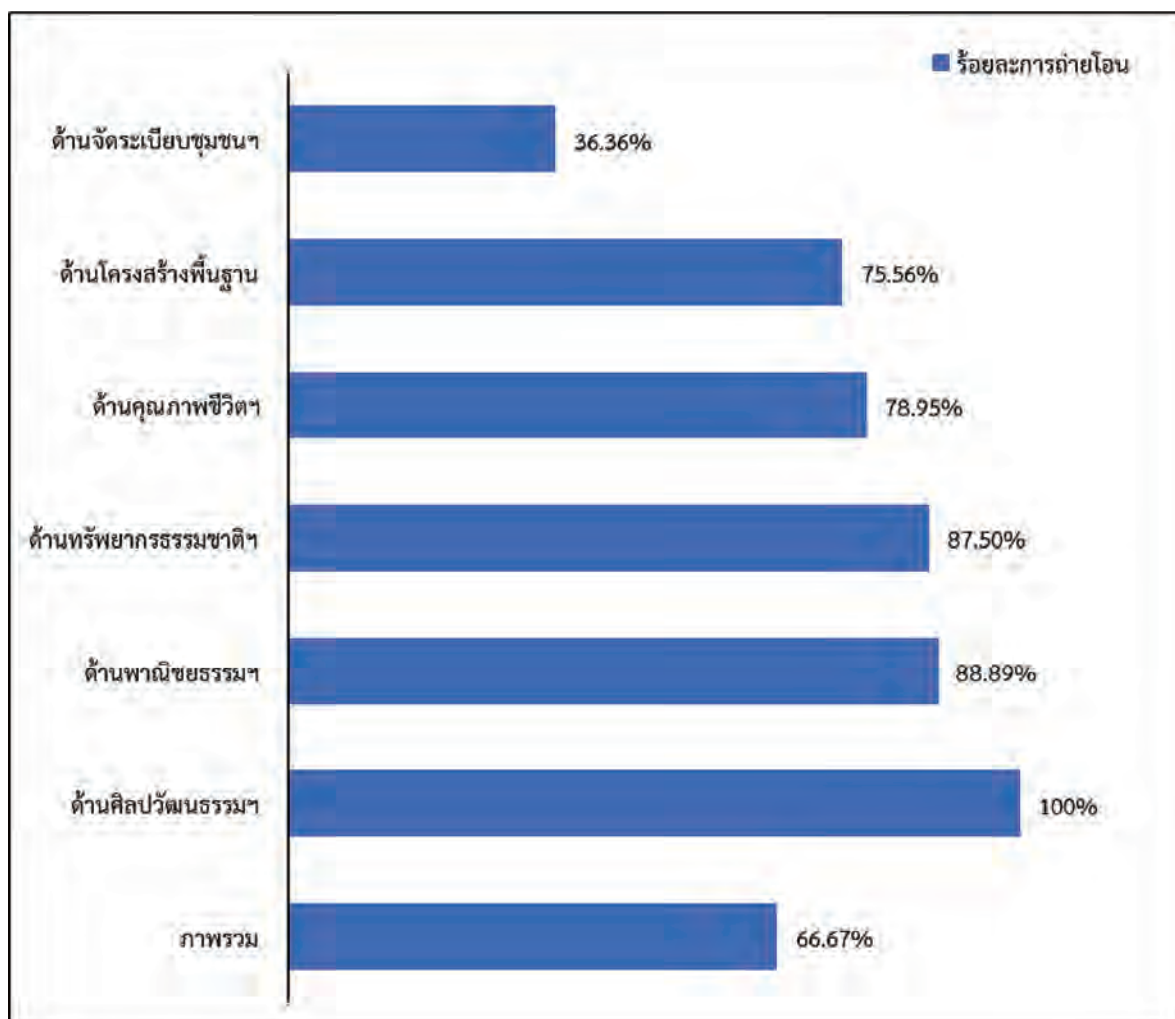
สำหรับภารกิจที่ได้มีการถ่ายโอนไปแล้วในแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 76 ภารกิจ คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของภารกิจทั้งหมด ซึ่งยังคงเหลืออีกจำนวน 38 ภารกิจ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังแสดงตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2-28 แสดงร้อยละการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 2

ที่มา: คณะกรรมการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, แผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 2.

แผนภาพที่ 2-29 แสดงร้อยละการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการ ฉบับที่ 2 จำแนกตามภารกิจในแต่ละด้าน

ที่มา: คณะกรรมการการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, แผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 2

ตารางที่ 2-17 สรุปการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 2

ด้านภารกิจ	ส่วนราชการที่ถ่ายโอน	เป้าหมายภารกิจที่ถ่ายโอน	ภารกิจถ่ายโอนแล้ว	ภารกิจยังไม่ถ่ายโอน	ยกเลิกการถ่ายโอน	ร้อยละการถ่ายโอน
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	12 กรม ใน 4 กระทรวง 1 หน่วยงานอิสระ	45	34	11	-	75.56
2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	7 กรม ใน 5 กระทรวง	19	9	10	-	78.95
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชนฯ	9 กรม ใน 8 กระทรวง 1 หน่วยงานอิสระ	22	8	14	-	36.36
4. ด้านการส่งเสริมการลงทุน พาณิชย์และ การท่องเที่ยว	6 กรม ใน 3 กระทรวง	18	16	2	-	88.89
5. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	6 กรม ใน 2 กระทรวง	8	7	1	-	87.50
6. ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีฯ	1 กรม ใน 1 กระทรวง	2	2	-	-	100
รวมทั้งสิ้น		114	76	38	-	66.67

ที่มา: สรุปข้อมูลจาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562 - 2565

2.3 ร่างแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ 3

ร่างแผนการกระจายอำนาจฯ และแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 3 ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และรายงานต่อรัฐสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามขั้นตอนของกฎหมาย ทั้งนี้ ร่างแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 3 กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจตามแผน ปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งถ่ายโอนแล้วหรือทยอยถ่ายโอน และนำมาปรับปรุงขอบเขต/ขั้นตอน การถ่ายโอน และภารกิจใหม่ที่พิจารณาเห็นสมควรให้มีการถ่ายโอนเพิ่มเติมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจ จำนวน 3 ด้าน มีภารกิจที่ต้องถ่ายโอนทั้งสิ้น 25 ภารกิจ จากส่วนราชการ 24 กรม ใน 9 กระทรวงและ 1 รัฐวิสาหกิจ

ตารางที่ 2-18 สรุปร่างการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 3

ด้านภารกิจ	ส่วนราชการที่ถ่ายโอน	เป้าหมายภารกิจที่ถ่ายโอน	หมายเหตุ
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	9 กรม ใน 3 กระทรวง	5	เป็นภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งถ่ายโอนแล้วหรือทยอยถ่ายโอน
2. ด้านสังคม	11 กรม ใน 6 กระทรวง	15	เป็นภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งถ่ายโอนแล้วหรือทยอยถ่ายโอนและภารกิจใหม่ที่พิจารณาเห็นสมควรให้มีการถ่ายโอนเพิ่มเติมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ด้านด้านเศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม	5 กรม 1 รัฐวิสาหกิจ ใน 3 กระทรวง	5	เป็นภารกิจตามแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งถ่ายโอนแล้วหรือทยอยถ่ายโอน

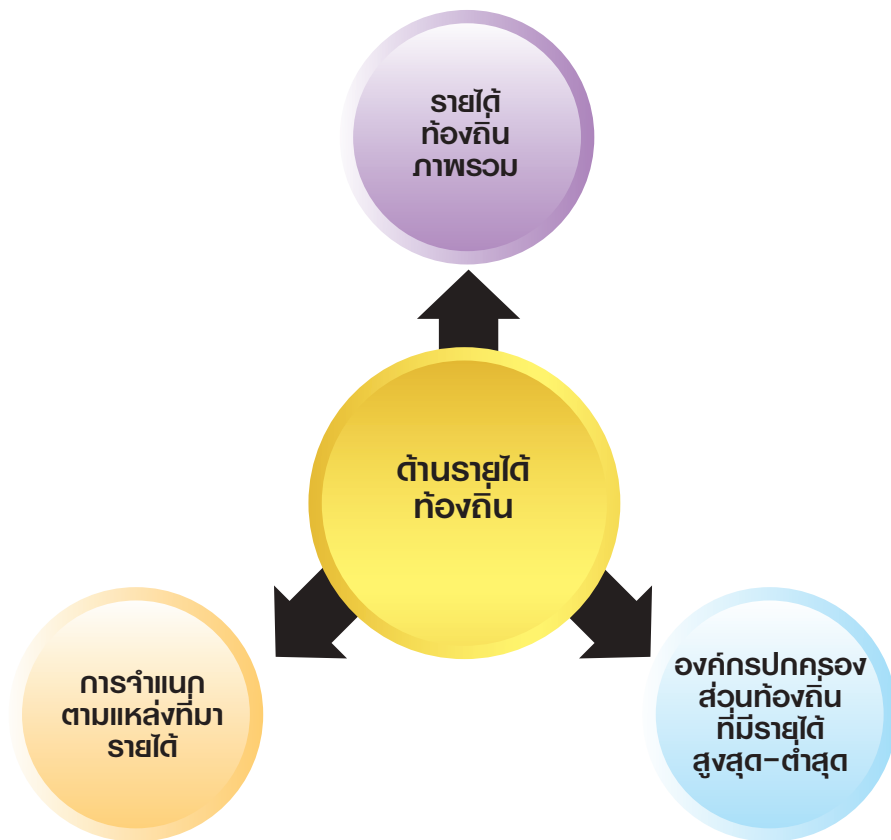
ที่มา: สรุปข้อมูลจาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 3

ด้านรายได้

3. ด้านรายได้

สถานการณ์ด้านรายได้แสดงให้เห็นถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมและรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท รวมถึงสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากแต่ละแหล่งรายได้

สถานการณ์ด้านรายได้ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

3.1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม

การกระจายอำนาจทางการคลังให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยรัฐบาลมีการออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตัดสินใจในการบริหารจัดการทางการคลังได้โดยตรง ทั้งในเรื่องการหารายได้ การก่อหนี้ และการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่น โดยจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการคลังท้องถิ่น ซึ่งเป้าหมายหลักประการหนึ่งนั้น ก็คือ การจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสัดส่วนรายได้ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป และมีจุดมุ่งหมายเพิ่มเติมที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนรายได้ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมด้านรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

องค์ประกอบของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถนำมาคำนวณสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ประกอบด้วย รายได้จากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมการเก็บขยะ ค่าเช่าสถานที่ เป็นต้น

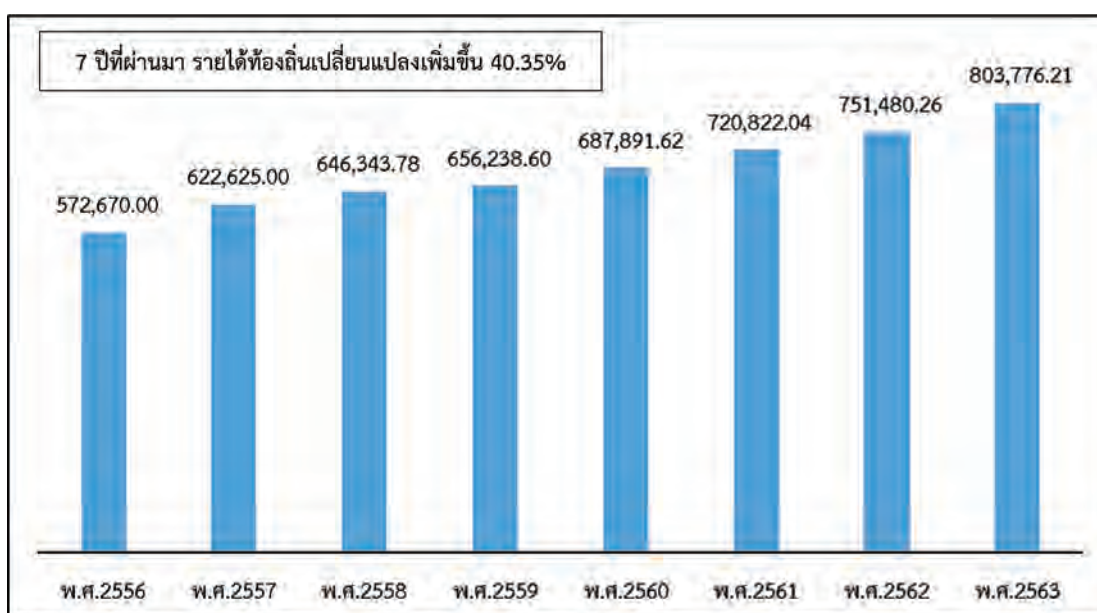
2) รายได้ที่รัฐจัดเก็บให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ และค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนนิติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

3) รายได้ที่รัฐแบ่งให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่รัฐบาลแบ่งให้ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม เป็นต้น

4) เงินอุดหนุนรัฐบาล เป็นเงินที่รัฐจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยงบประมาณรายจ่ายส่วนนี้จะเป็นส่วนที่มาเติมเต็มให้สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

จากข้อมูลสถิติรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2556 มีรายได้รวม 572,670 ล้านบาท จนกระทั่งปี พ.ศ. 2563 รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเป็น 803,776.21 ล้านบาท หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงเวลา 7 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 40.35 (หน่วย: ล้านบาท)

แผนภาพที่ 2-30 แสดงรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562,” สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-31 เปรียบเทียบรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้รัฐบาล ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2562 (หน่วย: ล้านบาท)

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.
กระทรวงการคลัง, “ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ตั้งแต่ 2556-2562”, สืบค้นจาก <https://bit.ly/2Ole7To> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

หมายเหตุ: รายได้ของรัฐบาล นำมาจากข้อมูลผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล (Gross) จากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งนี้

ตารางที่ 2-19 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับรายได้ของรัฐระหว่าง พ.ศ. 2557 – 2562 (หน่วย: ล้านบาท)

ประเภทรายได้/ปีงบประมาณ	2557	2558	2559	2560	2561	2562
1. รายได้ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	52,489.71	56,700.93	58,115.73	62,033.98	63,623.12	66,689.45
2. รายได้ที่รัฐจัดเก็บให้	162,887.45	176,140.04	176,636.17	196,046.40	215,340.88	214,646.65
3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ (พ.ร.บ.กำหนดแผนฯ)	96,130.65	98,680.24	102,368.16	106,287.02	112,321.68	114,286.85
4. เงินอุดหนุน	224,238.00	259,787.99	246,745.65	238,744.45	245,287.52	275,803.82
รวมรายได้ท้องถิ่นทั้งสิ้น	535,745.81	591,309.20	583,865.71	603,111.83	636,573.20	671,426.76
รายได้รัฐบาล (Gross)	2,509,862	2,690,640	2,781,798	2,795,050	3,036,858	3,059,668
สัดส่วนรายได้ท้องถิ่นต่อรายได้รัฐบาล	21.34%	21.97%	20.98%	21.58%	20.96%	21.94%

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-20 แสดงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกเป็นประเภทรายได้ ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2562

ประเภทรายได้	ประเภท อปท.	ปีงบประมาณ (ล้านบาท)										
		2557	2558	(+/-)% จากปี 57	2559	(+/-)% จากปี 58	2560	(+/-)% จากปี 59	2561	(+/-)% จากปี 60	2562	(+/-)% จากปี 61
รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	อบจ.	6,133.11	6,212.07	1.29%	5,735.15	-7.68%	6,004.07	4.69%	5,492.68	-8.52%	5,941.99	8.18%
	เทศบาล	20,473.89	21,941.55	7.17%	23,014.58	4.89%	23,997.82	4.27%	24,941.13	3.93%	27,155.59	8.88%
	อบต.	9,750.20	10,960.24	12.41%	11,480.36	4.75%	12,096.21	5.36%	12,439.95	2.84%	12,970.16	4.26%
	เมืองพัทยา	623.85	630.54	1.07%	653.35	3.62%	736.02	12.65%	696.02	-5.44%	866.64	24.51%
	กทม.	15,508.66	16,956.54	9.34%	17,232.29	1.63%	19,199.85	11.42%	20,053.34	4.45%	19,755.07	-1.49%
รายได้จากรัฐจัดสรร	อบจ.	38,173.15	36,966.99	-3.16%	3,7665.2	1.89%	40,803.81	8.33%	4,2243.3	3.53%	43,974.48	4.10%
	เทศบาล	80,523.76	88,169.23	9.49%	86,960.89	-1.37%	93,734.93	7.79%	10,0980.3	7.73%	102,944.12	1.94%
	อบต.	87,760.03	95,801.95	9.16%	98,458.13	2.77%	10,5622.2	7.28%	11,5098.5	8.97%	116,715.83	1.41%
	เมืองพัทยา	1,410.95	1,592.89	12.90%	1,376.63	-13.58%	1,617.05	17.46%	1,794.21	10.96%	1,697.19	-5.41%
	กทม.	51,150.21	52,289.21	2.23%	54,543.49	4.31%	60,555.39	11.02%	67,546.25	11.54%	63,601.87	-5.84%
รายได้จากเงินอุดหนุน	อบจ.	20,861.47	25,414.58	21.83%	24,270.15	-4.50%	19,905.90	-17.98%	21,057.05	5.78%	29,441.25	39.82%
	เทศบาล	86,367.54	99,347.36	15.03%	93,225.04	-6.16%	90,400.82	-3.03%	94,616.21	4.66%	102,256.00	8.07%
	อบต.	10,1251.7	118,005.85	16.55%	11,1090.8	-5.86%	10,8441.6	-2.38%	11,0591.5	1.98%	122,346.41	10.63%
	เมืองพัทยา	1,492.68	1,498.78	0.41%	1,615.49	7.79%	1,582.17	-2.06%	1,158.55	-26.77%	1,739.15	50.11%
	กทม.	1,4264.6	15,521.41	8.81%	16,544.16	6.59%	18,413.96	11.30%	17,864.26	-2.99%	20,021.00	12.44%

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-21 แสดงรายการแหล่งรายได้ที่มาจากเงินกู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2562

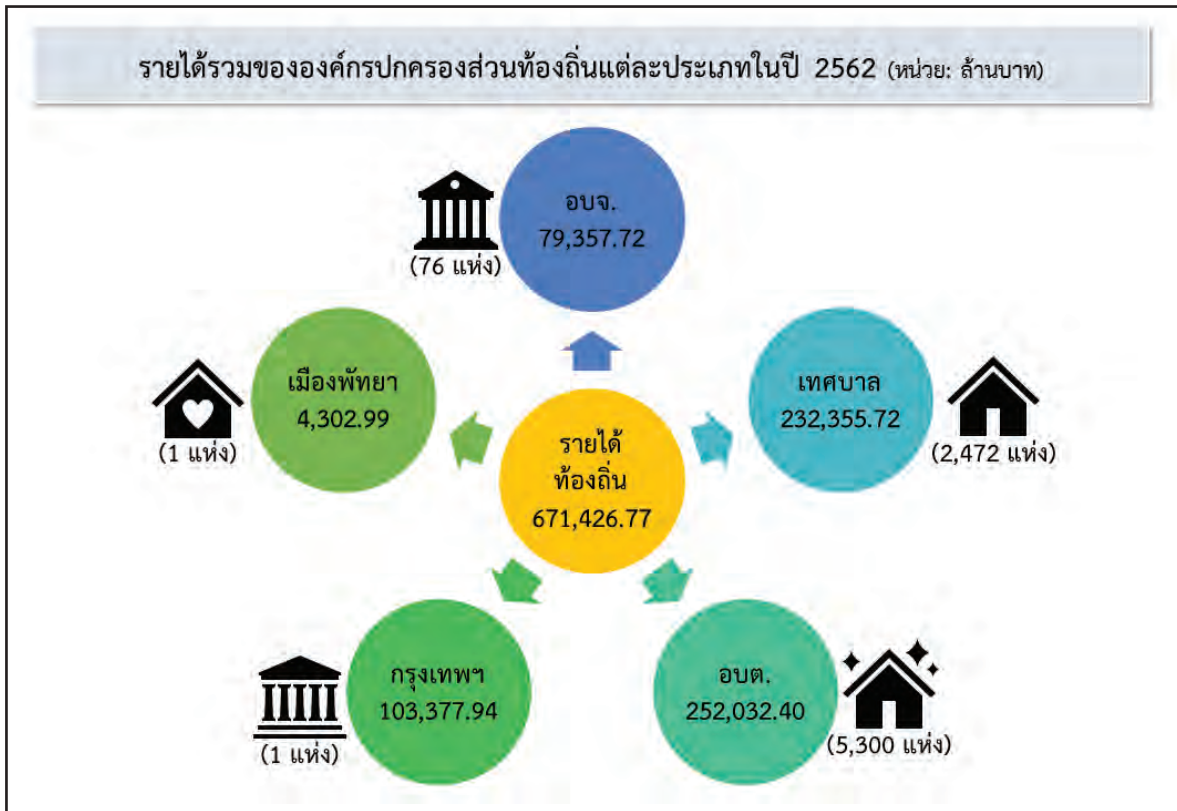
รายการหนี้ของ อปท.	ปีงบประมาณ									
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562		
ธนาคารพาณิชย์	12,069.00	11,681.00	10,548.00	9,426.00	8,323.00	7,585.00	6,310.00	4,700.00		
สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ	9,288.00	12,854.00	12,497.00	10,644.00	10,017.00	9,519.00	8,736.00	8,144.00		
เงินทุนสะสมของอบจ.	1,533.20	1,585.80	1,580.41	1,765.01	2,346.51	2,350.18	2,332.37	2,234.10		
เงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล	9,478.36	10,305.76	10,791.32	11,199.04	11,516.44	11,364.10	10,831.43	10,387.15		
เงินกองทุนบ้างหน่วยงานข้าราชการส่วนท้องถิ่น	2,385.55	2,104.68	1,577.73	1,165.57	684.82	390.52	852.35	1,135.73		
กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค	452.19	402.66	342.24	290.89	240.38	212.59	201.86	187.46		
ต่างประเทศ (กทพ.)	420.12	320.74	240.55	160.37	80.18	0.00	0.00	0.00		
เงินให้กู้จากระทรวงการคลัง	-	-	-	-	-	-	-	19,138.76		
รวม	35,626.42	39,254.64	37,577.25	34,650.88	33,208.33	31,421.39	29,264.01	45,927.20		
หนี้สาธารณะค่างต่าง	4,937,238.33	5,430,560.04	5,690,814.15	5,783,323.19	5,988,386.53	6,369,331.31	6,780,953.22	6,901,801.55		
ประมาณการ GDP	10,863,665.00	11,938,250.00	12,236,249.00	13,368,449.00	14,002,039.00	15,023,789.00	16,262,629.00	16,799,823.16		
สัดส่วนหนี้ค่างของ อปท. ต่อ GDP	0.33	0.33	0.31	0.26	0.24	0.21	0.18	0.27		
สัดส่วนหนี้ค่างของ อปท. รวมกับหนี้สาธารณะค่างต่อ GDP	45.78	45.82	46.81	43.52	43.01	42.60	41.88	41.36		

ที่มา: สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง. ข้อมูลหนี้ที่ไม่ใช่หนี้สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564. จาก <https://bit.ly/2RFGVvp>

3.2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้มากที่สุด – น้อยที่สุด

ข้อมูลแสดงรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วยข้อมูลรายได้ 3 ส่วน ได้แก่ รายได้จัดเก็บเอง รายได้จากรัฐจัดสรร และรายได้จากเงินอุดหนุน พบว่า กรุงเทพมหานครมีรายได้มากที่สุดถึง 103,377.94 ล้านบาท รองลงมาคือ เมืองพัทยาที่มีรายได้ถึง 4,302.99 ล้านบาท และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมีรายได้ 4,026.50 ล้านบาท

แผนภาพที่ 2-32 แสดงรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้รวมมากที่สุดในปีงบประมาณ 2562 คือ กรุงเทพมหานคร โดยมีรายได้รวม 103,377.94 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15.39 ของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้รวมน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลอุตะเถา จังหวัดชัยนาท โดยมีรายได้รวม 15.37 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0022 ของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-33 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-34 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

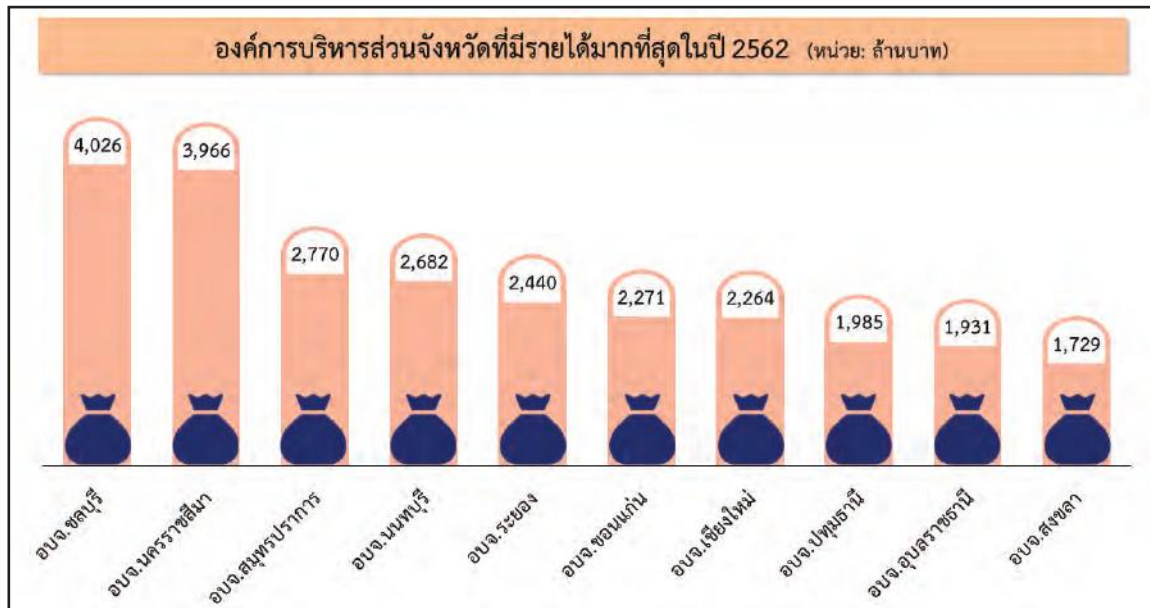

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

3.2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด

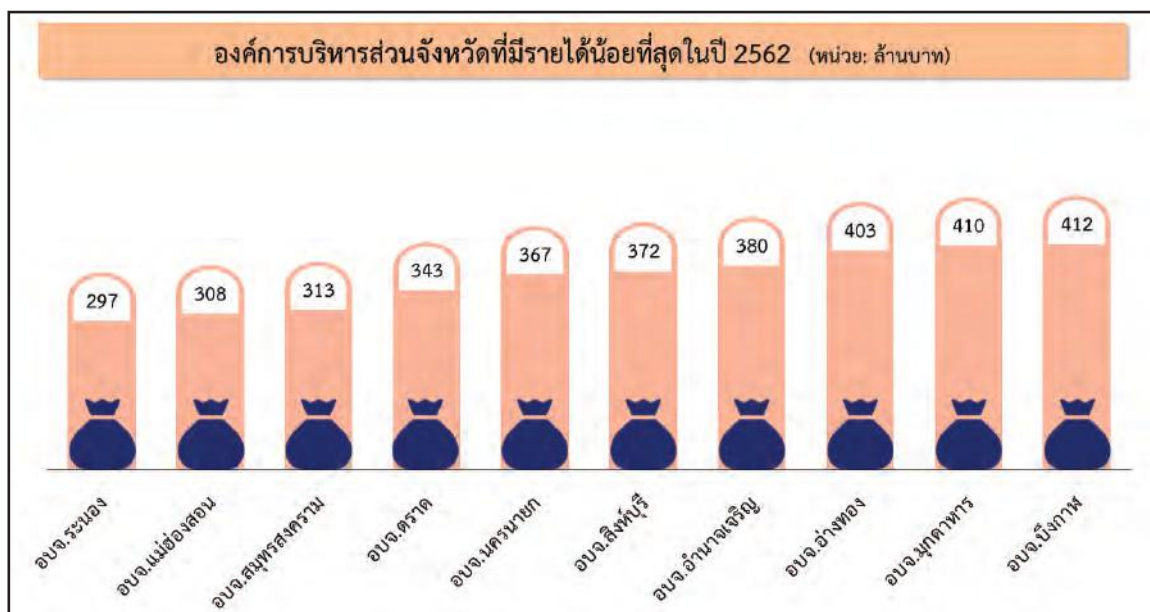
องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้รวมมากที่สุดในปีงบประมาณ 2562 คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีรายได้รวม 4,026.50 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.59 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง โดยมีรายได้รวม 297.17 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.044 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-35 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-36 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

3.2.2 เทศบาล

เทศบาลที่มีรายได้รวมมากที่สุดปีงบประมาณ 2562 คือ เทศบาลนครนนทบุรี โดยมีรายได้รวม 2,659.73 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.40 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่เทศบาลที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลหนองหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีรายได้รวม 17.15 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.0025 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-37 เทศบาลที่มีรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-38 เทศบาลที่มีรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

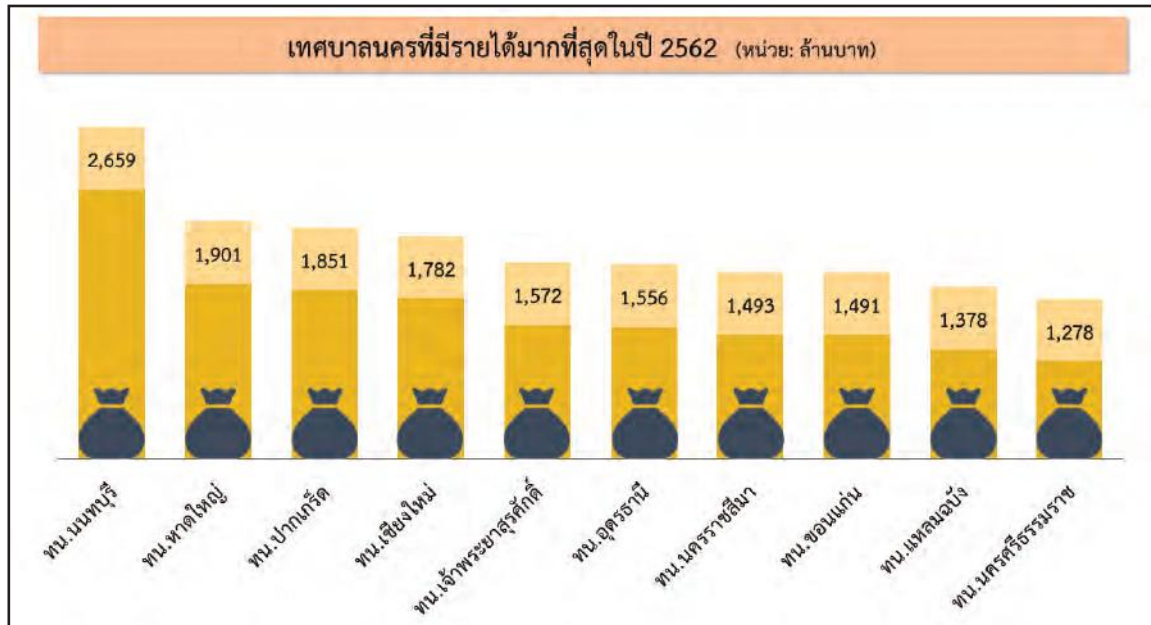

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● ประเภทเทศบาลนคร

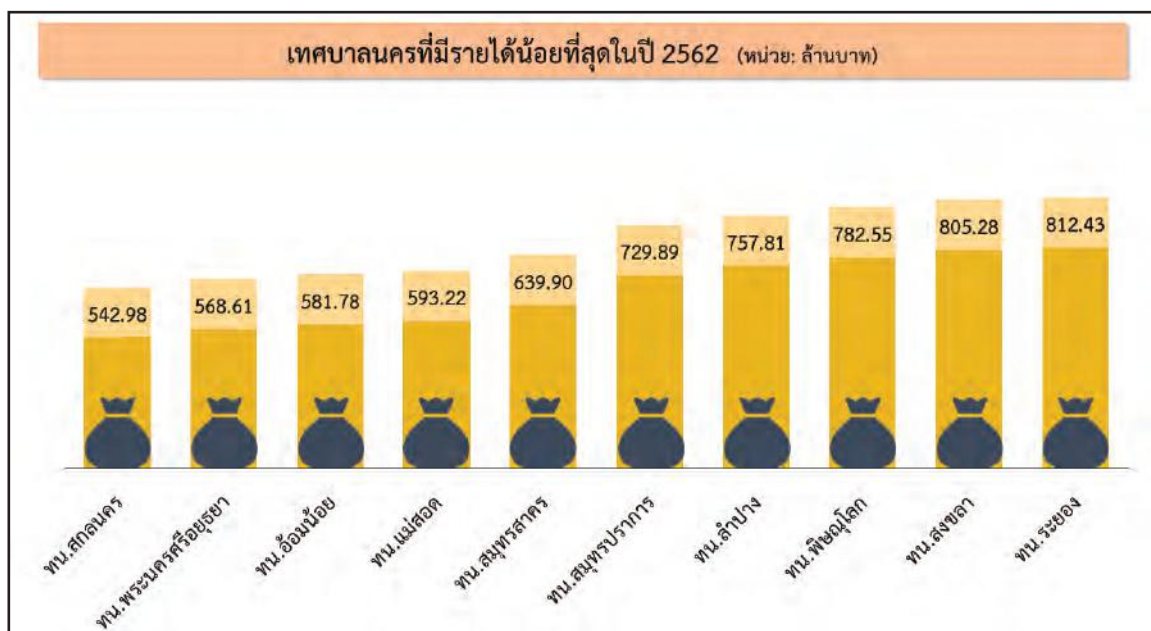
เทศบาลนครที่มีรายได้รวมมากที่สุดในปีงบประมาณ 2562 คือ เทศบาลนครนนทบุรี โดยมีรายได้รวม 2,659.73 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.39 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่เทศบาลนครที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ เทศบาลนครสกลนคร โดยมีรายได้รวม 542.98 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.080 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-39 เทศบาลนครที่มีรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-40 เทศบาลนครที่มีรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

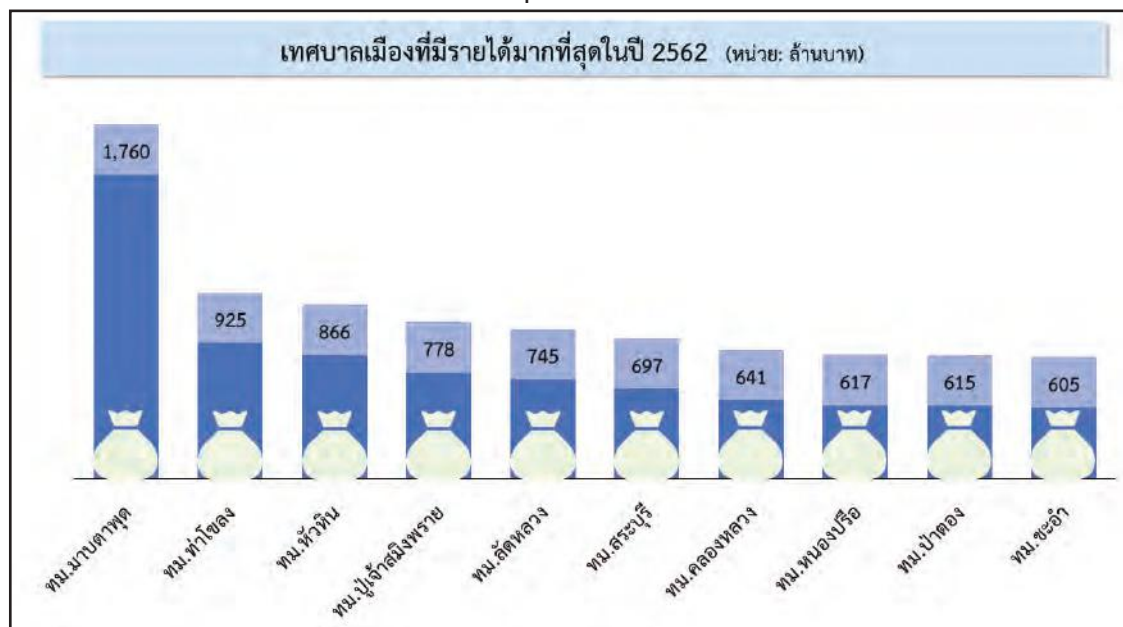

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● ประเภทเทศบาลเมือง

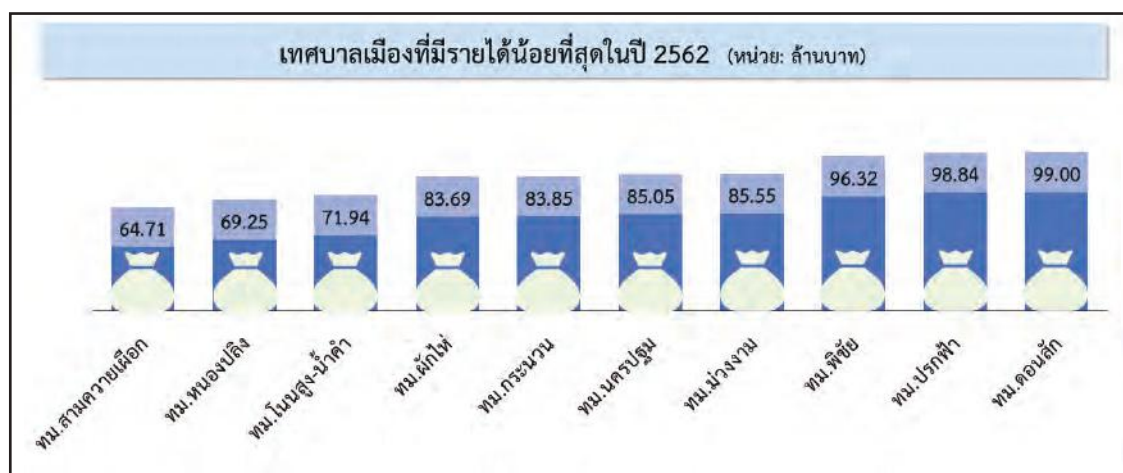
เทศบาลเมืองที่มีรายได้รวมมากที่สุดในปีงบประมาณ 2562 คือ เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยมีรายได้รวม 1,760.56 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.262 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่เทศบาลเมืองที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ เทศบาลเมืองสามควายเผือก จังหวัดนครปฐม โดยมีรายได้รวม 64.71 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.009 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-41 เทศบาลเมืองที่มีรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-42 เทศบาลเมืองที่มีรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● ประเภทเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลที่มีรายได้รวมมากที่สุดในปีงบประมาณ 2562 คือ เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีรายได้รวม 1,163.21 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.173 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่เทศบาลตำบลที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลหนองหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีรายได้รวม 17.15 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.0025 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-43 เทศบาลตำบลที่มีรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-44 เทศบาลตำบลที่มีรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

3.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้รวมมากที่สุดในปีงบประมาณ 2562 คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีรายได้รวม 752.54 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.112 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลอุตะเถา จังหวัดชัยนาท โดยมีรายได้รวม 15.37 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.002 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-45 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-46 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้น้อยที่สุดในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

3.3 รายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามแหล่งรายได้

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้มากขึ้น เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและเข้าถึงปัญหาในระดับพื้นที่ได้ดีกว่ารัฐบาลกลาง ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้การทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเพียงพอ

อย่างไรก็ตามยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถแสวงหารายได้เพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณะในพื้นที่ ส่งผลให้ไม่เป็นอิสระทางด้านการคลังที่จะต้องพึ่งพาแหล่งรายได้จากการจัดสรรหรือการจัดเก็บรายได้จากรัฐบาล ขณะเดียวกันรัฐบาลเองก็ต้องสนับสนุนงบประมาณดังกล่าวทั้งในรูปแบบเงินจัดสรร เงินแบ่งให้ หรือเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ฐานะทางการคลังของรัฐบาลถูกจำกัดตามไปด้วย และอาจส่งผลให้รัฐบาลต้องรับความเสี่ยงทางการเงินการคลังที่เพิ่มขึ้นด้วยในกรณีที่ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ดังนั้นการกระจายอำนาจทางการเงินการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการอย่างรัดกุมเพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะยาว

โครงสร้างแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท¹⁸ ดังนี้

1) รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ประกอบด้วย

1.1 รายได้จากภาษีอากรที่ท้องถิ่นเก็บเอง ประกอบด้วย 6 รายการ ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน, ภาษีบำรุงท้องที่, ภาษีป้าย, ภาษีสัตว์, ภาษีสรรพสามิต และภาษีท้องถิ่นจากยาสูบ น้ำมันและโรงแรม¹⁹

1.2 รายได้ที่มิใช่ภาษีอากร ประกอบด้วย 4 รายการ ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต, รายได้จากทรัพย์สิน, รายได้จากสาธารณูปโภค และรายได้เบ็ดเตล็ด

2) รายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้ ประกอบด้วย 10 รายการ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม²⁰, ภาษีธุรกิจเฉพาะ, ภาษีสุรา และเบียร์, ภาษีสรรพสามิต, ภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน, ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์, ภาษีการพนัน, ค่าภาคหลวงแร่, ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม และอื่นๆ²¹

3) รายได้จากภาษีที่รัฐบาลแบ่งให้ ประกอบด้วย 1 รายการ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) เงินอุดหนุน ประกอบด้วย 3 รายการ ได้แก่ เงินอุดหนุนทั่วไป, เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์²² และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

¹⁸ ดวงมณี เลาวกุล. (2552). การปฏิรูปการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เชนไทย, น. 65-66.

¹⁹ เป็นรายได้เฉพาะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่านั้น ยกเว้นภาษีโรงเรือนที่ กทม. มีสิทธิจัดเก็บได้.

²⁰ รวมทั้งจัดสรรให้ตาม พระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2534 (1 ใน 9) พระราชบัญญัติ เมืองพัทยา และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

²¹ รวมรายได้ตามกฎหมายอุทยานฯ ค่าภาคหลวงป่าไม้ ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล และอาชญาบัตรประมง.

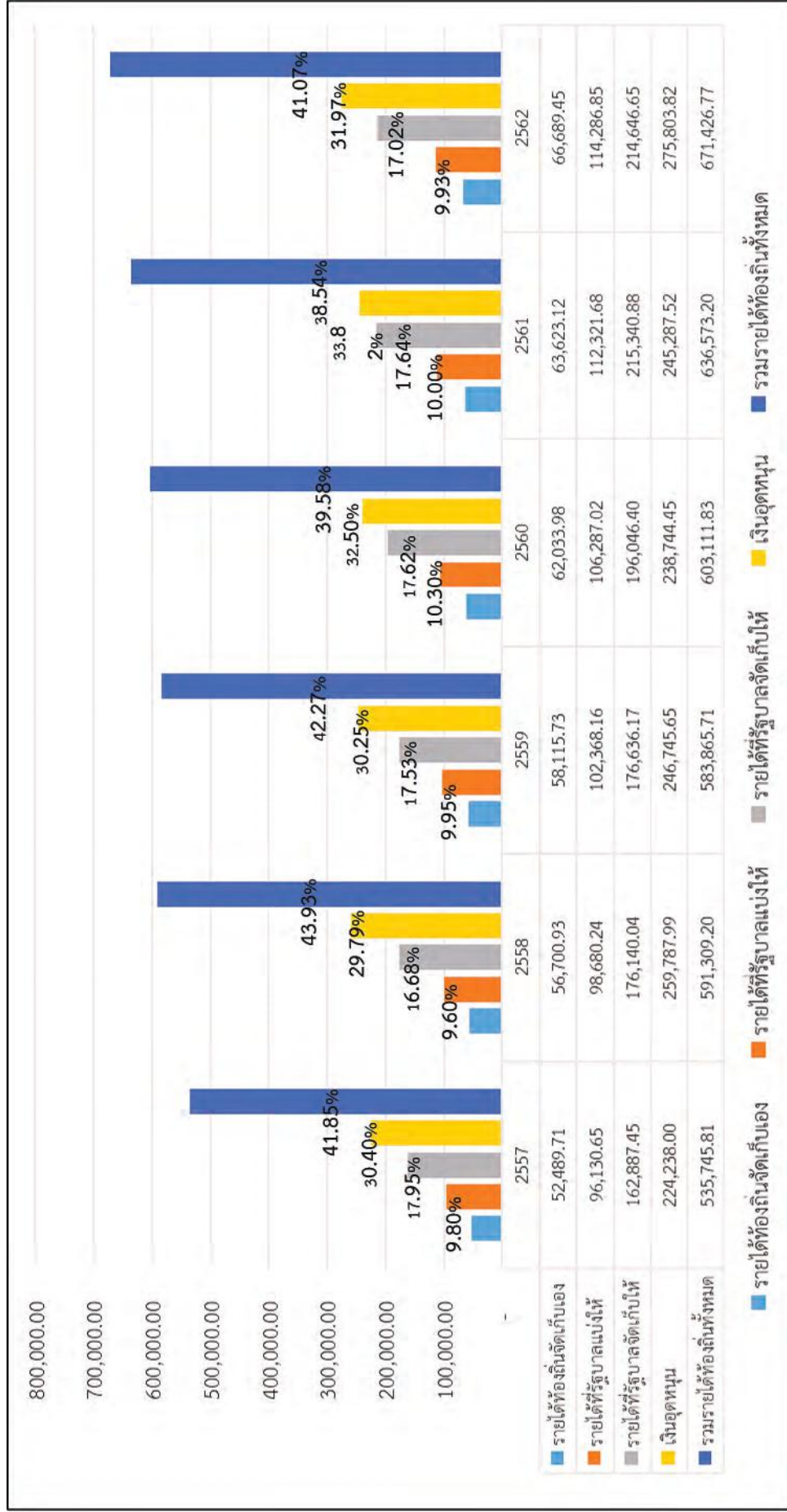
²² ถูกยุบรวมเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551.

ตารางที่ 2-22 โครงสร้างประเภทรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ประเภทรายรับ	อบจ.	เทศบาล	อบต.	กทม.	เมืองพัทยา
1. รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง					
1.1 รายได้จากภาษีอากรที่ท้องถิ่นเก็บเอง					
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน		✓	✓	✓	✓
ภาษีบำรุงท้องที่		✓	✓	✓	✓
ภาษีป้าย		✓	✓	✓	✓
อากรฆ่าสัตว์		✓	✓		
อากรรังนกอีแอ่น		✓	✓		
ภาษีท้องถิ่นจากยาสูบ น้ำมันและโรงแรม	✓				
1.2 รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร					
ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้จากทรัพย์สิน	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้จากสาธารณูปโภค	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้เบ็ดเตล็ด	✓	✓	✓	✓	✓
2. รายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้					
ภาษีมูลค่าเพิ่ม		✓	✓	✓	✓
ภาษีธุรกิจเฉพาะ		✓	✓	✓	✓
ภาษีสุราและเบียร์		✓	✓	✓	✓
ภาษีสรรพสามิต		✓	✓	✓	✓
ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน	✓			✓	
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์		✓	✓	✓	✓
ภาษีการพนัน		✓	✓	✓	✓
ค่าภาคหลวงแร่	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม	✓	✓	✓	✓	✓
อื่นๆ			✓		
3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้					
ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติ	✓	✓	✓	✓	✓
4. เงินอุดหนุน					
ทั่วไป	✓	✓	✓	✓	✓
ทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์	✓	✓	✓	✓	✓
เฉพาะกิจ	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

แผนภาพที่ 2-47 รายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามแหล่งรายได้ปี พ.ศ. 2557 - 2562

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2562.

4.3.1 รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง

รายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท (อบจ. เทศบาล อบต. เมืองพัทยา และ กทม.) ตั้งปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมจากหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้ายาสูบ ภาษีบำรุงอบจ./กทม.จากสถานค้าน้ำมัน ค่าธรรมเนียมบำรุงอบจ.จากผู้เข้าพักโรงแรม อาคารท่าสัตว์ อาคารรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับ ทรัพย์สิน สาธารณูปโภค รวมถึงรายได้เบ็ดเตล็ด

แผนภาพที่ 2-48 รายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2557 – 2562

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

เมื่อจำแนกสัดส่วนความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท เปรียบเทียบกับรายได้ทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า เมืองพัทยา มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด โดยมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ร้อยละ 20.14 ของรายได้ที่จัดเก็บเองทั้งหมด รองลงมาเป็นกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 19.10 เทศบาล คิดเป็นร้อยละ 11.68 และองค์การบริหารส่วนจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 7.48 ของรายได้จัดเก็บเองทั้งหมด ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.17 ของรายได้จัดเก็บเองทั้งหมด

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2562 ในภาพรวม พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีความสามารถ

ในการจัดเก็บรายได้เอง เพียงร้อยละ 9.93 เท่านั้น ซึ่งลดลงจากปีงบประมาณ 2561 ที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองอยู่ที่ร้อยละ 9.99 เท่านั้น โดยกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยายังคงมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้สูงกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นเช่นเดียวกัน

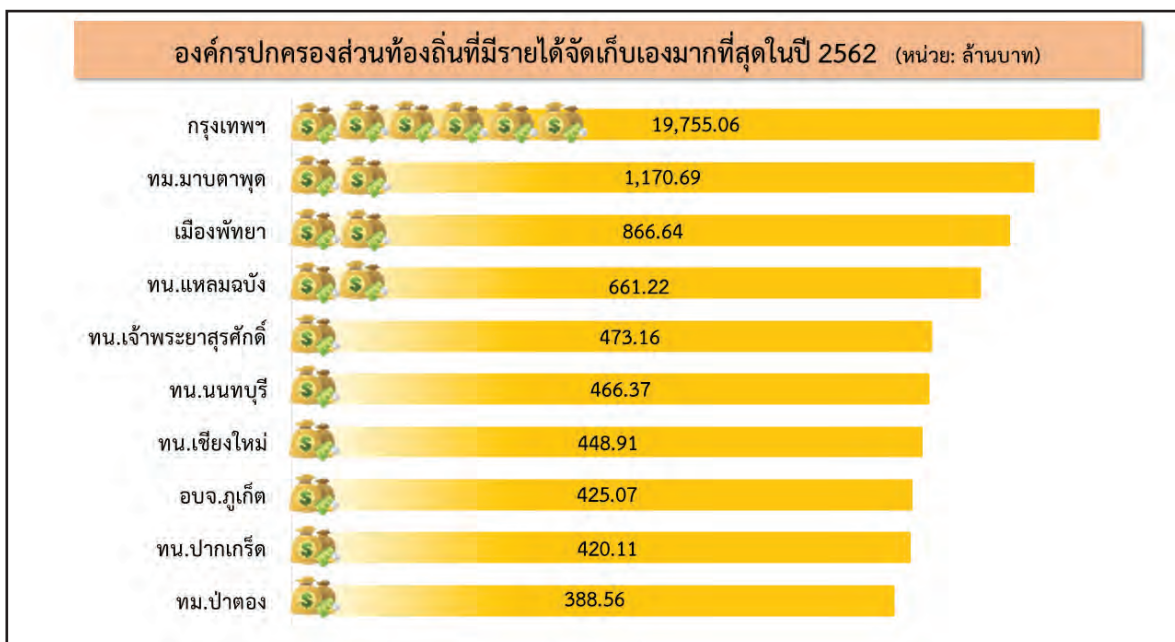
ตารางที่ 2-23 สัดส่วนรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ปี พ.ศ. 2562

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน	รายได้ทั้งหมดของอปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บเอง (ล้านบาท)	สัดส่วนรายได้จัดเก็บของอปท. (ร้อยละ)
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	79,357.72	5,941.99	7.48
เทศบาล	2,472	232,355.72	27,155.59	11.68
องค์การบริหารส่วนตำบล	5,300	252,032.40	12,970.16	5.15
กรุงเทพมหานครฯ	1	103,377.94	19,755.07	19.10
เมืองพัทยา	1	4,302.99	866.64	20.14
รายได้ที่จัดเก็บเองของอปท.	7,850	671,426.77	66,689.45	9.93

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ในปีงบประมาณ 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีรายได้จัดเก็บเองทั้งหมดรวมกันเป็นเงิน 66,689.45 ล้านบาท จากรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 671,426.77 ล้านบาท ซึ่งกล่าวได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เพียงร้อยละ 9.93 เท่านั้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุดในปีงบประมาณ 2562 คือ กรุงเทพมหานคร มีรายได้ที่จัดเก็บเองมากถึง 19,755.06 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.62 ของรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองทั้งหมด ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายได้ที่จัดเก็บเองจำนวน 0.066 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.00009 ของรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-49 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564

แผนภาพที่ 2-50 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุดในปี 2562

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด - น้อยที่สุด

ในปีงบประมาณ 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ จังหวัดสมุทรปราการ มีความสามารถจัดเก็บรายได้สัดส่วนร้อยละ 88.66 ของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้เองได้น้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลปะโด จังหวัดปัตตานี มีความสามารถจัดเก็บรายได้สัดส่วนร้อยละ 0.10 ของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 2-24 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมดของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถจัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	อบต.หนองปรือ	สมุทรปราการ	212.73	188.62	88.66
2	อบต.บ้านเก่า	ชลบุรี	195.82	131.29	67.04
3	เทศบาลเมืองมาบตาพุด	ระยอง	1,760.56	1,170.69	66.49
4	อบต.พานทองหนองกะขะ	ชลบุรี	213.81	138.15	64.61
5	เทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ	ชลบุรี	316.34	202.36	63.96
6	เทศบาลเมืองป่าตอง	ภูเก็ต	615.18	388.56	63.16
7	เทศบาลตำบลกะรน	ภูเก็ต	320.19	196.10	61.24
8	อบต.คานหาม	พระนครศรีอยุธยา	119.20	66.56	55.83
9	อบต.ตาสีหิ	ระยอง	162.97	89.95	55.19
10	เทศบาลตำบลคลองตำหรุ	ชลบุรี	126.73	68.21	53.82

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-25 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี 2562

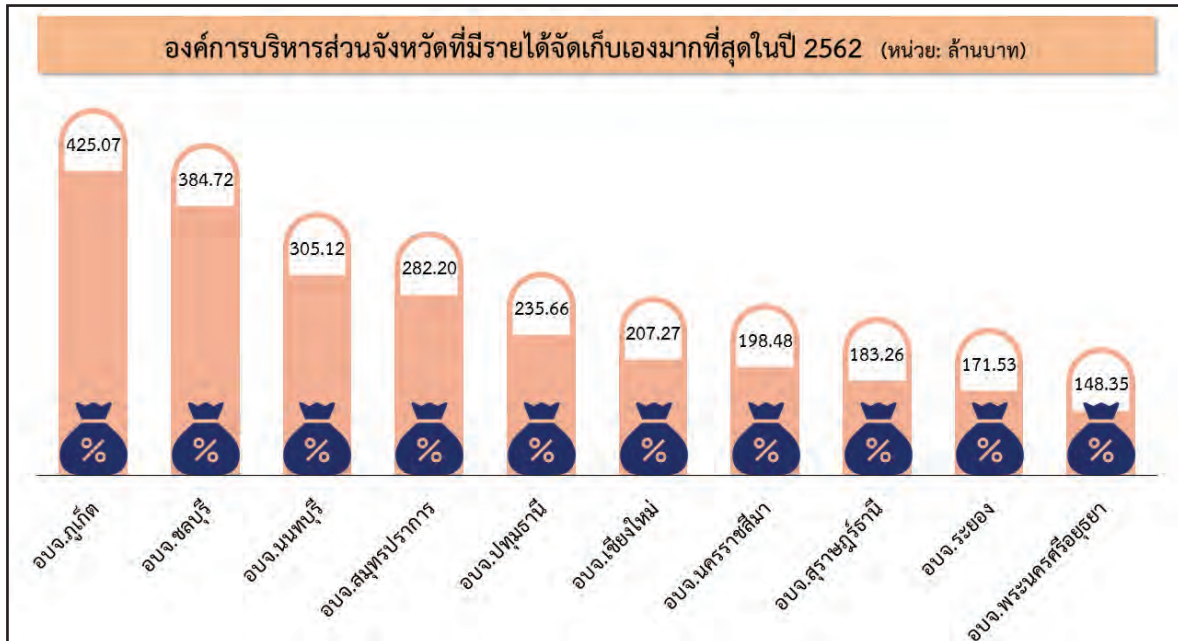
ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	อบต.ปะโด	ปัตตานี	64.30	0.067	0.10
2	อบต.ประจัน	ปัตตานี	78.64	0.138	0.17
3	อบต.ตะโละไกรทอง	ปัตตานี	45.04	0.086	0.19
4	อบต.ป่าแป๋	แม่ฮ่องสอน	31.42	0.066	0.21
5	อบต.แม่อุสุ	ตาก	83.06	0.200	0.24
6	อบต.สะก้า	ปัตตานี	55.78	0.145	0.26
7	อบต.ปล่องหอย	ปัตตานี	41.86	0.120	0.28
8	อบต.ศรีบรรพต	นราธิวาส	30.39	0.089	0.29
9	อบต.หนองขุ่นใหญ่	ร้อยเอ็ด	62.37	0.184	0.29
10	อบต.สุวารี	นราธิวาส	43.58	0.129	0.29

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

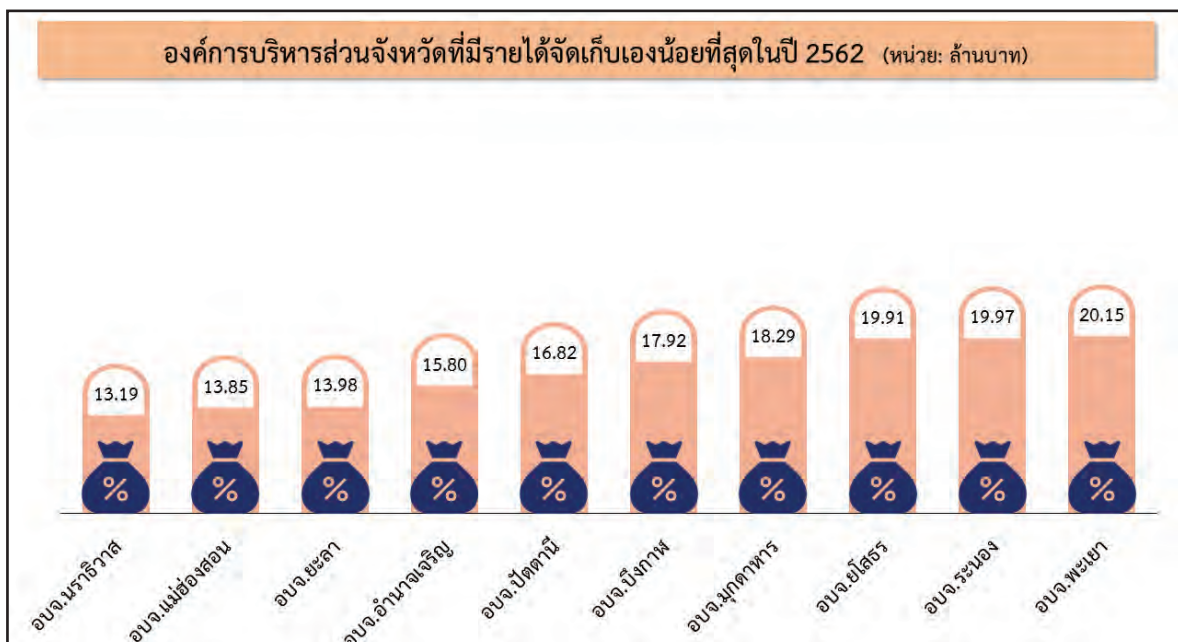
ในปีงบประมาณ 2562 องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศมีรายได้จัดเก็บเองรวมกันเป็นเงิน 5,941.99 ล้านบาท จากรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศรวมกันเป็นเงิน 66,689.45 ล้านบาท หรือกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้คิดเป็นร้อยละ 8.90 ของรายได้จัดเก็บเองทั้งหมด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 425.07 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.15 ของรายได้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศ ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 13.19 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของรายได้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศ

แผนภาพที่ 2-51 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-52 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมากที่สุด - น้อยที่สุด

ในปีงบประมาณ 2562 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ถึงร้อยละ 26.24 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้น้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จัดเก็บได้เพียงร้อยละ 2.57 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

ตารางที่ 2-26 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	รายได้ทั้งหมดของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	อบจ.ภูเก็ต	1,619.70	425.07	26.24
2	อบจ.หนองบัวลำภู	540.70	134.70	24.91
3	อบจ.พังงา	433.20	60.43	13.95
4	อบจ.กระบี่	618.90	84.83	13.70
5	อบจ.สุพรรณบุรี	949.93	117.79	12.40
6	อบจ.ปทุมธานี	1,985.34	235.66	11.87
7	อบจ.นนทบุรี	2,682.82	305.12	11.37
8	อบจ.สุราษฎร์ธานี	1,631.75	183.26	11.23
9	อบจ.สมุทรสาคร	1,107.18	123.11	11.11
10	อบจ.ประจวบคีรีขันธ์	644.42	68.75	10.66

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-27 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรก
ในปี 2562

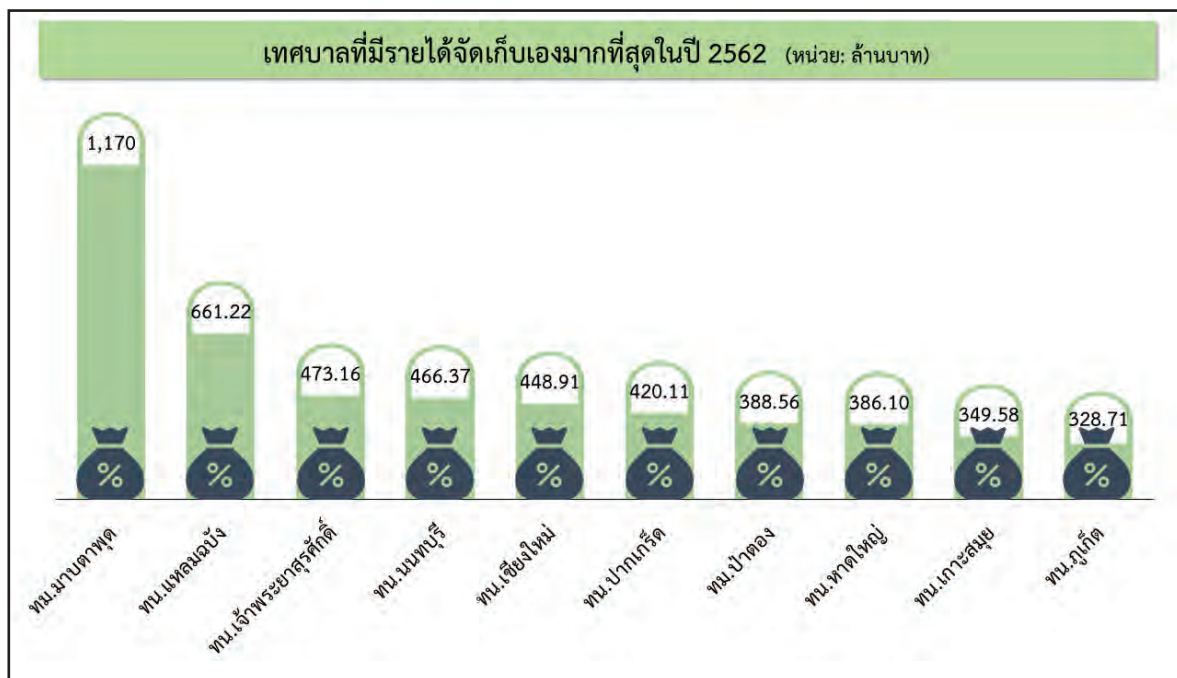
ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	รายได้ทั้งหมดของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	อบจ.ศรีสะเกษ	1,716.81	44.23	2.57
2	อบจ.กาฬสินธุ์	1,340.74	35.83	2.67
3	อบจ.ชัยภูมิ	1,560.90	43.72	2.80
4	อบจ.นราธิวาส	467.01	13.19	2.82
5	อบจ.มหาสารคาม	1,167.10	34.10	2.92
6	อบจ.ยะลา	459.92	13.98	3.04
7	อบจ.เลย	779.65	25.80	3.30
8	อบจ.ปัตตานี	507.27	16.82	3.31
9	อบจ.พะเยา	594.21	20.15	3.39
10	อบจ.ยโสธร	585.32	19.91	3.40

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(2) เทศบาล

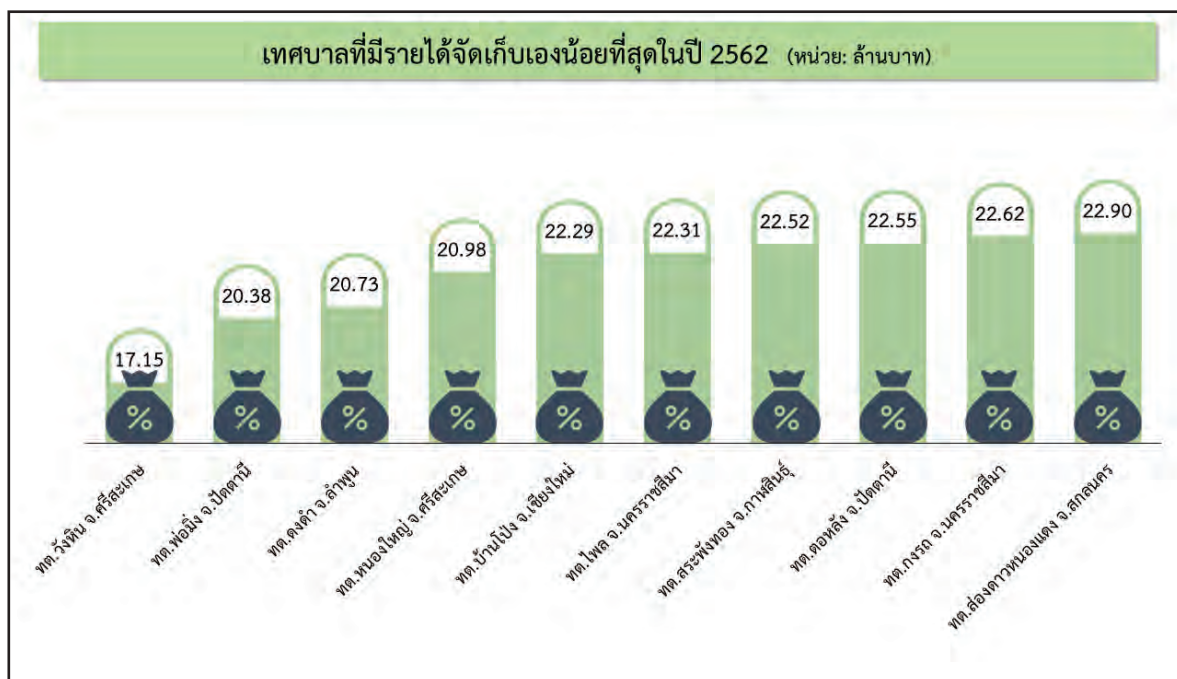
ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลทั่วประเทศมีรายได้จัดเก็บเองรวมกันเป็นเงิน 27,155.59 ล้านบาท จากรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศรวมกันเป็นเงิน 66,689.45 ล้านบาท หรือกล่าวได้ว่า เทศบาลมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้รวมกันทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 40.71 ของรายได้จัดเก็บเองทั้งหมด โดยเทศบาลที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด คือ เทศบาลเมืองมาตาพุด จังหวัดระยอง มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 1,170.69 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.31 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ ขณะที่เทศบาลที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 0.119 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.00043 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ

แผนภาพที่ 2-53 เทศบาลที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-54 เทศบาลที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลมากที่สุด - น้อยที่สุด

ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด คือ เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ถึงร้อยละ 66.49 ของรายได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่เทศบาลตำบลพ้อมิ่งที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เพียงร้อยละ 0.33 ของรายได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

ตารางที่ 2-28 เทศบาลที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลเมืองมาบตาพุด	ระยอง	1,760.56	1,170.69	66.49
2	เทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ	ชลบุรี	316.34	202.36	63.96
3	เทศบาลเมืองป่าตอง	ภูเก็ต	615.18	388.56	63.16
4	เทศบาลตำบลกะรน	ภูเก็ต	320.19	196.10	61.24
5	เทศบาลตำบลคลองตำหรุ	ชลบุรี	126.73	68.21	53.82
6	เทศบาลตำบลคีกรัก	พังงา	105.58	54.79	51.89
7	เทศบาลตำบลบางสมัคร	ฉะเชิงเทรา	166.70	85.69	51.40
8	เทศบาลตำบลปราสาททอง	อยุธยา	93.56	46.42	49.61
9	เทศบาลนครแหลมฉบัง	ชลบุรี	1,378.73	661.22	47.95
10	เทศบาลตำบลบางวัวควนารักษ์	ฉะเชิงเทรา	145.03	64.84	44.70

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-29 เทศบาลที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

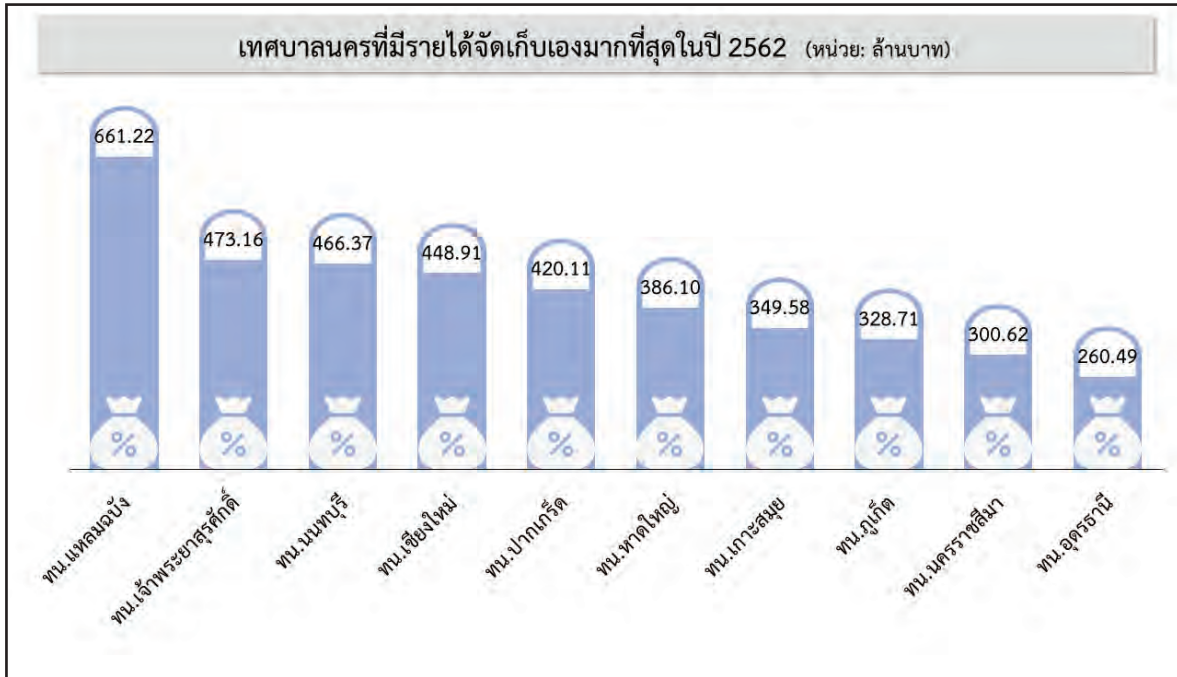
ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลตำบลพ้อมิ่ง	ปัตตานี	54.88	0.18	0.33
2	เทศบาลตำบลวังหิน	ศรีสะเกษ	30.13	0.11	0.39
3	เทศบาลตำบลเขาแก้ว	เลย	241.80	1.10	0.45
4	เทศบาลตำบลช่องแมว	นครราชสีมา	75.43	0.44	0.58
5	เทศบาลตำบลนาซอ	สกลนคร	46.00	0.27	0.59
6	เทศบาลตำบลปะแต	ยะลา	83.85	0.50	0.60
7	เทศบาลตำบลนาเรือง	อุบลราชธานี	48.40	0.30	0.63
8	เทศบาลตำบลพระเหลา	อำนาจเจริญ	101.97	0.65	0.63
9	เทศบาลตำบลโคกสูง	อุดรธานี	141.60	0.91	0.64
10	เทศบาลตำบลโพธิ์กระสังข์	ศรีสะเกษ	53.48	0.35	0.66

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● เทศบาลนคร

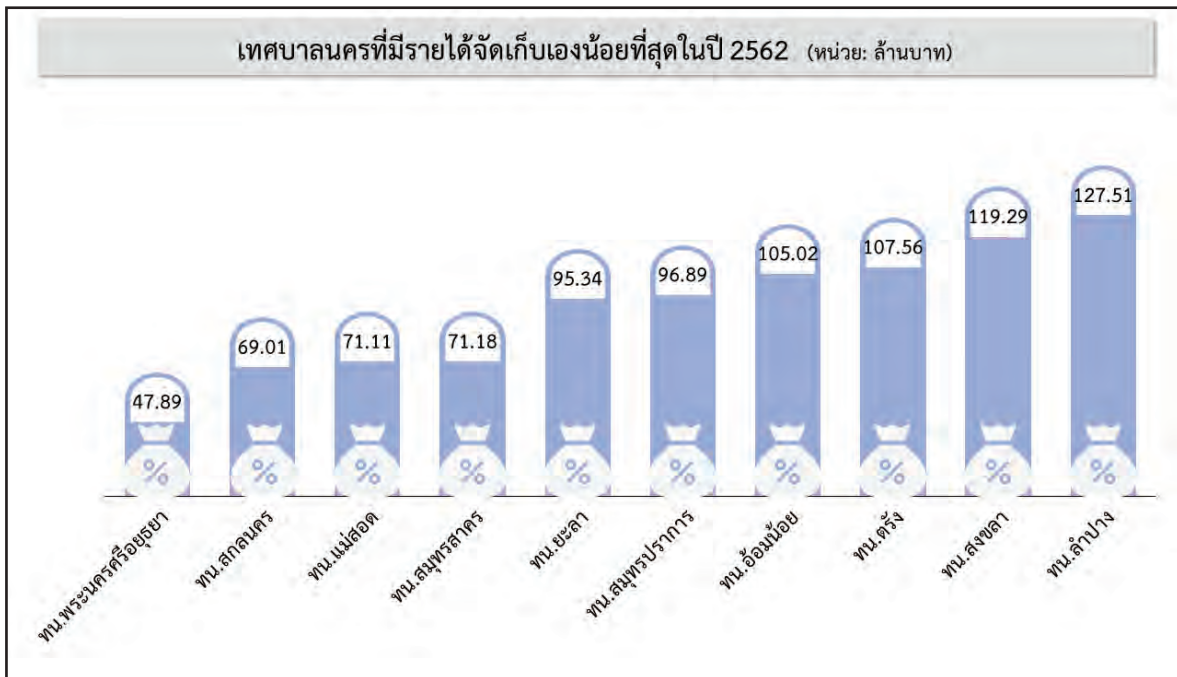
ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลนครมีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด คือ เทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 661.22 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.43 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ ขณะที่เทศบาลนครที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด คือ เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 47.89 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ

แผนภาพที่ 2-55 เทศบาลนครที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-56 เทศบาลนครที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลนครมากที่สุด - น้อยที่สุด

ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลนครที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด คือ เทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ร้อยละ 47.95 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 8.42 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

ตารางที่ 2-30 เทศบาลนครที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลนครแหลมฉบัง	ชลบุรี	1,378.73	661.22	47.95
2	เทศบาลนครเกาะสมุย	สุราษฎร์ธานี	880.59	349.58	39.69
3	เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์	ชลบุรี	1,572.55	473.16	30.08
4	เทศบาลนครภูเก็ต	ภูเก็ต	1,254.45	328.71	26.20
5	เทศบาลนครรังสิต	ปทุมธานี	870.10	219.72	25.25
6	เทศบาลนครเชียงใหม่	เชียงใหม่	1,782.83	448.91	25.18
7	เทศบาลนครปากเกร็ด	นนทบุรี	1,851.22	420.11	22.69
8	เทศบาลนครหาดใหญ่	สงขลา	1,901.47	386.10	20.30
9	เทศบาลนครนครราชสีมา	นครราชสีมา	1,493.40	300.62	20.13
10	เทศบาลนครอ้อมน้อย	สมุทรสาคร	581.78	105.20	18.08

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-31 เทศบาลนครที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

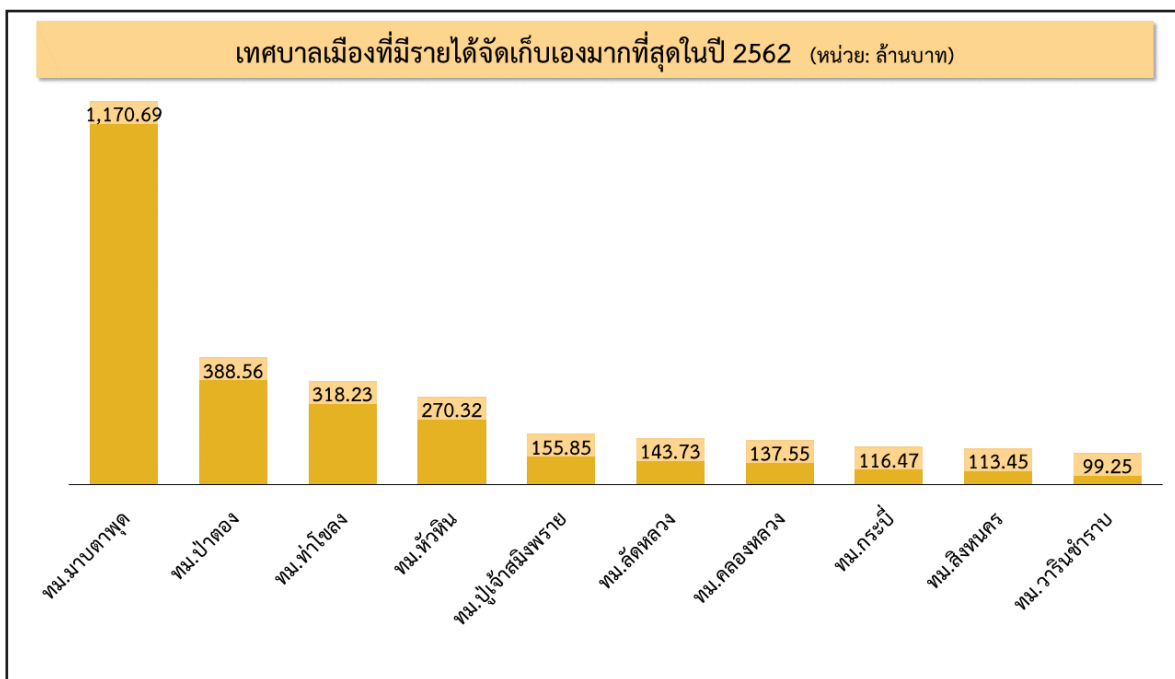
ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา	อยุธยา	568.61	47.89	8.42
2	เทศบาลนครยะลา	ยะลา	1,074.85	95.34	8.87
3	เทศบาลนครสมุทรสาคร	สมุทรสาคร	639.90	71.18	11.12
4	เทศบาลนครตรัง	ตรัง	905.84	107.56	11.87
5	เทศบาลนครแม่สอด	ตาก	593.22	71.11	11.98
6	เทศบาลนครนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	1,278.37	159.25	12.45
7	เทศบาลนครสกลนคร	สกลนคร	542.98	69.01	12.71
8	เทศบาลนครนครปฐม	นครปฐม	1,023.89	131.12	12.80
9	เทศบาลนครสมุทรปราการ	สมุทรปราการ	729.89	96.89	13.27
10	เทศบาลนครสงขลา	สงขลา	805.28	119.29	14.81

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● เทศบาลเมือง

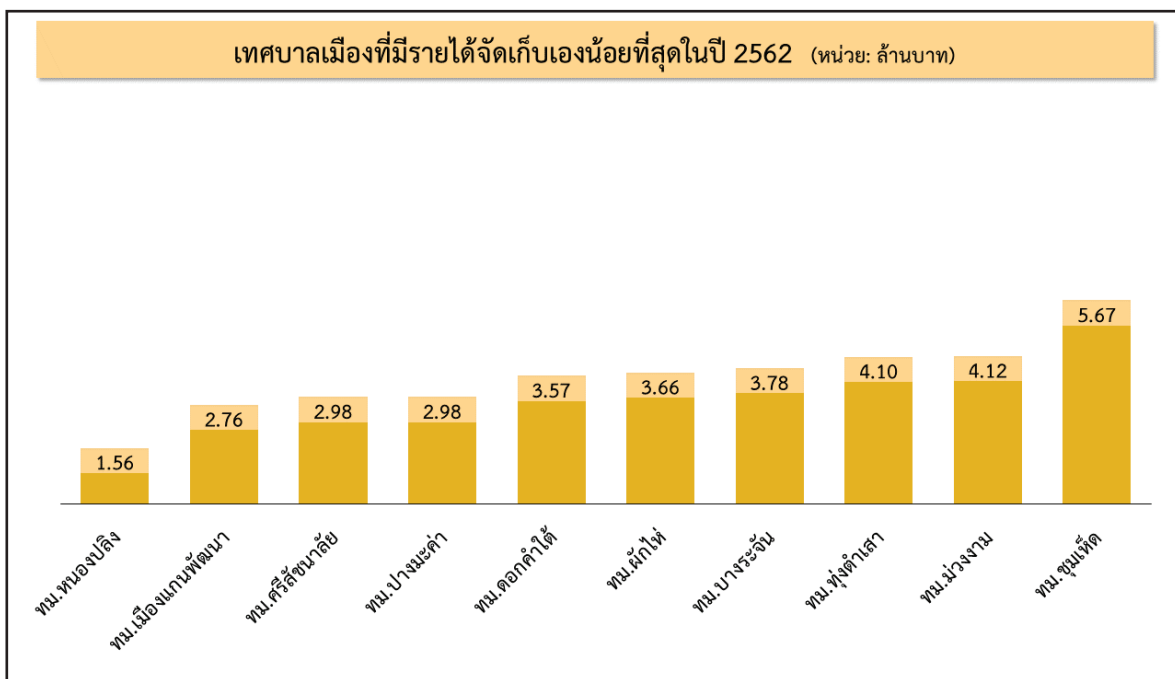
ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลเมืองมีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด คือ เทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 388.56 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.43 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ ขณะที่เทศบาลเมืองที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด คือ เทศบาลเมืองหนองปลิง จังหวัดกำแพงเพชร มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 1.56 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0057 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ

แผนภาพที่ 2-57 เทศบาลเมืองที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-58 เทศบาลเมืองที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลเมืองมากที่สุด - น้อยที่สุด

ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลเมืองที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด คือ เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ร้อยละ 66.49 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 2.22 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

ตารางที่ 2-32 เทศบาลเมืองที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลเมืองมาบตาพุด	ระยอง	1,760.56	1,170.69	66.49
2	เทศบาลเมืองป่าตอง	ภูเก็ต	615.18	388.56	63.16
3	เทศบาลเมืองท่าโขลง	ปทุมธานี	925.04	318.23	34.04
4	เทศบาลเมืองสิงหนคร	สงขลา	361.08	113.45	31.42
5	เทศบาลเมืองหัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์	866.35	270.32	31.20
6	เทศบาลเมืองกระบี่	กระบี่	420.10	116.47	27.72
7	เทศบาลเมืองไร่ขิง	นครปฐม	227.22	56.95	25.06
8	เทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม	นครปฐม	196.59	46.87	23.84
9	เทศบาลเมืองแม่เหียะ	เชียงใหม่	171.64	40.42	23.54
10	เทศบาลเมืองคลองมะเดื่อ	สมุทรสาคร	171.85	37.97	22.09

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-33 เทศบาลเมืองที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

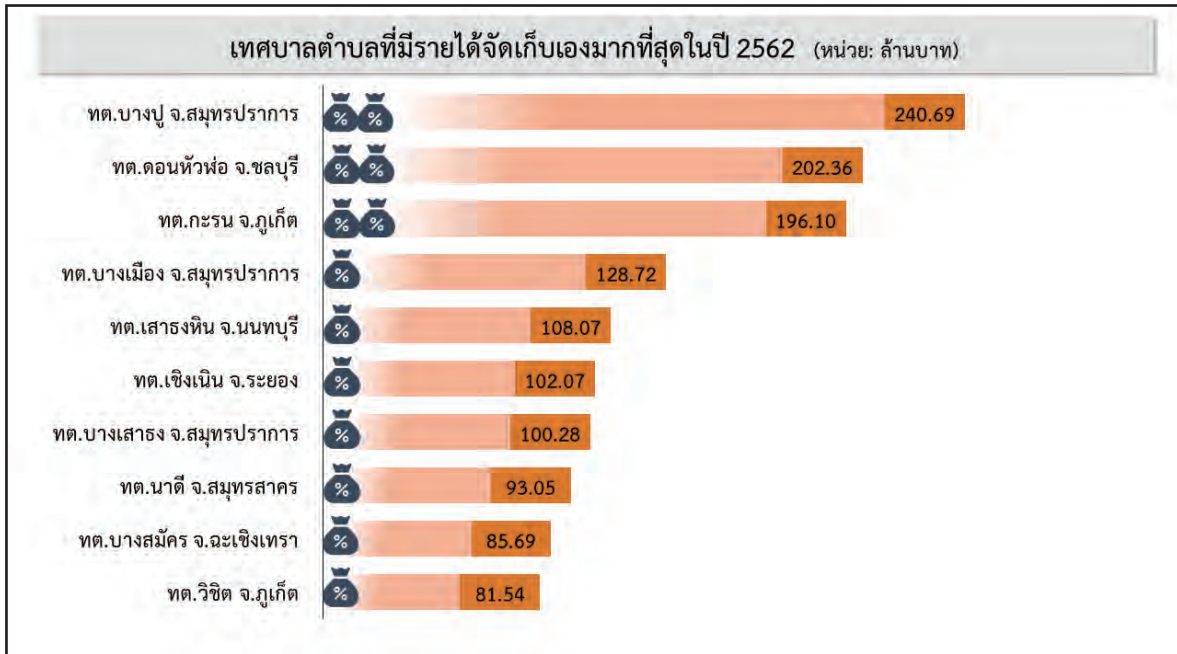
ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา	เชียงใหม่	124.45	2.76	2.22
2	เทศบาลเมืองหนองปลิง	กำแพงเพชร	69.25	1.56	2.26
3	เทศบาลเมืองศรีสขนาลัย	สุโขทัย	124.12	2.98	2.40
4	เทศบาลเมืองปางมะค่า	กำแพงเพชร	110.75	2.98	2.69
5	เทศบาลเมืองดอกคำใต้	พะเยา	119.61	3.57	2.99
6	เทศบาลเมืองบางระจัน	สิงห์บุรี	119.41	3.78	3.16
7	เทศบาลเมืองตะลุมพันธ์	ปัตตานี	211.01	6.81	3.23
8	เทศบาลเมืองปากพั่น	นครศรีธรรมราช	401.00	13.55	3.38
9	เทศบาลเมืองทุ่งตำเสา	สงขลา	102.77	4.10	3.99
10	เทศบาลเมืองชุมแสง	นครสวรรค์	199.11	8.53	4.28

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● เทศบาลตำบล

ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด คือ เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 240.69 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.88 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ ขณะที่เทศบาลตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 0.11 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0004 ของรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลทั่วประเทศ

แผนภาพที่ 2-59 เทศบาลตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-60 เทศบาลตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุดในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลมากที่สุด - น้อยที่สุด

ในปีงบประมาณ 2562 เทศบาลตำบลที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด คือ เทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ จังหวัดชลบุรี มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ร้อยละ 63.96 ของรายได้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่เทศบาลตำบลพ้อมิ่ง จังหวัดปัตตานี มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.33 ของรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

ตารางที่ 2-34 เทศบาลตำบลที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ	ชลบุรี	316.34	202.36	63.96
2	เทศบาลตำบลกระรน	ภูเก็ต	320.19	196.10	61.24
3	เทศบาลตำบลคลองตำหรุ	ชลบุรี	126.73	68.21	53.82
4	เทศบาลตำบลคึกคัก	พังงา	105.58	54.79	51.89
5	เทศบาลตำบลบางสมัคร	ฉะเชิงเทรา	166.70	85.69	51.40
6	เทศบาลตำบลปราสาททอง	พระนครศรีอยุธยา	93.56	46.42	49.61
7	เทศบาลตำบลบางวัวควนรักษ์	ฉะเชิงเทรา	145.03	64.84	44.70
8	เทศบาลตำบลจอมพลเจ้าพระยา	ระยอง	60.84	26.47	43.51
9	เทศบาลตำบลไผ่ต่ำ	สระบุรี	58.62	25.28	43.13
10	เทศบาลตำบลบ้านกลาง	ลำพูน	157.83	65.21	41.32

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-35 เทศบาลตำบลที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

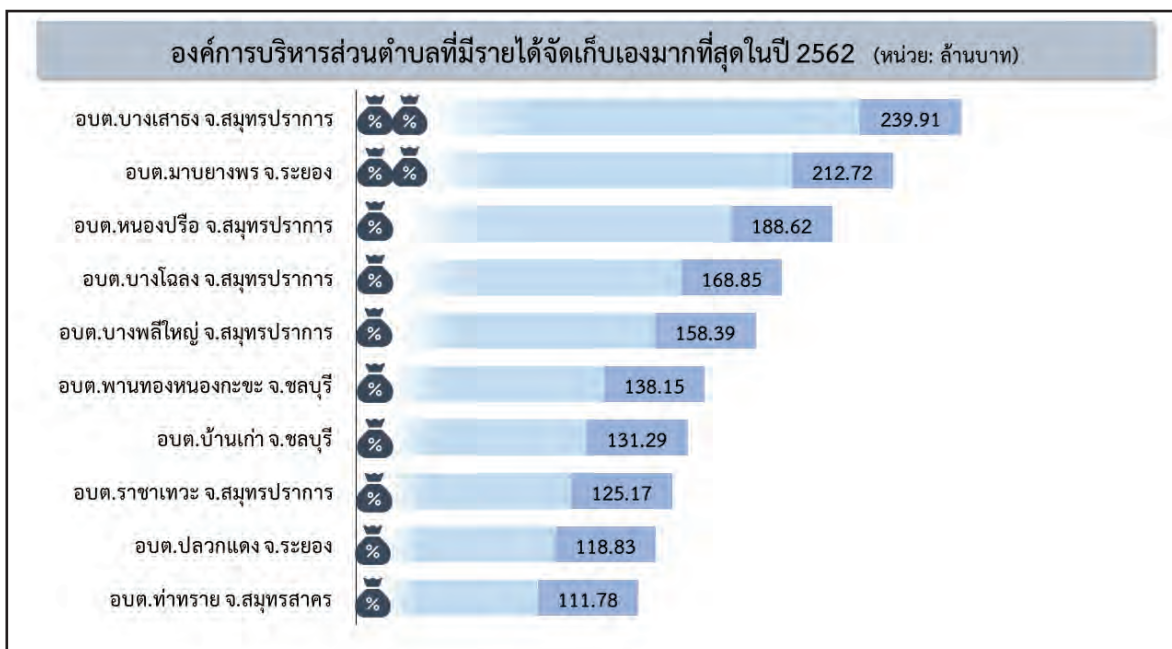
ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	เทศบาลตำบลพ้อมิ่ง	ปัตตานี	54.88	0.18	0.33
2	เทศบาลตำบลวังหิน	ศรีสะเกษ	30.13	0.11	0.39
3	เทศบาลตำบลเขาแก้ว	เลย	241.80	1.10	0.45
4	เทศบาลตำบลนาซอ	สกลนคร	46.00	0.27	0.59
5	เทศบาลตำบลปะแต	ยะลา	83.85	0.50	0.60
6	เทศบาลตำบลนาเรือง	อุบลราชธานี	48.40	0.91	0.63
7	เทศบาลตำบลพระเหลา	อำนาจเจริญ	101.97	0.65	0.63
8	เทศบาลตำบลโคกสูง	อุดรธานี	141.60	0.30	0.64
9	เทศบาลตำบลโพธิ์กระสังข์	ศรีสะเกษ	53.48	0.35	0.66
10	เทศบาลตำบลมิตรภาพ	มหาสารคาม	56.20	0.38	0.68

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(3) องค์การบริหารส่วนตำบล

ในปีงบประมาณ 2562 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 239.31 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.84 ของรายได้จัดเก็บเองขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายได้จัดเก็บเองจำนวน 0.06 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.00046 ของรายได้จัดเก็บเองขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ

แผนภาพที่ 2-61 องค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-62 องค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้จัดเก็บเองน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในปีงบประมาณ 2562 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้มากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ จังหวัดสมุทรปราการ มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ถึงร้อยละ 88.86 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลปะโต จังหวัดปัตตานี มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.10 ของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

ตารางที่ 2-36 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้มากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อปท. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	อบต.หนองปรือ	สมุทรปราการ	212.73	188.62	88.66
2	อบต.บ้านเก่า	ชลบุรี	195.82	131.29	67.04
3	อบต.พานทองหนองกะขะ	ชลบุรี	213.81	138.15	64.61
4	อบต.คานหาม	พระนครศรีอยุธยา	119.20	66.56	55.83
5	อบต.ตาสีหิ	ระยอง	162.97	89.95	55.19
6	อบต.บ้านช้าง	พระนครศรีอยุธยา	50.14	26.57	53.00
7	อบต.มาบยางพร	ระยอง	418.96	212.70	50.77
8	อบต.ลำไทร	พระนครศรีอยุธยา	120.54	60.34	50.05
9	อบต.คลองท่อมเหนือ	กระบี่	75.82	37.87	49.95
10	อบต.ปลวกแดง	ระยอง	238.68	118.83	49.78

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-37 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	รายได้ทั้งหมด ของ อบต. (ล้านบาท)	รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	ความสามารถ จัดเก็บรายได้ (ร้อยละ)
1	อบต.ปะโด	ปัตตานี	64.30	0.067	0.10
2	อบต.ประจัน	ปัตตานี	78.64	0.138	0.17
3	อบต.ตะโละไกรทอง	ปัตตานี	45.04	0.086	0.19
4	อบต.ป่าแป๋	แม่ฮ่องสอน	31.42	0.066	0.21
5	อบต.แม่อุสุ	ตาก	83.06	0.200	0.24
6	อบต.สะก้า	ปัตตานี	55.78	0.145	0.26
7	อบต.ปล่องหอย	ปัตตานี	41.86	0.120	0.28
8	อบต.ศรีบรรพต	นราธิวาส	30.39	0.089	0.29
9	อบต.หนองขุนใหญ่	ร้อยเอ็ด	62.37	0.184	0.29
10	อบต.สุวารี	นราธิวาส	43.58	0.129	0.29

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

3.3.2 รายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้

รายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ หมายถึง รายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้แก่ท้องถิ่น โดยมีรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมจากหลายส่วน ประกอบด้วย ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ค่าภาคหลวงไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม รายได้จากอุทยานแห่งชาติ รวมถึงค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ในปีงบประมาณ 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ จำนวน 328,933.50 ล้านบาท จากรายได้รวมทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 671,426.76 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.99 ของรายได้รวมทั้งหมด เมื่อจำแนกสัดส่วนรายได้จากรัฐบาลจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า กรุงเทพมหานครมีรายได้จากรัฐจัดสรรในสัดส่วนที่มากที่สุดถึงร้อยละ 61.52 รองลงมาเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสัดส่วนรายได้จากรัฐจัดสรรคิดเป็นร้อยละ 55.41 ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลมีสัดส่วนรายได้จากรัฐจัดสรรในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 46.30 และ 44.30 ตามลำดับ และเมืองพัทยา มีสัดส่วนรายได้จากรัฐจัดสรรคิดเป็นร้อยละ 39.44 ของรายได้ทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

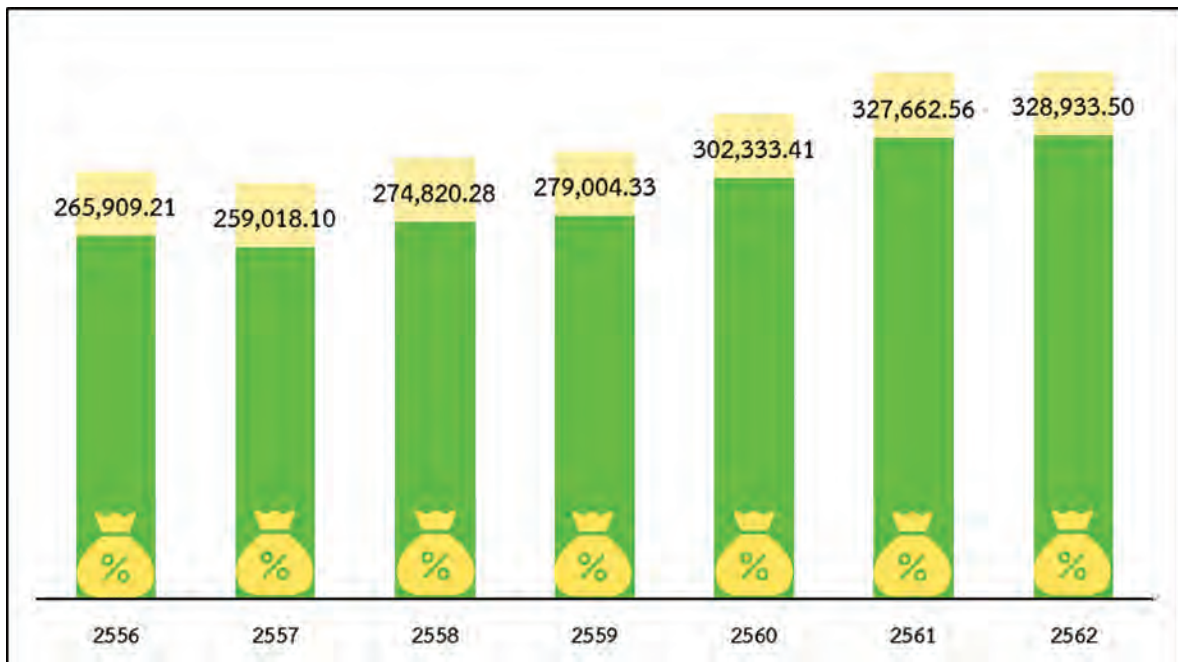
ตารางที่ 2-38 สัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ปี 2562

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน	รายได้ทั้งหมด (ล้านบาท)	รายได้รัฐจัดสรร (ล้านบาท)	ร้อยละของรายได้ รัฐจัดสรรต่อรายได้ ทั้งหมด
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	79,357.72	43,974.48	55.41
เทศบาล	2,472	232,355.72	102,944.12	44.30
องค์การบริหารส่วนตำบล	5,300	252,032.40	116,715.83	46.30
กรุงเทพมหานครฯ	1	103,377.94	63,601.87	61.52
เมืองพัทยา	1	4,302.99	1,697.19	39.44
รายได้ที่รัฐจัดสรร	7,850	671,426.76	328,933.50	48.99

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

เมื่อพิจารณาแนวโน้มรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย้อนหลัง 7 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2562 พบว่า ในปี 2557 รายได้ที่รัฐจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลดลง จากปี 2556 ร้อยละ 2.59 แต่แนวโน้มรายได้ที่รัฐจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นไป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 2-63 รายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2562

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ในปีงบประมาณ 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้จากรัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร มีรายได้จากรัฐบาลจัดสรรจำนวน 63,601.87 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.33 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด รองลงมาเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด ชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีรายได้จากรัฐบาลจัดสรรจำนวน 3,036.22 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.92 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมุทรปราการ มีรายได้จากรัฐบาลจัดสรรจำนวน 2,276.13 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.69 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้จากรัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายได้จากรัฐบาลจัดสรรจำนวน 11.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0034 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-64 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”,

สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-65 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี 2562

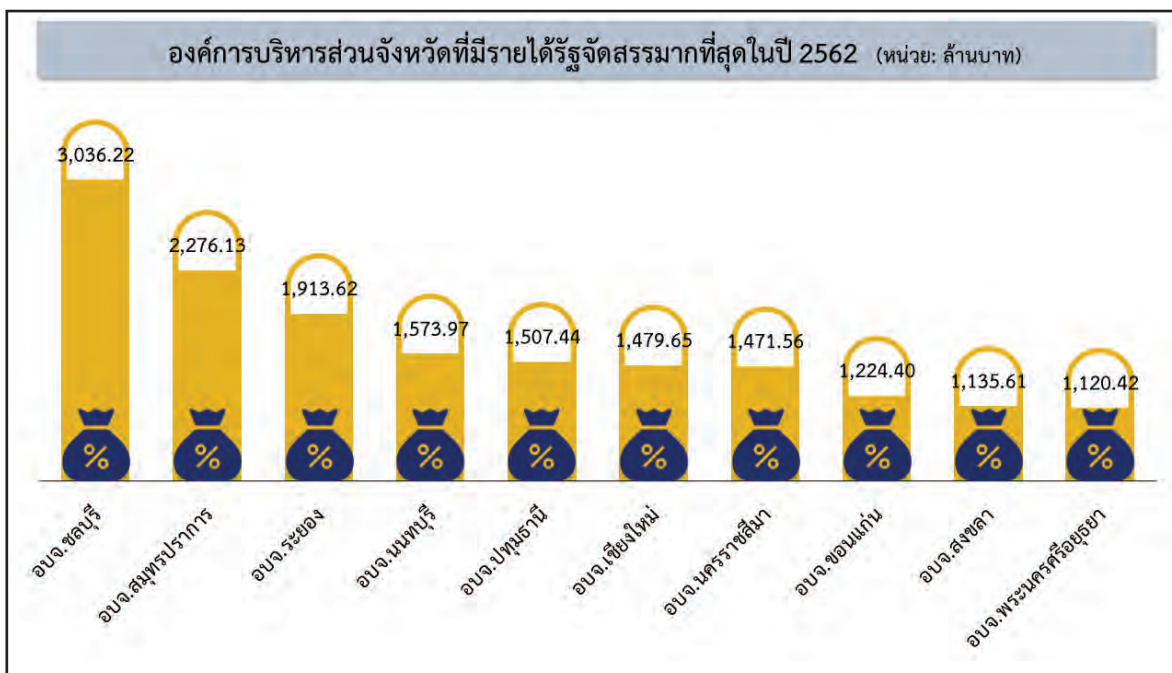

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

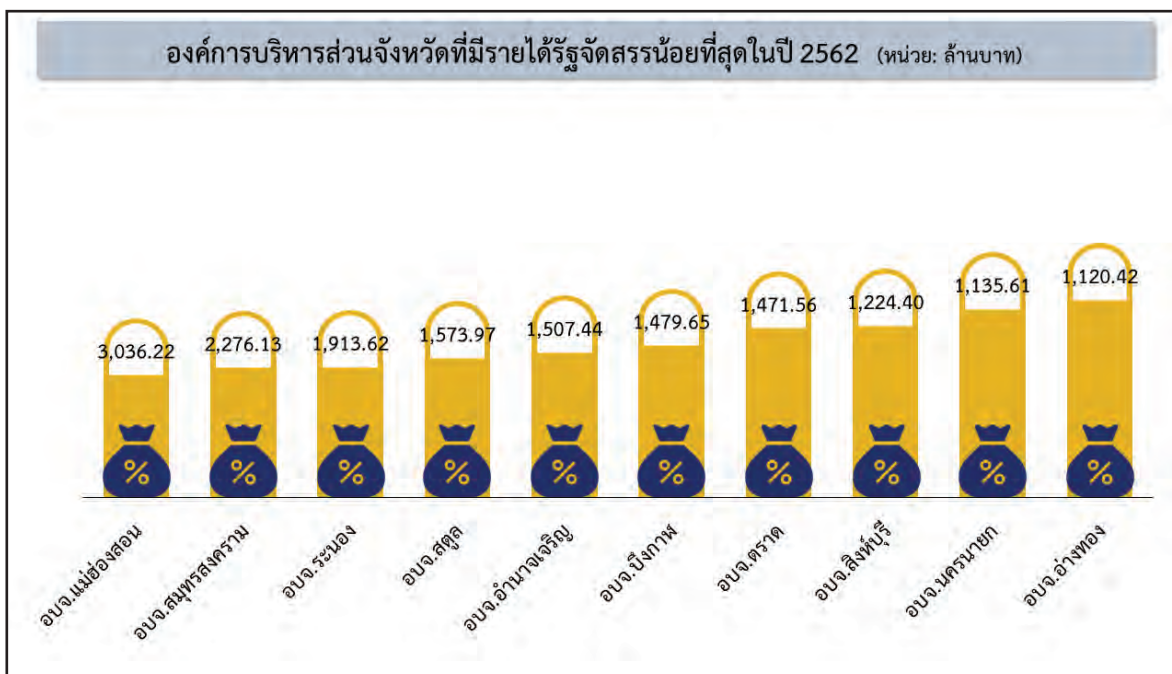
องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 3,036.22 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.923 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 144.00 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0437 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-66 อบจ. ที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-67 อบจ. ที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

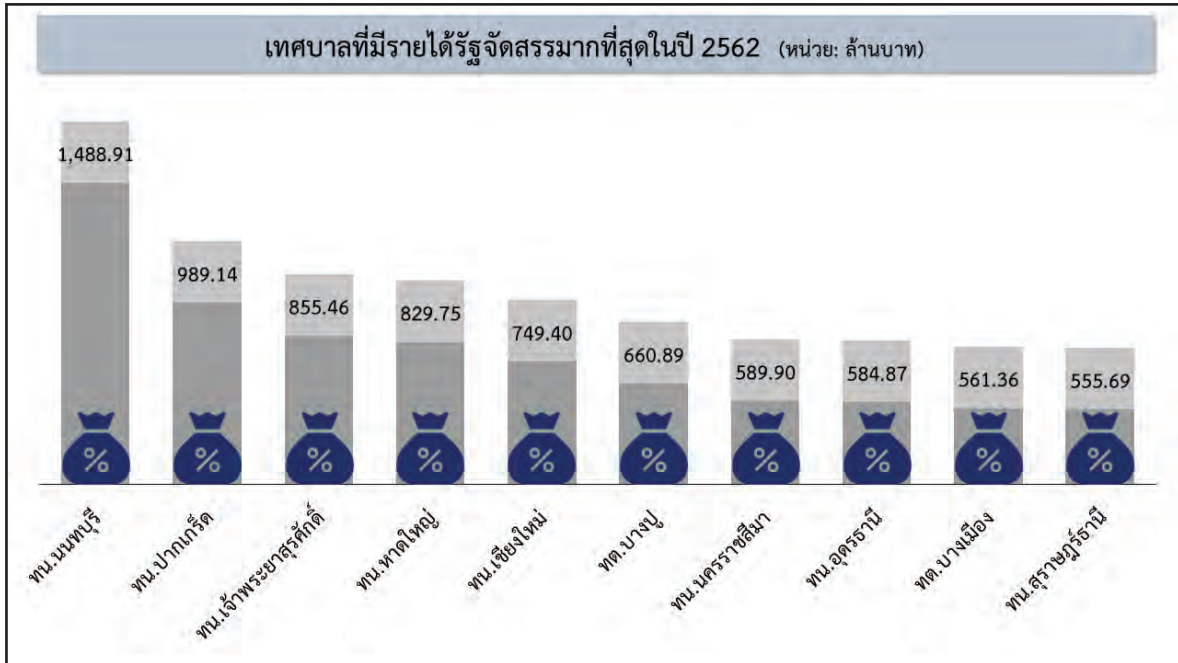

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(2) เทศบาล

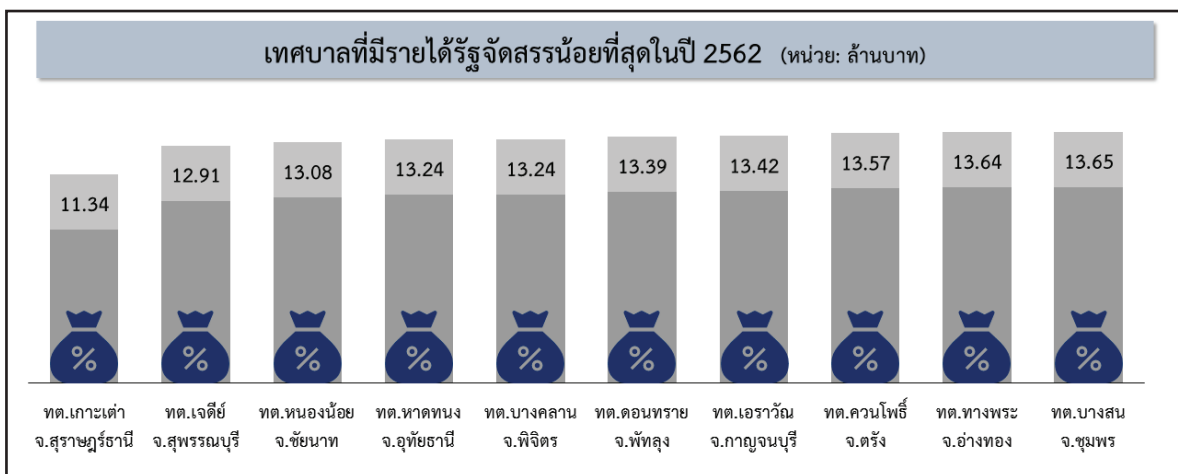
เทศบาลที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด คือ เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 1,477.91 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.4493 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด ขณะที่เทศบาลที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 11.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0034 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-68 เทศบาลที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-69 เทศบาลที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

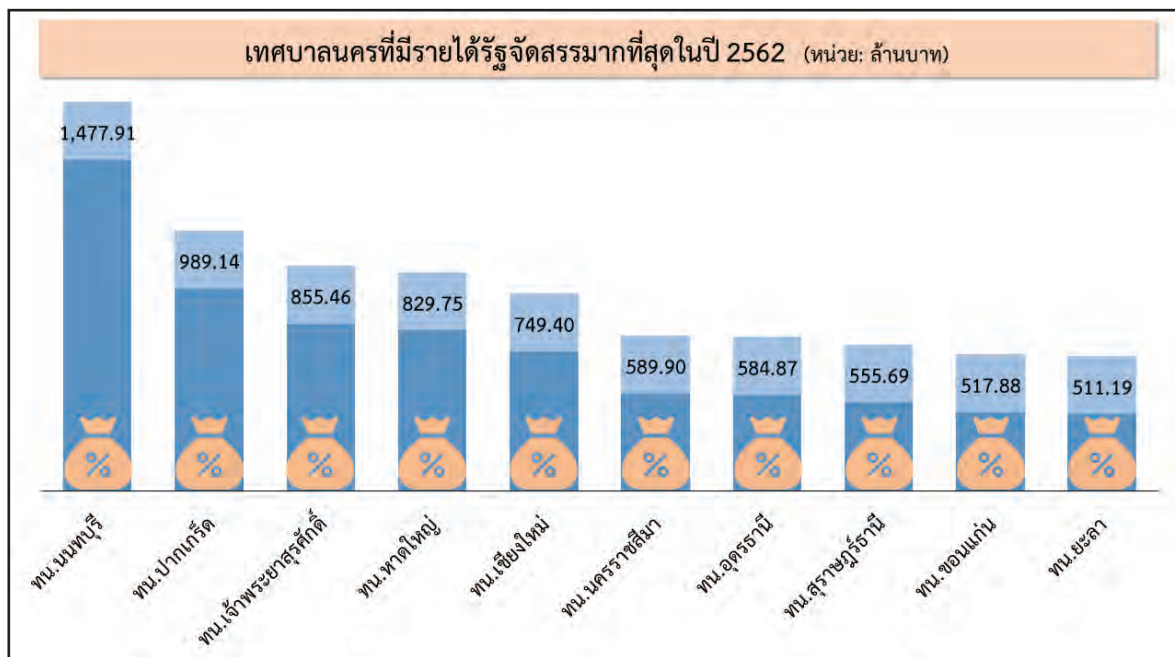

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● ประเภทเทศบาลนคร

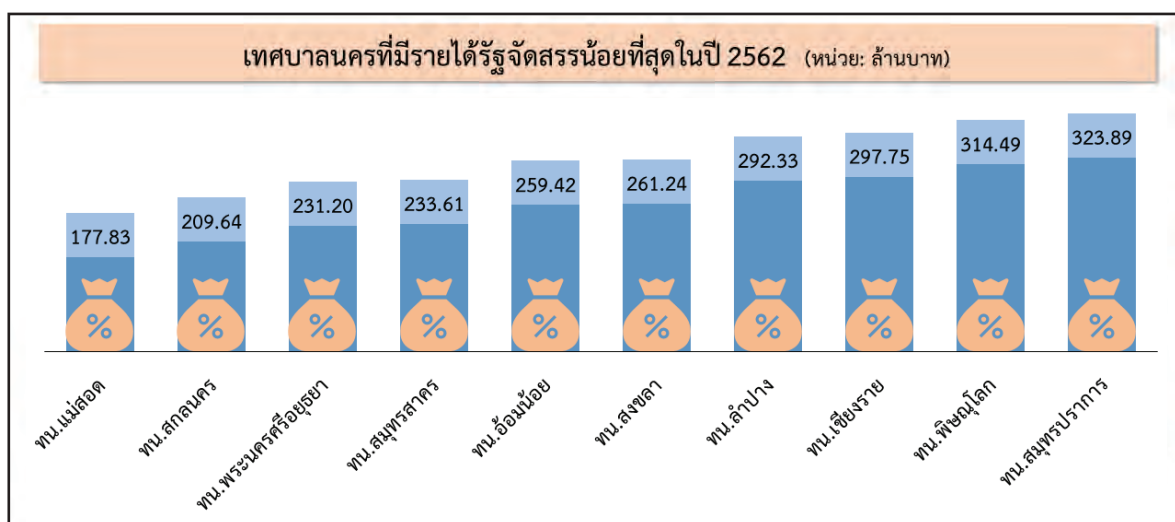
เทศบาลนครที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด คือ เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 1,477.91 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.4493 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด ขณะที่เทศบาลนครที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด คือ เทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 177.83 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0541 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-70 เทศบาลนครที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-71 เทศบาลนครที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

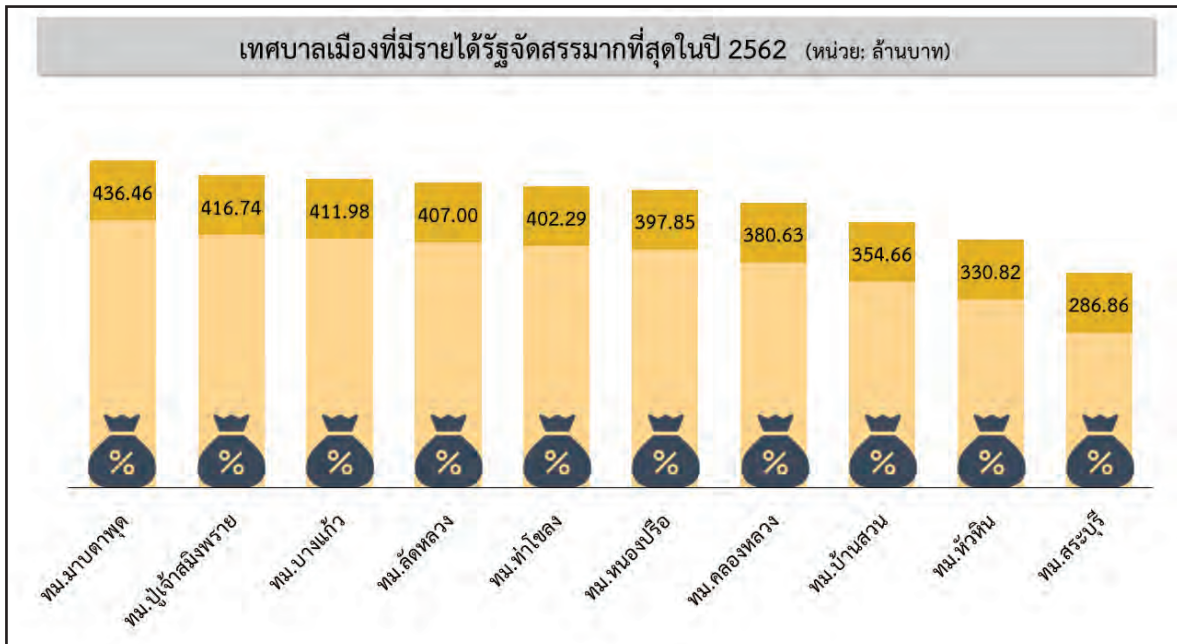

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● ประเภทเทศบาลเมือง

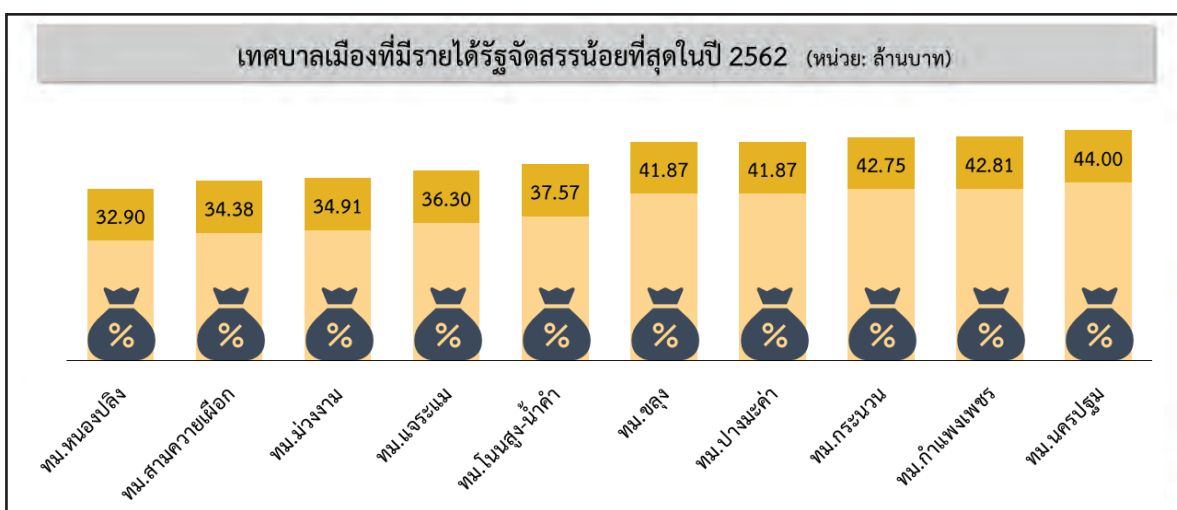
เทศบาลเมืองที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด คือ เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 436.46 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.1327 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด ขณะที่เทศบาลเมืองที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด คือ เทศบาลเมืองหนองปลิง จังหวัดกำแพงเพชร มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 32.90 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-72 เทศบาลเมืองที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-73 เทศบาลเมืองที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

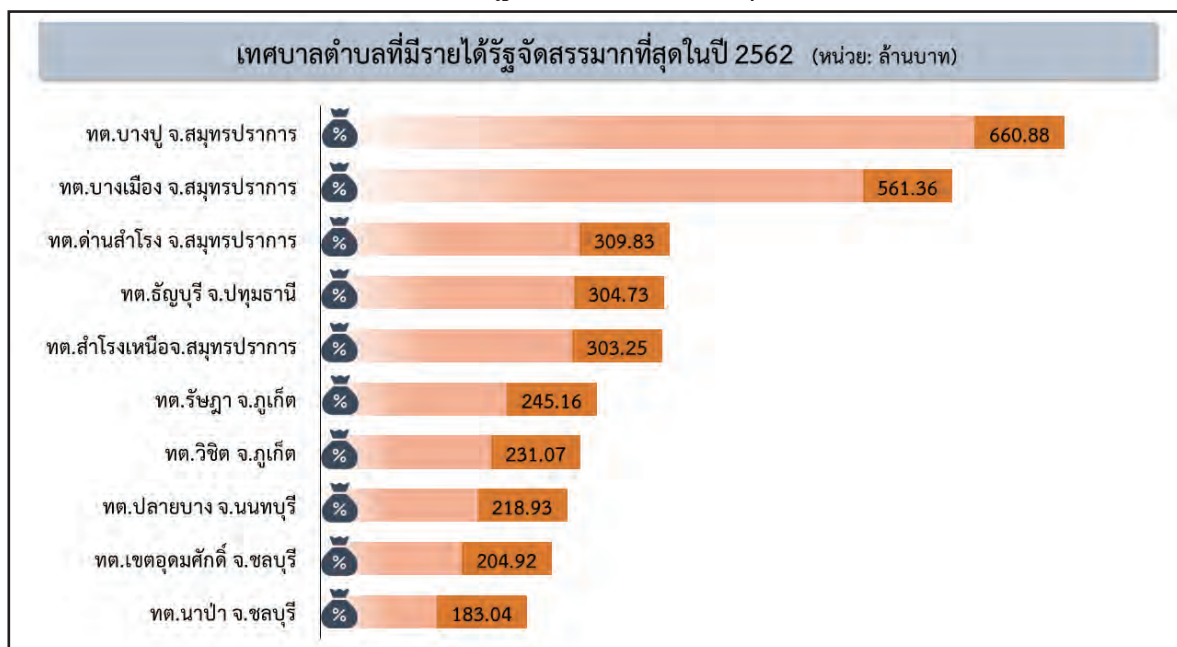

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● ประเภทเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด คือ เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 660.88 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.2009 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด ขณะที่เทศบาลตำบลที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 11.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0034 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-74 เทศบาลตำบลที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-75 เทศบาลตำบลที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

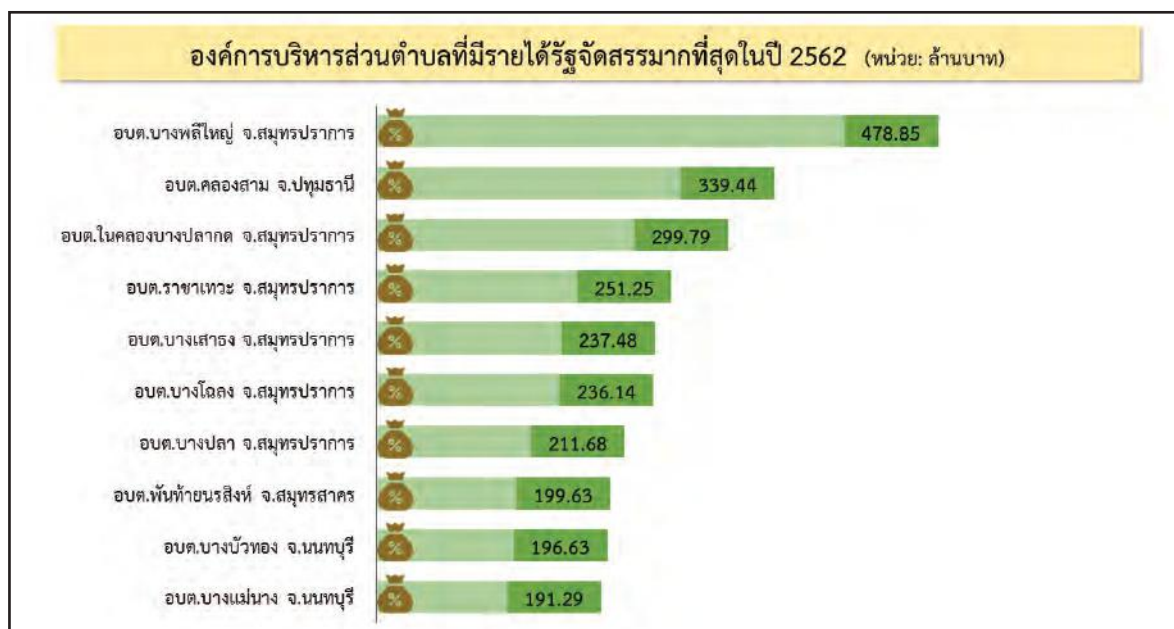

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(3) องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 478.85 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.1456 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี มีรายได้จากรัฐจัดสรร จำนวน 11.41 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0035 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-76 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้มากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 2-77 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้รัฐบาลจัดสรรให้น้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

4.3.3 รายได้จากเงินอุดหนุน

ในแต่ละปีรัฐบาลได้มีการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเงินกว่า 2 แสนล้านบาท เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณะในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศมีศักยภาพที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ด้วยเหตุนี้เงินอุดหนุนจึงถือเป็นกลไกสำคัญสำหรับการบริหารงานและการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

เงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ เงินอุดหนุนทั่วไป (General purpose) และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (Specific purpose) โดยเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจะเป็นงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมเฉพาะกรณี ซึ่งมักจะเป็นการจัดสรรอย่างมีเงื่อนไขโดยให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเป็นรายพื้นที่ ส่วนเงินอุดหนุนทั่วไปนั้นจะให้อิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐจะจัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศตามสัดส่วนจำนวนประชากรรายหัวในพื้นที่

ในปีงบประมาณ 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล รวมทั้งสิ้น 275,803.82 ล้านบาท จากรายได้รวมทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 671,426.76 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 41.07 ของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด เมื่อจำแนกสัดส่วนรายได้จากเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้จากเงินอุดหนุนในสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.54 ของรายได้ทั้งหมด รองลงมา เป็นเทศบาลมีรายได้จากเงินอุดหนุน คิดเป็นร้อยละ 44.00 ของรายได้ทั้งหมด

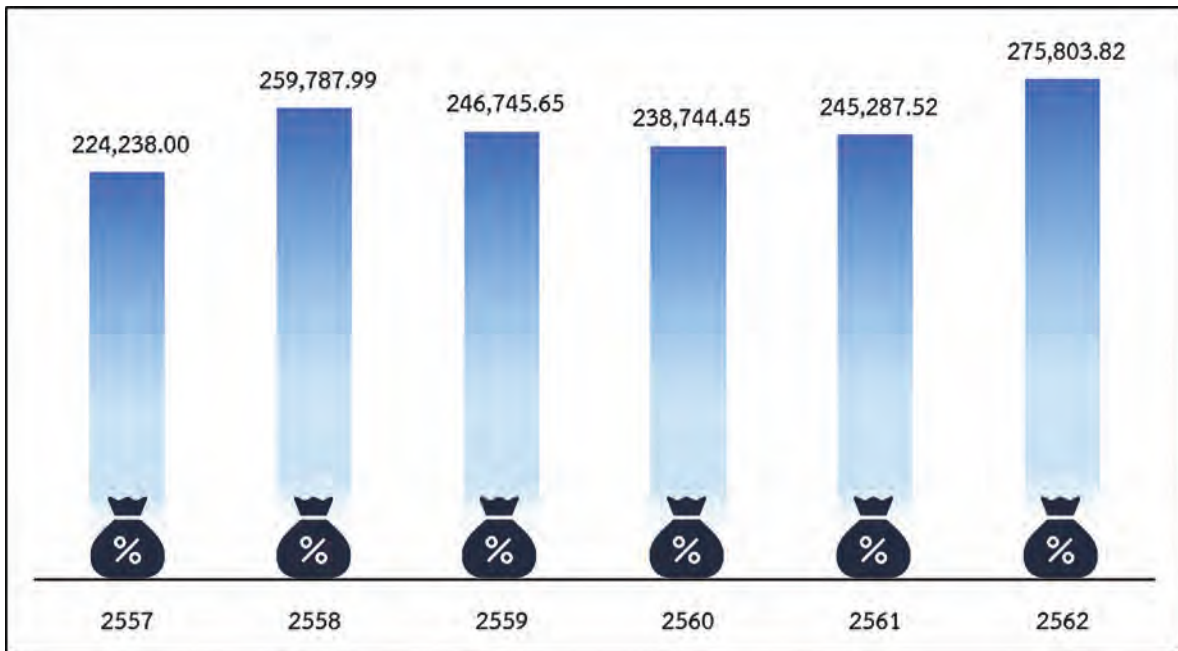
ตารางที่ 2-39 สัดส่วนรายได้จากเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ปี 2562

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน	รายได้ทั้งหมด (ล้านบาท)	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	ร้อยละของเงินอุดหนุนต่อรายได้ทั้งหมด
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	79,357.72	29,441.25	37.10
เทศบาล	2,472	232,355.72	102,256.00	44.00
องค์การบริหารส่วนตำบล	5,300	252,032.40	122,346.41	48.54
กรุงเทพมหานคร	1	103,377.94	20,021.00	19.36
เมืองพัทยา	1	4,302.99	1,739.15	40.41
รายได้ที่รัฐจัดสรร	7,850	671,426.76	275,803.82	41.07

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

เมื่อพิจารณาแนวโน้มรายได้จากเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2562 พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 เงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.00 จากปี พ.ศ. 2557 และในปี พ.ศ. 2563 คาดว่าทิศทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างลำบาก เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม

แผนภาพที่ 2-78 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเงินอุดหนุน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2562

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งในปีงบประมาณ 2564 เรื่องการของบประมาณประเภทเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โดยตรง เพื่อมุ่งกระจายงบประมาณไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 29 ระบุว่า การขอตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเงินอุดหนุนสำหรับดำเนินการโดยทั่วไป หรือดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ด้วยเหตุนี้จึงมีผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 7,852 แห่ง จะต้องเป็นหน่วยรับงบประมาณโดยตรง ไม่จำเป็นต้องยื่นของบประมาณผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอีกต่อไป²³

เดิมที่การของบประมาณประเภทเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องยื่นคำขอของบประมาณรายจ่ายเพื่อตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีไว้ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จากนั้น

²³ อ่างอิง : กระทรวงมหาดไทย. (30 มิถุนายน 2563). แนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2564 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0808.2/ว 3842.

เสนอตั้งงบประมาณผ่านโครงสร้างท้องถิ่นจังหวัดไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด และส่งผ่านต่อไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อส่งคำขอของงบประมาณไปยังสำนักงบประมาณ หากแต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดรายละเอียดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องยื่นคำขอของงบประมาณรายจ่ายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เหตุผลสำคัญของการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถของบประมาณโดยตรงนั้นเกิดจากวิสัยทัศน์ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรงบประมาณและเงินอุดหนุนอยู่แล้ว เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการกระจายเงินลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและลดขั้นตอนที่ยุกยากลงอีกด้วย จึงเห็นควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยรับงบประมาณโดยตรง

ในปี พ.ศ. 2563 รัฐบาลได้มีการนำร่องให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จำนวน 76 แห่งเปลี่ยนไปใช้วิธีการของงบประมาณโดยตรง ส่วนเทศบาลนครและเทศบาลเมือง จำนวน 209 แห่ง จะเริ่มใช้วิธีการงบประมาณดังกล่าวในปี พ.ศ. 2564 ส่วนเทศบาลตำบล จำนวน 2,233 แห่งนั้นจะเริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2565 และสุดท้ายเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5,332 แห่งจะเริ่มใช้วิธีการงบประมาณดังกล่าวในปี พ.ศ. 2566 ตามลำดับ

จากข้อมูลตัวเลขงบประมาณปี 2564 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจำนวน 322,250.40 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2563 ที่ได้รับจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจำนวน 306,988.20 ล้านบาท หรือกล่าวได้ว่า ในปีงบประมาณ 2564 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้น 15,262,20 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 5.00 จากเงินอุดหนุนของปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 2-40 แสดงการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2563-2564

รายการ	ปีงบประมาณ (ล้านบาท)		เพิ่ม/ลด	
	2563	2564	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละ
1. รายได้สุทธิของรัฐบาล (ไม่รวมเงินกู้)	2,731,000.00	2,677,000.00	-54,000.00	-2.00
2. รายได้ของ อปท.	803,864.20	789,803.30	-14,060.90	-1.70
- รายได้ที่ อปท. จัดเก็บเอง+รัฐจัดเก็บให้+รัฐแบ่งให้	496,876.00	467,552.90	-29,323.10	-5.90
- เงินอุดหนุน อปท.	306,988.20	322,250.40	15,262.20	+5.00

ที่มา: สำนักงบประมาณ. ตัวเลขงบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.

ปีงบประมาณ พ.ศ.2564 รัฐบาลได้จัดสรรรายได้จากเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 7,852 แห่ง รวมทั้งสิ้น 322,250.40 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.80 ของรายได้ที่รัฐจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดที่จำนวน 789,803.30 ล้านบาท โดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้²⁴

²⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รายงานการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ใน คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. หน้า 11.

1) การจัดสรรเงินอุดหนุนผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ เทศบาลตำบล จำนวน 2,238 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5,322 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 226,450 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ.2563 จำนวน 9,879.30 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.60)

2) การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา จำนวนทั้งสิ้น 93,152.90 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 2,735.50 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.00)

ตารางที่ 2-41 เปรียบเทียบการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อปท. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2564

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน (แห่ง)	ปีงบประมาณ (ล้านบาท)		เพิ่ม/ลด	
		2563	2564	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละ
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	27,942.20	28,797.80	+855.60	+3.10%
เทศบาลนคร	30	12,993.50	13,393.40	+399.90	+3.10%
เทศบาลเมือง	184	24,468.40	24,896.90	+428.50	+1.80%
กรุงเทพมหานคร	1	23,097.80	24,084.10	+986.30	+4.30%
เมืองพัทยา	1	1,915.50	1,980.70	+65.20	+3.40%
รวมทั้งสิ้น	292	90,417.40	93,152.90	+2,725.50	+3.00%

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รายงานการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ใน คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. หน้า 11.

3) การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่กองทุนประชารัฐสวัสดิการเพื่อเศรษฐกิจฐานรากและสังคม จำนวน 2,647.40 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มเบี้ยผู้พิการที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 200 บาทต่อคนต่อเดือน (จากเดิมคนละ 800 บาทต่อคนต่อเดือน เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน)

ตารางที่ 2-42 ตารางสรุปการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2564

การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อปท.	ปีงบประมาณ (ล้านบาท)		เพิ่ม/ลด	
	2563	2564	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละ
1) การจัดสรรเงินอุดหนุนผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (เทศบาลตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล)	216,570.80	226,450.00	15,262.10	+5.00%
2) อปท. เป็นหน่วยรับงบประมาณโดยตรง	90,417.40	93,152.90	+2,725.50	+3.00%
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด ²⁵	27,942.20	28,797.80	+855.60	+3.10%
- เทศบาลนคร	12,993.50	13,393.40	+399.90	+3.10%
- เทศบาลเมือง	24,468.40	24,896.90	+428.50	+1.80%
- กรุงเทพมหานคร	23,097.80	24,084.10	+986.30	+4.30%
- เมืองพัทยา	1,915.50	1,980.70	+65.20	+3.40%
3) การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่กองทุนประชาชาติ	-	2,647.40	2,647.40	+100%
รวมทั้งสิ้น	306,988.20	322,250.40	15,262.10	+5.00%

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รายงานการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ใน คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. หน้า 11.

รายได้จากเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด - น้อยที่สุดในปีงบประมาณ 2562

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ได้รับเงินอุดหนุน จำนวน 20,020.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.26 ของเงินอุดหนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลหนองหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับเงินอุดหนุน 2.23 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.00081 ของเงินอุดหนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

²⁵ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนในปีงบประมาณ พ.ศ.2564 รวมทั้งสิ้น 28,797.84 ล้านบาท แบ่งออกเป็น เงินอุดหนุนทั่วไป 25,981.23 ล้านบาท และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ 2,816.60 ล้านบาท อย่างไรก็ตามเมืององค์การบริหารส่วนจังหวัด 7 แห่ง ที่ไม่ได้รับจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ได้แก่ อบจ.สิงห์บุรี/นนทบุรี/สมุทรปราการ/สมุทรสาคร/ภูเก็ต/พะเยา/เพชรบูรณ์ ทำให้ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

ตารางที่ 2-43 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุนทั้งหมด (ร้อยละ)
1	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพฯ	20,020.99	7.26
2	องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา	นครราชสีมา	2,296.77	0.83
3	เมืองพัทยา	ชลบุรี	1,739.15	0.63
4	องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	1,274.70	0.46
5	องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ	ชัยภูมิ	1,100.44	0.39
6	องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	1,073.57	0.38
7	องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์	กาฬสินธุ์	942.41	0.34
8	องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	ขอนแก่น	937.76	0.34
9	องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี	นนทบุรี	803.73	0.29
10	องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	มหาสารคาม	783.64	0.28

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-44 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุนทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลตำบลหนองหลวง	ร้อยเอ็ด	2.23	0.00081
2	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำส้ม	อยุธยา	2.54	0.00092
3	องค์การบริหารส่วนตำบลเสาดิน	แม่ฮ่องสอน	2.55	0.00092
4	องค์การบริหารส่วนตำบลอุตะเถา	ชัยนาท	2.56	0.00093
5	องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย	ปราจีนบุรี	2.61	0.00094
6	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนิคมยตรา	สมุทรปราการ	2.61	0.00094
7	องค์การบริหารส่วนตำบลเปือ	น่าน	2.68	0.00097
8	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง	นครนายก	2.68	0.00097
9	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระเบียน	ลพบุรี	2.69	0.00097
10	องค์การบริหารส่วนตำบลบางมัญ	สิงห์บุรี	2.71	0.00098

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา มีรายได้จากเงินอุดหนุน จำนวน 2,296.77 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.83 ของรายได้จากเงินอุดหนุนทั้งหมด ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง มีรายได้จากเงินอุดหนุน จำนวน 126.79 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.045 ของรายได้จากเงินอุดหนุนทั้งหมด

ตารางที่ 2-45 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุนทั้งหมด (ร้อยละ)
1	องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา	นครราชสีมา	2,296.77	0.83
2	องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	1,274.70	0.46
3	องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ	ชัยภูมิ	1,100.44	0.40
4	องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	1,073.57	0.38
5	องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์	กาฬสินธุ์	942.41	0.34
6	องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	ขอนแก่น	937.76	0.34
7	องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี	นนทบุรี	803.73	0.29
8	องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	มหาสารคาม	783.64	0.28
9	องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	อุดรธานี	647.81	0.23
10	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร	สกลนคร	621.73	0.22

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-46 องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุน ทั้งหมด (ร้อยละ)
1	องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง	ระนอง	126.79	0.045
2	องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด	ตราด	137.15	0.049
3	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม	สมุทรสงคราม	138.63	0.050
4	องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก	นครนายก	146.46	0.053
5	องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	150.40	0.054
6	องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี	เพชรบุรี	155.04	0.056
7	องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา	พังงา	165.70	0.060
8	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี	สิงห์บุรี	167.47	0.061
9	องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่	กระบี่	168.49	0.061
10	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล	สตูล	168.70	0.061

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(2) เทศบาล

เทศบาลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด คือ เทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัด นครศรีธรรมราช มีรายได้จากเงินอุดหนุน จำนวน 724.58 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.263 ของรายได้จากเงินอุดหนุนทั้งหมด ขณะที่เทศบาลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลหนองหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด มีรายได้จากเงินอุดหนุน จำนวน 2.23 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0008 ของรายได้จากเงินอุดหนุนทั้งหมด

ตารางที่ 2-47 เทศบาลที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุน ทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	724.58	0.263
2	เทศบาลนครขอนแก่น	ขอนแก่น	720.03	0.261
3	เทศบาลนครนนทบุรี	นนทบุรี	715.44	0.260
4	เทศบาลนครอุดรธานี	อุดรธานี	711.61	0.258
5	เทศบาลนครหาดใหญ่	สงขลา	685.62	0.248
6	เทศบาลนครนครราชสีมา	นครราชสีมา	602.88	0.218
7	เทศบาลนครเชียงใหม่	เชียงใหม่	584.51	0.211
8	เทศบาลนครนครปฐม	นครปฐม	560.48	0.203
9	เทศบาลนครเชียงราย	เชียงราย	513.37	0.186
10	เทศบาลนครนครสวรรค์	นครสวรรค์	499.88	0.181

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-48 เทศบาลที่ได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุน ทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลตำบลหนองหลวง	ร้อยเอ็ด	2.23	0.0008
2	เทศบาลตำบลประตูป่า	ลำพูน	2.91	0.0010
3	เทศบาลตำบลบ้านค่ายพัฒนา	ระยอง	2.96	0.0010
4	เทศบาลตำบลภูไฉง	ชลบุรี	3.18	0.0011
5	เทศบาลตำบลหนองขนาน	เพชรบุรี	3.67	0.0013
6	เทศบาลตำบลศรีถ้อย	พะเยา	4.71	0.0017
7	เทศบาลตำบลนาหวาง	นครศรีธรรมราช	5.49	0.0020
8	เทศบาลตำบลบางกระบือ	สมุทรสงคราม	6.08	0.0022
9	เทศบาลตำบลบางน้ำเปรี้ยว	ฉะเชิงเทรา	6.23	0.0022
10	เทศบาลตำบลหนองแก	หนองบัวลำภู	6.48	0.0023

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● **เทศบาลนคร**

เทศบาลนครที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด คือ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายได้จากเงินอุดหนุน จำนวน 724.58 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.263 ของรายได้จากเงินอุดหนุนทั้งหมด ขณะที่เทศบาลนครที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยที่สุด คือ เทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายได้จากเงินอุดหนุน จำนวน 201.57 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.073 ของรายได้จากเงินอุดหนุนทั้งหมด

ตารางที่ 2-49 เทศบาลนครที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุนทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลนครนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	724.58	0.263
2	เทศบาลนครขอนแก่น	ขอนแก่น	720.03	0.261
3	เทศบาลนครนนทบุรี	นนทบุรี	715.44	0.260
4	เทศบาลนครอุดรธานี	อุดรธานี	711.61	0.258
5	เทศบาลนครหาดใหญ่	สงขลา	685.62	0.248
6	เทศบาลนครนครราชสีมา	นครราชสีมา	602.88	0.218
7	เทศบาลนครเชียงใหม่	เชียงใหม่	584.51	0.211
8	เทศบาลนครนครปฐม	นครปฐม	560.48	0.203
9	เทศบาลนครเชียงราย	เชียงราย	513.37	0.186
10	เทศบาลนครนครสวรรค์	นครสวรรค์	499.88	0.181

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-50 เทศบาลนครที่มีได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุน ทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลนครเกาะสมุย	สุราษฎร์ธานี	201.57	0.073
2	เทศบาลนครรังสิต	ปทุมธานี	203.64	0.073
3	เทศบาลนครอ้อมน้อย	สมุทรสาคร	217.16	0.078
4	เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์	ชลบุรี	243.92	0.088
5	เทศบาลนครสกลนคร	สกลนคร	264.32	0.095
6	เทศบาลนครแหลมฉบัง	ชลบุรี	269.13	0.097
7	เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	289.52	0.104
8	เทศบาลนครสมุทรปราการ	สมุทรปราการ	309.10	0.112
9	เทศบาลนครพิษณุโลก	พิษณุโลก	327.96	0.120
10	เทศบาลนครลำปาง	ลำปาง	337.97	0.122

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● เทศบาลเมือง

เทศบาลเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด คือ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จำนวน 400.65 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.145 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด ขณะที่เทศบาลเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยที่สุด คือ เทศบาลเมืองสามควายเผือก จังหวัดนครปฐม ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จำนวน 22.55 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.008 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด

ตารางที่ 2-51 เทศบาลเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุนทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	400.65	0.145
2	เทศบาลเมืองราชบุรี	ราชบุรี	367.99	0.133
3	เทศบาลเมืองพัทลุง	พัทลุง	355.47	0.128
4	เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์	อุดรดิตถ์	350.31	0.127
5	เทศบาลเมืองสระบุรี	สระบุรี	336.70	0.122
6	เทศบาลเมืองหนองคาย	หนองคาย	320.87	0.116
7	เทศบาลเมืองนราธิวาส	นราธิวาส	311.92	0.113
8	เทศบาลเมืองปัตตานี	ปัตตานี	306.50	0.111
9	เทศบาลเมืองชะอำ	เพชรบุรี	286.74	0.104
10	เทศบาลเมืองสุโขทัย	สุโขทัย	284.86	0.103

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-52 เทศบาลเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุนทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลเมืองสามค้ายเผือก	นครปฐม	22.55	0.008
2	เทศบาลเมืองนครปฐม	นครปฐม	24.58	0.009
3	เทศบาลเมืองโนนสูง-น้ำคำ	อุดรธานี	25.85	0.009
4	เทศบาลเมืองเสนา	พระนครศรีอยุธยา	29.59	0.011
5	เทศบาลเมืองกระนวน	ขอนแก่น	29.75	0.011
6	เทศบาลเมืองพิชัย	ลำปาง	33.39	0.012
7	เทศบาลเมืองหนองปลิง	กำแพงเพชร	34.79	0.013
8	เทศบาลเมืองผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	35.20	0.013
9	เทศบาลเมืองแจระแม	อุบลราชธานี	35.38	0.013
10	เทศบาลเมืองดอนสัก	สุราษฎร์ธานี	36.51	0.013

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

● เทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด คือ เทศบาลตำบลแม่กุ จังหวัดตาก ได้รับเงินอุดหนุน จำนวน 313.30 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.113 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด ขณะที่เทศบาลตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลหนองหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับเงินอุดหนุน จำนวน 2.23 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0008 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด

ตารางที่ 2-53 เทศบาลตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุนทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลตำบลแม่กุ	ตาก	313.30	0.113
2	เทศบาลตำบลบางปู	สมุทรปราการ	261.63	0.094
3	เทศบาลตำบลบางศรีเมือง	สมุทรปราการ	234.11	0.084
4	เทศบาลตำบลหนองแค	สระบุรี	148.57	0.053
5	เทศบาลตำบลด่านสำโรง	สมุทรปราการ	137.12	0.049
6	เทศบาลตำบลปลายบาง	นนทบุรี	135.77	0.049
7	เทศบาลตำบลทาสบชัย	ลำพูน	125.40	0.045
8	เทศบาลตำบลัญบุรี	ปทุมธานี	114.67	0.041
9	เทศบาลตำบลพรุไฉน	พังงา	113.99	0.041
10	เทศบาลตำบลสนามไชย	จันทบุรี	113.09	0.041

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-54 เทศบาลตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุน ทั้งหมด (ร้อยละ)
1	เทศบาลตำบลหนองหลวง	ร้อยเอ็ด	2.23	0.0008
2	เทศบาลตำบลประตู่ป่า	ลำพูน	2.91	0.0010
3	เทศบาลตำบลบ้านค่ายพัฒนา	ระยอง	2.96	0.0010
4	เทศบาลตำบลกุฎโง้ง	ชลบุรี	3.18	0.0011
5	เทศบาลตำบลหนองขนาน	เพชรบุรี	3.67	0.0013
6	เทศบาลตำบลศรีถ้อย	พะเยา	4.71	0.0017
7	เทศบาลตำบลนาแหร่ง	นครศรีธรรมราช	5.49	0.0020
8	เทศบาลตำบลบางกระบือ	สมุทรสงคราม	6.08	0.0022
9	เทศบาลตำบลบางน้ำเปรี้ยว	ฉะเชิงเทรา	6.23	0.0022
10	เทศบาลตำบลหนองแก	หนองบัวลำภู	6.48	0.0023

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

(3) องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม จังหวัดปทุมธานี ได้รับเงินอุดหนุน จำนวน 122.05 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0442 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำส้ม จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับเงินอุดหนุน จำนวน 2.54 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.0009 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด

ตารางที่ 2-55 องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุน ทั้งหมด (ร้อยละ)
1	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม	ปทุมธานี	122.05	0.0442
2	องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่	สมุทรปราการ	115.29	0.0418
3	องค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด	สมุทรปราการ	97.53	0.0353
4	องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากระดาน	ฉะเชิงเทรา	94.98	0.0344
5	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา	นครศรีธรรมราช	87.38	0.0316
6	องค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว	ชุมพร	87.18	0.0316
7	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตะเกรา	ฉะเชิงเทรา	81.44	0.0295
8	องค์การบริหารส่วนตำบลละงู	สตูล	80.11	0.0290
9	องค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่	สมุทรปราการ	79.03	0.0286
10	องค์การบริหารส่วนตำบลนอกเมือง	สุรินทร์	76.49	0.0277

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-56 องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุด 10 ลำดับแรกในปี 2562

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จังหวัด	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	เงินอุดหนุนของ อปท. ต่อรายได้เงินอุดหนุน ทั้งหมด (ร้อยละ)
1	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำส้ม	อยุธยา	2.54	0.0009
2	องค์การบริหารส่วนตำบลเสาหิน	แม่ฮ่องสอน	2.55	0.0009
3	องค์การบริหารส่วนตำบลอุ้อะเถา	ชัยนาท	2.56	0.0009
4	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนิมยตรา	สมุทรปราการ	2.61	0.0009
5	องค์การบริหารส่วนตำบลเปือ	น่าน	2.68	0.0009
6	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง	นครนายก	2.68	0.0009
7	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระเบียน	ลพบุรี	2.69	0.0009
8	องค์การบริหารส่วนตำบลบางมัญ	สิงห์บุรี	2.71	0.0009
9	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป้า	เชียงใหม่	2.74	0.0009
10	องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย	สุราษฎร์ธานี	2.80	0.0010

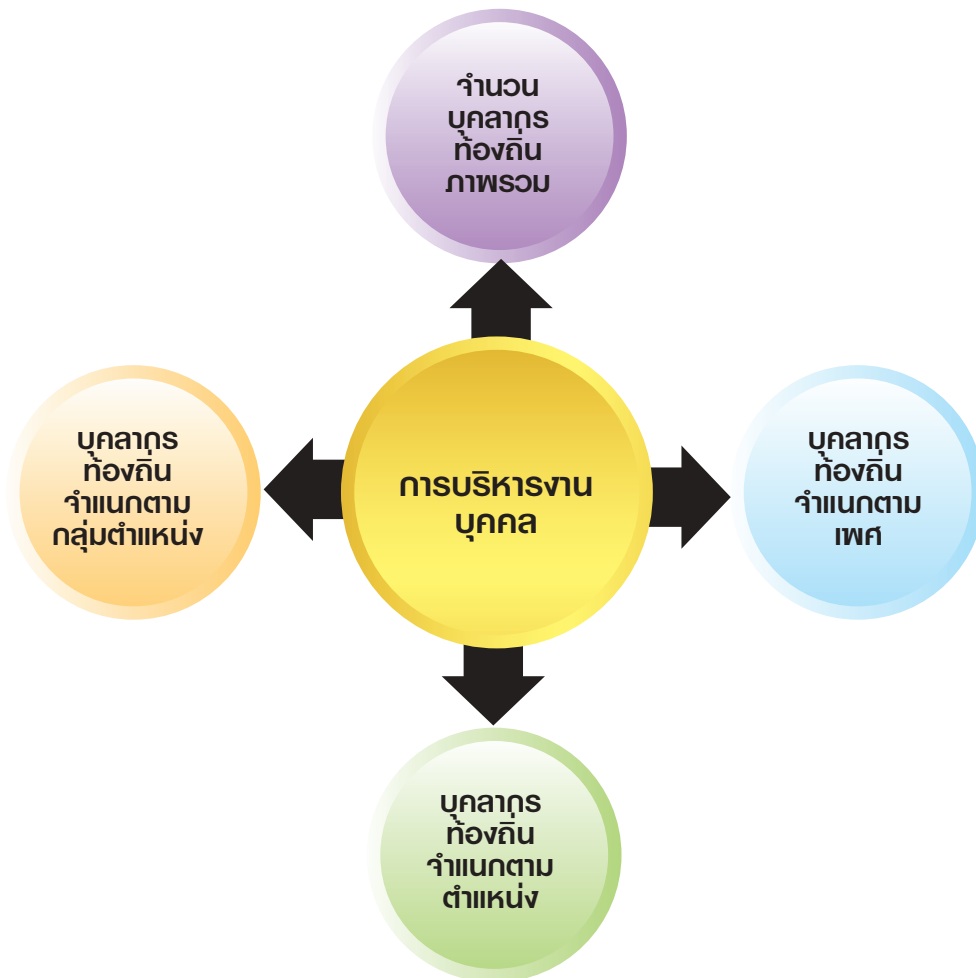
ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, “ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562”, สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/money/index.jsp> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ด้านการบริหารงานบุคคล

4. ด้านการบริหารงานบุคคล

สถานการณ์ด้านการบริหารงานบุคคลแสดงให้เห็นถึงจำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดและจำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท รวมถึงสัดส่วนของบุคลากรท้องถิ่นเทียบกับบุคลากรภาครัฐ ตลอดจนสัดส่วนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำแนกตามเพศและประเภทตำแหน่ง

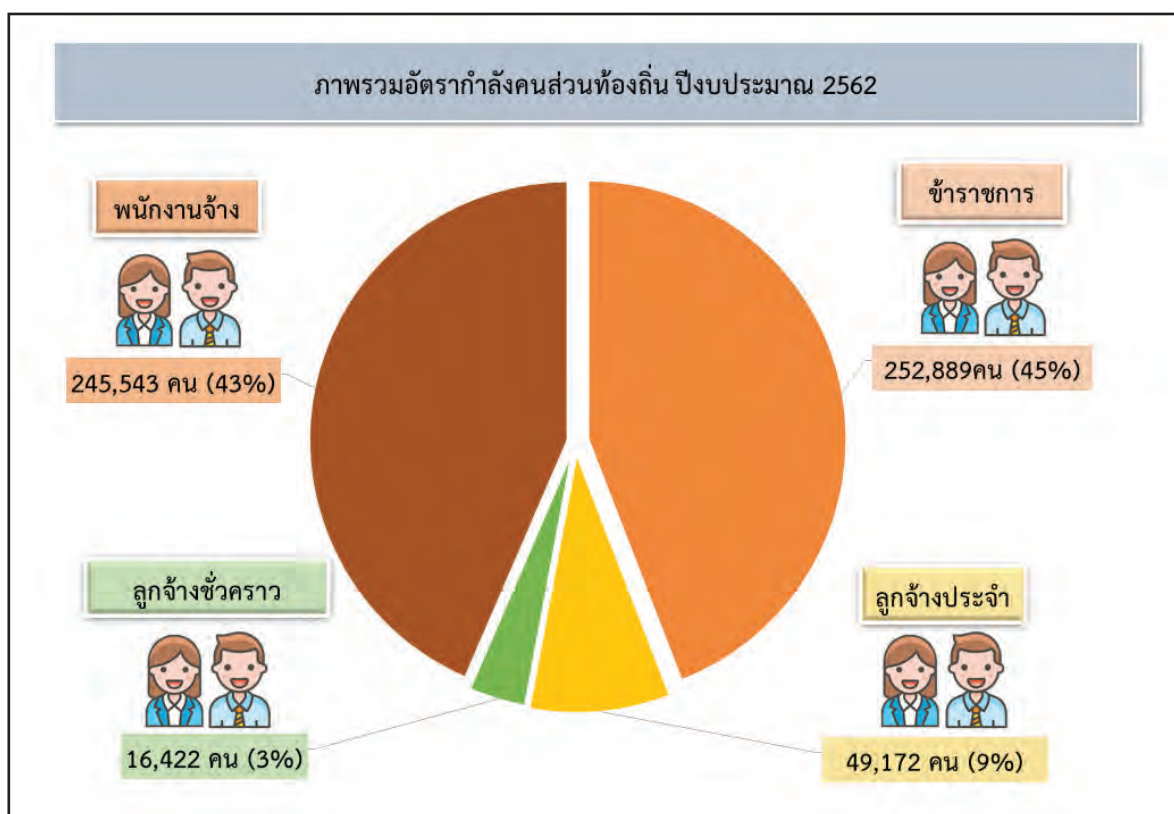
สถานการณ์ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน

4.1 ภาพรวมบุคลากรท้องถิ่น

ในปี 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร (ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างชั่วคราว และพนักงานจ้าง) รวมทั้งสิ้น 564,026 คน สามารถจำแนกออกเป็นประเภทกำลังคนส่วนท้องถิ่นได้แก่ ข้าราชการ มีกำลังคนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.84 ของกำลังคนส่วนท้องถิ่นทั้งหมด รองลงมาคือพนักงานจ้าง คิดเป็นร้อยละ 43.53 ของกำลังคนส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ซึ่งถือว่าจำนวนพนักงานจ้างมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถัดมาคือ ลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 8.72 และลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งมีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.91 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2-79 ภาพรวมอัตรากำลังคนส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2562

ที่มา: สำนักงานพัฒนาระบบงานตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ. “กำลังคนภาครัฐผู้พลเรือน 2562”.

สืบค้นจาก <http://www.ocsc.go.th> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-57 จำนวนภาพรวมอัตรากำลังคนส่วนท้องถิ่น ปี 2562

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ข้าราชการ	ลูกจ้างประจำ		ลูกจ้างชั่วคราว		พนักงานจ้าง
		เงินใน	เงินนอก	เงินในงบบุคลากร	เงินในอื่นๆ	
กรุงเทพมหานคร	36,123	33,790	1,021	14,421	2,001	-
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	10,808	-	1,117	-	-	14,525
องค์การบริหารส่วนตำบล	80,450	-	3,883	-	-	90,093
เทศบาล	67,824	-	8,606	-	-	111,592
สถานศึกษาส่วนท้องถิ่น	57,684	755	-	-	-	29,333
รวมทั้งสิ้น	252,889	34,545	14,627	14,421	2,001	245,543

ที่มา: สำนักงานพัฒนาระบบงานตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ. “กำลังคนภาครัฐผู้พลเรือน 2562”. สืบค้นจาก <http://www.ocsc.go.th> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ตารางที่ 2-58 จำนวนข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ตำแหน่ง		จำนวนบุคลากรปัจจุบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	1,172,708	78.82	1,086,100	81.11
ข้าราชการพลเรือนสามัญ	427,453	28.73	395,900	29.57
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	465,326	31.28	426,849	32.88
ข้าราชการพลเรือนในอุดมศึกษา	14,369	0.97	14,369	1.08
ข้าราชการรัฐสภาสามัญ	3,466	0.23	3,055	0.23
ข้าราชการตำรวจ	218,869	14.71	213,829	15.97
ข้าราชการอัยการ	4,157	0.28	3,861	0.29
ข้าราชการตุลาการ	8,575	0.58	4,773	0.36
ข้าราชการองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ	30,466	2.05	23,440	1.75
ข้าราชการส่วนท้องถิ่น	315,077	21.18	252,889	18.89
ข้าราชการกรุงเทพมหานคร	39,419	2.65	36,123	2.70
- ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ	23,467	1.58	21,185	1.58
- ข้าราชการกรุงเทพมหานคร	15,952	1.07	14,938	1.12
ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด	14,493	0.97	10,808	0.81
พนักงานส่วนตำบล	105,121	7.07	80,450	6.01
พนักงานเทศบาล	90,310	6.07	67,824	5.07
ครูส่วนท้องถิ่น	65,734	4.42	57,684	4.31
รวม	1,487,785	100.00	1,338,989	100.00

ที่มา: สำนักงานพัฒนาระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ. “กำลังคนภาครัฐฝ่ายพลเรือน 2562”. สืบค้นจาก <http://www.ocsc.go.th> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

4.2 จำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามเพศ

ในปี 2562 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 65.98 เมื่อพิจารณาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า ครูส่วนท้องถิ่นมีสัดส่วนบุคลากรเพศหญิงสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.63 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่นทั้งหมด นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบในแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ากรุงเทพมหานคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีสัดส่วนของบุคลากรเพศหญิงสูงเกินกว่าเพศชาย ถึงร้อยละ 69.74

ตารางที่ 2-59 จำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามเพศ

ประเภทข้าราชการ	2562				2561
	รวม	ชาย	หญิง	หญิง	หญิง
กรุงเทพมหานคร	36,123	10,932	25,191	69.74	69.78
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	10,808	4,323	6,485	60.00	62.85
องค์การบริหารส่วนตำบล	80,450	35,220	45,230	56.22	59.30
เทศบาล	67,824	27,259	40,565	59.81	59.26
สถานศึกษาส่วนท้องถิ่น	57,684	8,289	49,395	85.63	85.63
รวม	252,889	86,023	166,866	65.98	67.10

ที่มา: สำนักงานพัฒนาระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ., “กำลังคนภาครัฐฝ่ายพลเรือน 2562”. สืบค้นจาก <http://www.ocsc.go.th> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

4.3 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา

จากข้อมูลสถิติบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าบุคลากรโดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป หรือคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป และบุคลากรที่ทำงานในสถานศึกษาส่วนท้องถิ่นกว่าร้อยละ 99 มีระดับการศึกษาสูงตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 2-60 จำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา

ส่วนราชการ	2562						
	รวมทั้งหมด	ต่ำกว่าป.ตรี	ปริญญาตรีขึ้นไป				ป.ตรีขึ้นไป
			รวม	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก	
กรุงเทพมหานคร	36,123	5,654	30,469	21,708	8,651	110	84.35
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	10,808	145	10,663	7,350	3,281	32	98.66
องค์การบริหารส่วนตำบล	80,450	15,894	64,556	35,818	28,667	71	80.24
เทศบาล	67,824	15,996	51,828	29,799	21,918	111	76.42
สถานศึกษาส่วนท้องถิ่น	57,684	82	57,602	41,453	15,929	220	99.86
รวม	252,889	37,771	215,118	136,128	78,446	544	85.06

ที่มา: สำนักงานพัฒนาระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ., “กำลังคนภาครัฐฝ่ายพลเรือน 2562”. สืบค้นจาก <http://www.ocsc.go.th> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

4.4 จำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามกลุ่มตำแหน่ง

ในปี 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนบุคลากรในกลุ่มวิชาการมากที่สุด ขณะเดียวกัน ก็มีจำนวนบุคลากรกลุ่มบริหารท้องถิ่นน้อยที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 8.14 ของบุคลากรท้องถิ่นทุกกลุ่มตำแหน่ง

ตารางที่ 2-61 จำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามกลุ่มตำแหน่ง

ที่	ตำแหน่งประเภท	ระดับ (อัตรา)	กทม.	อบจ.	อบต.	เทศบาล
1	บริหารท้องถิ่น	สูง	31	77	13	4,404
		กลาง	-	106	3,918	3,604
		ต้น	46	-	3,583	121
		รวมทั้งสิ้น	77	183	7,514	8,129
2	อำนวยการท้องถิ่น	สูง	119	24	28	2,293
		กลาง	-	476	309	22,733
		ต้น	235	1,434	18,493	10
		รวมทั้งสิ้น	354	1,934	18,830	25,036
3	วิชาการ	ทรงคุณวุฒิ	1	-	-	-
		เชี่ยวชาญ	52	-	13	316
		ชำนาญการพิเศษ	1,507	68	12	12,966
		ชำนาญการ	4,244	2,822	18,842	8,061
		ปฏิบัติการ	5,532	1,734	13,793	568
		รวมทั้งสิ้น	11,336	4,624	32,660	21,911
4	ทั่วไป	อาวุโส	103	576	631	8,820
		ชำนาญงาน	6,289	1,990	12,239	3,751
		ปฏิบัติงาน	3,026	1,500	8,577	
		รวมทั้งสิ้น	9,418	4,066	21,477	12,571

ที่มา: สำนักงานพัฒนาระบบราชการและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ. “กำลังคนภาครัฐฝ่ายพลเรือน 2564”. สืบค้นจาก <http://www.ocsc.go.th> เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

ด้านธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ด้านธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สถิติการร้องเรียนและการชี้มูลความผิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถชี้วัดและสะท้อนมิติความเป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ซึ่งในด้านดังกล่าวนี้สามารถรวบรวมข้อมูลได้จากหน่วยงานต่างๆ ได้ดังนี้

<p>☞ สถิติเรื่องร้องเรียนและเรื่องตรวจสอบสืบสวน โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)</p>
<p>☞ สถิติเรื่องร้องเรียนและการชี้มูลความผิด โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)</p>
<p>☞ สถิติเรื่องร้องเรียนและเรื่องตรวจสอบสืบสวน โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)</p>
<p>☞ สถิติเรื่องร้องเรียนและการชี้มูลความผิด โดยศาลปกครอง</p>
<p>☞ 10 กรณีศึกษาคดีที่น่าสนใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>

5.1 สถิติเรื่องร้องเรียนและเรื่องตรวจสอบสืบสวน โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจเงินแผ่นดิน และตรวจผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานภาครัฐ ตั้งแต่กระบวนการจัดเก็บรายได้ การรับเงิน การจ่ายเงิน การใช้ประโยชน์ของทรัพย์สิน การเก็บรักษา ตลอดจนการบริหารทรัพย์สินและผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐ โดยการตรวจสอบว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และแผนปฏิบัติการของหน่วยงานหรือไม่ การใช้จ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐได้ก่อให้เกิดประโยชน์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เกิดความคุ้มค่า และเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลหรือไม่

การตรวจเงินแผ่นดิน ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้จำแนกลักษณะการตรวจสอบเป็น 3 กลุ่ม คือ

- การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Audit) เป็นการตรวจสอบรายงานการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงหรือไม่ เหตุเหตุต้องสงสัยว่าเกิดการทุจริตหรือเกิดข้อผิดพลาดหรือไม่

- การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance Audit) เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งครอบคลุมไปถึงการตรวจสอบการปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน

- การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Performance Audit) เป็นการตรวจสอบเพื่อนำเสนอข้อเท็จจริง และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

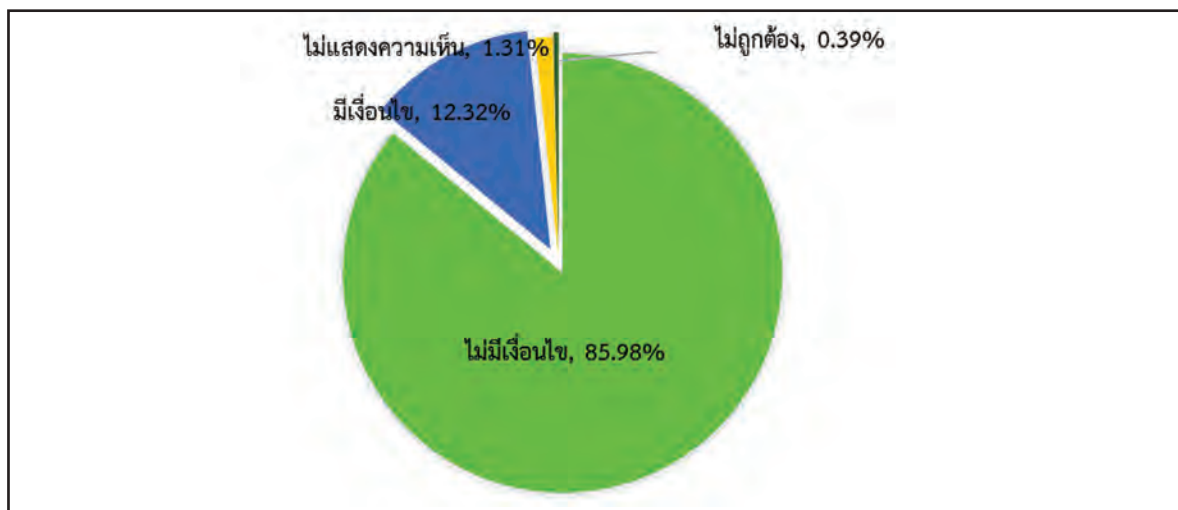
จากรายงานผลการตรวจเงินแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2562 - 2563 ในภาพรวมนั้น สตง. ได้สรุปผลสถิติการตรวจสอบที่พบข้อบกพร่อง/ข้อสังเกต จำนวนผลผลิตการตรวจสอบ และมูลค่าความเสียหายที่คิดเป็นตัวเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) การตรวจสอบทางการเงิน

จากการตรวจสอบรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2563 พบว่ามีผลการตรวจสอบแบบไม่มีเงื่อนไข จำนวน 6,760 รายการ คิดเป็นร้อยละ 85.98 รองลงมาเป็นการตรวจสอบแบบมีเงื่อนไข จำนวน 969 รายการ คิดเป็นร้อยละ 12.32 ถัดมาเป็นการตรวจสอบรายงานการเงินแบบไม่แสดงความเห็น จำนวน 103 รายการ คิดเป็นร้อยละ 1.31 และสุดท้ายเป็นผลการตรวจสอบรายงานการเงินแบบไม่ถูกต้อง จำนวน 30 รายการ คิดเป็นร้อยละ 0.39 ของรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

การตรวจสอบรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุแบบมีเงื่อนไข จำนวน 969 รายการนั้น สามารถจำแนกเป็น การแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขต่อรายงานการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด จำนวน 676 รายการ อันดับสองเป็นของเทศบาล จำนวน 277 รายการ และอันดับสามเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 13 รายการ ซึ่งประเด็นที่มีการแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขส่วนใหญ่เกือบทุกหน่วย คือ ประเด็นทรัพย์สินที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงินที่มีจำนวนเงินแตกต่างจากรายการทรัพย์สินตามทะเบียนคุมทรัพย์สิน หรือเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน หรือจดทะเบียนไม่ครบถ้วน รวมถึงการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้นี้มีมาอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การตรวจสอบรายงานการเงินของ สตง. มีการแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขต่อรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนภาพที่ 2-80 การแสดงความเห็นต่อรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2563

ที่มา: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. หน้า 57-60.

การตรวจสอบรายงานการเงินโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนหน่วยที่พบข้อสังเกต 1,987 หน่วย จากทั้งหมด 8,461 หน่วย โดยประเภทหน่วยงานที่มีสัดส่วนของการตรวจพบข้อสังเกตรายงานการเงินมากที่สุด คือ ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 55.12 ของจำนวนหน่วยที่เข้าตรวจสอบ รองลงมาคือ กองทุนและเงินหมุนเวียน คิดเป็นร้อยละ 36.26 ของจำนวนหน่วยที่เข้าตรวจสอบ ขณะที่การตรวจสอบรายงานการเงิน ในปี พ.ศ.2563 มีหน่วยเข้ารับการตรวจจำนวน 8,490 หน่วย ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างดำเนินการตรวจ

แผนภาพที่ 2-81 สถิติผลการตรวจสอบรายงานการเงิน โดย สตง. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2563

ประเภทหน่วยงาน	จำนวนหน่วยที่ สตง. เข้าตรวจสอบ		จำนวนหน่วยที่พบข้อสังเกต		ร้อยละของจำนวนหน่วยที่พบข้อสังเกต	
	2562	2563	2562	2563	2562	2563
ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	303	304	167	n/a	55.12	n/a
ราชการส่วนท้องถิ่น	7,837	7,849	1,750	n/a	22.32	n/a
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	n/a	28	n/a	36.84	n/a
- เทศบาล	2,437	n/a	499	n/a	20.47	n/a
- องค์การบริหารส่วนตำบล	5,322	n/a	1,221	n/a	22.94	n/a
- กรุงเทพมหานคร	1	n/a	1	n/a	100.00	n/a
- เมืองพัทยา	1	n/a	1	n/a	100.00	n/a
รัฐวิสาหกิจและบริษัทย่อย	108	108	14	n/a	12.96	n/a
กองทุนและเงินหมุนเวียน	91	104	33	n/a	36.26	n/a
หน่วยงานรัฐอื่นๆ	122	125	23	n/a	18.85	n/a
รวม	8,461	8,490	1,987	n/a	23.48	n/a

ที่มา: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ 2563.

2) การตรวจสอบการปฏิบัติงานตามกฎหมาย

การตรวจสอบการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ได้จำแนกการตรวจเงินแผ่นดินเป็น 4 ลักษณะงาน ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบสืบสวน การตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ และการตรวจสอบเชิงป้องกัน ซึ่งการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นประเด็นสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสนใจมากที่สุด นั่นคือ ประเด็นเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างนั่นเอง

จากรายงานผลการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐในปี 2563 โดย สตง. ซึ่งมุ่งเน้นตรวจสอบโครงการ/ประกาศ/สัญญาการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 1,846 หน่วย พบว่ามีข้อบกพร่องจำนวน 1,017 หน่วย โดยประเภทหน่วยงานที่มีสัดส่วนในการตรวจพบข้อบกพร่องการจัดซื้อจัดจ้างมากที่สุด คือ ราชการส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 59.28 ของจำนวนข้อบกพร่องที่ตรวจพบ รองลงมาคือ ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 50.31 และหน่วยงานรัฐอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 38.10 ของจำนวนข้อบกพร่องที่ตรวจพบ

ตารางที่ 2-62 สถิติผลการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง โดย สตง. ในปีงบประมาณ พ.ศ.2562 - 2563

ประเภทหน่วยงาน	จำนวนหน่วยที่ สตง. เข้าตรวจสอบ		จำนวนหน่วยที่พบข้อบกพร่อง		ร้อยละของจำนวนหน่วยที่พบข้อบกพร่อง	
	2562	2563	2562	2563	2562	2563
ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	541	648	264	326	48.80	50.31
ราชการส่วนท้องถิ่น	1,062	1,110	634	658	59.70	59.28
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด	73	49	60	25	82.19	51.02
- เทศบาล	520	434	316	249	60.77	57.37
- องค์การบริหารส่วนตำบล	467	625	256	383	54.82	61.28
- กรุงเทพมหานคร	1	1	1	1	100.00	100.00
- เมืองพัทยา	1	1	1	-	100.00	-
รัฐวิสาหกิจและบริษัทย่อย	40	46	10	17	25.00	36.96
กองทุนและเงินหมุนเวียน	1	-	-	-	-	-
หน่วยงานรัฐอื่นๆ	38	42	16	16	42.11	38.10
รวม	1,682	1,846	924	1,017	54.93	55.09

ที่มา: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. หน้า 52-118.

3) การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน

จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน 96 หน่วย พบว่า ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีจำนวนการตรวจสอบมากที่สุด 74 หน่วย รองลงมาเป็นราชการส่วนท้องถิ่น 20 หน่วย และรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นๆ จำนวน 1 หน่วยเท่ากัน

สำหรับราชการส่วนท้องถิ่นที่ถูกตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานนั้นมีจำนวน 20 หน่วยงาน สามารถจำแนกประเภทเรื่องที่ตรวจสอบด้านที่มากที่สุด คือ ด้านกฎหมาย 8 หน่วยงาน รองลงมาเป็นด้านอื่นๆ เช่น การบริหารจัดการรถสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ 7 หน่วยงาน ถัดมาเป็นด้านสิ่งแวดล้อม 3 หน่วยงาน และสุดท้ายเป็นด้านคมนาคม และด้านสาธารณสุขปโภค ด้านละ 1 หน่วยงานเท่ากัน

ตารางที่ 2-63 สถิติผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดย สตง. ในปี พ.ศ.2562

ประเภทหน่วยงาน	จำนวนหน่วยที่ สตง. เข้าตรวจสอบ	ร้อยละของจำนวนหน่วยที่ตรวจสอบ
ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	74	77.10
ราชการส่วนท้องถิ่น	20	20.82
- ด้านกฎหมาย	8	40.00
- ด้านอื่นๆ	7	35.00
- ด้านสิ่งแวดล้อม	3	15.00
- ด้านคมนาคม	1	5.00
- ด้านสาธารณสุขปโภค	1	5.00
รัฐวิสาหกิจ	1	1.04
หน่วยงานอื่นๆ	1	1.04
รวม	96	100.00

ที่มา: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. หน้า 52-118.

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ.2563 อยู่ระหว่างการตรวจสอบ

ตารางที่ 2-64 มูลค่าความเสียหายเป็นตัวเงินที่พบจากการตรวจสอบ โดย สตง.
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2563

หน่วยงาน	ลักษณะการตรวจสอบ (มูลค่าความเสียหาย หน่วย: ล้านบาท)							รวม	
	การเงิน	การเก็บรายได้	จัดซื้อจัดจ้าง	ข้อเท็จจริง	กรณีพิเศษ	เชิงป้องกัน	ผลสัมฤทธิ์การทำงาน	2563	2562
ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	1,145.11	90.10	24.22	1.33	27.36	122.45	9,202.47	10,613.04	5,041.64
ราชการส่วนท้องถิ่น	28.44	13.28	98.15	2.56	69.50	59.87	4,382.96	4,654.76	676.24
- อบจ.	0.03	-	2.45	-	41.43	25.11	419.29	488.31	44.69
- เทศบาล	9.42	8.86	51.53	0.19	11.24	5.61	8.96	95.81	157.12
- อบต.	18.22	4.42	44.13	0.22	16.83	29.65	0.10	113.07	207.76
- กทม.	0.77	-	0.04	2.15	-	-	3,954.61	3,957.57	78.20
- เมืองพัทยา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รัฐวิสาหกิจ	165.09	-	15.16	-	10.62	1.97	27,952.53	-	2.65
กองทุนและเงินหมุนเวียน	0.39	-	-	-	-	-	-	-	5.78
หน่วยงานอื่นๆ	-	-	2.61	-	41.48	1.95	27.88	73.92	243.67
รวม	1,339.03	103.38	140.14	3.89	148.96	186.24	41,565.84	43,487.48	5,969.98

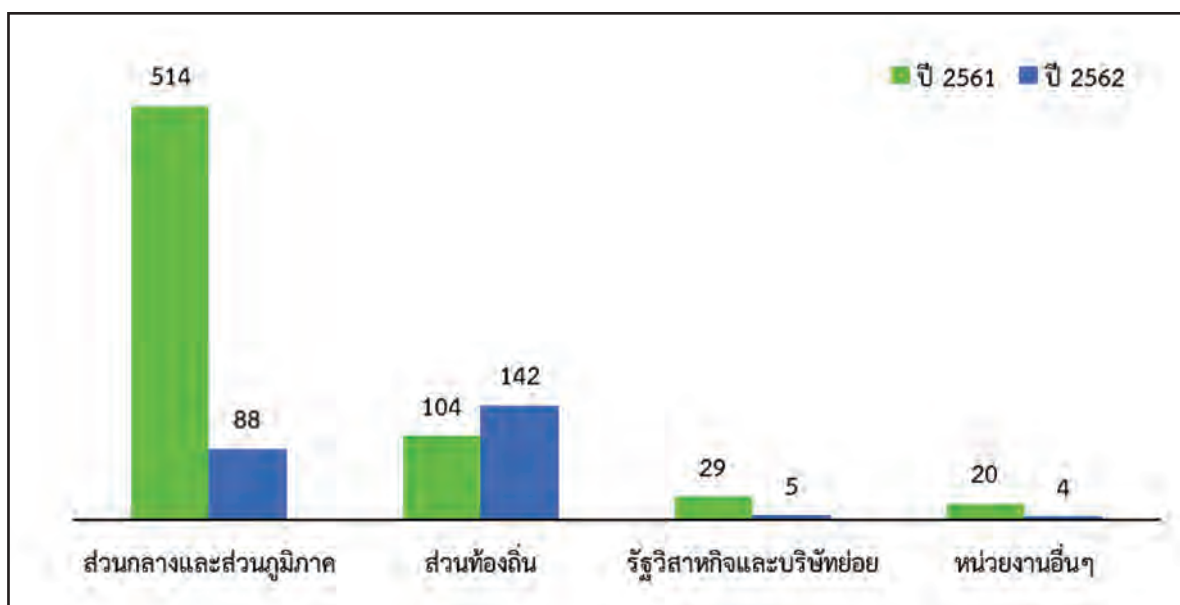
ที่มา: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. หน้า 52-118.

4) การตรวจสอบสืบสวน

การตรวจสอบสืบสวน โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการทุจริตหรือปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลเรื่องร้องเรียนมาจากหลายแหล่ง เช่น บัตรสนเท่ห์ ข่าวสารจากสื่อมวลชน และการตรวจสอบของหน่วยงาน เป็นต้น

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้ตรวจสอบสืบสวนโดยมุ่งให้ความสำคัญกับเรื่องที่มีวงเงินมูลค่าความเสียหายสูง หรือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนและส่วนรวมในวงกว้าง โดยผลการตรวจสอบสืบสวน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเรื่องร้องเรียนเพิ่มขึ้น จำนวน 142 เรื่อง 128 หน่วยงาน ซึ่งจากเดิมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีเรื่องร้องเรียนจำนวน 104 เรื่อง 85 หน่วยงาน หรือกล่าวได้ว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเรื่องร้องเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 36.53 จากจำนวนเรื่องร้องเรียนในปีที่ผ่านมา

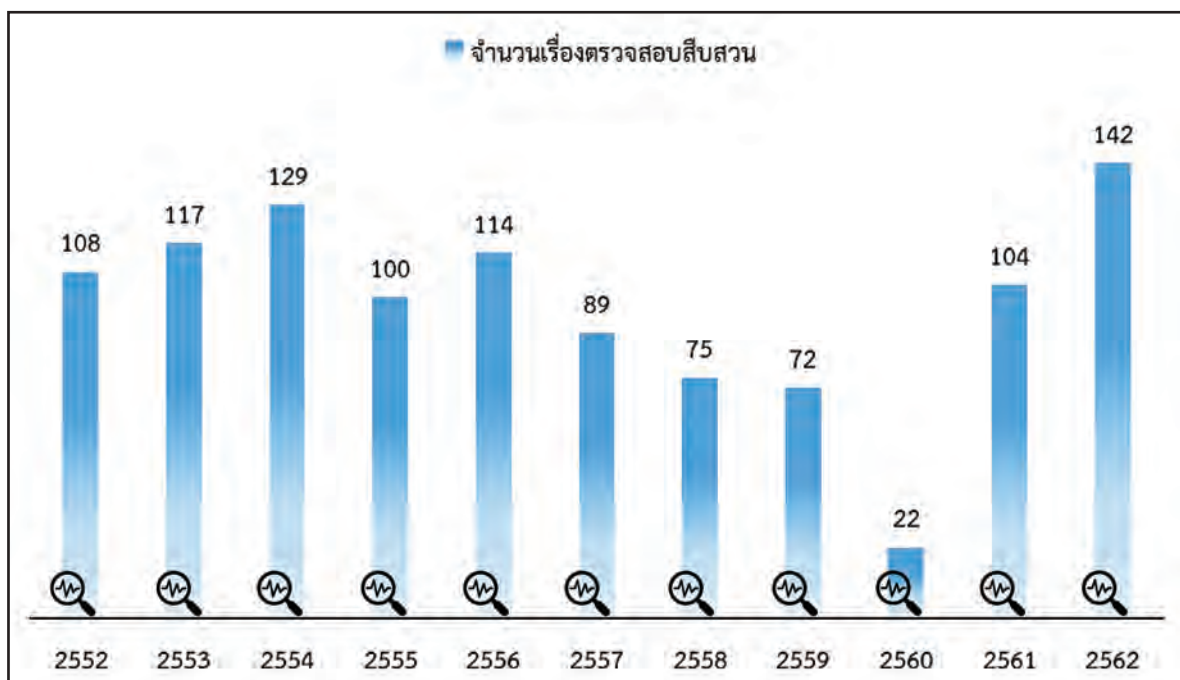
แผนภาพที่ 2-82 เปรียบเทียบสถิติผลการตรวจสอบสืบสวน ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ.2561-2562

ที่มา: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. หน้า 52-118.

ในช่วงปี 2552 – 2562 สตง. พบเรื่องที่เข้าข่ายและต้องลงพื้นที่ตรวจสอบสืบสวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากว่าหนึ่งพันเรื่อง โดยในปี 2560 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนเรื่องที่ สตง. เข้าตรวจสอบน้อยที่สุดเพียง 22 เรื่อง

แผนภาพที่ 2-83 แสดงจำนวนเรื่องตรวจสอบสืบสวน อปท. โดย สตง. ปี พ.ศ. 2551 – 2562

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูล

5.2 สถิติเรื่องร้องเรียนและการใช้มูลความผิด โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2560 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปโดยชอบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบด้วย การป้องกันการทุจริต การปราบปรามการทุจริต การตรวจสอบทรัพย์สิน รวมถึงการเสนอความเห็นและเสนอมาตรการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตยุติธรรม

1) การป้องกันการทุจริต

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment – ITA) ถือเป็น การประเมินด้านคุณธรรมและความโปร่งใสที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ช.) ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลจากข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้มารับบริการหรือติดต่อหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนสาธารณะในการตรวจสอบหน่วยงานแต่ละแห่งเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใส มีผลการดำเนินงานที่มีธรรมาภิบาล และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างทั่วถึง ซึ่งผลคะแนนจากการประเมิน ITA ของหน่วยงานภาครัฐไทยยังสามารถส่งผลสะท้อนต่อการยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index – CPI) ของประเทศได้ในระยะยาว

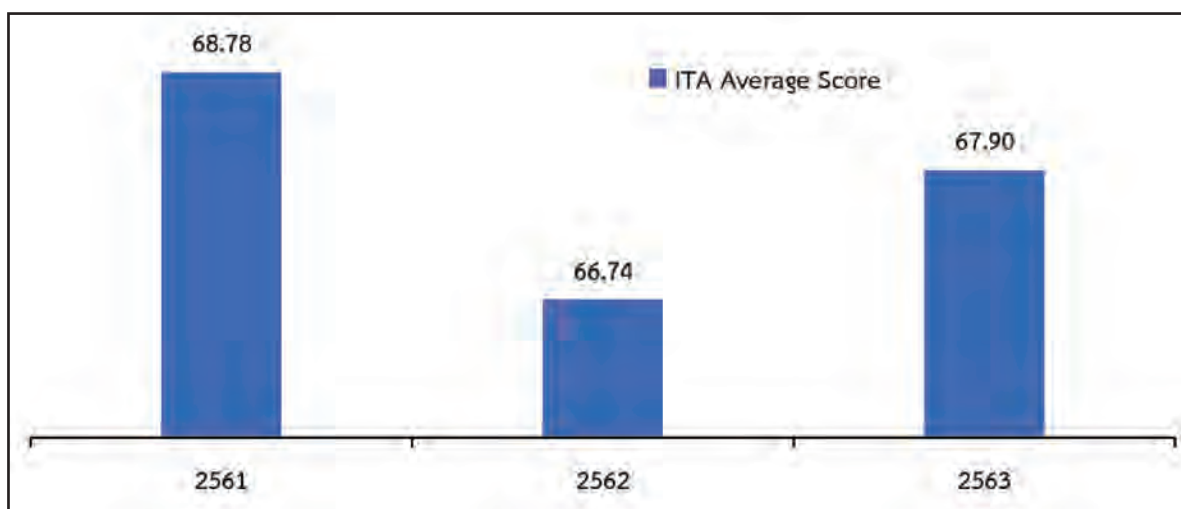
ตารางที่ 2-65 แสดงคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย 6 ปีซ้อนหลัง

ปี	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
คะแนน	38	38	35	37	36	36	36
อันดับโลก	85	76	101	96	99	101	104

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. (28 มกราคม 2564). ดัชนีการรับรู้การทุจริตในหน่วยงานภาครัฐของประเทศต่างๆ. สืบค้นจาก http://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20210201184115.pdf เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2564.

ในปีงบประมาณ 2563 มีหน่วยงานภาครัฐไทยเข้ารับการประเมินทั้งสิ้น 8,303 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้เก็บข้อมูล ITA จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,301,665 คน แบ่งออกเป็น ข้าราชการ พนักงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 447,790 คน และผู้รับบริการ/ติดต่อหน่วยงาน ประชาชนทั่วไป จำนวน 855,875 คน ในปีงบประมาณ 2563 พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของประเทศไทย เท่ากับ 67.90 คะแนน ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินแล้วอยู่ในระดับปานกลาง (Rating Score = C) ซึ่งสูงกว่าปีที่ผ่านมาเพียง 1.15 คะแนนเท่านั้น

แผนภาพที่ 2-84 ภาพรวมคะแนนเฉลี่ย ITA ของหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. หน้า 9-11.

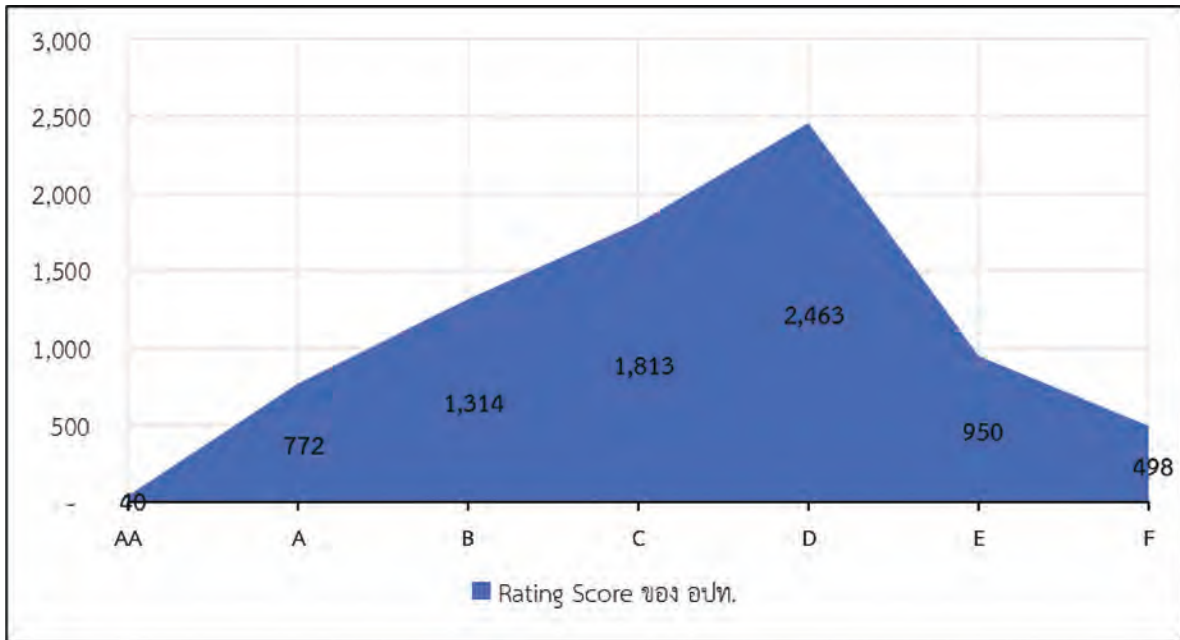
อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปี พ.ศ. 2563 สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐไทยส่วนใหญ่มีคุณธรรมและความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และหน่วยงานส่วนใหญ่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากถึง 2,474 แห่ง แบ่งออกเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ AA จำนวน 40 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.51 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ถัดมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ A จำนวน 773 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.85 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ B จำนวน 1,314 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.74 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ตามลำดับ

ตารางที่ 2-66 ภาพรวมผลการประเมิน ITA ของ อปท. ทั่วประเทศ ประจำปี 2563

อปท.	จำนวนอปท.	จำนวน อปท. แต่ละประเภท จำแนกตาม Rating Score						
		AA	A	B	C	D	E	F
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	-	16	21	22	16	1	-
เทศบาลนคร	30	-	11	9	4	3	1	2
เทศบาลเมือง	188	1	29	29	60	51	14	4
เทศบาลตำบล	2,243	9	190	370	513	745	278	138
องค์การบริหารส่วนตำบล	5,313	30	526	885	1,214	1,648	656	354
อปท.รูปแบบพิเศษ	2	-	1	-	-	1	-	-
รวม	7,850	40	772	1,314	1,813	2,463	950	498
		2,126 (27.08%)			5,724 (72.92%)			

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. หน้า 39-40.

แผนภาพที่ 2-85 แสดงความถี่ผลการประเมิน ITA ของ อปท. ทั่วประเทศ ประจำปี 2563

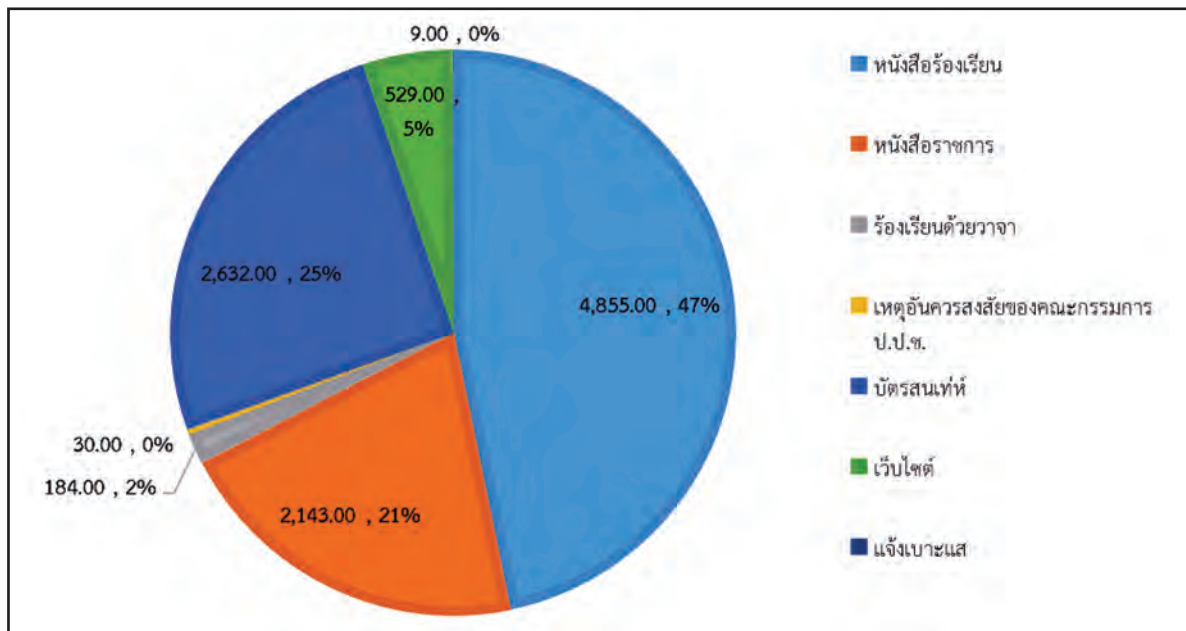
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. หน้า 39-40.

แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากถึง 5,724 แห่งจะมีผลการประเมินอยู่ในระดับ C – F หรือคิดเป็นร้อยละ 72.92 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 498 แห่ง ที่มีคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน หรืออยู่ในระดับ F และมีจำนวนถึง 180 แห่งจาก 498 แห่ง ที่มีคะแนนเป็น 0.00 คะแนน เนื่องมาจากประเด็นการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐที่ยังไม่ครบถ้วน จึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขประเด็นการเปิดเผยข้อมูลบริการสาธารณะให้มีความเหมาะสม และยกระดับการบริการข้อมูลสารสนเทศให้กับประชาชน ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ B มีจำนวน 1,314 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.74 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด และสุดท้ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ AA – A มีเพียง 812 แห่งเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 10.34 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

2) การปราบปรามการทุจริต

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้เผยแพร่ข้อมูลสถิติในภาพรวมประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 เรื่องสถิติการกล่าวหา ร้องเรียนมายัง ป.ป.ช. จำนวนมากถึง 10,382 เรื่องจากหลากหลายช่องทาง ได้แก่ หนังสือร้องเรียน 4,855 เรื่อง หนังสือราชการ 2,143 เรื่อง การร้องเรียนด้วยวาจา 184 เรื่อง เหตุอันควรสงสัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. 30 เรื่อง บัตรสนเท่ห์ 2,632 เรื่อง เว็บไซต์ 529 เรื่อง และแจ้งเบาะแส 9 เรื่อง

แผนภาพที่ 2-86 แสดงสถิติการร้องเรียนมายัง ป.ป.ช. ผ่านช่องทางต่างๆ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

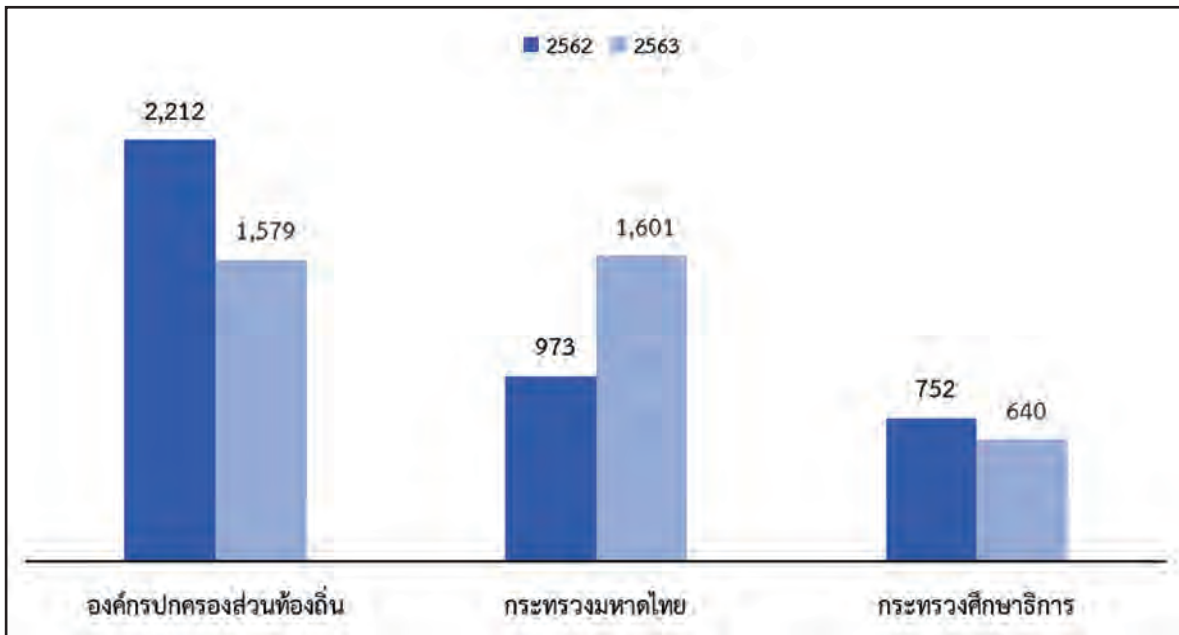
ที่มา: หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (4 มกราคม 2564). ป.ป.ช.เปิดตัวเลขาธิการ-มูลค่าเสียหายสถานการณ์คอร์รัปชันไทย.

สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/88705>. เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2564.

สำหรับหน่วยงานที่ถูกกล่าวหามากที่สุด 3 อันดับแรก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ยังคงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเรื่องถูกกล่าวหาเรื่องร้องเรียนมากถึง 2,212 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.36 ของจำนวนเรื่องที่ถูกกล่าวหาทั้งหมด รองลงมาเป็นกระทรวงมหาดไทย จำนวน 973 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.37 ของจำนวนเรื่องที่ถูกกล่าวหาทั้งหมด และกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 752 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.10 ของจำนวนเรื่องที่ถูกกล่าวหาทั้งหมด ตามลำดับ

ขณะที่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รายงานว่ามีเรื่องกล่าวหาเรื่องร้องเรียนทั้งหมดคงค้างสะสมอยู่ที่ 14,350 เรื่อง และเป็นเรื่องกล่าวหาใหม่อีก 3,308 เรื่อง รวมมีเรื่องร้องเรียนคงค้างทั้งสิ้น 17,658 เรื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ส่วนใหญ่เป็นเรื่องร้องเรียนกระทรวงมหาดไทยมากที่สุด 1,601 เรื่อง รองลงมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1,579 เรื่อง และกระทรวงศึกษาธิการ 640 เรื่อง (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2563)

แผนภาพที่ 2-87 แสดงสถิติหน่วยงานที่ถูกกล่าวหามากที่สุด ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2563

ที่มา: หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (4 มกราคม 2564). ป.ช.เปิดตัวเลขาธิการ-มูลค่าเสียหายสถานการณ์คอร์รัปชันไทย.

สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/88705>. เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2564.

สำหรับประเภทคำกล่าวหา ร้องเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก ในปีงบประมาณ พ.ศ.2562 พบว่า เป็นคำกล่าวหา ร้องเรียนเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 743 เรื่อง รองลงมาเป็นเรื่องการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เช่น ละเลย เพิกเฉยต่อการปฏิบัติหน้าที่ กระทำการเกินอำนาจหน้าที่ และอนุมัติ/ไม่อนุมัติใบอนุญาตโดยมิชอบ จำนวน 681 เรื่อง และสุดท้ายเป็นเรื่องการยกยอก/เบียดบังเงิน หรือทรัพย์สินของราชการ จำนวน 305 เรื่อง

แผนภาพที่ 2-88 แสดงประเภทคำกล่าวหาที่ อปท.ถูกกล่าวหา ร้องเรียนมากที่สุด 3 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2562

ที่มา: หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (4 มกราคม 2564). ป.ช.เปิดตัวเลขาธิการ-มูลค่าเสียหายสถานการณ์คอร์รัปชันไทย. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/88705>. เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2564.

3) กรณีศึกษาการชี้มูลความผิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่น่าสนใจ

ในปีงบประมาณ 2562 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีการไต่สวนข้อเท็จจริงและชี้มูลความผิดทางอาญา และทางวินัยกรณีการกระทำความผิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายคดี ซึ่งมีกรณีศึกษาตัวอย่างที่ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิด ดังนี้

● กรณีทุจริตการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเป็นพนักงานส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และพรรคพวก ได้ร่วมกันกระทำความผิดกรณีทุจริตการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเป็นพนักงานส่วนตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2547 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดดังกล่าวเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2562 ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและพรรคพวกได้ว่าจ้างมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการจัดสอบแข่งขัน ปรากฏว่า ในการสอบแข่งขันดังกล่าว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและพรรคพวกได้ร่วมกันเรียกรับเงินจากผู้สมัครสอบเพื่อเป็นค่าตอบแทนในการช่วยเหลือให้เป็นผู้สอบแข่งขันได้หรือได้รับการบรรจุ โดยมีอาจารย์มหาวิทยาลัยร่วมกระทำความผิดแก้ไขผลคะแนนสอบให้กับผู้ที่จ่ายเงินได้เป็นผู้สอบผ่าน อีกทั้งผู้ร่วมกระทำความผิดยังได้จัดให้มีการปลอมแปลงเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสอบแข่งขันดังกล่าวด้วยเพื่อให้ดูเหมือนว่ามีการจัดประชุมคณะกรรมการจริง

จากกรณีดังกล่าวนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และพรรคพวกที่เกี่ยวข้องจำนวนหลายรายมีมูลความผิดอาญา ฐานเป็นเจ้าของพนักงานเรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในหน้าที่ ไม่ว่าจะกระทำนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ฐานเป็นพนักงานกระทำการโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ตนเรียกรับ อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐานที่เป็นเท็จ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติชี้มูลความผิดอาญาและทางวินัยอย่างร้ายแรง

● กรณีทุจริตการจัดทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้างอันเป็นเท็จ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และพรรคพวกได้ร่วมกันทุจริตจัดทำเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างโครงการขุดลอกคลองอันเป็นเท็จเพื่อนำไปประกอบการเบิกจ่ายเงิน ทั้งนี้ไม่มีการจ้างผู้รับจ้างขุดลอกคลองดังกล่าวในช่วงปลายปี พ.ศ. 2556 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2562 ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้รู้เห็นหรือสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาจัดทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้างเพื่อดำเนินโครงการขุดลอกคลอง จำนวน 4 โครงการ โดยในขั้นตอนการตรวจรับงาน คณะกรรมการตรวจรับงานได้ร่วมกันลงชื่อตรวจรับงานจ้างว่า ผู้รับจ้างได้ทำงานแล้วเสร็จตามสัญญา ทั้งที่ไม่ได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด อีกทั้งยังได้มีการเบิกจ่ายครบถ้วนเป็นเช็คให้แก่ผู้รับจ้างโดยไม่มี การขีดคร่อมและไม่ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ตามระเบียบ จากนั้นจึงได้นำเช็คดังกล่าวไปขึ้นเงินสดรวมทั้งสิ้น 295,000 บาท

จากกรณีดังกล่าวนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและพรรคพวกในความผิดทางอาญาที่ได้กระทำการทุจริตก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแก่ทาง

ราชการให้พ้นจากตำแหน่ง และข้อมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการที่ร่วมกระทำผิด โดยการลงโทษให้ออกจากราชการ

- **กรณีการกีดกันและสมยอมในการเสนอราคาจัดซื้อครุภัณฑ์เครื่องออกกำลังกาย**

นายกเทศบาลตำบลและพรรคพวกได้ร่วมกันกีดกันและสมยอมในการเสนอราคาจัดซื้อครุภัณฑ์เครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง จำนวน 14 รายการ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดกรณีดังกล่าวเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2561 ระบุว่า การกระทำของนายกเทศบาลตำบลมีความผิดทางอาญาฐานเป็นพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใดๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่รัฐ อีกทั้งยังเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานรัฐ ซึ่งมีอำนาจในการอนุมัติที่เกี่ยวข้องกับการเสนอราคาดังกล่าวมุ่งหมายไม่ให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม และเอื้อประโยชน์แก่ผู้เข้าเสนอราคารายใดรายหนึ่งให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานรัฐ

จากกรณีดังกล่าวนี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดนายกเทศบาลตำบลให้พ้นจากตำแหน่ง และส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีอาญากับบริษัทเอกชนฐานหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม กีดกันไม่ให้มีการเสนอราคาต่อหน่วยงานรัฐ หรือเอาเปรียบหน่วยงานรัฐ

- **กรณีทุจริตจัดซื้อจัดจ้างโครงการซ่อมแซมระบบประปาบาดาล**

เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อระบบประปาของหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีปัญหาจึงได้ดำเนินการให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดแห่งหนึ่งเข้าทำการซ่อมแซม โดยไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 เดือนถัดมานายกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ถูกกล่าวหาอีกราย ได้ร่วมกันจัดทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้างย้อนหลังว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้ว่าจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัดเพื่อซ่อมแซมระบบประปาบาดาล

จากกรณีดังกล่าวคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดทางอาญาต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ถูกกล่าวหาอีกราย ฐานเป็นพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และจัดทำเอกสารหลักฐานเท็จ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง อีกทั้งยังถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ถูกกล่าวหาให้พ้นจากตำแหน่ง

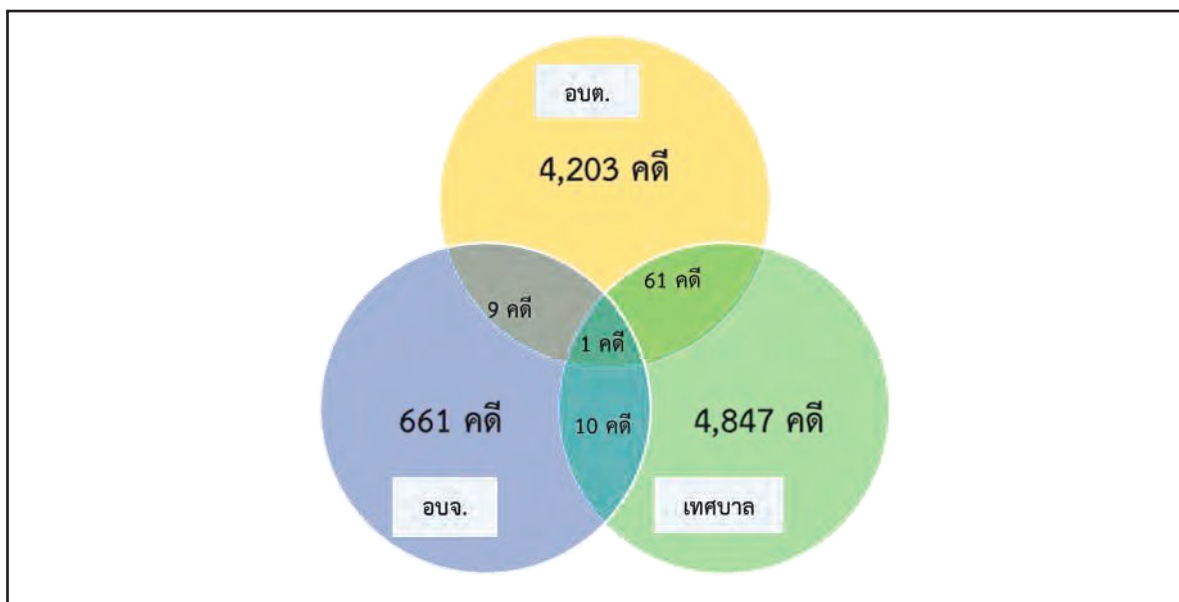
5.3 สถิติเรื่องร้องเรียนและข้อมูลความผิด โดยสำนักงานศาลปกครอง

สำนักงานศาลปกครองเป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นที่พึ่งพิงในการอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและความยุติธรรมทางปกครองให้แก่สังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 197 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรตามรัฐธรรมนูญ เจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือการดำเนินกิจการทางปกครองของหน่วยงานราชการ

การให้ความสำคัญกับกฎหมายปกครองจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการบริหารงานและจัดบริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจกฎหมายปกครอง เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดบริการสาธารณะได้ตรงกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องตรงตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งที่ผ่านมาชั้นสถิติคดีปกครองเป็นข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการทุกหน่วยงานได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลสถิติคดีปกครองในปี พ.ศ. 2555 – 2561 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนคดีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองจำนวนมากถึง 9,792 คดี ที่ผ่านมานั้นคดีทางปกครองหลายคดีค่อนข้างมีความซับซ้อน บางคดีมีคู่ขัดแย้งหรือหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทำให้การดำเนินคดีทางปกครองของศาลปกครองจึงต้องใช้ระยะเวลาในการตัดสินพิพากษาคดี โดยคดีปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้งส่วนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นถูกฟ้องคดีเอง และคดีส่วนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคู่ขัดแย้งกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน

แผนภาพที่ 2-89 ข้อมูลคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น
กรณีที่หน่วยงานถูกฟ้องคดีเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2555 - 2561

ที่มา: สำนักบริหารยุทธศาสตร์ ศูนย์ข้อมูลบริหารยุทธศาสตร์ สำนักงานศาลปกครอง, สืบค้นวันที่ 9 เมษายน 2562.

จนกระทั่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ข้อมูลสถิติคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้นได้ชี้ให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองมากถึง 1,941 คดี โดยเทศบาลมีจำนวนคดีที่ถูกฟ้องมากที่สุดถึง 860 คดี รองลงมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 627 คดี และองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 230 คดี ตามลำดับ

ตารางที่ 2-67 แสดงสถิติคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2562

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวนคดีที่ อปท.ถูกฟ้อง (คดี)
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	230
เทศบาล	860
องค์การบริหารส่วนตำบล	627
กรุงเทพมหานคร	185
เมืองพัทยา	39
รวม	1,941

ที่มา : สำนักงานศาลปกครองสูงสุด. รายงานประจำปี 2562. หน้า 47-49.

ตารางที่ 2-68 ข้อมูลคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น จำแนกเป็นประเภทท้องถิ่น ปี 2555-2562

ประเภทท้องถิ่น	ปี พ.ศ.								รวม
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	
อบจ.	76	70	51	52	85	131	196	230	891
เทศบาล	706	653	529	778	750	713	718	860	5,707
อบต.	523	585	353	770	667	515	790	627	4,830
อบจ. และเทศบาล	1	3	3	1	2	-	-	-	10
อบจ. และ อบต.	1	3	2	-	3	-	-	-	9
เทศบาล และ อบต.	12	6	4	11	8	9	11	-	61
อบจ. เทศบาล และ อบต.	-	-	-	1	-	-	-	-	1
กรุงเทพมหานคร	-	-	-	-	-	-	-	185	185
เมืองพัทยา	-	-	-	-	-	-	-	39	39
รวม	1,319	1,320	942	1,613	1,515	1,368	1,715	1,941	9,792

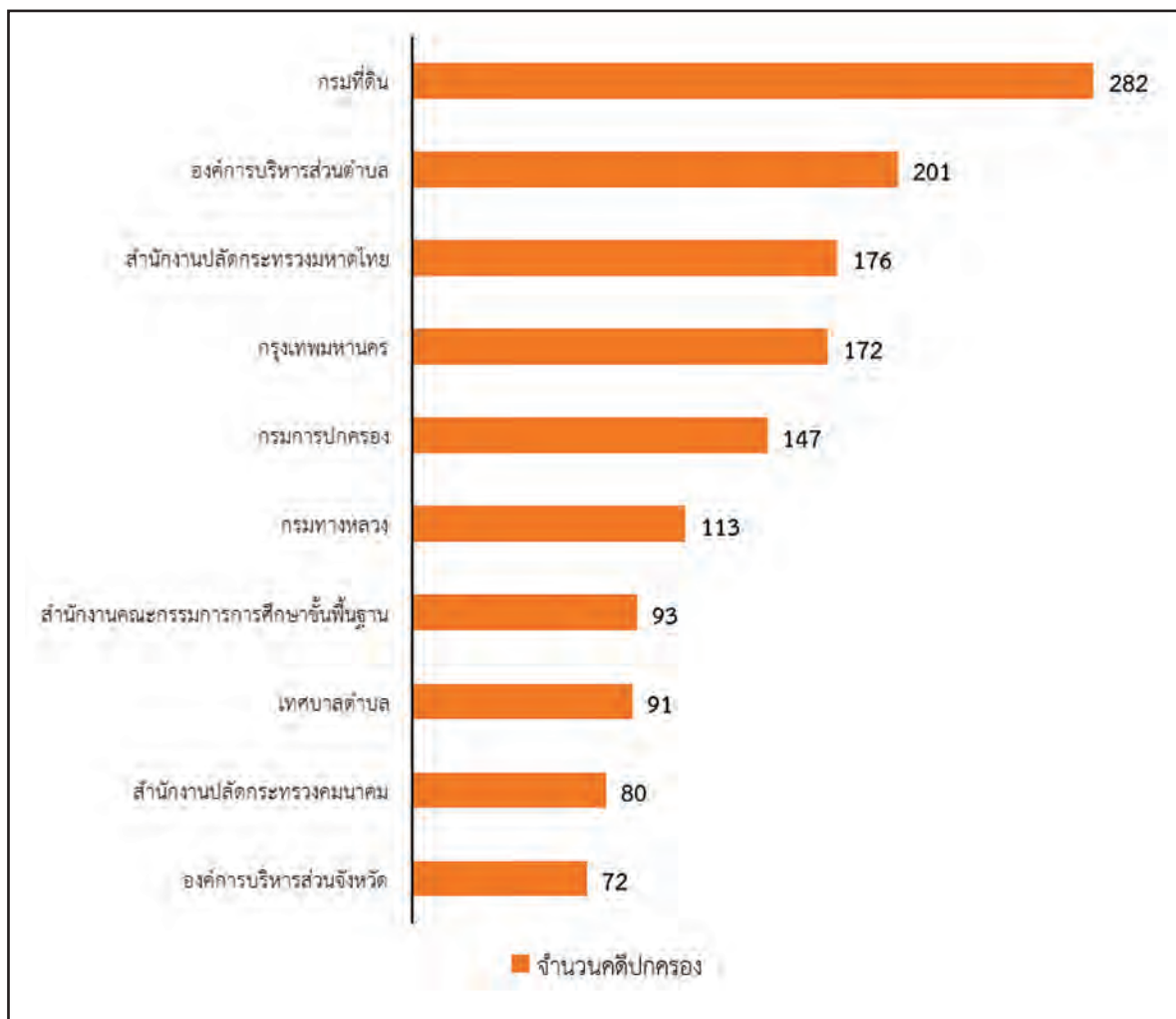
ที่มา : สำนักบริหารยุทธศาสตร์ ศูนย์ข้อมูลบริหารยุทธศาสตร์ สำนักงานศาลปกครอง. สืบค้นวันที่ 4 เมษายน 2564.

- หมายเหตุ: 1) ข้อมูลกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาระหว่างปี 2555-2561 ไม่ได้มีการระบุข้อมูลไว้
 2) ข้อมูลสถิติที่เก็บรวบรวมนี้อาจมีความคลาดเคลื่อนของตัวเลขที่เกิดจากการฟ้องคดี เนื่องจากแต่ละคดีอาจมีการฟ้องมากกว่า 1 เรื่อง ดังนั้นผลรวมของจำนวนคดีจำแนกตามเรื่องที่ฟ้องจะมีจำนวนมากกว่าจำนวนคดีรับเข้าจริง

● **หน่วยงานที่ถูกฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครองชั้นต้นมากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี พ.ศ. 2562**

หน่วยงานที่ถูกฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครองชั้นต้นมากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปีงบประมาณ 2562 พบว่า กรมที่ดินถูกฟ้องคดีมากที่สุดถึง 282 คดี รองลงมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 201 คดี สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 176 คดี และกรุงเทพมหานคร 172 คดี ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2-90 แสดงสถิติหน่วยงานที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นมากที่สุด 10 อันดับแรก ในปี 2562

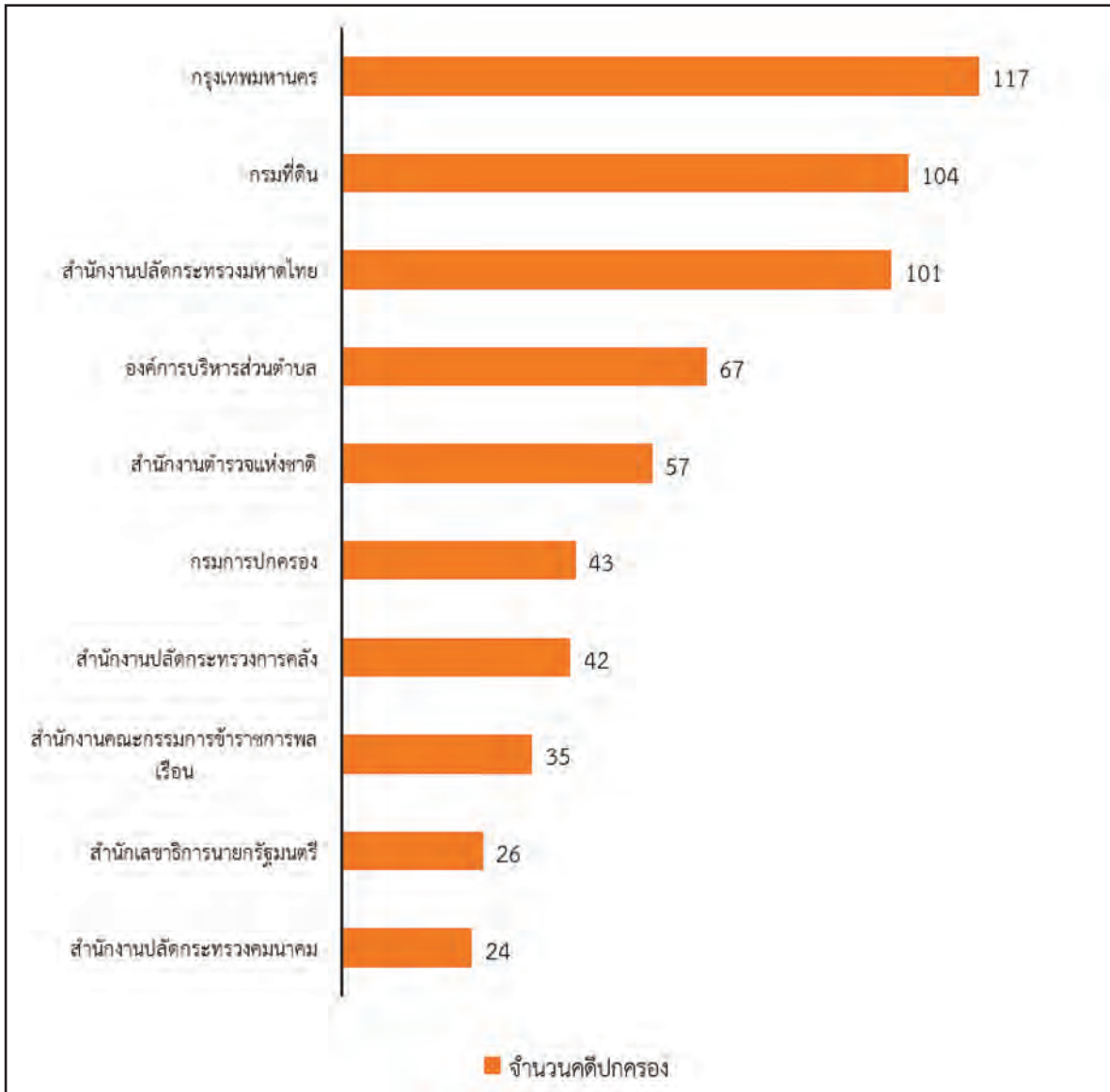

ที่มา: สำนักงานศาลปกครองสูงสุด. รายงานประจำปี 2562. หน้า 47-49.

● หน่วยงานที่ถูกฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครองสูงสุด มากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปี พ.ศ. 2562

หน่วยงานที่ถูกฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครองสูงสุดมากที่สุด 10 ลำดับแรก ในปีงบประมาณ 2562 พบว่า กรุงเทพมหานครมากที่สุดถึง 117 คดี รองลงมาเป็นกรมที่ดิน 104 คดี สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 101 คดี และองค์การบริหารส่วนตำบล 67 คดี ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2-91 แสดงสถิติหน่วยงานที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดมากที่สุด 10 อันดับแรก ในปี 2562

ที่มา: สำนักงานศาลปกครองสูงสุด, รายงานประจำปี 2562, หน้า 47-49.

เมื่อเปรียบเทียบตัวเลขข้อมูลคดีปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคดีปกครองที่ฟ้องต่อศาลปกครองทั้งหมด พบว่า ในปี 2562 คดีปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการฟ้องต่อศาลปกครองมากถึง 1,368 คดี เทียบสัดส่วนคดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 16.08 ของคดีปกครองทั้งหมด โดยประเภทคดีที่มีการฟ้องมากที่สุด คือ เรื่องการบริหารงานบุคคลท้องถิ่นและวินัยฯ จำนวน 361 คดี รองลงมาเป็นเรื่องการควบคุมอาคาร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 335 คดี และเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ และการละเมิด/รับผิดชอบอื่น จำนวน 254 คดี ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนการฟ้องคดีมากที่สุด คือ เทศบาล จำนวน 654 คดี รองลงมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 447 คดี และกรุงเทพมหานคร จำนวน 135 คดี ตามลำดับ

ตารางที่ 2-69 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลคดีปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปี พ.ศ.	2559	2560	2561	2562
คดีฟ้องทั้งหมด	10,819	12,020	11,689	8,507
คดี อปท.	1,536	1,379	1,722	1,368
คิดเป็นร้อยละ	14.20%	11.47%	14.73%	16.08%

ที่มา: จากการประมวลผล

ตารางที่ 2-70 แสดงสถิติคดีที่รับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น จำแนกตามประเภท อปท. ปี พ.ศ. 2562

ประเภทเรื่องที่ฟ้อง	เทศบาล	อบต.	อบจ.	เมืองพัทยา	กทม.	รวม
การบริหารงานบุคคล วินัยฯ	187	129	17	-	28	361
การควบคุมอาคาร ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	192	92	5	3	45	335
การเวรคืนอสังหาริมทรัพย์ ละเมิด/รับผิดอย่างอื่น	117	76	45	1	15	254
การพัสดุ สัญญาทางปกครอง	83	72	46	4	16	221
ที่ดิน สาธารณสมบัติแผ่นดิน	11	33	-	-	9	53
การปกครอง การบริหารราชการแผ่นดิน	14	10	1	-	4	29
การคมนาคม พาณิชย อุตสาหกรรม	13	8	1	-	14	36
การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม	5	2	-	1	1	9
อื่นๆ	34	25	5	3	3	70
รวม	654	447	120	12	135	1,368
รวมคดีรับเข้า						8,507
คิดเป็นร้อยละ						16.08%

ที่มา: สำนักบริหารยุทธศาสตร์ ศูนย์ข้อมูลบริหารยุทธศาสตร์ สำนักงานศาลปกครอง. สืบค้นวันที่ 4 เมษายน 2564.

หมายเหตุ : ในแต่ละคดีอาจมีประเภทเรื่องที่ฟ้องมากกว่า 1 เรื่อง ทำให้ผลรวมของจำนวนคดีจะมีจำนวนมากกว่าจำนวนคดีรับเข้าจริง

ตารางที่ 2-71 ข้อมูลตัวรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น จำแนกตามประเภทคดีที่ฟ้อง ปี พ.ศ. 2555-2562

ประเภทเรื่องที่ฟ้อง	ปี พ.ศ.										รวม
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	รวม		
การบริหารงานบุคคล วินัยฯ	311	272	252	528	468	328	359	361	2,879		
การควบคุมอาคาร ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	236	264	203	375	264	229	313	335	2,219		
การเวรคืนอสังหาริมทรัพย์ ละเมิด/รับผิดชอบอื่น	217	305	139	209	244	317	373	254	2,058		
การพัสดุ สัญญาทางปกครอง	263	284	210	208	251	313	214	221	1,964		
ที่ดิน สาธารณสมบัติแผ่นดิน	69	56	39	73	54	42	65	53	451		
การปกครอง การบริหารราชการแผ่นดิน	76	76	34	53	53	21	27	29	369		
การคมนาคม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม	21	21	22	25	23	14	38	36	200		
การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม	9	7	9	17	26	25	15	9	117		
อื่นๆ	123	52	38	133	153	90	318	70	977		
รวม	1,325	1,337	946	1,621	1,536	1,379	1,722	1,368	11,234		

ที่มา: สำนักบริหารยุทธศาสตร์ ศูนย์ข้อมูลบริหารยุทธศาสตร์ สำนักงานศาลปกครอง, สืบค้นวันที่ 4 เมษายน 2564.
หมายเหตุ : ในแต่ละคดีอาจมีประเภทเรื่องที่ฟ้องมากกว่า 1 เรื่อง ดังนั้นผลรวมของจำนวนคดีมีจำนวนมากกว่าจำนวนคดีรับเข้าจริง

5.4 กรณีศึกษาคดีปกครองที่น่าสนใจ

ทุกวันนี้เราเห็นข่าวการดำเนินคดีทางกฎหมายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากมาย ทั้งคดีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานท้องถิ่น การจัดซื้อจัดจ้าง ความผิดทางวินัยราชการ ความผิดทางละเมิด และอื่นๆ อีกมากมาย สิ่งเหล่านี้ยิ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและผูปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ทางกฎหมาย เพราะกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานและปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความถูกต้อง ยุติธรรม มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้

ในส่วนนี้ ผู้เขียนจึงได้หยิบยกกรณีศึกษาคดีที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมา 10 กรณีศึกษา เป็นคำพิพากษาและคำวินิจฉัยที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบริหารงานและการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นถึงความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน

1) การบริหารงบประมาณท้องถิ่น

☞ **เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ยอมลงนามในเอกสารเบิกจ่ายเงิน เหตุเพราะเอกสารไม่ครบถ้วนจนทำให้ การเบิกจ่ายเงินล่าช้า ถือเป็นความผิดทางวินัยละเอียดต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่?**²⁶

คดีนี้เกิดขึ้นเมื่อปลัด อบต. แห่งหนึ่งถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างไม่ร้ายแรง เพราะไม่ยอมลงนามในฎีกาเบิกจ่ายเงินค่าจ้างผู้รับจ้างโครงการซ่อมแซมไฟฟ้าชุมชน ทำให้การเบิกจ่ายเงินแก่ผู้รับจ้างเกิดความล่าช้าถึง 15 วัน ไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ข้อ 60 และข้อ 64 โดยปลัด อบต. ได้อ้างเหตุผลว่า เหตุที่ไม่ลงนามเพราะเอกสารไม่สมบูรณ์ จึงให้ผู้รับจ้างแก้ไขเอกสารให้สมบูรณ์ก่อน และได้รายงานปัญหาให้นายอำเภอทราบ นายอำเภอได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ต่อมาได้มีการแก้ไขเอกสารครบถ้วนถูกต้อง และปลัด อบต. ได้ลงนามเบิกจ่ายเมื่อมีการดำเนินการอย่างถูกต้องตามระเบียบแล้ว ปลัด อบต. จึงได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าวแต่ถูกยกอุทธรณ์ จึงนำคดีนี้มาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าวนี้

จากระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2547 ข้อ 60 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าให้หัวหน้าหน่วยงานคลังหรือเจ้าหน้าที่การเงินที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ตรวจฎีกา วรรคสอง กำหนดว่าการตรวจฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อถูกต้องตามสาระสำคัญต่อไปนี้ ให้เสนอผู้มีอำนาจเพื่ออนุมัติฎีกา (1) มีลายมือชื่อของผู้เบิกเงินถูกต้องตามตัวอย่าง (2) มีเงินเพียงพอ รายการถูกต้องตรงกับหมวดและประเภทงบประมาณ (3) มีหนี้ผูกพันหรือมีความจำเป็นที่จะต้องจ่ายเงิน กับถึงกำหนดหรือใกล้ถึงกำหนดที่จะต้องจ่ายเงิน (4) มีเอกสารประกอบฎีกาครบถ้วนถูกต้อง ส่วนข้อ 64 กำหนดว่า การอนุมัติเบิกเงินเพื่อจ่ายเป็นค่าซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของ ในกรณีที่ไม่มีเหตุทักท้วง ให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน 3 วัน

²⁶ สำนักงานศาลปกครอง. (20 เมษายน 2564). “เบิกจ่ายเงินล่าช้า : ไม่ยอมลงนาม...เพราะเอกสารยังไม่ถูกต้อง”, **อุทธรณ์จากคดีปกครอง**. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

ทำการนับจากวันรับฎีกา แต่หากกรณีมีเหตุทักท้วงให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน 3 วันทำการนับจากวันที่ผู้เบิกได้แก้ไขถูกต้องแล้ว

กรณีศาลปกครองได้พิจารณาว่า การเบิกจ่ายเงินล่าช้าไม่เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ ต้องพิจารณาเหตุผลของการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าในแต่ละกรณีและความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยหากล่าช้าอันเกิดจากเหตุเอกสารไม่ครบถ้วนไม่ถูกต้องตามระเบียบ และผู้เสียหายหรือผู้รับจ้างมิได้ตั้งใจในความเสียหายก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัยกรณีเพิกเฉยละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ ศาลปกครองจึงมีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษและมติคณะกรรมการสอบสวนวินัย (อ้างอิง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อป.92/2563)

๕ ผู้บริหารท้องถิ่นบริหารงบประมาณที่ส่อไปในทางทุจริตมีสิทธิพ้นจากตำแหน่งได้²⁷

คดีนี้เกิดขึ้นเมื่อมีผู้ร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดแห่งหนึ่งว่า นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมีพฤติการณ์ทุจริตเกี่ยวกับการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดซื้อปุ๋ยแจกจ่ายแก่เกษตรกร การแก้ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ การซ่อมแซมถนนลูกรัง และการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยทางจังหวัดจึงมีหนังสือแจ้งไปยังนายอำเภอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการตามหน้าที่กรณีมีการร้องเรียนกล่าวหานายกองค้การบริหารส่วนตำบลว่าบริหารงบประมาณไม่ถูกต้องส่อไปในทางทุจริต

นายอำเภอจึงตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมีพฤติการณ์ที่ไม่ชอบด้วยหน้าที่ส่อไปในทางทุจริตหรือกระทำผิดต่อหน้าที่ราชการจริง อันเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามมาตรา 58/1 (3) มีผลให้ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกองค้การบริหารส่วนตำบล

นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าคำวินิจฉัยของนายอำเภอเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากตนไม่ได้กระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา อีกทั้งการสั่งให้พ้นจากตำแหน่งต้องเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด จึงนำคดีดังกล่าวมาฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำวินิจฉัยของนายอำเภอและให้ชดเชยค่าเสียหาย

หากพิจารณาตามระเบียบพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 58/1 ระบุว่า บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค้การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายดังต่อไปนี้... (3) ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น เพราะมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง และ มาตรา 64 วรรคหนึ่ง ระบุว่า นายกองค้การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 58/1 และเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความเป็นนายกองค้การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

²⁷ สำนักงานศาลปกครอง. (29 กันยายน 2563). “บริหารงบประมาณส่อไปในทางทุจริต ก็มีสิทธิ...พ้นจากตำแหน่งได้”, *อุทธรณ์จากคดีปกครอง*. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

กรณีนี้ศาลปกครองได้พิจารณา 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 นายองค์การบริหารส่วนตำบลได้เบิกจ่ายเงินที่ส่อไปในทางทุจริตจริงหรือไม่? ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีการจัดซื้อกระสอบทรายเพื่อแก้ปัญหาอุทกภัยได้มีการเบิกจ่ายจริง แต่ไม่ปรากฏหลักฐานการเบิกจ่ายเพื่อยืนยันกับคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงได้ ส่วนกรณีการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นการเบิกจ่ายผิดพลาดและผิดวัตถุประสงค์ของงบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้ ดังนั้นศาลปกครองจึงพิจารณาว่า การเบิกจ่ายงบประมาณดังกล่าวของนายองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานเพื่อหักล้างข้อกล่าวหาได้ แสดงให้เห็นข้อพิรุธในการเบิกจ่ายงบประมาณ จึงเชื่อได้ว่าการเบิกจ่ายงบประมาณในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ถูกต้องตามที่มีการกล่าวหาจริง ส่วนประเด็นที่ 2 นายอำเภอมีอำนาจวินิจฉัยให้นายองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งได้หรือไม่? ศาลปกครองได้อ้างกฎหมายมาตรา 58/1 (3) ซึ่งเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 64 วรรคหนึ่งให้นายอำเภอมีอำนาจสอบสวนและวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งได้ และคำวินิจฉัยของนายอำเภอถือเป็นที่สุด (อ้างอิง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 112/2563)

2) การพ้นจากตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น

๓ หากมีคำสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งแล้ว ต้องแจ้งไปยังที่ทำงานหรือไม่?²⁸

คดีนี้เกิดขึ้นเมื่อเทศบาลแห่งหนึ่งได้ประกาศสอบราคาจ้างโครงการวางท่อระบายน้ำ หลังจากโครงการแล้วเสร็จก็มีผู้ไปร้องเรียนต่อ ป.ป.ช. ความว่า นายกเทศมนตรีละเว้นไม่แต่งตั้งช่างผู้ควบคุมงาน ซึ่งช่างคนเดิมได้ย้ายไปปฏิบัติราชการที่อื่น ทำให้ไม่มีช่างผู้ควบคุมงาน ส่งผลให้การก่อสร้างไม่เป็นไปตามสัญญา ถือเป็นความผิดอาญามาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเชื่อว่า กรณีดังกล่าว นายกเทศมนตรีมีพฤติการณ์ตามที่ถูกลกล่าวหาจริง จึงรายงานไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งต่อมาได้มีคำสั่งลงวันที่ 31 ตุลาคม 2561 สั่งให้นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และต่อมาได้มีการแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้นายกเทศมนตรีทราบทั้งที่บ้านและที่ทำงาน ซึ่งมีระยะเวลาแตกต่างกัน 2 วัน คือ ที่บ้านได้รับแจ้งวันที่ 26 มกราคม 2562 ส่วนที่ทำงานได้รับแจ้งวันที่ 28 มกราคม 2562 นายกเทศมนตรีเห็นว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอ้างว่าหากนับระยะเวลาการฟ้องคดีภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไปยังเทศบาล ซึ่งเป็นที่ทำงานของตน ก็ถือว่ายังสามารถยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลาตามกฎหมายได้ จึงขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 46 ระบุว่า ภูมิลำเนาของข้าราชการ ได้แก่ ถิ่นอันเป็นที่ทำการตามตำแหน่งหน้าที่ และมาตรา 69 วรรค 2 ระบุว่า การแจ้งเป็นหนังสือให้ส่งหนังสือแจ้งต่อผู้นั้น หรือถ้าได้ส่งไปยังภูมิลำเนาของผู้นั้นให้ถือว่าได้รับแจ้งตั้งแต่วันที่ไปถึง

²⁸ สำนักงานศาลปกครอง. (11 มีนาคม 2564). “คำสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องแจ้งไปยังที่ทำงานหรือไม่?”, *อุทธรณ์จากคดีปกครอง*. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

กรณีดังกล่าวนี้ศาลปกครองได้พิจารณาว่า เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีคำสั่งแจ้งให้นายกเทศมนตรีทราบ พร้อมแจ้งสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายใน 90 วันนับแต่วันที่รับแจ้งหรือรับทราบคำสั่ง โดยส่งหนังสือฉบับดังกล่าวให้ผู้ฟ้องทางไปรษณีย์ไปยังบ้านเลขที่อันเป็นภูมิลำเนาที่ปรากฏตามบัตรประจำตัวประชาชนโดยมีผู้ตอบรับหนังสือดังกล่าวไว้แทนเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2562 ถือว่าได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2562 และถือว่าเป็นวันที่นายกเทศมนตรีรู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องนี้แล้ว ในกรณีนี้ตำแหน่งนายกเทศมนตรีถือเป็นตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น ไม่มีฐานะตามกฎหมายเป็นข้าราชการประจำ ข้ออ้างที่ว่าต้องนับเวลาตามที่ได้รับแจ้งคำสั่งไปยังเทศบาล ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของข้าราชการจึงไม่อาจรับฟังได้ (อ้างอิง คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร. 277/2562)

☞ การทำทนายชกต้อยในที่ประชุม อาจส่งผลให้ผู้บริหารท้องถิ่นต้องพ้นจากตำแหน่งหรือไม่?²⁹

คดีนี้เกิดขึ้นจากนาง ก. ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและได้รับเลือกเป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อมาสมาชิกสภา อบต. ได้ยื่นญัตติขอให้นาง ก. พ้นจากตำแหน่ง เพราะนาง ก. มีพฤติกรรมเสื่อมเสียและไม่เหมาะสม โดยได้ทำชกต้อยกับนาย ข. ซึ่งเป็นสมาชิก อบต. หลังประชุมในเวลา 17.00 น. นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมคุกคามและละเมิดสิทธิสมาชิกสภา อบต. โดยนำบุคคลภายนอกเข้าไปในที่ประชุมสภา บุคคลภายนอกดังกล่าวไม่ได้นั่งในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ให้ ทั้งยังยืนเดินถ่ายรูปรูปและบันทึกวิดีโอโดยไม่มีเหตุอันควร

ต่อมานาง ก. ได้เรียกประชุมสภาสามัญสามัญเพื่อพิจารณาเรื่องที่ตนถูกกล่าวหา โดยมีสมาชิก อบต. เข้าร่วมครบทุกท่าน จำนวน 38 คน นาง ก. ได้ให้ที่ประชุมพิจารณาญัตติโดยเปิดเผยและมีสมาชิก อบต. 5 คนได้อภิปรายพฤติกรรมนาง ก. หลังจากอภิปรายเสร็จสมาชิกสภา อบต. ได้ออกเสียงลงคะแนนลับ ปรากฏว่ามีผู้เห็นด้วยให้นาง ก. พ้นจากตำแหน่ง 35 เสียง ไม่เห็นด้วย 1 เสียง และงดออกเสียง 1 เสียง ที่ประชุมจึงมีมติให้นาง ก. พ้นจากตำแหน่งสมาชิก อบต. หลังจากนั้นนาง ก. จึงนำเรื่องมาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลปกครองเพิกถอนมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 47 ตรีวรรคหนึ่ง ระบุว่า สมาชิกภาพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงเมื่อ...(8) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งโดยเห็นว่ามีพฤติกรรมในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเข้าชื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณา และมีมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และวรรคสอง ระบุว่า ผู้ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงมีสิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้งไปยังนายอำเภอได้ภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับทราบมติให้นายอำเภอสอบสวนภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับคำอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

²⁹ สำนักงานศาลปกครอง. (7 สิงหาคม 2563). “ทำชกต้อยและถ่ายวิดีโอในที่ประชุม ... พฤติกรรมเสื่อมเสียที่อาจต้องพ้นจากตำแหน่ง”, *อุทธรณ์จากคดีปกครอง*. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

กรณีนี้ศาลปกครองได้พิจารณา คือ ประเด็นที่ 1 นาง ก. ได้ยอมรับว่ามีเหตุทำต่อยกับ นาย ข. จริง แม้ว่าจะเป็นกรกระทำภายหลังเลิกประชุม เป็นการกระทำนอกห้องประชุมและเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ได้มีเจตนา แต่ทำไปเพราะโมโห แต่ศาลปกครองพิจารณาว่า สถานะของการเป็นสมาชิก อบต. ไม่ได้มีอยู่เฉพาะช่วงเวลาการประชุมสภาเท่านั้น หากแต่มีอยู่ตลอดเวลา จึงถือเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ส่วนประเด็นที่ 2 การนำบุคคลภายนอกเข้าไปในที่ประชุม ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ.2547 ข้อ 117 กำหนดห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปในที่ซึ่งจัดไว้สำหรับสมาชิกสภาท้องถิ่นในขณะที่กำลังประชุม โดยประธานสภามีอำนาจอนุญาตให้ประชาชนเข้าฟังการประชุมสภาได้ตามระเบียบสภาท้องถิ่น ซึ่งประเด็นนี้ระเบียบกำหนดไว้ชัดว่า ไม่ได้ให้อำนาจบุคคลภายนอกเข้าไปเพื่อบันทึกภาพและเสียง การนำบุคคลภายนอกเข้าไปในที่ประชุมสภาท้องถิ่นดังกล่าว จึงเป็นการคุกคามสิทธิหรือกีดกันการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่น หากจะให้มีการบันทึกรายงานการประชุมก็ควรให้เลขานุการสภาท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้นกรณีนี้จึงเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมที่อาจนำมาซึ่งความเสียหายหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่ อบต. ศาลปกครองจึงพิจารณาว่า มติที่ให้นาง ก. พ้นจากตำแหน่งจึงชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองจึงพิพากษายกฟ้องคดีนี้ (อ้างอิง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 865/2561)

๕ การออกคำสั่งให้รองนายก อบต. พ้นจากตำแหน่ง ต้องให้โอกาสโต้แย้งก่อนหรือไม่?³⁰

คดีนี้เกิดขึ้นเมื่อนายองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งมีคำสั่งให้รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากรองนายก อบต. ไม่เชื่อฟังคำสั่ง และไม่ปฏิบัติตามนโยบายการบริหารงานของตน ทำให้เกิดความขัดแย้งในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยเหตุนี้รองนายก อบต. จึงยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว แต่นายก อบต. ยังคงยืนยันตามคำสั่งเดิม

รองนายก อบต. เห็นว่า คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะตนได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีมาตลอด ส่วนเหตุที่ตนไม่ปฏิบัติตามนโยบายของนายก อบต. เพราะไม่เป็นไปตามกฎหมายและไม่เป็นไปตามแผนพัฒนา 3 ปีของอบต. อีกทั้งนายก อบต. ไม่เคยให้โอกาสตนในการชี้แจงหรือตักเตือนก่อนออกคำสั่ง ดังนั้นรองนายก อบต. จึงนำคดีนี้มาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งนายก อบต.

ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 30 วรรคหนึ่งระบุว่า หากคำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดง พยานหลักฐานของตน ส่วนวรรคสอง ได้กำหนดข้อยกเว้นที่ไม่ให้นำหลักการดังกล่าวมาใช้บังคับกรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสั่งพักงาน หรือการให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคำสั่งทางปกครองที่ได้รับยกเว้นไม่จำเป็นต้องให้โอกาส นอกจากนี้การปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้กำหนดให้นายก อบต. สามารถแต่งตั้งรองนายก อบต. ได้ไม่เกิน 2 คน

³⁰ สำนักงานศาลปกครอง. (13 มกราคม 2564). “สั่งให้พ้นจากตำแหน่งรองนายก อบต. ต้องให้โอกาสโต้แย้งก่อนหรือไม่?”, *อุทธรณ์จากคดีปกครอง*. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายก อบต. มอบหมาย และในทางกลับกันหากนายก อบต. เห็นว่าผู้ที่ตนแต่งตั้งนั้นปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ ไม่เป็นที่ น่าพอใจ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือนโยบายที่ให้ไว้ก็ให้อำนาจในการถอดถอนรองนายก อบต. ให้พ้น จากตำแหน่งได้

กรณีนี้ศาลปกครองได้พิจารณาว่า คำสั่งให้ตำแหน่งรองนายก อบต. พ้นจากตำแหน่งเป็น คำสั่งทางปกครอง และเป็นดุลพินิจโดยแท้ของนายก อบต. หรือผู้บริหารท้องถิ่นอันเกิดจากความไว้วางใจ และหมดความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ แม้จะเป็นคำสั่งทางปกครองแต่ไม่ใช่การลงโทษ จึงไม่ถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเข้าข้อยกเว้นที่ไม่จำเป็นต้องให้โอกาสโต้แย้งก่อนออกคำสั่งแต่อย่างใด กรณีศึกษานี้ศาลปกครองจึงยกฟ้องคดีนี้ (อ้างอิงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 152/2563)

3) การปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น

☞ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่นสามารถใช้สิทธิ ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ทันทีหรือไม่?³¹

คดีนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้เดือดร้อนซึ่งเป็นประชาชนเห็นว่า เทศบาลละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ ปล่อยให้มีการขายของบนสะพานลอยเป็นจำนวนมาก ทำให้ทางเดินคับแคบ มีขยะกองบนสะพานลอย จำนวนมาก อีกทั้งสะพานลอยยังมีสภาพชำรุดทรุดโทรม เป็นแผ่นเหล็กที่ชำรุดอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ ผู้ฟ้องอ้างว่าตนเคยได้รับอุบัติเหตุลื่นล้มในบริเวณดังกล่าวมาแล้ว ผู้ฟ้องจึงขอยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้เทศบาลดำเนินการตามหน้าที่เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว

กรณีนี้ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เนื่องจากผู้ฟ้องไม่ได้มีหนังสือ ร้องขอให้เทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวทราบปัญหาและปฏิบัติ หน้าที่ตามกฎหมายก่อน หากเทศบาลละเลยไม่ดำเนินการตามหน้าที่ภายใน 90 วันนับแต่วันที่หนังสือ ร้องขอ จึงจะถือว่าผู้ฟ้องสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ฟ้องจึงขอยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด

กรณีนี้ศาลปกครองสูงสุดได้พิจารณาโดยวางบรรทัดฐานว่า เมื่อหน่วยงานทางปกครองหรือ เทศบาลละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ปล่อยให้มีการวางขายสินค้าบนสะพานลอย ไม่ดูแลรักษา สะพานลอยที่ชำรุดทรุดโทรมและอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน อีกทั้งยังปล่อยให้มีการขายสินค้า บนสะพานลอยและปล่อยให้มีขยะจำนวนมากตามที่ได้รับคำฟ้อง ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 วรรคหนึ่ง ที่ระบุให้เทศบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ร้องขอให้มีการ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวก่อน ดังนั้นกรณีนี้ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาว่า ผู้ฟ้องคดีย่อมเป็นผู้ได้รับความเสียหายหรือความเดือดร้อนจากการงดเว้นการกระทำของเทศบาล จึงเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อ ศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง โดยไม่ต้องมีหนังสือร้องขอให้เทศบาลดำเนินการตามหน้าที่ดังกล่าวก่อนที่จะนำคดีมาฟ้องต่อ ศาลปกครอง (อ้างอิง คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร. 51/2563)

³¹ สำนักงานศาลปกครอง. (11 มีนาคม 2564). “ท้องถิ่นละเลยต่อหน้าที่ : ต้องมีหนังสือร้องขอก่อนฟ้องคดีหรือไม่?”, **อุทธรณ์จากคดีปกครอง**. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

๒ ผู้ใช้ทางเกิดอุบัติเหตุบนทางเท้า หน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบทางเท้า นั้นต้องรับผิดชอบใช้ให้แก่ผู้เสียหายหรือไม่?³²

คดีนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองว่า ตนได้รับอุบัติเหตุเดินสะดุดขอบแผ่นกระเบื้องคอนกรีตที่ใช้ปูบนทางเท้าหน้าโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทำให้หกล้มแขนซ้ายกระดูกหักพื้นคอนกรีตจนได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลและเสียค่ารักษาพยาบาลจำนวนมาก ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนี้ เป็นเพราะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขต สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่บำรุงรักษาทางเท้า ทางสัญจรให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างปลอดภัย แต่กลับละเลยต่อหน้าที่ ไม่ซ่อมแซมทางเท้า รวมถึงบริเวณดังกล่าวมีการชำรุดของทางเท้าแต่ไม่จัดทำป้ายเตือนเพื่อให้ผู้ใช้ทางระมัดระวัง จึงขอให้ศาลปกครองพิพากษาให้กรุงเทพมหานครชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และค่าเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ เนื่องจากต้องรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นเวลา 60 วัน รวเป็นเงินทั้งสิ้น 320,000 บาท

กรณีศึกษาดังกล่าวนี ศาลปกครองได้พิจารณาว่า แม้สภาพทางเท้าที่เกิดอุบัติเหตุมีสภาพไม่เรียบ แผ่นปูนถูกรากไม้ดันมุมกระเบื้องสูงจากระดับพื้นข้างเคียงสูง 1.50 เซนติเมตร แต่สภาพโดยทั่วไปของทางเท้ายังอยู่ในสภาพใช้งานได้อย่างปลอดภัยต่อการสัญจร ไม่ถึงกับเป็นอันตรายต่อประชาชนผู้ใช้ทางเท้า หากใช้ความระมัดระวังตามสมควรและไม่ถึงขนาดที่ต้องจัดให้มีเครื่องหมายหรือป้ายเตือนภัย ประกอบกับผู้ใช้งานทางเท้าดังกล่าวเป็นผู้ที่เดินผ่านจุดเกิดเหตุเป็นประจำ ย่อมคุ้นเคยและทราบว่าจะต้องใช้ความระมัดระวังตามควรแก่กรณี โดยเฉพาะจุดเกิดเหตุที่อยู่ใกล้กับกรอบสี่เหลี่ยมรอบโคนต้นไม้ เมื่อผู้ฟ้องคดีมิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร ทำให้สะดุดขอบแผ่นกระเบื้องคอนกรีตที่ใช้ปูทางเท้า อันเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้ฟ้องคดี ความเสียหายจึงมีได้เกิดผลโดยตรงกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเขต สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ละเลยต่อหน้าที่ไม่ดูแลรักษาทางเท้าให้ปลอดภัย ดังนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานเขต สังกัดกรุงเทพมหานครจึงไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 อย่างไรก็ตามหน่วยงานของรัฐควรหมั่นตรวจสอบและแก้ไขจุดชำรุดของทางเท้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ใช้งานทางเท้า และประชาชนผู้ใช้ทางเท้าก็ควรใช้ความระมัดระวังตามสมควร (อ้างอิง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 1124/2559)

4) การจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาทางปกครอง

๒ จัดซื้อเก้าอี้ราคาสูงเพราะไม่จัดส่งประกาศสอบราคาตามระเบียบมีความรับผิดทางละเมิดได้³³

คดีนี้เกิดจากผู้อำนวยการเขตมีคำสั่งมอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบจัดซื้อเก้าอี้พลาสติกแบบมีพนักพิง จำนวน 5,000 ตัว ภายในวงเงิน 750,000 บาท โดยมีเจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงานได้รับ

³² สำนักงานศาลปกครอง. (2 เมษายน 2564). “ปัญหาอุบัติเหตุบนทางเท้าหรือฟุตบอลบานั้น...เกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ”, *อุทธรณ์จากคดีปกครอง*. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

³³ สำนักงานศาลปกครอง. (10 กรกฎาคม 2563). “ซื้อเก้าอี้ราคาสูง...เพราะไม่จัดส่งประกาศสอบราคาตามระเบียบ”, *อุทธรณ์จากคดีปกครอง*. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

มอบหมายให้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างแทน ซึ่งในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างนั้น สำนักงานเขตได้มีหนังสือส่งประกาศและเอกสารประกอบการสอบราคาไปให้ 3 บริษัท และมีหนังสือปิดประกาศสอบราคาที่สำนักงานเขต ซึ่งในวันที่กำหนดให้เปิดซองสอบราคา ปรากฏว่า มีผู้เสนอราคา 3 ราย แต่มีเพียงบริษัทหนึ่งเท่านั้นที่เสนอราคาถูกต้องตามเงื่อนไขและเป็นราคาต่ำสุด

สำนักงานเขตจึงทำสัญญากับบริษัทที่ชนะการประกวดราคา เพื่อซื้อเก้าอี้ในราคาตัวละ 150 บาท เป็นเงิน 750,000 บาท หลังจากนั้นสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งว่า บริษัทที่ยื่นซองสอบราคาทั้ง 3 ราย เป็นบริษัทในกลุ่มเดียวกัน ราคาที่เสนอขายเป็นราคาที่สูงกว่าราคาปกติเมื่อเทียบกับราคาตลาดและเมื่อเทียบกับหน่วยงานรัฐอื่นที่ซื้อเก้าอี้แบบเดียวกัน

หลังจากนั้นผู้อำนวยการเขตจึงมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง พบว่า เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงานดังกล่าวจัดซื้อเก้าอี้สูงกว่าราคาซื้อเฉลี่ยของสำนักงานเขตอื่น ตัวละ 31 บาท คิดมูลค่าความเสียหายเป็นเงิน 155,000 บาท กรุงเทพมหานครจึงมีคำสั่งให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน 2 ใน 3 ส่วนของมูลค่าความเสียหาย เป็นเงิน 103,333.33 บาท เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงานดังกล่าวอุทธรณ์คำสั่งไปยังกระทรวงมหาดไทย แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยกอุทธรณ์ จึงนำคดีนี้มาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อให้เพิกถอนคำสั่ง

ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. 2538 โดยข้อ 37 ได้ระบุว่า ให้เจ้าหน้าที่พัสดุส่งประกาศเผยแพร่การสอบราคาและเอกสารสอบราคาไปยังผู้มีอาชีพขายหรือรับจ้างทำงานนั้นโดยตรง หรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กับให้ปิดประกาศเผยแพร่การสอบราคาไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการของหน่วยงานนั้น และต้องดำเนินการดังกล่าวก่อนวันเปิดซองสอบราคาไม่น้อยกว่า 10 วัน

ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้อำนวยการเขตได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบจัดซื้อเก้าอี้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ. 2538 ข้อ 37 ประกอบกับหนังสือสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร ที่ กท 0310/2220 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2541 เรื่องให้หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างส่งประกาศเผยแพร่การสอบราคาและเอกสารสอบราคาไปยังกองประชาสัมพันธ์และกองทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้แข่งขันสอบราคาเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การประกาศสอบราคาก่อนวันเปิดซองสอบราคาเพียง 8 วัน น้อยกว่า 10 วันตามที่กำหนดในข้อบัญญัติเป็นเหตุให้มีการจัดซื้อจัดจ้างเก้าอี้พลาสติกในราคาสูงกว่าราคาปกติ จึงถือว่าเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติและหนังสือสำนักปลัดกรุงเทพมหานครฯ เป็นการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้สำนักงานเขตได้รับความเสียหาย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่กรุงเทพมหานคร

☞ ผู้รับจ้างสร้างถนนไม่ตรงตามเงื่อนไข มีสิทธิรับค่าจ้างหรือไม่?³⁴

คดีนี้เกิดจากเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งได้ทำสัญญาจ้างกับบริษัทเอกชนเพื่อก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ภายหลังจากก่อสร้างเสร็จคณะกรรมการตรวจรับการจ้าง ได้ตรวจสอบพบว่า บริษัท

³⁴ สำนักงานศาลปกครอง. (10 กรกฎาคม 2563). “ผู้รับจ้างสร้างถนนไม่ตรงเงื่อนไข มีสิทธิรับค่าจ้างเพียงใด?”, อุทธรณ์จากคดีปกครอง. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

เอกชนได้ใช้เหล็กไม่เป็นไปตามขนาดที่กำหนดไว้ตามสัญญาจ้าง ซึ่งผู้รับจ้างได้มีหนังสืออ้างอิงว่าได้ขออนุญาตเปลี่ยนแปลงวัสดุก่อสร้างเพื่อลดขนาดเหล็ก จาก 4 มิลลิเมตร เป็น 3.2 มิลลิเมตร จำนวน 800 ตารางเมตร และปรับลดราคาวัสดุลง เนื่องจากเหล็กขาดตลาด โดยมีวิศวกรรับรองว่าการก่อสร้างนั้นสามารถใช้เหล็กขนาด 3 มิลลิเมตรได้

หลังจากนั้นคณะกรรมการตรวจรับการจ้างได้ตรวจงานเป็นครั้งที่ 2 และเสนอว่าผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานโดยมีปริมาณและคุณภาพถูกต้องครบถ้วนแล้ว แต่ต่อมาเทศบาลตำบลได้มีหนังสือขอให้กรมทางหลวงทำการเจาะทดสอบพื้นผิวถนน จำนวน 7 จุด ปรากฏว่า มีบางจุดที่ใช้เหล็กไม่เป็นไปตามขนาดที่ได้รับอนุมัติ เทศบาลจึงมีหนังสือไปยังบริษัทเอกชนให้แก้ไขงาน แต่บริษัทเอกชนเพิกเฉย จึงยื่นฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อบอกเลิกสัญญาจ้าง

กรณีนี้ศาลปกครองได้พิจารณาแล้วว่า บริษัทเอกชนได้ใช้เหล็กขนาด 3 มิลลิเมตรที่ไม่เป็นไปตามขนาดคำสั่งอนุมัติจริง จึงมีคำสั่งให้บริษัทเอกชนดำเนินการแก้ไข และคำสั่งบอกเลิกสัญญาจ้างของเทศบาลตำบลจึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้การก่อสร้างถนนเพื่อประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในการสัญจร จึงเห็นควรกำหนดค่าแห่งการงานที่ได้ทำไว้แล้วและได้ใช้ประโยชน์ได้บ้างในอัตราร้อยละ 60 ของค่าจ้างตามสัญญา (อ้างอิง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 104/2563)

๘ การตกลงซื้อขายสัญญาณไฟจราจรด้วยวาจา มีผลผูกพันตามกฎหมายหรือไม่³⁵

คดีนี้เกิดขึ้นเมื่อบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งได้ตกลงซื้อขายสัญญาณไฟจราจรพร้อมติดตั้งกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง โดยนายก อบต. ตกลงซื้อขายและแจ้งว่าจะจ่ายเงินให้เมื่อข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว หลังจากนั้นบริษัทเอกชนได้ไปติดตั้งสัญญาณไฟจราจร และองค์การบริหารส่วนตำบลได้ใช้ประโยชน์จากสัญญาณไฟจราจรเรื่อยมา จนกระทั่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติงบประมาณฯ แล้ว บริษัทเอกชนจึงเรียกเก็บเงินจากองค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมให้นายส่งหนังสือทวงถามอีกครั้ง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิเสธ โดยอ้างว่า ผู้ตกลงซื้อขายกับบริษัทเอกชนคือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในขณะนั้น โดยไม่ได้มีการตั้งงบประมาณรายจ่ายหรือทำรายการขอจัดซื้อสัญญาณไฟจราจร และไม่เคยมีคำสั่งให้จัดหาครุภัณฑ์หรือแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุแต่อย่างใด องค์การบริหารส่วนตำบลจึงไม่ชำระเงินให้แก่บริษัทเอกชน ดังนั้นบริษัทเอกชนแห่งนี้จึงนำเรื่องมาฟ้องต่อศาลปกครองให้องค์การบริหารส่วนตำบลชำระเงินตามสัญญาพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี

ศาลปกครองสูงสุดได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การตกลงซื้อขายสัญญาณไฟจราจรระหว่างบริษัทเอกชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องทำตามแบบ แม้ว่าจะตกลงกันด้วยวาจาก็มีผลบังคับตามกฎหมาย และเมื่อเป็นการซื้อขายกันที่ราคาไม่เกิน 100,000 บาท แม้ว่าจะเป็ยบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2535 ข้อ 32 กำหนดให้เจ้าหน้าที่พัสดุเป็นผู้ติดต่อตกลงราคากับผู้ขายหรือผู้รับจ้างโดยตรง แต่เมื่อ

³⁵ สำนักงานศาลปกครอง. (2 พฤศจิกายน 2563). “ตกลงซื้อขายสัญญาณไฟจราจรด้วยวาจา มีผลผูกพันหรือไม่?”, อุทธรณ์จากคดีปกครอง. สืบค้นจาก www.admincourt.go.th/admincourt/site/09illustration_list-11.html เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

อำนาจในการสั่งซื้อเป็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขณะนั้น บริษัทเอกชนก็ยอมเข้าใจได้ว่าเป็นการตกลงซื้อขายในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับประโยชน์จากไฟสัญญาณจราจรในชุมชนเรื่อยมา โดยไม่ได้บอกกล่าวให้บริษัทเอกชนรู้ถอยกลับไปแต่อย่างใด ดังนั้นศาลปกครองสูงสุดจึงเห็นว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตกลงซื้อขายกับบริษัทเอกชนจึงเป็นการกระทำโดยมีอำนาจและมีผลผูกพัน องค์การบริหารส่วนตำบลย่อมต้องมีหน้าที่ชำระราคาสัญญาณไฟจราจรให้แก่บริษัทเอกชนตามสัญญา และบริษัทเอกชนมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยผิดนัดจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี (อ้างอิง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 756/2561)

ด้านความพึงพอใจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ด้านความพึงพอใจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะ เป็นหนึ่งในโครงการที่สถาบันพระปกเกล้าได้ทำการสำรวจมาโดยตลอดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา เพื่อประเมินระดับความเชื่อมั่นของประชาชน และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐไทย อันเป็นการสะท้อนให้หน่วยงานภาครัฐรับทราบถึงความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของหน่วยงานให้สามารถพัฒนาแนวทางการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

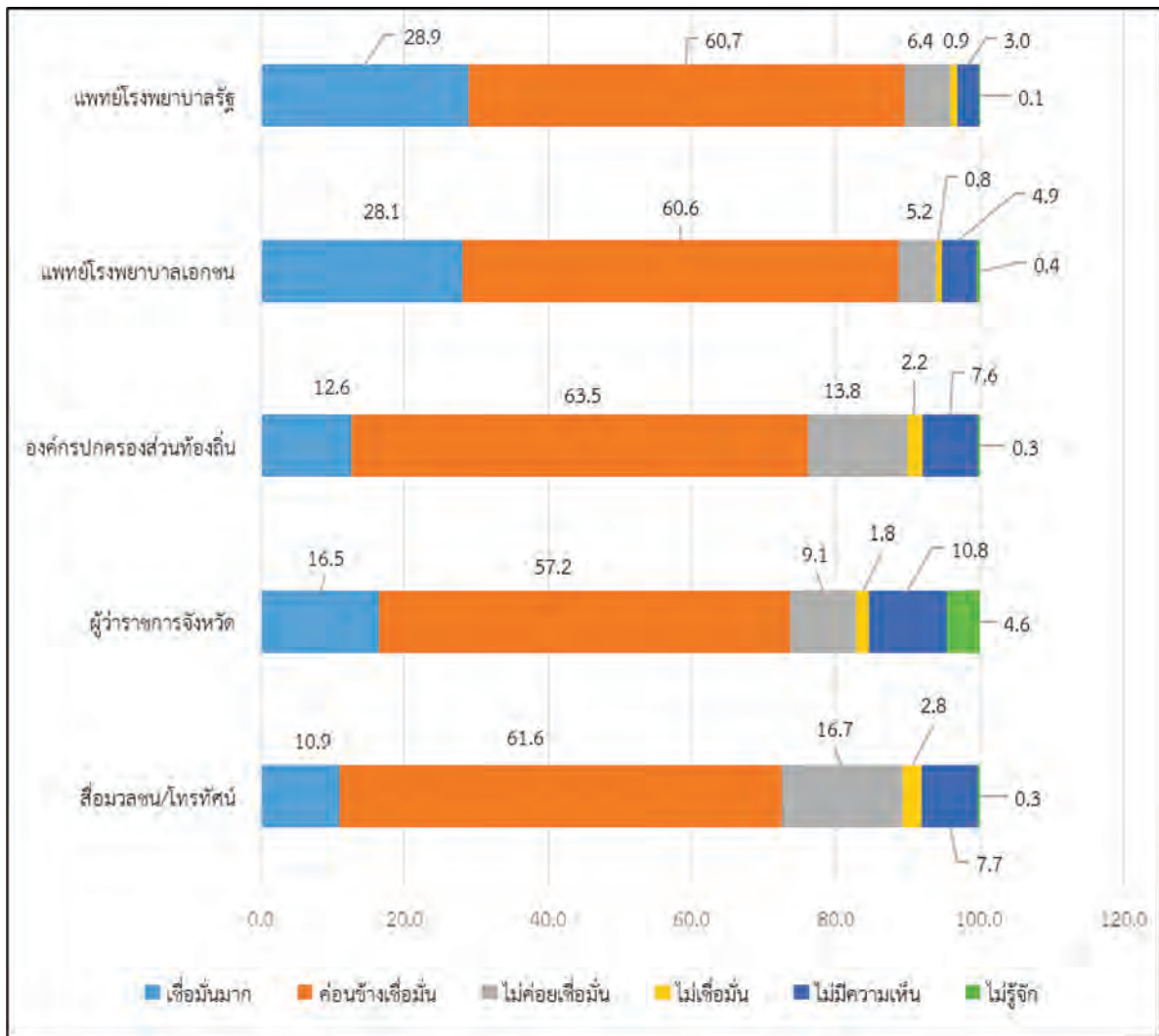
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหนึ่งในหน่วยงานภาครัฐที่สถาบันพระปกเกล้าได้ทำการสำรวจในครั้งนี้ โดยประเด็นที่ได้สำรวจนั้นมีหลายประเด็นด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นระดับความพึงพอใจของประชาชนในการไปติดต่อใช้บริการและการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการสำรวจเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

- ความเชื่อมั่นที่มีต่อการทำงานของคณะบุคคล/หน่วยงานภาครัฐต่างๆ
- ความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.1 ความเชื่อมั่นที่มีต่อการทำงานของคณะบุคคล/หน่วยงานภาครัฐต่างๆ

การสำรวจประเด็นความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานของคณะบุคคล/หน่วยงานภาครัฐต่างๆ พบว่า ประชาชนค่อนข้างเชื่อมั่นการทำงานของคณะบุคคล/หน่วยงานภาครัฐ 5 อันดับแรก คือ แพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนมากที่สุดถึงร้อยละ 89.60 ของผลสำรวจทั้งหมด รองลงมาเป็นแพทย์ในโรงพยาบาลเอกชน ร้อยละ 88.70 ถัดมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/อบต./สำนักงานเขต) ร้อยละ 76.10 ผู้ว่าราชการจังหวัด ร้อยละ 73.70 และสื่อมวลชน/โทรทัศน์ ร้อยละ 72.50 ตามลำดับ

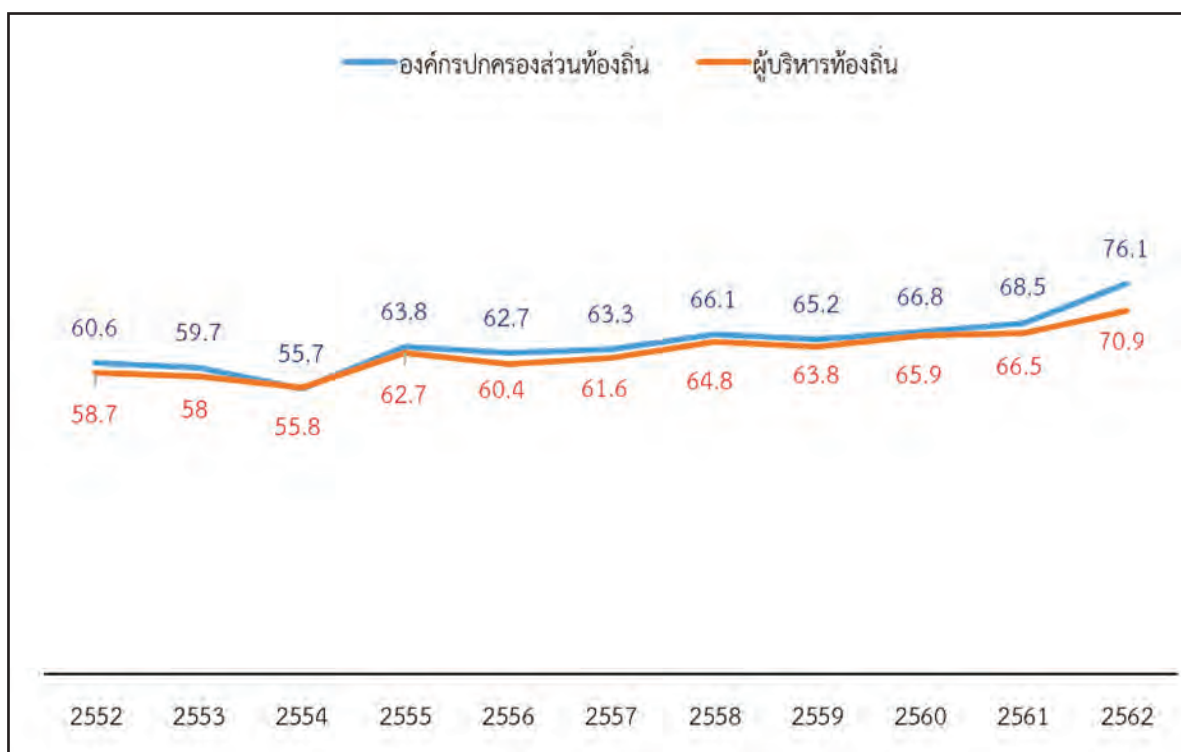
แผนภาพที่ 2-92 ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของคณะบุคคล/หน่วยงานภาครัฐต่างๆ

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า, ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2562 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545-2562. หน้า 9-10.

ที่ผ่านมาสถาบันพระปกเกล้าได้มีการสำรวจข้อมูลความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง หากเราพิจารณาข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปี พ.ศ. 2562 พบว่า ความเชื่อของประชาชนต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่นมีแนวโน้มความเชื่อมั่นที่ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลสำรวจดังกล่าวนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนยังคงเชื่อมั่นและไว้วางใจการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น และมีแนวโน้มที่จะมีความเชื่อมั่นมากขึ้น ส่วนหนึ่งนี้อาจมีสาเหตุมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เข้าถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด จึงสะท้อนให้เห็นดังผลสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น นั่นเอง

แผนภาพที่ 2-93 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2562

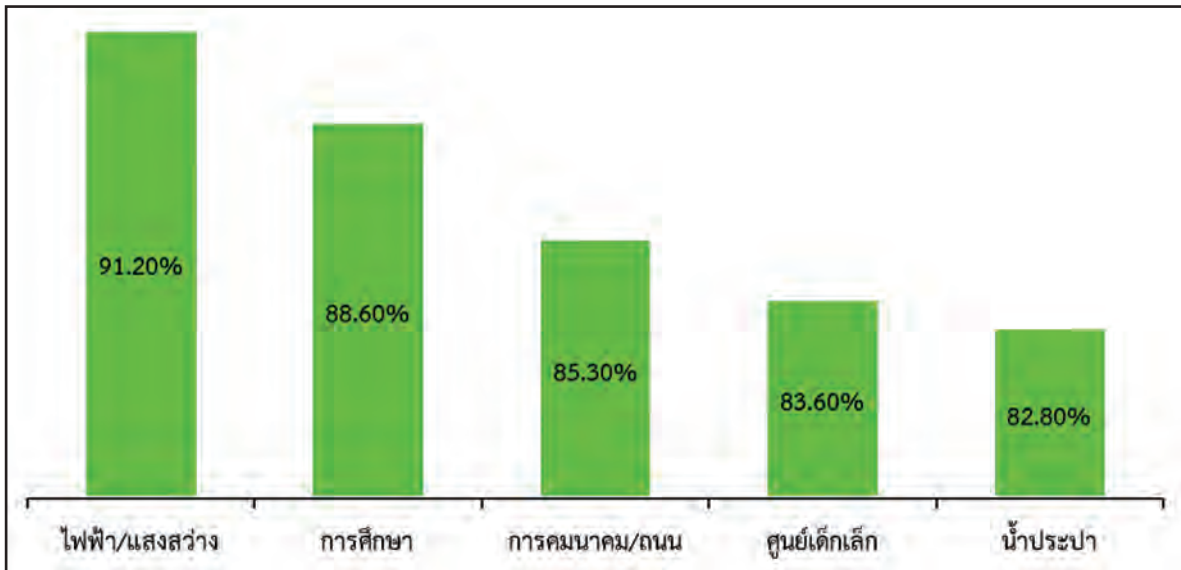

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า, ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2562 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545-2562. หน้า 184-185.

6.2 ความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลสำรวจระดับความคิดเห็นพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดให้มีไฟฟ้ามากที่สุดถึงร้อยละ 91.20 รองลงมาเป็นการจัดบริการด้านการศึกษา ร้อยละ 88.60 การจัดบริการสาธารณะด้านคมนาคม/ถนน ร้อยละ 85.30 การจัดให้มีศูนย์เด็กเล็ก ร้อยละ 83.60 และการจัดให้มีน้ำประปา ร้อยละ 82.80 ตามลำดับ

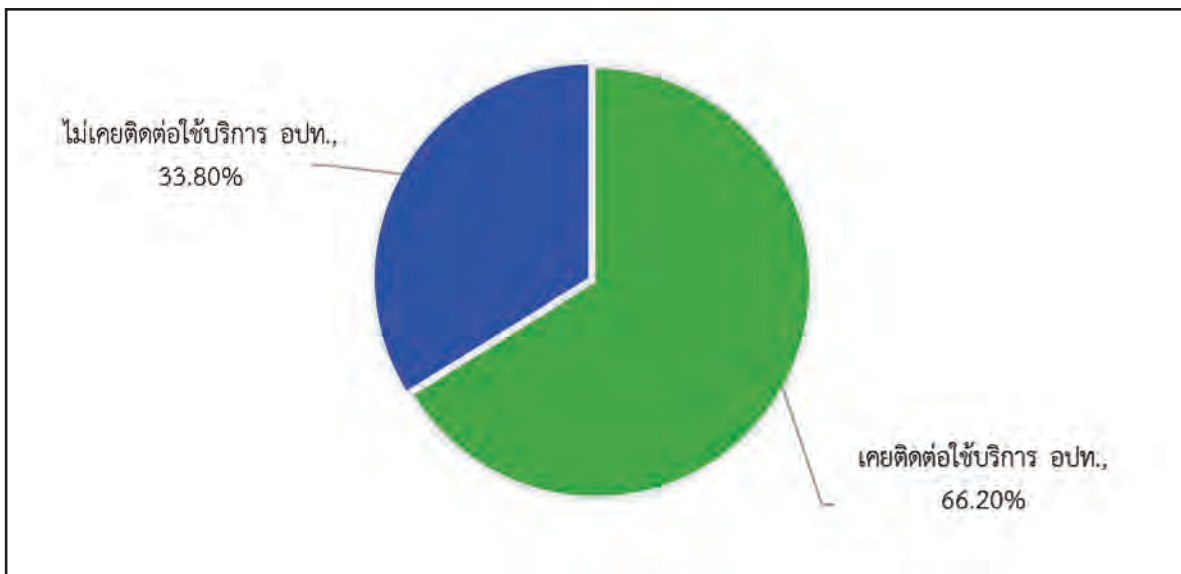
แผนภาพที่ 2-94 ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะของ อปท.

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า, ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2562 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545-2562. หน้า 9-11.

เมื่อสอบถามประชาชนเกี่ยวกับการเคยติดต่อใช้บริการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 66.20 ไม่เคยติดต่อใช้บริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีประชาชนเพียงร้อยละ 33.80 ที่ระบุว่าเคยติดต่อใช้บริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ที่ระบุว่าเคยติดต่อใช้บริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ระบุว่า มีความพึงพอใจการให้บริการมากถึงร้อยละ 94.80 ขณะที่ผู้ที่ระบุว่าไม่ค่อยพึงใจมีเพียงร้อยละ 4.30 เท่านั้น

แผนภาพที่ 2-95 ร้อยละของประชาชนที่เคยติดต่อใช้บริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า, ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2562 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545-2562. หน้า 9-11.

นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนมากถึงร้อยละ 80.00 ระบุว่าไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนประชาชนอีกร้อยละ 20.00 ระบุว่าเคยเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ที่ระบุว่าเคยเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 92.90 ระบุว่าเข้าไปร่วมกิจกรรมประชุมหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 28.80 ระบุว่าเคยเข้าไปร่วมกิจกรรมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้อีกร้อยละ 0.20 ระบุว่าอื่นๆ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม กิจกรรมดูงาน กิจกรรมด้านยาเสพติด เป็นต้น และสุดท้ายอีกร้อยละ 1.90 ไม่ได้ระบุรายละเอียด

ตารางที่ 2-72 ร้อยละของประชาชนที่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

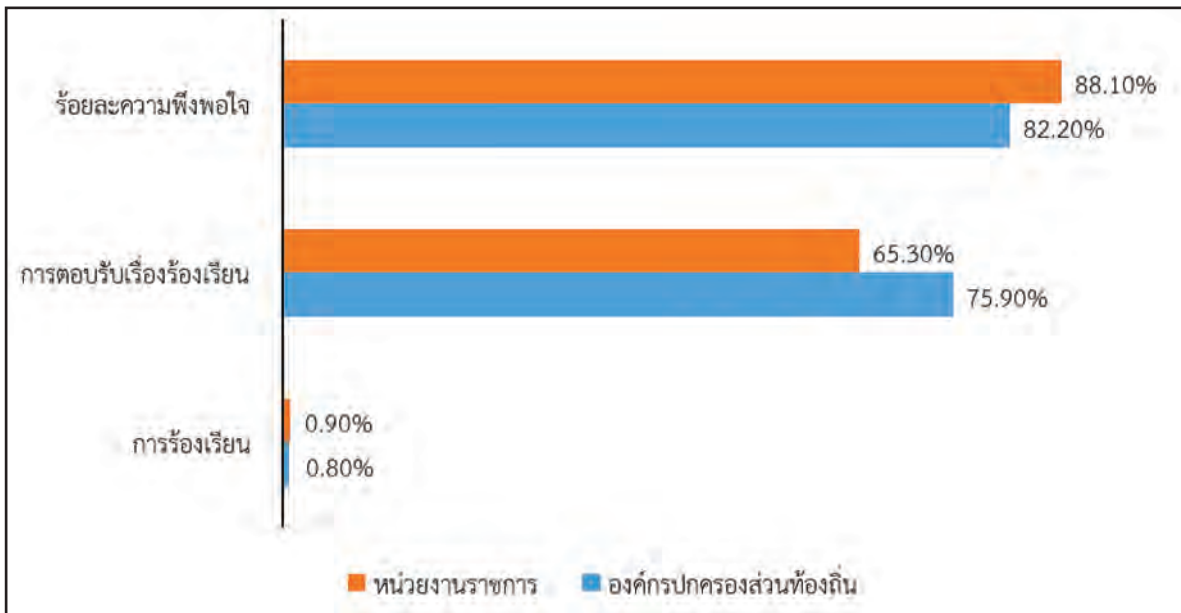
การใช้บริการหรือการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ร้อยละ
การใช้บริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
● เคยใช้บริการ	33.80
● ไม่เคยใช้บริการ	66.20
ผู้ที่เคยใช้บริการฯ ระบุความพึงพอใจ	
● พอใจมาก	18.40
● ค่อนข้างพอใจ	76.40
● ไม่ค่อยพอใจ	3.90
● ไม่พอใจเลย	0.40
● ไม่มีความคิดเห็น	0.90
การเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
● ไม่เคยร่วมทำกิจกรรม	80.00
● เคยร่วมทำกิจกรรม	20.00
ผู้ที่เคยร่วมทำกิจกรรมฯ ระบุกิจกรรมที่เคยเข้าร่วม	
● การประชุมหมู่บ้าน	92.90
● การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น	28.80
● อื่นๆ (ด้านยาเสพติด อบรม ดูงาน)	0.20
● ไม่ระบุ	1.90

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า, ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2562 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545-2562, หน้า 50-51.

6.3 การร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการร้องเรียนเรื่องการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า มีประชาชนเพียงร้อยละ 0.80 ที่ระบุว่าเคยร้องเรียน และใช้วิธีการเขียนจดหมายร้องเรียนมากที่สุด ขณะที่ประชาชนส่วนหนึ่งร้อยละ 0.90 ระบุว่าเคยร้องเรียนเรื่องการให้บริการของหน่วยงานราชการ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่เคยร้องเรียนทั้งหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การร้องเรียนการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการตอบรับมากกว่าการร้องเรียนหน่วยงานราชการ ร้อยละ 75.90 ซึ่งมากกว่าการตอบรับเรื่องร้องเรียนของหน่วยงานราชการที่ร้อยละ 65.30 ของจำนวนผู้ที่เคยร้องเรียน

แผนภาพที่ 2-96 ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนต่อการรับเรื่องร้องเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

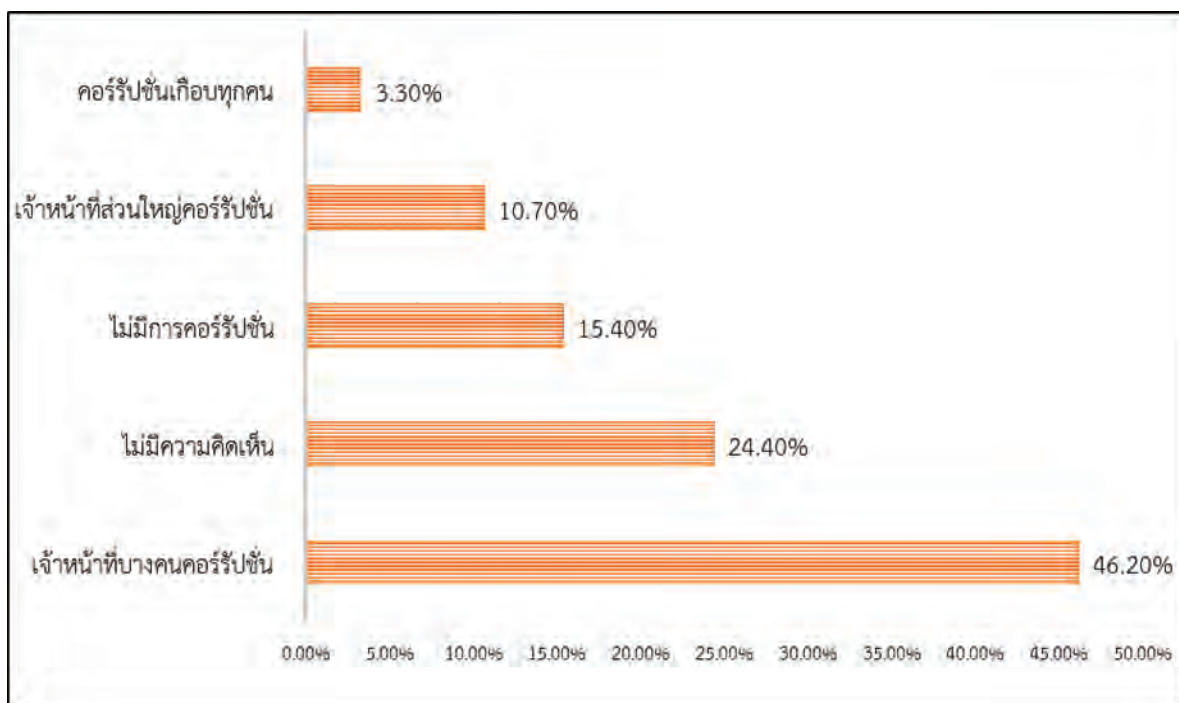

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า, ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2562 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545-2562. หน้า 11-12.

6.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนร้อยละ 60.20 เชื่อว่ามีการคอร์รัปชันและรับสินบนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 46.20 เชื่อว่าเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันและการรับสินบน รองลงมาร้อยละ 24.40 ระบุว่าไม่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ และประชาชนอีกร้อยละ 15.40 ระบุว่าเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรท้องถิ่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันและการรับสินบนเลย

แผนภาพที่ 2-97 ร้อยละความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า, ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2562 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545-2562, หน้า 56-57.

ด้านการได้รับรางวัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7. ด้านการได้รับรางวัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สถานการณ์ด้านการได้รับรางวัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลด้านการบริหารงานและธรรมาภิบาลจากหน่วยงานต่างๆ ในระดับประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สถานการณ์ด้านการได้รับรางวัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน ได้แก่

7.1 รางวัลของสถาบันพระปกเกล้า

รางวัลจากสถาบันพระปกเกล้าหรือรางวัลพระปกเกล้า ประกอบด้วยรางวัลพระปกเกล้าและรางวัลพระปกเกล้าทองคำ³⁶

³⁶ รางวัลพระปกเกล้า เป็นรางวัลและใบประกาศนียบัตรที่จัดขึ้นโดยสถาบันพระปกเกล้าเพื่อมอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศในประเภทต่างๆ ตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งเป็นประเภทรางวัล ได้แก่ 1) รางวัลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการท้องถิ่น 2) การเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในท้องถิ่น และ 3) การเสริมสร้างเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น

รางวัลพระปกเกล้าทองคำ เป็นรางวัลที่ริเริ่มขึ้นเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยได้รับรางวัลพระปกเกล้า มีการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และสร้างสรรคนวัตกรรมทางการบริหารงานท้องถิ่นอยู่เสมอ และยังเป็นการเชิดชูเกียรติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นสุดยอดด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ และด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชน และประชาสังคม โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยได้รับรางวัลพระปกเกล้าในประเภทเดียวกันมาแล้ว 2 ครั้ง ในระยะเวลา 5 ปี ย้อยหลัง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในประเทศไทย.

ในช่วงปี 2544 – 2563 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้ารวม 166 แห่ง เมื่อพิจารณาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสัดส่วนเคยได้รับรางวัลมากที่สุด คือ เทศบาลนคร คิดเป็นร้อยละ 36.67 ของเทศบาลนครทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนตำบล เคยได้รับรางวัลน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.18 ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-98 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ปี 2544 – 2563

ที่มา: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

สำหรับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ ในช่วง ปี 2549 – 2561 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ รวม 55 แห่ง เมื่อพิจารณาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสัดส่วนเคยได้รับรางวัลมากที่สุด คือ เทศบาลนคร คิดเป็นร้อยละ 26.67 ของเทศบาลนครทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนตำบล เคยได้รับรางวัลน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.23 ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด

แผนภาพที่ 2-99 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ ปี 2549 – 2561

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ ระหว่างปี 2549 - 2561		
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่ได้รับรางวัล
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	8
เทศบาล	2,472	35
- เทศบาลนคร	30	8
- เทศบาลเมือง	195	11
- เทศบาลตำบล	2,247	16
องค์การบริหารส่วนตำบล	5,300	12

ที่มา: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2564 คณะกรรมการได้มีมติปรับเปลี่ยนประเภทรางวัลพระปกเกล้าจากเดิมที่มี 3 ประเภทรางวัล ได้แก่ (1) ประเภทด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (2) ประเภทด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม และ (3) ประเภทด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ ซึ่งทั้ง 3 ประเภทรางวัลได้รับการตอบรับและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ต่อเนื่อง คณะกรรมการจึงมีมติปรับเปลี่ยน “ประเภทด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์” เป็น “ประเภทด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม”

จากสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประเทศไทยทุกวันนี้ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น มีมิติความเหลื่อมล้ำที่ซับซ้อน และมีความเกี่ยวโยงกันทุกมิติทางสังคม ซึ่งการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่สามารถแก้ไขได้โดยการหวังพึ่งพารัฐส่วนกลางแต่เพียงฝ่ายเดียวได้อีกต่อไป การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะที่ผ่านมา้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่มาโดยตลอด ทั้งยังเป็นหน่วยงานที่รู้ปัญหาและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายพื้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนั้นคณะกรรมการจึงเห็นควรสนับสนุนและเชิดชูเกียรติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ได้ อีกทั้งยังผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้เห็นความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความความสุขให้กับประชาชนในพื้นที่

7.2 รางวัลของสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รางวัลของสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี³⁷ ในช่วงปี 2558 – 2562 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล รวม 221 แห่ง เมื่อพิจารณาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสัดส่วนเคยได้รับรางวัลมากที่สุด คือ เทศบาลนคร คิดเป็นร้อยละ 40 ของเทศบาลนครทั้งหมด ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับรางวัลน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.47 ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด

ตารางที่ 2-73 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ปี 2558-2563

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน อปท.	จำนวน อปท. ที่ได้รับรางวัล	คิดเป็นร้อยละ
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	76	10	13.16
เทศบาล			
- เทศบาลนคร	30	12	40.00
- เทศบาลเมือง	195	25	12.82
- เทศบาลตำบล	2,247	85	3.78
องค์การบริหารส่วนตำบล	5,300	89	1.68
เมืองพัทยา	1	-	0
กรุงเทพมหานคร	1	-	0
รวมทั้งสิ้น	7,850	221	2.82

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, “เรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี,” สืบค้นจาก http://www.odloc.go.th/web/?page_id=411 เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564.

7.3 รางวัลระดับนานาชาติ

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาเมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยจำนวนหนึ่งได้สร้างชื่อเสียงโดยการคว้ารางวัลในระดับนานาชาติ ไม่เพียงแต่จะสร้างความภาคภูมิใจให้กับประชาชนในพื้นที่แล้ว ยังเป็นอีกหนึ่งแรงบันดาลใจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ได้เห็นแนวทางที่จะนำไปต่อยอดพัฒนาพื้นที่ของตนเอง เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงขอเสนอตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลระดับนานาชาติ ดังนี้

³⁷ รางวัลที่จัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นรางวัลจูงใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของท้องถิ่น และจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

🏆 รางวัล United Nations Public Service Awards (UNPSA)

รางวัลเชิดชูเกียรติ “งานบริการภาครัฐที่เป็นเลิศ” หรือ รางวัล UNPSA เป็นรางวัลที่เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Economic and Social Council - ECOSOC) เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมในการบริการภาครัฐตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับวาระและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ต้องการเปลี่ยนผ่านงานบริการภาครัฐบนพื้นฐานของการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการทำงาน มีความโปร่งใส เสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยเป้าประสงค์ที่สำคัญของรางวัล UNPSA มีดังนี้³⁸

- 1) มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมในการบริหารงานภาครัฐ
- 2) ให้รางวัลแก่หน่วยงานภาครัฐที่มีการบริการภาครัฐที่เป็นเลิศ
- 3) กระตุ้นให้ข้าราชการดำเนินการขับเคลื่อนไปสู่การสร้างนวัตกรรม
- 4) พัฒนาความเป็นมืออาชีพในการให้บริการภาครัฐ
- 5) ยกย่องคุณลักษณะที่ดีให้กับบริการภาครัฐ
- 6) รวบรวมและเผยแพร่ต้นแบบแนวทางการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

ที่ผ่านมานี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล United Nations Public Service Awards (UNPSA) จำนวน 2 แห่งเท่านั้น คือ

- พ.ศ. 2560 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล UNPSA คือ **เทศบาลตำบลเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี** ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ สาขานวัตกรรมและการบริการประชาชนด้านสุขภาพที่เป็นเลิศ จากโครงการบ้านต้นแบบสุขภาวะผู้ป่วยเรื้อรังและผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเขาพระงาม จ.ลพบุรี

- พ.ศ. 2562 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล UNPSA คือ **องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** ได้รับรางวัลชนะเลิศ สาขาการพัฒนาประสิทธิภาพและความรับผิดชอบในหน่วยงานภาครัฐ จากโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง (Self-Reliant Solar Energy Community) เป็นการบริหารจัดการพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ให้ชุมชนได้นำไปใช้ทุกครัวเรือน

³⁸ รางวัล United Nations Public Service Awards (UNPSA) เป็นรางวัลที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Economic and Social Council-ECOSOC) ในปี พ.ศ. 2545 เพื่อมอบให้แก่หน่วยงานที่ดำเนินการด้านการให้บริการสาธารณะ มีผลงานการบริหารราชการยอดเยี่ยม มีนวัตกรรมในการบริหารราชการ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก และมอบหมายให้ Division for Public Administration and Development Management (DPADM) เป็นผู้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการโดยพิธีมอบรางวัล UNPSA จะจัดขึ้นในวันที่ 23 มิถุนายนของทุกปี สำนักงานเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ (UN) ได้เปิดให้ประเทศสมาชิกเสนอชื่อองค์กรและหน่วยงานภาครัฐสมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นประจำทุกปีผ่านทางเว็บไซต์ www.unpan.org และสำหรับประเทศที่สมัครเพื่อขอรับรางวัล UNPSA ที่มาจากทั่วโลกนั้น จะถูกนำมาแบ่งกลุ่มตามภูมิภาคเพื่อความเท่าเทียม โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มแอฟริกา
2. กลุ่มเอเชียและแปซิฟิก
3. กลุ่มยุโรปตะวันออก
4. กลุ่มลาตินอเมริกาและแคริบเบียน
5. กลุ่มยุโรปตะวันตกและอื่น ๆ

รางวัล Healthy Aging Prize for Asean Innovation

รางวัลเชิดชูเกียรติ Healthy Aging Prize for Asean Innovation เป็นรางวัลมอบให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรที่ให้บริการด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งจัดขึ้นโดยสถาบันวิจัยเศรษฐกิจสำหรับอาเซียนและเอเชียตะวันออก (ERIA) ศูนย์แลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่น (JCIE) ภายใต้การอุปถัมภ์ของรัฐบาลญี่ปุ่น ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชากรในอาเซียน หรือที่เรียกว่า Asia Health and Wellbeing Initiative (AHWIN) จึงได้จัดมอบรางวัลดังกล่าวขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานหรือองค์กรที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ในเอเชีย

● พ.ศ. 2563 เทศบาลเมืองบึงยี่โถ อำเภोधัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ได้รับรางวัล Second Prize ในสาขาโครงการที่ริเริ่มโดยชุมชน ในปี พ.ศ. 2556 เทศบาลเมืองบึงยี่โถได้เริ่มทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อสำรวจผู้สูงอายุที่มีอยู่จำนวนมากในพื้นที่ จากนั้นจึงนำแบบจำลองการดูแลผู้สูงอายุตามชุมชนของประเทศญี่ปุ่นมาใช้ในชื่อว่าโปรแกรม STRONG

7.4 รางวัลเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

การขยายตัวของเมืองในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และหลายฝ่ายคาดการณ์กันว่า ในปี พ.ศ. 2569 ประเทศไทยจะมีประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 60 ของประชากรทั้งหมด การเพิ่มขึ้นของประชากรดังกล่าวได้ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดการขาดแคลนทรัพยากรต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางเสียง เป็นต้น นอกจากนี้การขยายตัวของเมืองได้ทำให้พื้นที่สีเขียวในเมืองลดลง ซึ่งข้อมูลจากสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ระบุว่า กรุงเทพมหานครมีพื้นที่สีเขียวเพียง 38 ล้านตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 2.4 ของพื้นที่ทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นแล้วความเป็นเมืองจึงกลายเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งของประเทศไทยที่จะต้องเร่งแก้ไขและพัฒนาพื้นที่อย่างบูรณาการในทุกมิติ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญเรื่องการพัฒนาเมืองที่เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่ดีและมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงมีมติเห็นชอบแนวทางการขับเคลื่อนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2560 และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากรอบแนวทางการขับเคลื่อนเมืองสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

จากนโยบายการขับเคลื่อนเมืองสิ่งแวดล้อมระดับประเทศถูกถ่ายทอดลงไปสู่หน่วยปฏิบัติในระดับพื้นที่ “เทศบาล” ในฐานะเมืองตามกฎหมายผังเมืองของไทย จึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเป็นแหล่งผลิตสินค้าและบริการของเมือง จึงมีบทบาทโดยตรงในการจัดการสิ่งแวดล้อม ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเมือง

ด้วยเหตุนี้ การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อม หรือการมอบรางวัลเมืองสิ่งแวดล้อม เป็นความมุ่งหวังอย่างยิ่งให้เทศบาลทุกระดับได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองของตนเองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการยกระดับเมืองท้องถิ่นสู่การพัฒนาเมืองที่เป็นมาตรฐานสากลในระดับประเทศต่อไป

แผนภาพที่ 2-100 แสดงกรอบแนวคิดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://sar.deqp.go.th/> เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2564.

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ได้มีการมอบรางวัลเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหลายแห่งด้วยกัน โดยมีการกระจายรางวัลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกขนาด ตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการจูงใจและผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมืองด้านสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น

ตารางที่ 2-74 แสดงจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนยอดเยี่ยม และรางวัลสิ่งแวดล้อมยั่งยืนยอดเยี่ยม

รางวัลเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนยอดเยี่ยม			
ปี พ.ศ.	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล
2560	1	-	2
2562	1	1	1
2563	1	1	1
รางวัลสิ่งแวดล้อมยั่งยืนยอดเยี่ยม			
ปี พ.ศ.	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล
2560	1	1	1
2562	1	1	1
2563	1	1	1

ที่มา: ประกาศกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เรื่อง ผลการประกวดเมืองสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2559 – 2563. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3i389n5> เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2564.

หมายเหตุ: ผลการประกวดเมืองสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2561 ได้มีประเมินผลเป็นระดับภาค ตามสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 – 16 ซึ่งมีเทศบาลที่ได้รับรางวัลสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระดับยอดเยี่ยม จำนวน 57 แห่ง (ที่มา: <https://bit.ly/3yPIMQj>)

ส่วนที่ 3

สถิติและข้อมูล

การเลือกตั้งท้องถิ่น

“องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล”

ด้านการเมืองท้องถิ่น

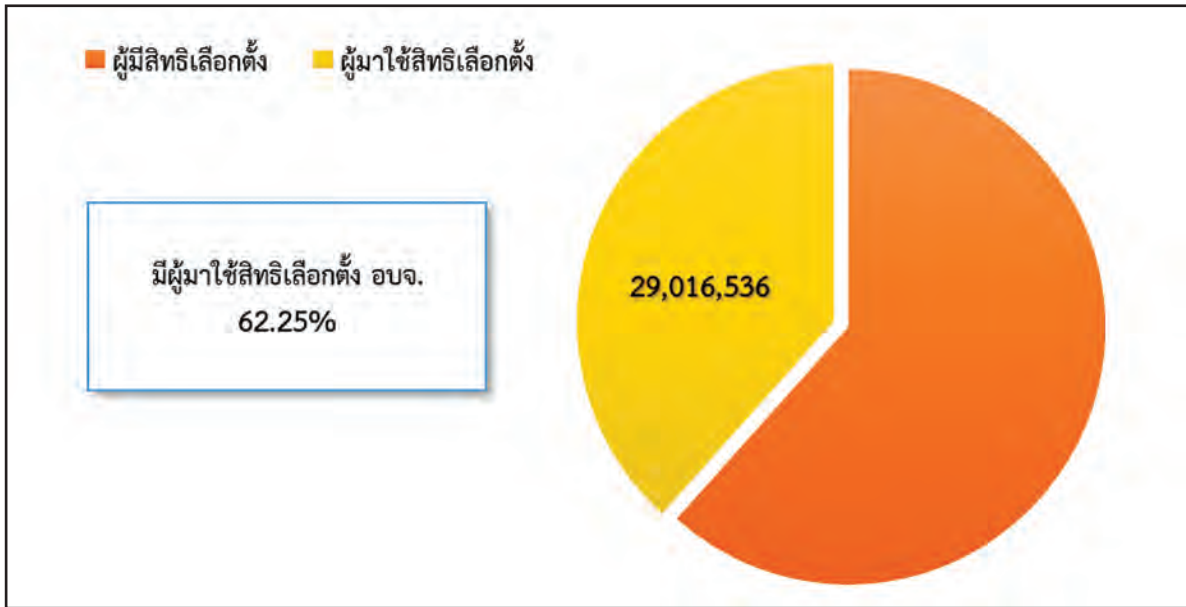
นับเป็นเวลากว่า 6 ปีที่การเลือกตั้งท้องถิ่นได้ทิ้งช่วงห่างหายกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนกระทั่งรัฐบาลได้ประกาศปลดล็อกให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นขึ้นทั่วประเทศ โดยเริ่มจากการประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เกิดขึ้นก่อนเป็นอันดับแรกในวันที่ 20 ธันวาคม 2563 และต่อมาได้มีประกาศให้เลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี ในวันที่ 28 มีนาคม 2563 พร้อมกันทั่วประเทศตามลำดับ การเลือกตั้งท้องถิ่นในครั้งนี้นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ผู้สมัครและประชาชนต่างก็กระตือรือร้นและได้ให้ความสนใจกับการเลือกตั้งท้องถิ่นกันเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงอยากชวนผู้อ่านทุกท่านมาสำรวจสถิติต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้ไปพร้อมกัน

1. สถิติเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.1 สถิติผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบจ.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เผยยอดผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 พบว่า จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ จำนวน 46,610,759 คน โดยมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ จำนวน 29,016,536 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 62.25 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

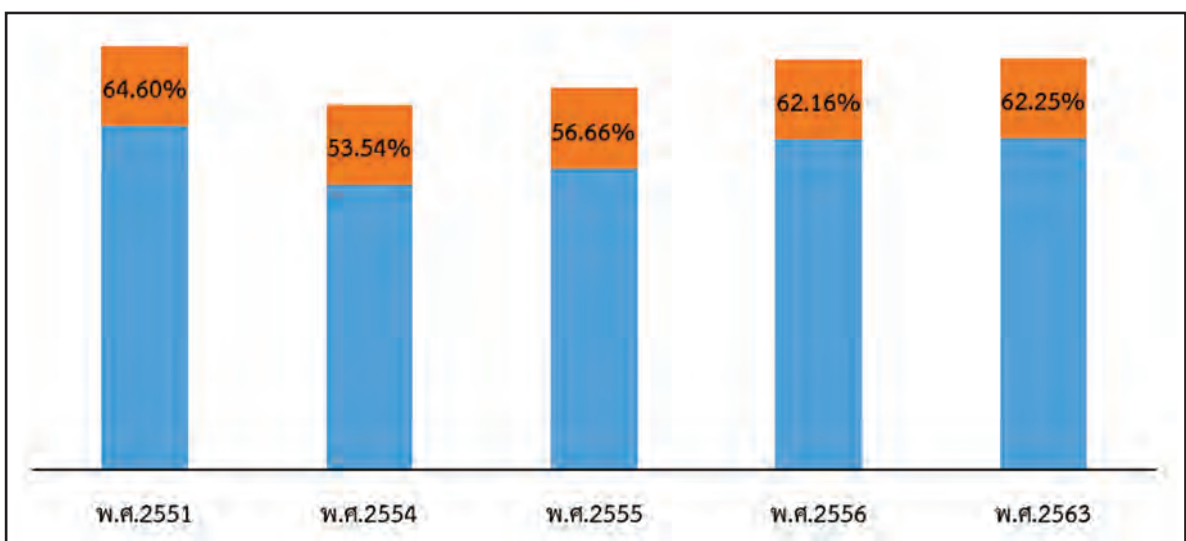
แผนภาพที่ 3-1 แสดงสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. ทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2563

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

หากเราย้อนพิจารณาสถิติการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2553 พบว่าในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. ทั่วประเทศ อยู่ที่ร้อยละ 64.60 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 จำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย เหลือเพียงร้อยละ 53.54 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2556 และปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 62.16 และร้อยละ 62.25 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-2 แสดงสถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. ทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2556

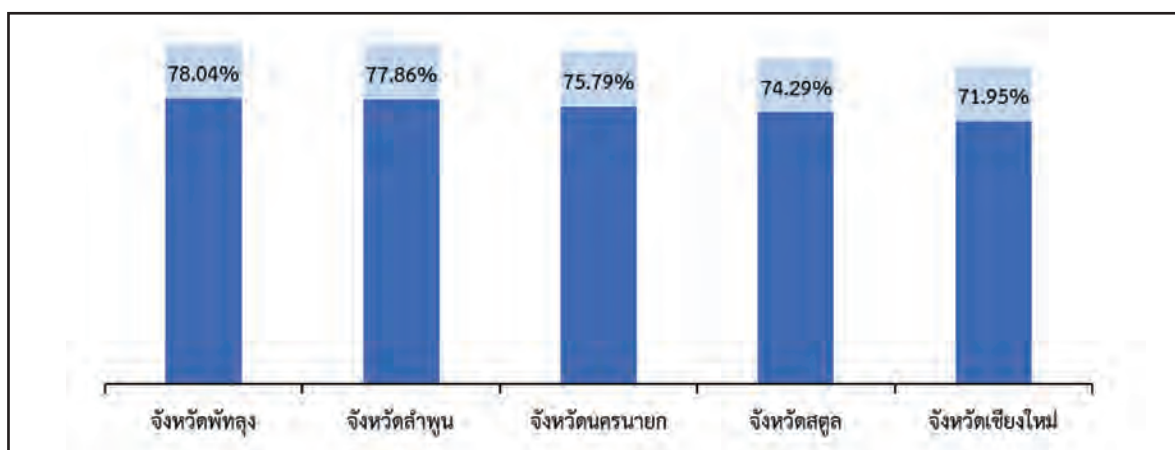

ที่มา: ประมวลข้อมูลสถิติการเลือกตั้งท้องถิ่น จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.1.1 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. มากที่สุด

การเลือกตั้ง อบจ. ที่ผ่านมานี้ พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดพัทลุง โดยมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. มากถึงร้อยละ 78.04 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดลำพูน จังหวัดนครนายก จังหวัดสตูล และจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 77.86, 75.79, 74.29 และ 71.95 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-3 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. มากที่สุด 5 อันดับแรก

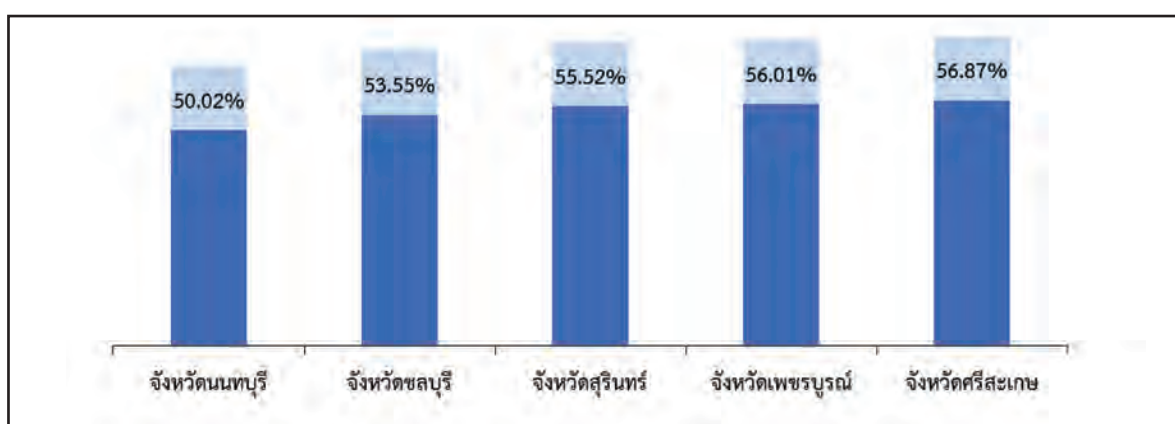

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.1.2 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. น้อยที่สุด

การเลือกตั้ง อบจ. ที่ผ่านมานี้ พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดนนทบุรี โดยมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. ร้อยละ 50.02 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 53.55, 55.52, 56.01 และ 56.87 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-4 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. น้อยที่สุด 5 อันดับแรก

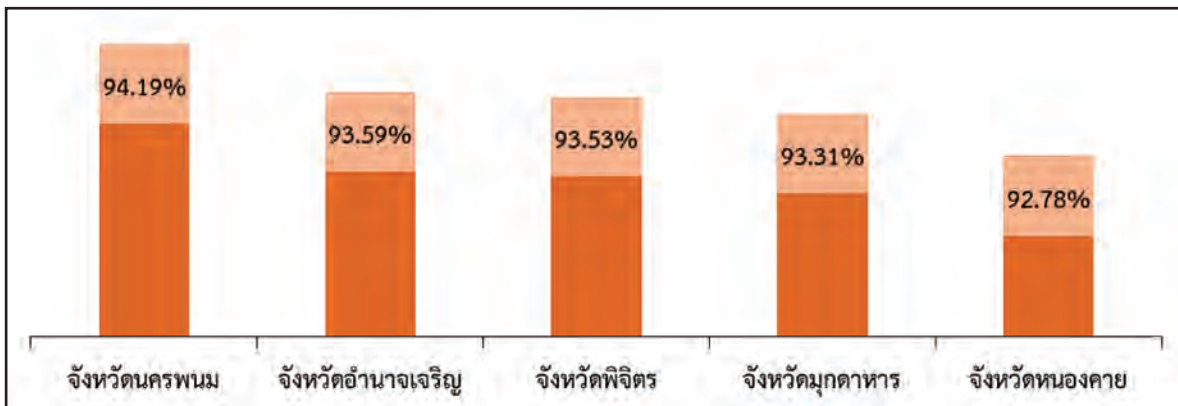

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.1.3 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรติมากที่สุด

การเลือกตั้ง อบจ. ที่ผ่านมานี้ พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนบัตรติมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดนครพนม โดยมีบัตรติมากถึงร้อยละ 94.19 ของจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดพิจิตร จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดหนองคาย โดยมีสัดส่วนบัตรเลือกตั้งร้อยละ 93.59, 93.53, 93.31 และ 92.78 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-5 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนจำนวนบัตรติมากที่สุด 5 อันดับแรก

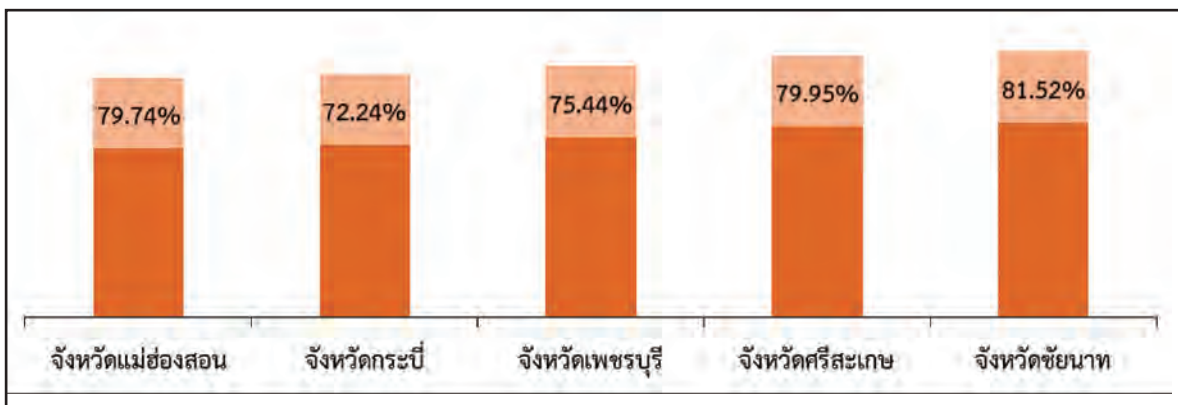

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.1.4 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรติน้อยที่สุด

การเลือกตั้ง อบจ. ที่ผ่านมานี้ พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนบัตรติน้อยที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีบัตรติร้อยละ 70.74 ของจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดชัยนาท โดยมีสัดส่วนบัตรเลือกตั้งร้อยละ 72.24, 75.44, 79.95 และ 81.52 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-6 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนจำนวนบัตรติน้อยที่สุด 5 อันดับแรก

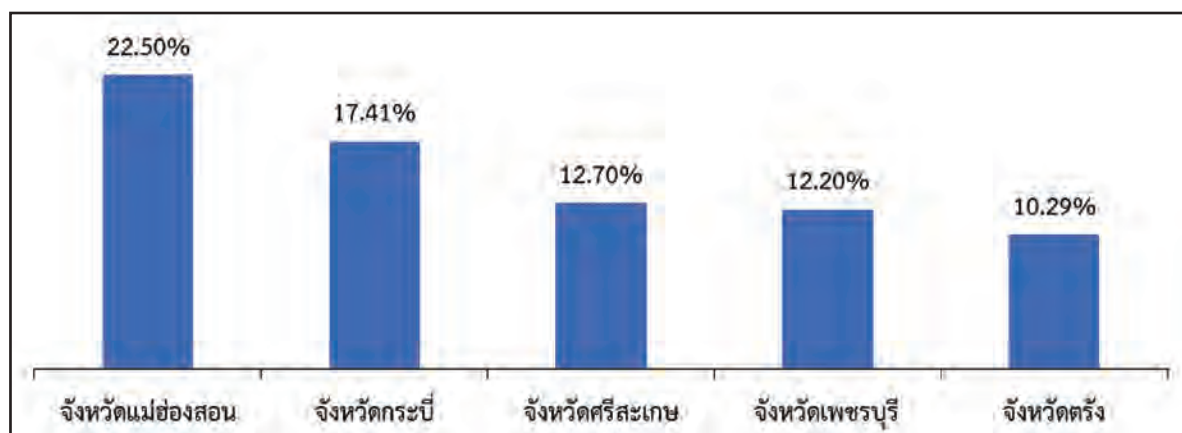

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.1.5 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรเสียมากที่สุด

การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดที่มีจำนวนบัตรเสียมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีร้อยละ 22.50 ของจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดตรัง โดยมีจำนวนบัตรเลือกตั้งร้อยละ 17.41, 12.70, 12.20 และ 10.29 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-7 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนจำนวนบัตรเสียมากที่สุด 5 อันดับแรก

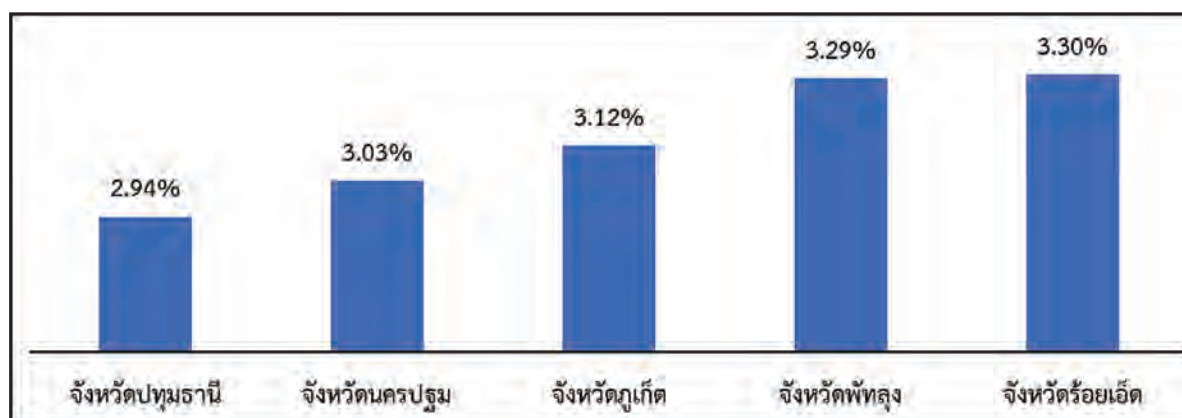

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.1.6 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรเสียน้อยที่สุด

การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดปทุมธานี มีบัตรเสียเพียงร้อยละ 2.94 ของจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดนครปฐม จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพัทลุง และจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีบัตรเสียร้อยละ 3.03, 3.12, 3.29 และ 3.30 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-8 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนจำนวนบัตรเสียน้อยที่สุด 5 อันดับแรก

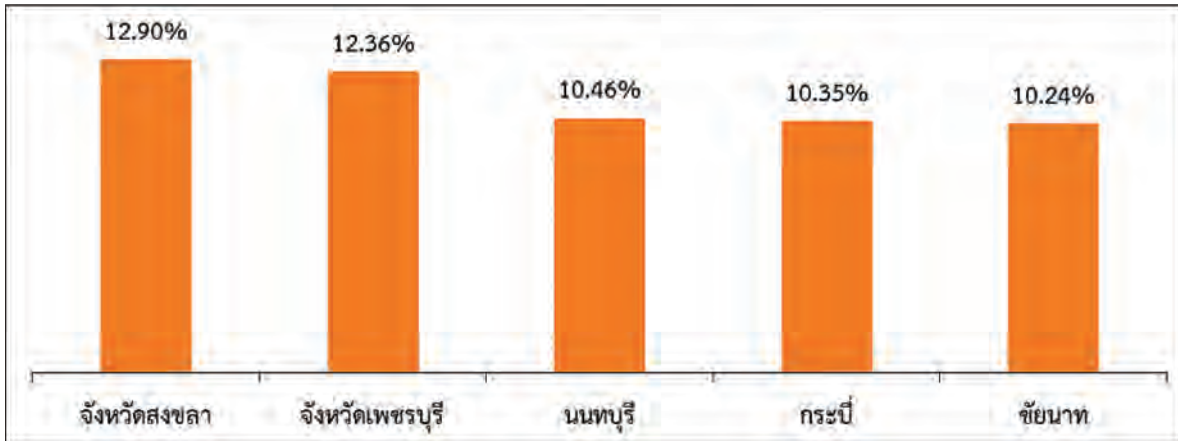

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.1.7 จังหวัดที่มีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนมากที่สุด

จังหวัดที่มีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนเลือกตั้ง อบจ. มากที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดสงขลา มีจำนวนบัตรร้อยละ 12.90 ของจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดกระบี่ และจังหวัดชัยนาท โดยมีจำนวนบัตรคิดเป็นร้อยละ 12.36, 10.46, 10.35 และ 10.24 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-9 แสดงจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนเลือกตั้ง อบจ. มากที่สุด 5 อันดับแรก

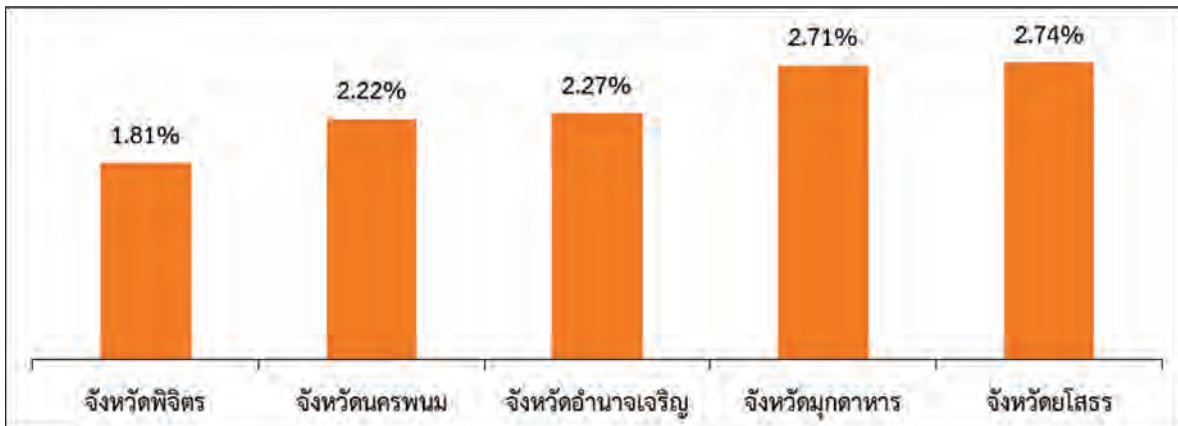

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.1.8 จังหวัดที่มีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนน้อยที่สุด

จังหวัดที่มีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนเลือกตั้ง อบจ. น้อยที่สุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดพิจิตร มีจำนวนบัตรร้อยละ 1.81 ของจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาคือ จังหวัดนครพนม จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดยโสธร โดยมีจำนวนบัตรคิดเป็นร้อยละ 2.22, 2.27, 2.71 และ 2.74 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-10 แสดงจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนเลือกตั้ง อบจ. น้อยที่สุด 5 อันดับแรก

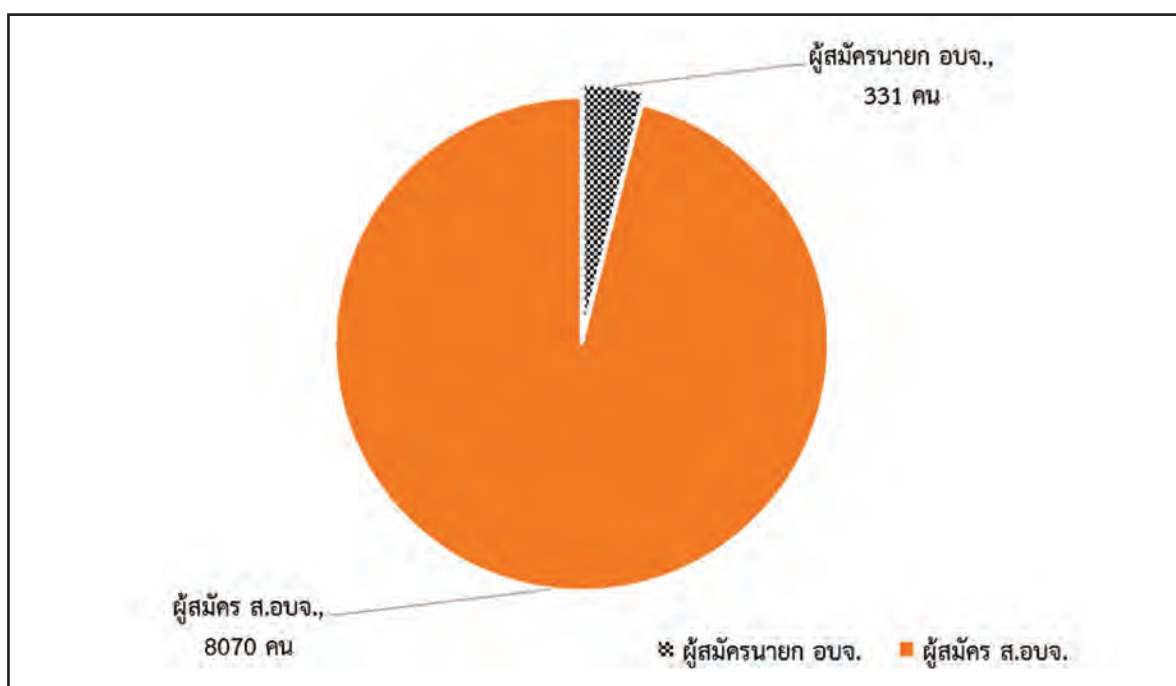

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563 เผยแพร่เมื่อ 22 ธันวาคม 2563

1.2 สถิติภาพรวมผู้สมัครเลือกตั้ง อบจ.

รายงานสรุปข้อมูลเลือกตั้งท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้เปิดเผยข้อมูลการรับสมัครเลือกตั้งนายก อบจ. และ ส.อบจ. ระหว่างวันที่ 2-6 พ.ย. 2563 ที่ผ่านมา พบว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. และ ส.อบจ. มากถึง 8,521 คน ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครฯ พบว่า มีผู้สมัครนายก อบจ. ขาดคุณสมบัติจำนวน 4 คน และ ส.อบจ. จำนวน 116 คน จึงทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้มีผู้สมัครนายก อบจ. และ ส.อบจ. ทั้งสิ้นจำนวน 8,401 คน แบ่งออกเป็น นายก อบจ. จำนวน 331 คน และ ส.อบจ. จำนวน 8,070 คน

แผนภาพที่ 3-11 แสดงภาพรวมผู้สมัครเลือกตั้งนายก อบจ. และส.อบจ. ปี พ.ศ.2563

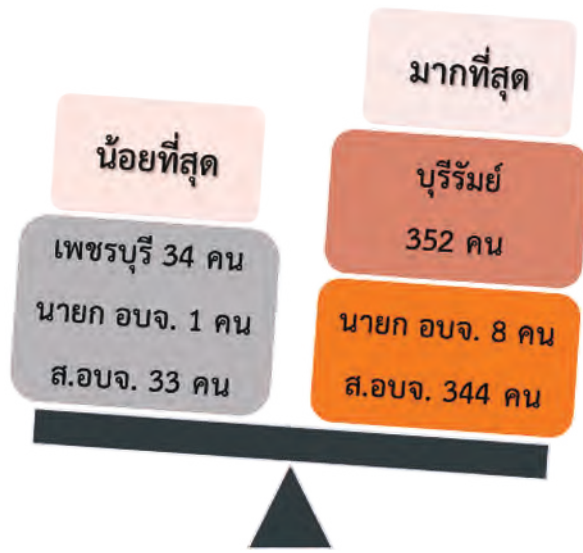
ที่มา: สถิติน่าสนใจศึก อบจ.63, สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-55186329> เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2564.

นอกจากนี้ยังมีสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. และ ส.อบจ. ในครั้งนี้ ซึ่งได้รวบรวมสถิติและข้อมูลพื้นฐานของผู้สมัครเลือกตั้งจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ จังหวัดที่มีผู้สมัครมากที่สุด สัดส่วนอายุของผู้สมัคร สัดส่วนเพศของผู้สมัคร รวมถึงการสังกัดพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง เป็นต้น โดยมีข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

1.2.1 จังหวัดที่มีผู้สมัครเลือกตั้งนายก อบจ. มากที่สุด - น้อยที่สุด

จากการรวบรวมข้อมูลสถิติการสมัครรับเลือกตั้ง อบจ. ครั้งนี้ พบว่า จังหวัดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. และส.อบจ. รวมกันมากที่สุด คือ จังหวัดบุรีรัมย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 352 คน แบ่งออกเป็น นายก อบจ. 8 คน และ ส.อบจ. 344 คน ขณะที่จังหวัดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. และส.อบจ. รวมกันน้อยที่สุด คือ จังหวัดเพชรบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 34 คน แบ่งเป็น นายก อบจ. 1 คน และ ส.อบจ. 33 คน

แผนภาพที่ 3-12 แสดงจังหวัดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายก อบจ. และ ส.อบจ. รวมกันมากที่สุด-น้อยที่สุด

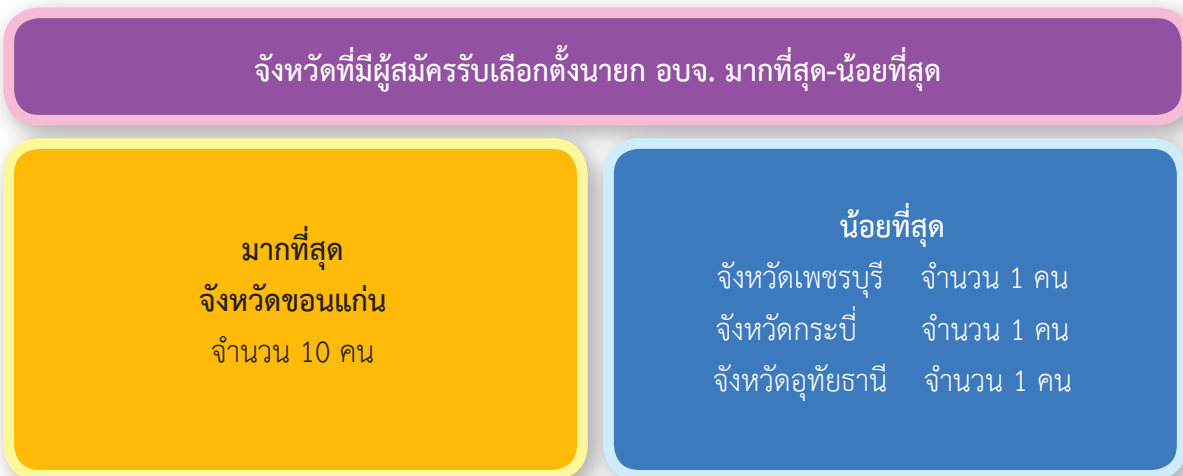

ที่มา: กรุงเทพมหานคร, เลือกตั้ง อบจ. 2563 ตรวจสอบรายชื่อผู้สมัคร นายก อบจ. ศักดิ์เกษม,

สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/910354> เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2564.

เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. เท่านั้น พบว่า จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. มากที่สุดถึง 10 คน ขณะที่จังหวัดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. น้อยที่สุด มี 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ จังหวัดเพชรบุรี และ จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีจำนวนผู้สมัครนายก อบจ. เพียงจังหวัดละ 1 คนเท่านั้น ข้อมูลดังกล่าวนี้สะท้อนให้ว่า จังหวัดใดมีการแข่งขันในสนามเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้มากน้อยกว่ากัน

แผนภาพที่ 3-13 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีผู้สมัครเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. มากที่สุด - น้อยที่สุด

ที่มา: กรุงเทพมหานคร, เลือกตั้ง อบจ. 2563 ตรวจสอบรายชื่อผู้สมัคร นายก อบจ. ศักดิ์เกษม,

สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/910354> เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2564.

ตารางที่ 3-1 แสดงข้อมูลภาพรวมผู้สมัครตำแหน่งนายก อบจ. จำแนกรายจังหวัด

จำนวนผู้สมัครนายกฯ	รายชื่อจังหวัด
ผู้สมัคร 1 คน	อุทัยธานี เพชรบุรี กระบี่
ผู้สมัคร 2 คน	ชัยนาท สุโขทัย อ่างทอง ฉะเชิงเทรา ประจวบคีรีขันธ์ ปัตตานี ยะลา
ผู้สมัคร 3 คน	เชียงราย แพร่ อุดรดิตถ์ ยโสธร กำแพงเพชร ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา จันทบุรี สระแก้ว ราชบุรี ชุมพร ตรัง นราธิวาส พังงา พัทลุง ระนอง
ผู้สมัคร 4 คน	พะเยา กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ มหาสารคาม ศรีสะเกษ หนองคาย นครสวรรค์ นนทบุรี เพชรบูรณ์ สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ชลบุรี ปราจีนบุรี ระยอง กาญจนบุรี ตาก สตูล
ผู้สมัคร 5 คน	น่าน แม่ฮ่องสอน ลำพูน นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ มุกดาหาร อำนาจเจริญ พิจิตร ลพบุรี สมุทรปราการ ตราด ภูเก็ต
ผู้สมัคร 6 คน	เชียงใหม่ ลำปาง ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร นครนายก นครปฐม พิษณุโลก สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สงขลา
ผู้สมัคร 7 คน	สุรินทร์ หนองบัวลำภู อุตรธานี อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี
ผู้สมัคร 8 คน	บุรีรัมย์ สระบุรี นครศรีธรรมราช
ผู้สมัคร 9 คน	-
ผู้สมัคร 10 คน	ขอนแก่น

ที่มา: กรุงเทพมหานคร, เลือกตั้ง อบจ. 2563 ตรวจสอบรายชื่อผู้สมัคร นายก อบจ. ศักดิ์เกษม,

สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/910354> เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2564.

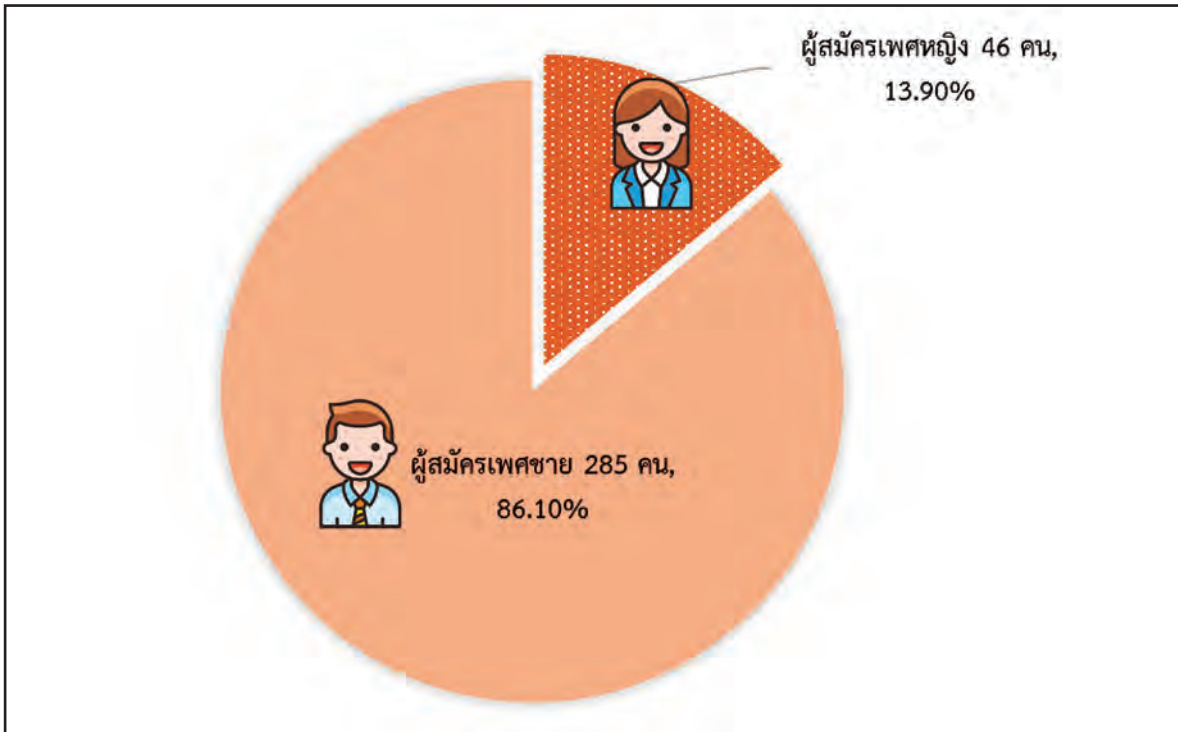
1.2.2 ผู้สมัครนายก อบจ. เพศหญิง VS เพศชาย

การรวบรวมข้อมูลสถิติผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ในครั้งนี้ พบว่า ผู้สมัครนายก อบจ. ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากถึง 285 คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งสิ้น 331 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 86.10 ของผู้สมัครนายก อบจ. ทั้งหมด ขณะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่เป็นเพศหญิงนั้นมีเพียง 46 คนเท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 13.90 ของผู้สมัครนายก อบจ. ทั้งหมด

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าผู้หญิงยังคงมีสัดส่วนในพื้นที่การเมืองท้องถิ่นน้อยกว่าผู้ชาย หากแต่ในปัจจุบันผู้หญิงก็เข้ามามีบทบาทในการบริหารกิจการบ้านเมือง รวมถึงการเข้ามามีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น โดยผ่านการเป็นตัวแทนทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น อีกทั้งผู้หญิงยังได้รับการยอมรับว่ามีความละเอียดอ่อน รอบคอบในการบริหารมากกว่าผู้ชาย และยังมีมุมมองนโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมากกว่าผู้ชายที่มุ่งเน้นนโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลักอีกด้วย³⁹

³⁹ วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. (กันยายน 2551). สตรีกับการเมือง: ความเป็นจริง พื้นที่ทางการเมือง และการขับเคลื่อน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

แผนภาพที่ 3-14 แสดงสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. จำแนกตามเพศ

ที่มา: กรุงเทพมหานคร, เลือกตั้ง อบจ. 2563 ตรวจสอบกับผู้สมัคร นายก อบจ. ศักดิ์เกษม,

สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/910354> เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2564.

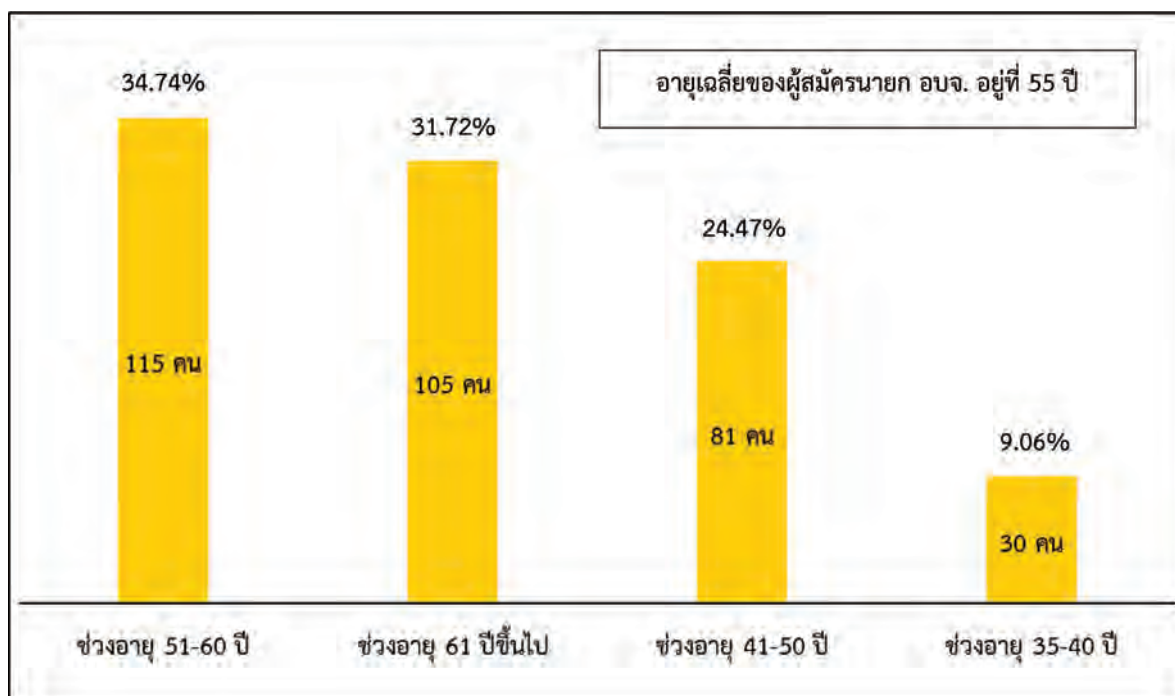
1.2.3 อายุของผู้สมัครนายก อบจ. เกินครึ่งมากกว่า 50 ปี

ตามกฎหมายมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2562 (กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง อบจ.) ได้กำหนดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีข้อความหนึ่งระบุไว้ว่า “ผู้สมัครจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง”

จากการรวบรวมข้อมูลสถิติเลือกตั้ง อบจ. ครั้งนี้มีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ทั้งสิ้น 331 คน หากจำแนกผู้สมัครดังกล่าวตามช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุ 51 – 60 ปี มีจำนวนผู้สมัครมากที่สุดถึง 115 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมด รองลงมาคือ ช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป มีผู้สมัครจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 31.72 ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมด และถัดมาคือ ช่วงอายุ 41 – 50 ปี มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 24.47 ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมด และสุดท้ายคือ ช่วงอายุ 35 – 40 ปี มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมด

เมื่อลองคำนวณอายุเฉลี่ยของผู้สมัครนายก อบจ. ในครั้งนี้ พบว่า มีค่าอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 55 ปี โดยผู้สมัครนายก อบจ. ที่มีอายุน้อยที่สุด อยู่ที่ 35 ปี มีเพียงจำนวน 4 คนเท่านั้น และผู้สมัครที่มีอายุมากที่สุดในการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ 81 ปี มีจำนวน 1 คน นั่นคือ นายสุนทร วิลาวรรณ์ ผู้สมัครนายก อบจ. จังหวัดปราจีนบุรี

แผนภาพที่ 3-15 แสดงสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. จำแนกตามช่วงอายุ

ที่มา: กรุงเทพมหานคร, เลือกตั้ง อบจ. 2563 ตรวจสอบข้อมูลผู้สมัคร นายก อบจ. ศักดิ์เกษม,

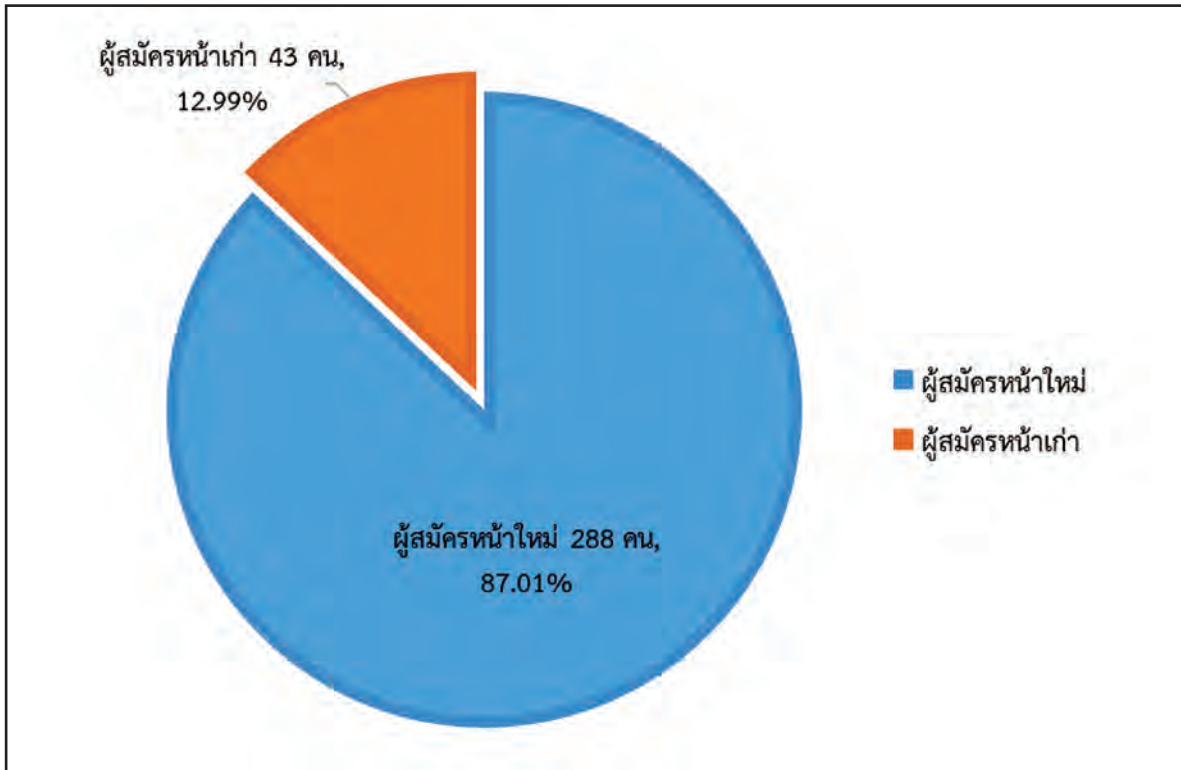
สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/910354> เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2564.

1.2.4 ศักยภาพผู้สมัครนายก อบจ. หน้าใหม่ VS หน้าเก่า

หลายคนเชื่อกันว่า การเลือกตั้ง อบจ. ในครั้งนี้ประชาชนจำนวนมากต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในระบบการเมืองแบบเก่า จนเกิดกระแสคนรุ่นใหม่ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองค่อนข้างสูงมากและมีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง จนสร้างปรากฏการณ์คะแนนนิยมอย่างถล่มทลายให้กับพรรคการเมืองของคนรุ่นใหม่มาแล้วในสนามเลือกตั้งระดับชาติ ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ได้นำมาสู่การปลุกกระแสความต้องการเปลี่ยนแปลงในสนามเลือกตั้งท้องถิ่นอีกครั้ง โดยการประกาศส่งตัวผู้สมัครนายก อบจ. หน้าใหม่ลงแข่งขันในสนามเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อหวังสร้างโค่นล้มระบบการเมืองแบบเก่าและสร้างเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. ในครั้งนี้ พบว่า จำนวนผู้สมัครนายก อบจ. ทั่วประเทศจำนวน 331 คน มีนายก อบจ. หน้าเก่า (หรืออดีตนายก อบจ. สมัยที่แล้ว) ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้ จำนวน 43 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.99 ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ขณะที่ผู้สมัครหน้าใหม่นั้นมีจำนวนมากถึง 288 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 87.01 ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมด

แผนภาพที่ 3-16 แสดงสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. จำแนกตามผู้สมัครหน้าเก่า - หน้าใหม่

ที่มา: กองการเลือกตั้งท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

หมายเหตุ: ผู้สมัครหน้าเก่า หมายถึง อดีตนายก อบจ. สมัยที่แล้ว หรืออดีตผู้ดำรงตำแหน่งนายก อบจ. ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง อบจ. ในปี พ.ศ. 2563

1.2.5 ความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองท้องถิ่น - การเมืองระดับชาติ

การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดในครั้งนี้นี้มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีการประกาศสนับสนุนจากพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองอย่างเป็นทางการ ซึ่งมีเพียง 3 กลุ่มการเมืองเท่านั้น ได้แก่ พรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ และคณะก้าวหน้า รวมทั้งสิ้น 70 คนที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง/พรรคการเมืองที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการ

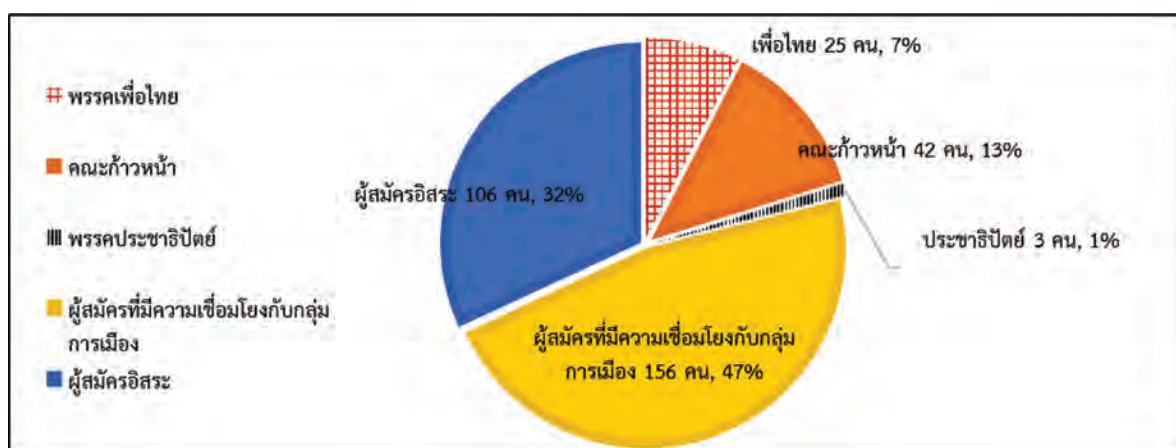
- **พรรคเพื่อไทย** ได้ประกาศส่งผู้สมัครนายก อบจ. ลงแข่งขันใน 25 จังหวัด แบ่งออกเป็นพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 10 จังหวัด ภาคกลาง 9 จังหวัด และภาคเหนือ 6 จังหวัด โดยยึดนโยบายหลักของพรรค 6 ข้อในการขับเคลื่อนการเมืองท้องถิ่น คือ (1) พัฒนาระบบขนส่งคุณภาพใกล้บ้าน และเชื่อมโยงท้องถิ่นให้เป็นเส้นเลือดฝอยด้านคมนาคม (2) มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสุขภาพที่ดีและรักษาพยาบาลได้ใกล้บ้าน (3) ลดจำนวนนักศึกษาที่หลุดออกจากระบบเพราะปัญหาหยากจน (4) เกษตรปลอดภัยใกล้บ้าน สู้ครัวโลก ปลูกในถิ่น กินไปทั่วโลก (5) SMEs และสินค้า OTOP และ (6) สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว กีฬา และวัฒนธรรม

- **คณะก้าวหน้า** ได้ประกาศส่งผู้สมัครนายก อบจ. ลงแข่งขันใน 42 จังหวัด แบ่งออกเป็นพื้นที่ภาคเหนือ 7 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 25 จังหวัด ภาคตะวันออก 4 จังหวัด ภาคใต้ 5 จังหวัด และภาคตะวันตก 1 จังหวัด โดยยึดนโยบายหลัก 3 จริง คือ พื้นที่จริง ประชาชนจริง และสถานการณ์จริง ภายใต้สโลแกนใหญ่คือ “เปลี่ยนประเทศไทย เริ่มได้ที่บ้านเรา”

- **พรรคประชาธิปัตย์** ได้ประกาศส่งผู้สมัครนายก อบจ. ลงแข่งขันใน 3 จังหวัด พื้นที่ภาคใต้ คือ สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้สมัครได้ใช้สโลแกนหาเสียงที่เหมือนกัน นั่นคือ “รวมพลังร่วมสร้างสุข”

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงของผู้สมัครนายก อบจ. กับพรรคการเมือง จำนวน 17 กลุ่มการเมือง รวมเป็น จำนวน 157 คน และสุดท้ายคือ กลุ่มผู้สมัครอิสระที่ไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองอย่างชัดเจน จำนวน 106 คน

แผนภาพที่ 3-17 แสดงข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง

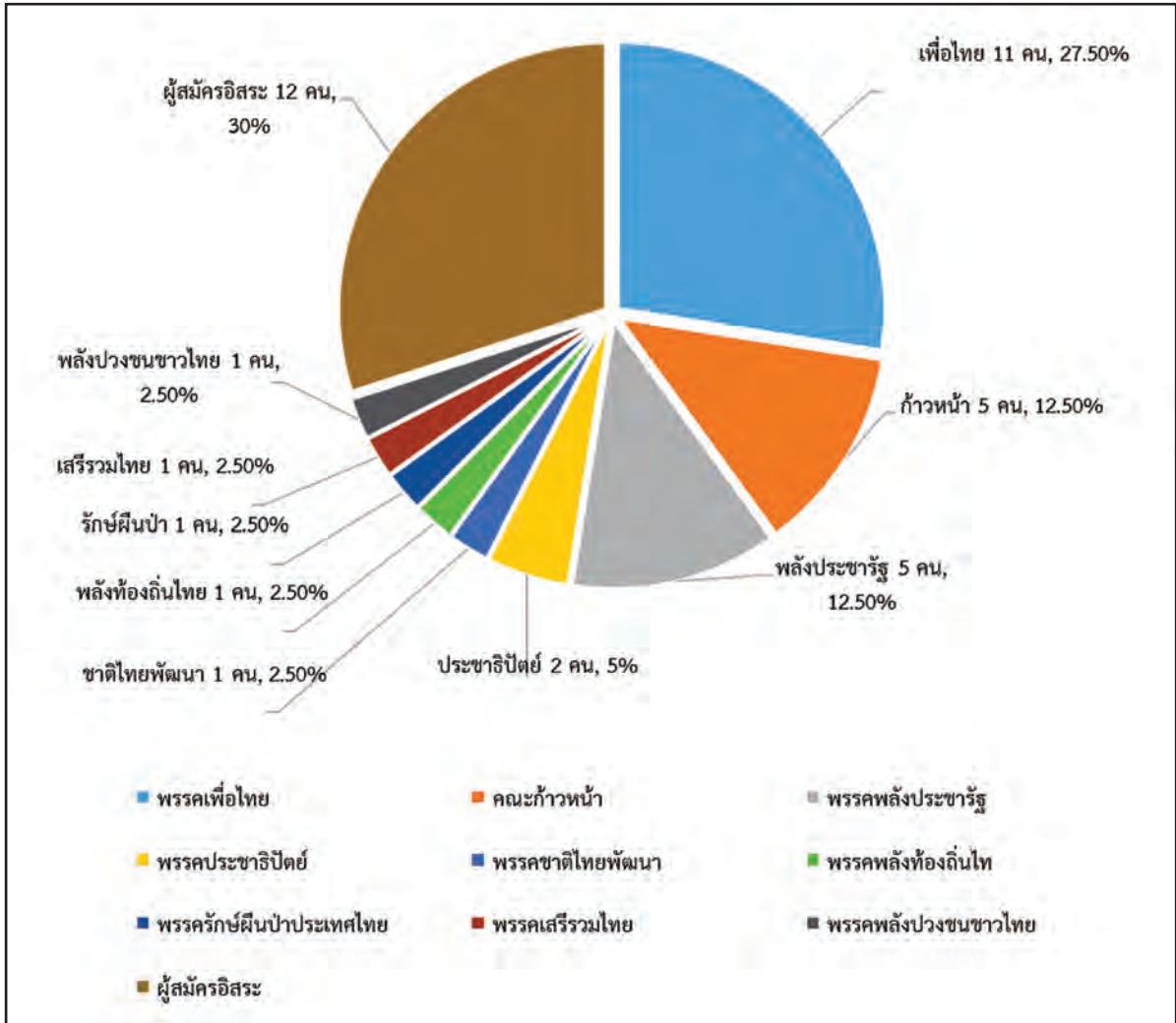

ที่มา: เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564.

- **ภาคเหนือ**

จากการรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ Rocket Media Lab ได้เก็บรวบรวมข้อมูลการสมัครนายก อบจ. ในภาคเหนือ พบว่า ใน 9 จังหวัดภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับพรรคเพื่อไทยและเป็นพื้นที่ที่คะแนนเสียงของพรรคเพื่อไทย ซึ่งในการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้ ภาคเหนือมีผู้สมัครนายก อบจ. ทั้งสิ้น 40 คน แบ่งออกเป็น ผู้สมัครที่ได้รับการประกาศอย่างเป็นทางการจากพรรคเพื่อไทย 6 คน และมีความเชื่อมโยงกับพรรคเพื่อไทย 5 คน รวมเป็น 11 คน ถัดมาคือ คณะก้าวหน้า ได้ประกาศรายชื่อผู้สมัครอย่างเป็นทางการ 3 คน และมีความเชื่อมโยงกับพรรคก้าวไกล 2 คน รวมเป็น 5 คน นอกจากนั้นเป็นผู้สมัครที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง/พรรคการเมืองต่างๆ

แผนภาพที่ 3-18 แสดงข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองในภาคเหนือ

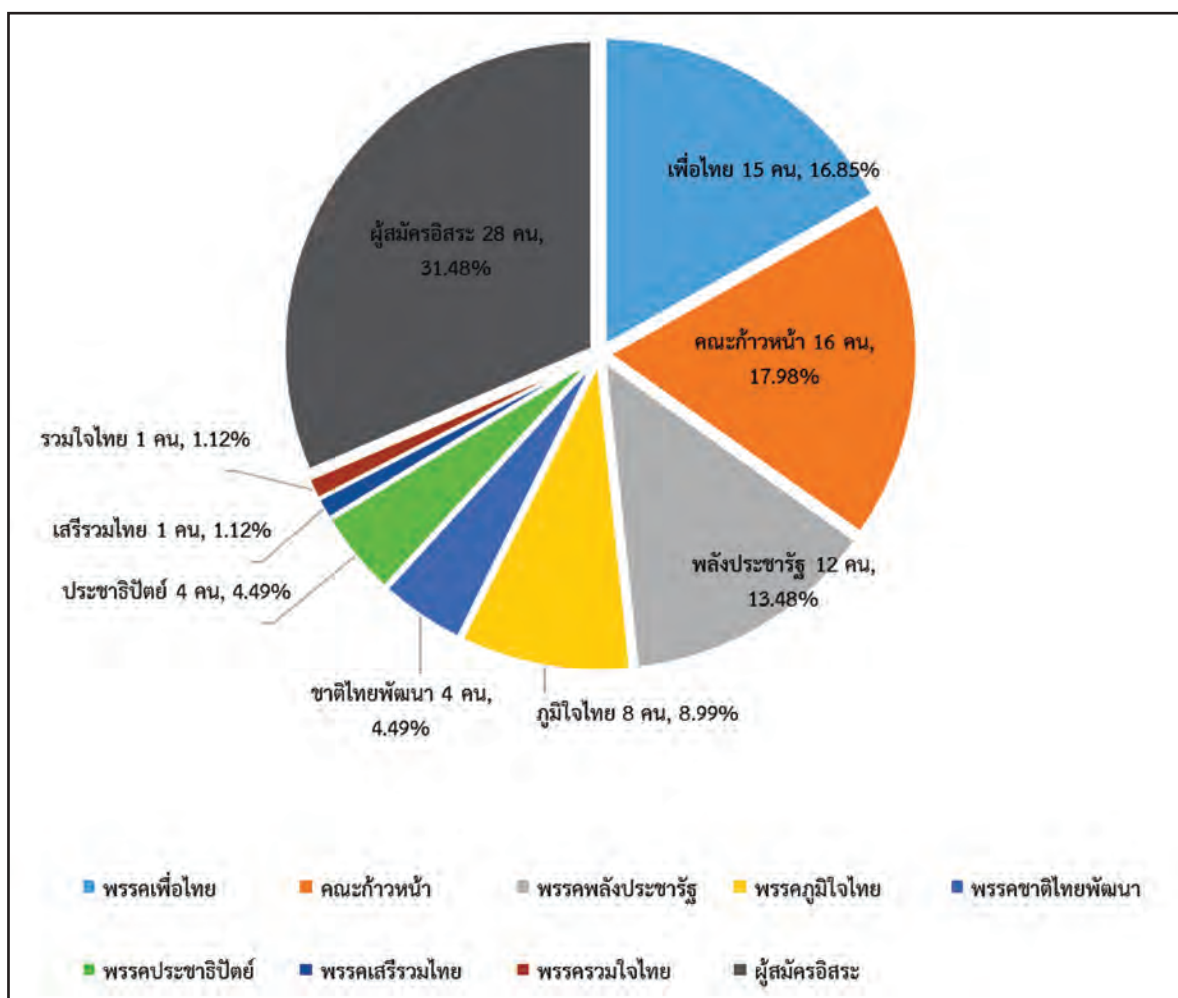

ที่มา: เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564.

● **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

เมื่อพิจารณาจากชุดข้อมูลการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของอดีตนายก อบจ. กับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองของ Rocket Media Lab พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด เป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคพลังประชาชนถึง 8 จังหวัด ตามมาด้วยพรรคเพื่อไทย 6 จังหวัด และพรรคภูมิใจไทย 5 จังหวัด ซึ่งการเลือกตั้งนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในครั้งนี้มีผู้สมัครนายก อบจ. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งสิ้น 111 คน แบ่งออกเป็น พรรคเพื่อไทยที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการ จำนวน 10 คน และผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพรรคเพื่อไทยอีก 9 คน รวมทั้งสิ้น 19 คน รองลงมาเป็นคณะก้าวหน้าที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการจำนวน 13 คน และผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์กับคณะก้าวหน้าอีก 5 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน ขณะที่พรรคพลังประชาชนและพรรคภูมิใจไทยนั้นมีผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์กับพรรคในจำนวนที่เท่ากันจำนวน 10 คน

แผนภาพที่ 3-19 แสดงข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

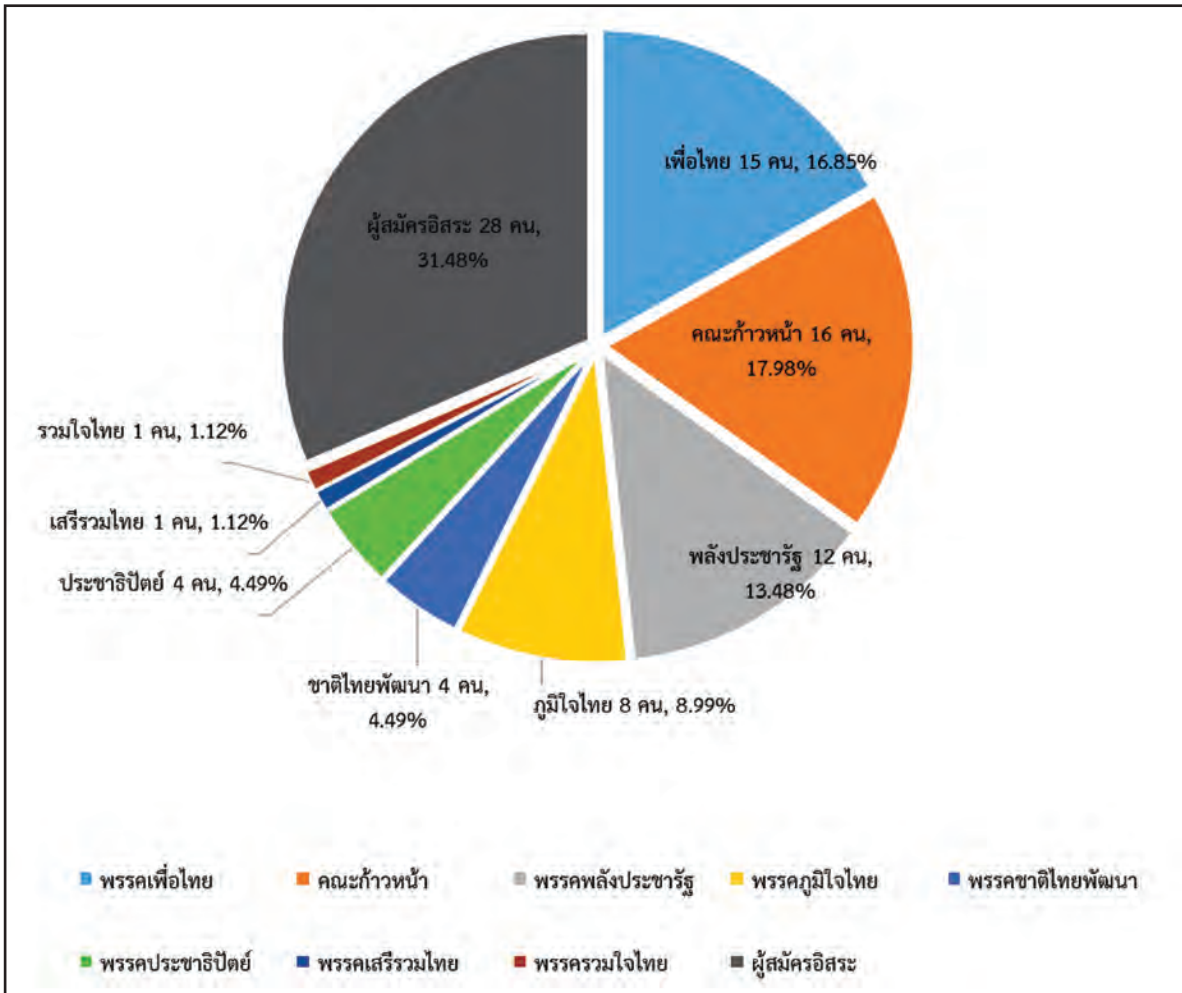

ที่มา: เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564.

● ภาคกลาง

ข้อมูลการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของอดีตนายก อบจ. กับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองของ Rocket Media Lab ในภาคกลาง 21 จังหวัด พบว่า มีผู้สมัครนายก อบจ. ทั้งสิ้น 89 คน ซึ่งพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองที่ได้ประกาศส่งผู้สมัครนายก อบจ. อย่างเป็นทางการมากที่สุด คือ คณะก้าวหน้า จำนวน 15 คน และมีผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์กับคณะก้าวหน้าอีก 1 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน รองลงมาเป็นพรรคเพื่อไทยที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการ จำนวน 7 คน และมีผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์กับพรรคเพื่อไทย จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน ในขณะที่พรรคพลังประชารัฐนั้นมีผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์กับพรรค จำนวน 12 คน พรรคภูมิใจไทย จำนวน 8 คน และพรรคชาติไทยพัฒนา จำนวน 4 คน ซึ่งในพื้นที่ภาคกลางนั้นพรรคชาติไทยพัฒนาได้คุมพื้นที่ฐานคะแนนเสียงครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่ สุพรรณบุรี นครปฐม อ่างทอง และอุทัยธานี

แผนภาพที่ 3-20 แสดงข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองในภาคกลาง

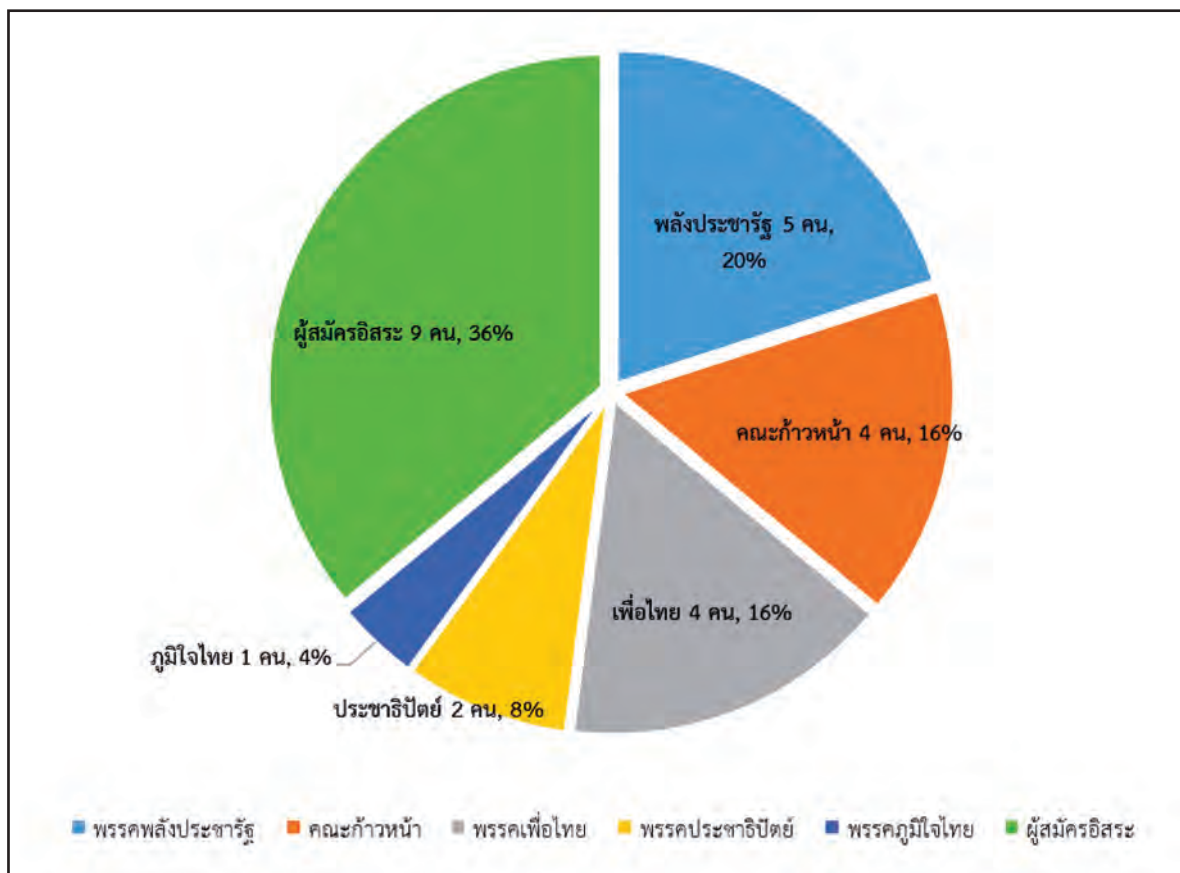

ที่มา: เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564.

● ภาคตะวันออก

พื้นที่ภาคตะวันออก 7 จังหวัด มีผู้สมัครนายก อบจ. ที่มีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง จำนวน 25 คน แบ่งออกเป็น พรรคพลังประชารัฐ จำนวน 5 คน รองลงมาเป็นคณะก้าวหน้าที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการ จำนวน 4 คน พรรคเพื่อไทยที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการ จำนวน 2 คน แลผู้สมัครที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับพรรคเพื่อไทยอีก 2 คน รวมทั้งสิ้น 4 คน และพรรคประชาธิปัตย์ในแบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ จำนวน 2 คน นอกจากนั้นยังมีพรรคภูมิใจไทย จำนวน 1 คน และนักการเมืองท้องถิ่น/ผู้สมัครอิสระ หรือผู้ที่ไม่สามารถระบุความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองได้อย่างแน่ชัด จำนวน 9 คน

แผนภาพที่ 3-21 แสดงข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง ในภาคตะวันออกเฉียง

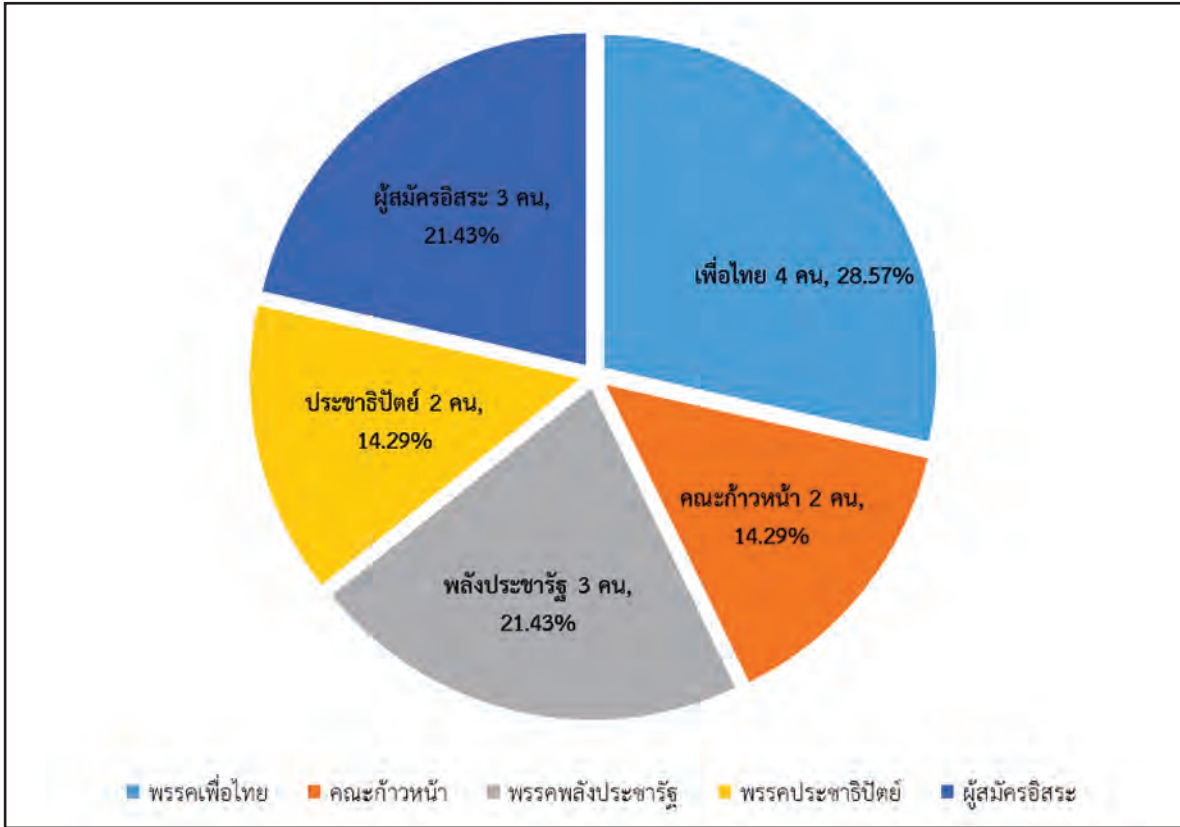
ที่มา: เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564.

● ภาคตะวันตก

พื้นที่ภาคตะวันตก 5 จังหวัด มีผู้สมัครนายก อบจ. ที่มีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง จำนวน 14 คน แบ่งออกเป็น พรรคเพื่อไทยที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการ จำนวน 1 คน และผู้สมัครที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับพรรคเพื่อไทยอีก 3 คน รวมทั้งสิ้น 4 คน รองลงมาเป็นผู้สมัครที่มีความเชื่อมโยงกับพรรคพลังประชารัฐ จำนวน 3 คน คณะก้าวหน้าที่มีการประกาศตัวผู้สมัครอย่างเป็นทางการ จำนวน 2 คน และผู้สมัครที่มีความเชื่อมโยงกับพรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 2 คน นอกจากนี้ยังมีผู้สมัครอิสระ/นักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้ที่ไม่สามารถระบุความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองได้อย่างแน่ชัด จำนวน 3 คน

ข้อมูลจาก Rocket Media Lab ได้ตั้งข้อสังเกตการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ทางการเมืองที่น่าสนใจในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ.เพชรบุรี จำนวน 1 คน นั่นคือ นายชัยยะ อังกินันท์ ทีมเพชรรวมใจ ซึ่งคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับพรรคพลังประชารัฐ จากสายสัมพันธ์ของคู่สมรสที่ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงคมนาคม

แผนภาพที่ 3-22 แสดงข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองในภาคตะวันตก

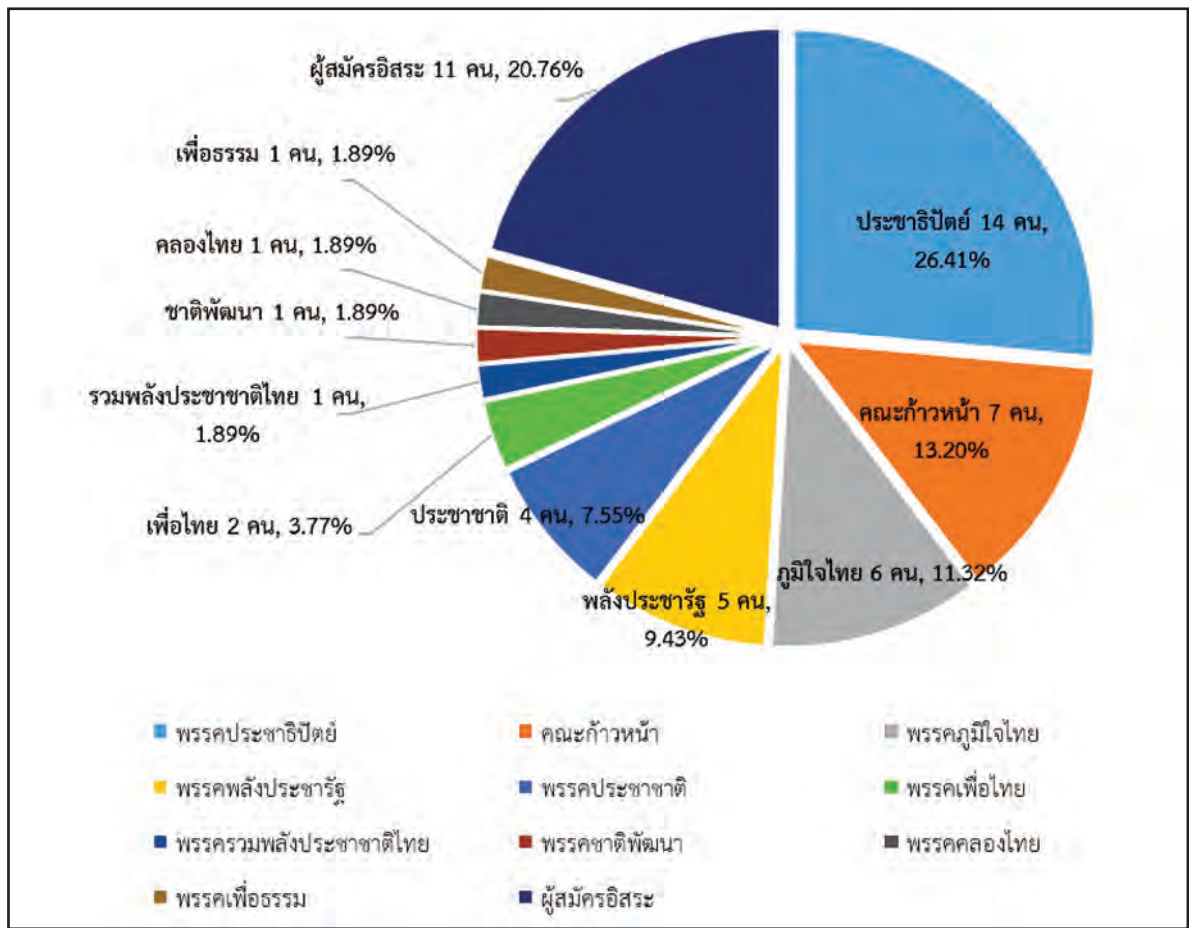
ที่มา: เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564.

● ภาคใต้

พื้นที่ภาคใต้ 14 จังหวัด มีผู้สมัครนายก อบจ. ที่มีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง จำนวน 53 คน แบ่งออกเป็น พรรคประชาธิปัตย์ที่มีฐานคะแนนเสียงส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ ได้มีการประกาศส่งผู้สมัครนายก อบจ. อย่างเป็นทางการ จำนวน 3 คน และผู้สมัครที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับพรรคประชาธิปัตย์อีก 11 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน รองลงมาเป็นคนคณะก้าวหน้าที่พยายามช่วงชิงคะแนนในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งได้ประกาศส่งผู้สมัครนายก อบจ. อย่างเป็นทางการ จำนวน 5 คน และมีผู้สมัครอีก 2 คน ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับคณะก้าวหน้า รวมทั้งสิ้น 7 คน ขณะที่พรรคภูมิใจไทยนั้นมีผู้สมัครที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับพรรค จำนวน 6 คน พรรคพลังประชารัฐ จำนวน 5 คน พรรคประชาชน จำนวน 4 คน นอกจากนั้นเป็นผู้สมัครอิสระ/นักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้ที่ไม่สามารถระบุความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองได้อย่างแน่ชัด จำนวน 11 คน

ข้อมูลจาก Rocket Media Lab ได้ตั้งข้อสังเกตการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ทางการเมืองในพื้นที่ภาคใต้ไว้อย่างน่าสนใจ นั่นคือ พื้นที่ภาคใต้ค่อนข้างมีการแข่งขันสูง และมีความหลากหลายของพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

แผนภาพที่ 3-23 แสดงข้อมูลผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายก อบจ. ที่เชื่อมโยงกลุ่มการเมืองในภาคใต้

ที่มา: เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564.

1.3 สถิติภาพรวมผลการเลือกตั้ง อบจ.

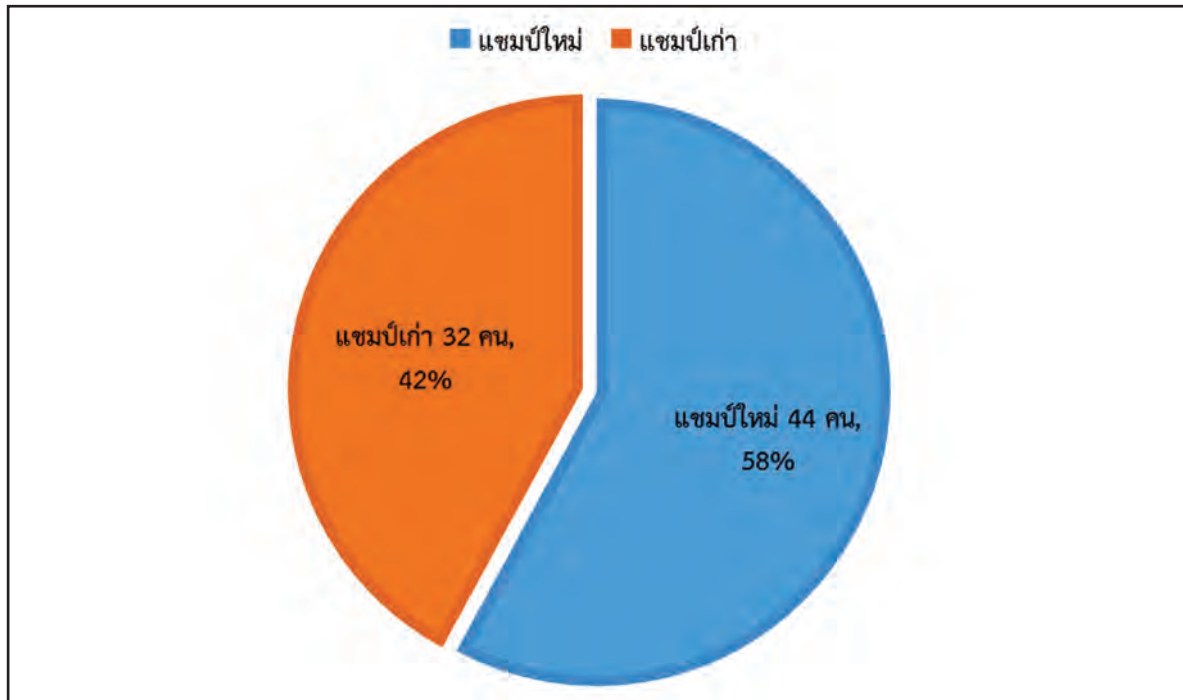
ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 ที่ผ่านมา ได้กลายเป็นสมรภูมิชิงชัยกันระหว่างผู้สมัครหน้าเก่าและผู้สมัครหน้าใหม่ หรือศึกข้างชนข้างที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการช่วงชิงพื้นที่การเมืองของตนเอง ซึ่งผลการเลือกตั้ง อบจ. ในครั้งนี้ได้เผยให้เห็นสถิติที่น่าสนใจ ดังนี้

1.3.1 นายก อบจ. แชมป์ใหม่ VS แชมป์เก่า

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในครั้งนี้เกิดปรากฏการณ์ข้างชนข้าง และปรากฏการณ์ทำชิงจากผู้สมัครหน้าใหม่ในหลายพื้นที่ ซึ่งผลการเลือกตั้ง อบจ. ก็เป็นไปตามที่นักวิชาการหลายท่านได้วิเคราะห์ไว้ นั่นคือ “ปรากฏการณ์ล้มล้าง” ซึ่งผู้สมัครหน้าใหม่ในหลายพื้นที่สามารถคว้าชัยชนะตำแหน่งนายก อบจ. มาจากแชมป์เก่าที่สืบทอดหรือผูกขาดอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นมาหลายสมัยได้ ผลการเลือกตั้ง อบจ. ในครั้งนี้ได้ยืนยันให้เห็นว่ามีนายก อบจ. สมัยที่ผ่านมา (หรือแชมป์เก่า) ได้รับการเลือกตั้งกลับเข้ามาอีกครั้ง จำนวน 32 คน หรือ

คิดเป็นร้อยละ 42.10 ของนายก อบจ. ที่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด ขณะที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นแชมป์ใหม่นั้นมีจำนวน 44 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.90 ของนายก อบจ. ที่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด

แผนภาพที่ 3-24 แสดงสัดส่วนนายก อบจ. ที่ได้รับเลือกตั้ง จำแนกเป็นแชมป์ใหม่-แชมป์เก่า

ที่มา: การประมวลผลข้อมูล

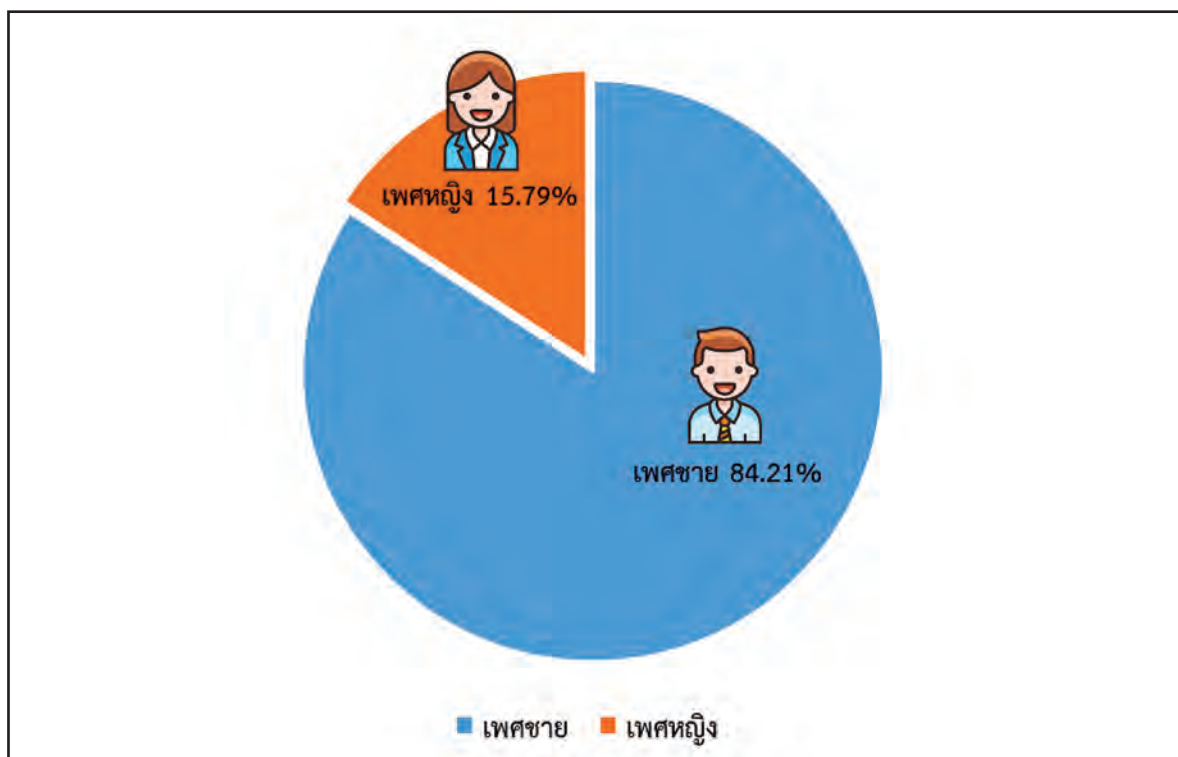
1.3.2 นายก อบจ. เพศหญิง VS เพศชาย

ผลการเลือกตั้ง อบจ. ในครั้งนี้ได้ยืนยันให้เห็นว่า การเมืองท้องถิ่นยังคงเป็นพื้นที่ของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ซึ่งที่ผ่านมานั้นวัฒนธรรมทางการเมืองยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามามีบทบาทมากนัก สัดส่วนผู้บริหารท้องถิ่นหรือนักการเมืองที่เป็นผู้ชายจึงมีสัดส่วนที่มากกว่าผู้หญิงมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ผู้หญิงได้รับการยอมรับในพื้นที่ทางการเมืองที่เท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น เราจึงพบเห็นบทบาทของผู้หญิงที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติมากขึ้นเช่นกัน เช่น ส.ส.ที่เป็นผู้หญิง และนักการเมืองท้องถิ่นเพศหญิง

จากการรวบรวมสถิติผลการเลือกตั้งนายก อบจ. ในครั้งนี้ พบว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งนายก อบจ. ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีสัดส่วนมากถึง 64 คน จากผู้ชนะทั้งหมด 76 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 84.21 ของจำนวนผู้ชนะการเลือกตั้งทั้งหมด ขณะที่ผู้ชนะการเลือกตั้งนายก อบจ. ที่เป็นเพศหญิงนั้นมีจำนวนเพียง 12 คนเท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 15.79 ของจำนวนผู้ชนะการเลือกตั้งทั้งหมด และยิ่งกว่านั้นมีเพียง 2 คนที่เป็นอดีตนายก อบจ. สมัยที่ผ่านมา (ข้อมูล ณ วันที่ 21 มกราคม 2564)

แม้ว่าผลการเลือกตั้งได้เผยให้เห็นว่า ผู้หญิงยังคงมีสัดส่วนน้อยกว่าผู้ชายในการเมืองท้องถิ่น แต่การได้รับตำแหน่งนายก อบจ. ก็นับเป็นโอกาสสำคัญที่ให้ผู้หญิงจะได้เข้ามามีบทบาททางการเมือง และพัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่

แผนภาพที่ 3-25 แสดงสัดส่วนนายก อบจ. ที่ได้รับเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ

ที่มา: การประมวลผลข้อมูล

ตารางที่ 3-2 แสดงข้อมูลรายชื่อผู้ชนะเลือกตั้ง อบจ. เพศหญิง

ลำดับ	จังหวัด	อบจ.	ผู้ได้รับการเลือกตั้ง	สังกัดที่สมัคร
1	เชียงราย	อบจ.เชียงราย	นางอติธาดร วันไชยธนวงศ์	ผู้สมัครอิสระ
2	นครพนม	อบจ.นครพนม	นางสาวศุภพานี โพธิ์สุ	ทีมร่วมใจนครพนม
3	นครราชสีมา	อบจ.นครราชสีมา	นางยลดา หวังศุภกิจโกศล	ทีมร่วมสร้างโคราชโฉมใหม่
4	นครศรีธรรมราช	อบจ.นครศรีธรรมราช	นางกนกพร เดชเดโช	ผู้สมัครอิสระ
5	บึงกาฬ	อบจ.บึงกาฬ	นางแว่นฟ้า ทองศรี	ผู้สมัครอิสระ
6	ลพบุรี	อบจ.ลพบุรี	นางอรพิน จิระพันธุ์วานิช*	กลุ่มรักลพบุรี
7	ลำปาง	อบจ.ลำปาง	นางสาวดวงรัตน์ โล่ห์สุนทร	พรรคเพื่อไทย
8	สมุทรปราการ	อบจ.สมุทรปราการ	นางนันทิดา แก้วบัวสาย	กลุ่มสมุทรปราการก้าวหน้า
9	สมุทรสงคราม	อบจ.สมุทรสงคราม	นางสุกานดา ปานะสุทธะ	ผู้สมัครอิสระ
10	สระแก้ว	อบจ.สระแก้ว	นางขวัญเรือน เทียนทอง	ผู้สมัครอิสระ
11	พระนครศรีอยุธยา	อบจ.อยุธยา	นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล*	ผู้สมัครอิสระ
12	อำนาจเจริญ	อบจ.อำนาจเจริญ	นางสาววันเพ็ญ ตั้งสกุล	กลุ่มภูมิใจไทอำนาจเจริญ

ที่มา: การประมวลผล จากข้อมูลของ กองการเลือกตั้งท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

หมายเหตุ: * คือ อดีตนายก อบจ. สมัยที่ผ่านมา (แชมป์เก่า) จำนวน 2 คน

1.4 ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของคณะก้าวหน้าในสนามเลือกตั้ง อบจ.

เรามักได้ยินกันว่า การเมืองท้องถิ่นเกิดจากการจัดตั้งกลุ่มการเมืองหรือเกิดจากผู้สมัครอิสระในท้องถิ่นนั้น ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้ปรากฏว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่นหรือผู้สมัครอิสระได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองระดับชาติอย่างเป็นทางการ แต่ภายใต้การจัดตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นหรือผู้สมัครอิสระนั้นขึ้นมา ก็อาจมีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองระดับชาติในหลายรูปแบบ ทุกวันนี้เราจึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นกับการเมืองระดับชาติมีความเกี่ยวข้องกันพอสมควร ดังปรากฏให้เห็นพรรคการเมืองใหญ่และกลุ่มการเมืองระดับชาติประกาศส่งผู้สมัครเลือกตั้งนายก อบจ. อย่างเป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นพรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะก้าวหน้าที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคก้าวไกล ดังนั้นการปลดล็อกให้มีการเลือกตั้ง อบจ. ครั้งแรกในรอบกว่า 7 ปีที่ผ่านมานี้อาจมีนัยยะสำคัญอย่างหนึ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้การเลือกตั้งท้องถิ่น นั่นคือการประลองกำลังของขั้วการเมืองระดับชาติ หรือการประลองคะแนนนิยมระหว่างฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาล ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสนามใหญ่ต่อไปในอนาคต

“คณะก้าวหน้า” ถือเป็นปรากฏการณ์ของกลุ่มการเมืองที่น่าจับตามองอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยยุบพรรคอนาคตใหม่ ทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่บางส่วนถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง และสมาชิกพรรคส่วนหนึ่งต้องถูกย้ายไปยังพรรคใหม่ที่ใช่ชื่อว่าพรรคก้าวไกล แต่ด้วยกระแสของคนรุ่นใหม่และฐานเสียงจำนวนมากยังคงสนับสนุนการทำงานของพรรคอนาคตใหม่เดิม และต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแบบเก่าไปสู่การเมืองที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น จึงผลักดันให้เกิดการสานต่อการทำงานทางการเมืองขึ้นมา นั่นคือ คณะก้าวหน้า ที่มีภารกิจหลักในการสร้างเครือข่ายและรณรงค์ทางความคิดประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ อีกทั้งยังเดินหน้าเคลื่อนไหวด้านการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย

หนึ่งในภารกิจสำคัญในการสานต่ออุดมการณ์ของคณะก้าวหน้า นั่นคือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นทั่วประเทศ โดยเริ่มจากการรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. ในนามคณะก้าวหน้า ซึ่งหลายคนมักกล่าวกันว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นภาคต่อของพรรคอนาคตใหม่เพื่อปฏิรูปการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ โดยยังคงยึดแนวทางการทำงานของพรรคอนาคตใหม่เดิม ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ไม่ซื้อเสียง ไม่ทุจริต การออกแบบนโยบายหาเสียงที่แปลงมาจากนโยบายของพรรคอนาคตใหม่ในรูปแบบที่จับต้องได้และทำได้จริงในระดับท้องถิ่น เช่น การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ การจัดการศึกษา และการใช้เทคโนโลยีแก้ปัญหาให้กับประชาชน เป็นต้น จนนำมาสู่การยึดนโยบายหลัก 3 จริ่งในการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น คือ พื้นที่จริง ประชาชนจริง และสถานการณ์จริง ภายใต้อวสาน “เปลี่ยนประเทศไทย เริ่มได้ที่บ้านเรา”⁴⁰

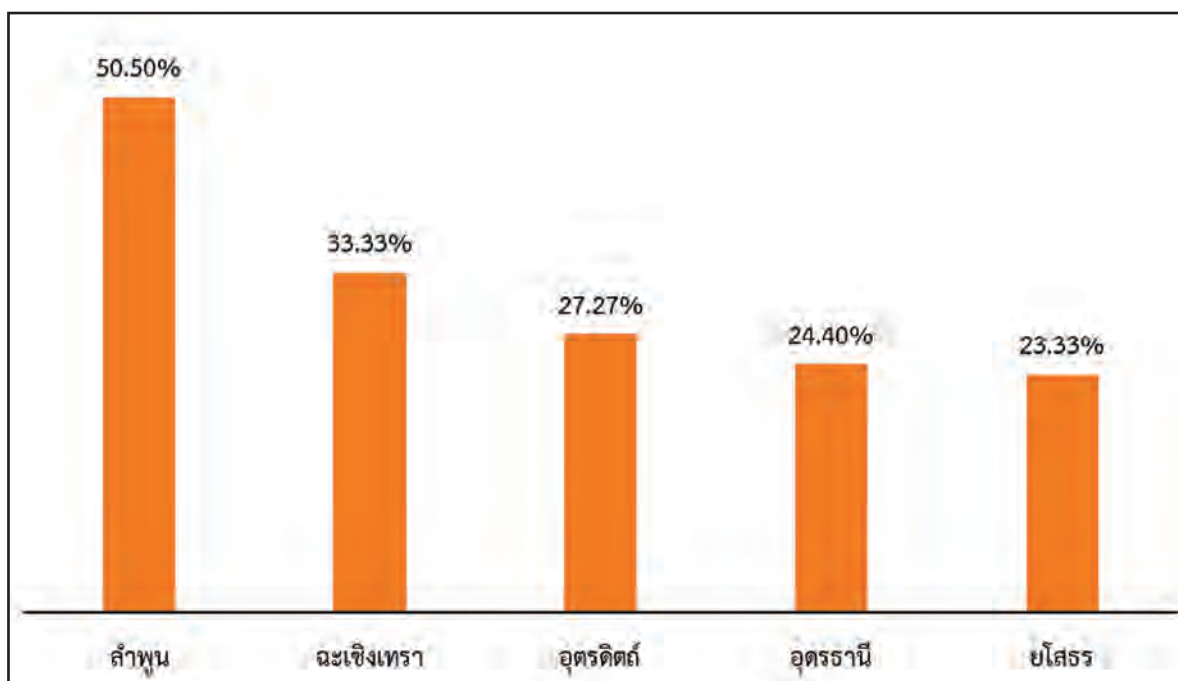
จากการรวบรวมข้อมูลผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า คณะก้าวหน้าได้ประกาศส่งผู้สมัครนายก อบจ. และสมาชิกสภา อบจ. ลงสมัครเลือกตั้ง

⁴⁰ ที่มา: เปลี่ยนประเทศไทย เริ่มได้ที่บ้านเรา – คณะก้าวหน้า, สืบค้นจาก progressivemovement.in.th, เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2564.

ท้องถิ่นใน 42 จังหวัดทั่วประเทศ แบ่งออกเป็น ผู้สมัครนายก อบจ. จำนวน 42 คน และสมาชิกสภา อบจ. จำนวน 1,000 คน โดยในบางจังหวัดนั้นส่งเพียงผู้สมัครนายก อบจ. และบางจังหวัดส่งเพียงผู้สมัครสมาชิกสภา อบจ. เท่านั้น ซึ่งพื้นที่ที่มีเพียงผู้สมัครสมาชิกสภา อบจ. เท่านั้นมีเพียง 11 จังหวัด จำนวน 62 คน

เมื่อพิจารณาผลการเลือกตั้ง อบจ. ในครั้งนี้ พบว่า แม้ว่าผู้สมัครนายก อบจ. สังกัดคณะก้าวหน้า จะไม่ได้รับคัดเลือกเลยในครั้งนี้ แต่สมาชิกสภา อบจ. สังกัดคณะก้าวหน้ายังคงได้รับคัดเลือกในบางพื้นที่ จำนวน 55 คนจากจำนวนสมาชิกสภาที่ส่งลงแข่งขันทั่วประเทศ 1,000 คนในพื้นที่ 18 จังหวัด โดยจังหวัดที่สมาชิกสภา อบจ. ของคณะก้าวหน้าได้รับคัดเลือกมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ลำพูน ฉะเชิงเทรา อุตรดิตถ์ อุตรธานี และยโสธร

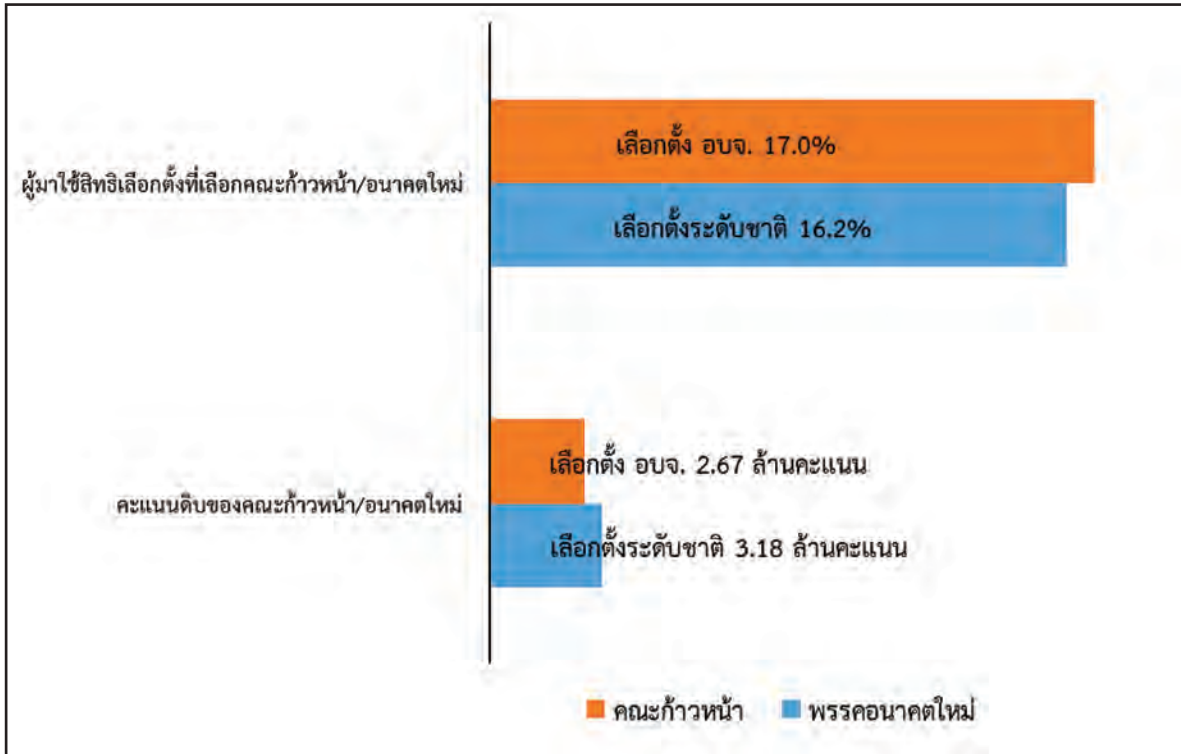
แผนภาพที่ 3-26 แสดงจังหวัดที่สมาชิกสภา อบจ. สังกัดคณะก้าวหน้า ได้รับคัดเลือกมากที่สุด 5 อันดับแรก

ที่มา: เปลี่ยนประเทศไทย เริ่มได้ที่บ้านเรา – คณะก้าวหน้า, สืบค้นจาก progressivemovement.in.th, เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2564.

จากนั้นเมื่อนำผลการเลือกตั้ง อบจ. ของคณะก้าวหน้ามาเปรียบเทียบกับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอนาคตใหม่ใน 42 จังหวัด ปี พ.ศ.2562 พบว่า พรรคอนาคตใหม่เดิมได้คะแนนดิบทั้งหมด 3,183,163 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.2 จากจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง (จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติทั้งหมด 19,629,451 คน) ขณะที่การเลือกตั้ง อบจ. ปี พ.ศ. 2563 คณะก้าวหน้าได้คะแนนดิบทั้งหมด 2,670,798 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 17 จากจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น (จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งหมด 15,730,841 คน) แม้ว่าหากพิจารณาอย่างผิวเผินแล้ว คะแนนดิบในการเลือกตั้งท้องถิ่นจะน้อยกว่าคะแนนดิบของการเลือกตั้งระดับชาติ แต่โดยสัดส่วนของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นที่เลือกคณะก้าวหน้ากลับเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

แผนภาพที่ 3-27 เปรียบเทียบคะแนนเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติของคณะก้าวหน้า – อนาคตใหม่

ที่มา: เปลี่ยนประเทศไทย เริ่มได้ที่บ้านเรา – คณะก้าวหน้า, สืบค้นจาก progressivemovement.in.th, เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2564.

1.5 โพลสำรวจการเลือกตั้ง อบจ.

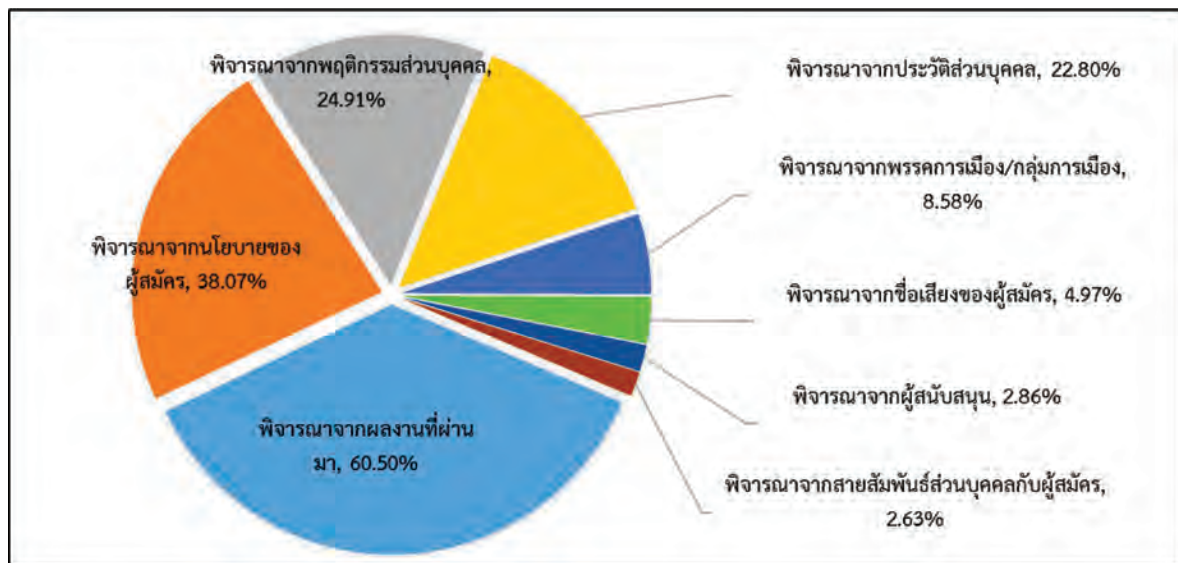
1.5.1 นิต้าโพล

ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิต้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เปิดเผยผลสำรวจของประชาชน เรื่อง “การตัดสินใจเลือก นายก อบจ.” โดยทำการสำรวจระหว่างวันที่ 3 – 5 พฤศจิกายน 2563 จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่กระจายทุกระดับการศึกษาและอาชีพทั่วประเทศ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,312 ตัวอย่าง ในประเด็นเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ สมาชิกสภา อบจ. ในวันที่ 20 ธันวาคม 2563 การสำรวจอาศัยการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นจากบัญชีรายชื่อฐานข้อมูลตัวอย่างหลัก (Master Sample) ของ “นิต้าโพล” สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบง่าย (Simple Random Sampling) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 97.0 โดยมีประเด็นการสำรวจ ดังนี้

ประเด็นแรก คือ การตัดสินใจไปเลือกนายก อบจ. ของประชาชน พบว่า สิ่งที่ประชาชนใช้พิจารณาในการตัดสินใจเลือก นายก อบจ. ร้อยละ 60.50 ระบุว่า พิจารณาจากผลงานที่ผ่านมาในการทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่น รองลงมา ร้อยละ 38.07 ระบุว่า พิจารณาจากนโยบายการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัคร ร้อยละ 24.91 ระบุว่า พิจารณาจากประวัติพฤติกรรมส่วนบุคคล ร้อยละ 22.80 ระบุว่า พิจารณาจากคุณสมบัติประวัติส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ %ร้อยละ 8.58 ระบุว่า พิจารณาจาก

พรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด ร้อยละ 4.97 ระบุว่า พิจารณาจากชื่อเสียงของผู้สมัคร ร้อยละ 2.86 ระบุว่า พิจารณาว่าใครเป็นผู้สนับสนุนผู้สมัคร และร้อยละ 2.63 ระบุว่า พิจารณาจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัคร เช่น เป็นพ่อ-แม่ ลูก-หลานญาติพี่น้อง-เพื่อน

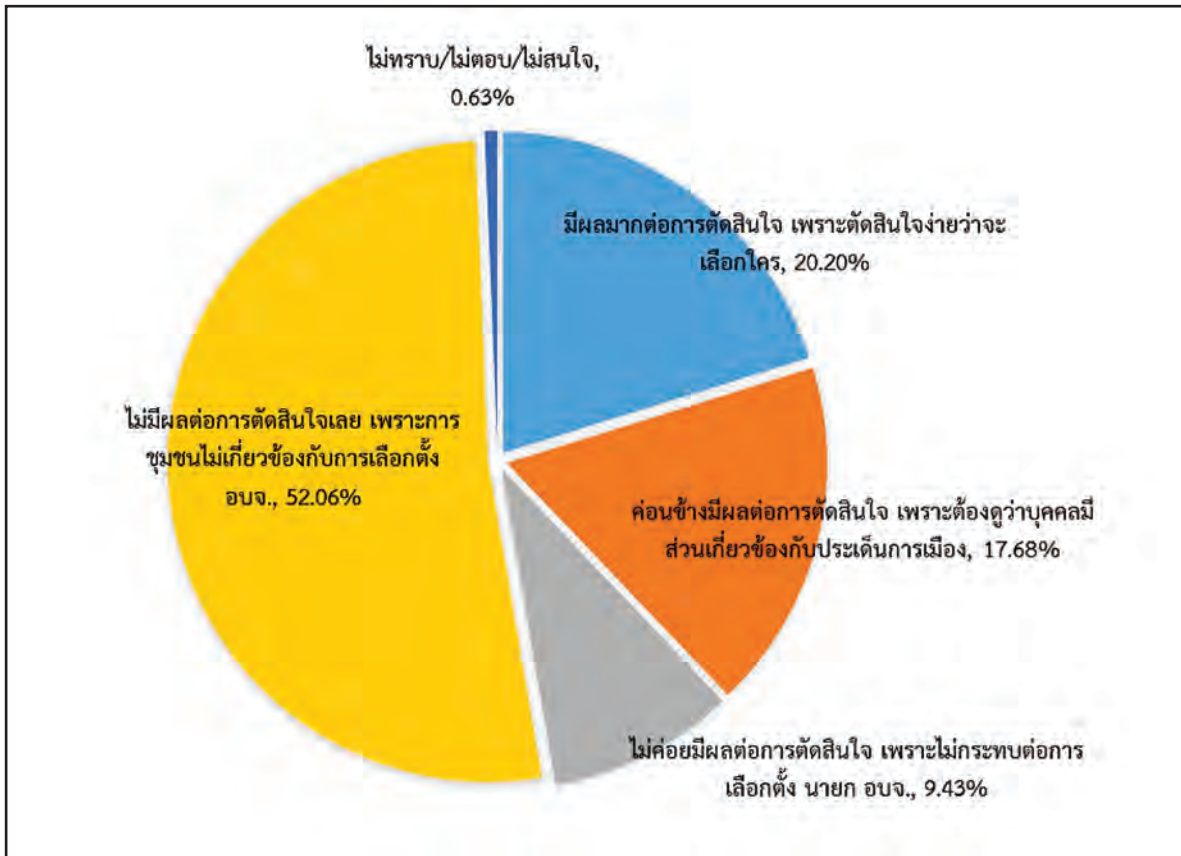
แผนภาพที่ 3-28 ผลสำรวจนิดาโพล เรื่อง “การตัดสินใจไปเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด”

ที่มา: ผลสำรวจนิดาโพล, การตัดสินใจเลือกนายก อบจ., สืบค้นจาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=291 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2564.

ประเด็นที่สอง คือ ประเด็นสถานการณ์การเมืองระดับประเทศในปัจจุบันกับการมีผลต่อการตัดสินใจเลือก นายก อบจ. พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจทั้งผู้ที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงและไม่แน่ใจว่าจะไป ร้อยละ 20.20 ระบุว่า มีผลมากต่อการตัดสินใจ เพราะจากสถานการณ์ทางการเมืองตอนนี้ทำให้สามารถตัดสินใจได้ง่ายว่าจะเลือกคนไหน ขณะที่บางส่วนร้อยละ 17.68 ระบุว่า ค่อนข้างมีผลต่อการตัดสินใจ เพราะต้องดูก่อนว่าบุคคลที่จะเลือกมีส่วนเกี่ยวข้องกับใครที่อยู่ในประเด็นสถานการณ์การเมืองตอนนี้หรือไม่ และจะไม่เลือกบุคคลที่มาจากฝ่ายรัฐบาล ขณะที่บางส่วนระบุว่า จะเลือกบุคคลที่สังกัดพรรคที่ตนเองชื่นชอบ ร้อยละ 9.43 ระบุว่า ไม่ค่อยมีผลต่อการตัดสินใจ เพราะสถานการณ์การเมืองตอนนี้ไม่ได้กระทบต่อการเลือกตั้ง นายก อบจ. เนื่องจากการเลือกตั้งแบบท้องถิ่น ขณะที่บางส่วนระบุว่า ไม่ได้สนใจเรื่องการเมืองระดับประเทศอยู่แล้ว ร้อยละ 52.06 ระบุว่า ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลย เพราะการชุมนุมไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง นายก อบจ. ขณะที่บางส่วนระบุว่า เป็นการเลือกตั้งเพื่อเข้ามาทำงานให้กับระดับจังหวัด ไม่เกี่ยวกับระดับประเทศ และร้อยละ 0.63 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่สนใจ

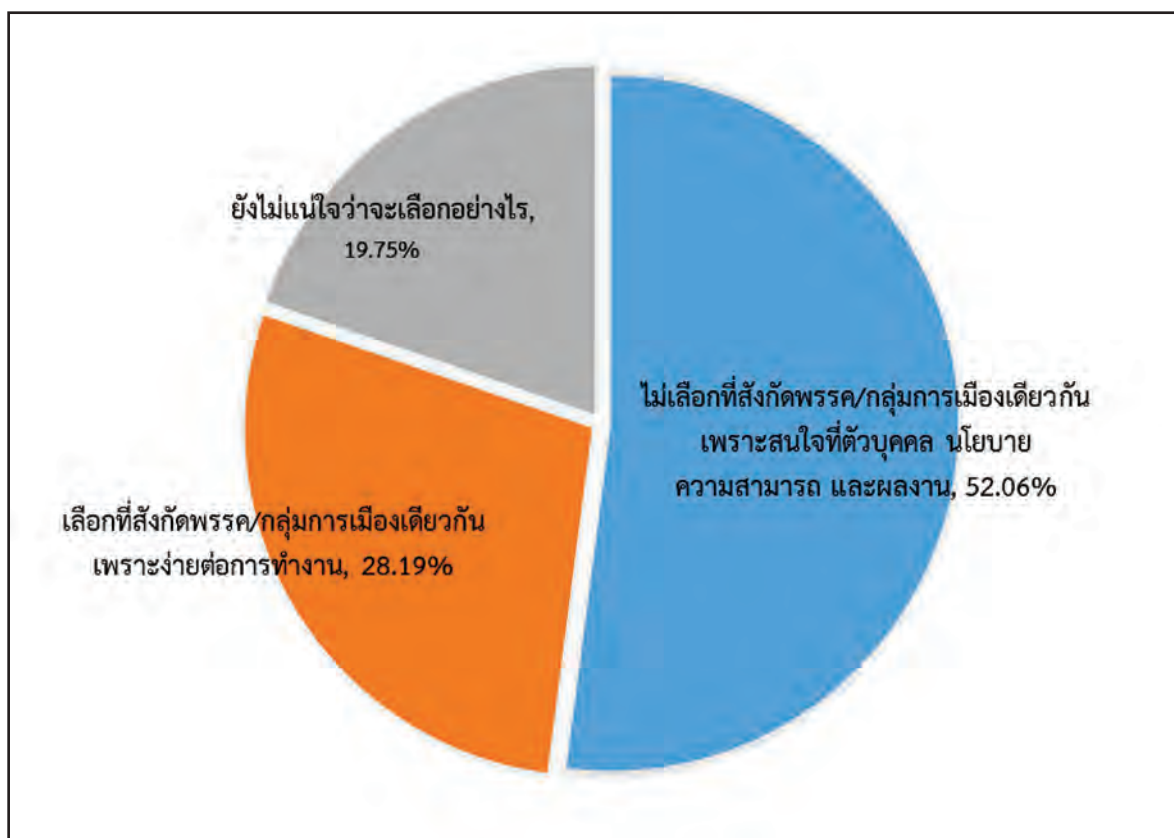
แผนภาพที่ 3-29 ผลสำรวจนิด้าโพล เรื่อง “สถานการณ์การเมืองระดับประเทศในปัจจุบันกับการมีผลต่อการตัดสินใจเลือก นายก อบจ.”

ที่มา: ผลสำรวจนิด้า, การตัดสินใจเลือกนายก อบจ., สืบค้นจาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=291 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2564.

ประเด็นที่สาม คือ การตัดสินใจของประชาชนในการเลือก นายก อบจ. และสมาชิกสภา อบจ. ที่สังกัดพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองเดียวกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจทั้งผู้ที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงและไม่แน่ใจว่าจะไปส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.06 ระบุว่า ไม่เลือกที่สังกัดพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองเดียวกัน เพราะดูที่ตัวบุคคล นโยบาย ความสามารถ ประสบการณ์ และผลงานการทำงานที่ผ่านมา ขณะที่ร้อยละ 28.19 ระบุว่า เลือกที่สังกัดพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองเดียวกัน เพราะง่ายต่อการทำงาน การดำเนินงาน หรือการเสนองบต่างๆ ทำให้มีความสะดวก รวดเร็ว ไม่มีความขัดแย้งกัน และสุดท้ายร้อยละ 19.75 ระบุว่า ยังไม่แน่ใจว่าจะเลือกอย่างไร

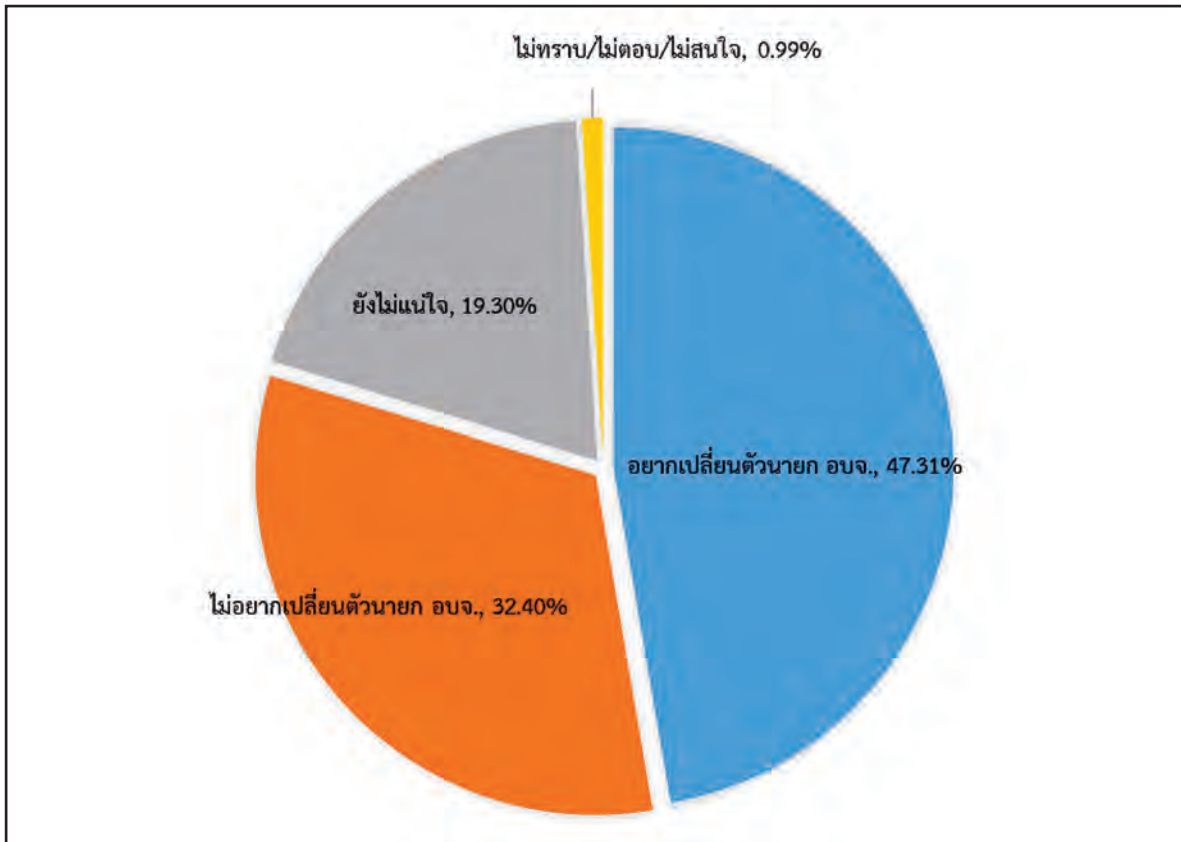
แผนภาพที่ 3-30 ผลสำรวจนิด้าโพล เรื่อง “การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายก อบจ. และ ส.อบจ. ที่สังกัดพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง”

ที่มา: ผลสำรวจนิด้า, การตัดสินใจเลือกนายก อบจ., สืบค้นจาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=291 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2564.

และประเด็นที่สุดท้าย คือ ความต้องการของประชาชนต่อการเปลี่ยนตัวนายก อบจ. ในเขตจังหวัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้ที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงและไม่แน่ใจว่าจะไปส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.31 ระบุว่า อยากเปลี่ยนนายก อบจ. รองลงมา ร้อยละ 32.40 ระบุว่า ไม่อยากเปลี่ยนตัวนายก อบจ. ถัดมา ร้อยละ 19.30 ระบุว่า ยังไม่แน่ใจ และสุดท้าย ร้อยละ 0.99 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่สนใจ

แผนภาพที่ 3-31 ผลสำรวจนิด้าโพล เรื่อง “ความต้องการของประชาชนต่อการเปลี่ยนตัวนายก อบจ. ในเขตจังหวัด”

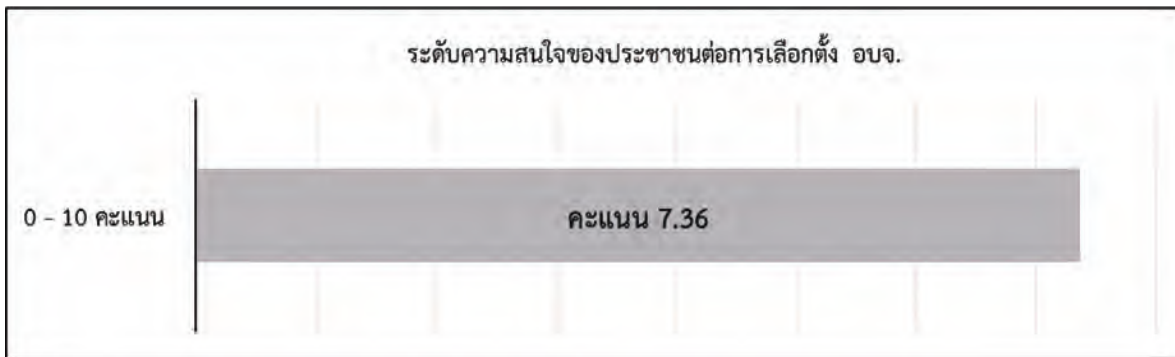
ที่มา: ผลสำรวจนิด้า, การตัดสินใจเลือกนายก อบจ., สืบค้นจาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=291 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2564.

1.5.2 การสำรวจความคิดเห็นเลือกตั้ง อบจ. ของสถาบันพระปกเกล้า

สถาบันพระปกเกล้า โดยสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตยและสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง ร่วมกับศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและภาคีเครือข่ายภาควิชาการภาคประชาสังคมทั่วประเทศ เปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนก่อนการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 20 ธันวาคม 2563

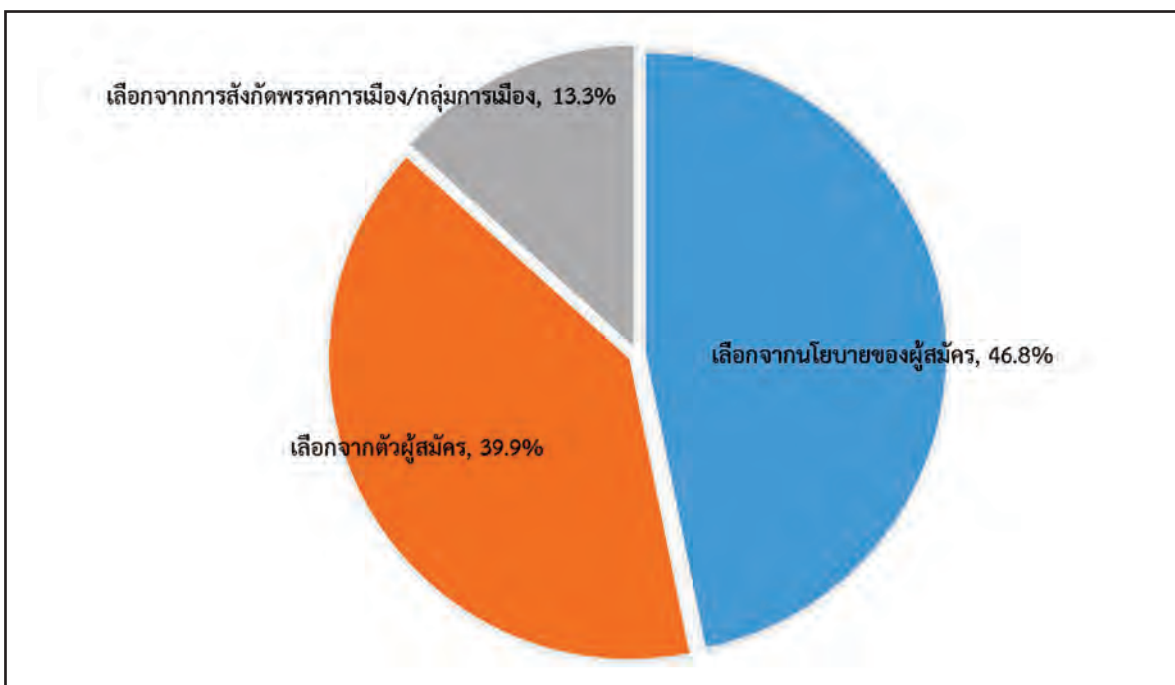
โดยพบว่า ประชาชนให้ความสนใจต่อการเลือกตั้ง อบจ. เฉลี่ยอยู่ที่ 7.36 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยปัจจัยที่ประชาชนใช้พิจารณาเลือกผู้สมัคร นายก อบจ. ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 46.8 เลือกจากนโยบายของผู้สมัคร รองลงมาร้อยละ 39.9 เลือกจากตัวผู้สมัคร และอีกร้อยละ 13.3 เลือกจากการสังกัดพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง

แผนภาพที่ 3-32 ผลสำรวจระดับความสนใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง อบจ.

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง อบจ. ปี พ.ศ. 2563.

แผนภาพที่ 3-33 ผลสำรวจปัจจัยที่ประชาชนใช้พิจารณาเลือกผู้สมัคร นายก อบจ.

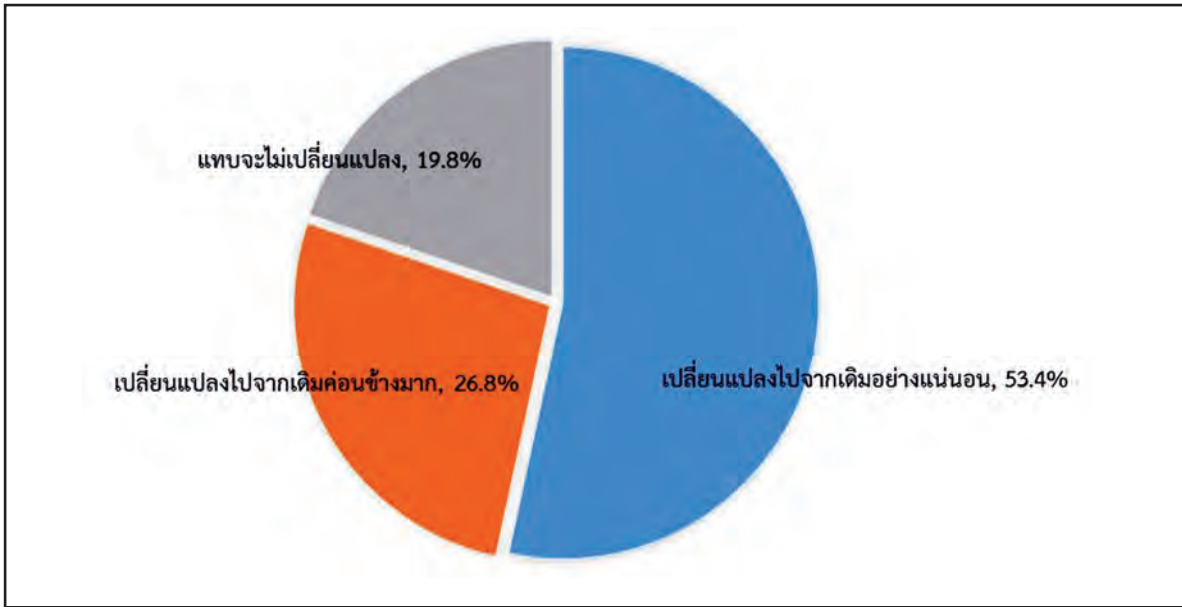

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง อบจ. ปี พ.ศ. 2563.

ขณะที่คำถามที่ว่า ผลการเลือกตั้งจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากน้อยเพียงใดนั้น พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 53.4 ระบุว่า เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างแน่นอน รองลงมาร้อยละ 26.8 ระบุว่า เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก และร้อยละ 19.8 ระบุว่า แทบจะไม่เปลี่ยนแปลง

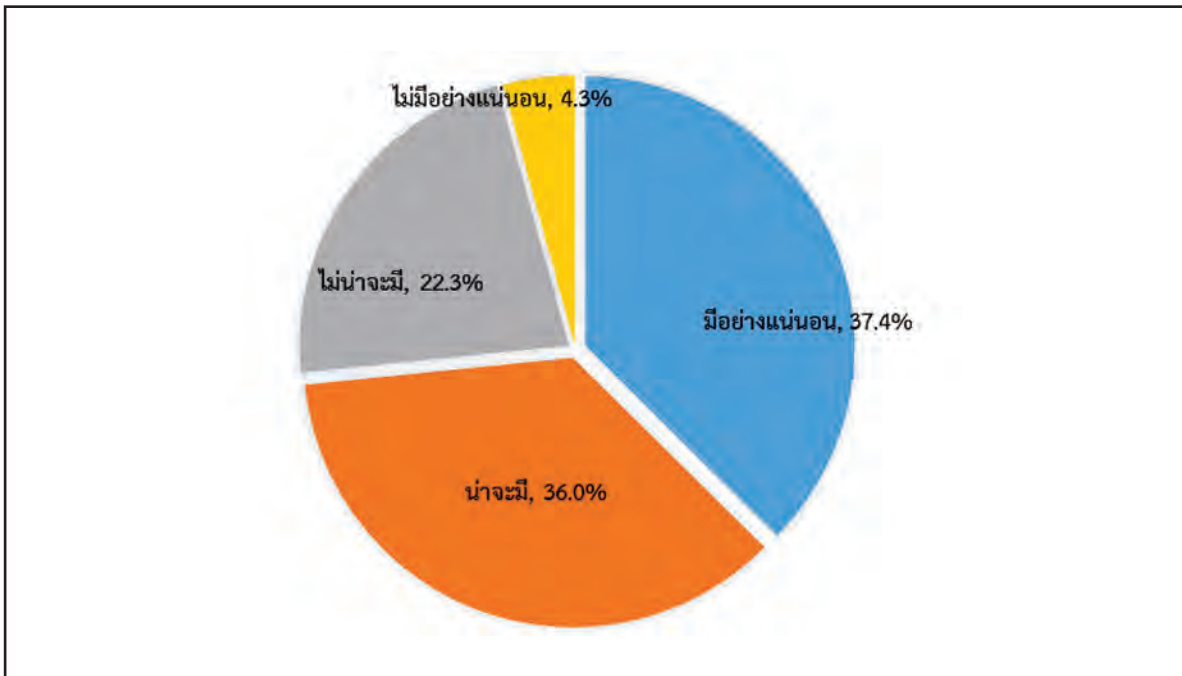
เมื่อถามว่า ในการเลือกตั้งครั้งนี้จะมีการซื้อเสียงในเขตเลือกตั้งของท่านหรือไม่ ประชาชนร้อยละ 37.4 ระบุว่า มีอย่างแน่นอน รองลงมาร้อยละ 36.0 ระบุว่า น่าจะมี ส่วนประชาชนอีกร้อยละ 22.3 ระบุว่า ไม่น่าจะมี และสุดท้ายร้อยละ 4.3 ระบุว่า ไม่มีอย่างแน่นอน

แผนภาพที่ 3-34 ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการเลือกตั้งจะเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง อบจ. ปี พ.ศ. 2563.

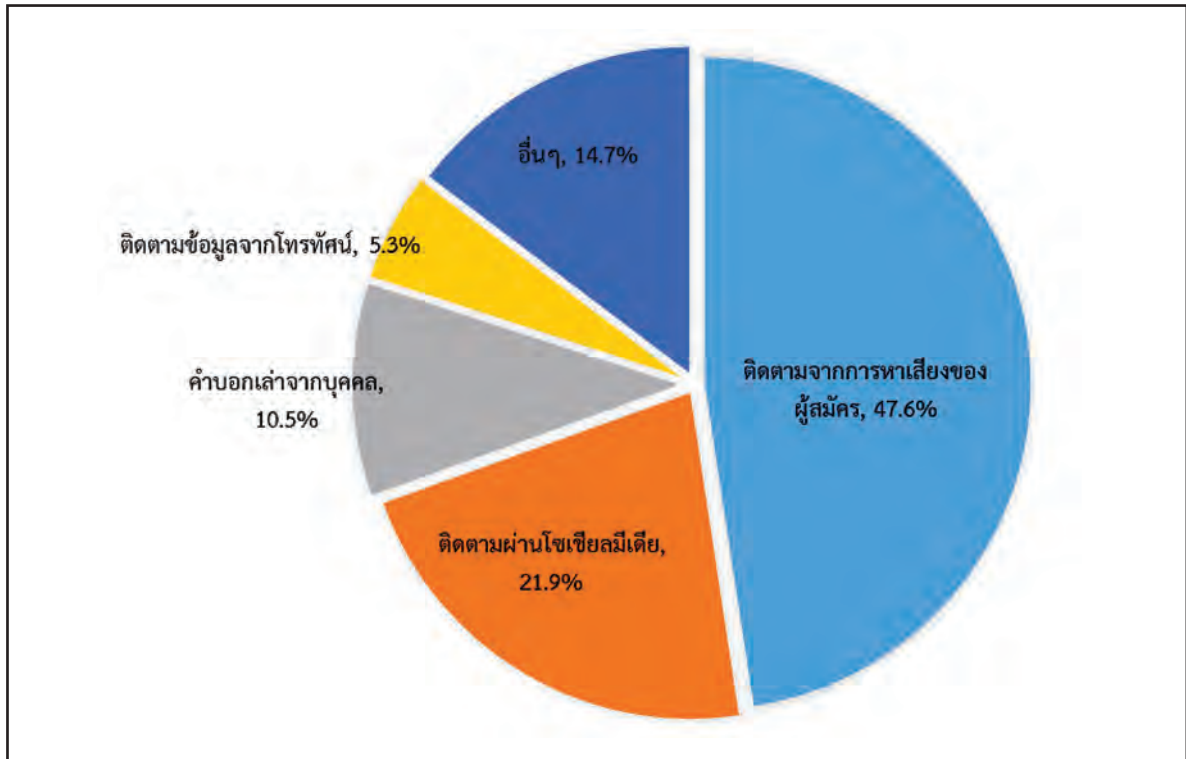
แผนภาพที่ 3-35 ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการซื้อเสียงเลือกตั้ง

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง อบจ. ปี พ.ศ. 2563.

สำหรับช่องทางที่ประชาชนใช้ในการติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง อบจ. นั้นพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 47.6 ระบุว่า ติดตามจากการหาเสียงของผู้สมัคร รองลงมาร้อยละ 21.9 ระบุว่า ติดตามผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย/อินเทอร์เน็ต เช่น Facebook และแอปพลิเคชัน line นอกจากนี้ ร้อยละ 10.5 ระบุว่า ได้รับข้อมูลข่าวสารจากคำบอกเล่าจากบุคคล ส่วนร้อยละ 5.3 ระบุว่า ติดตามข้อมูลจากโทรทัศน์ และอื่นๆ อีกร้อยละ 14.7

แผนภาพที่ 3-36 ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง อบจ.

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง อบจ. ปี พ.ศ. 2563.

2. สกิติเลือกตั้งเทศบาล

2.1 สกิติพุ่มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาล

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นประชาธิปไตยของประเทศได้อีกรูปแบบ เพราะการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็น การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความต้องการของตนเอง ที่มีต่อนโยบายของผู้สมัคร การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเรียกร้องในเรื่องต่างๆ รวมถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้า

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น สามารถตัดสินใจดำเนินการปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งยังเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง ปัจจุบันประเทศไทยมีเทศบาลรวมกันทั่วประเทศ จำนวน 2,472 แห่ง แบ่งออกเป็น เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 195 แห่ง และเทศบาลตำบล 2,247 แห่ง ซึ่งในวันที่ 28 มีนาคม 2564 ถือเป็นอีกหนึ่งวันสำคัญของประชาชนชาวไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล มีหน้าที่ต้องออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ภายหลังจากที่ประเทศไทยของเราได้ทิ้งช่วงห่างหายจากการเลือกตั้งท้องถิ่นกันมานับตั้งแต่ที่ คสช. ได้เข้ายึดอำนาจ ทำการรัฐประหารจนต้องหยุดชะงักไป

ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมสกิติของสถาบันพระปกเกล้าเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในเบื้องต้นพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นฉบับใหม่ จะมีการแบ่งเขตเลือกตั้งในพื้นที่ต่างๆ โดยรวมแล้วนั้น จะมีตำแหน่งว่างสำหรับนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อทดแทนตำแหน่งที่ว่างหรือหมดวาระเดิม รวมทั้งสิ้น 33,666 ตำแหน่งทั่วประเทศ แบ่งออกเป็น ตำแหน่งนายกเทศมนตรี 2,472 แห่ง และตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล 31,194 ตำแหน่ง โดยประมาณ

ตารางที่ 3-3 แสดงอัตราตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลที่จะต้องมีการเลือกตั้งใหม่

ประเภท อปท.	ตำแหน่งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล	จำนวนที่ต้องการ โดยประมาณ (ตำแหน่ง)
เทศบาลนคร	1. นายกเทศมนตรียเทศบาลนคร	30
	2. สมาชิกสภาเทศบาลนคร	720
เทศบาลเมือง	1. นายกเทศมนตรียเทศบาลเมือง	195
	2. สมาชิกสภาเทศบาลเมือง	3,510
เทศบาลตำบล	1. นายกเทศมนตรียเทศบาลตำบล	2,247
	2. สมาชิกสภาเทศบาลตำบล	26,964
เทศบาลทั่วประเทศ	1. นายกเทศมนตรียทั่วประเทศ	2,472
	2. สมาชิกสภาเทศบาลทั่วประเทศ	31,194
รวมจำนวนทั้งสิ้น		33,666

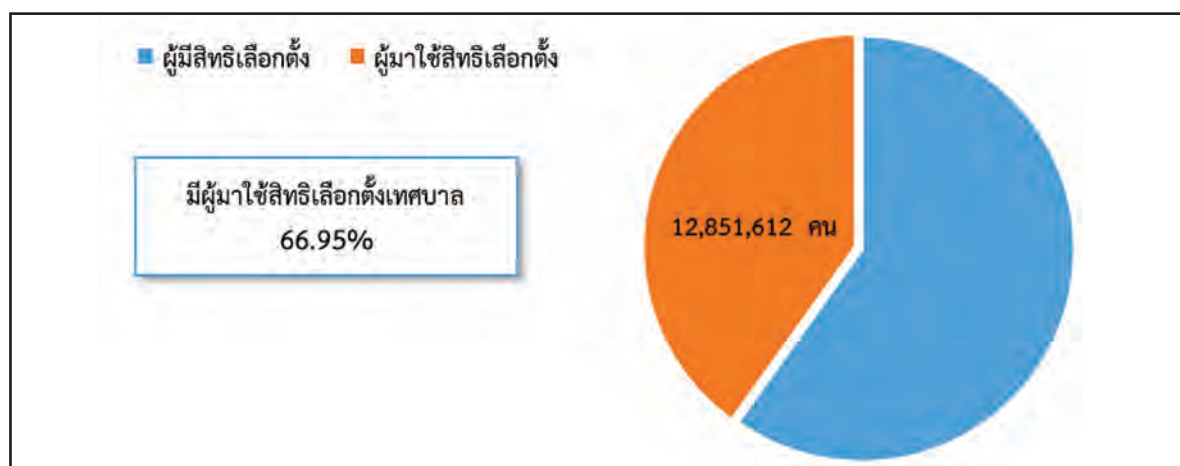
ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูล

สำหรับการเลือกตั้งเทศบาลเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 ที่ผ่านมานั้น บรรยากาศเป็นไปอย่างคึกคัก มีประชาชนจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับการติดตามข่าวสารและออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากจากกระแสความต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองรูปแบบใหม่เกิดขึ้นในการเมืองท้องถิ่น อีกทั้งยังมีกลุ่มการเมืองและผู้สมัครที่หลากหลายเข้ามาเป็นผู้เล่นในสนามเลือกตั้งท้องถิ่น จึงทำให้การเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้น่าสนใจอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 กลับเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นอีกครั้ง ก่อนวันเลือกตั้งเพียงไม่กี่วันเท่านั้น ซึ่งในหลายพื้นที่ก็ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีแดงควบคุมสูงสุด รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้ กกต.จังหวัด สามารถประเมินสถานการณ์ว่าจะดำเนินการจัดการเลือกตั้งในพื้นที่ได้หรือไม่ และยังออกกฎหมายให้สามารถเลื่อนการจัดการเลือกตั้งออกไปก่อนได้หากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่เกิดทวีความรุนแรงมาก ซึ่งทาง กกต.จังหวัดทุกแห่ง ยังคงยืนยันว่ายังสามารถดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้ตามกำหนด หากแต่ได้เพิ่มมาตรการทางด้านสาธารณสุขอย่างเข้มงวดมากขึ้น เช่น การเพิ่มหน่วยเลือกตั้ง สวมหน้ากากตลอดเวลา จัดพื้นที่เว้นระยะห่าง และจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดฆ่าเชื้อ เป็นต้น⁴¹ ในเบื้องต้นหลายฝ่ายได้คาดการณ์กันว่า ประชาชนอาจมีความกังวลเรื่องการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบทำให้ตัวเลขการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลน้อยกว่าการเลือกตั้งเทศบาล เมื่อปี พ.ศ.2563 และน้อยกว่าตัวเลขผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. ปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา

จากข้อมูลสถิติการเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้เปิดเผยจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 12,851,612 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ 19,196,850 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66.95 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

แผนภาพที่ 3-37 แสดงสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2564

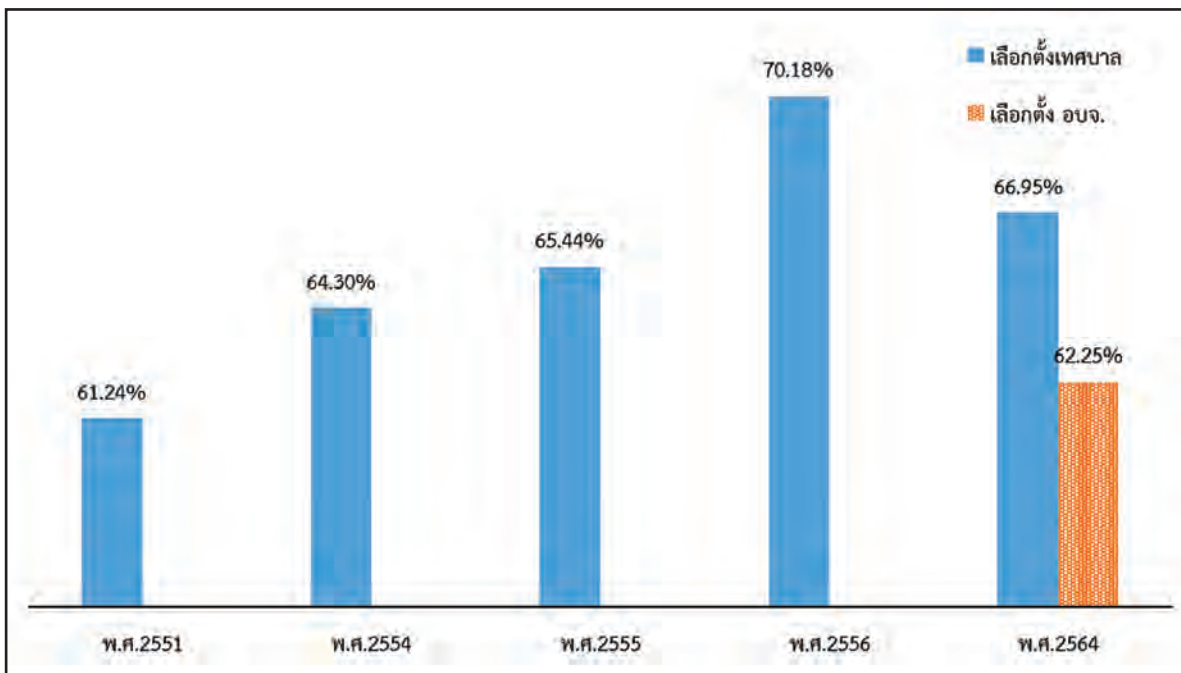
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, กกต.เผย 5 อันดับจังหวัดที่มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีมากที่สุด, เลขที่ข่าว 38/2564 เผยแพร่เมื่อ 8 เมษายน 2564.

⁴¹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (เผยแพร่วันที่ 26 มีนาคม 2564). การใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลอย่างปลอดภัยในสถานการณ์โควิด-19 ในวันอาทิตย์ที่ 28 มีนาคม 2564, ข่าวประชาสัมพันธ์. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3vRZ0BJ> เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2564.

หากเราย้อนพิจารณาสถิติการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาล ระหว่างปี พ.ศ.2551 - 2564 พบว่า ในปี พ.ศ.2551 มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลทั่วประเทศ อยู่ที่ร้อยละ 61.24 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปี พ.ศ. 2556 ที่มีสัดส่วนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลมากที่สุดถึงร้อยละ 70.18 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ส่วนในปี พ.ศ.2564 จำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลกลับลดลงร้อยละ 4.82 หรือมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 66.95 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลและการเลือกตั้ง อบจ. ครั้งล่าสุด พบว่า แม้ว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 จะมีความรุนแรงมากขึ้น แต่ประชาชนยังคงออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลมากกว่าการเลือกตั้ง อบจ. เพียงเล็กน้อย โดยสัดส่วนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลทั่วประเทศ อยู่ที่ร้อยละ 66.95 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ขณะที่สัดส่วนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. ทั่วประเทศ อยู่ที่ร้อยละ 62.25 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด หรือกล่าวได้ว่า ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.02 เมื่อเทียบกับสัดส่วนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบจ. นั่นเอง

แผนภาพที่ 3-38 แสดงสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกเทศบาล ระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2564

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, กกด.เผย 5 อันดับจังหวัดที่มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีมากที่สุด, ข่าวประชาสัมพันธ์ เลขที่ข่าว 38/2564 เผยแพร่เมื่อ 8 เมษายน 2564.

สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น (ทั้งการเลือกตั้ง อบจ. และการเลือกตั้งเทศบาล) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ กกด. กำหนดเป้าหมายเอาไว้ว่า จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด อีกทั้งบรรยากาศก่อน - หลังการเลือกตั้งท้องถิ่นกลับไม่ได้คึกคักอย่างที่หลายฝ่ายคาดการณ์กันไว้ ซึ่งอาจมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ดังนี้

● การประกาศวันเลือกตั้งอย่างรวดเร็วและไม่ได้กำหนดวันเลือกตั้งไว้ล่วงหน้า ทำให้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่สามารถเตรียมการหรือเตรียมความพร้อมไว้เท่าที่ควร ที่ผ่านมานั้นเรามากได้ยินข่าวลือหรือข่าวโคมลอยมาโดยตลอดว่า รัฐบาลจะประกาศให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่ก็ไม่มีการประกาศให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนว่า ท้ายที่สุดแล้ววันเลือกตั้งท้องถิ่นจะเป็นวันใด รัฐบาลจะเริ่มปลดล็อกให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นประเภทไหนก่อน หรือจะประกาศปลดล็อกให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นพร้อมกันทุกประเภทเลยหรือไม่? สิ่งเหล่านี้ได้สร้างความสับสนและความไม่แน่นอนให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ฝ่ายผู้สมัครก็ไม่สามารถเตรียมความพร้อมได้อย่างเต็มที่ ฝ่ายประชาชนเองก็ไม่สามารถกำหนดวันเวลาเพื่อเตรียมเดินทางกลับภูมิลำเนาไปเลือกตั้งได้ หรือแม้แต่ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่สามารถประกาศหรือยืนยันข้อมูลเพื่อเตรียมตัวเลือกตั้งได้อย่างทันท่วงที เป็นต้น สาเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมาเป็นไปด้วยความฉุกฉลุกรุก

● สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เริ่มทวีความรุนแรงในโลกที่ 2 ทำให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ได้มีจำนวนมากเท่าที่ควร ในหลายพื้นที่ขณะนั้นก็ถูกประกาศให้เป็นพื้นที่สีแดงควบคุมสูงสุด ไม่ว่าจะเป็น การควบคุมการเดินทางเข้า-ออกในพื้นที่ การควบคุมไม่ให้มีการรวมกลุ่มของประชาชนจำนวนมาก การปิดสถานประกอบการต่างๆ และการดำเนินมาตรการป้องกันโรคติดต่ออย่างเข้มงวด เป็นต้น จึงทำให้ประชาชนที่จะเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งยังภูมิลำเนาของตนเองเกิดความไม่สะดวกสบาย และเกิดความกังวลที่อาจจะเสี่ยงติดเชื้อโควิด-19 ด้วยเช่นเดียวกัน

● ฐานเสียงจากคนรุ่นใหม่ (New Voter) ที่ไม่สามารถลงคะแนนเลือกตั้งท้องถิ่นนอกเขตได้ ปัญหาสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ที่ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตได้ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งที่ต้องการใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นจำเป็นต้องเสียสิทธิไป เพราะไม่ได้อยู่อาศัยในภูมิลำเนาของตนเอง จากข้อมูลสถิติเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เมื่อปี พ.ศ.2562 พบว่า จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First Time Voter หรือ New Voter) มีจำนวนไม่น้อยกว่า 7 ล้านคน และกลุ่มคน Generation Y (อายุ 26 – 45 ปี) มีจำนวนกว่า 19 ล้านคน⁴² ซึ่งได้สร้างปรากฏการณ์พลิกชนะด้วยคะแนนเสียงของคนรุ่นใหม่ในการเลือกตั้งระดับชาติมาแล้วในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยที่มีฐานเสียงหลักเป็นคนรุ่นใหม่อยู่เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งหลายฝ่ายคาดการณ์กันว่า หากมีการเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถลงคะแนนเลือกตั้งท้องถิ่นนอกเขตได้ กลุ่มคนรุ่นใหม่จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเมืองท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

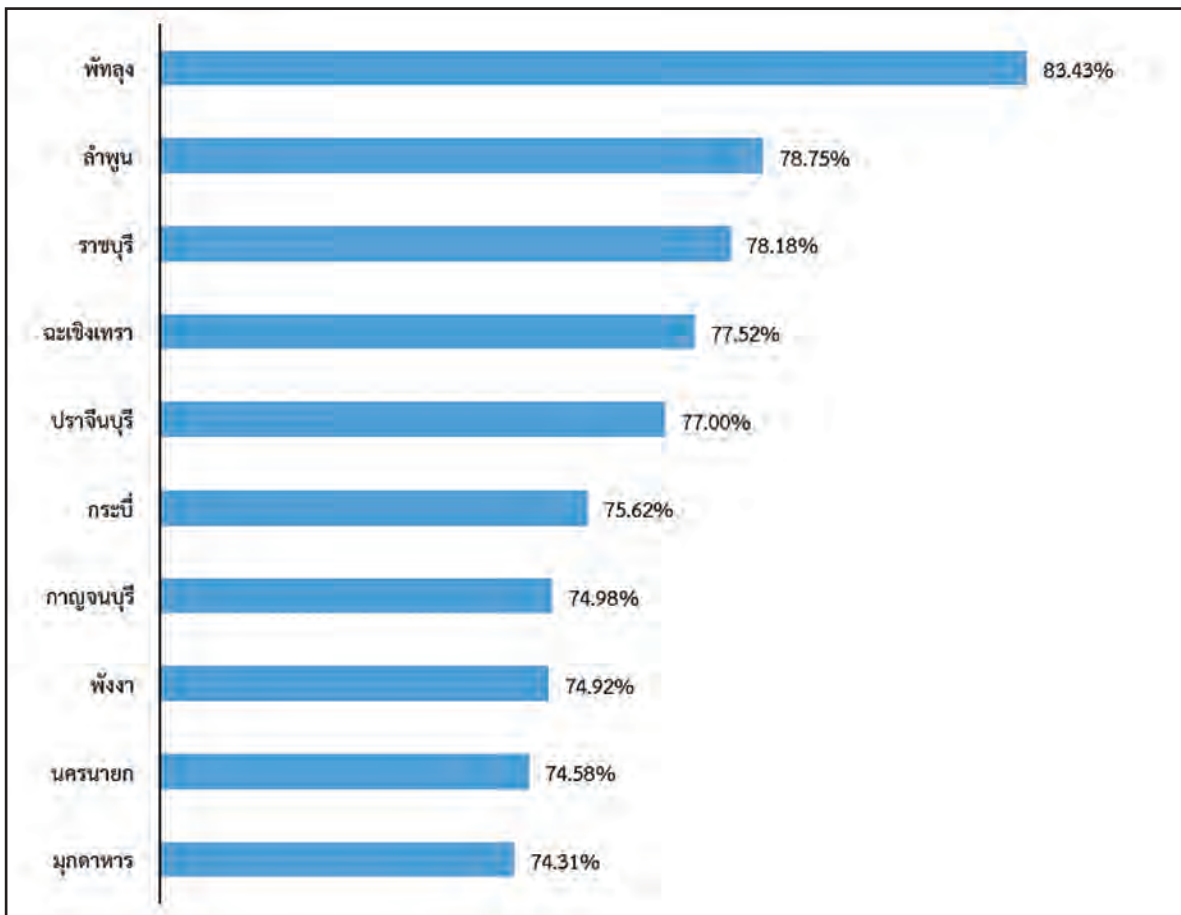
● การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นยังไม่ค่อยทั่วถึงมากนัก สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้ ซึ่งแทบจะไม่มี ความเคลื่อนไหวประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นให้กับประชาชนมากนัก อีกทั้งการกำหนดวันเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ได้พร้อมเพรียงกันทั่วประเทศ และการไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตได้ ก็ยิ่งทำให้ความตื่นตัวและการรับรู้ของประชาชนที่จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นน้อยลงไปด้วย

⁴² ธนกร วงษ์ปัญญา. (เผยแพร่เมื่อ 13 เมษายน 2562). ตัวเลขผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 2562 ชี้ชะตา 24 มีนาคม เทคะแนนให้ใคร. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/thailandelection2562-voter-number/> เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2564.

2.1.1 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลมากที่สุด

การเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด คือ จังหวัดพัทลุง โดยมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลร้อยละ 83.43 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมา คือ จังหวัดลำพูน จังหวัดราชบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 78.75, 78.18, 77.52 และ 77.00 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-39 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลมากที่สุด 10 อันดับแรก

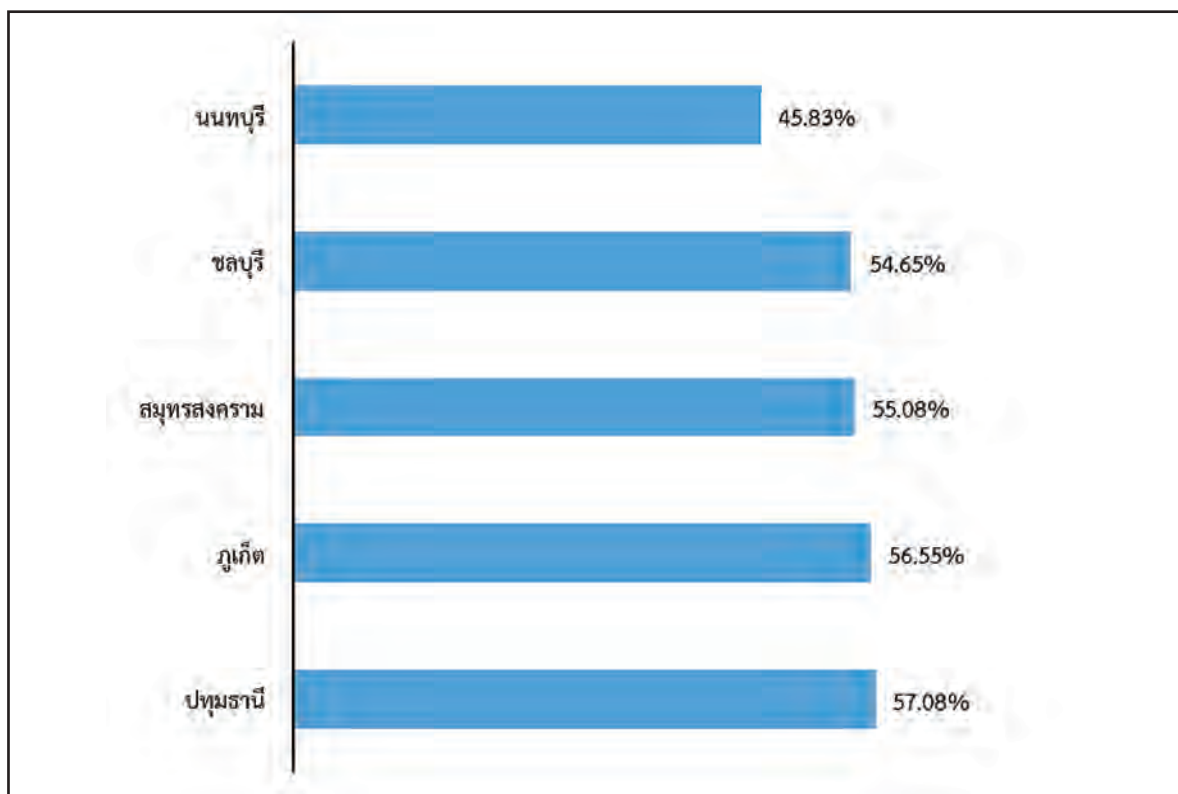

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, กกด.เผย 5 อันดับจังหวัดที่มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีมากที่สุด, ข่าวประชาสัมพันธ์ เลขที่ข่าว 38/2564 เผยแพร่เมื่อ 8 เมษายน 2564.

2.1.2 จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลน้อยที่สุด

การเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด คือ จังหวัดนนทบุรี โดยมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาล อยู่ที่ร้อยละ 45.83 ซึ่งมีสัดส่วนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด รองลงมาเป็นจังหวัดชลบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดปทุมธานี โดยมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเกินกึ่งหนึ่งมาเพียงเล็กน้อย อยู่ที่ร้อยละ 54.65, 55.08, 56.55 และ 57.08 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3-40 แสดงข้อมูลจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลน้อยที่สุด 5 อันดับแรก

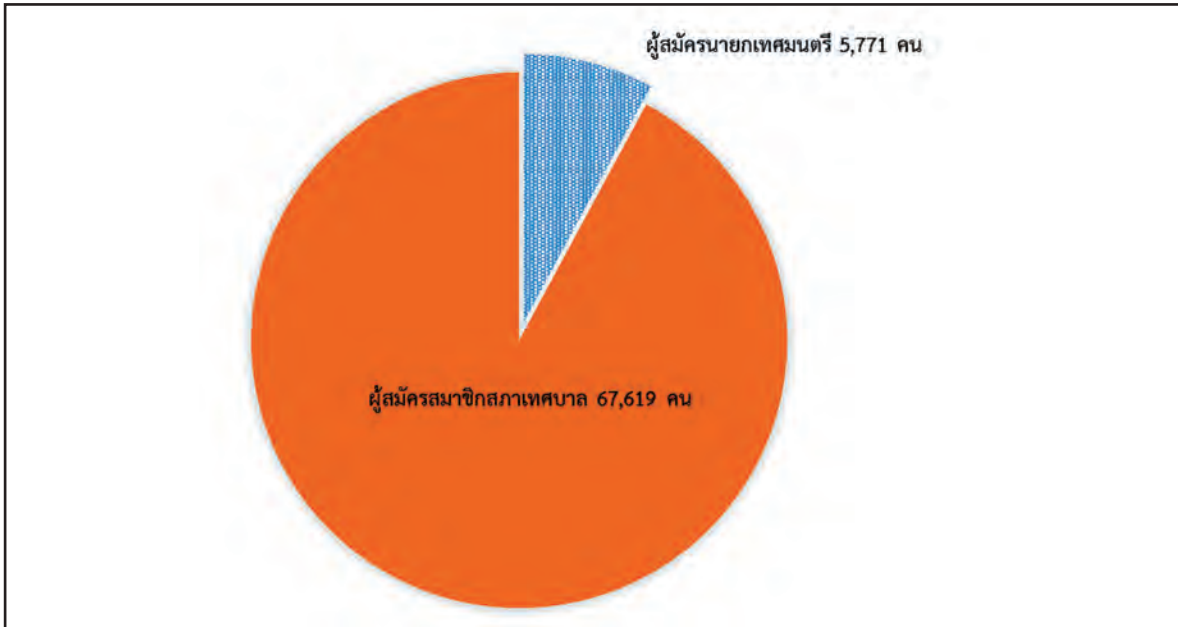
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, กกต.เผย 5 อันดับจังหวัดที่มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีมากที่สุด, ข่าวประชาสัมพันธ์ เลขที่ข่าว 38/2564 เผยแพร่เมื่อ 8 เมษายน 2564.

ข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลมากที่สุด - น้อยที่สุด พบว่า จังหวัดที่มีขนาดเล็กจะมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลน้อยที่สุด 5 อันดับแรก ล้วนเป็นมีความเป็นเมืองสูงมาก มีฐานเศรษฐกิจของเมืองเป็นอุตสาหกรรมและการบริการ อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัด (GPP) ที่ค่อนข้างสูงอีกด้วย

2.2 สถิติภาพรวมผู้สมัครเลือกตั้งเทศบาล

รายงานสรุปข้อมูลเลือกตั้งเทศบาลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้เปิดเผยข้อมูลการรับสมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ระหว่างวันที่ 8 - 12 กุมภาพันธ์ 2564 มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเทศบาลทั่วประเทศ 76 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 73,390 คน แบ่งออกเป็น ผู้สมัครตำแหน่งนายกเทศมนตรี จำนวน 5,771 คน และผู้สมัครตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 67,619 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 16 ก.พ. 64)

แผนภาพที่ 3-41 แสดงภาพรวมผู้สมัครเลือกตั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2564

ที่มา: KPI Corner. (เผยแพร่เมื่อ 19 พฤษภาคม 2564). กกด.สรุปผลรับสมัครเทศบาลทั่วประเทศ. สืบค้นจาก <https://www.kpi-corner.com/content/8315/local00119> เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2564.

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลจำนวนผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล กับจำนวนที่นั่งว่างหรือหมวดาระเดิม รวมทั้งสิ้น 33,666 ตำแหน่งทั่วประเทศ แบ่งออกเป็น ที่นั่งตำแหน่งนายกเทศมนตรี 2,472 แห่ง และที่นั่งตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล 31,194 ตำแหน่ง พบว่า ระบบเลือกตั้งเทศบาลจะแตกต่างจากระบบเลือกตั้งท้องถิ่นรูปแบบอื่นในส่วนของสมาชิกสภาท้องถิ่น เพราะการเลือกตั้งในรูปแบบ อบจ. และอบต.สามารถมีสมาชิกได้เขตเลือกตั้งละ 1 คน โดยผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุดจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง แต่ในการเลือกตั้งรูปแบบเทศบาลจะสามารถมีสมาชิกสภาท้องถิ่นได้เขตละ 6 คน และจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบของเทศบาลอีกด้วย

ตารางที่ 3-4 เปรียบเทียบจำนวนผู้สมัครเลือกตั้งเทศบาลกับจำนวนที่นั่งว่างที่ต้องการ ปี พ.ศ. 2564

ตำแหน่ง	ประเภทเทศบาล	จำนวน	เขตเลือกตั้ง	จำนวนที่เลือกได้	รวมทั้งนั่งว่าง	จำนวนผู้สมัคร
นายกเทศมนตรี	เทศบาลนคร	1 คน	1 เขตเลือกตั้ง	เขตละ 1 คน	30 ที่นั่ง	5,771 คน
	เทศบาลเมือง	1 คน	1 เขตเลือกตั้ง	เขตละ 1 คน	195 ที่นั่ง	
	เทศบาลตำบล	1 คน	1 เขตเลือกตั้ง	เขตละ 1 คน	2,247 ที่นั่ง	
สมาชิกสภาเทศบาล	เทศบาลนคร	24 คน	4 เขตเลือกตั้ง	เขตละ 6 คน	720 ที่นั่ง	67,619 คน
	เทศบาลเมือง	18 คน	3 เขตเลือกตั้ง	เขตละ 6 คน	3,510 ที่นั่ง	
	เทศบาลตำบล	12 คน	2 เขตเลือกตั้ง	เขตละ 6 คน	26,964 ที่นั่ง	
รวมทั้งสิ้น (หน่วย: คน)					33,666	73,390

ที่มา: จากการประมวลผล และอ้างอิงจำนวนผู้สมัครจาก สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, กกด.เผย 5 อันดับจังหวัดที่มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีมากที่สุด, ข่าวประชาสัมพันธ์ เลขที่ข่าว 38/2564 เผยแพร่เมื่อ 8 เมษายน 2564.

นอกจากนี้ยังมีสถิติที่น่าสนใจอีกมากมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเทศบาลในครั้ง นี้ ซึ่งได้รวบรวมสถิติและข้อมูลพื้นฐานของผู้สมัครเลือกตั้งจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ จังหวัดที่มีผู้สมัคร มากที่สุด สัดส่วนอายุของผู้สมัคร สัดส่วนเพศของผู้สมัคร รวมถึงการสังกัดพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง เป็นต้น โดยมีข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

2.2.1 จังหวัดที่มีผู้สมัครนายกเทศมนตรีมากที่สุด – น้อยที่สุด

จากการรวบรวมข้อมูลสถิติการรับสมัครเลือกตั้งเทศบาล พบว่า จังหวัดที่มีผู้สมัคร นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลรวมกันมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 4,048 คน แบ่งออกเป็น ผู้สมัครนายกเทศมนตรี 299 คน และผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล 3,749 คน ขณะที่จังหวัด ที่มีผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลรวมกันน้อยที่สุด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนทั้งสิ้น 197 คน แบ่งออกเป็น ผู้สมัครนายกเทศมนตรี 20 คน และผู้สมัครสมาชิกเทศบาล 177 คน

ตารางที่ 3-5 แสดงจังหวัดที่มีผู้สมัครตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาล มากที่สุด

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนผู้สมัครนายกฯ	จำนวนผู้สมัครสมาชิกฯ	รวม (คน)
1	จังหวัดเชียงใหม่	299	3,749	4,048
2	จังหวัดนครราชสีมา	221	2,482	2,703
3	จังหวัดขอนแก่น	210	2,263	2,473
4	จังหวัดเชียงราย	193	2,203	2,396
5	จังหวัดอุดรธานี	188	2,129	2,317

ที่มา: KPI Corner. (เผยแพร่เมื่อ 19 พฤษภาคม 2564). กกด.สรุปผลรับสมัครเทศบาลทั่วประเทศ. สืบค้นจาก <https://www.kpi-corner.com/content/8315/local00119> เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2564.

ตารางที่ 3-6 แสดงจังหวัดที่มีผู้สมัครตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาล น้อยที่สุด

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนผู้สมัครนายกฯ	จำนวนผู้สมัครสมาชิกฯ	รวม (คน)
1	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	20	177	197

ที่มา: KPI Corner. (เผยแพร่เมื่อ 19 พฤษภาคม 2564). กกด.สรุปผลรับสมัครเทศบาลทั่วประเทศ. สืบค้นจาก <https://www.kpi-corner.com/content/8315/local00119> เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2564.

อย่างไรก็ตาม ผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลที่สมัครลงแข่งขันในครั้ง นี้ ก็จะต้องแข่งกับตัวเองเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ความตามมาตรา 111 ระบุว่า ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น และจะต้องได้รับคะแนนมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่ประสงค์ลงคะแนน หรือชนะคะแนนโหวตโน นั่นเอง

2.2.2 ผู้สมัครนายกเทศมนตรีที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง

นับตั้งแต่รัฐประหาร พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ประชาชนชาวไทยได้ห่างหายไปจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นเวลานานเกือบครบทศวรรษ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2563 – 2564 รัฐบาลได้ประกาศปลดล็อกให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นขึ้นมาทุกระดับทั่วประเทศ เริ่มต้นจากการเลือกตั้ง อบจ. เป็นอันดับแรก แล้วตามมาด้วยการเลือกตั้งเทศบาลตามลำดับ เมื่อถึงเทศกาลเลือกตั้งท้องถิ่นคราใด เราก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการเมืองท้องถิ่นไทยมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ผู้สมัครในบางพื้นที่ยังมีความสัมพันธ์กับพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองระดับชาติอีกด้วย ดังนั้นแล้วอิทธิพลของตระกูลการเมืองและพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองล้วนมีความสัมพันธ์กับการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีนัยยะในแต่ละพื้นที่

จากการรวบรวมข้อมูลผู้สมัครเลือกตั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรี จำนวน 5,771 คน และผู้สมัครตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 67,619 คน ที่ได้ลงแข่งขันในสนามเลือกตั้งเทศบาลทั้ง 3 ระดับ คือ เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 195 แห่ง และเทศบาลตำบล 2,247 แห่ง พบว่าการเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้นี้มีความเชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติพอสมควร เดิมที่เราเชื่อกันว่าการเมืองท้องถิ่นในระดับเทศบาลไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการเมืองระดับชาติมากนัก หากแต่ผลการเลือกตั้ง อบจ. ที่ผ่านมามีความชัดเจนให้เห็นแล้วว่า ในหลายพื้นที่ที่ผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีความเชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติ หรือใช้สัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับการเมืองระดับชาติ/กลุ่มการเมืองใดการเมืองหนึ่ง สามารถโค่นล้มผู้สมัครหน้าเก่าได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้การเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้นี้จึงค่อนข้างมีความเชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติหรือกลุ่มการเมืองมากขึ้น จะเห็นได้จากการประกาศส่งตัวผู้สมัครที่สังกัดพรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองลงแข่งขันในสนามเลือกตั้งเทศบาลอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นสังกัดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น กลุ่มภาคประชาสังคม กลุ่มตระกูลการเมืองในพื้นที่ รวมถึงผู้สมัครอิสระ ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งข่าวพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

- **คณะก้าวหน้า** ถือเป็นกลุ่มการเมืองหน้าใหม่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพรรคก้าวไกลและพรรคอนาคตใหม่เดิม ได้ประกาศส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลลงแข่งขันในสนามเลือกตั้งเทศบาลทั่วประเทศอย่างเป็นทางการ จำนวน 101 เทศบาล แบ่งออกเป็น เทศบาลนคร 11 แห่ง เทศบาลเมือง 25 แห่ง และเทศบาลตำบล 65 แห่ง⁴³ โดยชูนโยบายหาเสียงหลักในเรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา

- **ภาคตะวันออก** ปรากฏให้เห็นข้อมูลสำคัญที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองเก่าในพื้นที่หลายกลุ่ม หรือเป็นตระกูลการเมืองที่ครองอำนาจในพื้นที่ภาคตะวันออกมาอย่างยาวนาน เช่น ตระกูลคุณปลื้มที่ยังคงครองฐานคะแนนเสียงในชลบุรีและเทศบาลเมืองแสนสุข กลุ่มพลังใหม่และกลุ่มมังกรน้ำเค็มที่มีความเชื่อมโยงกับพรรคพลังประชารัฐ และกลุ่มสิงโตทองที่เชื่อมโยงกับคณะก้าวหน้า/พรรคก้าวไกล

- **ภาคใต้** เช่น กลุ่มรักปากน้ำกระบี่ใหญ่ได้ส่งอดีตผู้กำกับกำกับการ สภ.เมืองกระบี่ลงแข่งขันเพื่อหวังล้มแชมป์เก่า

⁴³ อ้างอิงตัวเลขผู้สมัครจากการประกาศของคณะก้าวหน้า ผ่านทางเว็บไซต์ <http://progressivemovement.in.th/local-election/>.

- **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** เช่น ทีมโคราชชาติพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคชาติพัฒนาประกาศนโยบายหาเสียงสร้างเมืองโคราชเป็นเมืองหลวงภาคอีสาน กลุ่มเพื่อนเนวินที่ยังคงครองฐานคะแนนเสียงในจังหวัดบุรีรัมย์ได้ประกาศนโยบายหาเสียงพัฒนาเมือง พัฒนาด้วยใจ พัฒนาไปด้วยกัน กลุ่มรักษะบุรีรัมย์ที่เข้ามาทำชิงเจ้าถิ่นและได้รับการสนับสนุนจากคณะก้าวหน้า ตระกูลกัลป์ตินันท์ที่มีความสัมพันธ์กับ เกรียง กัลป์ตินันท์ อดีตรองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย ได้ส่งลูกสะใภ้ที่สังกัดกลุ่มเพื่อไทย นครอุบลลงรับสมัครเลือกตั้งในระดับเทศบาลนครอุบลราชธานี

- **ภาคกลาง** ปรากฏกลุ่มการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติหลายกลุ่ม เช่น ตระกูลอัสวเหมที่ยังคงครองฐานคะแนนเสียงในจังหวัดสมุทรปราการ ตระกูลธูปกระจ่าง เริ่มต้นจาก พล.ต.ท.คำรณวิทย์ ธูปกระจ่าง สามารถล้มแชมป์เก่าและคว้าชัยชนะในสนามเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีได้สำเร็จ จึงส่งลูกชายลงสมัครนายกเทศมนตรีเทศบาลนครรังสิต และสามารถล้มแชมป์เก่าได้เช่นเดียวกัน

- **ภาคเหนือ** ปรากฏกลุ่มการเมืองท้องถิ่นหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อไทยนครเชียงใหม่ที่ประกาศนโยบายหาเสียงคืนความสุขที่ยั่งยืนเพื่อคนเชียงใหม่ ตระกูลบุญปกรณ์ได้ลงแข่งขันในสนามเลือกตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่เพื่อหวังโค่นอำนาจเก่าจากพรรคเพื่อไทย

2.3 สถิติภาพรวมผลการเลือกตั้งเทศบาล

ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 ที่ผ่านมามีปรากฏให้เห็นข้อมูลที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการช่วงชิงพื้นที่ระหว่างแชมป์เก่ากับแชมป์ใหม่ หรือ คีกล้มข้างในหลายพื้นที่ ดังนั้นในส่วนของผลการเลือกตั้งเทศบาลนี้จะขอหยิบเอาประเด็นที่น่าสนใจมานำเสนอ ดังนี้

2.3.1 นายกเทศมนตรี แชมป์ใหม่ VS แชมป์เก่า

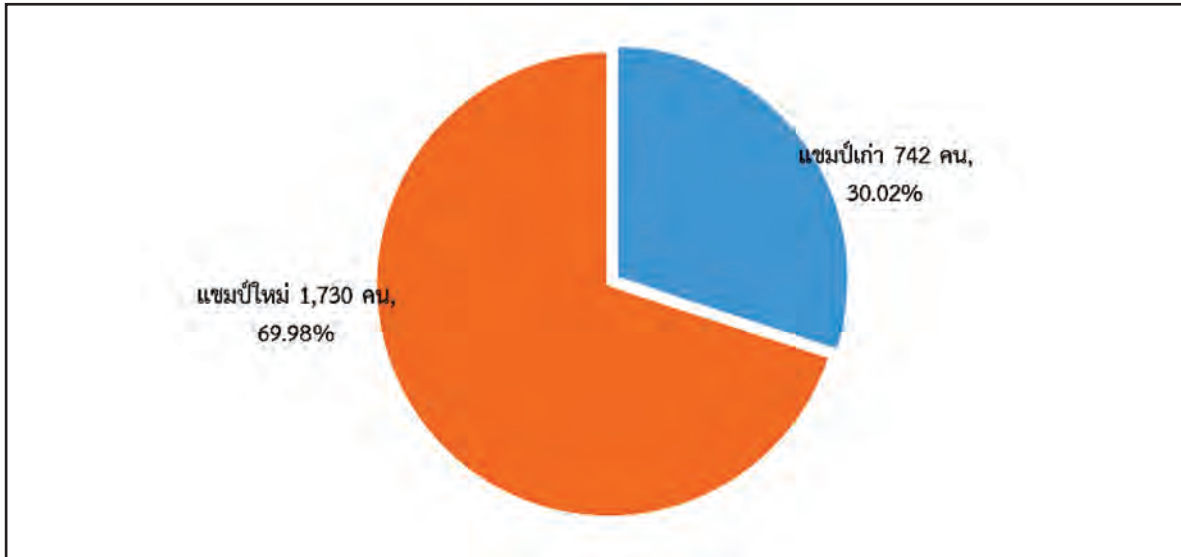
“คีกล้มแชมป์” เป็นข้อความพาดหัวข่าวของหลายสำนักข่าวในเช้าวันรุ่งขึ้นภายหลังจากที่ทราบผลการเลือกตั้งเทศบาลอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจากพาดหัวข่าวดังกล่าวพอจะทำให้เราเห็นทิศทางของผลการเลือกตั้งได้อย่างคร่าวๆ ว่า ตระกูลการเมืองหรือกลุ่มการเมืองเก่าในหลายพื้นที่ไม่ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้ จนเกิดปรากฏการณ์ข้างเจ้าถิ่นล้มระเนระนาดในหลายพื้นที่อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน และยังมีพาดหัวข่าวหลายสำนักที่กล่าวถึงผู้สมัครหน้าใหม่สามารถคว้าชัยชนะในหลายพื้นที่ด้วยเช่นเดียวกัน

จากการรวบรวมสถิติผลการเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้ได้ยืนยันให้เห็นว่า นายกเทศมนตรีสมัยที่ผ่านมา (แชมป์เก่า) ชนะเลือกตั้งเทศบาล จำนวน 742 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.02 ของจำนวนนายกเทศมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด ขณะที่นายกเทศมนตรีหน้าใหม่ (แชมป์ใหม่) ชนะเลือกตั้งเทศบาลจำนวนมากถึง 1,730 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.98 ของจำนวนนายกเทศมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด⁴⁴ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนผู้ชนะหน้าใหม่มีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงมากเกือบจะร้อยละ 70 ของจำนวนผู้ชนะ

⁴⁴ จากการประมวลผลข้อมูล โดยอ้างอิงรายชื่อนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2564

การเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวนี้พอจะยืนยันได้ว่า การเมืองท้องถิ่นทุกวันนี้ค่อนข้างมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก อีกทั้งยังไม่ได้ผูกขาดหรือยึดโยงกับกลุ่มอำนาจเดิมอีกต่อไป

แผนภาพที่ 3-42 แสดงสัดส่วนนายกเทศมนตรีที่ได้รับเลือกตั้ง จำแนกเป็นแชมป์ใหม่ - แชมป์เก่า

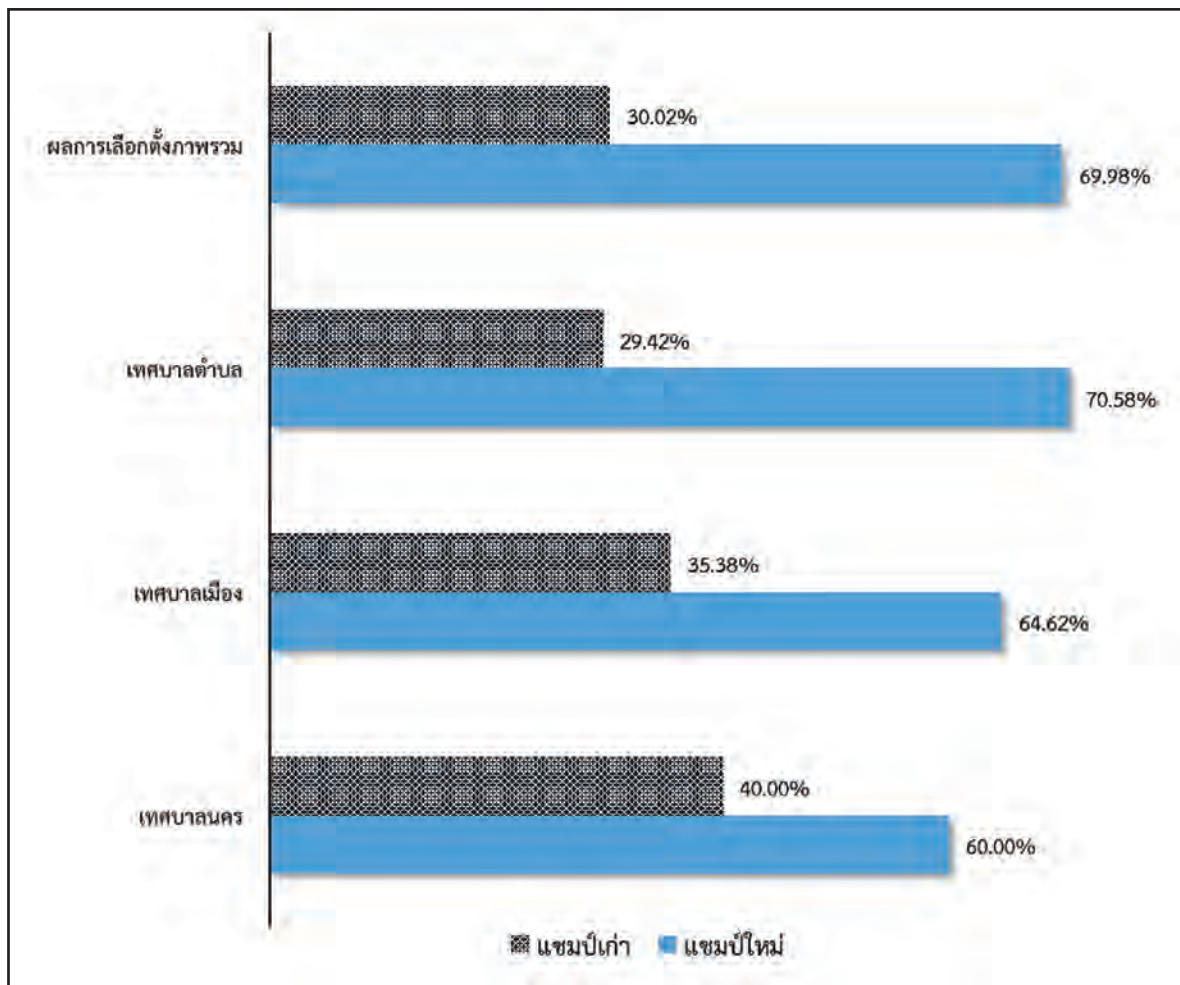

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูล โดยอ้างอิงรายชื่อนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2564

หากพิจารณาข้อมูลผู้ชนะเลือกตั้งเทศบาลโดยจำแนกเป็นประเภทเทศบาล ก็ยิ่งชี้ให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงของผลการเลือกตั้งเทศบาลในทุกระดับ โดยมีสัดส่วนของผู้สมัครหน้าใหม่หรือแชมป์ใหม่มากกว่าร้อยละ 60 ในทุกประเภทเทศบาล เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของแชมป์ใหม่ต่อแชมป์เก่า พบว่าเทศบาลตำบลมีแชมป์ใหม่มากที่สุดร้อยละ 70.58 รองลงมาเป็นเทศบาลเมืองร้อยละ 64.62 และเทศบาลนครร้อยละ 60 ของผู้ชนะเลือกตั้งในแต่ละประเภทเทศบาล ตามลำดับ ขณะที่เทศบาลนครยังคงมีสัดส่วนแชมป์เก่า หรือเป็นอดีตนายกเทศมนตรีสมัยที่ผ่านมาที่ยังสามารถรักษาตำแหน่งไว้ได้มากที่สุดในการเลือกตั้งครั้งนี้⁴⁵

⁴⁵ จากการประมวลผลข้อมูลผู้ชนะการเลือกตั้งเทศบาล หรือแชมป์ใหม่ ในประเภทเทศบาลนครมีจำนวน 18 คน เทศบาลเมือง 126 คน และเทศบาลตำบล 1,586 คน ขณะที่อดีตนายกเทศมนตรีสมัยที่ผ่านมา หรือแชมป์เก่า ในประเภทเทศบาลนครมีจำนวน 12 คน เทศบาลเมือง 69 คน และเทศบาลตำบล 661 คน (ข้อมูลจากกองการเลือกตั้งท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง ณ วันที่ 30 มีนาคม 2564)

แผนภาพที่ 3-43 เปรียบเทียบสัดส่วนนายกเทศมนตรีแชมป์ใหม่ - แชมป์เก่า จำแนกตามประเภทเทศบาล

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูล โดยอ้างอิงรายชื่อนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2564

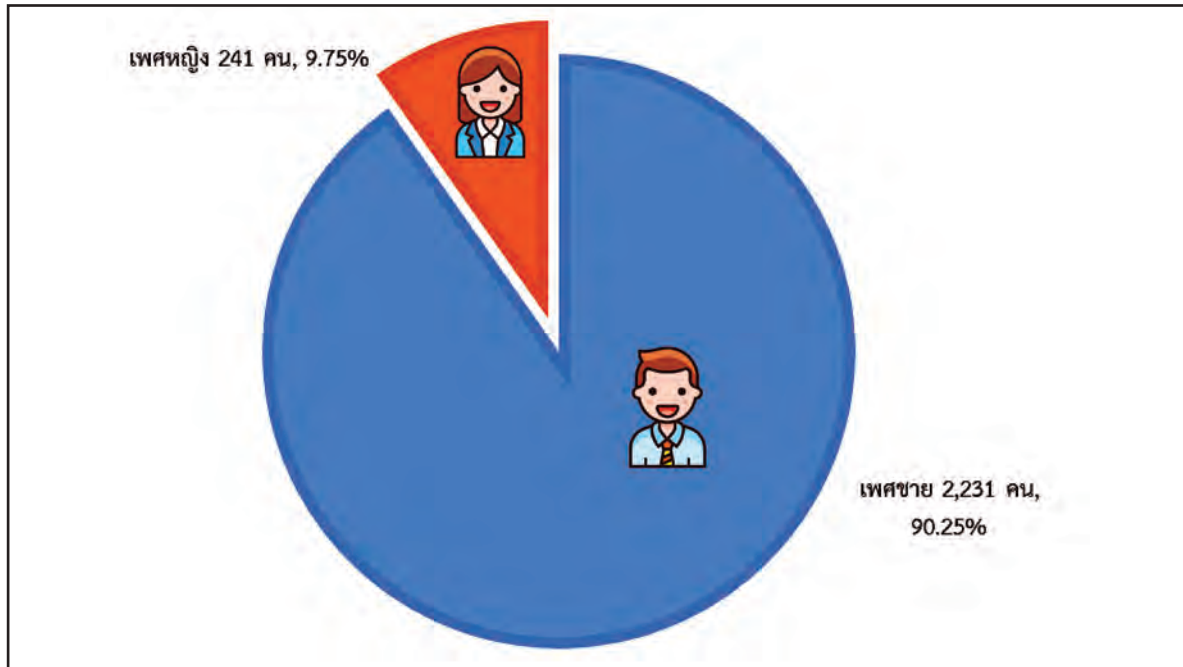
2.3.2 นายกเทศมนตรี เพศหญิง VS เพศชาย

ผลการเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้ได้ยืนยันให้เห็นว่า การเมืองท้องถิ่นยังคงเป็นพื้นที่ของผู้ชายมากกว่าผู้หญิงเช่นเดียวกับการเลือกตั้ง อบจ. ในครั้งที่ผ่านๆ มา ซึ่งจากการรวบรวมสถิติผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี พบว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีส่วนใหญ่ยังคงเป็นเพศชาย จำนวนมากถึง 2,231 คน เมื่อเทียบเป็นสัดส่วนแล้วมากถึงร้อยละ 90.25 ของผู้ที่ชนะการเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้ ขณะที่ผู้ชนะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีที่เป็นเพศหญิงนั้น มีจำนวนเพียง 241 คนเท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 9.75 ของผู้ชนะการเลือกตั้งทั้งหมด และยิ่งกว่านั้นยังมีผู้ชนะที่เป็นเพศหญิงเพียง 53 คนจากจำนวน 241 คน ที่เป็นอดีตนายกเทศมนตรีหญิงสมัยที่ผ่านมา (แชมป์เก่า) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 22 ของผู้ชนะที่เป็นเพศหญิงทั้งหมด

แม้ว่าผลการเลือกตั้งได้เผยให้เห็นว่า ผู้หญิงยังคงมีสัดส่วนน้อยกว่าผู้ชายในเวทีการเมืองท้องถิ่น หากแต่การได้รับตำแหน่งนายกเทศมนตรีก็นับเป็นโอกาสสำคัญที่ผู้หญิงจะได้เข้ามามีบทบาททางการเมือง และพัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่ผ่านมานั้นยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามามีบทบาทมากนัก ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนผู้บริหารท้องถิ่น

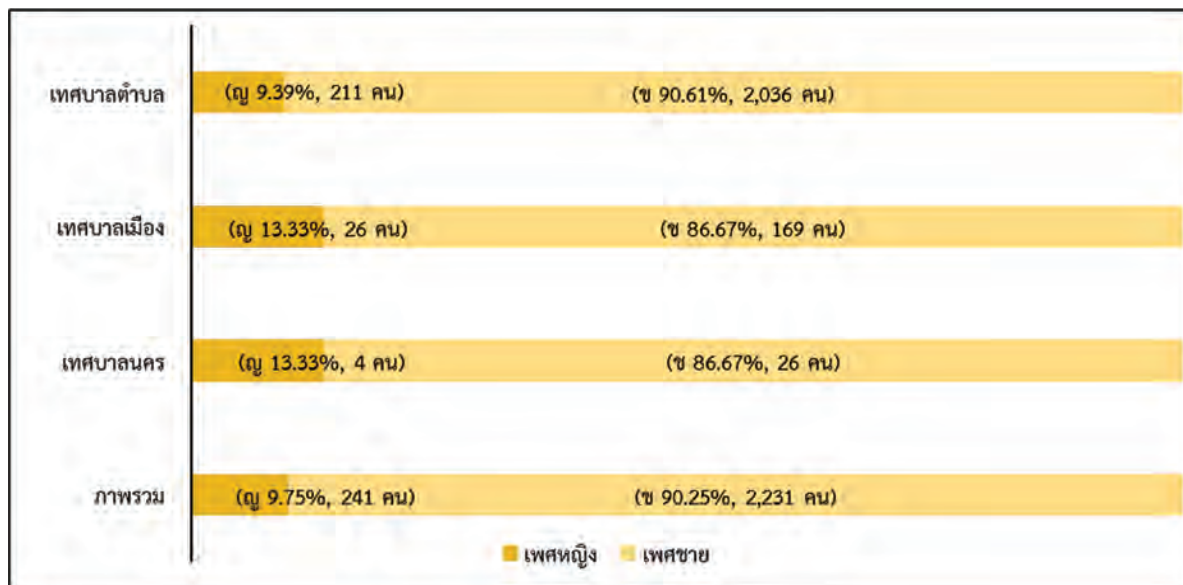
หรือนักการเมืองระดับชาติ เช่น นักการเมือง ส.ส. หรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่มักจะเป็นผู้ชายในสัดส่วนที่มากกว่าผู้หญิงมาโดยตลอด ปัจจุบันนี้การเรียกร้องความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศเป็นประเด็นที่ประเทศต่างๆ ให้สำคัญมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงได้รับการยอมรับในพื้นที่ทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ในฐานะที่เท่าเทียมและเสมอภาคกับผู้ชายมากขึ้น

แผนภาพที่ 3-44 แสดงสัดส่วนนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ

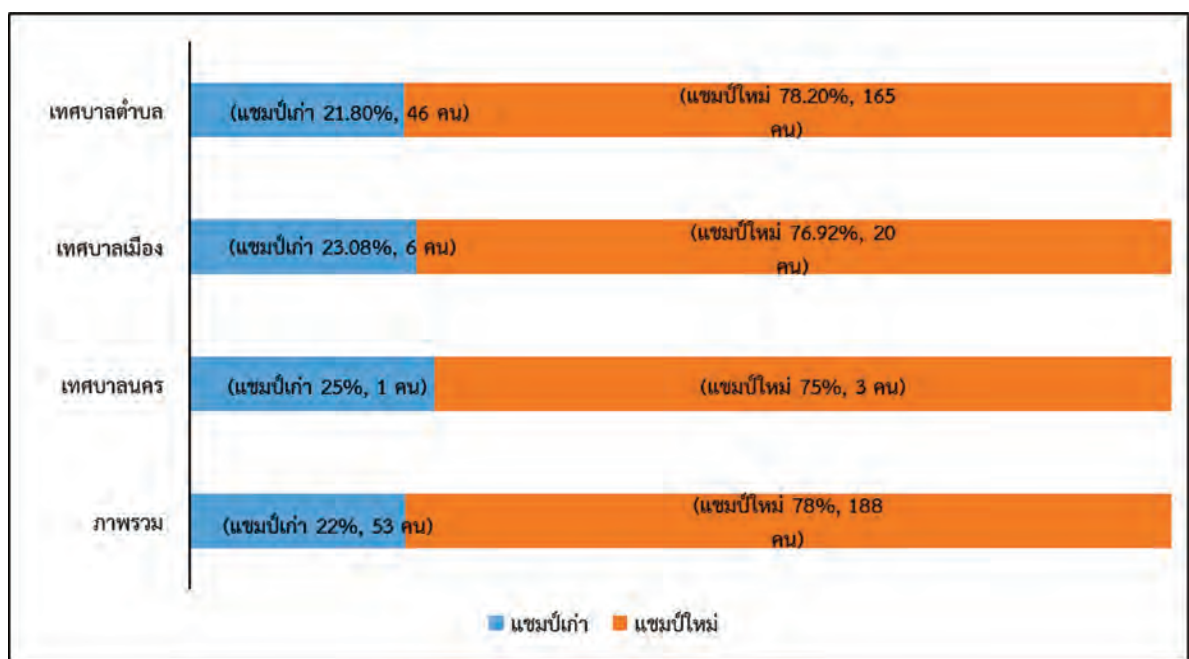
ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูล โดยอ้างอิงรายชื่อนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2564

แผนภาพที่ 3-45 แสดงสัดส่วนนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้ง จำแนกตามประเภทเทศบาล

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูล โดยอ้างอิงรายชื่อนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2564

แผนภาพที่ 3-46 แสดงสัดส่วนนายกเทศมนตรีหญิงที่ได้รับเลือกตั้ง จำแนกเป็นแชมป์เก่า - แชมป์ใหม่

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูล โดยอ้างอิงรายชื่อนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2564

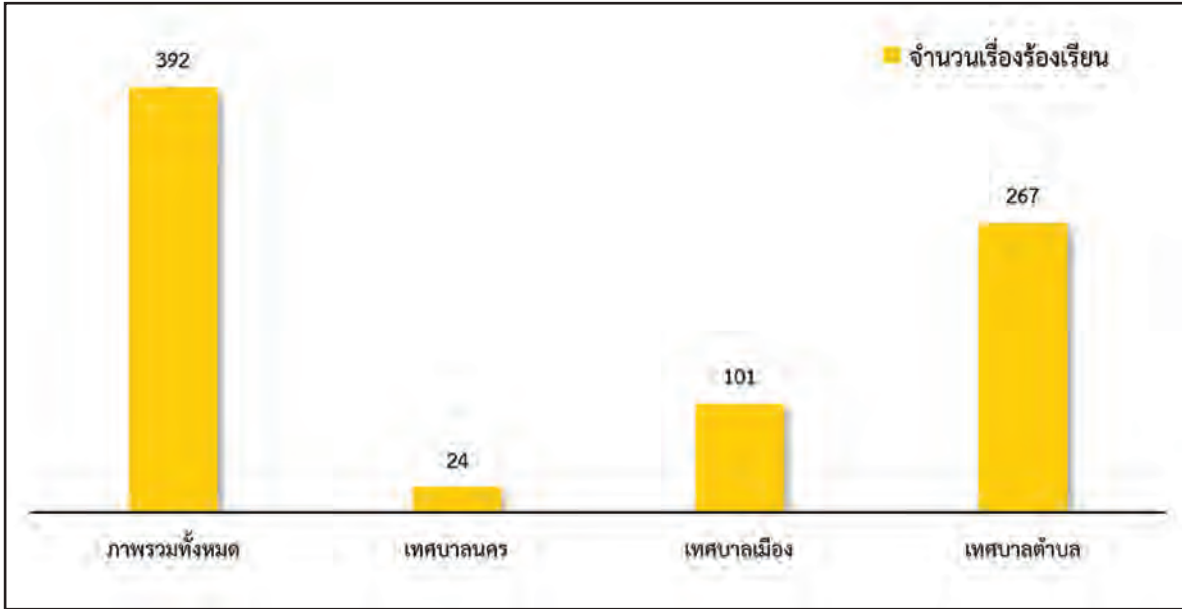
2.3.3 สถิติเรื่องร้องเรียนการเลือกตั้งเทศบาล / กรณีศึกษาเรื่องร้องเรียน

การเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานเรื่องร้องเรียน เรื่องคัดค้าน และสำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเทศบาลเป็นจำนวนมากถึง 392 เรื่อง โดยเทศบาลตำบลมีจำนวนเรื่องคัดค้านและสำนวนมากที่สุด จำนวน 267 เรื่อง รองลงมาเป็นเทศบาลเมือง จำนวน 101 เรื่อง และเทศบาลนคร จำนวน 24 เรื่อง ซึ่งจากจำนวนเรื่องคัดค้านและสำนวนทั้งหมดนี้ สามารถจำแนกตามประเภทฐานความผิดที่พบมากที่สุด 3 ประเภท ได้แก่⁴⁶

- **มาตรา 65 (5)** ฐานความผิดหลอกลวง บังคับ ช่มชู้ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัคร จำนวน 130 เรื่อง
- **มาตรา 65 (1)** ฐานความผิดจัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จำนวน 102 เรื่อง
- **มาตรา 65 (2)** ฐานความผิดให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรง หรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัดหรือศาสนสถาน สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถานอื่นๆ จำนวน 43 เรื่อง

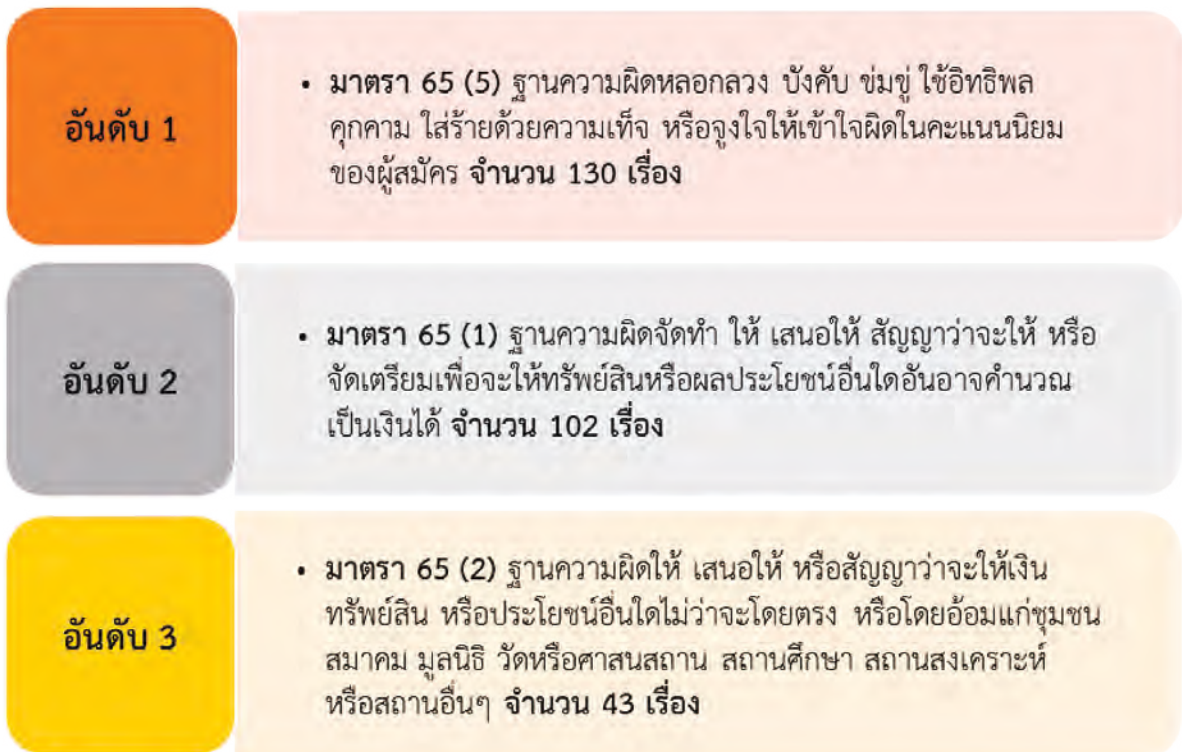
⁴⁶ ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลเรื่องคัดค้านและสำนวนการเลือกตั้งเทศบาล, ข่าวประชาสัมพันธ์ เลขที่ข่าว 37/2564 เผยแพร่เมื่อ 31 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 3-47 แสดงข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งเทศบาล จำแนกตามประเภทเทศบาล

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลเรื่องคัดค้านและสำนวนการเลือกตั้งเทศบาล, ข่าวประชาสัมพันธ์ เลขที่ข่าว 37/2564 เผยแพร่เมื่อ 31 มีนาคม 2564.

แผนภาพที่ 3-48 แสดงข้อมูลเรื่องร้องเรียนการเลือกตั้งเทศบาลที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก จำแนกตามประเภทฐานความผิด

จากรายงานภาพรวมของการเลือกตั้งเทศบาลในครั้งนี้นี้ค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีจำนวนเรื่องร้องเรียนไม่มากนัก ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีรายงานเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นในบางพื้นที่ จำนวน 29 คดี จำแนกออกเป็น (1) ความผิดเกี่ยวกับการซื้อเสียง 8 คดี ใน 6 จังหวัด (2) ความผิดเกี่ยวกับการฉีกบัตรเลือกตั้ง 10 คดี ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจผิดเหตุ เพราะมีคำว่า “ฉีกตามรอบปรุ” ในบัตรเลือกตั้ง (3) ความผิดการนำบัตรเลือกตั้งออกมานอกคูหา 1 คดี (4) ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา 1 คดี (5) ความผิดการทำป้ายหาเสียงให้เข้าใจผิด 1 คดี (6) ความผิดทำลายป้ายหาเสียง 4 คดี (7) ความผิดติดป้ายหาเสียงเกินกว่าที่ กกต. กำหนด 1 คดี และ (8) ความผิดจำหน่ายสุราในเขตเลือกตั้ง 3 คดี คดีส่วนใหญ่ที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับรายงานดังกล่าวจะดำเนินการรายงานให้ กกต. ทราบต่อไป⁴⁷

2.4 ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของคณะก้าวหน้าในสนามเลือกตั้งเทศบาล

ภายหลังจากที่คณะก้าวหน้าได้ประกาศส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในสนามเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเริ่มต้นจากสนามเลือกตั้ง อบจ. เป็นสนามแรก หากแต่ผลการเลือกตั้งในสนาม อบจ. กลับกลายเป็นว่า ผู้สมัครสังกัดคณะก้าวหน้ากลับพ่ายแพ้ไม่ได้เก้าอี้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลยแม้เพียงตำแหน่งเดียว ซึ่งได้มาเพียงเก้าอี้ตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 55 คน จากจำนวนสมาชิกสภา อบจ. ที่คณะก้าวหน้าส่งลงแข่งขันทั่วประเทศ 1,000 คนในพื้นที่ 18 จังหวัด ความพ่ายแพ้ในสนามเลือกตั้ง อบจ. ครั้งนี้ทำให้คณะก้าวหน้าได้รับบทเรียนสำคัญว่า การคว่ำชัยชนะในสนามเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ถ้ายนักเหมือนกับการเมืองระดับชาติที่ได้รับความนิยมอย่างล้นหลามเหมือนที่ผ่านมา

การเลือกตั้งเทศบาลก็เป็นอีกหนึ่งสนามเลือกตั้งท้องถิ่นที่เกิดขึ้นหลังจากการเลือกตั้ง อบจ. ไม่นานนัก คณะก้าวหน้ายังคงยืนยันเจตนารมณ์เดิมที่ต้องการสร้างอนาคตใหม่ที่ดีกว่าให้กับการเมืองท้องถิ่น จึงเริ่มรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเทศบาลอีกครั้ง โดยยังคงยึดแนวทางการทำงานของพรรคอนาคตใหม่เดิม ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ไม่ซื้อเสียง ไม่ทุจริต การออกแบบนโยบายหาเสียงที่แปลงมาจากนโยบายของพรรคอนาคตใหม่ในรูปแบบที่จับต้องได้และทำได้จริงในระดับท้องถิ่น โดยชู 8 นโยบายเด่น คือ การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ การจัดการศึกษา การใช้เทคโนโลยีแก้ปัญหาให้กับประชาชน และการออกแบบนโยบายสาธารณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น

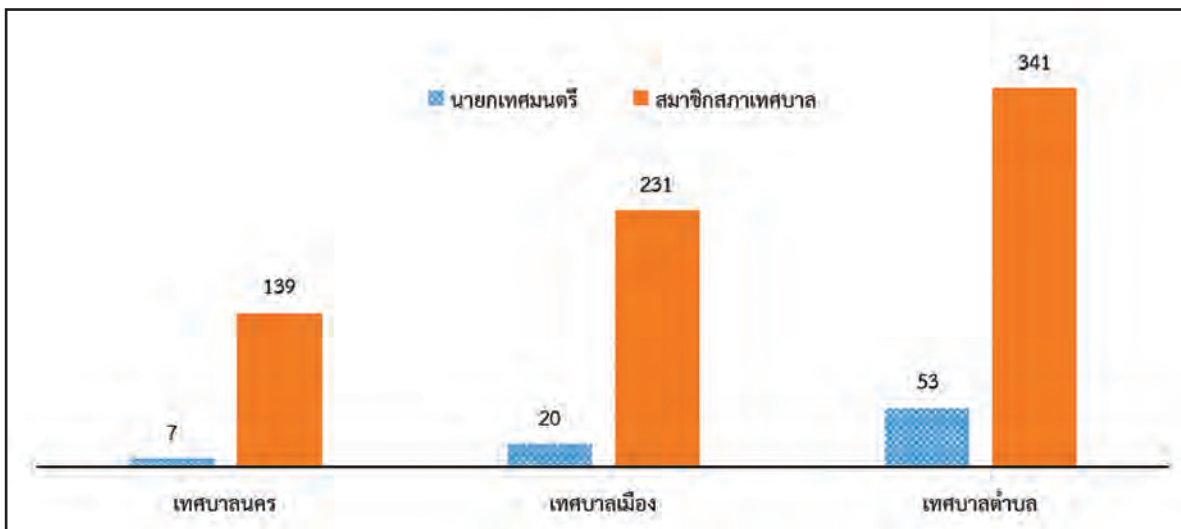
สนามเลือกตั้งเทศบาลครั้งนี้ คณะก้าวหน้าได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล รวมทั้งสิ้น 791 คน ในพื้นที่เทศบาล จำนวน 101 แห่ง จำแนกเป็น ตำแหน่งนายกเทศมนตรี 80 คน และสมาชิกสภาเทศบาล 711 คน โดยพบว่าบางพื้นที่ส่งผู้สมัครทั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล แต่บางแห่งส่งผู้สมัครเฉพาะสมาชิกสภาเทศบาล หรือส่งผู้สมัครเฉพาะนายกเทศมนตรีเท่านั้น ซึ่งหากจำแนกผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตามประเภทเทศบาล จะพบว่า คณะก้าวหน้าได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเทศบาลตำบลมากที่สุด จำนวน 394 คน

⁴⁷ ที่มา: หนังสือพิมพ์ข่าวสดออนไลน์. (เผยแพร่วันที่ 30 มีนาคม 2564). ก้าวหน้าชีวเทศบาลได้ 15 นายก. สืบค้นจาก https://www.khao Sod.co.th/newspaper/newspaper-front-page/news_6232803 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2564.

รองลงมาเป็นเทศบาลเมือง จำนวน 251 คน และสุดท้ายเป็นเทศบาลนคร จำนวน 146 คน⁴⁸

ข้อสังเกตประการหนึ่งในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เทศบาลนครทั้ง 11 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เทศบาลนครปากเกร็ด เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลนครอ้อมน้อย เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลนครสวรรคร์ เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครรังสิต เทศบาลนครอุดรธานี และเทศบาลนครแหลมฉบัง⁴⁹ ซึ่งสนามเลือกตั้งในระดับเทศบาลนคร เป็นสนามที่จะสามารถพิสูจน์คะแนนนิยมของพรรคก้าวไกลได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นพื้นที่เมืองขนาดใหญ่ และมีฐานเสียงคนรุ่นใหม่อยู่เป็นจำนวนมาก

แผนภาพที่ 3-49 แสดงข้อมูลผู้สมัครนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล สังกัดคณะก้าวหน้า

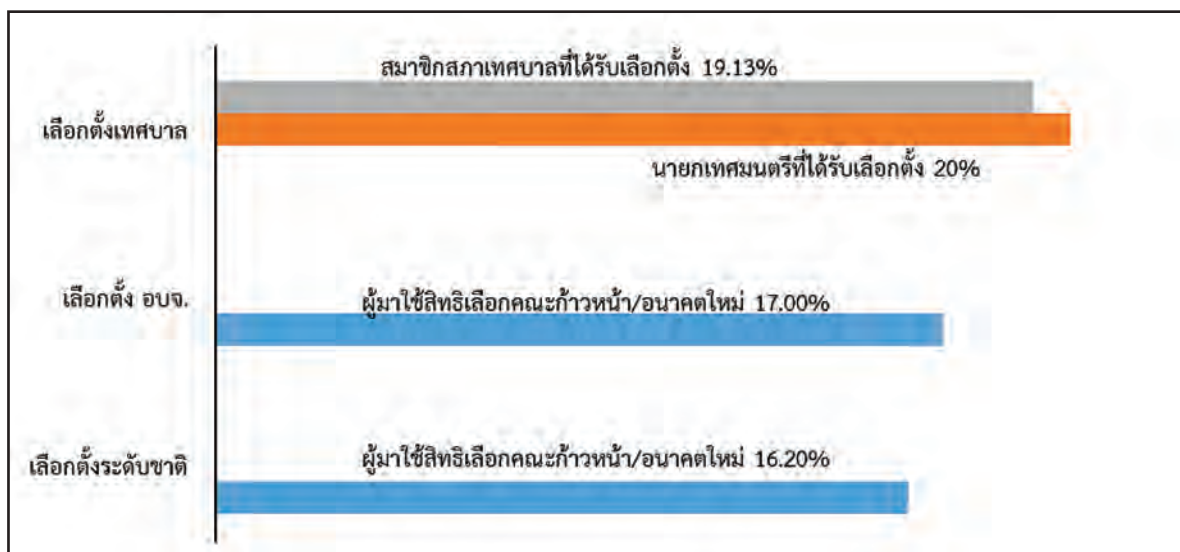
ที่มา: คณะก้าวหน้า. ค้นหาผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล. สืบค้นจาก <https://progressivemovement.in.th/local-election/?list=0> เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2564.

ผลการเลือกตั้งเทศบาลเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เมื่อพบว่าผู้สมัครสังกัดคณะก้าวหน้าไม่ได้รับเลือกตั้งในระดับเทศบาลนครและเทศบาลเมือง หากแต่ได้รับเลือกตั้งในระดับเทศบาลตำบลเท่านั้น ซึ่งผลการเลือกตั้งที่ทางคณะก้าวหน้าได้เปิดเผยผ่านช่องทางเว็บไซต์ พบว่า มีนายกเทศมนตรีสังกัดคณะก้าวหน้าที่ได้รับเลือกตั้ง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของผู้สมัครนายกเทศมนตรีสังกัดคณะก้าวหน้า และมีสมาชิกสภาเทศบาลสังกัดคณะก้าวหน้าที่ได้รับเลือกตั้ง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 19.13 ของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลสังกัดคณะก้าวหน้า

⁴⁸ อ้างอิงตัวเลขผู้สมัครจากการประกาศของคณะก้าวหน้า ผ่านทางเว็บไซต์ <http://progressivemovement.in.th/local-election/>.

⁴⁹ ที่มา: คณะก้าวหน้า. ค้นหาผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล. สืบค้นจาก <https://progressivemovement.in.th/local-election/?list=0> เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2564.

แผนภาพที่ 3-50 แสดงคะแนนนิยมของคณะก้าวหน้า-อนาคตใหม่ ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ที่มา: คณะก้าวหน้า. ค้นหาผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล. สืบค้นจาก <https://progressivemovement.in.th/local-election/?list=0> เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2564.

เมื่อพิจารณาผลการเลือกตั้งเทศบาลจะเห็นว่า คณะก้าวหน้ามีความพยายามขับเคลื่อนการเมืองระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะถูกกีดกันทางการเมืองในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น การยุบพรรค อนาคตใหม่ การถูกเพ่งเล็งด้วยข้อหาล้มสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือการถูกกล่าวหาจากขั้วการเมืองฝ่ายตรงข้ามมากมาย คณะก้าวหน้าได้เริ่มต้นพิสูจน์ตัวเองในการเมืองท้องถิ่น ด้วยการส่งผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดลงแข่งขันในหลายพื้นที่ ผลการเลือกตั้ง อบจ. ที่ผ่านมาได้เผยให้เห็นว่า แม้ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสังกัดคณะก้าวหน้าจะไม่ได้รับเลือกตั้งในตำแหน่งเลย แต่ก็สามารถคว้าตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ในบางพื้นที่ถึง 55 คนจากจำนวนที่ส่งลงสมัครรับเลือกตั้งทั่วประเทศ 1,000 คน ในพื้นที่ 18 จังหวัด ซึ่งจังหวัดที่สมาชิกสภา อบจ. ของคณะก้าวหน้าได้รับคัดเลือกมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ลำพูน ฉะเชิงเทรา อุตรดิตถ์ อุตรธานี และยโสธร อีกทั้งยังสามารถรักษาคะแนนนิยมไว้ได้ถึงร้อยละ 17 เมื่อเทียบกับคะแนนนิยมในการเลือกตั้งระดับชาติอยู่ที่ร้อยละ 16.2 และมีคะแนนดิบที่ได้จากการเลือกตั้ง อบจ. ในจำนวนที่ใกล้เคียงกับการเลือกตั้งระดับประเทศ⁵⁰

เช่นเดียวกันกับการเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมา คณะก้าวหน้าได้พยายามพิสูจน์ตัวเองอีกในสนามเลือกตั้งท้องถิ่น ด้วยการชูประเด็นสำคัญว่าการเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องใกล้ตัวของประชาชนและมีความสำคัญเท่าเทียมกับการเมืองระดับชาติ โดยหนึ่งในนโยบายหลักที่คณะก้าวหน้าใช้หาเสียงทั้งในการเลือกตั้ง อบจ. และเทศบาล คือ นโยบายด้านการศึกษา ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นหาเสียงในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

⁵⁰ อ้างอิงข้อมูลตัวเลขจากเว็บไซต์ เปลี่ยนประเทศไทย เริ่มได้ที่บ้านเรา - คณะก้าวหน้า, สืบค้นจาก progressivemovement.in.th, เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2564.

เป็นหลัก ซึ่งผลการเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมา แม้ว่าคณะก้าวหน้าจะไม่สามารถช่วงชิงเก้าอี้ผู้บริหารท้องถิ่นในระดับเทศบาลนครและเทศบาลเมืองได้เลย แต่ก็นับเป็นโอกาสเริ่มต้นของคณะก้าวหน้าที่ได้เข้าไปแสดงฝีมือ ในฐานะผู้บริหารท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบล ถึง 16 คน และในฐานะฝ่ายบริหารสมาชิกสภาท้องถิ่นถึง 136 คน

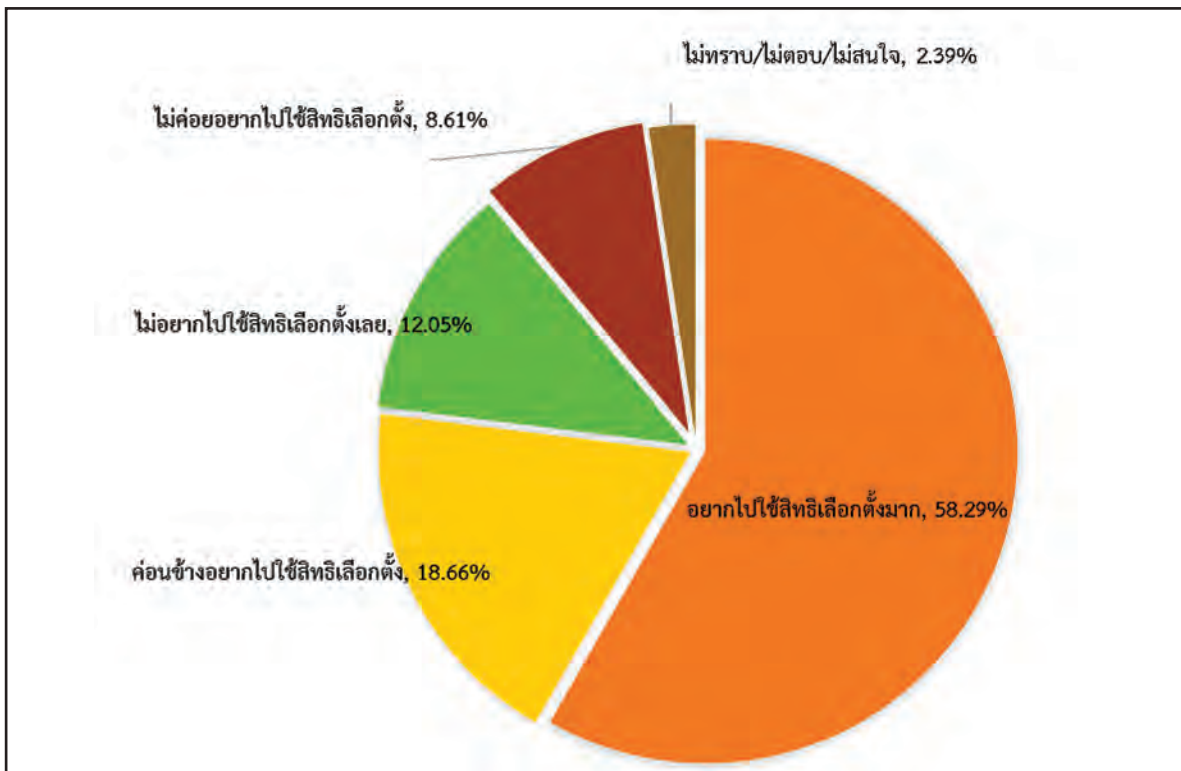
2.5 โพลสำรวจการเลือกตั้งเทศบาล

2.5.1 นิต้าโพล

ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิต้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งได้ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 8 – 9 กรกฎาคม 2562 จากประชากรกลุ่มเป้าหมายอายุ 18 ปีขึ้นไป กระจายในทุกภูมิภาคและทุกอาชีพทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 1,254 คน กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 97.0 โดยมีประเด็นการสำรวจ ดังนี้

ประเด็นแรก คือ ความต้องการของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น (นายก อบจ. นายกเทศมนตรี นายก อบต. นายกเมืองพัทยา และผู้ว่าฯ กทม.) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 58.29 ระบุว่า อยากไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาก รองลงมาร้อยละ 18.66 ระบุว่า ค่อนข้างอยากไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ขณะที่ประชาชนส่วนหนึ่งร้อยละ 12.05 ระบุว่า ไม่อยากไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลย ส่วนอีกร้อยละ 8.61 ระบุว่า ไม่ค่อยอยากไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และร้อยละ 2.39 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่สนใจ

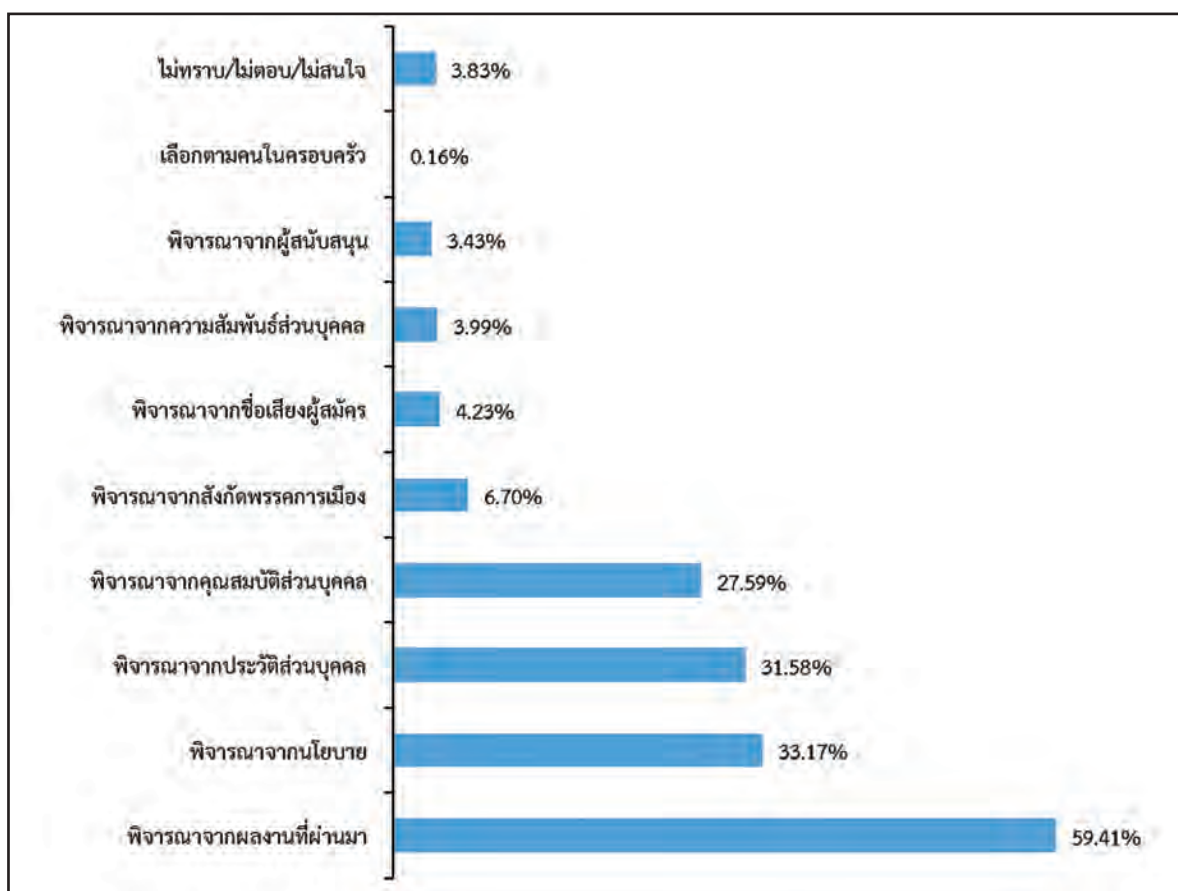
แผนภาพที่ 3-51 ผลสำรวจนิต้าโพล เรื่อง ความต้องการของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น

ที่มา: ผลสำรวจนิต้า. (เผยแพร่เมื่อ 17 กรกฎาคม 2562). ท่านอยากไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นหรือยัง?, สืบค้นจาก shorturl.asia/oHlfI เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2564.

ประเด็นที่สอง คือ การตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่น (นายก อบจ. นายกเทศมนตรี นายก อบต. นายกเมืองพัทยา และผู้ว่าฯ กทม.) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 59.41 ระบุว่า พิจารณาจากผลงานที่ผ่านมาในการทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 33.17 ระบุว่า พิจารณาจากนโยบายการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัคร ขณะที่ประชาชนร้อยละ 31.58 ระบุว่า พิจารณาจากประวัติส่วนบุคคล ประชาชนร้อยละ 27.59 ระบุว่า พิจารณาจากคุณสมบัติส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ ส่วนอีกร้อยละ 6.70 ระบุว่า พิจารณาจากพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด และประชาชนร้อยละ 4.23 ระบุว่า พิจารณาจากชื่อเสียงของผู้สมัคร

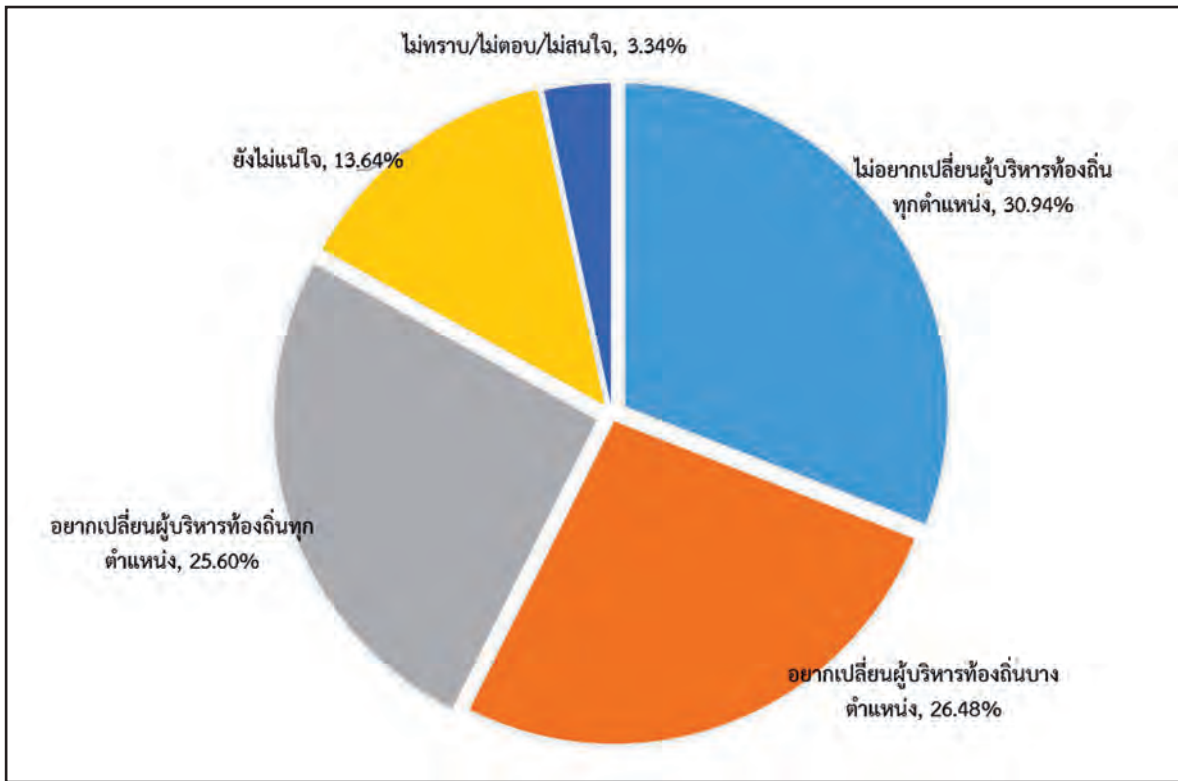
แผนภาพที่ 3-52 ผลสำรวจนิดาโพล เรื่อง การตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

ที่มา: ผลสำรวจนิดาโพล. (เผยแพร่เมื่อ 17 กรกฎาคม 2562). ท่านอยากไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นหรือยัง?, สืบค้นจาก shorturl.asia/oHlfi เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2564.

และประเด็นสุดท้าย คือ ความต้องการของประชาชนในการเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่น (นายก อบจ. นายกเทศมนตรี นายก อบต. นายกเมืองพัทยา และผู้ว่าฯ กทม.) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 30.94 ระบุว่า ไม่อยากเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่นทุกตำแหน่ง รองลงมาร้อยละ 26.48 ระบุว่า อยากเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่นในบางตำแหน่ง ขณะที่ประชาชนร้อยละ 25.60 ระบุว่า อยากเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่นทุกตำแหน่ง ส่วนอีกร้อยละ 13.64 ระบุว่า ยังไม่แน่ใจ และร้อยละ 3.34 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่สนใจ

แผนภาพที่ 3-53 ผลสำรวจนิด้าโพล เรื่อง ความต้องการของประชาชนในการเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่น

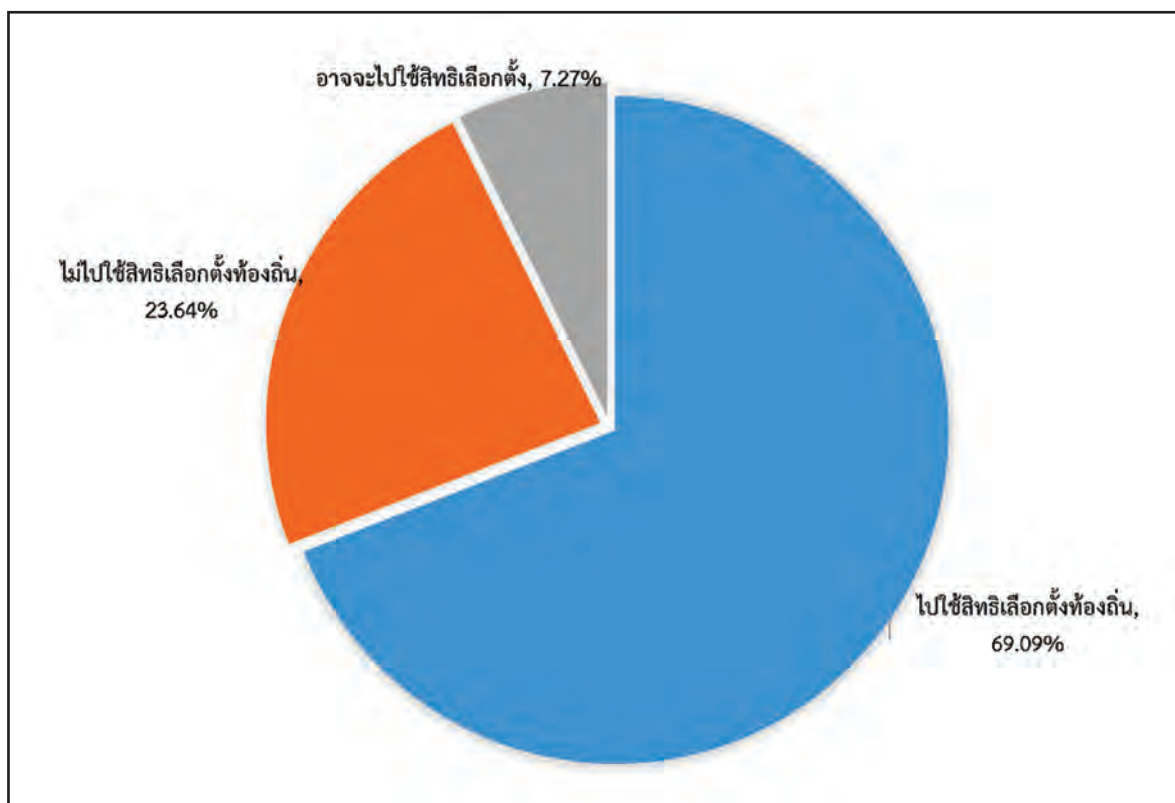
ที่มา: ผลสำรวจนิด้า. (เผยแพร่เมื่อ 17 กรกฎาคม 2562). ท่านอยากไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นหรือยัง?, สืบค้นจาก shorturl.asia/oHlfi เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2564.

2.5.2 โพลสำรวจ C-site ฟังเสียงประเทศไทย: เลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล

C-site ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลว่า ประชาชนอยากเห็นอะไร เพื่อกระจายอำนาจท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง ซึ่ง C-site ได้ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 1 – 26 มีนาคม 2564 จากกลุ่มเป้าหมายอายุ 18 ปีขึ้นไป ในหลากหลายกลุ่มอาชีพและการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 218 คน โดยมีประเด็นการสำรวจ ดังนี้

ประเด็นแรก คือ ความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 69.09 ระบุว่า ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างแน่นอน รองลงมาร้อยละ 23.64 ระบุว่า ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และอีกร้อยละ 7.27 ระบุว่า อาจจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยประชาชนที่ระบุว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ให้เหตุผลที่หลากหลายด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น ต้องไปใช้สิทธิเพราะต้องการเลือกคนดีเข้าไปทำงาน ต้องการเห็นอนาคตท้องถิ่น ต้องการผู้บริหารท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ อีกทั้งยังมองว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของเราทุกคน

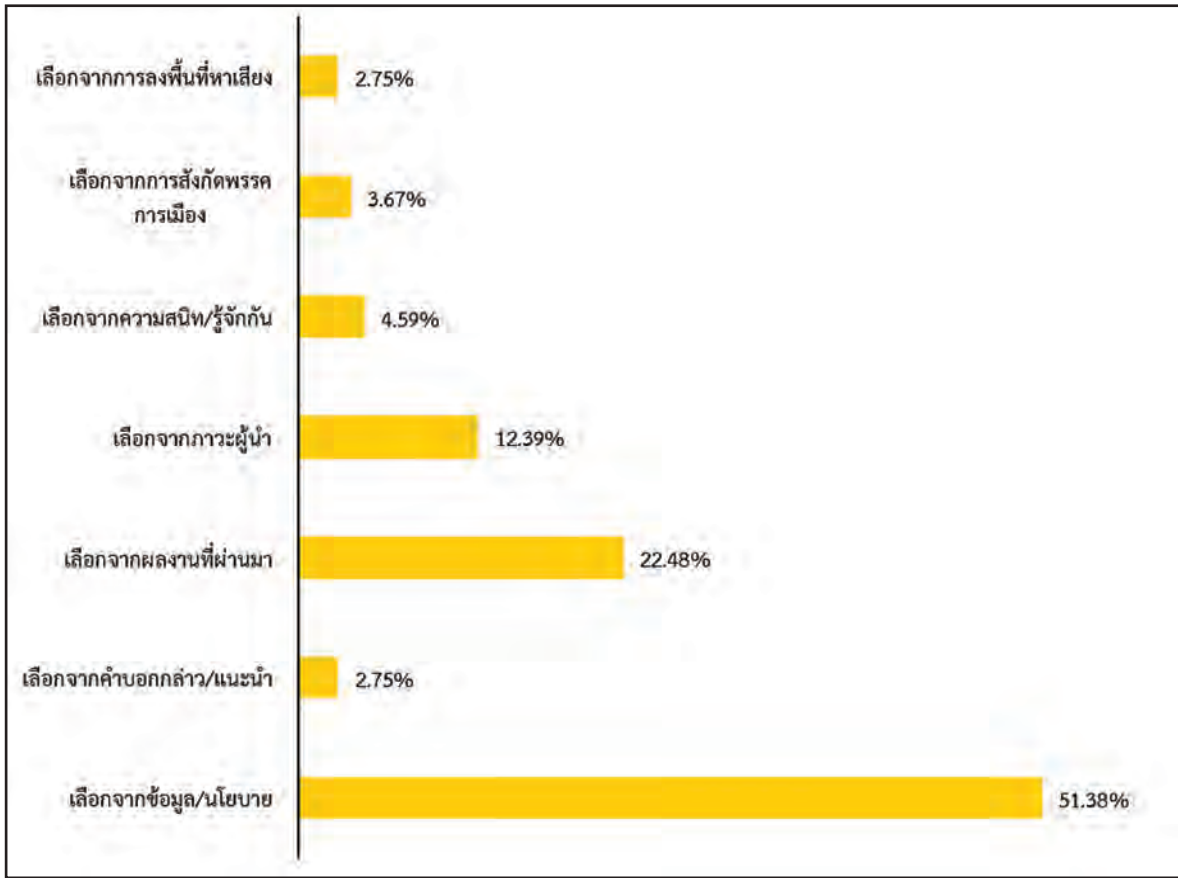
แผนภาพที่ 3-54 ผลสำรวจ C-site เรื่อง ความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน

ที่มา: C-site ฟังเสียงประชาชน: เลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ประชาชนอยากเห็นอะไร, ผลสำรวจ. สืบค้นจาก <https://dev.csite-report.com/dashboard> เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2564.

ประเด็นที่สอง คือ การตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 51.38 ระบุว่า เลือกจากผู้สมัครจากข้อมูลหรือนโยบายที่หาเสียง รองลงมาร้อยละ 22.48 ระบุว่า ดูจากผลงานที่ผ่านมา ส่วนประชาชนร้อยละ 12.39 ระบุว่า เลือกจากภาวะผู้นำของผู้สมัคร ขณะที่ประชาชนร้อยละ 4.59 ระบุว่า เลือกจากความสนิทหรือรู้จักกัน ส่วนร้อยละ 3.67 ระบุว่า เลือกจากการสังกัดพรรคการเมือง และประชาชนอีกส่วนหนึ่งซึ่งมีสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 2.75 ระบุว่า เลือกจากการลงพื้นที่หาเสียงของผู้สมัคร และเลือกจากคำแนะนำ

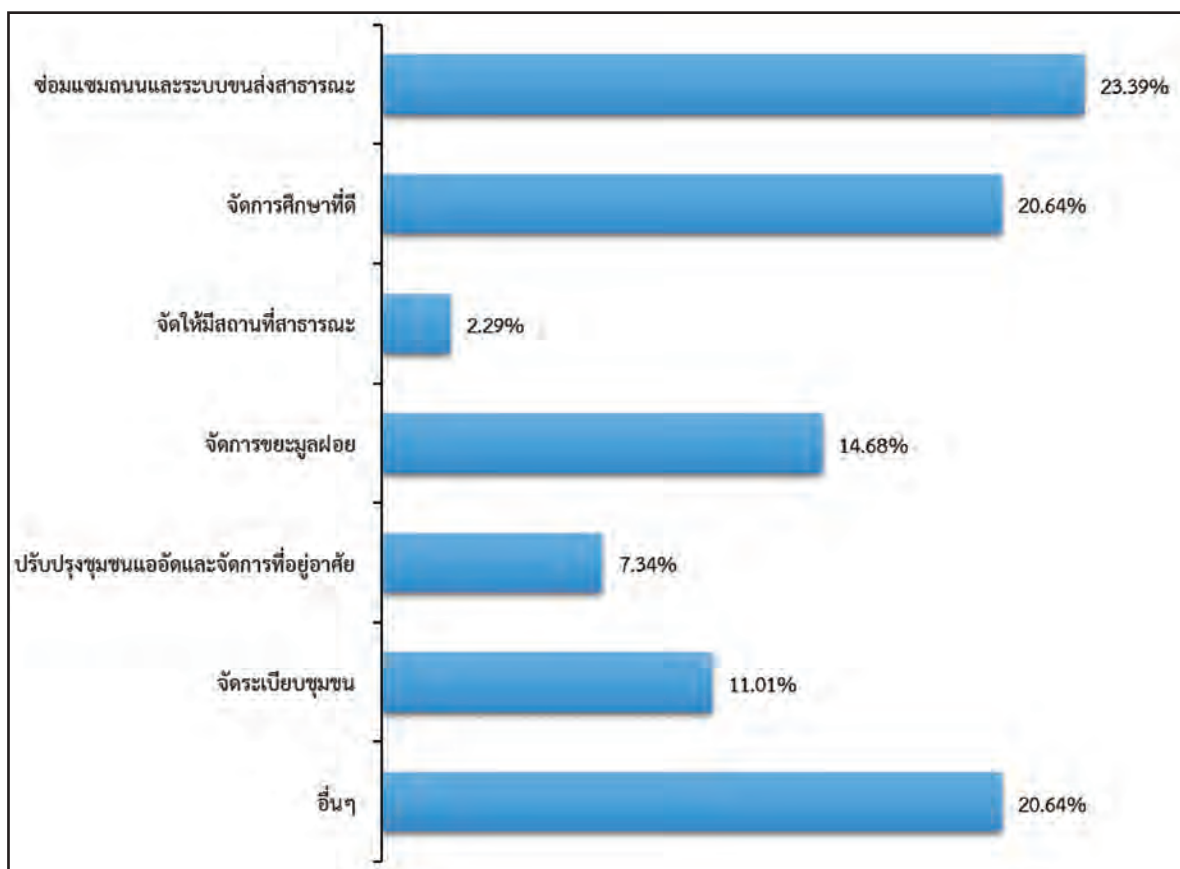
แผนภาพที่ 3-55 ผลสำรวจ C-site เรื่อง การตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

ที่มา: C-site ฟังเสียงประชาชน: เลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ประชาชนอยากเห็นอะไร, ผลสำรวจ. สืบค้นจาก <https://dev.csitereport.com/dashboard> เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2564.

และประเด็นสุดท้าย คือ ความต้องการให้ว่าที่นายกเทศมนตรีแก้ไข/ให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรก พบว่า ประชาชนร้อยละ 23.39 ระบุว่า ต้องการให้ซ่อมแซมถนนและระบบขนส่งมวลชนเป็นอันดับแรก รองลงมาร้อยละ 20.64 ระบุว่า ต้องการให้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่วนอันดับสามร้อยละ 14.68 ระบุว่า ต้องการให้แก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย ส่วนประชาชนอีกร้อยละ 11.01 ระบุว่า ต้องการให้เข้ามาจัดระเบียบชุมชน ขณะที่ประชาชนร้อยละ 7.34 ระบุว่า ต้องการให้ปรับปรุงชุมชนแออัดและจัดการที่อยู่อาศัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้อีกร้อยละ 2.29 ระบุว่า ต้องการให้จัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะสำหรับประชาชน และประชาชนร้อยละ 20.64 ระบุว่า อื่นๆ เช่น อยากให้แก้ไขเรื่องเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมอาชีพชุมชน แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคม รวมถึงการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

แผนภาพที่ 3-56 ผลสำรวจ C-site เรื่อง ความต้องการให้ว่าที่นายกเทศมนตรีแก้ไข/ช่วยเหลือเป็นลำดับแรก

ที่มา: C-site ฟังเสียงประชาชน: เลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ประชาชนอยากเห็นอะไร, ผลสำรวจ. สืบค้นจาก <https://dev.csitereport.com/dashboard> เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2564.

รายการอ้างอิง

The Momentum. (4 ธันวาคม 2563). เปิดข้อมูลการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2564 จาก <https://themomentum.co/elections-provincial-administration-organisation/>

กองการเลือกตั้งท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (7 พฤศจิกายน 2563). ข้อมูลผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด. เรียกใช้เมื่อ 18 มกราคม 2564 จาก ผู้นำท้องถิ่น: <http://poonamtongtin.com>

วิภาภรณ์ สุภาพันธุ์. (16 ธันวาคม 2563). เลือกตั้ง อบจ. 2563 ตรวจแถวผู้สมัคร นายก อบจ. ศักดิ์ชัยเกษม. เรียกใช้เมื่อ 18 มกราคม 2564 จาก กรุงเทพธุรกิจ: <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/910354>

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (22 ธันวาคม 2563). ประกาศจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, เลขที่ข่าว 84/2563.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (25 มกราคม 2564). กต.สั่งให้มีการออกเสียงลงคะแนนสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดใหม่. เข้าถึงได้จาก http://www.ect.go.th/ect_th/news_page.php?nid=9694&filename=

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (18 มกราคม 2564). ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2564 จาก ข่าวประชาสัมพันธ์: https://www.ect.go.th/ect_th/ewt_news.php?nid=9659

หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (6 ธันวาคม 2563). สถิติน่าสนใจศึก อบจ. 63. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2564 จาก BBC Thai: <https://www.bbc.com/thai/thailand-55186329>

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤต
ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19

แบบสอบถาม บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤต ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง : โปรดระบุข้อมูลและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับข้อมูลทั่วไปของท่านและ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่าน

ขอความกรุณาให้ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ
ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/ฝ่าย ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ของท่าน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.2 รองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.3 ผู้อำนวยการฝ่าย/กอง/สำนัก.....

2. ชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 2.2 เทศบาลนคร 2.3 เทศบาลเมือง 2.4 เทศบาลตำบล
- 2.5 องค์การบริหารส่วนตำบล

3. ที่ตั้ง (อปท.) อำเภอ จังหวัด

- 3.1 ภาคกลาง 3.2 ภาคเหนือ 3.3 ภาคใต้
- 3.4 ภาคตะวันออก 3.5 ภาคตะวันตก 3.6 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. งบประมาณรายได้ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2563

- 4.1 รายได้จัดเก็บเอง จำนวน บาท
- 4.2 รายได้จากเงินจัดสรร จำนวน บาท
- 4.3 รายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน บาท

5. งบประมาณรายจ่ายรวม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2563

จำนวน.....บาท

6. วาระการดำรงตำแหน่งของนายกฯ

- 6.1 นายกฯ ของท่านดำรงตำแหน่งต่อเนื่องมาแล้วไม่เกิน 1 วาระ (สมัย)
- 6.2 นายกฯ ของท่านดำรงตำแหน่งต่อเนื่องมาแล้วไม่เกิน 2 วาระ (สมัย)
- 6.3 นายกฯ ของท่านดำรงตำแหน่งต่อเนื่องมาแล้วไม่เกิน 3 วาระ (สมัย)
- 6.4 นายกฯ ของท่านดำรงตำแหน่งต่อเนื่องมาแล้วตั้งแต่ 4 วาระ (สมัย) ขึ้นไป
- 6.5 ปลัดฯ ทำหน้าที่รักษาราชการแทนนายกฯ
เนื่องจาก (โปรดระบุ).....

กรุณาระบุชื่อผู้ประสานงานเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มเติม (หากจำเป็น)

ชื่อ.....สกุล.....

ตำแหน่ง.....เบอร์โทรศัพท์.....

ส่วนที่ 2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการวิกฤตในช่วงโควิด-19

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีบทบาทในการบรรเทาวิกฤตภัยโควิด-19 ให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างไรบ้าง

- 1.1 ไม่ได้ดำเนินการ
- 1.2 ดำเนินการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1.2.1 แจกจ่ายถุงยังชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ (ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ฯลฯ)
 - 1.2.2 แจกจ่ายอุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 (หน้ากากอนามัย เจล สเปรย์แอลกอฮอล์ ฯลฯ)
 - 1.2.3 จ่ายเบี้ยเลี้ยงให้กับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2.4 ฝึกอบรมทำอุปกรณ์ป้องกันโรคระบาดโควิด-19 (การฝึกอบรมทำหน้ากากผ้า, การฝึกอบรมทำ Face Shield)
 - 1.2.5 สร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19
 - 1.2.6 เผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนในการป้องกันโควิด-19
 - 1.2.7 ดูแลช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางที่อาจได้รับผลกระทบจากโควิด 19
 - 1.2.8 อื่นๆ (โปรดระบุ)

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้เปราะบางทางสังคมหรือไม่

- 2.1 ไม่ได้ดำเนินการช่วยเหลือ
- 2.2 ได้ดำเนินการช่วยเหลือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กลุ่มผู้เปราะบางทางสังคม	(โปรดระบุ) รายละเอียดการช่วยเหลือ
☐ 2.2.1 เด็กและเยาวชน	
☐ 2.2.2 ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียง	
☐ 2.2.3 ผู้สูงอายุ	
☐ 2.2.4 แรงงานข้ามชาติ	
☐ 2.2.5 คนไร้บ้าน คนเร่ร่อน	
☐ 2.2.6 อื่นๆ	

3. ช่วงภาวะวิกฤติภัยโรคระบาดโควิด-19 ในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีกลุ่มคนเหล่านี้หรือไม่
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 ไม่มี
- 3.2 ผู้ป่วยโควิด
- 3.3 ผู้ที่มาจากพื้นที่เสี่ยง/ อยู่ระหว่างการกักตัวดูอาการโรค
- 3.4 ผู้ที่หายป่วยจากโควิด
- 3.5 ผู้ที่เดินทางกลับจากต่างประเทศ
- 3.6 คนต่างชาติ
- 3.7 ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
- 3.8 อื่นๆ (โปรดระบุ)

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้จัดหาอุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดโควิด-19 ให้แก่ประชาชน
ในพื้นที่หรือไม่

- 4.1 ไม่มี
- 4.2 มี โปรดระบุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

อุปกรณ์ป้องกันโควิด-19	เพียงพอหรือไม่	
☐ 4.2.1 หน้ากากอนามัย	☐ เพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
☐ 4.2.2 เจลล้างมือแอลกอฮอล์	☐ เพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
☐ 4.2.3 สเปรย์แอลกอฮอล์	☐ เพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
☐ 4.2.4 อื่นๆ	☐ เพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้ดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดโควิด-19 ให้แก่ประชาชน
ในพื้นที่หรือไม่

- 5.1 ไม่มี
- 5.2 มี โปรดระบุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 5.2.1 การฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ
- 5.2.2 การวัดอุณหภูมิร่างกาย
- 5.2.3 การจัดหาสถานที่กักกันโรค (State Quarantine)
- 5.2.4 การตรวจสอบประวัติผู้เดินทางเข้า-ออกในพื้นที่
- 5.2.5 การปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส
- 5.2.6 การให้ความรู้ป้องกันโรคระบาดให้แก่ประชาชน

6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้ดูแลช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่อย่างไรบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 6.2.1 การลงพื้นที่สำรวจผู้ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่
- 6.2.2 การให้เงินอุดหนุนเด็กในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 6.2.3 การแจกจ่ายถุงยังชีพให้แก่ประชาชน
- 6.2.4 การฝึกอบรมการทำหน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์
- 6.2.5 การส่งเสริมอาชีพและทักษะเสริมในช่วงโควิด-19
- 6.2.6 การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบช่วงโควิด-19
- 6.2.7 การดูแลสุขภาพจิตให้แก่ประชาชนในช่วงโควิด-19
- 6.2.8 อื่นๆ (โปรดระบุ)

7. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้รับความช่วยเหลือ หรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง

- 7.1 ไม่มี
- 7.2 ได้รับความช่วยเหลือ/สนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 7.2.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
 - 7.2.2 กองทัพ/ทหาร/ตำรวจ
 - 7.2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ หรือนอกพื้นที่
 - 7.2.4 บุคลากรด้านสาธารณสุข (หมอ พยาบาล สาธารณสุขอำเภอ/จังหวัด อสม. ฯลฯ)
 - 7.2.5 หน่วยงานรัฐ
 - 7.2.6 ภาคเอกชน
 - 7.2.7 ภาคประชาสังคม (อาสาสมัคร กลุ่มจิตอาสา NGOs ฯลฯ)
 - 7.2.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้รับความช่วยเหลือ/สนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ในด้านใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 8.1 งบประมาณ
- 8.2 เงินบริจาค
- 8.3 การสนับสนุนถุงยังชีพให้แก่ประชาชน
- 8.4 การสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ ฯลฯ
- 8.5 การสนับสนุนบุคลากรจิตอาสา
- 8.6 การสนับสนุนเทคโนโลยี/องค์ความรู้
- 8.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้ปรับบทบาทการทำงาน/ปรับตัวขององค์กรอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 9.1 การเลื่อนเวลาการทำงาน
- 9.2 การทำงานจากที่บ้าน (work from home)
- 9.3 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน (การประชุมผ่านระบบออนไลน์/Zoom ฯลฯ)
- 9.4 การวางมาตรการความปลอดภัยในที่ทำงาน (เว้นระยะห่าง จุดบริการเจลล้างมือ ฯลฯ)
- 9.5 การระดมความเห็น/ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดมาตรการทางสังคมร่วมกัน
- 9.6 การลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน
- 9.7 อื่นๆ (โปรดระบุ)

10. หากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ผ่านพ้นไปแล้ว ท่านคิดว่าสถานะทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านจะเป็นอย่างไร

- 10.1 กลับสู่สภาพเดิมก่อนมีสถานการณ์โควิด
- 10.2 แย่ลงกว่าเดิม
- 10.3 ดีขึ้นกว่าเดิม

11. หากการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ผ่านพ้นไปแล้ว ท่านคิดว่าประชาชนกลุ่มเปราะบางทางสังคม (เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง คนเร่ร่อน คนไร้บ้าน แรงงานข้ามชาติ ฯลฯ) ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะได้รับผลกระทบหรือไม่

- 11.1 ไม่ได้รับผลกระทบเลย
- 11.2 ได้รับผลกระทบ (-)
(โปรดระบุเรื่องที่ได้รับผลกระทบ)
-
-
-
-
- 11.3 ดีขึ้นกว่าเดิม (+)
(โปรดระบุที่คาดว่าจะดีขึ้น)
-
-
-
-

12. ในอนาคต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้มีการเตรียมพร้อมหรือวางแผนเพื่อรับมือกับวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

12.1 ไม่มี

12.2 มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

12.1 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน

12.2 การจัดทำฐานข้อมูลของหน่วยงาน

12.3 การปรับอัตรากำลังคนของหน่วยงาน

12.4 การเตรียมพร้อมด้านการสาธารณสุขในชุมชน

12.5 การเตรียมพร้อมด้านความมั่นคงทางอาหารในชุมชน

12.6 การจัดการชุมชนเข้มแข็ง

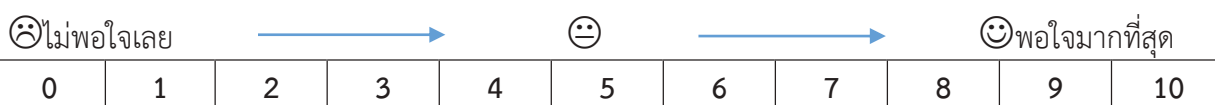
12.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

13. ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง

ประเด็นปัญหา/อุปสรรค	ระดับปัญหา/อุปสรรค				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
13.1 งบประมาณไม่เพียงพอ					
13.2 บุคลากรไม่เพียงพอ					
13.3 ข้อจำกัดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กฎหมาย/ระเบียบเรื่องใด.....					
13.4 ปัญหาจากระเบียบจัดซื้อจัดจ้าง ระเบียบข้อใด.....					
13.5 การให้ความร่วมมือจากประชาชนและชุมชน					
13.6 การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น					
13.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

14. โดยภาพรวม ท่านมีความพึงพอใจต่อการทำงานของรัฐบาลในการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มากน้อยเพียงใด

(โปรดระบุ ตัวเลข ไม่พอใจเลย 0 – 10 พอใจมากที่สุด)

ส่วนที่ 3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วงหลังวิกฤตโควิด-19

15. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีแผนการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ/เยียวยาประชาชนในพื้นที่
ภายหลังวิกฤตภัยโควิด-19 อย่างไรบ้าง

- 15.1 ไม่ได้มีแผนการดำเนินงาน
- 15.2 มีแผนการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 15.2.1 จ้างงานประชาชนภายในพื้นที่
- 15.2.2 ฝึกอบรม/สร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ
ของโควิด-19
- 15.2.3 ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายในท้องถิ่นหรือ OTOP ให้สอดคล้องกับยุคหลังโควิด-19
- 15.2.4 เพิ่มศักยภาพและยกระดับธุรกิจภายในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับยุคหลังโควิด-19
- 15.2.5 สร้างความเชื่อมั่นทางด้านการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นในยุคหลังโควิด-19
- 15.2.6 ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)
- 15.2.7 แจกจ่ายถุงยังชีพให้กับผู้ป่วยกลุ่มเปราะบาง
- 15.2.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ)
-
-

16. การดำเนินการตามข้อ 15 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้วางแผนร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ
ภาคเอกชน ฯลฯ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ/เยียวยาประชาชนในพื้นที่ภายหลังวิกฤตภัยโควิด-19
หรือไม่

- 16.1 ไม่ได้ร่วมมือ
- 16.2 ร่วมมือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 16.2.1 สถาบันอุดมศึกษา
- 16.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่
- 16.2.3 บุคลากรด้านสาธารณสุข (หมอ พยาบาล สาธารณสุขอำเภอ/จังหวัด อสม. ฯลฯ)
- 16.2.4 หน่วยงานรัฐ
- 16.2.5 ภาคเอกชน
- 16.2.6 ภาคประชาสังคม (อาสาสมัคร กลุ่มจิตอาสา NGOs ฯลฯ)
- 16.2.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

17. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านใช้งบประมาณ เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือ/เยียวยาประชาชน
ในพื้นที่ภายหลังวิกฤตภัยโควิด-19 ตามข้อ 15 ไปเป็นจำนวนเท่าไร

.....บาท

18. การดำเนินการตามข้อ 15 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง

ประเด็นปัญหา/อุปสรรค	ระดับปัญหา/อุปสรรค				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
18.1 งบประมาณไม่เพียงพอ					
18.2 บุคลากรไม่เพียงพอ					
18.3 ข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กฎหมาย/ระเบียบ.....					
18.4 ปัญหาจากระเบียบจัดซื้อจัดจ้าง ระเบียบข้อ.....					
18.5 การให้ความร่วมมือจากประชาชนและชุมชน					
18.6 การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น					
18.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

19. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีแนวทาง หรือวางแผนการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือเยียวยา
ประชาชนกลุ่มเปราะบางทางสังคมในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายหลังวิกฤต
โควิด-19 หรือไม่

19.1 ไม่มีแนวทาง/แผนการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ

19.2 มีแนวทาง/แผนการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ

(โปรดระบุรายละเอียดการช่วยเหลือ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. โดยภาพรวม ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มากน้อยเพียงใด
(โปรดระบุ ตัวเลข ไม่ได้รับผลกระทบเลย 0 – 10 ได้รับผลกระทบมากที่สุด)

☹️ไม่ได้รับผลกระทบเลย \longrightarrow 😐 \longrightarrow 😊ได้รับผลกระทบมากที่สุด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

21. โดยภาพรวม ท่านคิดว่าประชาชนภายในท้องถิ่นของท่านได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มากน้อยเพียงใด
(โปรดระบุ ตัวเลข ไม่ได้รับผลกระทบเลย 0 – 10 ได้รับผลกระทบมากที่สุด)

☹️ไม่ได้รับผลกระทบเลย \longrightarrow 😐 \longrightarrow 😊ได้รับผลกระทบมากที่สุด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

22. โดยภาพรวม ท่านคิดว่าประชาชนกลุ่มเปราะบางทางสังคมในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มากน้อยเพียงใด
(โปรดระบุ ตัวเลข ไม่ได้รับผลกระทบเลย 0 – 10 ได้รับผลกระทบมากที่สุด)

☹️ไม่ได้รับผลกระทบเลย \longrightarrow 😐 \longrightarrow 😊ได้รับผลกระทบมากที่สุด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

23. โดยภาพรวม ท่านคิดว่านายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านสามารถจัดการกับสถานการณ์และผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ภายในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดีมากน้อยเพียงใด
(โปรดระบุ ตัวเลข ไม่ดีเลย 0 – 10 ดีที่สุด)

☹️ไม่ดีเลย \longrightarrow 😐 \longrightarrow 😊ดีที่สุด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

24. ท่านคิดว่า ประชาชนภายในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะสามารถฟื้นตัวจากผลกระทบการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ในระยะเวลากี่ปี
(โปรดระบุ ตัวเลข เช่น 2 ปี)
..... ปี

25. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นโยชน์แก่การศึกษาวิจัย (หากมี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

/ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 (โซนทิศใต้)

เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 02-141-9567-70 โทรสาร 02-143-8175

www.kpi.ac.th

Decentralization Report 2564

ISBN 978-6164762299

9 786164 762299

ราคา 899 บาท